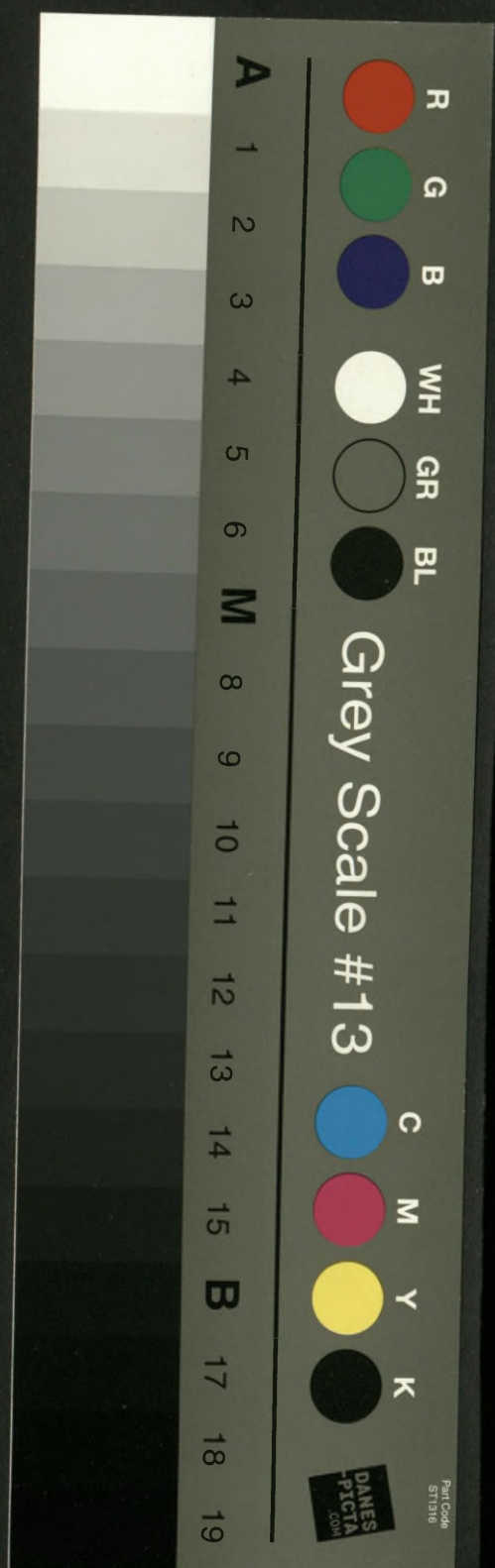
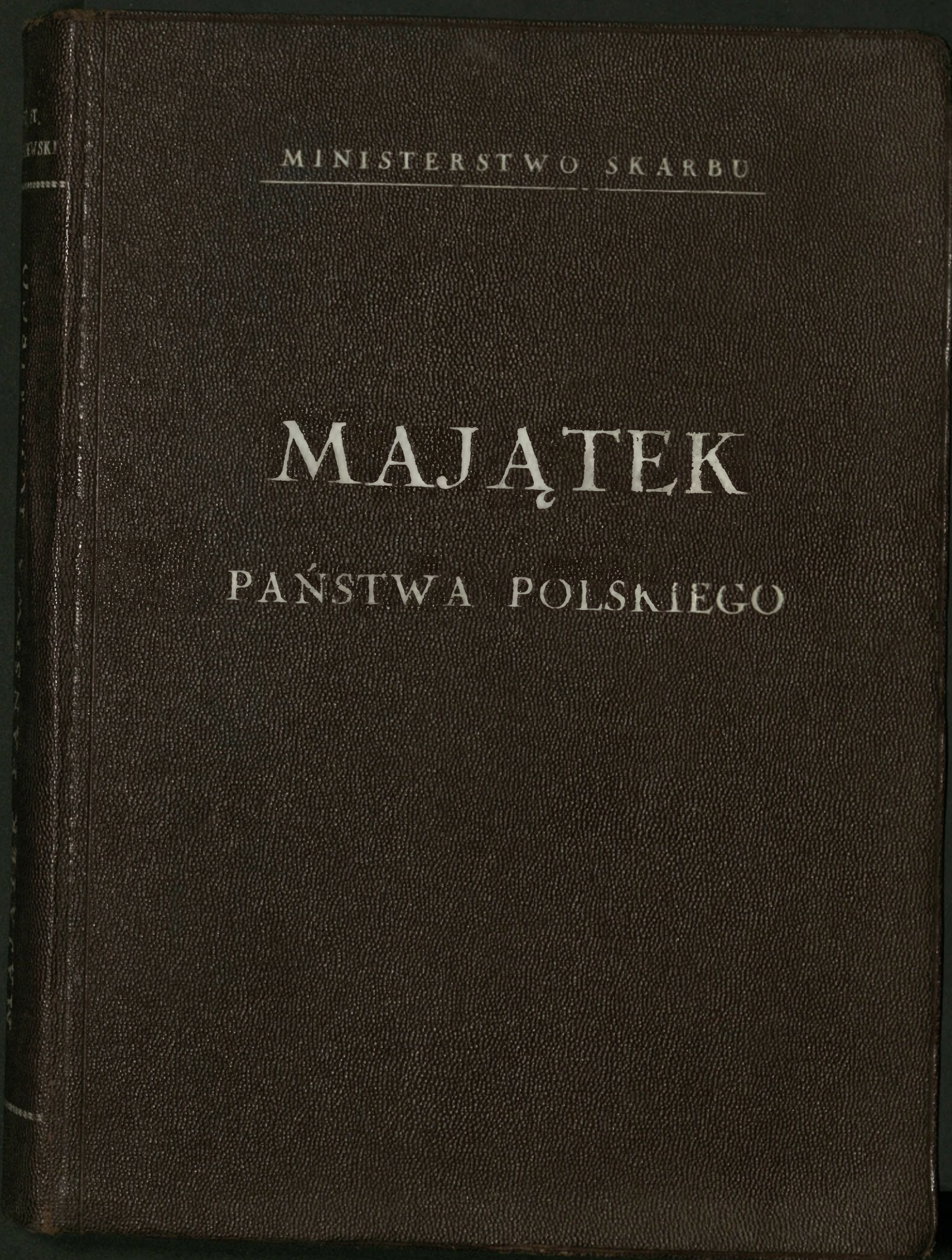
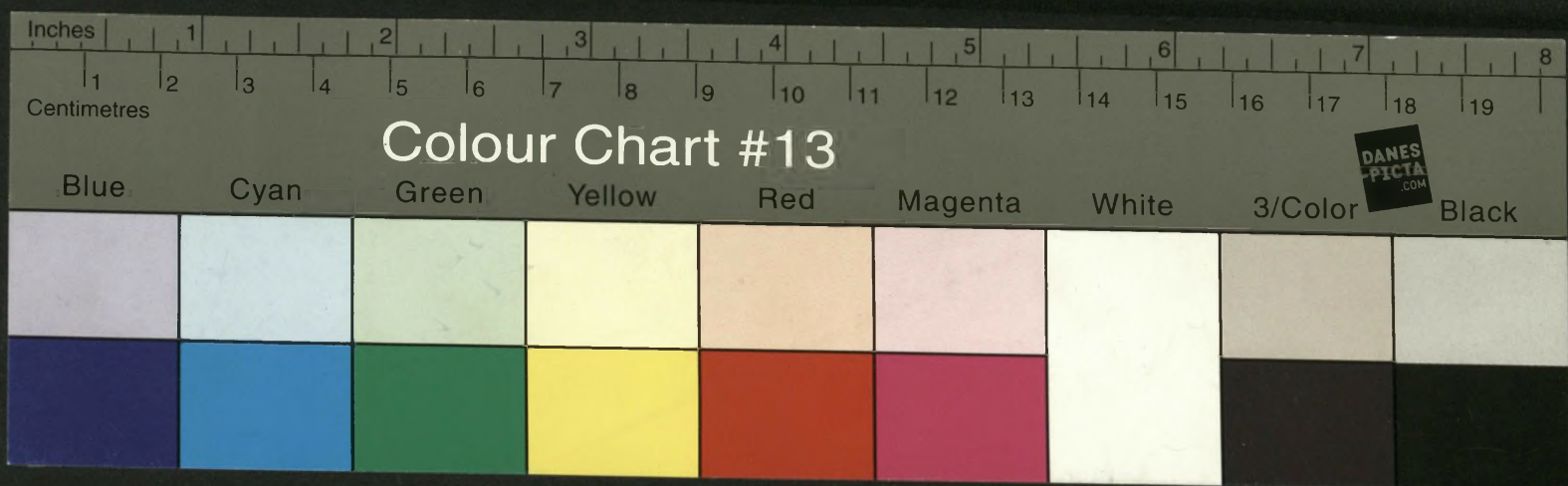

MINISTERSTWO SKARBU

MAJĄTEK

PAŃSTWA POLSKIEGO

MAJĄTEK PAŃSTWOWY

MINISTERE DES FINANCES — MINISTRY OF FINANCE

PROPRIETES
DE L'ETAT POLONAIS

SITUATION A LA DATE DU 1-ER JANVIER 1927

PAR

STANISŁAW KRUSZEWSKI ING. DIPL.

POLISH
STATE PROPERTY

STATUS AS ON JANUARY 1, 1927

BY

STANISŁAW KRUSZEWSKI MECH. ENG.

VARSOVIE — WARSAW

1931

M I N I S T E R S T W O S K A R B U

MAJĄTEK PAŃSTWA POLSKIEGO

WEDŁUG STANU
NA DZIEŃ 1 STYCZNIA 1927 R.

OPRACOWAŁ
INŻ. STANISŁAW KRUSZEWSKI

W A R S Z A W A
1931

323(438) : 33.2

ŻYCIE GOSPODARCZE POLSKI musi pobierać niejednokrotnie najpoważniejsze postanowienia, co do kierunków i rodzajów swej pracy, nie posiadając po temu dostatecznych danych rzeczowych. Poruszamy się już nie w ciemności — jak to było w pierwszych latach niepodległości — ale jeszcze w półmroku. Źródłowe, przepracowane dane liczbowe, dotyczące najistotniejszych zagadnień naszego rozwoju, są bądź niewystarczające, bądź zgoła nie istnieją. Wiele nieistotnych sporów i więcej jeszcze legend gospodarczych przeszkadza nam w wyrobieniu sobie bezstronnego poglądu na potrzeby Państwa i Narodu, na ich niedomagania i braki. Z fałszywych, bądź ułamkowych cyfr rodzą się nie tylko fałszywe sądy, lecz, co gorsza — niejednokrotnie także i błędne czyny.

Książka p. inż. Kruszewskiego — na pewnym ważnym odcinku życia gospodarczego — stara się dać cyfry źródłowe, możliwie najbliższe rzeczywistości, możliwie najbardziej wyczerpujące.

Jest to więc wkład cenny nie tylko dla naukowych badaczy życia gospodarczego Polski, lecz i dla wszystkich, którym wypada ponieść odpowiedzialność za wymagane przez bieg życia — rozstrzygnięcia.

Kierownik Ministerstwa Skarbu

IGNACY MATUSZEWSKI

Warszawa, w styczniu 1931 r.

PRZEDMOWA

Konieczność oparcia polityki finansowo - gospodarczej państwa na obiektywnych przesłankach cyfrowych oddawna stawiała gospodarcze resorty wobec potrzeby ustalenia zasadniczych elementów życia gospodarczego, jak np. wartości majątku narodowego, sumy dochodu społecznego, wartości majątku państwowego i t. d. Wykonanie tego zadania w okresie inflacji walutowej i płynnych jeszcze stosunków gospodarczych było jednak trudne do uskutecznienia, a nawet, być może, w praktyce niecelowe. Ponadto częstokroć palące potrzeby usuwały na bok projekty i zamierzenia o charakterze bardziej teoretycznym, mniej związane z chwilą bieżącą i o małym znaczeniu praktycznym w danej chwili.

To też dotychczas u nas polityka finansowo - gospodarcza posługuje się różnemi liczbami, określającemi nasz majątek narodowy lub dochód społeczny, ujętami doraźnie przez poszczególnych autorów, lecz nie opartemi na podstawowych dociekaniach, któreby mogły stawić czoło kryterjom naukowym. Niekiedy pogląd osobisty lub poprostu wrażenia autora którejkolwiek z tych liczb są właściwie jedyną jej podstawą.

Brak odpowiedniego Instytutu Naukowego, któryby podjął zadanie dokonania badań w tym zakresie skłonił Ministerstwo Skarbu, w chwili reorganizacji Wydziału Polityki Finansowo - Gospodarczej — w końcu 1926 r. — do podjęcia podstawowych badań we właściwym zakresie, celem ścisłego ustalenia wszystkich zasadniczych elementów świadomej polityki finansowo - gospodarczej. Z początkiem 1927 r. Ministerstwo Skarbu przystąpiło do zinwentaryzowania i oszacowania majątku państwowego, powierzając wykonanie tej pracy inż. Stanisławowi Kruszewskiemu. Dalsze wysiłki organizacyjne w tymże kierunku w całości pokonane zostały jednak dopiero w końcu 1929 r. przez powołanie do życia specjalnej komisji naukowej pod kierunkiem prof. dr. Władysława Za-

wadzkiego, która podjęła prace nad zagadnieniem majątku narodowego, dochodu społecznego i t. d.

Podjęcie pracy nad zinwentaryzowaniem i oszacowaniem majątku państwowego po raz pierwszy w Polsce, przy braku wogóle szacunków mienia państwowego, a tembardziej opartych na jednolitym mierniku walutowym, przy braku często jakichkolwiek danych o majątku otrzymanym po zaborcach, nasuwało poważne trudności. Przystudjowanie analogicznych prac dokonanych w innych państwach, jak np. pięciotomowego dzieła o majątku państwowym francuskim p. t. „*Tableau Général les propriétés de l'Etat*” lub tomowego wydawnictwa o majątku państwowym włoskim p. t. „*Legge e regolamento per l'amministrazione del patrimonio e per la contabilità generale dello stato*” mogło w pewnej mierze ułatwić ujęcie zagadnienia, lecz w znikomym zaledwie stopniu przyczyniło się do ustalenia metody pracy.

Wykaz obiektów mienia państwowego, ogłoszony już w 1929 r. w Roczniku Ministerstwa Skarbu, nie zawierający jeszcze szacunku wartości, sporządzony został jako pierwsze opracowanie, pod względem ilościowym i jakościowym, wyników podjętej w 1927 r. szczegółowej ankiety.

Przy oszacowaniu majątku państwowego, dokonaniem na podstawie wyników tejże ankiety, uwzględniono jedynie wartość wymienną poszczególnych obiektów, nie uwzględniono natomiast jakichkolwiek wartości historycznych, jeśli chodzi o gmachy, muzea, biblioteki i t. p., lub potencjonalnej wartości, np. sił wodnych, dróg bitych i t. p., przyjmując np. w tym wypadku jedynie wartość pasa ziemi, kamienia i t. d., t. j. tych dóbr, które w razie unicestwienia samego obiektu miałyby swą cenę rynkową.

Nie wchodząc w szczegóły przyjętej metody pracy, które czytelnik znajdzie w specjalnym rozdziale niniejszej książki, muszę zaznaczyć, że metoda ta poddana została krytyce fachowej między innymi w Towarzystwie Ekonomistów i Statystyków w Warszawie, na posiedzeniu w dniu 12 maja b. r., na którym inż. St. Kruszewski referował pracę niniejszą.

Ze swej strony uważam za konieczne podkreślić ogrom pracy, w dzieło niniejsze włożonej, dokładność analizy przy drobiazgowem rozczłon-

kowaniu majątku państwowego oraz trafność wyników liczbowych. Okoliczność, że w niektórych wypadkach nie można było oszacować poszczególnych obiektów w drodze ustalenia ich wartości wymiennej i że zastosowana została wówczas metoda kapitalizacji dochodów (np. bogactwa mineralne), nie wywiera istotnego wpływu na ścisłość ogólnych wyników, jak również nie pomniejsza jej znaczenia naukowego. Niezależnie od wartości naukowej praca niniejsza ma doniosłe znaczenie praktyczne, dostarczając rzeczowy materiał dla gospodarczej polityki państwowej.

Mówiąc o znaczeniu praktycznym niniejszej pracy muszę poruszyć jeszcze jedną sprawę, mianowicie sprawę okresu, którego dotyczy całe opracowanie.

Zarówno inwentarz, jak i szacunek w złotych dokonane zostały na dzień 1 stycznia 1927 r. Rzecz oczywista, iż od tej daty zaszły te lub inne zmiany w majątku państwowym, w stosunku jednak do wartości całego majątku wyrażać się one będą znikomym odsetkiem.

To też pomimo, iż od daty, na którą szacunek został przeprowadzony, upłynęło przeszło trzy lata, wyniki dokonanej inwentaryzacji majątku państwowego nie straciły nic na aktualności i przez długie lata na aktualności tej nie tracą, przyczyniając się do wprowadzenia w zasady naszej polityki gospodarczej jednego elementu ściśle ustalonego.

STEFAN STARZYŃSKI

Warszawa, w maju 1930 r.

Na tem miejscu dziękuję serdecznie kolegom biurowym pp. Stanisławowi Wajdwiczowi i Mieczysławowi Sułkowskiemu za pomoc w niniejszej pracy, p. Józefowi Stankiewiczowi za wykonanie mapy poglądowej oraz składam podziękowanie wszystkim tym Osobom, które dostarczyły wyczerpujące odpowiedzi na ankietę rozesłaną do ministerstw, urzędów, przedsiębiorstw państwowych przemysłowych, monopolowych i bankowych w sprawie inwentaryzacji i oszacowania obiektów majątku państwowego, oraz rysunki, klisze i tłumaczenia.

ST. KRUSZEWSKI

SPIS RZECZY

	Str.
Metody inwentaryzacji i oszacowania	1
I. Nieruchomości i ruchomości w administracji cywilnej i wojskowej	9
A. Reprezentacyjne	9
1. Zamek Królewski w Warszawie	9
2. Łazienki Królewskie w Warszawie	11
3. Belweder w Warszawie	13
4. Zamek Królewski na Wawelu w Krakowie	15
5. Zamek w Poznaniu	17
6. Pałac w Racocie	18
7. Rezydencja Prezydenta Rzeczypospolitej w Spale	19
8. Państwowe zbiory sztuki	21
9. Sejm i Senat	22
B. W administracji poszczególnych ministerstw	24
1. Najwyższa Izba Kontroli	24
2. Prezydium Rady Ministrów	24
3. Ministerstwo Spraw Zagranicznych	25
4. Ministerstwo Spraw Wojskowych	28
5. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	29
6. Ministerstwo Skarbu	30
7. Ministerstwo Sprawiedliwości	32
8. Ministerstwo Przemysłu i Handlu	33
9. Ministerstwo Rolnictwa	34
10. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	34
11. Ministerstwo Robót Publicznych	35
12. Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej	38
13. Ministerstwo Reform Rolnych	38
C. W administracji urzędów specjalnych	38
Najwyższy Trybunał Administracyjny	38
Państwowe Szkoły Położnych	39
Państwowe Zakłady Badania Żywności	39
Szpitale Państwowe	39
Policja Państwowa	42
Korpus Ochrony Pogranicza	43
Główny Urząd Statystyczny w Warszawie	44
Prokuratura Generalna	46
Generalna Dyrekcja Loterii Państwowej	47
Państwowy Urząd Kontroli Ubezpieczeń	47

	Str.
Straż Celna (Graniczna)	47
Urząd Patentowy	48
Państwowy Instytut Geologiczny (P. I. G.) w Warszawie	48
Urzędy miar	49
Urzędy probiercze	50
Urząd marynarki handlowej	51
Port w Gdyni	56
Szkoła Morska w Tczewie	59
Morski Urząd Rybacki	59
Wylęgarnia ryb w Myłofie	60
Państwowa Stacja botaniczno-rolnicza we Lwowie	61
Państwowy Instytut Meteorologiczny	61
Państwowy Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach	62
Państwowy Naukowy Instytut Rolniczy w Bydgoszczy	74
Państwowe Ludowe Szkoły Rolnicze	77
Państwowe Szkoły dla leśniczych	81
Szkolnictwo M. W. R. i O. P.	82
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	84
Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie	86
Uniwersytet Poznański	87
Uniwersytet Warszawski	88
Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie	89
Politechnika Lwowska	89
Politechnika Warszawska	91
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	92
Liceum Krzemienieckie	93
D. Szacunek opuszczonych przez właścicieli nieruchomości w miastach i osadach na terenie powiatów b. Królestwa i kresów wschodnich	95
E. Majątek Skarbu Państwa w Wolnem Mieście Gdańsku	96
II. Majątki ziemskie	101
III. Lasy państwowe	106
IV. Państwowe Zakłady Chowu Koni	115
V. Środki komunikacji	117
1. Polskie Koleje Państwowe (P. K. P.)	117
2. Drogi wodne śródlądowe	124
3. Drogi bite i gruntowe	132
4. Poczta i teletechnika	133
5. Lotnictwo	137
VI. Bogactwa mineralne	139
A. Złoże soli jadalnej i solanki	139
I. Złoże kujawsko-wielkopolskie	139
II. Złoże rybnickie	140
III. Złoże solne w Małopolsce Zachodniej	141
IV. Saliny i solanki Małopolski Wschodniej	142
B. Złoże soli potasowych w Małopolsce Wschodniej	146

C.	Złoża węgla kamiennego	149
I.	Tereny węglowe na Śląsku	152
II.	Tereny węglowe w Zagłębiu Dąbrowskim	166
III.	Tereny węglowe w Zagłębiu Krakowskim	178
D.	Złoża węgla brunatnego	187
E.	Złoża miedzi	189
F.	Złoża cynku i ołowiu	189
a)	Złoża rudy, ołowiu i srebra na Górnym Śląsku	191
b)	Złoża rudy cynkowej i ołowianej w okręgu Dąbrowskim	192
G.	Złoża siarki	194
H.	Złoża rud żelaznych	195
I.	Kamieniołomy państwowe	199
K.	Państwowe tereny naftowe	202
	Zestawienie terenów ropnych i gazowych	212
	Złoża wosku ziemnego	212
	Zasobność pól ropodajnych	213
	Własności ropy naftowej na terenach państwowych	215
	Oszacowanie wartości państwowych terenów naftowych	219
	Stopień eksploatacji pól naftowych	222
	Możliwe złoża ropne w Wielkopolsce	222
VII.	Zasoby sił wodnych	223
VIII.	Przedsiębiorstwa państwowe	224
1.	Polska Agencja Telegraficzna	224
2.	Drukarnie państwowe	225
3.	Monitor Polski	228
4.	Wytwórnice wojskowe	228
5.	Zdrojowiska państwowe	238
a)	Państwowy Zakład Zdrojowy w Ciechocinku	238
b)	Państwowy Zakład Zdrojowy w Busku	242
c)	Państwowy Zakład Zdrojowy w Krynicy	245
d)	Zdrój Burkut	247
e)	Zdrój Szkło	248
6.	Państwowy Zakład Higieny	248
7.	Państwowe Zakłady Graficzne (P. Z. G.) w Warszawie	252
8.	Mennica Państwowa	254
9.	Zupy solne	256
	Zupa solna w Inowrocławiu	256
	Warzelnia soli w Ciechocinku	258
	Państwowa żupa solna w Wieliczce	260
	Państwowa żupa solna w Bochni	265
	Państwowa żupa solna w Lacku	268
	Państwowa żupa solna w Drohobyczu	270
	Państwowa żupa solna w Bolechowie	271
	Państwowa żupa solna w Dolinie	273
	Państwowa żupa solna w Łanczynie	275
	Państwowa żupa solna w Kosowie	276

	Str.
Państwowa żupa solna w Delatynie	278
Państwowa żupa solna w Kałuszu	279
Państwowa żupa solna w Stebniku	282
10. Gwarectwo węglowe „Brzeszcze”	285
11. Zakłady górniczo-hutnicze	288
12. Nieruchomości na terenie nadań górniczych	292
13. Polskie kopalnie skarbowe na Górnym Śląsku (Skarboferme)	293
Kopalnia Król	295
Kopalnia Bielszowice	301
Kopalnia Knurów	303
Majątek Czuchów	306
14. Państwowa huta ołowiu i srebra w Strzybnicy (dawniej Fryderyka)	307
15. Państwowa Huta Blachownia	310
16. Zakłady Mechaniczne „Białogon”	312
17. Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych „Polmin”	314
18. Gazociągi Państwowe w Jasle	318
19. Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie	319
20. Żegluga Polska	324
21. Komora Cieszyńska	325
22. Państwowe Zakłady Wodociągowe na Górnym Śląsku	327
23. Państwowe Zakłady Przemysłowo-szkolne dla Inwalidów w Piotrkowie	331
24. Etapy Urzędu Emigracyjnego	332
25. Państwowa Wytwórnia Aparatów Telegraficznych i Telefonicznych	333
26. Elewator zbożowy w Lublinie	334
27. Młyny Bydgoskie	335
IX. Udział Państwa w przedsiębiorstwach prywatnych	336
1. Spółka Akcyjna „Azot” w Jaworznie	336
2. Polska Akcyjna Spółka Telefoniczna „P.A.S.T.”	336
3. Towarzystwo Starachowickich Zakładów Górniczych Sp. Akc.	337
4. Zakłady Mechaniczne „Ursus” Sp. Akc.	338
5. Zakłady Hohenlohego „Hohenlohe-Werke” Sp. Akc.	338
6. Polskie Kopalnie na Górnym Śląsku „Skarboferme” Sp. Dzierżawna w Katowicach	339
7. Spółka Akcyjna Eksploatacji Soli Potasowych (TESP)	339
8. Polska Huta Skarbowa Ołowiu i Srebra w Strzybnicy, Sp. Dzierżawna Tarnowskie Góry, Sp. Akc.	340
9. Zjednoczone Warszawskie Towarzystwo Transportu i Żeglugi Polskiej Sp. Akc.	340
10. Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych Sp. Akc.	340
11. Technika Gorzelnicza Sp. Akc.	341
12. Podkarpackie Towarzystwo Elektryczne Sp. Akc.	341
13. Polskie Radjo Sp. Akc.	341
14. Polskie Kopalnie Rudy Sp. Akc.	342
15. Warszawskie T-wo Kopalń Węgla i Zakładów Hutniczych Sp. Akc.	342
16. Sp. Akc. Fabryka Kos Possehla w Nowo-Wilejce	342
17. Stocznia Gdańska i warsztaty kolejowe na przedmieściu Troyl	343
18. Toruński port drzewny Sp. Akc. w Toruniu	343

	Str.
X. Monopole Państwowe	344
1. Państwowy Monopol Spirytusowy	344
2. Polski Monopol Tytoniowy	348
3. Monopol Solny	354
XI. Banki Państwowe	356
1. Bank Gospodarstwa Krajowego (B. G. K.)	356
2. Państwowy Bank Rolny (P. B. R.)	357
3. Pocztowa Kasa Oszczędności (P. K. O.)	360
XII. Udział Skarbu Państwa w Bankach Prywatnych	363
1. Bank Polski	363
2. Bank Śląski	363
3. Bank Gdański	363
4. Polski Bank Przemysłowy	364
XIII. Gotowizna, lokaty i należności Skarbu Państwa	365
XIV. Długi państwowe	366
A. Wewnętrzne	366
a) Pożyczki obligacyjne	366
b) Bony i bilety skarbowe	368
c) Bilety zdawkowe i bilon w obiegu	371
Zestawienie długów wewnętrznych	372
B. Zagraniczne	373
a) pożyczki emisyjne	373
b) długi wobec rządów państw obcych	374
c) długi wobec instytucji prywatnych	376
d) długi polikwidacyjne	377
Zestawienie długów zagranicznych	377
Gwarancje finansowe Skarbu Państwa	377
Zestawienie ogólne majątku państwowego na dz. 1 stycznia 1927 r.	382
Zestawienie grupowe majątku państwowego	407

SPIS RYSUNKÓW

	Str.
Zamek Królewski w Warszawie	10
Łazienki w Warszawie	12
Belweder	14
Wawel	15
Zamek w Poznaniu	17
Pałac w Racocie	18
Spała	21
Gmach Sejmu	22
Pałac Rady Ministrów	24
Sztab Generalny w Warszawie	29
Ministerstwo Skarbu	30
Strażnica K. O. P. nad Dniestrem	43
Sala dziurkarek G. U. S.	45
Sala tabulatorów G. U. S.	46
Latarnia morska w Rozewiu	51
Port Helski	52
Stacja mgłowa na Helu	53
Holownik morski „Ursus”	55
Port w Gdyni	56
Instytut Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach	63
Pałac „Marynki” w Puławach	66
Instytut Naukowo - Rolniczy w Bydgoszczy	74
Jednoroczna szkoła gospodarstwa wiejskiego	78
Akademja Górnicza w Krakowie	84
Dublany	90
Politechnika Warszawska	92
Liceum Krzemienieckie	94
Stocznia Gdańska	98
Kotłarnia w Stoczni Gdańskiej	99
Stuletni las sosnowo - bukowy w okręgu Kąty	107
Dawna puszcza Kozienicka z kolejką leśną	108
Drzewostan sosnowy w Białowieży	110
Lasy Wileńskie	111
Leśniczówka	112
Państwowy tartak w Czarnej Wsi	113
Stacja Nowy Bytom	119
Warsztaty wagonowe w Pruszkowie	122
Śluza na Brdzie	124
Śluza na kanale Augustowskim	126
Kanał Królewski	127

	Str.
Kanał Ogińskiego	127
Kopalnia soli potasowych w Stebniku	147
Zagłębie Borysławskie	204
Drukarnia Państwowa w Warszawie	226
Zakład zdrojowy w Ciechocinku	238
Zakład zdrojowy w Busku	242
Zakład zdrojowy w Krynicy	246
Zakład Higjeny w Warszawie	248
Konie szczepione w Służewie	250
Grota Sienkiewicza w kopalni soli w Wieliczce	261
Szyb wydobywczy w Stebniku	282
Kopalnia węgla „Brzeszcze”	285
Kopalnia św. Jacka (pole wschodnie)	300
Kopalnia Bielszowice	302
Kopalnie Piotr i Paweł w Knurowie	305
Ogólny widok Polminu	314
Rektyfikacje i rafinerje Polminu	315
Siłownia w Chorzowie	320
Sala azotniakowa w Chorzowie	322
Okręt towarowy „Żegluga Polskiej”	324
Hotel dla emigrantów w Gdańsku	332
Państwowa rektyfikacja spirytusu w Toruniu	345
Państwowa wytwórnia wódek w Warszawie	347
Fabryka tytoniowa w Poznaniu	349
Sala maszyn w państwowej fabryce tytoniu w Wilnie	350
Pakowalnia wyrobów tytoniowych w Łodzi	352

SPIS MAP

	Str.
Drogi wodne śródlądowe	125
Tereny skarbowe na Górnym Śląsku na węgiel kamienny i sól	152—153
Państwowe tereny węglowe. Obszar I Rybnicki	154
Państwowe nadania węglowe „Feliks 21”, „Feliks 22”	167
Planik sytuacyjny nadań na węgiel kamienny: pod Będzinem Nr. 176, Reden Nr. 175 i Staszic Nr. 178	170
Planik sytuacyjny nadania na węgiel kamienny Tadeusz Nr. 177	176
Planik sytuacyjny nadań na węgiel kamienny Feliks Nr. 21 i Feliks Nr. 22	176
Skarbowe tereny węglowe gwarectwa Brzeszcze i Schlutiusa	178—179
Nadania skarbowe na węgiel brunatny w pow. włocławskim	187
Nadania skarbowe na węgiel kamienny, rudy cynkowe, ołowiane i żelazne w pow. będzińskim i olkuskim	190
Państwowa kopalnia siarki w Posądzy	194
Nadania skarbowe na rudę żelazną i miedź w powiatach: opoczyńskim, konec- kim, kieleckim, radomskim i iłżeckim	196
Nadania skarbowe na rudę żelazną w powiatach wieluńskim i częstochowskim	197
Państwowe tereny naftowe	202—203
Mapa poglądowa majątku państwowego Rzeczypospolitej Polskiej — w opasce na końcu.	

SPIS TABLIC

		Str.
Tablica	I. Centrala M. S. Z. i placówki zagraniczne	25
"	II. Ministerstwo Spr. Wewn. Zestawienie majątku ruchomego . . .	30
"	III. Min. Skarbu. Centrala i Izby Skarbowe. Majątek ruchomy . .	31
"	IV. Ministerstwo Skarbu. Dyrekcje Cel	31
"	V. Wyższe Urzędy Górnicze	33
"	VI. Place i budynki w administracji Min. Robót Publicznych . . .	37
"	VII. Państwowe Szkoły Położnych	39
"	VIII. Państwowe Zakłady Badania Żywności	39
"	IX. Prokuratura Generalna. Inwentarz ruchomy	46
"	X. Urządzenia laboratoryjno - naukowe Państw. Inst. w Puławach .	63
"	XI. Podział drzewostanu według wieku na klasy Państw. Inst. w Pu- ławach	72
"	XII. Majątek szkół i zakładów specjalnych	83
"	XIII. Państwowe grunty rolne na dzień 1 stycznia 1927 r.	103
"	XIV. Obszar państwowych majątków rolnych według województw i prze- znaczenia na dzień 1 stycznia 1927 r.	104
"	XV. Zakłady przemysłowe pod zarządem Ministerstwa Rolnictwa . .	105
"	XVI. Tabor pływający śródlądowy	131
"	XVII. Podział pokładów węgla kamiennego	150
"	XVIII. Zestawienie ogólne państwowych zasobów węgla kamiennego na Górnym Śląsku	164
"	XIX. Zestawienie państwowych pól górniczych na Górnym Śląsku . .	165
"	XX. Analizy węgla „Reden”	172
"	XXI. Analizy węgla „Pod Będzinem”	174
"	XXII. Zestawienie ogólne zasobów węgla kamiennego w Zagłębiu Dą- browskiem	178
"	XXIII. Analizy węgla kopalni Brzeszcze	180
"	XXIV. Zestawienie ogólne zasobów węgla kamiennego w Zagłębiu Kra- kowskiem	186
"	XXV. Zestawienie ogólne zasobów węgla kamiennego w Polsce . . .	187
"	XXVI. Zasoby węgla brunatnego	188
"	XXVII. Kopalnie Skarboferme	293
"	XXVIII. Gwarancje finansowe	378

METODY INWENTARYZACJI I OSZACOWANIA

Majątek państwowy tworzy zespół dóbr materialnych, stanowiących własność Skarbu Państwa, określane pod kątem widzenia ich siły użytkowej i wymiennej.

Zestawienie zatem ilościowe i jakościowe wszystkich obiektów majątkowych, należących do Państwa na dany dzień, stanowić będzie inwentaryzację majątku państwowego, zaś określenie wartości pieniężnej brutto i netto na tę samą datę — będzie oszacowaniem tego majątku.

Inwentaryzacja i oszacowanie dokonane zostały na dzień 1 stycznia 1927 r.

INWENTARYZACJA

W celu zinwentaryzowania całego majątku państwowego Ministerstwo Skarbu zwróciło się do wszystkich organów władz państwowych, w których zarządzie lub użytkowaniu znajdują się jakiekolwiek obiekty, z ankietą zgóry dostosowaną do charakteru grup lub pojedynczych obiektów, znajdujących się w ich ewidencji. Zebrany w tej drodze materiał po skontrolowaniu dawał wystarczające gwarancje, że każdy z obiektów majątku państwowego uwzględniony został tylko jeden raz, jak również że żaden nie został pominięty.

Rzeczą podstawową w ankiecie było wskazanie jednakowych mierników ilościowych, a więc: kilometrów (km) dla dróg komunikacji, hektarów (ha) względnie metrów kwadratowych (m^2) dla gruntów i placów, metrów sześciennych (m^3) dla określenia kubatury budynków, drzewostanu, tonn (t) dla określenia wagi bogactw mineralnych, koni mechanicznych (KM) względnie kilowatów (kW) dla scharakteryzowania mocy silników i t. d.

W celu grupowej zbiórki obiektów jednakowych według jakości, lasy są podzielone na klasy, budynki na grupy według materiału budowy. Dla poszczególnych rud metalowych podawana jest procentowa zawartość czystego metalu w rudzie; określeniu ilościowemu materiałów opałowych towarzyszą wartości cieplne oraz analiza chemiczna, złożom soli jadalnej zawartość NaCl, soli potasowych — zawartość K_2O . Poza-

tem warunki wydobywcze złóż mineralnych charakteryzowane są danymi geologicznymi, jak grubością nadkładu, samych pokładów, ilością i jakością przerostów, obfitością wód kopalnianych i t. d. Wody mineralne zdrojowisk charakteryzuje zestawienie najważniejszych składników leczniczych. W przedsiębiorstwach państwowych, stanowiących wyłączną własność Państwa, poza wyszczególnieniem grup obiektów nieruchomości i ruchomych, podawane są dla charakterystyki gospodarczej wielkość produkcji, liczby zatrudnionych robotników, krótki opis warunków komunikacyjnych i t. p. Przedsiębiorstwa mieszane, t. j. prywatne z udziałem Skarbu Państwa, są ujęte w krótki opis, charakteryzujący produkcję danego przedsiębiorstwa, z podaniem wielkości udziału Państwa w kapitale zakładowym przedsiębiorstwa. W majątku banków państwowych podane są obiekty, stanowiące niepodzielną własność banku, a tem samem i Skarbu Państwa. W bankach mieszanych podawany jest tylko udział Skarbu Państwa w kapitale zakładowym banku.

Po całym szeregu zestawień, porównań, konferencji, specjalnych badań, wymianie korespondencji i t. p. ustalone zostało na podstawie zebranych danych urzędowych narazie inwentaryzacyjne zestawienie majątku państwowego bez oszacowania w postaci podanej w Roczniku Ministerstwa Skarbu z 1928 r. (za lata 1925—1927) na str. 490—515, a następnie w niniejszej książce, jako wstępna część ujęcia inwentaryzacyjnego i szacunkowego każdej grupy obiektów względnie każdego obiektu majątkowego.

Opisy obiektów stanowią nieraz streszczenie otrzymanej ich charakterystyki, uzupełnione danymi, zaczerpniętymi z różnych bibliotek i archiwów, niektóre zaś, jak złóż mineralnych, dla ścisłości in extenso poszczególne dane Państwowego Instytutu Geologicznego.

Charakterystykę opisową uzupełniają rozporządzalne ilustracje, tablice i mapy najlepiej ujmujące obiekt pod względem wielkości i jakości.

Otrzymane w powyższy sposób zestawienie majątku państwowego znalazło wyraz na dołączonej na końcu odbitce mapy poglądowej, ekspozowanej na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu w 1929 r. w oddziale Ministerstwa Skarbu, wielkości $3 \times 3,5$ m, z podziałem na województwa. Symbolami w skali z podaniem liczb uwidocznione zostały w każdym województwie skumulowane grupy poszczególnych obiektów; koleje, drogi bite, drogi wodne z zaznaczeniem długości spławnej i żeglownej, bogactwa mineralne, lasy znalazły swój wyraz geograficzny; poszczególne przedsiębiorstwa, oddziały bankowe, zakłady monopolowe znalazły się we właściwej siedzibie w postaci symbolicznej.

OSZACOWANIE

Chociaż niektóre obiekty majątku państwowego mają charakter tylko użytkowy, jednak w celu ustalenia jego szacunku ogólnego za podstawę służyć winna wartość wymienna obiektów majątkowych. Majątek zatem państwowy w ściślejszym znaczeniu, przydatnym do bilansowania, przedstawia sumę wartości pieniężnej trwałych dóbr gospodarczych, jaką otrzymać można byłoby bieżąco na rynku.

Na tej jedynie drodze możliwe jest sumowanie wartości poszczególnych obiektów.

Nie należy więc szacować gmachów reprezentacyjnych według ich wartości specyficznej (np. historycznej) dla Państwa, lecz narówni z gmachami sprzedażnymi użytku prywatnego z takiegoż materiału podobnej budowy, z uwzględnieniem miejscowości lub nawet dzielnicy w dużych miastach.

Drogi kołowe szacowane są nie na podstawie ich potencjalnej wartości, znajdującej wyraz w podniesieniu wartości dóbr przez te drogi przecinanych, lecz jako suma wartości pokrytego nawierzchnią pasa gruntu w danej miejscowości oraz materiału budowy, mających wartość i po rozbiórce. Siłom wodnym, do których według ustawy wodnej pierwszeństwo ma Państwo lub które stanowią jego własność, nie należy nadawać wartości pieniężnej, nie mogą one bowiem być bieżącą wartością wymienną i t. p.

Wartość pieniężna wyrażona została w złotych polskich na dzień 1 stycznia 1927 r.

By otrzymać wartości najbardziej realne przy szacowaniu majątku państwowego, kierowano się zasadami następującymi:

1. Wartość pieniężna szacowanego obiektu nie powinna przewyższać ceny na rynku miejscowym.

2. O ile wiadoma jest cena zakupowa obiektu, ona powinna być przyjęta za podstawę szacunkową po uwzględnieniu amortyzacji.

3. W braku ceny zakupowej danego obiektu wartość jego określać należy według ceny rynkowej takiegoż obiektu nowego z uwzględnieniem stopnia technicznego zużycia.

4. O ile jest możność oszacowania danego obiektu dwiema różnymi metodami, wykorzystać należy taką sposobność w celu wzajemnej kontroli.

5. Dla jednostek gospodarczych, prowadzących bilanse, należy brać za podstawę do szacunku ich majątku pozycje bilansowe na dzień inwentaryzacji z uwzględnieniem ewentualnie amortyzacji.

6. Wartość szacunkową ustalać należy, o ile możliwości, brutto i netto, t. j. po odjęciu zobowiązań od wartości brutto.

7. Przy rozbieżności danych szacunkowych z różnych źródeł należy przyjmować wartość raczej mniejszą.

Metody szacowania, zastosowane w poszczególnych działach objętego niniejszem opracowaniem majątku państwowego, dają się streścić w sposób następujący:

I. (A - E). NIERUCHOMOŚCI W ADMINISTRACJI CYWILNEJ I WOJSKOWEJ

Za podstawę oszacowania placu wzięta została wartość 1 m² według cen miejscowych z uwzględnieniem zatem conajmniej województw, a nie-raz powiatu i miasta. Budynki oszacowane zostały według cen miejscowych kubatury z uwzględnieniem stanu użytkowego, z podziałem według materiałów, a więc murowane masywne lub mieszane, drewniane, żelazne. W Gdańsku nieruchomości, objęte po państwie niemieckiem, liczone były według wartości określonych przez komisję podziału mienia polnie-mieckiego, zakupione zaś według cen zakupu. Waluty obce przeracho-wane zostały na złote polskie według kursu na dzień 31 grudnia 1926 r.

Ruchomości oceniane były na zasadzie wyżej podanych warun-ków 1—3.

II. MAJĄTKI ZIEMSKIE

Domeny państwowe, nieoddane i oddane w dzierżawę przez Mini-sterstwo Rolnictwa, szacowane były od ha, jako gospodarstwa rolne w kompleksie z budynkami, meljoracjami i przemysłowemi urządze-niami, według województw. Majątki oddane na parcelację Ministerstwu Reform Rolnych szacowane były według cen miejscowych, wypośro-dkowanych z cen zakupu - sprzedaży przy parcelacji. Uwzględnione tu były obciążenia i należności z tytułu wywłaszczeń osadniczych jeszcze nie opłaconych, sprzedaży działek na długoletnie rozpłaty i t. p.

III. LASY PAŃSTWOWE

Szacunek lasów przeprowadzony został metodą podwójną:

1) jako łączna wartość drzewostanu podług cen rynkowych za drze-wostan każdej klasy według wieku oraz ziemi pod lasem na podstawie przeciętnej ceny gruntu gorszej klasy;

2) drogą kapitalizacji rocznego dochodu ze sprzedaży drzewostanu

tylko w zakresie normalnego przyrostu rocznego drewna (t. j. tylko 2%) z podziałem drewna na użytkowe i opałowe zgodnie z faktycznym stanem rzeczy. Wobec wyrębu lasów w 1926 r. z uszczerbkiem kapitału leśnego, dochód ze sprzedaży drewna ponad powyższy normalny przyrost roczny został odliczony, przy podziale przytem drewna na użytkowe i opałowe w stosunku faktycznym.

Identyczne wyniki otrzymane przy zastosowaniu każdej z wymienionych dwóch metod stwierdzają, że oszacowanie dokonane zostało w sposób właściwy.

IV. PAŃSTWOWE ZAKŁADY CHOWU KONI

Za podstawę przy określaniu wartości koni przyjęte zostały ceny rynkowe z uwzględnieniem wieku i rasowości.

V. ŚRODKI KOMUNIKACJI

1. Polskie Koleje Państwowe (PKP)

Za podstawę do szacunku Polskich Kolei Państwowych z konieczności wzięte były kwoty włożone przez zaborców w otrzymaną po nich sieć kolejową: temi tylko danymi rozporządzało Ministerstwo Kolei w dniu inwentaryzacji. Prawidłowe oszacowanie majątku PKP w warunkach powojennych, które przewartościowały wiele obiektów przedwojennych, rozpoczęto dopiero w ostatnim czasie, stąd też wyników ostatecznych jeszcze nie osiągnięto.

Jednak w niniejszym szacunku uwzględnione zostało zniszczenie wojenne i własny powojenny dorobek do końca 1926 r. (wraz z nieruchomościami samego Ministerstwa).

Porównanie powyższego szacunku sieci kolejowej w obrębie poszczególnych dyrekcji kolejowych z otrzymywanymi obecnie wynikami inwentaryzacji, dokonanej przez Ministerstwo Komunikacji, wskazują, że pierwotny szacunek PKP na tej samej dacie jest zbliżony do nowego, co odpowiada przyjętej w niniejszym szacowaniu majątku państwowego zasadzie, że, by uniknąć rozbieżności wyników szacunkowych, szacować należy dany obiekt, o ile to możliwe, dwiema różnymi metodami (p. 4 na str. 3).

2. Drogi wodne śródlądowe

Szacunek dróg wodnych śródlądowych odpowiada sumom wydatkowanym na urządzenia wodne oraz wartości gruntów związanych z regulacją i kulturą własnych materiałów pomocniczych.

3. Drogi bite i gruntowe

Wartość ogólną dróg bitych i gruntowych przyjęto według wartości ziemi pasa drogowego i zużytych materiałów, zaś sztuczne urządzenia, np. mosty, według ich kosztów z uwzględnieniem stopnia zużycia.

4. Poczta i teletechnika

Ocena urządzeń pocztowych i teletechnicznych oparta została na cenie jednostkowej poszczególnych materiałów (np. drutu, słupów i t. p.) z montażem, poszczególnych aparatów (telefonicznych, telegraficznych, radiowych i t. d.) z uwzględnieniem stopnia zużycia.

5. Lotnictwo

Koszt własny stanowi wartość urządzeń lotniczych przeważnie pomocniczych.

VI. BOGACTWA MINERALNE

Oszacowanie bogactw mineralnych oparte zostało na zasadzie kapitalizacji dochodu rocznego z eksploatacji złóż każdego rodzaju z odpowiedniego wzoru:

$$K = \frac{R (p^n - 1)}{p^n (p - 1)},$$

gdzie K oznacza poszukiwaną wartość szacunkową złóż, n — okres kapitalizacji, który odpowiada ilości lat do wyczerpania złoża; nie przekracza on jednak 100 lat, jeżeli zasoby mineralne wystarczają na większą ilość lat przy produkcji w chwili szacowania. P — oznacza stopę procentową w okresie szacowania; w książce niniejszej przyjęto 7%, jako faktyczną w transakcjach skarbowych długoterminowych w owym czasie. R — oznacza rentę roczną, równą czystemu rocznemu zyskowi z eksploatacji złóż w ostatnim roku przed inwentaryzacją i oszacowaniem (1926 r.). W tym celu określona została bądź nadwyżka ceny sprzedażnej 1 tonny wydobytego minerału nad przeciętnym kosztem produkcji, o ile to było możliwe zarówno w państwowych, jak i prywatnych kopalniach, bądź dochód dzierżawny. Otrzymane tą drogą wyniki szacunkowe stanowią wartość podziemnych złóż przy ówczesnych warunkach produkcji.

Za podstawę do oszacowania złóż mineralnych na Górnym Śląsku brana była ocena Section Finaancière aljanckiej komisji z ramienia Rady Ambasadorów.

Specjalnie trudne były inwentaryzacja i oszacowanie państwowych terenów naftowych. Mało zbadane na olbrzymim swym obszarze drogą wierceń, musiały być podzielone na odcinki stwierdzone, prawdopodobne, możliwe, a w przeważnej części. wcale niezbadane. Na życzenie Ministerstwa Skarbu Stacja Geologiczna Państwowego Instytutu Geologicznego w Borysławiu przeprowadziła w tym celu specjalne studia na podstawie arkuszy kartograficznych lasów państwowych, pokrywających państwowe tereny naftowe. Dały one możliwość bardzo ostrożnego określenia minimalnych zasobów ropy naftowej w każdej z czterech grup.

VII. ZASOBY SIŁ WODNYCH

Zasoby sił wodnych, wzięte pod uwagę przy inwentaryzacji majątku państwowego, nie otrzymały żadnej wartości szacunkowej, nie stanowią bowiem towaru wymiennego.

VIII. PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE

Wszystkie prawie przedsiębiorstwa prowadzą swe bilanse, kontrolowane przez komisje rewizyjne i zatwierdzane przez Ministerstwo. Z aktywów bilansów tych przedsiębiorstw na dzień 31 grudnia 1926 r. określany jest majątek rzeczowy i płynny, pomniejszony o odpisy amortyzacyjne i zobowiązania po stronie pasywów.

W razie określania wartości złóż mineralnych drogą kapitalizacji rocznego dochodu z eksploatacji złóż za pośrednictwem kopalń, należałoby właściwie pominąć wartość urządzeń kopalnianych, jako środków produkcji. Jednakże wobec słabo jeszcze rozwiniętej eksploatacji złóż mineralnych, oszacowanie ich drogą kapitalizacji wypada niskie, dlatego też wartość samych kopalń określona została oddzielnie poza wartością samych złóż pod ziemią.

IX. UDZIAŁ PAŃSTWA W PRZEDSIĘBIORSTWACH PRYWATNYCH

Udział Państwa w przedsiębiorstwach prywatnych znajduje wyraz w pewnej ilości akcji każdego przedsiębiorstwa; wartość udziału Państwa wyraża się w postaci iloczynu z ilości akcji przez ich kurs giełdowy w dniu 31 grudnia 1926 r.

Akcje nienotowane na giełdzie przyjmowane są w wartości nominalnej.

X. MONOPOLE PAŃSTWOWE

Monopole pod względem inwentaryzacji i oszacowania traktowane były narówni z przedsiębiorstwami państwowymi. Wartość ich zatem określana jest z bilansu za rok 1926.

XI. BANKI PAŃSTWOWE

Majątek państwowy w bankach tych oznaczony został również na podstawie bilansu na dzień 31 grudnia 1926 r.

XII. UDZIAŁ PAŃSTWA W BANKU POLSKIM I W BANKACH PRYWATNYCH

Wartość udziału Państwa w Banku Polskim i bankach prywatnych stanowił iloczyn ilości akcji w portfelu Skarbu Państwa przez kurs giełdowy w dniu 31 grudnia 1926 r.

XIII. LOKATY I NALEŻNOŚCI SKARBU PAŃSTWA

Lokaty i należności Skarbu Państwa ocenione zostały według ich nominalnej wartości.

DŁUGI PAŃSTWOWE

Wysokość długów Państwa określona została według wartości nominalnej niezamortyzowanych jednostek w dniu 31 grudnia 1926 r.

GWARANCJE FINANSOWE SKARBU PAŃSTWA

Gwarancje finansowe Skarbu Państwa, podane raczej dla ewidencji, niezależnie od długów państwowych, nie otrzymały żadnego pieniężnego wyrazu obciążenia majątku państwowego.

I. NIERUCHOMOŚCI I RUCHOMOŚCI W ADMINISTRACJI CYWILNEJ I WOJSKOWEJ

A. REPREZENTACYJNE

Jakkolwiek ze względu na znaczenie historyczne niektóre z gmachów reprezentacyjnych posiadają wielkie wartości indywidualne dla kraju, jednakże wartości te nie mogą znaleźć wyrazu przy oszacowaniu majątku państwowego, dokonywanego z punktu widzenia wartości rynkowej. W tej płaszczyźnie gmachy reprezentacyjne muszą być traktowane narówni z budynkami o charakterze użytkowym i oszacowane na podstawie cen jednostkowych 1 m³ objętości budynku w zależności od rodzaju budowy (monumentalna, wytworna, mieszkaniowa, gospodarcza), rodzaju materiału, wieku i stopnia zużycia.

Tak samo z punktu widzenia wartości rynkowej traktowane są grunty pod gmachami, ogrodami, parkami.

Meble szacowane są również według ich użytkowej wartości bez uwzględnienia ich wartości zabytkowej.

Drogą oszacowania na powyższych podstawach określona została wartość wszystkich obiektów reprezentacyjnych majątku państwowego. Wyjątek pod tym względem stanowią jedynie zbiory sztuki, pozostające pod zarządem Dyrekcji, które zostały oszacowane z uwzględnieniem ich wartości artystycznej.

1. ZAMEK KRÓLEWSKI W WARSZAWIE

Wybudowany w Warszawie na lewym wysokim brzegu Wisły w pierwszej połowie XVII w. na miejscu dawnego zamku drewnianego a częściowo murowanego, Zamek Królewski z pięciobocznem podwórzem został przebudowany w drugiej połowie XVIII w. z główną rozbudową od strony Wisły na zboczu góry zamkowej, z tarasami, arkadami i folwarkiem, dochodzącym do samej rzeki. W 1720 r. wybudowano pa-

łac, zwany „Pod Blachą”, połączony z zamkiem przez skrzydło, które zajmuje Biblioteka Królewska. Po pożarze w 1767 r. od strony Wisły zamek został odbudowany i odrestaurowany w stylu przechowanym do dnia dzisiejszego.

Zamek Królewski w Warszawie.

Biorąc za podstawę szacunku ceny placów i budynków w danej części miasta Warszawy, przy oszacowaniu wartości Zamku Królewskiego można zastosować następujące ceny jednostkowe: plac pod Zamkiem w części górnej terenu Zł 100 za 1 m², zaś folwarku zamkowego (wybrzeże wiślane) — Zł 50 za 1 m²; wartość budynków murowanych po uwzględnieniu stopnia zużycia oraz zwartości i grubości murów, jakości stropów i dachów oprzeć się może na cenach jednostkowych 1 m³, zastosowanych w podanym dalej zestawieniu. Wszystkie zabudowania są murowane prócz zabudowań folwarcznych zbudowanych z drzewa, kryte przeważnie blachą cynkową, w części dachówką, na stropach bądź żelazo-betonowych, bądź drewnianych. Część fundamentów gmachu głównego na podstawach z eratycznego granitu. Budynki folwarczne kryte gontem i papą.

Zamek jest obecnie rezydencją Prezydenta Rzeczypospolitej.

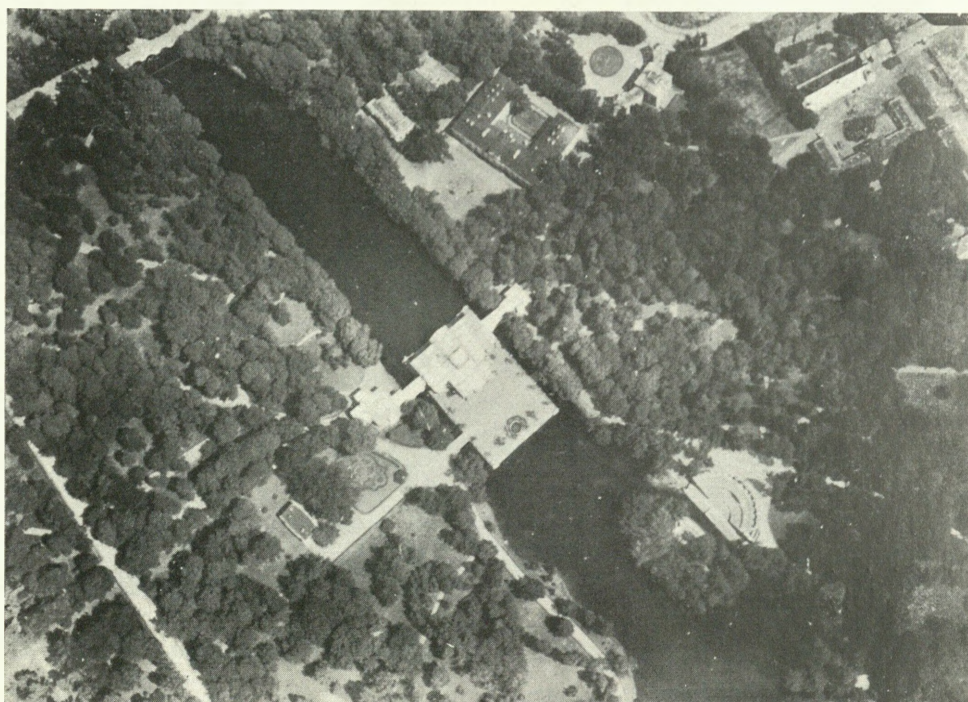
Rozmiary i wartość poszczególnych obiektów przedstawiają się następująco:

Grunty	Powierzchnia m ²	Wartość Zł	Zł
Pod gmachami i podwórzem Zamku .	41.980	4.198.000	
Folwarku zamkowego (nad Wisłą) .	5.935	296.800	4.494.800
Razem	47.915		
w tem pod zabudowaniami	10.233		
Budynki	Kubatura m ³	Wartość Zł	
Gmach główny	59.300	3.558.000	
Zabudowania gmachu od strony Wisły	41.400	2.484.000	
Przybudówka od strony Zjazdu . . .	6.481	388.300	
Wieża Grodzka	2.000	400.000	
Biblioteka Królewska	9.300	1.860.000	
Pałac pod Blachą	8.780	878.000	
Budynek za arkadami	3.000	180.000	
Zabudowania pozostałe	20.430	612.900	10.361.200
Razem	150.691		
Ruchomości		Wartość Zł	
Meble		2.000.000	
Przedmioty sztuki		4.500.000	6.500.000
Wartość całkowita			21.356.000

2. ŁAZIENKI KRÓLEWSKIE W WARSZAWIE

Teren obecnych Łazienek wraz z parkiem Sobieskiego za czasów książąt mazowieckich wchodził w skład zwierzchnia pałacu Ujazdowskiego, z którego historią ściśle się łączy rozwój Łazienek. Około 1690 r. przy źródle tryskającym fontanną Stanisław Lubomirski pobudował wspinałą łazienkę, która drogą następnej przebudowy przez Augusta II oraz Stanisława Augusta stała się ośrodkiem budynku reprezentacyjnego narażenie parterowego z rozbudową fasady i symetrycznych skrzydeł; następnie po nadbudowaniu mieszkalnego piętra powstał z niej obecny pałac Łazienkowski „na wodzie”. Biały Domek, zbudowany przed ukończeniem przebudowy pałacu, służył za prowizoryczne mieszkanie króla. Pobudowany w formie podkowy pałac Myślevice zamieszkiwał książę

Józef Poniatowski. Komplet budynków uzupełniają stara i nowa Kordegarda, Teatr na wyspie, Pomarańczarnia i inne budynki ornamentacyjne i gospodarcze. Sam park Łazienkowski założony został przeważnie w figurach geometrycznych, zwłaszcza w okolicach Białego Domku i obu stawów.

Łazienki w Warszawie.

Obecnie Łazienki stanowią park publiczny z licznymi zabytkami, dostępnymi dla zwiedzających.

Majątek państwowy w Łazienkach składa się z obiektów następujących:

Grunty	Powierzchnia m ²	Wartość Zł	Zł
Park Łazienkowski	589.800	29.500.000	29.500.000
w tem: pod b. ogrodem zimowym	16.400		
pod stawami	4.100		
pod zabudowaniami	17.750		

Budynki	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
Pałac na wodzie	11.544	692.600	
Pałac Myślewicki	4.566	274.000	
Była Podchorążówka	13.100	786.000	
Stara Kordegarda	1.823	109.400	
Stara Oberża	3.360	201.600	
Nowa Kordegarda	857	51.400	
Biały Domek	2.025	121.500	
Oficyna Białego Domku	598	35.900	
Stara Pomarańczarnia	21.345	1.280.700	
Okraglak	1.443	86.600	
Palmiarnia	7.311	293.500	
Stare Ciepłarnie (szklarnie)	1.970	78.800	
Nowa Pomarańczarnia	9.753	390.100	
Teatr na wyspie	1.962	78.500	
Folwark (kancelarja i mieszkania)	4.269	170.800	
Pozostałe zabudowania	19.964	798.600	5.450.000
Razem	105.890		

Ruchomości	Wartość Zł	
Meble	1.200.000	
Przedmioty sztuki	2.500.000	
Środki komunikacyjne	20.000	3.720.000
Wartość całkowita		38.670.000

3. BELWEDER W WARSZAWIE

Na wysokim północnym skraju parku Łazienkowskiego wystawił w 1659 r. Krzysztof Pac, kanclerz litewski, pałac przeznaczony dla ładnego widoku zwłoska Belwederem. Stanisław August odkupił ten pałac w 1764 r.; w 1818 r. dawny pałac został rozebrany i na jego miejsce wzniesiony został obecny jednopiętrowy pałacyk Belwederski z piętrowymi skrzydłami, obejmującymi obszerny dziedziniec. Od tyłu pałac otoczony jest sadem i uzupełniony zabudowaniami gospodarskimi.

Obecnie Belweder jest rezydencją Marszałka Polski, Józefa Piłsudskiego.

Belweder.

Rozmiary i wartość poszczególnych obiektów przedstawiają się następująco:

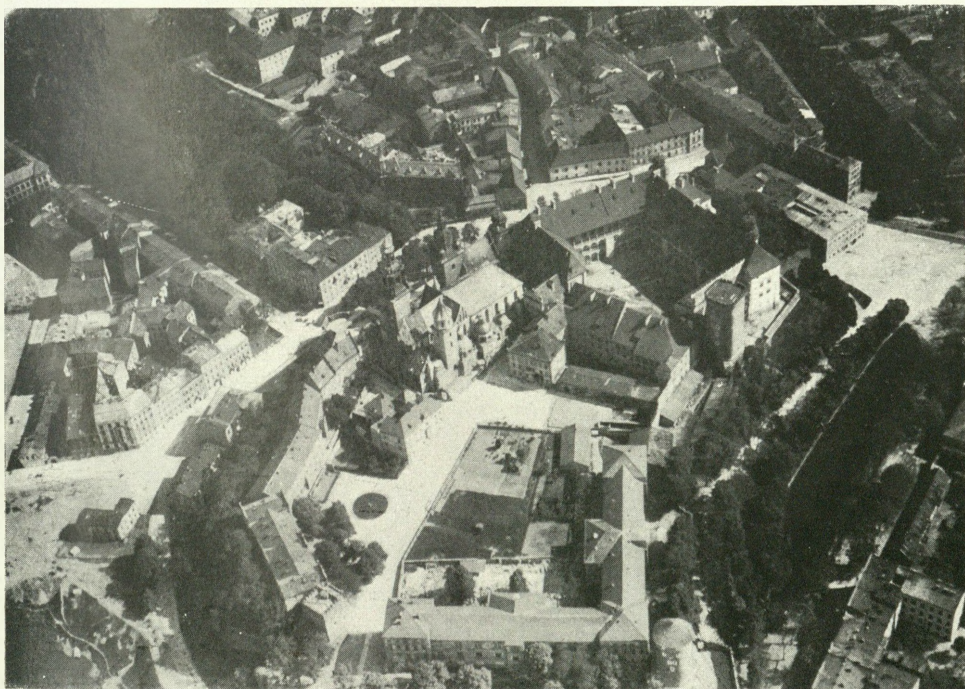
Grunty	Powierzchnia m ²	Wartość Zł	Zł
Pałac Belwederski	95.700	14.355.000	
Młynek	3.240	486.000	
Stajnie Belwederskie	6.500	975.000	
Sad Belwederski	29.000	3.480.000	19.296.000
Razem	134.440		

Budynki murowane	Kubatura m ³	Wartość Zł	
Pałac Belwederski	13.400	804.000	
Świątynia	430	17.200	
Żabiarnia	450	15.750	
Gospodarczy	120	2.550	
Młynek	7.500	300.000	
Stajnie Belwederskie	15.500	620.000	1.759.500
Razem	37.400		

Ruchomości		Zł
Umeblowanie		240.500
24 akwarele i sztychy (wartość włączona do Zbiorów Państwowych Sztuki)		
Wartość całkowita		21.296.000

4. ZAMEK KRÓLEWSKI NA WAWELU W KRAKOWIE

Na stromem skalistym wzgórzu wawelskiem nad Wisłą, otoczone murem obronnym z bramami, stoją gmachy kapitulne (katedra z przyległymi budynkami) i państwowe. W murze obronnym znajdują się baszty, a w murach Zamku tkwią wieże. Zachowały się baszty: Senatorska (Olbromska), Sandomierska i Złódziejska (stanowiła więzienie pospolite). Z korpusem Zamku łączą się organicznie wieże: Sobieskiego, Zygmunta III z kurzą stopą obok (właściwie wykuszem) i Lubranka. Całość budowli składa się z kilku odrębnych części o wysokich spadzistych dachach.

Wawel.

Zamek Królewski sięga bardzo odległych czasów. Pobudowany z drzewa przez Bolesława Chrobrego, został otoczony pierwszym murem obronnym przez Leszka Czarnego (pod koniec XIII w.). Jako królewską siedzibę wznosił Kazimierz Wielki typowy średniowieczny zamek murywany, stanowiący wschodnią część obecnego kompleksu budynków. Zygmunt I rozbudował Zamek i doprowadził do stanu, który mniej więcej utrzymał się do czasów obecnych; później przybudowano wieże: Zygmunta III i Sobieskiego.

Po zdobyciu Krakowa w 1846 r. Austriacy zamienili Zamek na kośzary dla wojska i pobudowali szpital garnizonowy na gruzach kilku kościołów, budynków i baszt. Od 1906 r. prowadzona jest restauracja Zamku.

Na majątek państwowy na Wawelu składają się obecnie:

Nieruchomości			
Grunty	Powierzchnia m ²		Żł
Całe wzgórze Wawelu	53.900		
mniej własność kapitulna	5.913		
własność państwowa	47.987		1.199.700
w tem pod zabudowaniami	11.566		
Budynki murowane	Kubatura m ³	Wartość Żł	
Pałac zamkowy	103.965	2.079.300	
Kuchnie królewskie	26.334	316.000	
Stajnie	3.739	26.500	
Budynki administracyjne	6.720	107.500	
Budynki poseminaryjne	12.987	155.800	
Budynki dawnej okulistyki	13.705	164.500	
Baszta Złodziejska	3.504	42.000	
Budynek poszpitalny	49.560	793.000	
Baszta Sandomierska	2.811	33.700	3.718.300
Razem	223.325		

Ruchomości	
Meble	28.000
Wartość całkowita	4.946.000

U w a g a. Wartość zbiorów na Wawelu włączona została do ogólnej wartości Zbiorów Państwowych.

5. ZAMEK W POZNANIU

Zamek został zbudowany w celach reprezentacyjnych cesarzów niemieckich w 1909 r. na miejscu zniesionych wałów fortecznych. Stanowi go ciężki, budowany z piaskowca gmach wraz z czworograniastą wieżą 73 m wysokości.

Z 460 ubikacyj Zamku tylko niewielka część służy obecnie celom reprezentacyjnym, większość zaś zajmuje Collegium Maius Uniwersytetu Poznańskiego i Muzeum sztuki kościelnej.

Zamek w Poznaniu.

Majątek państwowy Zamku stanowią następujące obiekty:

Nieruchomości

	Powierzchnia m ²	Wartość Zł	Zł
Ogród i plac	22.770	1.366.000	
Zamek	127.700	6.023.000	
Masztalarnia	17.640	480.000	7.869.000
Razem	168.110		

Ruchomości

	Wartość Zł	Zł
Meble, dywany	1.845.500	
Dzieła sztuki, rzeźby i obrazy	135.500	1.981.000
	Wartość całkowita	9.850.000

6. PAŁAC W RACOCIE

W 1774 r. w odległości 6 km od m. Kościan (w województwie poznańskim) na miejscu dawnego zamku Kostków wzniesiony został przez Jabłonowskich pałac, który jeszcze po wojnie należał do ks. Sasko-Weymarskiego, obecnie zaś stał się państwowym gmachem reprezentacyjnym.

Pałac w Racocie.

Na posiadłość w Racocie składają się:

Nieruchomości

	Powierzchnia m ²	Wartość Zł
1. Grunty: place zabudowane	2.982	
podwórze	10.608	
park	136.600	
Razem	150.190	32.000
	Kubatura m ³	
2. Budynki: pałac stary	6.710	
pałac nowy	4.207	
2 oficyny	4.424	
dom mieszkalny	1.227	
10 budynków gospodarczych	4.006	
Razem	20.574	340.000
3. Mosty, przepusty i ogrodzenia		50.000

Ruchomości

Zbiory, urządzenia pałacowe i gospodarcze	250.000
Wartość całkowita	672.000

7. REZYDENCJA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ W SPAŁE

W powiecie rawskim województwa warszawskiego w osadzie leśnej Spała pośród rozległych lasów lubocheńskich pobudowany został w 1894 r. pałacyk myśliwski dla carów rosyjskich.

Osada, leżąca w odległości 2 km od Tomaszowa Rawskiego, obejmująca lasy, łąki, grunty orne i ogrody, szereg budynków mieszkalnych i gospodarczych, krytych blachą, dachówką, gontem lub papą, jest letnią rezydencją Prezydenta Rzeczypospolitej.

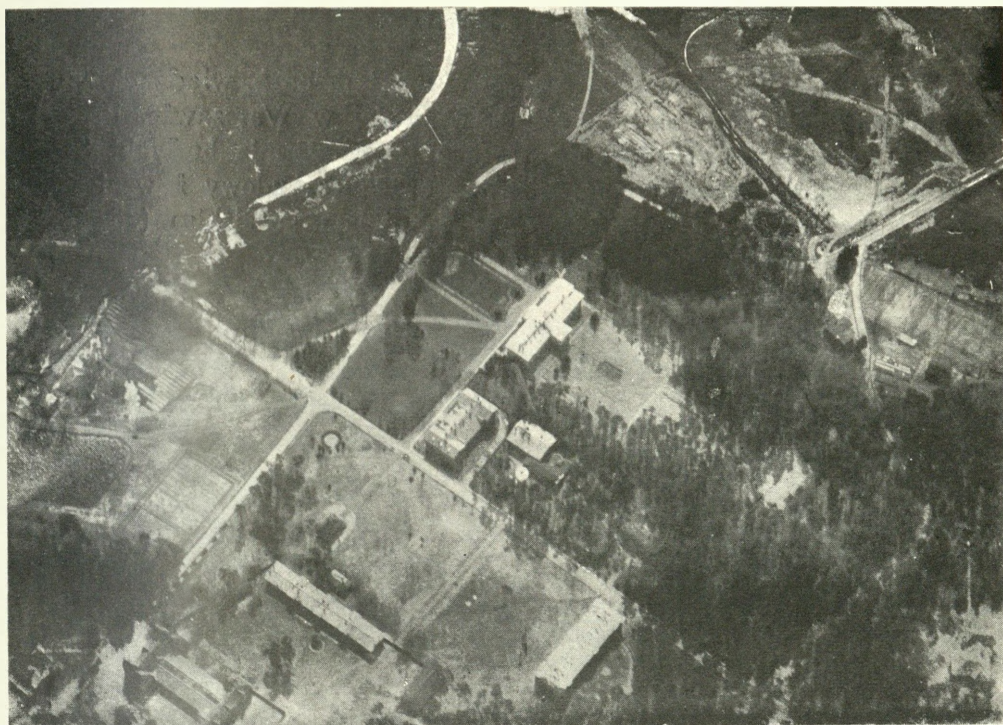
Rozmiary i szacunek tych obiektów przedstawiają się w sposób następujący:

Grunty	Powierzchnia ha	Wartość Zł
Place zabudowane, podwórze i park	18,73	11.200
Ogrody owocowe i warzywne	8,17	4.900
Grunty orne	17,65	10.600

	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Łąki	24,79	9.900	
Lasy: ziemia pod lasami	445,35	133.600	
drzewostan (155.872 m ³)		5.455.500	
Halizny i płazowizny	19,74	2.000	
Nieużytki	33,27	3.300	5.631.000
Razem	567,70		

B u d y n k i	Kubatura m ³	Wartość Zł	
Pałac piętrowy, murowany	7.020	280.800	
Hotel „Savoy” piętrowy, murowany	6.326	253.000	
Hotel „Bristol” piętrowy, murowany	9.387	328.500	
4 budynki murowane mieszkalne	3.794	108.500	
25 budynków mur. gospodarczych	39.539	882.700	
9 budynków drewn. mieszkalnych	4.578	91.000	
16 budynków drewn. gospodarczych	10.946	167.300	
Wieża ciśnień murowana	2.778	83.300	
Elektrownia murowana	3.478	69.600	
Turbinownia murowana	305	4.600	2.269.300
Razem	88.151		

	Wartość Zł	
Umeblowanie budynków reprezentacyjnych i służbowych	363.800	
Inwentarz martwy: wozy, pojazdy, uprzęż i na- rządza gospodarcze	4.900	
Inwentarz żywy:		
konie	5.200	
krowy i jałowizna	3.000	
chlewnia	300	
Instalacja elektryczna: 2 lokomobile, 3 dyna- mo, akumulatory i inne urządzenia elek- trowni i turbiny	250.000	627.200
Wartość całkowita		8.527.500

Spała.

8. PAŃSTWOWE ZBIORY SZTUKI

(w gmachach reprezentacyjnych)

Większa część zbiorów, znajdujących się w Zamku Królewskim w Warszawie i w Krakowie, nieznaczna część w Białym Domku w Łazienkach, w Belwederze i w gmachu Prezydium Rady Ministrów, zostały wyodrębnione i oddane pod zarząd Dyrekcji Zbiorów Państwowych.

Składają się na nie:

	Wartość Zł
Obrazy	4.000.000
Rzeźby i brzozy	4.500.000
Arrasy i gobeliny	35.000.000
Meble	1.000.000
Przemysł artystyczny	500.000
Numizmatyka	1.000.000
Militarja, broń, armaty	1.000.000
Biblioteka i rękopisy	200.000

Wartość całkowita 47.200.000

9. SEJM I SENAT

Sejm i Senat umieszczone zostały w objętym po b. władzach zaborczych Instytucie Maryjskim przy ul. Wiejskiej w Warszawie. Przystosowane szeregiem przeróbek do nowego przeznaczenia budynki Sejmu i Senatu zostały następnie powiększone drogą rozbudowy i wzniesienia nowych gmachów z salą sejmową oraz hotelem poselskim (do końca 1926 r. jeszcze niewykończonych).

Gmach sejmu.

Na całość składają się obiekty następujące:

Grunty	Nieruchomości	
	Powierzchnia m ²	Wartość Zł
Plac pod zabudowaniami	11.300	1.130.000
Podwórza	19.290	1.929.000
Ogród kwiatowy	3.300	330.000

	Powierzchnia m ²	Wartość Zł	Zł
Ogród owocowy	17.586	1.758.600	
Ogród warzywny	1.600	160.000	
Park	36.268	3.626.800	8.934.400
Razem	89.344		

B u d y n k i (murowane)	Kubatura m ³	Wartość Zł	
a) stare			
Gmach Sejmu	54.460	3.267.600	
Gmach Senatu	2.280	136.800	
Hotel Poselski	5.410	168.500	
Dom Urzędniczy	2.630	78.900	
Mieszkania administracji	8.620	258.600	
2 budynki mieszkalne	1.680	50.400	
3 budynki gospodarcze	3.090	9.300	3.970.100
Razem	78.170		

b) nowe:

Sala sejmowa			
Dom Poselski			
		Razem	2.839.400

R u c h o m o ś c i	Wartość Zł	
Umeblowanie i urządzenia biurowe	385.100	
Środki lokomocji: 4 samochody osobowe i 1 ciężarowy	82.000	467.100

B i b l i o t e k a	Tomów	
Wydawnictwa periodyczne	10.000	
Książki	19.300	
Dublety	6.500	
Czytelnia (czasopisma i dzienniki wraz z dubletami)	6.700	
Ogółem	42.500	275.000
Inne obiekty techniczno-gospodarcze		35.000
Wartość całkowita		16.521.000

B. W ADMINISTRACJI POSZCZEGÓLNYCH MINISTERSTW

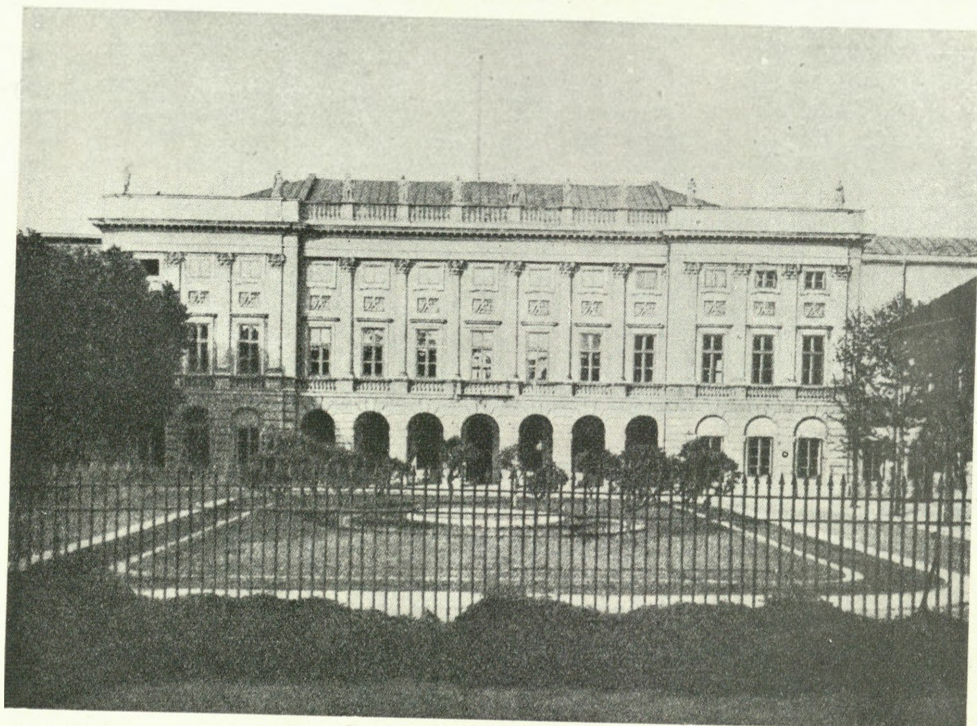
1. Najwyższa Izba Kontroli

Nieruchomości, użytkowane przez Najwyższą Izbę Kontroli, wraz z Okręgowymi Izbami Kontroli, podane są w wykazie ogólnym Ministerstwa Robót Publicznych.

Ruchomości Centrali i urzędów podległych	Zł
Urządzenia biurowe	196.500
Środki lokomocji	4.200
Biblioteka (1.856 tomów)	10.800
Wartość całkowita	211.500

2. Prezydjum Rady Ministrów

Nieruchomości objęte zostały wykazem Ministerstwa Robót Publicznych, zbiory zaś artystyczne (obrazy, gobeliny, rzeźby i t. p.) — ogólnym zestawieniem zbiorów państwowych.

Pałac Rady Ministrów.

Ruchomości	Zł
Umeblowanie gmachu i urządzenia biurowe	1.000.000
Biblioteka (7.000 tomów i 100 kompletów czasopism) . . .	95.000
Środki lokomocji (7 samochodów osobowych, 1 ciężarowy) .	200.000
Inwentarz roślinny	61.000
Wartość całkowita	1.356.000

3. Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Nieruchomości, użytkowane przez Centralę, objęte są ogólnym wykazem Ministerstwa Robót Publicznych.

Majątek nieruchomy placówek zagranicznych oraz ruchomy wszystkich urzędów Ministerstwa Spraw Zagranicznych zawiera tablica następująca:

Tablica I.

Centrala M. S. Z. i placówki zagraniczne

Nazwa Urzędu	P l a c e		B u d y n k i a		Urządzenia biurowe i mieszkalne Zł	Środki lokomocji Zł	Biblioteka Zł	Suma ogólna Zł
	m ²	Zł	m ³	Zł				
Centrala M. S. Z.	—	—	—	—	403.700	92.100	150.000	645.800
Ambasada w Paryżu . . .	2.800	1.197.800	—	885.900	356.500	32.100	1.800	2.474.100
Poselstwa:								
w Londynie . . .	—	—	—	1.083.800	243.700	20.200	—	1.347.700
Brukseli . . .	1.020	117.100	6.000	360.000	125.500	15.100	700	618.400
Wiedniu . . .	—	—	—	191.000	28.000	12.700	900	232.600
Waszyngtonie .	1.533	45.400	7.783	86.900	287.600	4.600	8.600	433.100
Oslo	—	—	—	—	9.100	—	500	9.600
Rzymie	—	—	—	—	123.600	27.300	—	150.900
Sztokholmie .	—	—	—	—	61.700	—	1.900	63.600
Budapeszcie .	—	—	—	—	5.300	—	—	5.300
Pradze	—	—	—	—	40.100	9.400	—	49.500
Kopenhadze .	—	—	—	—	48.000	—	—	48.000
Madrycie . . .	—	—	—	—	4.100	—	2.100	6.200
Bukareszcie .	—	—	—	—	37.300	21.500	1.500	60.300
Tallinie . . .	—	—	—	—	17.500	—	700	18.200

a Wszystkie budynki są murowane.

Nazwa Urzędu	P l a c e		B u d y n k i a		Urządze- nia biu- rowe i miesz- kalne Zł	Środki loko- mocji Zł	Biblijo- teka Zł	Suma ogólna Zł
	m ²	Zł	m ³	Zł				
w Belgradzie . . .	—	—	—	—	13.900	—	—	13.900
Tokjo	—	—	—	—	35.400	100	17.700	53.200
Rio de Janeiro	—	—	—	—	27.800	—	300	28.100
Teheranie . . .	—	—	—	—	49.400	21.900	1.700	73.000
Buenos-Aires . .	—	—	—	—	42.400	—	—	42.400
Moskwie . . .	—	—	—	—	101.900	77.400	2.400	181.700
Konsulaty Gener.:								
w Bytomiu . . .	—	—	—	613.000	28.000	12.900	1.400	655.300
Królewcu . . .	—	—	—	90 200	3 200	100	—	93.500
Chicago	—	3.400	—	—	39.000	—	3.200	45.600
Berlinie	645	45.400	7.000	420.000	36.600	—	5.500	507.500
Pittsburgu . . .	—	—	—	175.500	45.000	—	1.800	222.300
Londynie . . .	—	—	—	—	85.000	—	7.300	92.300
Paryżu	—	—	—	—	9.400	—	900	10.300
Monachium . . .	—	—	—	—	43.100	—	500	43.600
Charkowie . . .	—	—	—	—	26.100	34.000	1.900	62.000
Mińsku	—	—	—	—	6.700	—	500	7.200
Jerozolimie . .	—	—	—	—	16.600	300	300	17.200
Montrealu . . .	—	—	—	—	28.900	—	1.800	30.700
Essen Ruhr . .	—	—	—	—	17.000	200	400	17.600
Konsulaty:								
w Lipsku	—	—	—	—	19.900	—	1.700	21.600
Lyonie	—	—	—	—	5.800	—	—	5.800
Hamburgu . . .	—	—	—	—	10.200	—	1.300	11.500
Tryjeście . . .	—	—	—	—	9 500	—	1.100	10.600
Marsylji	—	—	—	—	4.700	—	300	5.000
Libawie	—	—	—	—	2.000	—	600	2.600
Medjolanie . .	—	—	—	—	9.300	—	—	9.300
Pradze	—	—	—	—	25.400	—	500	25.900
Bukareszcie . .	—	—	—	—	3.600	—	400	4.000
Bratysławie . .	—	—	—	—	27.000	—	800	27.800
Kiszyniowie . .	—	—	—	—	4.500	—	500	5.000
Dynaburgu . . .	—	—	—	—	2.400	—	—	2.400
Antwerpii . . .	—	—	—	—	5.600	—	1.300	6.900
Czerniowcach .	—	—	—	—	5.900	—	700	6.600
Moraw. Ostra- wie	—	—	—	—	18.000	—	400	18.400

a Wszystkie budynki są murowane.

Nazwa Urzędu	P l a c e		B u d y n k i a		Urządze- nia biu- rowe i miesz- kalne	Środki loko- mocji	Biblijo- teka	Suma ogólna
	m ²	Zł	m ³	Zł	Zł	Zł	Zł	Zł
w Kwidzynie . .	—	—	—	—	2.800	—	600	3.400
Zurychu . . .	—	—	—	—	6.900	—	900	7.800
Rotterdamie .	—	—	—	—	13.300	—	500	13.800
Rydze . . .	—	—	—	—	5.700	—	1.000	6.700
Galacu . . .	—	—	—	—	5.300	—	1.000	6.300
Buffalo . . .	—	—	—	—	40 300	—	1.200	41.500
Kolonji . . .	—	—	—	—	5.100	—	1.100	6.200
Kurytybie . .	—	—	—	—	7.900	—	1.100	9 000
Detroit . . .	—	—	—	—	6.300	—	1.600	7.900
Kijowie . . .	—	—	—	—	9.200	—	800	10 000
Leningradzie .	—	—	—	—	7.700	2.700	—	10.400
Wicekonsulaty:								
w Szczecinie . .	—	—	—	—	6.900	300	—	7.200
Charbinie . . .	—	—	—	—	6.200	—	2.000	8.200
Ełku	—	—	—	—	3.000	—	800	3.800
Olsztynie . . .	—	—	—	—	3.600	—	200	3.800
Agencja Konsularna w Koszycach . .	—	—	—	—	15.700	—	700	16.400
Ekspozytura Dele- gacji Reewakua- cyjnej	—	—	—	—	1.100	—	—	1.100
Mieszana Komisja Graniczna Polsko- Rumuńska . . .	—	—	—	—	1.600	8.900	—	10.500
Delegat Rządu do rokowań granicz- nych	—	—	—	—	500	—	—	500
Komisariat General- ny w Gdańsku .	—	—	—	—	84.000	23.600	3.500	111.100
R a z e m . .		1.409.100		3.906.300	2.834.000	417.400	242.900	8.809.700

Wartość całkowita wynosi Zł 8.809.700

U w a g a. Wartość obiektów majątkowych, znajdujących się w użytkowaniu placówek zagranicznych, wyrażona przez placówki w walucie miejscowej, przeszacowana została w walucie złotowej w/g giełdowego kursu walut obcych na dzień 31 grudnia 1926 r.

a Wszystkie budynki są murowane.

4. Ministerstwo Spraw Wojskowych

Grunty	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Place zabudowane i niezabudowane	19.124	57.371.700	
Ziemia uprawna	31.247	25.025.000	
Lasy	15.095	30.200.000	112.596.700

Budynki	Kubatura m ³	Wartość Zł	
Mieszkalne, szpitalne i biurowe . .	9.738.000	170.415.000	
Koszarowe	13.852.000	221.632.000	
Gospodarcze	15.821.000	221.494.000	
Różne	750.000	3.247.600	
Rozbierane		1.596.000	618.384.600

Koleje, kolejki	Długość km.	Wartość Zł	
a) koleje normalnotorowe	102	3.291.300	
b) koleje wąskotorowe	700	7.382.800	10.674.100

Drogi bite	Długość km.	Wartość Zł	
a) nawierzchnia	13.000	10.120.700	
b) mosty		96.000	10.216.700
Porty			900.000

Drukarnie	
13 drukarni wartości ogólnej	515.500
Urządzenia techniczne i maszyny wartości ogólnej	28.359.800

Środki lokomocji	Wartość Zł
a) środki przewozowe lądowe . .	13.211.800
b) środki przewozowe wodne . .	6.034.200
c) środki przewozowe powietrzne	49.596.000
	68.842.000

	Zł	Zł	Zł
d) inwentarz żywy	18.142.300		
e) tabor	31.550.900	49.693.200	118.535.200
Inwentarz biurowy			10.710.800
Wyposażenie wojskowe			539.897.000
Sprzęt, narzędzia i środki lecznicze			4.698.900
Urządzenia szkolne			2.074.400
Wojskowy Instytut Geograficzny			2.494.200
Wartości płynne		654.609.300	
mniej zobowiązania		2.765.000	651.844.300
Wartość całkowita 2.111.902.200			

Sztab generalny w Warszawie.

5. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Nieruchomości, użytkowane przez Ministerstwo, objęte są ogólnym wykazem Ministerstwa Robót Publicznych.

Tablica II.
Zestawienie majątku ruchomego
 (w złotych)

Nazwa Urzędu	Umeblowanie biurowe	Urządzenia biurowe	Środki lokomocji	Instalacje światłowe i urządzenia gospodarcze	Przyrządy chirurgiczne i weter.	Biblioteka	Telefony	Remanenty	Ogółem
Centrala Min.	89.800	89.800	47 600	—	—	25.000	—	12.200	264 400
Urzędy Wojewódzkie . .	2.018.900	236.900	382.100	46.900	59 000	113.800	41.000	—	2.898.600
Komisariat Rządu m.st. Warszawy . . .	91 000	15.600	26.500	3.900	—	—	—	—	137.000
Razem	2 199 700	342.300	456.200	50 800	59.000	138.800	41.000	12.200	3.300.000

Wartość całkowita wynosi Zł 3.300.000

6. Ministerstwo Skarbu

Nieruchomości, użytkowane przez Centralę Ministerstwa, jak również Izby Skarbowe i Dyrekcje Cei, objęte są ogólnym wykazem Ministerstwa Robót Publicznych.

Ministerstwo Skarbu.

Majątek ruchomy

Tablica III.

1. Centrala i Izby Skarbowe

Nazwa Urzędu	Urządzenia biurowe Zł	Środki loko- mocji Zł	Księgozbiory		Pozo- stałe ob- jekty Zł	Ogółem złoty
			Ilość tomów	Wartość Zł		
Centrala Ministerstwa	392.200	105.600	7.500	90.000	33 800	621.600
Izba Skarbowa w Białymstoku .	61.400	—	775	9 400	12 600	83.400
Brześciu n/B. .	46.900	—	1.551	12.900	17.700	77.500
Grudziądzu .	145.500	5.800	2.468	9.900	28 200	189.400
Kielcach . .	93.800	—	1.167	8.300	95.900	198.000
Krakowie . .	248.200	—	539	3.800	55.900	307.900
Lublinie . . .	75.100	—	1.549	8.300	60.600	144 000
Lwowie . . .	463.800	—	4.028	2.300	92.000	553.100
Łodzi	142.900	—	1.150	19.600	104 200	266.700
Łucku	62.100	—	749	11.100	18.200	91 400
Poznaniu . . .	334.300	—	3.828	35.400	40.900	410.600
Warszawie . .	229.400	—	232	1.200	79 000	309.600
Wilnie	63.800	—	379	3 000	10.600	77.400
Wydział Skarbowy Woj. Śląskiego	246.600	—	3 800	25.000	8.700	280.300
R a z e m . . .	2.606.000	111.400	29.715	240.200	658.300	3 615.900

Tablica IV.

2. Dyrekcje celi

(wartość w złotych)

Miejscowość	Urządzenia biurowe	Urządzenia laboratoryjne	Urządzenia mechaniczne	Środki loko- mocji	Uzbro- jenie	Księgo- zbiory	Ogółem
W Warszawie . .	62.800	2.200	25.100	—	200	12.700	103 000
Mysłowicach .	113.800	3.900	7 600	2.400	—	—	127.700
Wilnie	28 200	1.800	1.800	—	100	6.600	38.500
Poznaniu . . .	55.800	10 000	9.600	5.500	100	6.300	87.300
Lwowie	34 800	7.300	7.200	—	100	4 800	54.200
Gdańsku	19.200	—	—	26.300	400	900	46 800
R a z e m . . .	314 600	25.200	51.300	34.200	900	31.300	457.500

Izby Lwowska i Krakowska posiadają mapy katastralne, których koszty sporządzenia przez rząd austriacki wynosiły przeszło miliard złotych, jednak wartości szacunkowej dla majątku państwowego one nie przedstawiają.

Powyższe tablice dają:

	Zł
Centrala Ministerstwa i Izby Skarbowe . . .	3.615.900
Dyrekcje Ceł	457.500

Wartość całkowita 4.073.400

7. Ministerstwo Sprawiedliwości

Nieruchomości, użytkowane przez Ministerstwo, uwzględnione zostały w wykazie Ministerstwa Robót Publicznych.

Inwentarz ruchomy

	Wartość Zł	Zł
Umeblowanie i urządzenia biurowe w 807 budynkach w użytkowaniu władz centralnych i urzędów (sądy, więzienia)	12.541.900	
Samochody osobowe Centrali	24.800	
Uzbrojenie więzienne	89.000	12.655.700

Dział pracy więźniów prowadzi warsztaty:

stolarskie, szewckie, krawieckie, tkackie, koszykarskie, kowalskie, ślusarskie, blacharskie, zabawkarskie, bednarskie, tokarskie, tapicerskie, introligatorskie, szczotkarskie, guzikarskie, powroźnicze, pończosznice, torebkarsko-kopercarskie, drukarnie, pralnie, cegielnie oraz gospodarstwo rolne.

W 1926 r. z produkcji przy rocznym obrocie Zł 22.072.241 osiągnięto czystego zysku Zł 944.064.

Wartość urządzeń warsztatowych 376.000

Wartość całkowita 13.031.700

8. Ministerstwo Przemysłu i Handlu

I. CENTRALA

Poza nieruchomościami, użytkowanymi przez Ministerstwo, a podanymi w wykazie Ministerstwa Robót Publicznych, majątek stanowią:

Grunty		Powierzchnia m ²	Wartość Zł
Place: niezabudowane		1.010	
zabudowane		1.390	
Razem		2.400	
Budynki		Kubatura m ³	
2 budynki urzędnicze murowane		23.916	
		Wartość łączna	1.059.700
Ruchomości		Zł	
Urządzenia biurowe		272.500	
Biblioteka (4.575 tomów)		22.800	295.300
Razem			1.355.000

II. WŁADZE II INSTANCJI

Tablica V.

Wyższe Urzędy Górnicze

Obiekty majątkowe	Warszawa		Kraków		Katowice		Razem wartość Zł
	wielkość	wartość	wielkość	wartość	wielkość	wartość	
Nieruchomości:							
a) grunty . . .	4.020 m ²	80.400	—	—	1.913 m ²	14.700	95.100
b) budynki . .	3.272 m ³	92.100	—	—	270 m ³	72.800	164.900
Urządzenia biurowe	—	12.600	—	21.200	—	31.900	65.700
Instrumenty mier- nicze	—	6.000	—	1.200	—	2.000	9.200
Środki lokomocji .	—	3.300	—	—	—	—	3.300
Księgozbiory . .	—	1.200	4 956 tomów	16.400	—	9.500	27.100
Zbiory muzealne .	—	—	—	—	—	100	100
Razem . .		195.600		38.800		131.000	365.400

Wartość całkowita Zł 1.720.400

9. Ministerstwo Rolnictwa

Budynki i place uwzględnione zostały w wykazie Ministerstwa Robót Publicznych, majątki zaś rolne i leśne — w oddzielnych rozdziałach niniejszej pracy.

Inwentarz ruchomy

I. CENTRALA		Wartość Zł	Zł
Umeblowanie i urządzenia biurowe		68.900	
Urządzenia laboratoryjne		64.300	
Narzędzia i instrumenty weterynaryjne		5.000	
Środki lokomocji		7.700	
Biblioteka		4.000	149.900
II. WŁADZE II INSTANCJI		Zł	
Urządzenia biurowe		6.500	
Urządzenia laboratoryjne		24.900	
Narzędzia i instrumenty weterynaryjne		102.900	
Środki lokomocji		8.300	
Biblioteka		15.600	158.200
Wartość całkowita			308.100

10. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Część nieruchomości, użytkowanych przez Ministerstwo, znajduje się pod zarządem Ministerstwa Robót Publicznych i objęta została ogólnym wykazem tego Ministerstwa, część — stanowi własność prywatną.

Majątek ruchomy Ministerstwa stanowią:

Nazwa Urzędu	Urządzenia wewnętrzne Zł	Pomoce naukowe Zł	Biblioteka Zł	Razem Zł
Centralny Zarząd Ministerstwa	418.100	21.000	9.600	448.700
Władze II instancji	358.100	12.600	55.600	426.300
Razem	776.200	33.600	65.200	875.000

Wartość całkowita Zł 875.000

11. Ministerstwo Robót Publicznych

Ministerstwo Robót Publicznych zarządza wszystkimi budynkami i placami państwowymi, będącymi w użytkowaniu poszczególnych ministerstw i urzędów, z wyjątkiem nieruchomości reprezentacyjnych, kolejowych, wojskowych, przedsiębiorstw, monopoli i banków, które są we własnym zarządzie. Wobec tego w wykazie niniejszym zainwentaryzowane zostały wszystkie nieruchomości (place i budynki), stanowiące własność Skarbu w całym Państwie, zarówno użytkowane przez Ministerstwo Robót Publicznych, jak i przez to Ministerstwo tylko administrowane. Załączona tablica zawiera dane szczegółowe według województw z uwzględnieniem obciążeń hipotecznych.

Natomiast działy, wyszczególnione dalej, a mianowicie: II. Ruchomości i III. Zakłady przemysłowe — obejmują tylko obiekty, znajdujące się w użytkowaniu Ministerstwa Robót Publicznych.

I. NIERUCHOMOŚCI (wyszczególnione w tablicy VI na str. 37)

Grunty	Powierzchnia m ²	Wartość Zł	Zł
Place niezabudowane	15.238.200	39.734.700	
Place zabudowane	42.579.800	263.120.300	302.855.000
Budynki	Kubatura m ³	Wartość Zł	
6988 budynków murowanych	22.588.100	429.300.400	
2734 budynki drewniane	1.283.700	10.638.800	439.939.200
Ogólna wartość nieruchomości			742.794.200
Obciążenia hipoteczne			2.324.500
Ogólna wartość nieruchomości po uwzględnieniu obciążeń hipotecznych			740.469.700

II. RUCHOMOŚCI

1. Wydział pomiarowy	Wartość Zł	Zł
Meble biurowe	7.100	
5 samochodów i części do nich	61.400	
Instrumenty miernicze i narzędzia	581.800	650.300
2. Centralne Biuro Hydrograficzne		
Instrumenty i narzędzia		130.300

3. *Dyrekcje Dróg Wodnych (Warszawa,
Wilno, Toruń)*

	Zł	Zł
Meble i urządzenia biurowe	91.200	

4. *Urząd Budowy Gmachów Państwowych*

Urządzenia biurowe	10.900	882.700
------------------------------	--------	---------

III. ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE MINISTERSTWA
ROBÓT PUBLICZNYCH

	Moc napędna KM	Zł
<i>Hala stolarska w Dębicy</i>	25	99.000
" " " Inowrocławiu	45	46.100
" " " Krośnie	35	55.900
" " " Mielcu	35	101.900
" " " Wadowicach	35	50.800
" " " Zakopanem	30	96.300

*Państwowe zakłady obróbki drzewa na Persenkówce
we Lwowie,*

pobudowane na gruncie dzierzawionym, składają się z zakładów tartacznych, ciesielni i stolarni, napędzanych silnikiem parowym mocy 650 KM.

	Wartość Zł	Zł
Budynki	307.900	
Urządzenie maszynowe i inwentarz	264.700	
Zapasy budulca i materiałów tartych oraz wartości płynne . .	469.800	1.042.400

Tartak i stolarnia w Tykocinie

z lokomobilą mocy 20 KM	44.500
-----------------------------------	--------

Cegielnia w Gierszunach

z lokomobilą mocy 40 KM	100.000	1.636.900
-----------------------------------	---------	-----------

Wartość całkowita 742.989.300

I. Nieruchomości.

Tablica VI.

Place i budynki w administracji Ministerstwa Robót Publicznych

Województwo	P L A C E			B U D Y N K I			Ogólna wartość nieruchomości Zł (okrągło)	Obciążenia hipoteczne Zł (okrągło)	Ogólna wartość nieruchomości po uwzględnieniu obciążeń hipotecznych Zł (okrągło)				
	Zabudowane			D r e w n i a n e									
	M u r o w a n e			D r e w n i a n e									
	Niezabudowane	Wartość Zł (okrągło)	Powierzchnia w metrach kwadratowych (okrągło)	Wartość Zł (okrągło)	Ilość budynków	Kubatura w metrach sześciennych (okrągło)				Wartość Zł (okrągło)			
Białostockie . .	105.100	545.300	1.441.500	5.071.400	431	819.700	11.119.100	310	184.200	747.700	17.483.500	19.400	17.464.100
Kieleckie . .	698.900	768.400	1.690.900	5.018.100	515	1.019.300	17.271.700	231	58.500	423.600	23.481.800	79.000	23.402.800
Krakowskie . .	369.000	2.510.500	4.109.200	30.920.100	477	2.560.600	53.332.300	146	88.600	375.100	87.138.000	115.500	87.022.500
Łódzkie . .	218.200	102.700	1.995.800	1.918.500	496	976.300	16.384.100	157	— b	— b	18.405.300	—	18.405.300
Lubelskie . .	75.203	101.800	2.882.300	7.177.100	578	1.574.600	20.625.500	491	265.000	1.116.200	29.020.600	714.300	28.306.300
Lwowskie . .	191.800	1.995.400	8.342.600	67.417.400	307	3.535.700	59.656.000	82	64.100	360.600	129.699.400	123.800	129.575.600
Poleskie . .	2.857.700	5.744.100	2.489.500	196.300a	219	208.600	4.700.500	358	244.200	1.808.800	12.449.700	8.300	12.441.400
Nowogrodzkie . .	3.017.300	1.112.800	1.707.800	495.700b	89	225.000	5.802.100	117	43.300	748.300	8.158.900	3.200	8.155.700
Pomorskie . .	22.800	2.700	1.440.800	3.686.800	792	1.231.200	24.198.900	26	1.900	22.400	27.910.800	99.400	27.811.400
Poznańskie . .	454.600	8.537.200	6.918.100	18.260.800	1.600	3.140.000	84.304.900	—	—	—	111.102.900	204.700	110.898.200
Stanisławowskie . .	327.800	143.400	367.400	1.093.600	167	479.600	9.288.000	39	13.300	89.700	10.614.700	—	10.614.700
Śląskie . .	888.500	2.205.500	102.200	1.280.500	184	1.217.700	26.317.000	3	3.200	231.300	30.004.300	402.200	29.602.100
Tarnopolskie . .	346.500	207.700	309.700	1.187.200	80	345.200	5.686.700	17	3.600	26.100	7.107.700	12.700	7.095.000
m. st. Warszawa . .	320.300	6.768.700	1.865.200	93.739.700	199	2.855.900	45.694.400	14	69.000	993.600	147.196.400	315.300	146.881.100
Warszawskie . .	121.300	465.400	4.522.000	7.349.500	470	846.900	17.237.500	325	93.000	1.339.200	26.391.600	82.500	26.309.100
Wileńskie . .	1.414.800	923.800	1.669.400	15.074.800	309	1.047.800	18.336.500	350	124.100	2.109.700	36.444.800	5.800	36.439.000
Wolyńskie . .	3.808.400	7.599.300	8.25.400	3.232.800	135	484.000	9.345.200	67	27.700	6.500	20.183.800	138.400	20.045.400
	15.238.200	39.734.700	42.579.800	263.120.300	6.988	22.588.100	429.300.400	2.734	1.283.700	10.638.800	742.794.200	2.324.500	740.469.700

a Sumy niezaliczone do wartości budynków.

b Zaliczone do murowanych.

12. Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej

Nieruchomości Ministerstwa objęte są ogólnym wykazem Ministerstwa Robót Publicznych.

Inwentarz ruchomy	Wartość Zł
Centrala Ministerstwa	83.000
Okręgowy Urząd Ubezpieczeń	3.500
Urząd Emigracyjny	17.500
Wojewódzkie Inspektoraty Pracy, Okręgowe Urzędy Ubezpieczeń, Ekspozytury Urzędu Emigracyjnego	69.000
Wartość całkowita	173.000

13. Ministerstwo Reform Rolnych

Budynki, użytkowane przez Ministerstwo, podane zostały w wykazie Ministerstwa Robót Publicznych.

Inwentarz ruchomy	Zł
Umeblowanie i ruchomości biurowe	256.000
Środki lokomocji	64.000
Inwentarz techniczny	320.000
Wartość całkowita	640.000

C. W ADMINISTRACJI URZĘDÓW SPECJALNYCH

a) PREZYDJUM RADY MINISTRÓW

NAJWYŻSZY TRYBUNAŁ ADMINISTRACYJNY

Nieruchomości podane zostały w wykazie Ministerstwa Robót Publicznych, zaś inwentarz ruchomy stanowią:

	Wartość Zł
umeblowanie biura	40.000
biblioteka (5.359 tomów)	55.000
Wartość całkowita	95.000

b) MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Tablica VII.

1. PAŃSTWOWE SZKOŁY POŁOŻNYCH

Ruchomości	Lwów	Kraków	Wilno	Ogółem Zł
Przyrządy i aparaty	2.700	12.600	6.700	22.000
Biblioteka	11.000	—	—	11.000
Razem . . .	13.700	12.600	6.700	33.000

Wartość całkowita Zł 33.000

Tablica VIII.

2. PAŃSTWOWE ZAKŁADY BADANIA ŻYWNOSCI

Ruchomości	Warszawa	Łódź	Kraków	Poznań	Ogółem Zł
Urządzenia biurowe	4.600	4.600	29.900	9.200	48.300
Urządzenia laboratoryjne . .	9.200	22.000	86.100	21.100	138.400
Biblioteka	1.100	2.500	29.000	5.300	37.900
Razem . . .	14.900	29.100	145.000	35.600	224.600

Wartość całkowita Zł 224.600

3. SZPITALA PAŃSTWOWE

Szpital państwowy dla chorych psychicznie
w Tworkach pod Warszawą

Nieruchomości szpitalne objęte są ogólnym wykazem Ministerstwa
Robót Publicznych.

Inwentarz ruchomy	Wartość Zł
Bielizna, odzież, obuwie	135.400
Meble, sprzęty, naczynia szpitalne	118.400
Urządzenia techniczne kuchni, pralni, magła, suszarni i t. d. oraz inwentarz warsztatowy	90.300

	Zł	Zł
Inwentarz medyczny, narzędzia lekarskie, dentystyczne, laboratoryjne i t. d.	5.100	
Księgozbiór lekarski	16.500	
Księgozbiór ogólny	5.800	
Inwentarz żywy folwarczny	39.400	
Silniki elektryczne i parowe, kotły parowe i pompy ogólnej mocy 333 KM, z tej ilości czynne ogólnej mocy 50 KM	202.000	612.900

SZPITALE EPIDEMICZNE WOJEWÓDZTWA NOWOGRÓDZKIEGO

Szpital w Lidzie

<i>Grunty</i>	Wartość Zł
Plac o powierzchni 21.000 m ²	7.800

Budynki

4 budynki murowane 3.109 m ³	
1 budynek drewniany 64 m ³	121.500

Inwentarz ruchomy

	Zł		
Instrumenty lekarskie	4.800		
Aparat dezynfekcyjny	500		
Przedmioty gospodarcze	9.900		
Bielizna	9.300		
Inwentarz żywy	700	25.200	154.500

Szpital w Słonimie

Nieruchomości

Plac szpitalny o powierzchni 11.600 m ² . . .	11.600
5 budynków 6.790 m ³	96.800

Inwentarz ruchomy

	Zł		
Instrumenty lekarskie	5.000		
Aparat dezynfekcyjny	200		
Inwentarz gospodarczy	11.100		
Bielizna	15.600		
Inwentarz żywy	1.200	33.100	141.500

Szpital w Sobotnikach

<i>Nieruchomości</i>		Zł	Zł
Plac szpitalny 68.322 m ² .		1.500	
6 budynków drewnianych 3.312 m ³ .		66.800	
<i>Inwentarz ruchomy</i>		Zł	
Instrumenty lekarskie	850		
Aparat dezynfekcyjny	1.000		
Przedmioty gospodarcze	4.400		
Bielizna	8.050	14.300	82.600

Szpital w Iwieńcu

<i>Nieruchomości</i>			
Plac szpitalny	500		
4 budynki drewniane 3.012 m ³ .	20.700		
<i>Inwentarz ruchomy</i>		Zł	
Instrumenty lekarskie	1.700		
Aparaty dezynfekcyjne	800		
Przedmioty gospodarcze	3.600		
Bielizna	4.100		
Inwentarz żywy	400	10.600	31.800

Punkt dezynfekcyjny w Stołpcach

Inwentarz ruchomy	600
-----------------------------	-----

SZPITALE WOJEWÓDZTWA WILEŃSKIEGO

Szpitaly te posiadają jedynie inwentarz ruchomy.

Państwowy Szpital Psychiatryczny	49.400
Państwowy Szpital Jagliczny	14.200
Szpitaly epidemiczne: w Oszmianie, Święcianach, Wilejce, Głębokiem, Smorgoniach, Mołodecznie	75.000
Składnica i apteka „Pomoc Lekarska dla Pracowników Pań- stwowych”	9.900
Oddział sanitarno - obyczajowy w Wilnie	2.400
Narzędzia lekarskie w 8 starostwach województwa wileń- skiego	2.200
Przychodnia „Pomoc Lekarska dla Pracowników Państw.”	2.400

SZPITALE WOJEWÓDZTWA POLESKIEGO

Szpital w Hancewiczach

Nieruchomości objęte są ogólnym wykazem Ministerstwa Robót Publicznych.	Zł
Inwentarz ruchomy	11.100

SZPITAL ŚW. WOJCIECHA W MŁAWIE¹

<i>Nieruchomości</i>	Powierzchnia m ²	Wartość Zł	Zł
Plac o powierzchni	4.618		6.900
<i>Budynki</i>	Kubatura m ³		
Gmach główny murowany	3.449	69.000	
2 budynki szpitalne murowane	439	8.200	
4 budynki gospodarcze drewniane	516	3.900	
Studnie		2.000	83.100
			90.000
		Wartość całkowita	1.280.500

4. POLICJA PAŃSTWOWA

Nieruchomości Policji Państwowej (Komenda Policji Państwowej m. st. Warszawy, Komendy Wojewódzkiej Policji Państwowej i Komenda Policji Państwowej Województwa Śląskiego) objęte zostały wykazem ogólnym Ministerstwa Robót Publicznych.

<i>Majątek ruchomy:</i>	Zł
Umeblowanie i urządzenia biurowe	2.239.000
Środki lokomocji	1.683.100
Uzbrojenie	4.421.000
Umundurowanie i ekwipunek	896.800
Różne	238.000
Urządzenia telefoniczne	23.600

¹ Urządzenia i ruchomości szpitalne są własnością Powiatowego Związku Komunalnego w Mławie.

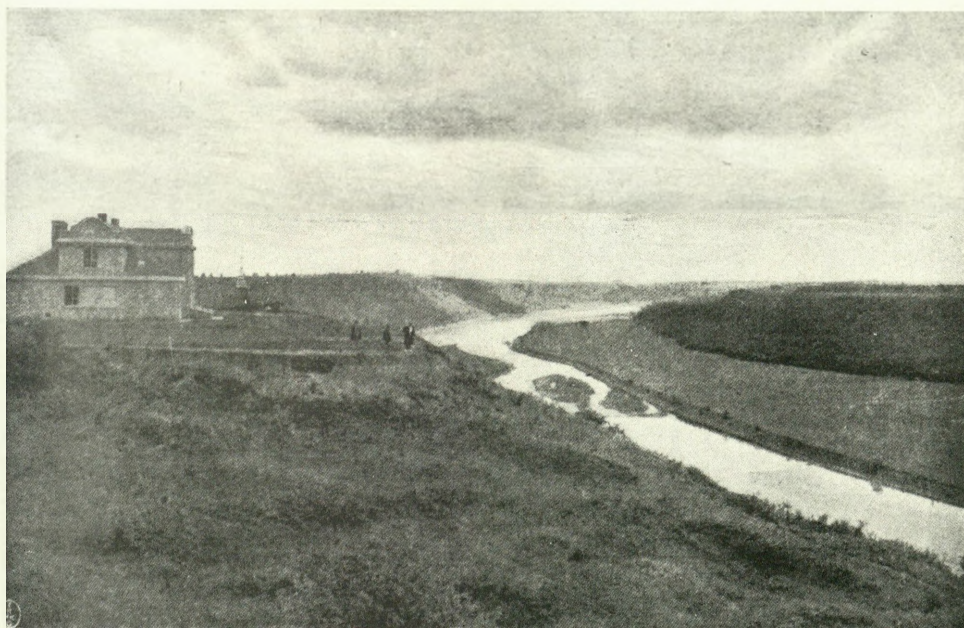
<i>Remanenty:</i>	Zł	Zł
Umundurowanie i ekwipunek	1.168.500	
Uzbrojenie	1.419.200	
Umeblowanie	47.200	
Różne	214.100	2.849.000
Wartość całkowita	12.350.500	

5. KORPUS OCHRONY POGRANICZA

Po odzyskaniu niepodległości wszystkie granice Rzeczypospolitej Polskiej ogólnej długości 5.339 km strzeżone były przez Bataljony Celne przed nielegalnem przejściem towarów, tak zwanem przemytnictwem.

W 1922 r. na granicy z Prusami Wschodniemi, w. m. Gdańskiem, na wybrzeżu morskiem, na granicy z Niemcami, Czechosłowacją i Rumunją do Zaleszczyk Bataljony Celne zastąpione zostały przez Straż Celną.

Na granicy rosyjskiej Bataljony Celne zostały zastąpione przez Policję Państwową 1 lipca 1923 r., zaś na granicy litewskiej i łotewskiej w październiku 1923 r.

Strażnica K. O. P. nad Dniestrem.

Policja Państwowa zastąpiona została przez Korpus Ochrony Pogranicza w listopadzie 1924 r. na granicy rosyjskiej na odcinkach województw wołyńskiego, nowogródzkiego i wileńskiego, a w kwietniu 1925 r. na Polesiu i w województwie tarnopolskiem ogólnej długości 1.412 km.

Łączna długość pasa granicznego, strzeżonego przez K. O. P. w 1926 r., wynosi 2.000 km¹.

Nieruchomości K. O. P. (strażnice, koszary, stajnie, magazyny) objęte zostały ogólnym wykazem Ministerstwa Robót Publicznych, majątek zaś ruchomy stanowią:

	Wartość Zł
Urządzenia i sprzęty do szkolenia	380.800
Sprzęt pomocniczy aparatu wywiadowczego . .	12.400
Urządzenia kwaterunkowe, żywnościowe i umundurowanie	8.786.100
Konie i narzędzia weterynaryjne	1.946.100
Tabory	1.703.000
Urządzenia sanitarne	101.900
Środki łączności i samochody	1.692.000
Uzbrojenie	5.007.500
Sprzęt inż. saper. i budowle K. O. P.	554.200
Wartość całkowita	20.184.000

6. GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY W WARSZAWIE

Nieruchomości zostały objęte wykazem Ministerstwa Robót Publicznych.

Inwentarz ruchomy:	Wartość Zł	Zł
Urządzenia biurowe		62.000
Biblioteka: książek 17.398 tomów	139.200	
broszur i map 2.720 t.	5.400	144.600

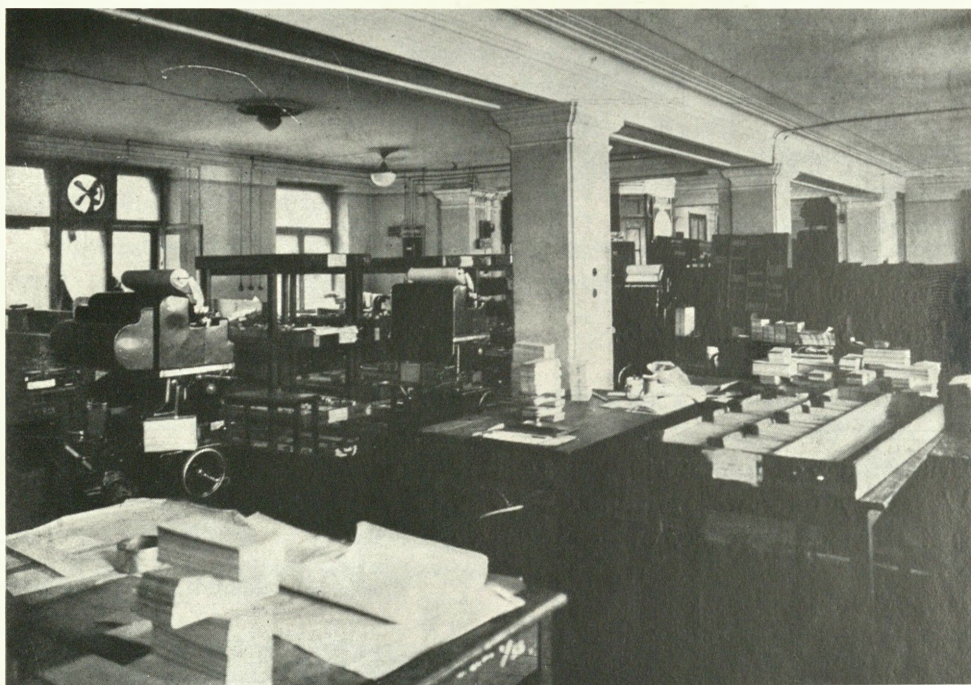
¹ W 1928 r. K. O. P. przyjął ochronę skrawka polsko-pruskiej granicy, przylegającego bezpośrednio do północnego odcinka korpusu, oraz części polsko-rumuńskiej granicy wzdłuż Dniestru do Zaleszczyk.

Maszyny rachunkowe:

		Wartość	
		Zł	Zł
a) mechaniczne systemu Powers'a:			
dziurkarki	130.000		
segregatory	187.500		
tabulatory	19.500		
części zapasowe	11.100	348.100	
b) ręczne:			
arytmometry, numeratory	20.100		368.200
Maszyny do pisania i powielania			5.500
Maszyny do cięcia			15.000
Drukarnia z czcionkami			1.900
Warsztaty naprawcze			900
Instalacja elektryczna, odkurzacz, wentylatory			1.600
		Wartość całkowita	599.700

Sala dziurkarek G. U. S.

Sala tabulatorów G. U. S.

c) MINISTERSTWO SKARBU

1. PROKURATORJA GENERALNA

Nieruchomości objęte są wykazem Ministerstwa Robót Publicznych.

Tablica IX.

Inwentarz ruchomy

U r z ą d	Urządzenia biurowe Zł	Biblioteka Zł	O g ó ł e m Zł
Urząd Główny w Warszawie	38.000	22.000	60.000
Oddział we Lwowie	9.800	700	10.500
w Krakowie	6 600	8.000	14.600
Poznaniu	6.800	7.000	13 800
Urząd Delegata w Katowicach	9.500	3.200	12.700
Wilnie	4 300	700	5.000
Gdańsku	2.300	1.700	4.000
R a z e m	77.300	43.300	120.600

Wartość całkowita Zł 120.600

2. GENERALNA DYREKCJA LOTERJI PAŃSTWOWEJ

Zł

Majątek stanowią jedynie urządzenia biurowe wartości . . . 28.000

3. PAŃSTWOWY URZĄD KONTROLI UBEZPIECZEŃ

Majątek Urzędu stanowi tylko inwentarz ruchomy następujący:

	Wartość Zł
Urządzenia biurowe	18.100
Biblioteka (673 tomy)	8.100

Wartość całkowita 26.200

4. STRAŻ CELNA

Chroniące wszystkie granice Rzeczypospolitej Bataljony Celne w 1922 r. w pasie granicznym z Niemcami długości 1.911 km, z w. m. Gdańsk — 119 km, granice morskie — 142 km, z Czechosłowacją — 930 km i Rumunją do Zaleszczyk 118 km na mocy uchwały Sejmu z dnia 20 stycznia 1922 r. zastąpione zostały przez Straż Celną¹.

Nieruchomości państwowe użytkowane przez Straż Celną objęte zostały ogólnym wykazem Ministerstwa Robót Publicznych.

Inwentarz ruchomy stanowią:	Wartość Zł
Urządzenia biurowe	67.700
Urządzenia koszarowe	69.700
Psy (55)	8.200
Uzbrojenie	589.000
Umundurowanie	1.095.500

Środki lokomocji:	Wartość Zł
Kuter	8.000
7 łodzi motorowych	36.900
16 łodzi wiosłowych	3.300
1 samochód	32.000
176 rowerów	27.000
273 konie	116.400
wozy, bryczki, sanki, narty	38.200
	261.800

Wartość całkowita 2.091.900

¹ Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. Straż Celna zamieniona została przez Straż Graniczną.

d) MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU

1. URZĄD PATENTOWY

Urząd Patentowy powstał z chwilą odzyskania niepodległości Państwa Polskiego. Urząd ma za zadanie ochronę własności przemysłowej, t. j. wynalazków, wzorów, modeli i znaków towarowych.

Majątek jego stanowi inwentarz ruchomy:	Wartość Zł
Urządzenia biurowe	25.600
Opisy patentów	1.051.300
Księgozbiór „	209.800
Wydawnictwo „Wiadomości Urzędu Patentowego”	7.700
Wartość całkowita	1.294.400

2. PAŃSTWOWY INSTYTUT GEOLOGICZNY (P.I.G.) W WARSZAWIE

Państwowy Instytut Geologiczny (P. I. G.) rozpoczął swą działalność w 1919 r. Główne zadania jego polegają na badaniach geologicznych ze specjalnem uwzględnieniem potrzeb gospodarczych Państwa, a więc przede wszystkim dla potrzeb przemysłu górniczego: poszukiwanie nowych złóż, opracowanie podstaw rozbudowy znanych, wykonywanie map geologicznych, dla celów rolnictwa — badanie podłoż gleby, dla potrzeb ogólnych — wskazywanie źródeł zaopatrzenia w wodę wglębną i t. d. W tym celu Państwowy Instytut Geologiczny posiada specjalne wydziały, stacje badawcze, szereg pracowni, uposażonych w narzędzia i instrumenty.

Majątek użytkowany przez Państwowy Instytut Geologiczny stanowią:

	Wartość Zł
Pracownia chemiczna (dygestorja, kalorymetr, wagi i naczynia)	40.000
Pracownia petrograficzna (mikroskopy, meble)	10.000
Pracownia kartograficzna (samochód ciężarowy, namioty i instrumenty)	25.000
Pracownia mechaniczna (narzędzia i instrumenty)	5.000
Biblioteka (88.847 dzieł i broszur, 4.300 map)	198.000
Urządzenia biurowe i muzealne	25.000
Instrumenty (cyrkle, pantografy, grafiony, świdry, lupy, kompasy)	10.000
Wartość całkowita	313.000

3. URZĘDY MIAR

Na terenach Rzeczypospolitej Polskiej w czasie wojny istniały następujące Urzędy Miar: Urząd Miar m. st. Warszawy (założony w 1916 r.), trzy Urzędy Miar w b. okupacji austriackiej oraz kilka w Małopolsce, w Wilnie, a także w Poznańskim i na Pomorzu.

Dnia 1 kwietnia 1919 r. został utworzony w Warszawie Główny Urząd Miar, któremu w 1922 r. przekazana została zwierzchnia władza nad wszystkimi Urzędami Miar.

Główny Urząd Miar ma za zadanie:

- 1) przechowywanie wzorców państwowych miar podstawowych i ich kopii,
- 2) przygotowywanie wzorców normalnych dla Urzędów Miar i ich perorydyczne sprawdzanie,
- 3) sprawdzanie i uwerzytelnianie narzędzi mierniczych dla celów fiskalnych Państwa,
- 4) wzorowanie, sprawdzanie i uwerzytelnianie narzędzi mierniczych dla potrzeb nauki i techniki,
- 5) ogólny nadzór nad wykonywaniem w Państwie ustawy o miarach i odnośnych przepisów wykonawczych.

Główny Urząd Miar posiada pracownie: długości, grawimetryczną, pomiarów objętości, pomiarów masy, wag, badania wodomierzy i gazomierzy, pomiarów wielkich ilości gazów, manometryczną, gęstości, badań elektrotechnicznych.

Urząd posiada narzędzia miernicze handlowe, powszechnego użytku, techniczne, używane przy przeróbce metali, oraz metrologji czystej.

W 1926 r. dochód Głównego Urzędu Miar wraz z Urzędami Miar z legalizacji narzędzi mierniczych wynosił Zł 1.874.607, rozchód — Zł 1.656.692, zysk — Zł 217.915; sprowadzono narzędzi mierniczych za Zł 1.767.558.

Majątek Urzędów Miar stanowi inwentarz ruchomy:

	Wartość Zł
Urządzenia biurowe	186.200
Inwentarz techniczny	1.328.100
Biblioteka i wzory	66.900
Wartość całkowita	1.581.200

4. URZĘDY PROBIERCZE

Urzędy Probiercze powołane zostały do życia na mocy uchwały Sejmu z dnia 16 lipca 1920 r. Zadaniem urzędów jest sprawdzanie jakości wyrobów z kruszców szlachetnych dozwolonych do sprzedaży, a także nadzór nad przemysłem i handlem złotniczym.

Majątek stanowią :

Urządzenia biurowe		Wartość Zł	Zł
Warszawski Urząd Probierczy		25.100	
Krakowski " "		2.300	
Lwowski " "		2.000	
Wileński " "		2.000	31.400

Laboratorium probiercze

Sprzęty, aparaty, urządzenia, przyrządy

Warszawski Urząd Probierczy	4.500	
Krakowski " "	1.700	
Lwowski " "	600	
Wileński " "	1.000	7.800

Laboratorium analityczne

Warszawski Urząd Probierczy	5.200	
Lwowski " "	1.000	
Wileński " "	400	6.600

Cechownia

Urządzenia, narzędzia, przyrządy

Warszawski Urząd Probierczy	22.700	
Krakowski " "	400	
Lwowski " "	500	
Wileński " "	300	23.900

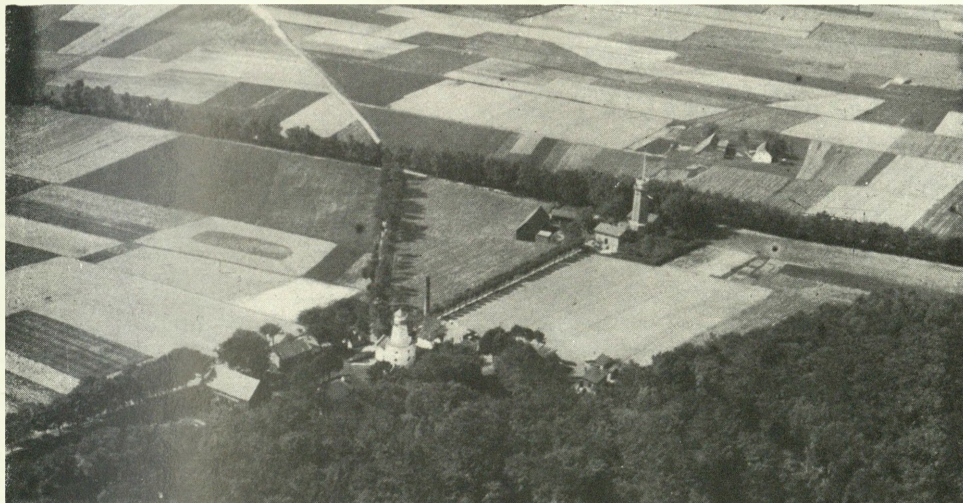
Biblioteka

	tomów		
Warszawski Urząd Probierczy	166	1.400	
Krakowski " "	41	500	
Lwowski " "	40	300	
Wileński " "	50	500	2.700

Wartość całkowita 72.400

5. URZĄD MARYNARKI HANDLOWEJ

Urząd powstał w 1921 r. z siedzibą w Gdyni; zajmuje się administracją portu Gdynińskiego i wybrzeży morskich.

Latarnia morska w Rozewiu.

Posiadany majątek stanowią:

I. NIERUCHOMOŚCI

Grunty

	Wartość Zł	Zł
Grunty, zalesienia wydmy i grunty służbowe pod latarniami morskimi 888 ha		18.000.000

Budynki

W porcie Gdyni:

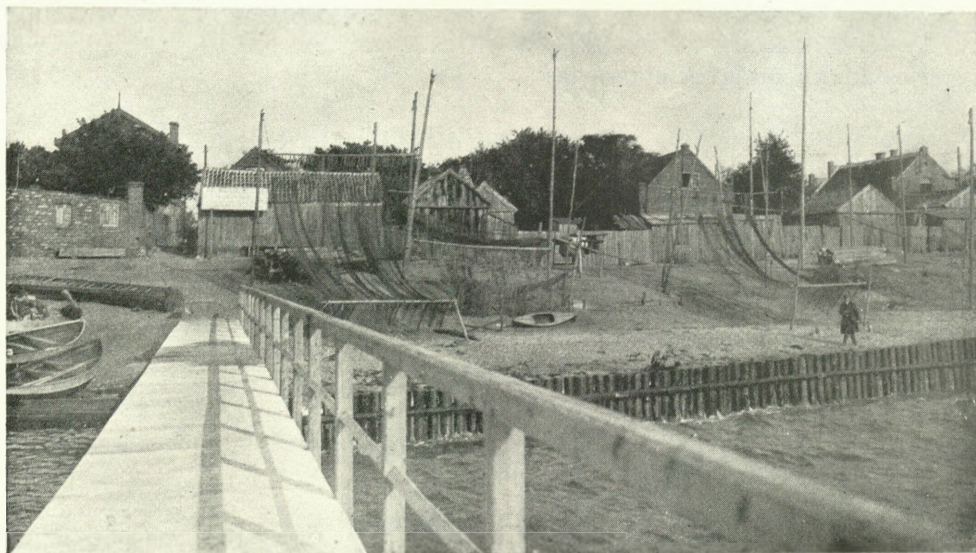
	Zł	
Kapitanat parku w Gdyni	105.000	
Wieża ciśnień	188.000	
Elektrownia	68.000	
Budynek gospodarczy	14.900	
Szopa na magazyn	1.000	376.900

<i>W lasach:</i>	Zł	Wartość Zł
Leśniczówka w Karwi	12.000	
Dozór wydmy w Rozewiu	56.300	
Leśniczówka w Chałupach	10.200	
Leśniczówka w Kuźnicy	12.000	
Leśniczówka w Jastarni	10.200	100.700

Latarnie Morskie

<i>W Rozewiu :</i>	Zł	
Wieża z latarnią	40.000	
Hala maszyn	15.000	
Stacja mgłowa	6.000	
Budynki mieszkaniowe	29.500	
Budynki gospodarcze	5.700	96.200

<i>W Jastarni :</i>	Zł	
Wieża z latarnią	10.000	
Budynek mieszkaniowy	18.000	
Szopa dla robotników	1.000	
Budynki gospodarcze	2.600	31.600

Port Helski (w budowie).

<i>Na Helu:</i>	Zł	Wartość Zł
Wieża z latarnią	50.000	
Stacja mgłowa	8.000	
Budynki mieszkaniowe	25.000	
Budynki gospodarcze	2.200	
Szopy robotnicze	4.000	
2 molo	400.000	
Budka na molo	800	490.000

Stacja mgłowa na Helu.

<i>W Oksywiu</i>	Zł	Zł
Budynki mieszkaniowe z wieżą . .	20.000	
Budynki gospodarcze	2.500	22.500
<i>Maszty sygnałowe:</i>	Zł	
Maszty ostrzegawcze	5.000	
Nabieżniki w Osłaniu i Rewie . .	3.000	8.000

Stacje ratunkowe	Zł	Zł	Zł
Stacja ratunkowa w Jastarni . .	4.600		
Stacja ratunkowa na Helu . . .	3.000	7.600	1.133.500

II. RUCHOMOŚCI

W Porcie Gdyńskim	Zł	
Inwentarz różny	10.000	
Wieża ciśnień (urządzenia mech.)	70.300	
Elektrownia (urządzenia) . . .	19.500	
Budynki gospod. (przedm. gosp.)	600	
Kolejka wąskotorowa (urządzenia)	110.000	210.400

W Leśniczówkach:	Zł	
Leśniczówka w Karwi	300	
Dozór wydym w Karwi	3.000	
Leśniczówka w Chałupach . . .	200	
Leśniczówka w Kuźnicy	200	
Leśniczówka w Jastarni	200	3.900

Latarnie morskie:

W Rozewiu:	Zł	
Wieża i latarnia (aparat świetlny z motorkiem)	17.500	
Hala maszyn (kotły, maszyny i urządz. mech.)	27.000	
Stacja mgłowa (urządzenia mechaniczne)	4.000	48.500

W Jastarni:

Wieża z latarnią (aparat świetlny)	13.500
------------------------------------	--------

Na Helu:	Zł	
Wieża z latarnią (aparat świetlny)	4.500	
Stacja mgłowa (urządzenia mechaniczne)	18.500	
Budka na molo	300	23.300

W Oksywiu :		Zł	Zł
Aparat świetlny		13.000	
Maszty sygnałowe			
Nabieżniki w Osłaniu i Rewie		600	
Stacje ratunkowe		Zł	
Stacja ratunkowa w Jastarni	2.000		
Stacja ratunkowa w Helu	1.700	3.700	316.900

Holownik morski „Ursus”.

III. TABOR PŁYWAJĄCY			
	Zł	Zł	Zł
Draga „Nowa”	352.000		
Draga „Gdańsk”	122.000		
Holownik „Castor”	76.000		
Holownik morski „Ursus”	254.000		
Motorówka „Rybka”	6.100		
2 krypy	12.200		
12 skut	50.000	872.300	872.300
	Wartość całkowita	20.322.700	

6. PORT W GDYNI

Port Gdynia leży na południowo-wschodnim brzegu Zatoki Gdańskiej, szerokości geograficznej $54^{\circ} 32' N$, długości $18^{\circ} 34' E$ od Greenwich w dolinie rzeki Chylonki, otoczony jest wzgórzami i posiada rozległe tereny dogodne dla rozbudowy. Od fal otwartego morza port jest osłonięty półwyspem Helskim.

Port w Gdyni.

Rozbudowę portu można podzielić na 3 okresy.

Pierwszy okres obejmuje lata od 1921 do 1924; dał on nieduży zaczątek przystani, gdzie można było ładować statki.

Drugi okres trwa od 1924 r. do października 1926 r.

W październiku 1926 r. z Francusko-Polskiem Konsorcjum została zawarta umowa, oparta na podstawie gotówkowej z wprowadzeniem premji od szybszego wykonania robót. Zawarcie tej umowy rozpoczyna okres trzeci.

Stan robót portowych w dniu 1 stycznia 1927 r. przedstawiał się następująco :

	Długość m b.	Średnia głębo- kość m
<i>I. Molo północne</i>		
Zakończono bicie pali i umocowanie wiązań z ułożeniem chodników	720	3,77
Załadowano kamieni	718	3,77
<i>II. Nadbrzeże typu żelbetowego głębokości 10 m</i>		
Oszalowano, uzbrojono i zabetonowano skrzynie	582	
Wykonano warstwy z kamieniami	260	
Spuszczanie, transport i ustawienie skrzyń na kamiennej podsypce	366	
Załadowano skrzyń piaskiem	329	
Nadbudowano na skrzyniach ścianę nadwodną grubości 1,05 m z betonu o zawartości cementu 210 kg/m ³	80	
Nadbudowano na skrzyniach ścianę nadwodną grubości 1,20 m z betonu o zawartości cementu 210 kg/m ³	188	
Ułożono płytę kordonową, umocowano belki odbojowe, tumby, ramy i schodki	195	
<i>III. Molo i falochron typu żelbetowego C dla głębokości 8,5 — 9,5 m</i>		
Oszalowano, uzbrojono i zabetonowano skrzynie	221	
<i>IV. Nadbrzeża typu mieszanego na palach drewnianych głębokości 8 m</i>		
Wbito pali okrągłych i ściany szpuntowej, łącznie z bolcami i tylną prowizoryczną ścianą	429	
Zakończono żelbetową platformę i ścianę, ułożono płytę kordonową, umocowano belki odbojowe, tumby, rynny i schodki, ukończono nadbrzeży	419	

V. Roboty czerpalne	Ilość m ³
Wyczerpano i wywieziono do morza gruntu . . .	1.164.640
Wyczerpano i wyrefulowano na teren portowy . .	825.584

Majątek portu stanowią:

I. Nieruchomości :

Gr un t y	Wartość Zł	Zł
Place wywłaszczone pod budowę portu z kosztami dodatkowymi 2.663.110 m ²	1.684.300	1.684.300
 B u d y n k i		
Dom murowany wywłaszczo- ny pod budowę 228 m ³	13.900	
Dom Zarządu Budowy Portu (w budowie) 1.356 m ³	34.200	
7 baraków i szop drewnianych przeznaczo- nych do rozbiórki	5.000	53.100

II. Urządzenia portowe (w budowie)

Molo północne	1.972.200	
Molo południowe	1.293.700	
Nabrzeża w awanporcie 8 m gł., konstruk- cji mieszanej	1.368.400	
Nabrzeża w basenie 10 m gł. na skrzyn. żelbeton.	3.274.500	
Port rybacki	42.500	7.951.300

III. Inwentarz ruchomy :

Urządzenia biurowe	Zł	
	4.300	
 Inwentarz przewozowy :	Wartość Zł	
Prom drewniany	12.000	
Łodzie przewoz. z wiosłami	2.400	
Liny stalowe	800	
Pasy ratunkowe	200	
Pozostały inwentarz techn. .	600	16.000
		20.300
	Wartość całkowita	9.709.000

7. SZKOŁA MORSKA W TCZEWIE

Szkoła założona została w 1920 r. w celu kształcenia przyszłych oficerów pokładowych i maszynowych (mechaników) dla Marynarki Handlowej. Szkoła mieści się w budynkach wynajętych.

Majątek stanowi:

Inwentarz ruchomy:		Zł
Urządzenia biurowe		26.500
Urządzenia szkolne:		
A) <i>Pomoce szkolne</i>		
	Zł	Zł
a) gabinet nawigacyjny	15.900	
b) gabinet fizyczny	4.900	
c) gabinet mechaniczny	5.700	
d) gabinet meteorologiczny	900	
e) biblioteka	6.000	33.400
B) <i>Warsztaty</i>		
	Zł	
a) 2 motory 7,5 KM	1.600	
b) obrabiarki	12.900	
c) drobne narzędzia	22.100	36.600
Statek szkolny Lwów, trzymasztowy, pojemności brutto 1293,44 tonn, netto 963,66 z dwoma pomocniczymi motorami po 180 KM, razem 360 KM.		352.000
Inwentarz pokładowy		58.000
Inwentarz maszynowy		8.000
Wartość całkowita		514.500

e) MINISTERSTWO ROLNICTWA

1. MORSKI URZĄD RYBACKI¹

Morski Urząd Rybacki z siedzibą w Wejherowie² został powołany do życia na mocy rozporządzenia Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej z dnia 18 czerwca 1921 r. (Dz. Urz. Min. b. dzielnicy pruskiej Nr. 23, rozp. 150).

¹ W 1927 r. Morski Urząd Rybacki przeszedł pod zarząd Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

² W 1928 r. siedziba Morskiego Urzędu Rybackiego została przeniesiona do Gdyni.

Do czynności Urzędu należy: nadzór nad rybołóstwem na wodach przybrzeżnych, w myśl przepisów pruskiej ustawy rybackiej z dnia 11 maja 1916 r., badanie stanu morskiego rybołóstwa i przemysłu rybackiego; prowadzi on rejestrację rybaków oraz zaopatruje tychże w artykuły zawodowe, na zasadzie przepisów obowiązujących w b. dzielnicy pruskiej.

Majątek Morskiego Urzędu Rybackiego składa się z:

I. NIERUCHOMOŚCI

a) Grunty nabrzeżne w Gdyni	Powierzchnia 65.490 m ²	Wartość	
		Zł	
		654.900	
b) Budowle:		Wartość	
	Kubatura	Zł	Zł
szopa żelazna . .	55 m ³	2.000	
budynek wylęgarni			
ryb w Pucku . .	19 m ³	2.000	4.000
			658.900
II. RUCHOMOŚCI		Zł	
Urządzenia biurowe		5.000	
2 statki żaglowo - motorowe		80.000	
1 łódź motorowa		5.000	90.000
Wartość całkowita			748.900

2. WYLĘGARNIA RYB W MYLOFIE

Państwo Polskie otrzymało wylęgarnię w spadku po zaborcach.

Wylęgarnia dostarcza materiału zarybkowego sieji i sielawy dla jezior. Przeciętna produkcja roczna wynosi od 5 do 6 milionów ikry sielawy i do 1/2 miliona ikry sieji.

Majątek wylęgarni stanowią:

I. NIERUCHOMOŚCI

	Kubatura m ³	Wartość	
		Zł	Zł
budynek murowany	302	3.000	
szopa drewniana	39	200	
rurociąg wodny żelazny (50 m długości) . . .		700	3.900

II. INWENTARZ RUCHOMY

umeblowanie, narzędzia, naczynia, przyrządy .	3.700
Wartość całkowita	7.600

3. PAŃSTWOWA STACJA BOTANICZNO-ROLNICZA WE LWOWIE

Stacja znajduje się pod zarządem Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach.

Majątek Stacji Botaniczno - Rolniczej stanowią:

I. NIERUCHOMOŚCI		Wartość Zł	Zł
zabudowania na Czarnohorze		33.000	33.000
II. RUCHOMOŚCI			
umeblowanie i urządzenia biurowe		20.000	
urządzenia naukowe		60.000	
biblioteka		10.000	90.000
Wartość całkowita			123.000

4. PAŃSTWOWY INSTYTUT METEOROLOGICZNY

Do zorganizowania Państwowego Instytutu Meteorologicznego przystąpiono w 1920 r., natomiast statut Instytut otrzymał na mocy ustawy z dnia 24. V. 1922 r. (Dz. Ust. Nr. 44, poz. 373).

Państwowy Instytut Meteorologiczny jest wyższym zakładem naukowo - badawczym, jednoczącym całokształt państwowej służby meteorologicznej na obszarze Rzeczypospolitej.

Według statutu do zadań Instytutu należy:

1. Organizowanie i prowadzenie spostrzeżeń oraz specjalnych badań naukowych w zakresie meteorologii.

2. Organizowanie służby pogody i wszelkiej innej służby meteorologicznej, ze szczególnem uwzględnieniem potrzeb rolnictwa, wojskowości, lotnictwa, marynarki, komunikacji lądowej i wodnej, oraz wyzyskania sił wodnych.

3. Stały nadzór naukowy i techniczny nad stacjami i zakładami meteorologicznymi, prowadzonemi przez urzędy i zakłady państwowe oraz osoby i instytucje, korzystające w tym celu z finansowej pomocy Państwa.

4. Popieranie badań i prac meteorologicznych, udział w akcji meteorologicznej międzynarodowej, ogłaszanie wyników badań i spostrzeżeń meteorologicznych.

Majątek Państwowego Instytutu Meteorologicznego składa się z:

	Wartość Zł
inwentarza biurowego . .	12.900
inwentarza naukowego . .	127.000
biblioteki (5.032 tomy) . .	26.100
Wartość całkowita	166.000

5. PAŃSTWOWY INSTYTUT NAUKOWY GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO W PUŁAWACH

Nieruchomość użytkowana przez obecny Państwowy Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego dzieliła w zeszłych stuleciach losy samego miasta Puław. Stanowiło ono kolejno własność Tęczyńskich, Lubomirskich, Sieniawskich, a w końcu książąt Czartoryskich. Czartoryscy założyli swą siedzibę z pięknym pałacem i parkiem naokoło w 1731 r. na prawym wysokim brzegu Wisły na miejscu dawnego zameczka, zniszczonego przez króla szwedzkiego Karola XII. Przyozdobiono siedzibę zachowanymi dotychczas budynkami: domek gotycki, świątynia Sybilli. Po powstaniu 1831 r. rezydencja ta wraz z dużym gospodarstwem rolnem została skonfiskowana przez rząd rosyjski i przeszła na własność skarbową. Miasto Puławy w 1846 r. zostało przemianowane na Nowo-Aleksandrję. Od 1844 do 1862 r. w dawnej rezydencji mieścił się Instytut Maryjski wychowania panien (szlachcianek); w 1862 r. umieszczono w niej instytut politechniczny, zamknięty w 1863 r.; w 1869 r. pomieszczono tu Instytut Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa z językiem wykładowym rosyjskim, zamieniony następnie na akademię. W tym okresie założono tu obserwatorium meteorologiczne. Podczas okupacji austriackiej znalazło tu siedzibę starostwo i poczta, które mieściły się tam krótki czas i po wojnie, ustępując całość Państwowemu Instytutowi Naukowemu Gospodarstwa Wiejskiego.

Majątek Instytutu stanowią:

I. GMACH GŁÓWNY INSTYTUTU

Gmach główny z otaczającym parkiem, ogrodami, oranżerją oraz zabudowaniami mieszkalnymi i gospodarczymi, elektrownią, wodociągiem i gazownią znajduje się w zarządzie Ministerstwa Robót Publicznych i został objęty wykazem jego majątku.

Instytut Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach.

Tablica X.

1. Urządzenia laboratoryjno-naukowe

Wydział i działy	Pomoce naukowe Zł	Umeblowanie i urządzenia biurowe Zł	Księgozbiory Zł	Razem Zł
Wydział Rolniczy	24.300	8.400	1.700	34.400
Hodowli roślin	3.800	8.300	700	12.800
Ochrony roślin	10.700	2.000	1.600	14.300
Żywienia zwierząt	20.000	13 800	1.200	35 000
Hodowli zwierząt	7.800	2.500	700	11.000
Gleboznawczy	31.100	11.800	400	43 300
Ogrodniczy	5.500	2.700	—	8.200
Dział Morfologii Doświadcz.	5.800	3 500	3.600	12.900
Bakterjol.	4.200	3.300	300	7.800
Entymolog.	10 300	4.700	1.200	16.200
Biblioteka	—	30.100	800.000	830.100
Zakład Hodowli Drzew i Krzewów	—	—	—	3.500
Razem	123.800	94.600	811.400	1.029.500
Mniej 2,5% amortyzacji				— 5.700

Wartość ogólna 1.023 800

<i>Inwentarz żywy</i>		Zł	Zł
75 sztuk bydła rogatego		10.400	
74 konie		11.200	
79 sztuk trzody chlewnej		14.200	35.800
<i>Zapasy</i>			
Ziemiopłody		52.900	
Pasza		5.000	
Nawozy sztuczne		700	
Materiały magazynowe		2.800	
Materiały opałowe		2.500	
Wartości płynne		3.500	67.400
Wartość całkowita			404.000

Folwark Mokradki

Folwark zajmuje obszar 133,79 ha gruntu, włączonego do wykazów państwowych obszarów rolnych.

Pałac „Morynki” w Puławach.

<i>Budynki</i>	Kubatura m ³
3 budynki mieszkalne murowane	5.090
1 budynek mieszkalny drewniany	997

	Kubatura m ³	Wartość Zł
2 budynki gospodarcze murowane	837	
14 budynków gospodarczych drewnianych . .	8.127	
Razem	15.051	149.900
Mosty i ogrodzenia		2.800
<i>Drzewostan</i>		
Drzewa owocowe		6.800
<i>Inwentarz martwy</i>		
	Zł	
Maszyzny rolnicze (żmijka, młynki, żniwiarki, grabie konne i t. d.)	2.300	
Narzędzia rolnicze (pług, brony, walce, kul- tywatory)	1.400	
Urządzenia kuźni i budynków gospodarczych .	6.500	10.200
<i>Inwentarz żywy</i>		
1 sztuka bydła rogatego	500	
39 koni	5.200	5.700
<i>Zapasy</i>		
Ziemiopłody	6.100	
Pasza	1.500	
Materiały magazynowe	200	7.800
Wartość całkowita		183.200

Folwark Pulki

Folwark posiada 150,24 ha ziemi uprawnej, włączonej do wykazu państwowych majątków rolnych.

<i>Budynki</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
2 budynki mieszkalne murowane . .	1.272		
1 budynek mieszkalny drewniany .	480		
1 budynek gospodarczy murowany .	1.188		
5 budynków gospodarczych drewn. .	2.144		
Razem	5.084	41.200	41.200
<i>Inwentarz martwy</i>			
Maszyzny rolnicze (siewniki, tryjer, sieczkar- nie i t. d.)		3.600	
Narzędzia rolnicze (pług, brony, wały i t. d.) .		1.800	
Urządzenia budynków gospodarczych		2.900	8.300

<i>Inwentarz żywy</i>		Zł	Zł
10 sztuk bydła rогatego		600	
28 koni i źrebiąt		3.100	3.700
<i>Zapasy</i>			
Ziemiopłody		6.200	
Pasza		15.400	
Materiały magazynowe		100	21.700
Wartość całkowita			74.900

Gospodarstwo ogrodowe w Pożogu

Gospodarstwo zajmuje 52 ha ziemi, która została włączona do wykazu państwowych gruntów rolnych.

<i>Budynki</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
2 budynki mieszkalne drewniane . .	886		
1 budynek gospodarczy murowany .	110		
3 budynki gospodarcze drewniane .	750		
Razem	1.746	21.200	21.200
Mosty i ogrodzenia		15.200	15.200
<i>Inwentarz żywy</i>			
8 koni		2.700	2.700
<i>Inwentarz martwy</i>			
Narzędzia i sprzęty ogrodnicze		6.000	
Urządzenia mieszkań praktykantów		400	
Urządzenia biurowe		100	6.500
<i>Drzewostan</i>			
Drzewa owocowe		47.300	
Szkołki drzew owocowych i ozdobnych		401.400	448.700
<i>Zapasy</i>			
Materiały budowlane		1.100	
Ziemiopłody		200	
Nasiona		700	
Wartości płynne		28.000	30.000
Wartość całkowita			524.300

Gospodarstwo rolne Wydziału Hodowli Roślin

Gospodarstwo zajmuje 30 ha obszaru ziemi, która jest wliczona do państwowych majątków rolnych.

<i>Budynki</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
1 budynek mieszkalny murowany .	752		
1 budynek gospodarczy murowany .	327		
1 budynek gospodarczy drewniany .	5.356		
Razem	6.435	63.800	63.800
Ogrodzenia		700	700
<i>Inwentarz martwy</i>			
Maszyny rolnicze (młocarnia, żniwiarka, ko- siarka)		4.200	
Wozy i narzędzia rolnicze		3.100	
Urządzenia budynków gospodarczych		2.000	9.300
<i>Zapasy</i>			
Ziemiopłody		11.900	
Nawozy sztuczne		1.100	13.000
Wartość całkowita			86.800

Pola doświadczalne Wydziału Rolniczego

Grunty orne Wydziału Rolniczego objęte są wykazem państwowych majątków rolnych.

<i>Budynki</i>	Wartość Zł	Zł
1 domek wegetacyjny z żelaza i szkła	4.000	
Ogrodzenia	1.200	5.200
<i>Inwentarz martwy</i>		
Maszyny rolnicze	1.700	
Wozy i narzędzia rolnicze	1.400	3.100
<i>Inwentarz żywy</i>		
1 koń	300	300
<i>Zapasy</i>		
Ziemiopłody	200	200
Wartość całkowita		8.800

Stacja zootechniczna w Borowinie

Obszar ziemi, zajmowany przez stację, wynosi 411,10 ha i włączony jest do wykazu państwowych majątków rolnych.

<i>Budynki</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
6 budynków mieszkalnych murowan.	8.625		
2 budynki mieszkalne drewniane . .	955		
9 budynków gospodarczych murow..	5.169		
6 budynków gospodarczych drewn. .	10.088		
Razem	24.837	258.300	258.300
Drzewostan		18.300	18.300
<i>Inwentarz martwy</i>			
Maszyny rolnicze		6.900	
Wozy i narzędzia rolnicze		3.200	
Urządzenia budynków gospodarczych		4.800	14.900
<i>Inwentarz żywy</i>			
54 sztuki bydła rогatego		33.400	
31 koni		15.500	
13 sztuk trzody chlewnej		6.500	
131 owca		4.200	59.600
<i>Zapasy</i>			
Ziemiopłody		39.900	
Pasza		3.100	
Nawozy sztuczne		100	
Materiały magazynowe		900	44.000
Wartość całkowita			395.100

Gospodarstwo ogrodowe w Włostowicach

Gospodarstwo zajmuje 3,5263 ha, włączone do wykazu państwowych majątków rolnych.

<i>Budynki</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
1 dom mieszkalny drewniany . . .	364		
1 budynek gospodarczy murowany .	75		
1 budynek gospodarczy drewniany .	140		
Razem	579	8.300	8.300
Ogrodzenia		2.700	2.700

<i>Inwentarz martwy</i>	Zł	Zł
Narzędzia i przyrządy ogrodnicze	2.900	
Urządzenia biurowe	200	3.100
<i>Inwentarz żywy</i>		
2 konie	800	800
<i>Zapasy</i>		
Nasiona drzew owocowych	8.400	8.400
Wartość całkowita		23.300

Gospodarstwo wiklinowe Sadłowice

Gospodarstwo zajmuje 192,8737 ha gruntu, objętego wykazem państwowych majątków rolnych.

<i>Budynki</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
2 budynki mieszkalne drewniane . .	746		
6 budynków gospodarczych drewn. .	3.442		
Razem	4.188	44.700	44.700
Mosty i ogrodzenia		5.100	5.100
Gospodarstwo rybne		5.600	5.600
<i>Inwentarz martwy</i>			
Narzędzia i sprzęty ogrodnicze		8.900	
Urządzenia biurowe		200	9.100
<i>Inwentarz żywy</i>			
14 koni		3.400	3.400
Inwentarz roślinny		2.200	2.200
<i>Zapasy</i>			
Materiały budowlane		4.000	
Ziemiopłody		2.200	
Pasza		1.300	7.500
Wartość całkowita			77.600

Pasieka przy Zakładzie Hodowli Drzew

<i>Budynki</i>	m ³	Zł	Zł
1 budynek mieszkalny	149	3.000	3.000
Gospodarstwo rybne		3.300	3.300

<i>Gospodarstwo pszczelne</i>	Zł	Zł
32 pnie z pszczołami	2.200	
Sprzęt pszczelniczy	1.100	3.300
Wartość całkowita		9.600

Wydział Ogrodniczy

<i>Budynki</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
2 budynki mieszkalne murowane	548		
2 suszarnie	354		
5 szklarni	1.206		
Razem	2.108	23.100	23.100
Drzewostan		6.700	6.700
<i>Inwentarz martwy</i>			
Sprzęty i narzędzia ogrodnicze		12.000	12.000
Nawozy sztuczne		100	100
Razem		41.900	41.900
mniej zobowiązania		1.300	1.300
Wartość całkowita			40.600

Całkowita wartość gospodarstw rolnych i doświadczalnych wynosi 1.828.200

Tablica XI.

IV. Obręb leśny „Ruda”

Podział drzewostanu według wieku na klasy

Rodzaj drzewa	Powierzchnia zadrzewiona według klas										Halizna	Płazowizna	Razem ha
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X			
Sosna	59,55	24,26	84,71	227,01	142,28	99,89	—	—	—	—	43,89	3,84	685,43
Dąb	4,91	1,49	—	5,75	3,15	—	—	3,57	46,09	18,97	—	—	83,93
Olsza	—	—	3,21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,21
Buk	3,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,00
Razem	67,46	25,75	87,92	232,76	145,43	99,89	—	3,57	46,09	18,97	43,89	3,84	775,57

<i>Grunty i lasy</i>	ha	Zł	Zł
Grunt pod lasem	775,57	po 60 ^a	46.500
Rola	30,79	„ 1.100 ^b	33.900
Łąki 6,21 ha			
Osady 6,64 „			
Pastwiska 0,55 „			
Plac żeglugi 1,25 „			
Szkołka stała 0,40 „			
Cmentarze 3,13 „			
Rzeki 1,03 „			
Linje podziału powierzch-			
ni (granice i drogi) . 17,43 „	36,64	po 570 ^c okr.	20.900
Wartość drzewostanu	775,57	„ 900 ^d „	698.000

<i>Zabudowania</i>	Wartość Zł	Zł
6 budynków mieszkalnych drewn. 2,348 m ³ . .	23.700	
12 budynków gospodarczych drewn. 1,594 m ³ .	7.900	
1 studnia betonowa	1.500	
2 studnie drewniane	1.000	
Parkany sztachetowe 109 mb, z chrustu 114 mb, z opałów 540 mb	1.300	35.400

<i>Inwentarz martwy</i>	
Bryczka, narzędzia rolnicze i sprzęty gospodarcze	1.100
Wartość całkowita	835.800

V. Osada młyńska Kępa Rudzka

Osada młyńska zajmuje powierzchnię 6,16 ha, która jest włączona do państwowych obszarów rolnych.

<i>Zabudowania</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
Młyn wodny drewniany	551	6.100	
2 budynki mieszkalne drewniane . . .	365	4.500	
4 budynki gospodarcze drewniane . .	475	3.200	13.800
Urządzenia techniczne		15.000	15.000
		Razem	28.800

^a Według oceny gruntu poleśnego Ministerstwa Rolnictwa.

^b Ocena Ministerstwa Rolnictwa dla woj. lubelskiego.

^c Ocena Ministerstwa Reform Rolnych w woj. lubelskiem.

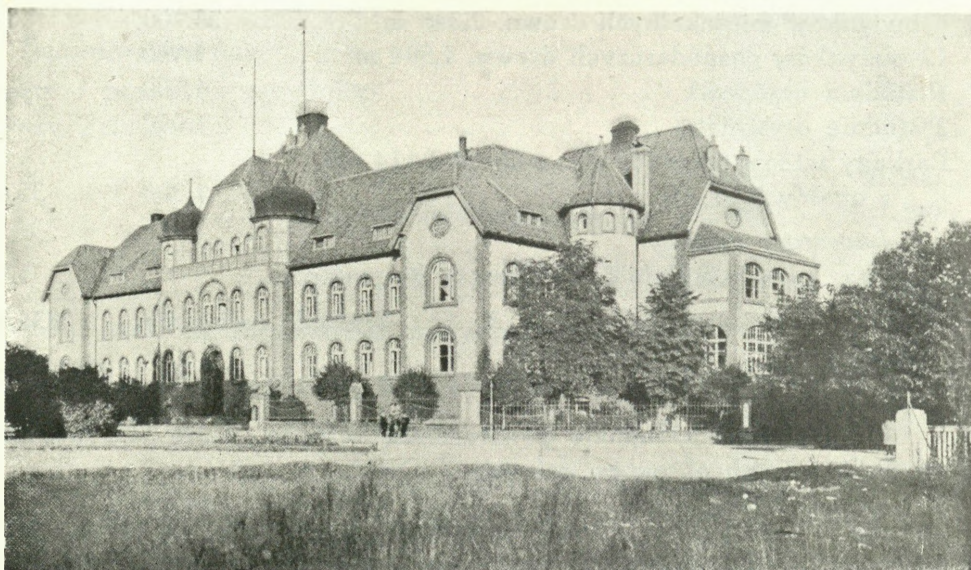
^d Średnia ocena Ministerstwa Rolnictwa.

ZESTAWIENIE OGÓLNE		Zł
I. Gmach główny		1.050.300
II. Wydział Serologiczny		274.400
III. Gospodarstwa rolne i doświadczalne		1.828.200
IV. Obręb leśny Ruda		835.800
V. Osada młyńska Kępa Rudzka		28.800
Wartość całkowita majątku Instytutu w Puławach		4.017.500

6. PAŃSTWOWY NAUKOWY INSTYTUT ROLNICZY W BYDGOSZCZY

(pod zarządem Państwowego Instytutu Naukowego w Puławach)

Budynki i place Instytutu objęte zostały wykazem nieruchomości Ministerstwa Robót Publicznych.

Instytut Naukowo-Rolniczy w Bydgoszczy.

Majątek Instytutu stanowią:

Inwentarz ruchomy

1. Zarząd Główny	Wartość Zł	Zł
Umeblowanie i urządzenia biurowe	2.400	
Biblioteka (książki i mapy)	200	2.600

		Wartość	
		zł	zł
2. Wydział Chemji Rolnej			
Umeblowanie		41.500	
Urządzenia laboratoryjne i przyrządy		51.500	
Biblioteka		24.500	
Zbiory muzealne		800	
Platyna		33.000	
Chemikalja		2.500	
Narzędzia rolnicze i ogrodnicze		9.000	
Drzewa owocowe		3.500	
Nawozy sztuczne		1.000	
Urządzenia zewnętrzne (altana wegetacyjna wraz z wazonami cynkowanymi i wózkami żelaznymi, lizymetry, cieplarnia)		44.000	211.300
3. Wydział Chorób Roślin			
Umeblowanie		10.500	
Urządzenia laboratoryjne		8.000	
Biblioteka		6.700	
Zbiory muzealne		1.000	
Przyrządy optyczne		4.000	
Platyna		400	
Narzędzia i przybory gospodarskie		2.200	
Chemikalja		400	
Sad		1.100	34.300
4. Wydział Higjeny Zwierząt			
Umeblowanie		27.800	
Aparaty, instrumenty i przybory		43.600	
Biblioteka		15.700	
Chemikalja		1.700	
Wozy i uprzęż		600	
Inwentarz żywy		5.400	94.800
5. Dział Ekonomji i Organizacji Rybactwa			
Inwentarz biurowy		13.200	
Inwentarz naukowy		2.200	
Biblioteka		4.900	20.300

	Wartość Zł	Zł
6. Dział Meljoracyjny		
Umieblowanie	2.100	
Urządzenia laboratoryjne	2.100	
Urządzenia naukowo-doświadczalne (lizymetry, naczynia betonowe, drenowanie)	22.400	
Biblioteka	4.700	
Inwentarz gospodarczy (narzędzia rolnicze)	1.500	32.800
7. Dział Technologji Rolnej		
Umieblowanie	300	
Przyrządy laboratoryjne	3.200	
Biblioteka	2.200	
Platyna	1.600	
Chemikalja i szkło	4.100	11.400
8. Ekspozytura Hodowli Roślin		
Umieblowanie i urządzenia biurowe	1.600	
Urządzenia laboratoryjne	5.400	
Biblioteka	300	7.300
9. Morskie Laboratorjum Rybackie na Helu		
Umieblowanie	500	
Urządzenia laboratoryjne	500	
Przyrządy i przybory	3.300	
Biblioteka	2.000	
Zbiory muzealne	500	
Chemikalja	500	
Sieci rybackie	1.500	8.800
10. Pracownia Rybacka		
Urządzenia biurowe	1.500	
Pomoce naukowe	6.400	
Biblioteka	4.500	
Przybory szklane	700	
Chemikalja	800	
Zarybienie Gospodarstwa Rybnego w Wilczaku	400	14.300
11. Stacja Meteorologiczna		
Umieblowanie	500	
Biblioteka	1.500	
Przyrządy	3.200	5.200

FOLWARK DOŚWIADCZALNY MOCHEŁEK

Grunty zostały włączone do wykazu państwowych obszarów rolnych Ministerstwa Rolnictwa.

<i>Zabudowania</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
6 budynków mieszkalnych murow. .	3.111		
6 budynków gospodarczych murow. .	3.756		
8 budynków gospodarczych drewn. .	6.202		
Razem	13.069	178.000	178.000

Inwentarz martwy

Urządzenia domowe (meble)	1.700	
Młocarnia, motor ropowy, pługi	11.500	
Uprząż, siodła i t. p.	1.000	
Obora (żłoby, drabiny, konwie i t. p.)	1.200	15.400

Inwentarz żywy

10 sztuk bydła rogatego	5.400	
10 koni	7.500	
11 świń	600	13.500
Zapasy zboża i okopowych		9.700
Wartość całkowita		659.700

7. PAŃSTWOWE LUDOWE SZKOŁY ROLNICZE

Jednoroczne Państwowe Ludowe Szkoły Rolnicze należą do typu szkół niższych. Poza gmachem szkolnym i zazwyczaj bursą dla uczniów posiadają one gospodarstwo rolne, ogrodowe i domowe.

B r a t n e.

Szkoła męska, założona przez grupę społeczną w powiecie Ciechanów woj. warszawskiego w 1911 r., upaństwowiona w 1925 r.

<i>Nieruchomości</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
1 budynek szkolny murowany . .	3.578	71.600	
1 budynek mieszkalny murowany .	749	7.800	
2 budynki gospodarcze murowane .	2.409	24.400	
3 budynki gospodarcze drewniane .	1.812	11.700	115.500

Jednoroczna szkoła gospodarstwa wiejskiego.

<i>Ruchomości</i>	Wartość Zł	Zł	Zł
inwentarz szkolny	8.200		
„ gospodarczy martwy	5.200		
„ żywy	8.100	21.500	137.000

Gołotczyzna.

Szkoła rolnicza żeńska, powstała z inicjatywy prywatnej w 1908 r. w powiecie Ciechanów woj. warszawskiego; upaństwowiona w 1918 r.

<i>Nieruchomości</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
1 budynek szkolny murowany . .	1.737	34.700	
1 budynek mieszkalny murowany .	497	17.900	
2 budynki gospodarcze murowane .	1.084	25.600	
3 budynki gospodarcze drewniane .	842	4.400	82.600

<i>Ruchomości</i>	Zł	Zł	Zł
inwentarz szkolny	8.300		
„ gospodarczy martwy	5.200		
„ żywy	8.100	21.600	104.200

Trościaniec.

Szkoła męska powstała w 1922 r. w powiecie Łuck woj. wołyńskiego.

<i>Nieruchomości</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
1 budynek szkolny drewniany . .	1.824	14.500	
4 budynki mieszkalne drewniane .	1.428	10.400	
1 budynek gospodarczy murowany .	732	19.000	
4 budynki gospodarcze drewniane .	4.945	39.000	82.900

<i>Ruchomości</i>			
inwentarz szkolny	9.500		
„ gospodarczy martwy	20.500		
„ żywy	12.400	42.400	125.300

Szubków.

Szkoła rolnicza założona w 1926 r. w powiecie Równe woj. wołyńskiego.

<i>Nieruchomości</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
1 budynek szkolny	3.050	110.500	
2 budynki mieszkalne	1.433	34.400	
4 budynki gospodarcze	4.161	41.300	186.200

<i>Ruchomości</i>			
inwentarz szkolny	11.800		
„ gospodarczy martwy	18.000		
„ żywy	14.000	43.800	230.000

Łuczaj.

Szkoła męska założona w 1926 r. w powiecie Duniłowicze woj. wileńskiego.

<i>Nieruchomości</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł	Zł
1 budynek szkolny murowany . .	5.450	109.000		
2 budynki mieszkalne drewniane .	917	7.300		
4 budynki gospodarcze murowane .	11.262	27.400		
3 budynki gospodarcze drewniane .	647	1.300	145.000	
<i>Ruchomości</i>				
inwentarz szkolny		6.200		
„ gospodarczy martwy		14.300		
„ żywy		8.800	29.300	174.300

K o ł p i n.

Szkoła męska założona w 1925 r. w powiecie Brześć n/B.
woj. poleskiego.

<i>Nieruchomości</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł	
1 budynek szkolny murowany . .	2.069	41.400		
3 budynki mieszkalne drewniane .	1.763	21.900		
5 budynków gospodarczych drewn.	2.599	19.600	82.900	
<i>Ruchomości</i>				
inwentarz szkolny		5.000		
„ gospodarczy martwy		10.900		
„ żywy		9.900	25.800	108.700

A n t o w i l.

Szkoła żeńska założona w 1926 r. w powiecie trockim
woj. wileńskiego.

<i>Nieruchomości</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł	
2 budynki drewniane	868	16.700	16.700	
<i>Ruchomości</i>				
inwentarz szkolny		12.600		
„ gospodarczy martwy		121.700		
„ żywy		4.000	138.300	155.000

R z e s z ó w.

Szkoła mleczarska męska, założona przed wojną jako szkoła samorządowa w powiecie Rzeszów woj. lwowskiego; upaństwowiona w 1922 r.

Majątek szkoły stanowią jedynie ruchomości:		Wartość	
		Zł	Zł
inwentarz szkolny		70.600	
„ gospodarczy martwy		3.200	
„ żywy		300	74.100
		Wartość całkowita 1.108.600	

8. PAŃSTWOWE SZKOŁY DLA LEŚNICZYCH

Szkoły te należą do typu niższych.

Nieruchomości szkół uwzględnione są w majątku lasów państwowych.

Majątek ruchomy wyszczególniony został poniżej.

B o l e c h ó w.

Szkoła, położona w powiecie Dolina woj. stanisławowskiego, założona została przez rząd austriacki w 1884 r.

Majątek ruchomy szkoły stanowią :		Wartość	
		Zł	Zł
Inwentarz martwy		1.900	
Biblioteka		400	
Zbiory i pomoce naukowe		3.700	6.000

M a r g o n i n.

Szkoła została założona przez rząd pruski w 1894 r.; położona jest w powiecie Chodzież woj. poznańskiego.

Majątek ruchomy szkoły stanowią :		Wartość	
		Zł	
Inwentarz martwy		3.500	
Biblioteka		1.800	
Zbiory i pomoce naukowe		8.000	13.300

Z a g ó r z e.

Szkoła została założona przez Rząd Polski w 1922 r. w powiecie częstochowskim woj. kieleckiego.

Majątek ruchomy szkoły stanowią :	Wartość Zł	Zł
Inwentarz martwy	3.900	
Biblioteka	1.700	
Zbiory i pomoce naukowe	4.700	10.300
Wartość całkowita szkół		29.600

f) MINISTERSTWO WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

SZKOLNICTWO

Zgodnie z Dekretem z dnia 7 lutego 1919 r. obowiązuje przymus nauczania w szkole powszechnej dla dzieci w wieku od lat 7-miu do 14-tu. Konstytucja z 1921 roku gwarantuje bezpłatne nauczanie w szkołach państwowych. System szkolenia przewiduje 3 rodzaje szkół: 1) powszechne 7-oddziałowe, 2) średnie (gimnazja) 8-klasowe, 3) zakłady naukowe wyższe. Pozatem istnieją zakłady o poziomie pośrednim, zwłaszcza szkolnictwa zawodowego. Władze I-ej instancji dla spraw szkolnictwa powszechnego stanowią Inspektorzy Szkolni, których ilość odpowiada ilości powiatów (278). Władze II instancji dla spraw szkolnictwa powszechnego, średniego i zawodowego stanowią Kuratorja Szkolne, których jest 10. Władzę III instancji stanowi Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Szkół powszechnych publicznych w 1926 roku było 25.967 przy 3.941.000 dzieci, co stanowi 85,6 kontyngentu dzieci w wieku szkolnym.

Szkół średnich	— 794, w tem państwowych	— 270
Szkół zawodowych	— 428 „ „ „	— 128
Szkół akademickich wyższych państwowych		— 12

Szkoły powszechne znajdują się bądź w lokalach własnych, udzielanych przez gminy, bądź w wynajętych; szkoły średnie — w lokalach w większości wypadków wynajętych od osób prywatnych, niewynajęte zaś stanowią przeważnie własność państwową. Szkoły wyższe lokują się w gmachach specjalnych, stanowiących przeważnie obiekty majątku państwowego, pozatem posiadają niektóre z nich nieruchomości i ruchomości o charakterze fundacyjnym.

Tablica XII.

Majątek szkół i zakładów specjalnych

U c z e l n i e	Place i budynki według przynależności	Urządze- nia we- wnętrzne Zł	Pomoce naukowe Zł	Biblioteka		Zbiory muzealne Zł	R a z e m Zł
				Ilość tomów	Wartość Zł		
Szkoły powszechne	Komunalne	2 167.400	2.115.100	1.221.975	2.544.500	—	6 827.000
Szkoły średnie	W zarz. Min. Robót Publ.	5.317.200	5.983.300	1.281.318	4.798.800	—	16.099.300
Szkoły zawodowe	" " "	2.633.900	3.501.900	115.806	846.500	—	6.982.300
W y z s z e							
a) Akademia Górnicza w Krakowie .	" " "	99.800	336.100	8.072	280.700	—	716.600
b) Akademia Medycyny Weterynaryj- nej we Lwowie	" " "	87.500	181.200	9.029	126.400	—	395.100
c) Państwowy Instytut Dentystyczny	Lokal prywatny	56.800	101.600	374	9.000	—	167.400
d) Akademia Sztuk Pięknych w Kra- kowie	W zarz. Min. Robót Publ.	17.100	9.300	3.982	202.000	—	228.400
e) Szkoła Sztuk Pięknych w Warsza- wie	" " "	18.600	40.400	1.123	33.300	—	92.300
f) Państwowe Konserwatorium Mu- zyczne w Warszawie	Budynek miejski	31.600	85.400	2.189	2.000	—	119.000
g) Państwowe Konserwatorium Mu- zyczne w Poznaniu	" " "	8.300	14.800	2.632	6.000	—	29.100
Seminaria i Preparandy Naucz- ielskie	" " "	2.241.400	1.953.200	374.530	910.400	—	5 105.000
Instytut Głuchoniemych i Ociemn. Państw. Centr. Biblioteka Pedago- giczna w Łodzi	W zarz. Min. Robót Publ.	72.900	6.500	—	3.000	—	82.400
Muzea i samodzielne zbiory państw. Archiwum państwowe	" " "	4.400	—	—	263.600	—	268.000
	" " "	—	—	—	—	28 100.000	28.100.000
	" " "	186.800	—	—	—	—	186.800
Razem		12.943.700	14.328.900	3.021.030	10.026.200	28.100.000	65.398.700

Wartość całkowita Zł 65.398.700

Akademja Górnicza w Krakowie.

Grupowe zestawienie majątku państwowego w użytkowaniu Władz Ministerstwa oraz zakładów szkolnych i muzealnych tego Ministerstwa zawiera tablica XII. Dalej zestawiony został majątek poszczególnych wyższych zakładów naukowych.¹

UNIwersYTET JAGIELLOŃSKI W KRAKOWIE

Uniwersytet został założony w 1364 r. przez Kazimierza Wielkiego. W 1400 r. Władysław Jagiełło odnowił uczelnię, która od tego czasu otrzymuje nazwę „Studjum Generale”. Fundusze na utrzymanie uczelni czerpane były ze źródeł prywatnych i kościelnych. W drugiej połowie XVI w. zaczyna się stopniowy upadek Uniwersytetu i trwa przez XVII i część XVIII wieku w walce z Jezuitami. Z ramienia Komisji Edukacyjnej Hugo Kołłątaj przekształca Akademię na Szkołę Główną Koronną, zakłada szereg katedr, należycie opłacanych z funduszy Komisji, wprowadza wykłady w języku polskim. Założono wówczas Ogród Botaniczny, Obserwatorium Astronomiczne, Gabinety Naukowe i Szpital Kliniczny. Okres niemieczenia uczelni przez władze austriackie zaczyna się w 1805 r. i trwa do 1861 r. z przerwami w roku 1809 wobec włączenia Krakowa do Królestwa Warszawskiego oraz w okresie 1815—1845 Wolnego Miasta Krakowa.

¹ Rys historyczny według wydawnictwa Kasy im. Mianowskiego „Szkoły Wyższe Rzeczypospolitej” — Warszawa, 1927.

wa. Od 1870 r. język niemiecki został z uczelni zupełnie usunięty; od tego czasu datuje się rozwój Uniwersytetu zarówno pod względem naukowym, jak i pedagogicznym. Przy Uniwersytecie w 1922 r. został założony Instytut Pedagogiczny, a w 1923 r. Studium Rolnicze przy Wydziale Filozoficznym zamienione zostało na Wydział Rolniczy.

Statut Uniwersytetu został zatwierdzony dnia 25 maja 1925 r.

Nieruchomości Uniwersytetu (budynki i place) znajdują się w wykazie nieruchomości Ministerstwa Robót Publicznych. Majątek ruchomy stanowią:

<i>Ruchomości</i>	Wartość Zł
Urządzenia wewnętrzne	1.208.800
Pomoce naukowe	882.000

Biblioteka, która składa się z :

668.359 druków
2.951 inkunabuł
6.592 rękopisów
439 dyplomów
14.716 rycin
13.308 map w arkuszach i ściennych
223 atlasy
4.494 nut
40 medali

Wartość biblioteki 27.930.800

Razem 30.021.600

Gospodarstwo doświadczalne w Mydlnikach

<i>Nieruchomości</i>	Wartość Zł
Grunty 161,25 ha	302.400

Budynki

5 budynków mieszkalnych, }	
14 budynków gospodarczych }	156.800
Młyn wraz z urządzeniem	135.900

R u c h o m o ś c i		Zł
Inwentarz martwy (maszyny i narzędzia rolnicze oraz przedmioty gospodarcze)		17.900
Inwentarz żywy		21.000
Wartości płynne		8.300
	Razem	642.300
	Zobowiązania	16.100
Wartość Mydlnik		626.200
Wartość całkowita Uniwersytetu		30.647.800

UNIwersytet JANA KAZIMIERZA WE LWOWIE

Założone przez OO. Jezuitów w 1608 r. we Lwowie Kolegium z wyższymi kursami teologii i filozofji, przekształcone zostało w 1661 r. przez Jana Kazimierza na Akademię vel Uniwersytet z 4 Wydziałami: teologicznym, filozoficznym, prawnym i medycznym. Po zniesieniu Zakonu Jezuitów w 1773 r. i przyłączeniu Wschodniej Małopolski do Austrii, Akademię zreorganizowano na uczelnię, w rodzaju liceum, z kursami prawa i filozofji, a niezależnie od tego stworzono oddzielne Kolegium Medyczne, Kolegium Teologii i t. d. Instytucje te połączone znowu zostały w 1784 r. w Uniwersytet z 4 Wydziałami z językiem wykładowym łacińskim; w 1805 r. uczelnia została znowu zredukowana do liceum, obejmującego studjum teologii, filozofji, prawa i medycyny, aż do 1817 r., w którym przekształcone zostało na Uniwersytet i podpadło pod wpływ germanizacyjne. W 1883 r. utworzona została katedra historii Polski, w 1887 r. — prawa polskiego i w 1894 r. — Wydział Lekarski. W 1918 r. Uniwersytet objęty został przez Rząd Polski i otrzymał nazwę Uniwersytetu Jana Kazimierza. Posiada on obecnie 5 Wydziałów: Teologiczny, Prawny, Lekarski, Humanistyczny i Matematyczno-Przyrodniczy.

Na majątek państwowy, użytkowany przez Uniwersytet Lwowski, składają się nieruchomości i ruchomości.

Nieruchomości (budynki i place) znajdują się w wykazie Ministerstwa Robót Publicznych, zaś majątek ruchomy stanowią:

	Wartość Zł
urządzenia wewnętrzne	1.049.700
pomoce naukowe	1.269.200
biblioteka, składająca się z 425.340 tomów	3.231.300
Wartość całkowita	5.550.200

UNIwersytet POZNANSKI

Uniwersytet Poznański został założony z inicjatywy Prof. Dr. Heljodora Świącieckiego w 1919 r. Obecnie uczelnia posiada 5 Wydziałów: Prawno - Ekonomiczny, Lekarski ze Studium wychowania fizycznego, Humanistyczny, Matematyczno-Przyrodniczy z Oddziałem Farmaceutycznym i Rolniczo-Leśny. Z dawnej „Akademii Wilhelma II” weszły do majątku Uniwersytetu Poznańskiego tylko dwa budynki.

Statut Uniwersytetu Poznańskiego zatwierdzony został w 1921 roku.

Poza fundacjami własnymi (w postaci folwarków Sołacz, Żabików i niektórych gmachów) Uniwersytet użytkuje majątek państwowy, na który składają się:

I. Place i budynki, znajdujące się w zarządzie Ministerstwa Robót Publicznych.

II. Majątek ruchomy w gmachach uniwersyteckich:

	Wartość Zł	Zł
urządzenia wewnętrzne	881.400	
pomoce naukowe	1.655.700	
biblioteka, składająca się z 197.264 tomów . .	1.069.300	3.606.400

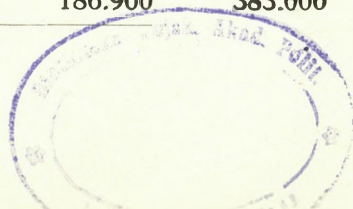
III. Folwark Gołęcin:

Nieruchomości

Grunty	Powierzchnia ha	Wartość Zł	
podwórza i ogrody	13.0926	113.100	
grunty orne	229.9340	229.900	
łąki	47.4899	38.000	
pastwiska	46.0281	23.000	
las	41.8533	31.400	
drogi i nieużytki	5.6597	—	
grunty orne na Sołacz	31.5046	37.800	473.200

Budynki

17 budynków mieszkalnych	196.100	
21 budynków gospodarczych	186.900	383.000

	Ruchomości	Zł	Zł
inwentarz martwy (maszyny i narzędzia rolnicze oraz przedmioty gospodarcze)		69.800	
inwentarz żywy		39.400	109.200
		Razem	965.400
	Wartość całkowita		4.571.800

UNIwersYTET WARSZAWSKI

W Warszawie utworzono w 1817 r. Królewski Uniwersytet Warszawski z 5 Wydziałami: Teologii, Prawa i Administracji, Medycyny, Nauk Fizyko - Matematycznych, Nauk Humanistycznych i Sztuk Pięknych. Po powstaniu listopadowem rząd rosyjski zamknął Uniwersytet w 1832 r., następnie przez lat 20 próbowały zastępować go szkoły specjalne, jednak były systematycznie zamykane przez rząd. W 1857 r. Aleksander II założył Cesarsko - Królewską Akademię Medycyny i Chirurgii z 5-letnim kursem. W 1862 r. przekształcono Uniwersytet na Szkołę Główną o 4 Wydziałach: Medycyny, Prawa, Nauk Filozoficznych i Historycznych oraz Nauk Fizyko - Matematycznych. W 1869 r. Szkołę Główną zamieniono na Uniwersytet rosyjski. Traktowany przez społeczeństwo polskie raczej jako instytucja dla zdobycia dyplomu, bez znaczenia dla nauki polskiej, bojkotowany przez młodzież w 1905 r. — upadł w 1915 r. z zajęciem Warszawy przez wojska niemieckie. W tymże roku Uniwersytet Warszawski został otwarty jako polski, obejmując następujące Wydziały: 1) Teologii Katolickiej, 2) Teologii Ewangelickiej, 3) Studium Teologii Prawosławnej, 4) Prawa, 5) Lekarski, 6) Humanistyczny, 7) Matematyczno - Przyrodniczy, 8) Farmaceutyczny i 9) Weterynaryjny.

Z majątku państwowego w Uniwersytecie Warszawskim nieruchomości objęte są wykazem Ministerstwa Robót Publicznych. Majątek ruchomy stanowią:

	Wartość Zł
urządzenie wewnętrzne	953.400
pomoce naukowe	2.777.100
biblioteka uniwersytecka, składająca się z 740.000 tomów . .	8.572.100
Wartość całkowita	12.302.600

UNIwersYTET STEFANA BATOREGO W WILNIE

Istniejące w Wilnie Kolegium Jezuickie w 1578 r. Stefan Batory podniósł do godności Uniwersytetu o 3 Wydziałach: Teologii, Filozofji i Prawa. Po skasowaniu Zakonu Jezuitów Uniwersytet dostał się pod zarząd Edukacji Narodowej pod nazwą „Szkoły Głównej Wielkiego Księstwa Litewskiego”. Po zajęciu Litwy przez Rosję w 1795 r. zdegradowany został na „Szkołę Główną Wileńską”. W 1803 r. uczelnia ta stała się znowu Uniwersytetem Carskim z szeroką autonomią aż do 1832 r. Okres ten zaliczyć można do najświetniejszego rozwoju Uniwersytetu. Po powstaniu listopadowym Uniwersytet został zamknięty; pewien okres przetrwał Wydział Lekarski pod nazwą Akademii Medyczno - Chirurgicznej i Wydział Teologiczny pod nazwą Rzymsko - Katolickiej Akademii Duchownej.

Uniwersytet został wskrzeszony dekretem Naczelnego Wodza Józefa Piłsudskiego 20. VIII. 1919 r. pod nazwą Uniwersytetu Stefana Batorego. Obecnie Uniwersytet posiada 6 Wydziałów: 1) Humanistyczny, 2) Teologiczny, 3) Prawa i Nauk Społecznych, 4) Matematyczno - Przyrodniczy (ze Studium Rolniczym), 5) Lekarski (ze Studium Farmaceutycznym) i 6) Sztuk Pięknych.

Poza fundacjami (folwarki Huta i Zalesie) Uniwersytet użytkuje majątek państwowy następujący:

I. Nieruchomości uniwersyteckie (place budynki i folwark Zakret), które objęte zostały wykazem nieruchomości Ministerstwa Robót Publicznych,

II. Majątek ruchomy:	Wartość Zł
urządzenia wewnętrzne	486.900
pomoce naukowe	562.900
biblioteka uniwersytecka (388.574 tomów)	5.154.700
zbiory muzealne	81.400
inwentarz żywy	5.000
Wartość całkowita	6.290.900

POLITECHNIKA LWOWSKA

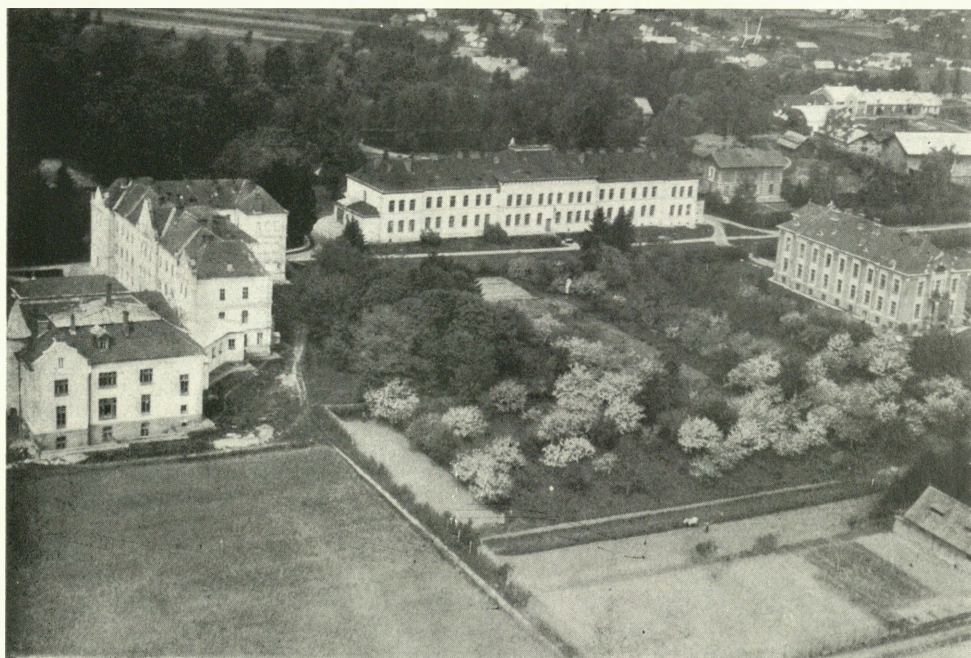
Istniejąca od 1817 r. we Lwowie Szkoła Realna przekształcona została w 1844 r. na Akademię Techniczną. Stopniowo rozszerzana, uzupełniana uczelnia ta uzyskała w 1877 r. pełne prawa szkoły akademickiej pod nazwą „Technische Hochschule” (Wyższa Szkoła Techniczna). Otrzy-

mane w 1874 r. dotacje na cele naukowe i na budowę własnych gmachów pozwoliły na lepsze uposażenie uczelni. W 1891 r. organizacja tej szkoły politechnicznej została zatwierdzona przez Sejm Galicyjski. Nazwę Politechniki Lwowskiej otrzymała uczelnia na mocy ustawy z 1920 r. Politechnika posiada obecnie 6 Wydziałów: 1) Inżynierji Lądowej, 2) Architektoniczny, 3) Mechaniczny, 4) Chemiczny, 5) Rolniczo - Leśny i 6) Ogólny.

Nieruchomości Politechniki (budynki i place) znajdują się w zarządzie Ministerstwa Robót Publicznych. Majątek ruchomy stanowią:

	Wartość Zł
urządzenia wewnętrzne	638.100
pomoce naukowe	1.284.300
biblioteka, składająca się z 67.096 tomów dzieł i czasopism oraz 1.720 dubletów	2.902.800
Razem	4.825.200

ZAKŁADY POLITECHNIKI LWOWSKIEJ W DUBLANACH

Dublany.

Nieruchomości

<i>Grunty</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
grunty orne	131		
łąki	177		
ogrody i grunty pod budynkami . .	54		
stawy	2		
las	23		
Razem	387	387.000	387.000

<i>Budynki</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	
23 budynki zakładowe murowane . .	87.782	4.916.900	
9 budynków zakład. drewnianych . .	5.765	113.800	
5 budynków folw. murowanych . .	7.856	232.300	
5 budynków folwarcznych drewn. . .	6.269	36.500	5.299.500

Ruchomości

inwentarz martwy (maszyny i narzędzia rol- nicze oraz przedmioty gospodarcze) . . .	30.200	
inwentarz żywy	40.000	
zapasy zboża i paszy	32.100	102.600
Razem		5.789.100

Wartość całkowita 10.614.300

POLITECHNIKA WARSZAWSKA

Z inicjatywy Komisji Edukacyjnej Narodowej w 1826 r. w Warszawie została założona Akademia Techniczna z 4 Wydziałami: 1) Rolnictwa, 2) Sztuki i Rzemiosł, 3) Handlu, 4) Budownictwa i Geodezji. W 1830 r. Akademia została przekształcona na Instytut Politechniczny, który po powstaniu w 1831 r. został przez rząd rosyjski zamknięty. Dopiero w 1898 r. z funduszków zebranych przez społeczeństwo polskie, na placu ofiarowanym przez miasto, rząd rosyjski przystąpił do budowy Politechniki, która ukończona została w 1901 r. i uruchomiona z językiem wykładowym rosyjskim. W 1905 r. młodzież akademicka zażądała wykładów w języku polskim. Na skutek bojkotu przez nią Politechnika została zamknięta i otwarta ponownie w 1908 r. Po zajęciu Warszawy

Politechnika Warszawska.

przez wojska niemieckie w 1915 r. Politechnikę Warszawską przejęły polskie władze akademickie. Obecnie Politechnika posiada 7 Wydziałów: 1) Inżynierji Lądowej, 2) Inżynierji Wodnej, 3) Mechaniczny, 4) Elektryczny, 5) Chemji, 6) Architektury i 7) Geodezji. Ustrój ogólny oparty został na statucie, zatwierdzonym dnia 14 czerwca 1921 r.

Nieruchomości Politechniki (place i budynki) znajdują się w zarządzie Ministerstwa Robót Publicznych. Majątek ruchomy przedstawia się następująco:

	Wartość Zł
urządzenia wewnętrzne	909.400
pomoce naukowe	2.150.900
biblioteka	850.200
Wartość całkowita	3.910.500

SZKOŁA GŁÓWNA GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO W WARSZAWIE

Założony w 1906 r. przy Kursach Naukowych w Warszawie Wydział Rolniczy po reorganizacji w 1911 r. dał początek Kursom Przemysłowo-Rolniczym przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, którym w 1916 r. dano nazwę Wyższej Szkoły Rolniczej. Od 1921 r. uczelnia, oparta na własnym

statucie pod nazwą Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, posiada 3 Wydziały: 1) Rolniczy, 2) Leśny i 3) Ogrodniczy.

Poza folwarkiem Chylice, stanowiącym własną fundację, Szkoła użytkuje następujące obiekty, stanowiące własność Państwa:

I. Nieruchomości, jak budynki i place, znajdujące się pod zarządem Ministerstwa Robót Publicznych, podane zostały w wykazie nieruchomości tegoż Ministerstwa, zaś gospodarstwo rolne — w wykazie Ministerstwa Rolnictwa.

II. Majątek ruchomy:	Wartość Zł
urządzenia wewnętrzne	106.900
pomoce naukowe	265.200
biblioteka	286.900
inwentarz martwy folwarku i pól doświadczalnych w Skierniewiczach	54.000
inwentarz żywy folwarku i pól doświadczalnych w Skierniewiczach	18.700
remanenty	128.900
Wartość całkowita	860.600

LICEUM KRZEMIENIECKIE

(woj. wołyńskie)

Rozkazem Naczelnego Wodza z dnia 27 maja 1920 r. (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 12, poz. 163) Liceum Krzemienieckiemu został przekazany cały majątek, użytkowany w chwili zamknięcia go przez rząd rosyjski. Niezależnie od wymienionego majątku pod zarząd Liceum przekazano, jako gospodarstwo dochodowe, leśnictwa: Krzemienieckie, Radziwiłłowskie, Miłostowskie, Surażskie i Dublańskie, a także majątki fundacyjne: Białokrynica, Leduchów.

Majątek Skarbu Państwa w zarządzie Liceum przedstawia się w sposób następujący:

Nieruchomości	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
grunty orne	790	790.000	
łąki	860	860.000	
różne grunty	1.300	403.000	2.053.000

Liceum Krzemienieckie.

<i>Lasy</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
drzewostan		27.328.500	
grunty podleśne	30.365	1.821.900	29.150.400
<i>Budynki</i>			
	Kubatura m ³		
4 budynki mieszkalne i administr. murowane	64.908	2.596.300	
4 budynki gospodarcze murowane .	8.521	323.800	
2 budynki gospodarcze drewniane .	2.488	46.200	2.966.300
	Wartość całkowita		34.169.700

D. SZACUNEK OPUSZCZONYCH PRZEZ WŁAŚCICIELI NIERUCHOMOŚCI W MIASTACH I OSADACH NA TERENIE POWIATÓW B. KRÓLESTWA I KRESÓW WSCHODNICH

W miastach i osadach na terenie b. zaboru rosyjskiego place i budynki oraz zakłady przemysłowe, które należały do osób zaginionych podczas wojny, na mocy prawa cywilnego, jako spadki wakujące, przeszły na rzecz Skarbu Państwa. Część z powyższych obiektów majątkowych użytkowana jest przez władze administracyjne, część znajduje się pod kuratelą Sądów Okręgowych.

Wykaz według województw powyższych nieruchomości i zakładów przemysłowych wraz z ich oszacowaniem jest następujący:

Województwo	Rodzaj nieruchomości	Liczba obiektów	Cena Zł	Wartość Zł okr.	Zł
Białostockie:	budynków	611	à 960	586.600	761.000
	placów	109	„ 1 600	174.400	
Kieleckie:	budynków	98	„ 730	71.500	173.900
	placów	64	„ 1.600	102.400	
Lubelskie:	budynków	223	„ 900	200.700	282.300
	placów	51	„ 1.600	81.600	
Łódzkie:	budynków	61	„ 8.800	536.800	549.600
	placów	8	„ 1.600	12.800	
Nowogródzkie:	budynków	186	„ 2.560	476.200	535.400
	placów	37	„ 1.600	59.200	
Poleskie:	budynków	371	„ 2.020	749.400	936.600
	placów	117	„ 1.600	187.200	
Warszawskie:	budynków	247	„ 2.080	513.800	673.800
	placów	100	„ 1.600	160.000	
Wileńskie:	budynków	780	„ 3.280	2.558.400	2.675.200
	placów	73	„ 1.600	116.800	
Wołyńskie:	budynków	116	„ 2.600	301.600	476.000
	placów	109	„ 1.600	174.400	
Wartość całkowita					7.063.800

E. MAJĄTEK SKARBU PAŃSTWA W WOLNEM MIEŚCIE GDAŃSKU

Skarb Państwa Polskiego wszedł w posiadanie szeregu nieruchomości na terenie W. M. Gdańska:

- I. z tytułu przydzielenia Polsce z *majątku ponemieckiego* w myśl art. 107 Traktatu Wersalskiego:
 - a) 14 nieruchomości całkowicie,
 - b) 2 nieruchomości pro rata parte w połowie z W. M. Gdańskiem;
- II. z tytułu *nabycia* (w latach 1919 i 1920) z funduszków własnych:
 - a) 16 nieruchomości, znajdujących się obecnie pod zarządem Komisarjatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej,
 - b) 8 nieruchomości pod zarządem Dyrekcji Kolei Państwowych w Gdańsku (włączone do majątku Polskich Kolei Państwowych),
 - c) 1 nieruchomości pod zarządem Polskiej Kasy Rządowej w Gdańsku,
 - d) 7 nieruchomości pod zarządem Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Podział mienia ponemieckiego na zasadzie art. 107 Traktatu Wersalskiego nastąpił na mocy decyzji specjalnie utworzonej Komisji Rozdzielczej w składzie trzech delegatów (Anglii, Francji i Włoch). Decyzje te po zatwierdzeniu przez Konferencję Ambasadorów zostały w całości ujęte w formie Konwencji z dnia 3 maja 1923 r.

Nieruchomości z przydzielonem względnie nabytem urządzeniem zajęte zostały na pomieszczenie urzędów polskich i mieszkania dla urzędników, częściowo oddane zostały dla celów społecznych i kulturalnych lub też wynajęte lokatorom prywatnym, bądź wydzierżawione dla celów handlowych i przemysłowych.

Wartość powyższych obiektów majątkowych, po wyłączeniu nieruchomości użytkowanych przez P. K. P. oraz Stoczni Gdańskiej wraz z warsztatami kolejowymi na przedmieściu Troyl, układa się w sposób następujący:

I. <i>Obiekty stanowiące własność Rzeczypospolitej Polskiej w całości:</i>		Wartość Zł
1. Gmach poczty i telegrafu z urządzeniem		522.700
2. 22 place w różnych dzielnicach miasta obszaru łącznego 272.000 m ² z 43 budynkami murowanymi i 6 drewnianymi wraz z ruchomościami		7.708.200

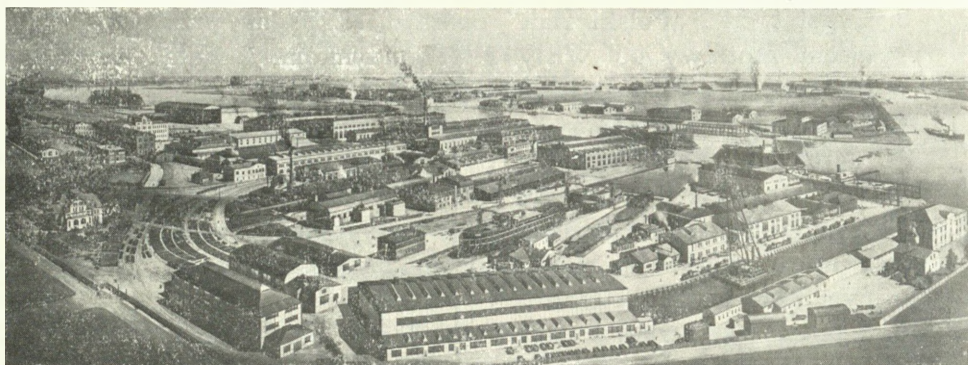
3. Cypel t. zw. „Polski Hak” obszaru 13.280 m ² przy ujściu Motławy do Wisły z 11 budynkami i małą stoczną w stanie zniszczonym	Zł 146.800
4. 6 budynków drewnianych — mieszkalnych i gospodarczych na Westerplatte	221.200
5. Warsztaty mechaniczne na placu 3.756 m ² z 1-piętrowym domem mieszkalnym murowanym, magazynem z muru pruskiego, masywnym budynkiem fabrycznym i drewnianą stolarnią	94.500
6. 3 tereny tartaczne: 2 nad Wisłą, 1 z własnym kanałem, łącznej powierzchni terenu 96.325 m ² z domami mieszkalnymi i tartakiem wraz z urządzeniem . . .	274.700
7. 2 kompleksy składów towarowych na terenach o łącznej powierzchni 29.174 m ² z 10 magazynami drewnianymi, 1 magazynem murowanym i 2 domkami murowanymi	483.900
8. Dawne składy amunicyjne przy Wisłoujściu na placu 60.000 m ² z bocznica kolejową, 1 murowanym budynkiem biurowym, 2 budynkami mieszkalnymi z muru pruskiego, 7 budynkami gospodarczymi murowanymi, 2 szopami z muru pruskiego i 1 drewnianą, 4 magazynami żelazobetonowymi	2.104.400
9. 5 zbiorników żelaznych naftowych na terenie 40.000 m ² z torem kolejowym i obrotnicą oraz halą silników i pomp (w dzierżawie Polminu)	2.690.100

II. Obiekty stanowiące własność Rzeczypospolitej Polskiej w połowie:

1. Siedziba Komisarza Ligi Narodów na terenie oparkionym i zadrzewionym w śródmieściu:	
Budynek mieszkalny i biurowy, murowany, komfortowy, 2 i 3-piętrowy,	
Budynek 2-piętrowy mieszkalny murowany,	
Budynek 1-piętrowy murowany z garażem	ogółem 1.057.000

2. Stocznia Gdańska.

Istniejąca od 1844 r. Stocznia Gdańska, początkowo jako „Königlicher Korvetten-Depot-Platz”, następnie jako „Kaiserliche Werft”, budowała przeważnie małe okręty i torpedowce, a od 1904 r., a zwłaszcza

Stocznia Gdańska.

w czasie wojny, i łodzie podwodne dla wojennej marynarki niemieckiej. Bezpośrednio po wojnie w 1919 r. Rzesza Niemiecka przekazała Wolnemu Miastu Gdańskowi prowadzenie Stoczni wraz z warsztatami kolejowymi na przedmieściu Troyl, zbudowanymi przez pruskie koleje państwowe w 1910—1912, do czasu rozstrzygnięcia ich przeznaczenia przez Komisję do podziału byłego mienia Rzeszy Niemieckiej.

Aktem z dnia 3 maja 1923 r. Komisja ta przekazała Stocznnię Gdańską i Warsztaty na Troylu na wspólną własność i w równych częściach W. M. Gdańskowi i Polsce pod warunkiem jednak wydzierżawienia Międzynarodowemu Towarzystwu na lat 50, poczynwszy od 22 września 1922, na podstawie kontraktu z dnia poprzedniego, t. j. 2 maja 1923, bez opłacania czynszu dzierżawnego. Towarzystwo to pod firmą „The International Shipbuilding and Engineering Company Limited Danzig” (Danziger Werft und Eisenbahnwerkstätten-Aktiengesellschaft Danzig) zostało zarejestrowane ustawą W. M. Gdańska z dnia 29 grudnia 1922 r. na mocy statutu z dnia 8 listopada 1922 r. z siedzibą w Gdańsku. Kapitał zakładowy wynosi 10.000 £ w 10.000 akcjach, podzielonych między 4 grupy: angielską i francuską po 3.000 sztuk, polską i gdańską po 2.000 sztuk.

Posiadaczami akcji grupy polskiej są banki polskie. Skarb Państwa korzysta jedynie z dywidendy od 4.000 (z 20.000 sztuk) akcji użytkowych, która za 3 lata 1922/1925 wyniosła ogółem 1.600 £.

Według orzeczenia (decyzja z dnia 4 grudnia 1925 r.) Komisji podziału mienia poniemieckiego na terenie W. M. Gdańska za Stocznnię Gdańską ma Polska i Gdańsk zapłacić odszkodowanie po 11.459.000 marek niem. w złocie (za place, budynki, maszyny i urządzenia oraz rema-

Kotłarnia w Stoczni Gdańskiej.

ment materiałów, jakie znajdowały się w Stoczni dnia 11 listopada 1918 r.) i za Warsztaty Kolejowe w Troylu po 3.084.386,5 m. niem. zł.; razem Polska ma zapłacić Rzeszy Niemieckiej 14.543.386,5 m. niem. zł.

Według obecnych cen rynkowych w tej dzielnicy Gdańska przybliżona wartość Stoczni i Warsztatów Kolejowych wynosi:

a) Place:	Powierzchnia ha
Sama Stocznia	30.78.91
Część wyspy Holm	47.27.06
Warsztaty na Troylu	38.20.58
Razem	116.26.55 = 1.162.655 m ²

Wartość
Zł

według szacunku Komisji Reparacyjnej z dnia 4 grudnia
1925 r. (na dobro Polski) 10.797.300

b) Budynki:

Kubatura według rodzaju materiału wynosi:

Oddział	Masywne (cegła i żel. beton)		Fachwerk z cegłą m ³	Fachwerk oszało- wany drzewem m ³	drewnia- ne m ³	blaszane m ³
	mieszk. i biura m ³	fabryczne m ³				
Stocznia . . .	52.525 ^a	309.655	163.308	25,757	48.474	9.504
Holm	12.684 ^b	113.602	37.309	16.762	9.655	563
Troyl . . .	36.232	221.933	123.282	3.068	8.892	39
	101.442	645.190	323.899	45.587	67.023	10.106

^a w tem 17.429 m³ żelazobeton.^b w tem 13.200 m³ żelazobeton.

Według szacunku Komisji Reparacyjnej wartość wynosi
(na dobro Polski) Wartość
Zł
20.616.400

Wartość całkowita zatem placów i budynków razem
wynosi (na dobro Polski) **31.413.700**

c) **Maszy ny.** Co do maszyn istnieje spór zasadniczy pomiędzy właścicielami a dzierżawcą. Towarzystwo uważa maszyny i urządzenia techniczne, poza zamocowaniami w tym stopniu, że bez rozmurowania odjąć się nie dają, za własność Towarzystwa, interpretując redakcję umowy na swoją korzyść.

Sprawa będzie rozstrzygnięta zapewne przez przewidzianego w umowie arbitra.

Całkowita zatem wartość majątku państwowego w Gdańsku wynosi **46.717.200**

II. MAJĄTKI ZIEMSKIE

Majątki rolne przeszły na własność Państwa w spadku po b. zaborcach.

Do tych majątków należą na terenie b. zaboru rosyjskiego:

- a) dobra donacyjne, które zostały nadane na prawie majoratowem podług przepisów z dnia 4/16 października 1835 r., a które na mocy ustawy z dnia 25 lipca 1919 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 72, poz. 423) przeszły na własność Państwa,
- b) dobra rządowe rosyjskie,
- c) dobra rosyjskiego domu panującego,
- d) majątki rolne po b. Banku Włociańskim.

Na mocy Traktatu Ryskiego rząd rosyjski zrzekł się wszelkich pretensyj do powyższych majątków.

Na terenie b. zaboru pruskiego:

- a) dobra rządowe niemieckie,
- b) dobra niemieckiego domu panującego,
- c) majątki rolne po b. Komisji Kolonizacyjnej.

Powyższe majątki przeszły na własność Państwa Polskiego w myśl Traktatu Wersalskiego za odszkodowaniem, które określi Komisja Odszkodowań.

Majątków rolnych po b. zaborze austriackim, z wyjątkiem Komory Cieszyńskiej, stanowiącej własność Fryderyka Habsburga, Państwo nie przejęło żadnych. Znikoma ilość ziemi, znajdującej się w posiadaniu Państwa, została nabyta dla celów oświaty i kultury rolnej, a także publicznych.

Ministerstwo Reform Rolnych przejęło część majątków rolnych od Ministerstwa Rolnictwa, część po b. Banku Włociańskim i po b. Komisji Kolonizacyjnej i wreszcie pod zarząd Ministerstwa przeszły ziemie na terenie b. zaboru rosyjskiego, opuszczone przez właścicieli.

Wszystkie majątki rolne, pozostające pod zarządem Ministerstwa Rolnictwa, oddane zostały w dzierżawę, z wyjątkiem majątków Rogóżno-Zamek¹ i na terenie portu Gdyni — Radłowa i Grabowa, administrowanych przez Ministerstwo.

¹ Majątek Rogóżno-Zamek wydzierżawiony został w lipcu 1927 r.

Majątek państwowy w gospodarstwach rolnych, zestawiony szczegółowo według województw w tablicach XIII na str. 103 i XIV na str. 104 wraz z zakładami (tabl. XV na str. 105) oraz w wartościach płynnych, składa się z pozycji następujących:

	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
W zarządzie Ministerstwa Rolnictwa .	287.214	272.272.600	
W zarządzie Min. Reform Rolnych:			
a) ziemia na cele reformy rolnej .	120.312	33.744.700	
b) obszar poleśny na cele reformy rolnej	3.081	685.800	
Ziemia opuszczona przez właścicieli (pod kuratelą Sądów Okręg.) .	226.740	63.048.300	369.751.400
Razem	637.347		

*Urządzenia gospodarcze i inwentarz majątków
w bezpośrednim zarządzie Min. Rolnictwa*

	Wartość Zł	Zł	
a) Rogóźno - Zamek			
Inwentarz martwy	38.900		
Inwentarz żywy	91.500		
Gorzelnia i elektrownia	10.000		
Zapasy zboża	31.500		
Zapasy budulcu	2.000	173.900	
b) Radłowo i Grabowo			
Inwentarz żywy i martwy	51.800		
Zapasy zboża	59.300	111.100	285.000

Należności:

Po bankach b. państw zaborczych	106.549.000		
Od nabywców parcel	130.000.000		
Saldo niespłaconych pożyczek . .	26.538.600	263.087.600	

Zobowiązania

z tytułu przejętych gruntów na mocy ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r.	79.000.000	184.087.600	
---	------------	-------------	--

Wartość całkowita 554.124.000

Tablica XIII.

Państwowe grunty rolne na dzień 1 stycznia 1927 r.

Województwa	W zarządzie Ministerstwa Rolnictwa			Na cele reformy rolnej			Ziemie opuszczone przez właścicieli			O g ó ł e m	
	ha	Cena 1 ha Zł	Na sumę Zł	ha	Cena 1 ha Zł	Na sumę Zł	ha	Cena 1 ha Zł	Na sumę Zł	ha	Na sumę Zł
Białostockie . .	26.425	600	15 855.000	3.880	310	1.202.800	33.232	310	10.301.920	63.537	27.359.720
Kieleckie . .	25.623	1.300	33.309.900	7.055	640	4.515.200	5.736	640	3.671.040	38.414	41.496.140
Lubelskie . .	20.810	1.100	22 891.000	1.752 ^a	570	998.640	29.641	570	16.895.370	52.203	40.785.010
Łódzkie . .	15.160	840	12 734.400	2.776	610	1.693.364	4.834	610	2.948.740	22.770	17.376.500
Nowogrodzkie .	10.573	500	5 286.500	11 282 ^b	120	1.353.840	14.355	120	1.722.600	36.210	8.362.940
Poleskie . .	3.918	340	1.332.120	27.972	90	2.517.480	73.582	90	6.622.380	105.472	10.471.980
Południowe . .	40	1.800	72.000	670	—	328.300	—	—	—	710	400.300
Pomorskie . .	52.196	900	46.976.400	7.208	360	2.594.880	—	—	—	59.404	49.571.280
Poznańskie . .	68.398	1.300	88.917.400	7.220	600	4.332.000	—	—	—	75.618	93.249.400
Śląskie . .	4.190	1.800	7.542.000	—	—	—	—	—	—	4.190	7.542.000
Warszawa (grun- ty podmiejskie)	2.297	1.200	2.756.400	—	—	—	—	—	—	2.297	2.756.400
Warszawskie .	22.330	1.000	22.330.000	3.197 ^c	500	1.598.500	12.977	500	6.488.500	38.504	30.417.000
Wileńskie . .	30.646	250	7.661.500	25.807 ^d	220	5.677.540	20.455	220	4.500.100	76.908	17.839.140
Wołyńskie . .	4.608	1.000	4.608.000	24.574 ^e	310	7.617.940	31.928	310	9.897.650	61.110	22.123.590
O g ó ł e m . .	287.214		272.272.620	123.393		34.430.480	226.740		63.048.300	637.347	369.751.400

^a w tem obszar poleśny 12 ha.^b w tem obszar poleśny 125 ha.^c w tem obszar poleśny 70 ha.^d w tem obszar poleśny 1.898 ha.^e w tem obszar poleśny 976 ha.

Tablica XIV.

Obszar państwowych majątków rolnych według województw i przeznaczenia na dzień 1 stycznia 1927 r.
w hektarach

WYSZCZEGÓLNIENIE	Majątki pod zarządem Ministerstwa Rolnictwa										Majątki przeznaczone na cele specjalne					Majątki stanowiące własność państwa				Ogółem
	Oświata i kult. roln.	Instytuty Nauk.	Stadn. Państw.	gospod. rybne		Zalesienia depu-taty i t. p.	Łąki minieralne	Złoże	Razem	Szkolnictwo pow. szcze-szeczne	Pa-rafje	Cele pu-bliczne	W uży-tku in-nych M-stw	Dzier-żawy wie-czyście	Razem	Bez okre-ślonego prze-znacze-nia	Ośro-dki wy-lącz. w 1925 r.	Zakła-dy prze-mysło-we	Razem	
				sta-wowe	jezio-rowe															
Warszawa, grunty podmiejskie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.894	—	403	2.297	—	—	—	—	2.297
Urzędy Wojew.:																				
Warszawski .	3.355	—	820	686	902	2.800	—	—	8.563	639	436	417	1.714	6.106	9.312	1.063	2.276	1.116	4.455	22.330
Łódzki . . .	3.251	—	679	53	129	1.684	—	1.682	7.478	1.008	494	378	74	2.598	4.552	1.432	1.497	201	3.130	15.160
Kielecki . .	2.904	413	1.258	1.615	—	4.044	—	3.167	13.401	1.362	872	446	295	2.284	5.259	1.001	4.919	1.043	6.963	25.623
Lubelski . .	3.508	1.787	2.358	2.967	446	3.218	—	—	14.284	653	148	215	587	371	1.979	1.713	2.317	517	4.547	20.810
Białostocki .	2.794	55	—	—	11.258	1.172	7.673	—	22.952	571	384	96	459	—	2.326	764	337	46	1.147	26.425
Poleski . . .	997	—	—	309	42	1.432	—	—	2.780	248	100	14	131	816	493	645	—	—	645	3.918
Nowogrodzki .	971	—	—	—	68	31	7.000	—	8.070	692	1.110	175	304	—	2.281	184	—	38	222	10.573
Wojnyński . .	564	—	—	—	1.437	232	—	—	2.233	518	203	133	—	85	939	706	—	730	1.436	4.608
Wileński . . .	483	—	—	—	26.026	2.471	—	—	28.980	118	252	100	201	—	671	937	—	58	995	30.646
Poznański . .	—	—	1.274	—	970	—	—	—	2.244	—	—	—	—	—	—	66.123	—	31	66.154	68.398
Pomorski . .	38	—	—	—	847	341	2.403	—	3.629	7	5	—	25	—	37	48.530	—	—	48.530	52.196
Śląski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.187	—	3	4.190	4.190
Małopolska .	29	—	—	—	—	—	—	—	2 ⁴	—	—	11	—	—	11	—	—	—	—	40
O g ó ł e m . .	18.894	2.255	6.389	5.630	42.125	17.425	17.076	4.849	114.643	5.821	4.004	3.879	3.790	12.663	30.157	127.285	11.345	3.783	142.414	287.214

Tablica XV.
Zakłady przemysłowe pod zarządem Ministerstwa Rolnictwa

Województwo	M i y n y			Cegielnie		Kamienio- łomy		Eksploatacja kredy		Eksploatacja torfu		Wiatraki		Eksploatacja farby	
	wodne		motorowe	Ilość	Obszar ha	Ilość	Obszar ha	Ilość	Obszar ha	Ilość	Obszar ha	Ilość	Obszar ha	Ilość	Obszar ha
	Ilość	Obszar ha													
	Ilość	Obszar ha	Ilość	Obszar ha	Ilość	Obszar ha	Ilość	Obszar ha	Ilość	Obszar ha	Ilość	Obszar ha	Ilość	Obszar ha	Ilość
Białostockie . .	4	20,96	1	7,88	3	18,21	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kieleckie . . .	15	230,56	—	—	5	31,18	2	17,06	—	—	—	—	—	—	—
Lubelskie . . .	13	170,20	1	0,84	3	38,58	1	5,60	1	43,16	3	20,70	1	1,68	—
Łódzkie	—	—	—	—	—	—	1	4,58	—	—	3	94,93	—	1	11
Nowogrodzkie .	5	17,92	—	—	3	9,37	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pomorskie . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Poznańskie . .	2	7	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Warszawskie .	7	169,95	—	—	4	51,44	—	—	—	—	4	109,71	1	2,98	—
Wileńskie . . .	6	32,38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wojęńskie . . .	14	251,16	—	—	4	25,98	2	3,17 ^a	—	—	—	—	—	—	—
Razem	66	900,13	2	8,72	23	177,73	6	30,41	1	43,16	10	225,34	2	4,66	11

^a wapiennik.

III. LASY PAŃSTWOWE

Rozrzucone po całym kraju lasy państwowe o łącznym obszarze 2.482.519 ha występują przeważnie w większych zasadniczych kompleksach lasów, stanowiących resztki dziewiczych, nieprzebranych prastarych puszczy Polski. Grup takich Jan Miklaszewski¹ nalicza 17, które charakteryzują zarazem i lasy państwowe niemi objęte. Najbardziej wysunięte na południe *na północnych stokach Beskidu południowego i Czarnohory* od źródeł rzeki Stryja aż po Czeremosz prawie nieprzerwalnie ciągną się lasy o charakterze górskim. W zależności od górskiej strefy zmienia się tu drzewostan: lasy mieszane z dębem, bukiem do wysokości 600 m nad poziom morza, bez dęba natomiast z przewagą buka i jodły do wysokości 900 m n. p. m., powyżej ciągną się pasma lasów świerkowych, wreszcie powyżej 1.500 m n. p. m. porasta kosodrzewina. Lasy państwowe zajmują tu łączny obszar 156.600 ha w nadleśnictwach, wymienionych w rozdziale o państwowych terenach naftowych.

Dążąc dalej ku północy wschodnią połącią kraju, natrafiamy na *puszczę Polesko-Wołyńską* na południowej części niziny poleskiej na południe od kanału Królewskiego i Prypeci i w Opolu Wołyńskim. Rozmieszczone tu wśród licznych kompleksów prywatnych lasy państwowe obejmują łączny obszar 296.400 ha w zarządzie 19 nadleśnictw. Przeważa tu sosna o wysokiej wartości drewna i zaletach budulcowych: na utworach loessowych rosną cenne lasy dębowe, na bielicowych szczyrkach lasy liściaste mieszane, na obszarach zalewanych występują charakterystyczne oczerety wierzbowe. Świerk w lasach państwowych rośnie na południe od Brześcia nad Bugiem czysty lub z przymieszką sosny i drzew liściastych.

W *północnej części niziny Poleskiej*, głównie w powiecie kosowskim, zalega zwarty kompleks lasów państwowych na obszarze 68.200 ha; pozostałe 47.300 ha rozrzucone są w małych grupach leśnych wśród dużych lasów prywatnych. Na glebie przeważnie leśno-bagiennej rosną drzewostany świerkowo-sosnowe, sosnowo-bagienne, na miejscach wyższych — olszowo-dębowe z przymieszką osiki, brzeziny i wierzby białej.

¹ Jan Miklaszewski: „Las i leśnictwo w Polsce”. Tom I. Warszawa, 1928.

Stuletni las sosnowo-bukowy w okręgu Kąty.

Na zachód od kompleksów poleskich na wyżynie Lubelskiej i na nizinie między Tanwią, Sanem, Wisłą i Wisłoką leży *puszcza Sandomierska*. Przeważają tu lasy sosnowe, którym na lepszej glebie towarzyszą liściaste mieszane z dębą, brzozy, olchy, jesioną, wiąz, klona, brzozy; u południowego podnóża wyżyny Lubelskiej występuje buk i jodła. Kompleksy powyższe znajdują się przeważnie w rękach prywatnych, wśród nich lasy państwowe rozsiane są rzadko.

Większe kompleksy państwowe zalegają dalej na zachód na wyżynie *Kielecko - Sandomierskiej* wraz z Łysogórami; rozsiadła się tu *puszcza jodłowa* czysta i z przymieszką buku, dęba, sosny, świerka i modrzewia. W 8 nadleśnictwach na obszarze 69.100 ha tworzą tu skupinę lasy państwowe, jako pozostałość poręb książęcych i biskupich.

Schodząc ku północy na Nizinę Mazowiecką, spotykamy w środkowej części województw Centralnych resztki *puszcz Mazowieckich*.

Lasy państwowe leżą w 3 pasach: południowym porośłym borem sosnowym na obszarze 28.600 ha z dawnej puszczy Kozienickiej w nadleśnictwach Kozienice, Jedlnia i Garbatka; środkowym od Białej Podlaskiej ku Garwolinowi w 8 nadleśnictwach na łącznym obszarze 53.700 ha,

porośłym jodłą, świerkiem, dębem, olchą czarną z przymieszką lipy, klonu i osiki na mokradłach; oraz północnym z przewagą lasów sosnowych w 6 nadleśnictwach na obszarze 52.100 ha od Sokołowa i Sterdyni aż do Wisły.

Dawna puszcza Kozienicka z kolejką leśną.

W dorzeczu Pilicy i w widłach Wisły i Pilicy rozsiane są lasy państwowe przeważnie sosnowe w 10 nadleśnictwach na obszarze 52.000 ha.

Między Bzurą a Utratą pozostała *puszcza Kampinowska*, jako resztką dawnej Królewskiej, wśród której lasy państwowe zajmują obszar 15.500 ha w nadleśnictwach Kampinos, Kromnów i Warszawa z drzewostanem przeważnie sosnowym z dębem, jałowcem i leszczyną w podszyciu na wyżynach, zaś mieszanym na gruntach wśród bagien i olszowym na samych bagnach.

Dążąc na zachód w powiatach obornickim, czarnkowskim, szamotulskim i międzychodzkiem w międzyrzeczu Warty i dolnej Noteci trafiamy na pozostałości *puszcz Piastowskich* z przewagą lasów państwowych w 6 nadleśnictwach na obszarze 47.700 ha. Dominuje tu sosna bardzo różnorodna co do swej jakości.

Ku północy pomiędzy pojezierzem wielkopolsko - kujawskim a Wisłą

aż do Bydgoszczy leżą lasy państwowe przeważnie sosnowe w 12 nadleśnictwach na obszarze 65.400 ha z drzewostanem zbliżonym do dawnej *puszczy Nadnoteckiej*.

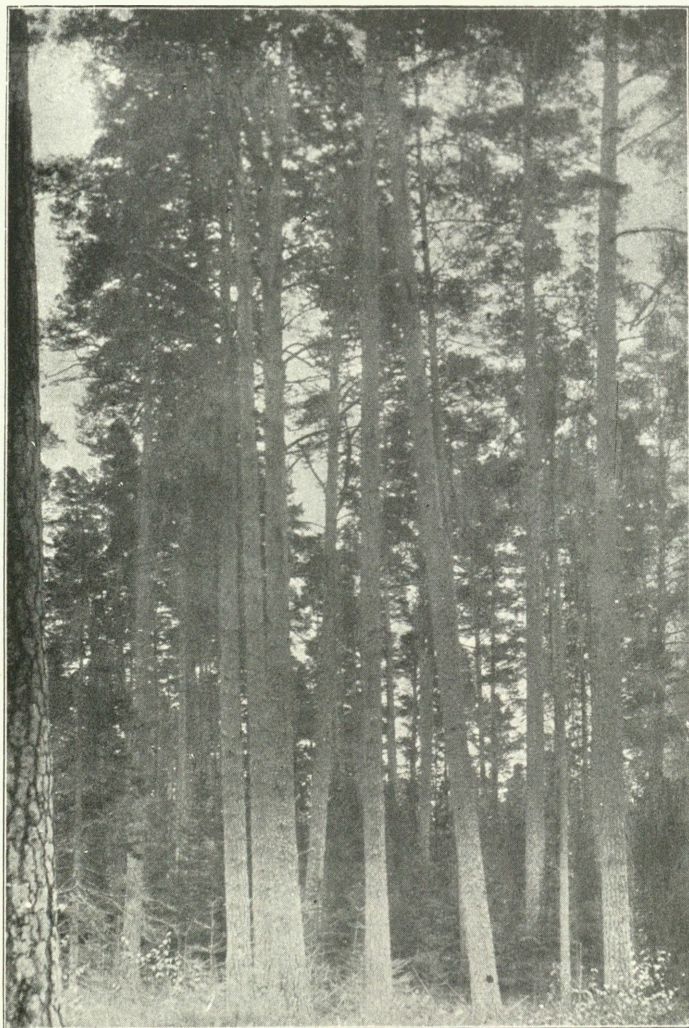
Dalej na północ pasmem od Wisły do granicy zachodniej z Niemcami na glebie przeważnie piaszczystej ciągną się lasy państwowe utrzymane w kulturze na południe od Kaszubskich wzgórz w 21 nadleśnictwach na obszarze 117.100 ha; linię południową tworzą tu Chojnice — Tuchola — Świecie. Tworzą one część *borów Tucholskich*, dawniejszych pomorskich lasów, dębowych, bukowych i sosnowych na pojezierzu pomorskim nazywanym Kaszubską Szwajcarją.

Na północ od Warszawy leży *puszcza Kurpiowska* na prawej części porzecza Narwi okolona Myszyniec, Chorzelami, Ostrołęką, Nowogrodem i Kolnem na obszarze 185.700 ha, z czego lasy państwowe zajmują 44.500 ha w 5 nadleśnictwach województwa białostockiego i 18.500 ha w nadleśnictwach województwa warszawskiego z drzewostanem przeważnie iglastym z przewagą sosny; na terenach błotnistych rosną lasy liściaste z przewagą olchy czarnej czystej lub z domieszką brzozy, świerka lub sosny.

W dorzeczu górnego brzegu Narwi rozsiadła się największa w Europie Środkowej powszechnie znana *puszcza Białowieska*, obejmująca łącznie z sąsiadującymi z nią puszczami Ładzka, Szereszewską i Świsłocką lasy państwowe w 12 nadleśnictwach łącznego obszaru 142.900 ha, z czego 128.350 ha przypada na samą puszcę Białowieską. Białowież zawiera w sobie *rezerwat leśny* o powierzchni 6.000 ha, który został celowo wyłączony od wszelkiego gospodarstwa i użytkowania i pozostawiony warunkom naturalnego rozwoju w stanie dzikim. Środkowy pas puszczy z zachodu ku wschodowi na glebie piaszczystej lub glinie lodowcowej z podłożem zwapnionem zajmują drzewostany (grondy) grabowo - dębowe z domieszką klonu, lipy, świerka oraz pojedynczych jesionów, wiązów brzozy i osiki z obfitymi nieraz porostami na grabach, świerkach. Ku północy i południowi od tego pasa ze zmianą podglebia i poziomu wód gruntowych powyższe drzewostany przechodzą w iglaste — sosnowe i świerkowe na wyżynach, na mokradłach zaś — jesionowe z przymieszką olchy, dęba i świerka lub olszowe z małą domieszką świerka i brzozy.

Na północ od Białowieży na wschód od puszczy Kurpiowskiej w *międzyrzeczu Narwi i Niemna* w środkowej części województwa Białostockiego (między Knyszynem, Białymstokiem a Grodnem) jeszcze na nizinie podlaskiej znajduje się *puszcza Białostocka* z drzewostanem różnorodnym: lasy dębowe i dębowo-grabowe rosną na glebach piaszczysto-gliniastych i loessach z podglebiem czerwonej gliny, lasy

sosnowe o wysokiej jakości drewna na piaszczystej glinie lodowcowej; bujne lasy sosnowo-świerkowe porastają w dolinach porzeczy; na nizinach zalewowych ze słabym odpływem wód występuje drzewostan świerkowo-olszowy i olszowy czysty lub z domieszką brzozy i osiki.

Drzewostan sosnowy w Białowieży.

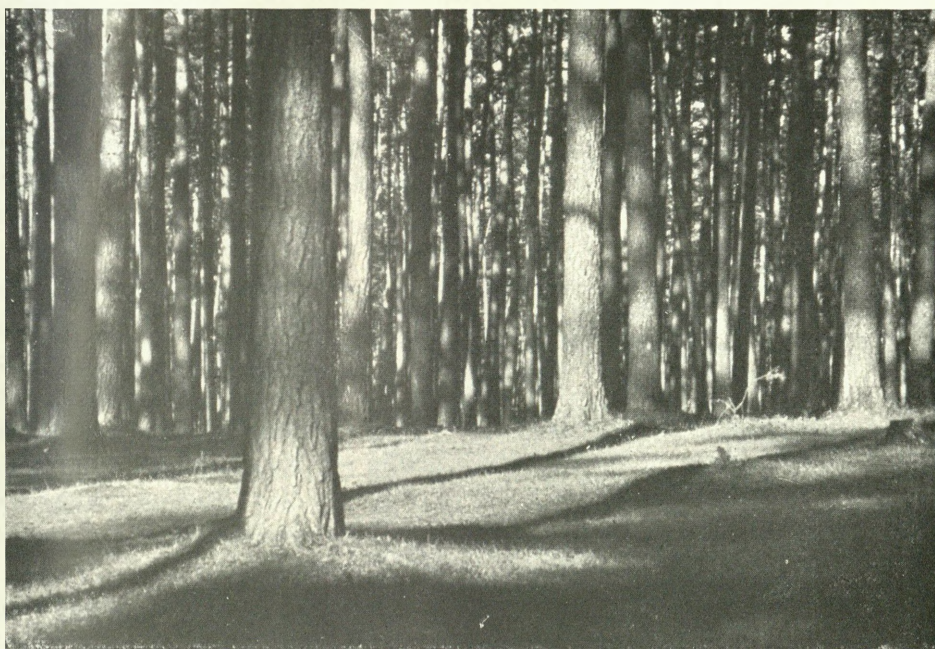
Lasy państwowe zajmują tu obszar 58.300 ha w 6 nadleśnictwach w dorzeczu Sokołdy i Supraśli.

Dalej na północ rozpostarła się w zwartych kompleksach *puszcza*

Augustowska pomiędzy Biebrzą a linią Suwałki — Sejny, przecięta kanałem Augustowskim. Rozległe lasy państwowe, przeważnie sosnowe, a miejscami świerkowe zajmują tu obszar 107.650 ha w 10 nadleśnictwach.

Na wschód od niej nieomal sąsiaduje *puszcza Grodzieńska*, ciągnąca się wzdłuż prawego porzecza Niemna. Stanowi ona własność państwową na obszarze 104.130 ha w 7 nadleśnictwach; z nią sąsiaduje *puszcza Lipczańska* w widłach Szczary i Niemna. Dominuje tu sosna na utołach piaszczystych glebach z gliną lodowcową w podglebiu.

We wschodniej części *województwa nowogrodzkiego* zajmują obszar 35.200 ha w 2 nadleśnictwach (Baksztańskim i Trabskim) kompleksy lasów państwowych z różnorodnym drzewostanem w zależności od gleby i podglebia, a więc: sosnowy na wzgórzach piaszczystych, sosnowo - świerkowy na świeżej glebie piaszczystej. Z liściastych zdarzają się drzewostany olszowe i rzadziej brzożowe.

Lasy wileńskie.

Najbardziej wreszcie na północ w województwie nowogrodzkim i wileńskim wysunięte są lasy, stanowiące resztki dawnej *puszczy Rudnickiej*, zwanej obecnie Międzyrzeczką; stanowi ona przeważnie włas-

ność państwową w nadleśnictwach Międzyrzeckiem, Rudnickiem, Olkieskim i Trockiem, na pojezierzu Wileńskim i w dorzeczu Mereczanki oraz częściowo między górną Mereczanką a Wilją. Rosną tu lasy na glebach przeważnie piaszczystych i gliniasto-piaszczystych na podłożu z gliny lodowcowej. Panuje drzewostan sosnowy z domieszką nieznaczną świerku, brzozy i osiki.

Pomiędzy powyższymi głównymi kompleksami lasów porozrzucane są i drobne lasy państwowe o małym znaczeniu dla gospodarki leśnej.

Reasumując, stwierdzić należy, że w lasach państwowych dominuje sosna, zajmuje bowiem ogółem okragło 1.500.000 ha, w czym około 200.000 w wieku ponad 100 lat; za nią idzie świerk na 240.000 ha, z czego na 55.000 ha w wieku powyżej 100 lat; dalej idzie olcha, która porasta w sumie na 120.000 ha, w czym na 26.000 ha w ilości ponad 100 lat; za olchą idą dąb i jodła na obszarze łącznym 100.000 ha, w tem na 40.000 ha dęby a na 30.000 jodły starsze ponad lat 100.

Na terenach leśnych znajdują się gospodarstwa rybne, wydzierżawiane w celach eksploatacji. Pewien dochód dają opłaty za prawo zbierania grzybów i jagód.

W lasach państwowych przeciętny okres zrębny wynosi 100 lat (w granicach 60—140 lat, zależnie od gatunku drzewa i siedliska).

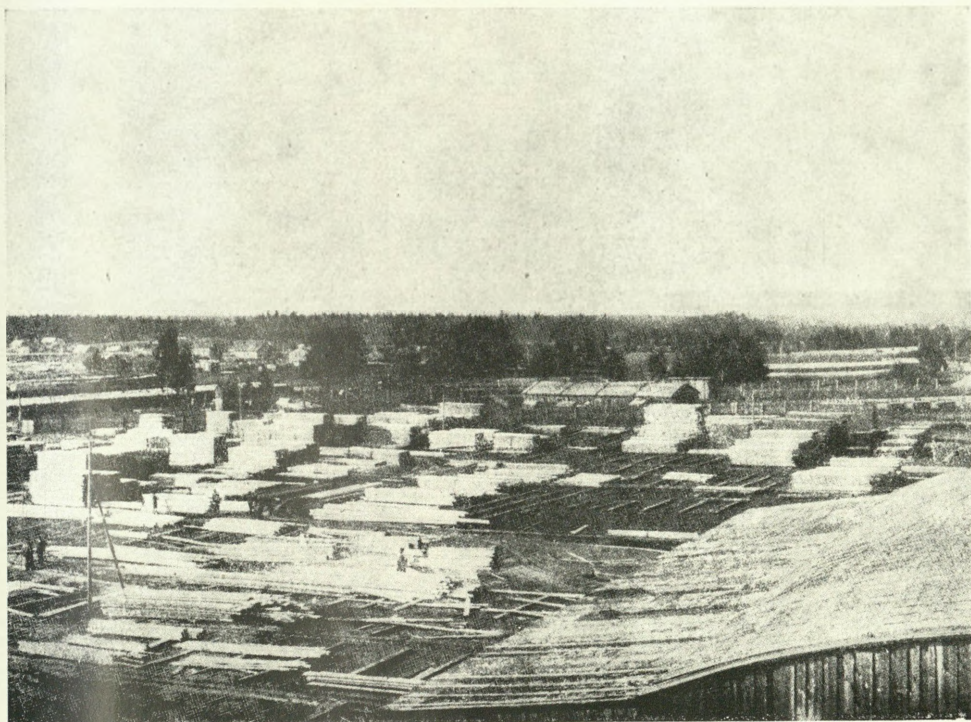

Leśniczówka

Według wieku drzewostan dzieli się na klasy niżej podane. Zapas drzewostanów wynosi około 350.000.000 m³ z przyrostem rocznym 7.000.000 m³ (2%) drewna w połowie użytkowego, w połowie opałowego.

Sprawy lasów państwowych zostały wydzielone do Departamentu

Leśnictwa, który prowadzi ogólną politykę handlową i eksploatacyjną. Władzami II instancji są Dyrekcje Lasów Państwowych w liczbie 10-u (Warszawa, Radom, Siedlce, Wilno, Białowież, Łuck, Lwów, Poznań, Bydgoszcz i Toruń). Władze I instancji stanowią nadleśnictwa w liczbie 360.

Państwowy tartak w Czarnej Wsi.

Szczegółowe zestawienie wartości lasów państwowych według drzewostanu jest następujące:

<i>Drzewostan</i>	Powierzchnia ha		Cena Zł	Wartość Zł
I klasa (do 20 lat)	493.260	à	50	24.663.000
II klasa (20—40 lat)	383.123	„	120	45.974.760
III klasa (40—60 lat)	312.552	„	420	131.271.840
IV klasa (60—80 lat)	330.489	„	900	297.440.100
V klasa (80—100 lat)	309.087	„	2100	649.082.700
VI klasa (ponad 100 lat)	397.225	„	3000	1.191.675.000
Zręby i halizny . . .	256.783	„	60 okr.	15.407.000
Razem	2.482.519			2.355.514.400
<i>Grunt pod lasami</i>	ha			
Powierzchnia produkująca .	2.482.519			
Powierzchnia nieprodukująca	377.406			
Razem	2.859.925	„	60	171.595.000
				2.527.109.400

Budynki mieszkalne, zakłady i kolejki leśne

12986 budynków mieszkalnych i gospodarczych	Wartość
4 tartaki (o 14 trakach) we własnej administracji i	Zł
59 tartaków (o 175 trakach) w dzierżawie rocznej, mocy 4.500 KM.	
Chemiczna fabryka w Hajnówce.	
110 łuszczarni nasion.	
Kolejki leśne ¹ 1.336,277 km długości (szerokość toru 600 m/m i 750 m/m) wraz z 72 parowozami, 9 motorówkami i 3.520 wagonami ogółem	71.003.000
Inwentarz martwy i żywy	13.057.000
Zapas drewna 2.683.000 m ³	31.282.000
Wierzytelności	48.105.000
Razem	2.690.556.400
Zobowiązania	9.315.000
Wartość całkowita	2.681.241.400

¹ Rys. na str. 108.

IV. PAŃSTWOWE ZAKŁADY CHOWU KONI

Istniejące przed wojną na terenach Rzeczypospolitej Polskiej zakłady hodowli koni zostały zniszczone przez okupantów tak dalece, że w 1918 r. zostały tylko niedobitki hodowlane.

Po władzach austriackich Rząd Polski przejął stada ogierów w Lublinie, Piotrkowie i Miechowie w ilości 232 sztuk i przekazał je Referatowi Chowu Koni Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Dnia 1 marca 1919 r. powołany został do życia Zarząd Stadnin Państwowych, który przeprowadził pierwszą organizację depot ogierów, a także przystąpił do odbudowy stadniny w Janowie Podlaskim, z której rząd rosyjski podczas ewakuacji w 1915 r. uprowadził wszystkie konie.

W 1919 r. Ministerstwo Rolnictwa zakupiło w Austrii 241 koni stadnych z Radowiec, a także częściowo z Balbory. Większość tych koni była krwi orjentalnej, tylko kilka matek było krwi angielskiej. Do stadnin państwowych wcielono 75 sztuk, resztę sprzedano prywatnym hodowcom.

W tymże roku sprowadzono z Odesy 252 konie pełnej krwi angielskiej. W listopadzie tegoż roku Ministerstwo Spraw Wojskowych zakupiło w Austrii 57 koni pełnej krwi, a także oddało Zarządowi Stadnin Państwowych: depot w Krakowie z 201 sztuk, Sądowej Wiszni 156 sztuk, wychowalni źrebiąt w Kleszczy Dolnej 67 klaczy.

W końcu 1919 r. Zarząd Stadnin Państwowych utworzył cztery stada ogierów: w Janowie Podlaskim, Krakowie, Piotrkowie i Sądowej Wiszni, z ogólną liczbą 583 koni. W 1922 r. założone zostało stado ogierów w Łącku pod Płockiem, a także stadnina pełnej krwi angielskiej w Kozienicach; w tymże roku stado ogierów (156 sztuk) z Krakowa przeniesione zostało do Drogomyśla.

Obecnie Zarząd Stadnin Państwowych posiada dwie stadniny: w Janowie Podlaskim i Kozienicach, a także 8 stad ogierów: w Bogusławicach, Drogomyślu, Gnieźnie, Janowie, Łącku, Sądowej Wiszni, Sierakowie i Starogardzie.

Stadniny państwowe zarządzane są przez Ministerstwo Rolnictwa.

Wszystkie konie należą do ras następujących: 1. angielskiej a) czystej krwi — 267 szt., b) półkrwi — 810 szt.; 2. arabskiej a) czystej krwi —

93 szt., b) półkrwi — 227 szt.; 3. anglo - arabskiej — 7 szt.; 4. lipi-
cańskiej — 36 szt.; 5. huculskiej — 43 szt.; 6. anglo - normandzkiej —
7 szt.; 7. holsztyńskiej — 5 szt.; 8) hanowerskiej — 23 szt.; 9. olden-
burskiej — 20 szt.; 10. fryzyjskiej — 3 szt.; 11. norweskiej — 1 szt.;
12. norw. - bret. — 42 szt.; 13. perszerońskiej — 3 szt.; 14. bulońskiej —
1 szt.; 15. reńsko - belgijskiej — 12 szt.; 16. karabuchskiej — 1 szt.

Wartość koni w stadninach państwowych ujmuje tablica następująca:

Miejscowość	Ilość sztuk			W a r t o ść		O g ó ł e m Zł
	Ogie- rów	Kla- czy	Młó- dzie- ży	koni Zł	rekwizyty Zł	
Janów — stadnina . . .	6	107	126	487.290	44.330	531.620
Kozienice „ . . .	4	29	35	335.850	26.320	362.170
Bogusławice — stado . .	135	—	—	463.920	44.330	508.250
Gniezno „ . . .	242	—	—	695.330	70.050	765.380
Janów „ . . .	190	—	—	633.470	52.050	685.520
Drogomyśl „ . . .	167	—	—	503.650	52.040	555.690
Łąck „ . . .	111	—	—	363.570	28.300	391.870
Sądowa Wiśnia „ . . .	149	—	—	418.940	46.900	465.840
Sieraków „ . . .	157	—	—	445.720	52.080	497.800
Starogard „ . . .	143	—	—	406.860	46.900	453.760
Razem .	1304	136	161	4.754.600	463.300	5.217.900

Nieruchomości użytkowane przez Państwowe Zakłady Chowu Koni (ziemia wraz z zabudowaniami) wykazane są wyżej w tablicy XIV na str. 104.

Majątek Państwowych Zakładów Chowu Koni stanowią zatem:

	Wartość Zł
Stadniny koni i stada ogierów	4.754.600
Rekwizyty	463.300
Inwentarz żywy	168.400
Inwentarz martwy	233.500
Wartość całkowita	5.619.800

V. ŚRODKI KOMUNIKACJI

1. POLSKIE KOLEJE PAŃSTWOWE (P. K. P.)

Koleje na ziemiach polskich powstały prawie jednocześnie we wszystkich trzech zaborach a mianowicie: w 1845 r. otwarto linię Warszawa — Rogów z odnogą od Skierniewic do Łowicza i Chebbie—Mysłowice, w 1847 r. — Kraków—Mysłowice, w 1848 r. — Poznań—Drawski Młyn, wreszcie w 1851 r. — Kaczory—Bydgoszcz, a w kilka lat później w 1862 r. na kresach wschodnich — Warszawa—Dynaburg.

Pierwsza inicjatywa budowy kolei, jak w b. Królestwie Kongresowym, tak i w b. zaborze austriackim była powzięta przez społeczeństwo polskie. Powstaje na terenie b. Kongresówki — Towarzystwo Akcyjne drogi żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej, budujące w latach 1845—1848 linię od Warszawy do Granicy, a w 1903 r. od Warszawy do Kalisza; Towarzystwo drogi żelaznej Warszawsko-Bydgoskiej wybudowało linię Łowicz—Aleksandrów; Towarzystwo drogi żelaznej Fabryczno-Łódzkiej wybudowało linię Koluszki—Łódź; Towarzystwo drogi żelaznej Warszawsko-Terespolskiej wybudowało linię Warszawa—Brześć; Towarzystwo drogi żelaznej Nadwiślańskiej wybudowało linię Mława—Warszawa—Kowel; Towarzystwo drogi żelaznej Iwangrodzko-Dąbrowskiej wybudowało linię Dęblin—Gołonóg.

W b. zaborze austriackim pierwszą linię kolejową od Krakowa do Mysłowic buduje Towarzystwo prywatne kolei żelaznej Krakowsko-Górnośląskiej, następnie rząd austriacki wyznacza kierunki linii odpowiednio do gospodarczych i strategicznych potrzeb państwa, a pod naciskiem Koła Polskiego w parlamencie austriackim następuje rozwój sieci kolejowej w południowej części kraju.

W b. zaborze pruskim i na kresach wschodnich inicjatywa budowy kolei należy cały czas do rządu: koleje są budowane przez towarzystwa niemieckie i rosyjskie, bez żadnego udziału społeczeństwa polskiego.

W 1914 r. ogólna długość sieci kolejowej na terytorjum obecnego Państwa Polskiego (bez Górnego Śląska) wynosiła 15.578 km, z czego na b. zabór rosyjski przypadało 7.019 km, na b. zabór austriacki — 4.438 km i na b. zabór pruski — 4.121 km.

W okresie wojny światowej wybudowano na ziemiach polskich 820 km linii kolejowej. Pod względem długości sieci kolejowych zajmuje Polska piąte z rzędu miejsce w Europie po Rosji, Niemczech, Francji i Anglii.

Przejęcie kolei od okupantów nastąpiło na terenie b. Kongresówki w dniu 11 listopada 1918 r.

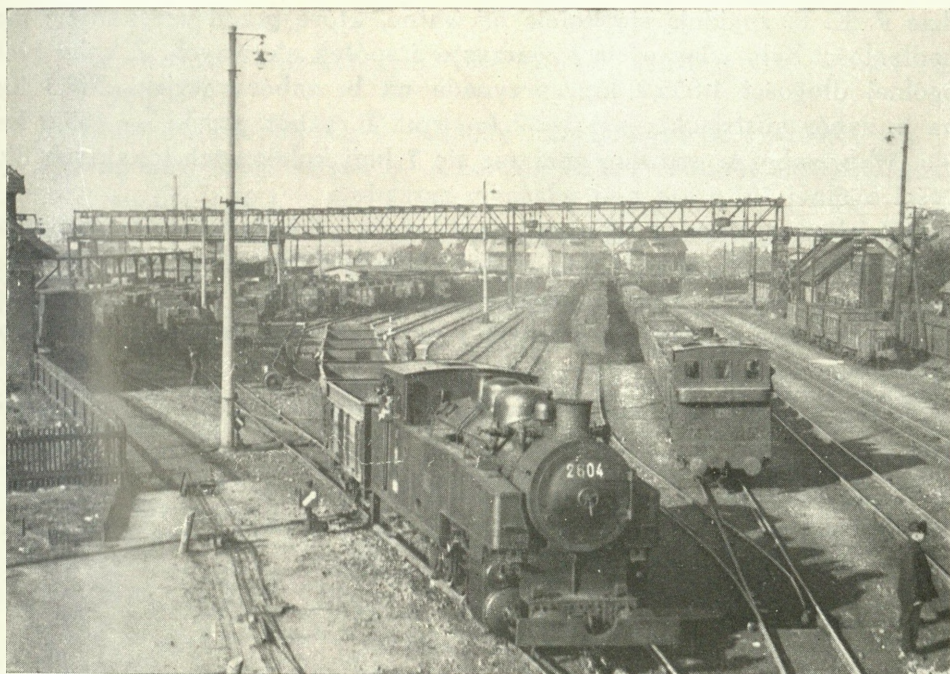
W b. okupacji austriackiej — 31 października 1918 r. tworzy się w Krakowie Polska Komisja Likwidacyjna, która obejmuje na rzecz Państwa Polskiego Krakowską Dyрекcję Kolejową.

W b. zaborze niemieckim przejęcie kolei odbyło się w trzech terminach, a mianowicie: 28 grudnia 1918 r. zostały faktycznie przejęte od władz zaborczych wszystkie obiekty kolejowe na terenie W. Ks. Poznańskiego; w dniu 10 stycznia 1920 r. następuje przejęcie przez władze polskie kolei na terenie Pomorza, a w dniu 19 maja 1921 r. Rada Kolejowa na Górnym Śląsku przejmuje władzę kolejową na tym terenie. Koleje na terytorjum Wolnego Miasta Gdańska o długości linii 148 km, przyznane Polsce na podstawie Konwencji z dnia 9 listopada 1920 r. na zasadzie art. 104 Traktatu Wersalskiego, przyjęto w posiadanie dnia 1 grudnia 1921 r.

Według Traktatu Ryskiego koleje na terenie b. Kongresówki i kresach wschodnich przeszły na własność Skarbu Rzeczypospolitej Polskiej bez odszkodowania. Sprawa rozrachunku z tytułu przejęcia przez Polskę kolei państwowych w b. zaborze pruskim i austriackim podlegała, w myśl art. 256 Traktatu Wersalskiego i art. 208 Traktatu w Sain-Germain, rozstrzygnięciu przez Komisję Odszkodowań w Paryżu.

Pierwszym rozporządzeniem, dotyczącym organizacji centralnego zarządu kolejowego w Państwie Polskim, był dekret Rady Regencyjnej z dnia 3 stycznia 1918 r., na mocy którego zarząd kolei i dróg wodnych, nie pozostających pod zarządem wojskowym, przydzielono do kompetencji Ministerstwa Przemysłu i Handlu. Na mocy tego postanowienia uchwałą z dnia 29 sierpnia 1918 r. utworzono w łonie Ministerstwa Przemysłu i Handlu Sekcję Kolejową, która od dnia 1 września 1918 r. rozpoczęła swą działalność. Dnia 26 października 1918 r. przekazano zakres kompetencji tej Sekcji Ministerstwu Komunikacji, powołanemu przez Radę Regencyjną. Dekretem Naczelnika Państwa z dnia 8 lutego 1919 r. wydzielono z kompetencji Ministerstwa Komunikacji wszelkie sprawy, dotyczące dróg wodnych, pozostawiając wyłącznie sprawy kolejowe i przemianowując na „Ministerstwo Kolei Żelaznych”.

Ustawą z dnia 15 kwietnia 1921 r. powołana została, jako organ doradczy i opiniodawczy Ministerstwa Kolei Żelaznych, Państwowa Rada

Stacja Nowy Bytom.

Kolejowa, która składa się z przedstawicieli zainteresowanych ministerstw, miast, powiatowych ciał samorządowych, organizacji gospodarczo-społecznych i dyrekcyjnych rad kolejowych, oraz wybitnych znawców kolejnictwa, mianowanych przez Ministra.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 września 1926 r. o utworzeniu przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” zniesiono urząd Ministra Kolei, a ustanowiono na to miejsce urząd Ministra Komunikacji.

Administracyjnie Polskie Koleje Państwowe dzielą się na 10 Dyrekcyj z siedzibami: w Warszawie, Wilnie, Radomiu, Poznaniu, Gdańsku, Katowicach, Lwowie, Krakowie i Stanisławowie. Dyrekcje kolejowe rządzą się regulaminem, który wszedł w życie dnia 1 lipca 1925 r. na mocy rozporządzenia z dnia 19 stycznia 1925 r.

Zaznaczyć należy, że koleje na terytorjum polskiej części Górnego Śląska znajdują się na okres 15-letni, t. j. do 1937 r., w zarządzie oddzielnej Dyrekcji w Katowicach i są pod wspólnym nadzorem (dla całego Górnego Śląska) Komitetu Naczelnego z siedzibą w Bytomiu.

Oprócz kolei, które były własnością państw zaborczych, w zarzą-

dzie P. K. P. znajdują się koleje prywatne, które przed uzyskaniem niepodległości były własnością towarzystw i spółek akcyjnych. Z kolei tych, ogólnej długości 1.855,9 km, przypada na b. zabór rosyjski 358,3 km, na b. zabór austriacki — 1.342,2 km i na b. zabór pruski — 155,4 km.

W b. zaborze pruskim znajduje się 7 linii kolejowych lokalnych długości ogólnej 181,6 km pod własnym zarządem.

Polska, przejmując od okupantów koleje, przejęła je w stanie bardzo zniszczonym, o ile chodzi o b. zabór rosyjski i austriacki, przytem prawie bez taboru, wobec systematycznego wywozu jego do Niemiec w okresie niepowodzeń wojennych i przewidywanego opróżnienia terenów okupowanych.

Stan taboru od chwili przejścia do 1926 r. przedstawia się następująco:

Rok	Parowozów	Wagonów osobowych	Wagonów towarowych
1918	2.513	2.875	41.448
1919	2.741	7.078	58.499
1920	3.701	8.309	75.116
1921	4.144	8.861	79.668
1922	4.840	10.927	104.992
1923	4.930	11.480	121.212
1924	5.015	10.249	131.188
1925	5.120	10.107	131.959
1926	5.168	10.035	134.265

Powiększenie taboru spowodowane jest przez przyznanie Polsce na mocy traktatów i konwencji międzynarodowych pewnej ilości taboru z tytułu udziału w kwocie reparacyjnej, a pozatem przez zakup własny.

Zakup własny przedstawiał się następująco:

Rok	Parowozów	Wagonów osobowych	Wagonów towarowych
1919	19	—	—
1920	198	—	4.808
1921	95	75	950
1922	102	6	100
1923	130	21	5.106
1924	76	—	3.527
1925	47	68	729
1926	—	67	180
Razem	667	237	15.400

Z powyższej ilości:

- a) parowozów — dostarczyła Ameryka 175, Austria 186, Niemcy 165 i Belgia 100;
- b) wagonów osobowych — Włochy 135, Gdańsk 35 i Niemcy 67;
- c) wagonów towarowych — Ameryka 12.117, Włochy 2.000, Gdańsk i Austria 1.283.

W okresie od 1919 do 1926 r. wybudowano następujące nowe linie kolejowe ogólnej długości 650 km: Kutno—Strzałków, Puck—Hel, Koszki—Gdynia, Kalety—Podzamcze, Łuck—Stojanów i Zgierz—Kutno—Płock.

Praca eksploatacyjna P. K. P. w okresie 1919—1926 r. przedstawia się następująco:

Rok	Długość linii kolejowej eksploatacyjnej w km	Ilość przewie- zionych osób w tysiącach	Ilość przewie- zionych towarów w tysiącach tonn
1919	6.613	61.453	10.341
1920	13.151	66.785	13.456
1921	15.355	121.605	25.400
1922	15.955	165.308	36.441
1923	16.583	168.896	46.840
1924	16.687	177.128	53.829
1925	16.847	162.604	52.468
1926	16.987	146.148	58.288

Coraz bardziej rozwijające się zdolności przewozowe kolei wpłynąć musiały na wyniki finansowe dochodów P. K. P., co ilustrują następujące liczby:

Rok	Dochody Zł	Wydatki Zł	Zysk Zł
1924	788.026.000	714.332.000	73.694.000
1925	891.547.000	884.571.000	6.976.000
1926	1.118.367.000	937.449.000	180.918.000

Podkreślić należy, że do 1924 r. włącznie wydatki na zakup nowego taboru były odnoszone do wydatków inwestycyjnych, a od 1925 r. są zaliczane do wydatków eksploatacyjnych, jako wartość wymienianego taboru, niezdatnego do użytku. Wydatek ten wynosił w 1925 r. Zł 52.539.000 i w 1926 r. — Zł 80.268.000.

Przy obliczeniu wartości Polskich Kolei Państwowych Ministerstwo Kolei przyjęło jako zasadę wartość kwot, wpłaconych na budowę linii

kolejowych: tabor, budynki i urządzenia z uwzględnieniem zniszczenia wojennego i nakładów powojennych.

Wydatki te, podług przybliżonych obliczeń, wyniosły w przewalutowaniu we frankach złotych — 4.151.000.000.

Poszczególne składniki wartości P. K. P. mogą być inne, gdyż niektóre linie, dawniej pod względem eksploatacyjnym martwe, wybudowane tylko dla względów strategicznych, obecnie są eksploatowane handlowo;

Warsztaty wagonowe w Pruszkowie.

grupy obiektów kolejowych mają inną wartość, niż przed wojną; przyrost taboru zwiększył majątek kolejowy.

Gęstość sieci jest bardzo różna nie tylko w b. zaborach, jako całości, lecz i w połaciach danego zaboru, wynosi bowiem średnio na 100 km² powierzchni: na Śląsku 17,5 km szlaku torowego, w Poznaniańskim i na Pomo-

rze 9,5 km, w Małopolsce Zachodniej 6,5 km, w Małopolsce Wschodniej 5,5 km, w środkowej i północno-wschodniej części b. zaboru rosyjskiego 3,5 km, a w południowej nawet poniżej 3 km. (Sieć kolejową obejmuje załączona na końcu mapa ogólna majątku państwowego).

Ministerstwo Komunikacji dokonywa oszacowania majątku Polskich Kolei Państwowych według obecnych wartości.

Szczegółowe zestawienie wartości majątku kolejowego na dzień 1 stycznia 1927 r., oznaczonego na podstawach wyżej wspomnianych, przedstawia się następująco:

I. Tory kolejowe

a) Normalnotorowe:	Długość linii	
	km	km
szlaki jednotorowe . . .	12.064	
„ dwutorowe . . .	5.298	
„ trzytorowe . . .	11	
tory stacyjne . . .	7.733	
bocznic przemysłowe . .	2.454	27.260

	Długość linii			Wartość Zł
	km	km	km	
b) Wąskotorowe:				
szlaki	2.331			
bocznicie	251	2.582	29.842	4.323.362.500
c) Nowe linie kolejowe				82.288.700

II. Urządzenia do zabezpieczenia ruchu

Przewody telegraficzne, telefoniczne i sygnałowe	143.950	363.436.700
--	---------	-------------

III. Budowle, maszyny, urządzenia warsztatowe i inwentarz ruchomy

	Ilość objektów		
a) Koleje normalnotorowe:			
stacje i przystanki	2.320		
parowozownie	198	(2.316 stanowisk)	
warsztaty	120	(2.185 ")	
elektrownie	57	(10.622 kW)	
gazownie	3		
budynki mieszkalne i administracyjne			
b) Na kolejach wąskotorowych:			
stacje i przystanki	497		
parowozownie	42	(195 stanowisk)	
warsztaty	27	(109 ")	
c) Maszyny, urządzenia warsztatowe i inwentarz ruchomy			1.310.819.400

IV. Tabor kolejowy

	szt.	osi wiązanych	Wartość Zł
a) Koleje normalnotorowe:			
parowozy	5.103	18.050	
wagony motorowe			
elektryczne	23		521.549.000
wagony osobowe	8.504		
" bagażowe	871		
" pocztowe	422		
" towarowe	50.040		
węglarki	61.647		
platformy	16.403		
cysterny	1.938		
wagony specjalne			
gospodarcze	4.680		787.528.600

b) Koleje wąskotorowe:	Szt.	Zł	Zł	Zł
parowozy	372	8.092.000		
wagony	13.224	20.507.600	28.599.800	1.337.677.400
				7.417.584.700
			mniej amortyzacja	98.126.900
				7.319.457.800
		Zł		
Wartości płynne		772.176.900		
Zobowiązania		625.518.500		146.658.400
			Wartość całkowita	7.466.116.200

2. DROGI WODNE ŚRÓDLĄDOWE

Długość dróg wodnych w Polsce wynosi 13.864 km, z czego przypada:

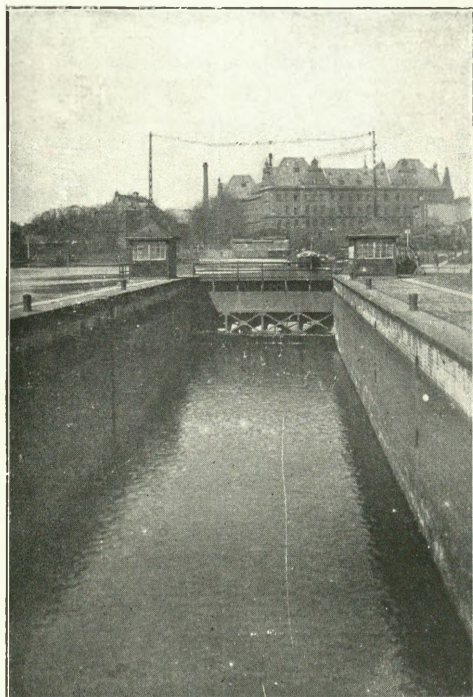
- a) na rzeki żeglowne 4.846 km,
- b) na rzeki spławne 8.714 km,
- c) na kanały sztuczne i rzeki skanalizowane 304 km.

Do rzek żeglownych i spławnych należą: Wisła, Bug, Warta, Narew, Dniestr, Dunajec, Wisłoka, Nida, San, Przemsza, Biebrza, Wieprz, Pilica, Niemen, Prypeć, Styr, Horyń, Noteć.

Początek spławności i żeglowności oznaczony jest na mapie ogólnej majątku państwowego.

Sztucznych kanałów żeglownych posiada Polska 6, a mianowicie:

1. *Kanał Bydgoski*, łączący Wisłę z Wartą, wybudowany w 1775 r. przez rząd pruski, miał na celu powiązanie ekonomiczne Prus Książących z resztą Cesarstwa Niemieckiego. W latach 1914—1916

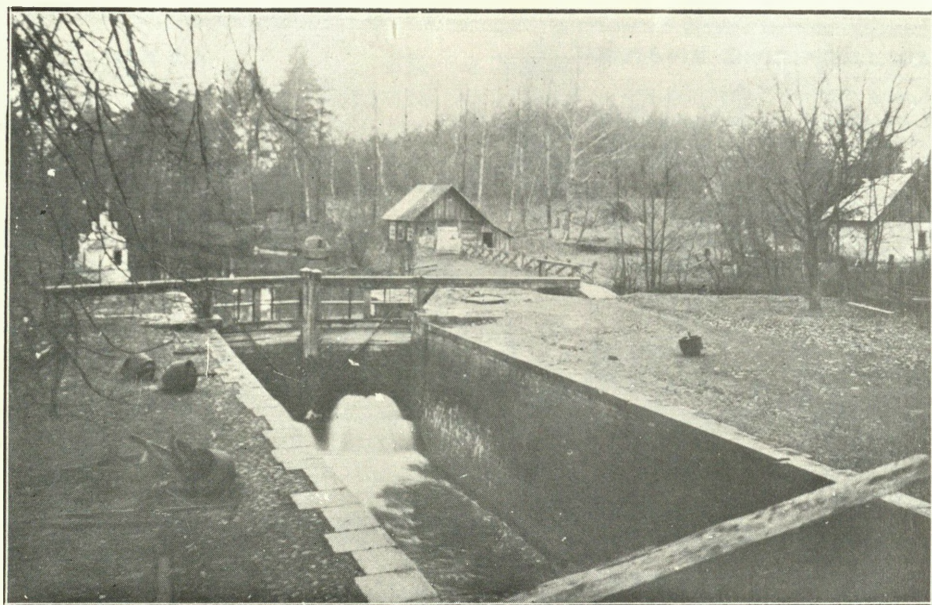
Śluza na Brdzie.

Drogi wodne śródlądowe.

kanal ten został przebudowany dla udostępnienia tej drogi większym statkom (pojemności 400 tonn).

2. *Kanal Górno - Notecki*, od jeziora Gopła do kanału Bydgoskiego (część systematu z połączenia Wisły z Wartą), wybudowany został w latach 1878—1882; służy dla niewielkich statków (pojemności 150 tonn).

Śluza na kanale Augustowskim.

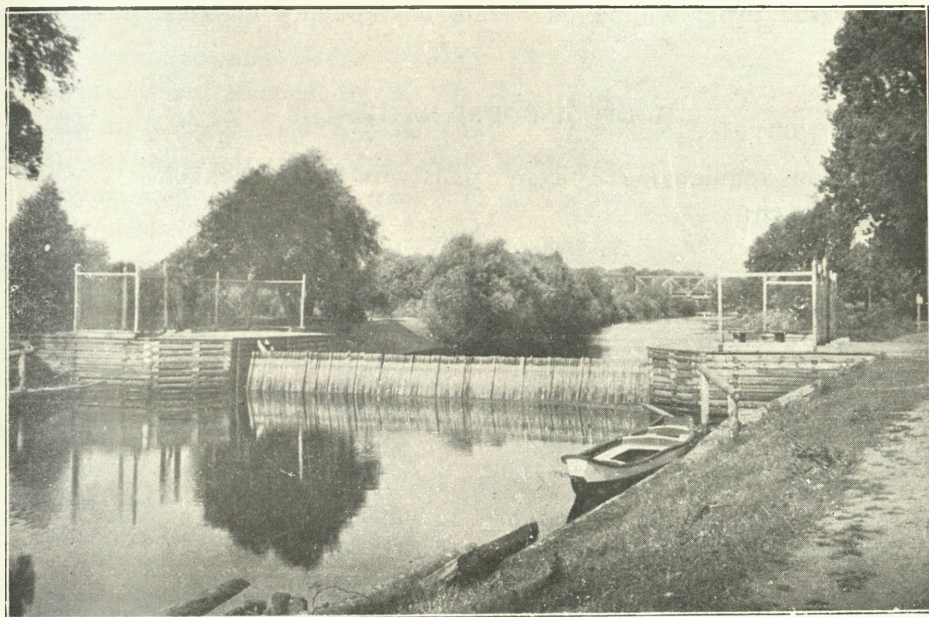
3. *Kanał Wisła—Zatoka Świeża* przy ujściu Wisły posiada znaczenie miejscowe; może służyć dla statków mniejszych.

4. *Kanał Augustowski* — łączy Wisłę z Niemnem, wybudowany został w 1825 r. przez Rząd b. Królestwa Polskiego (od śluzy Niemnowo do śluzy Dembowo).

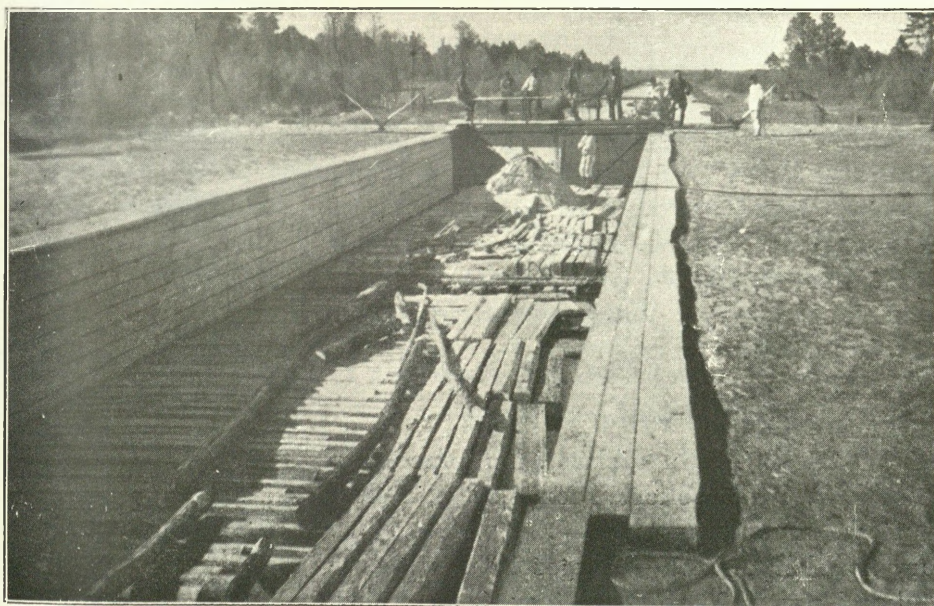
5. *Kanał Królewski* — łączy Wisłę z Dnieprem, zalecony do budowy przez sejmy polskie w XVII w., został wybudowany za króla Stanisława Augusta w 1786 r. od rzeki Piny do rzeki Muchawca, stąd jego nazwa Królewski. W latach 1843—1849 został gruntownie przerobiony. Stanowi on bardzo ważną arterję komunikacyjną, gdyż łączy Bałtyk z morzem Czarnym.

6. *Kanał Ogińskiego* — łączy Niemen z Dnieprem od rzeki Jasiołdy do rzeki Szczary; został zapoczątkowany w 1768 r. przez wojewodę Michała Ogińskiego, ukończony w 1804 r. przez rząd rosyjski. W czasie wojny europejskiej został zrujnowany; obecnie przyprowadzony do stanu używalności.

Pozatem, jako droga sztuczna, łącząca Niemcy z Prusami Wschodnimi (Królewiec), w 1915 r. został skanalizowany Nogat (prawie ramię Wisły).

Kanał Królewski

Kanał Ogińskiego

Powyższe drogi wodne zawierają następujący majątek państwowy:

I. DROGI WODNE NATURALNE

1. Budowle regulacyjne i kępy państwowe na rzekach żeglownych:

	Na długości km	Wartość Zł	Zł	Zł
Bug	684	3.347.000		
Dniestr	200	9.120.000		
Dunajec	109	9.522.000		
Narew	333	105.000		
Nida	100	12.000		
Przemsza	23	1.479.000		
San	91	13.500.000		
Warta	418	16.100.000		
Wiśła	914	112.615.000		
Wiśloka	104	2.772.000	168.572.000	
2. Roboty regulacyjne i meljoracyjne oraz kępy na rzekach spławnych i niespławnych			58.660.000	227.232.000

II. DROGI WODNE SZTUCZNE

1. Na rzece Wiśle

Kanalizacja Wisły pod Krakowem dla ochrony miasta przed powodzią (w budowie) . . .	13.000.000
Kanał żeglugi Kraków—Zagłębie na odcinku Sambor—Spytkowo (w budowie)	6.000.000
Kanał obwodowy w Warszawie (tereny wyłączone)	450.000

2. Droga wodna Wiśła — Warta

Kanał Bydgoski — długości 24,7 km, przeciętna szer. 26 m, głębokości teor. 1,80 m, 5 śluz, 1 jaz, 15 mostów	7.361.000
Stary kanał Bydgoski — długości 4 km, szerokości przec. 22 m, głęb. teor. 2 m, 5 śluz, 7 mostów, 6 kładek	1.297.000

	Zł	Zł
Dolna skanalizowana Brda — dług. 14,4 km, przec. szer. zwierciadła 40 m, głęb. teor. 2,5 m, 2 śluzy, 2 jazy, 6 mostów	3.474.000	
Górna skanalizowana Noteć — dług. 89,39 km, przec. szer. 20 m, głęb. teor. 1,70 m, 8 śluz, 10 jazów, 17 mostów, 30 kładek	7.670.000	
Dolna skanalizowana Noteć — dług. 139,94 km, szer. przec. 40 m, głęb. teor. 1,90 m, 9 śluz, 11 jazów	17.762.000	
<i>3. Droga wodna Niemen — Prypeć</i>		
Systemat Ogińskiego — rzeka Szczara, kanał Ogińskiego, rzeka Jasiołda — dług. 322,8 km, szer. 13,40 m, głęb. 1 m, 10 śluz, 11 jazów, 4 mosty, 21 upustów	4.558.000	
<i>4. Droga wodna Niemen — Wisła</i>		
Systemat Augustowski — dług. 102 km, szer. 14—20 m, głęb. 1,2 m, 18 śluz, 24 mosty drogowe, 36 mostów na drodze holowni- czej, 19 upustów	14.784.000	
<i>5. Droga wodna Wisła — Dniepr</i>		
Systemat Królewski — rzeka Muchawiec, ka- nał Królewski, rzeka Pina — dług. 207 m, szer. 21—40 m, głęb. 1 m, 22 jazy, 52 mo- sty, 52 upusty	10.247.000	86.603.000

III. PORTY I ZIMOWISKA

Rzeka Wisła (18 portów i zimowisk oraz łą- downia)	7.396.000	
„ Warta (Międzychód)	14.000	
„ Dolna Brda (ujście)	850.000	
„ Narew (Pułtusk)	5.000	
„ Bug (Wyszków)	80.000	
„ Niemen (Grodno)	467.000	
„ Wilja (Wilno)	83.000	
„ Pina (Pińsk)	462.000	9.357.000

IV. PAŃSTWOWE URZĄDZENIA WODNE

a) <i>Województwo Krakowskie</i>		Zł	Zł
Jaz walcowy na Skawie w Grodzisku — udział			
Państwa		505.000	
Zakład wodny na Sole w Porąbce (w budowie)		2.000.000	
b) <i>Województwo Poznańskie</i>			
Zakład wodny w Czersku		1.530.000	4.035.000

V. TABOR PŁYWAJĄCY ¹

Dyrekcja Dróg Wodnych w Warszawie . . .	7.100.000	
Okręgowa Dyrekcja Robót Publicznych w Brze- ściu n/B.	45.000	
Dyrekcja Dróg Wodnych w Wilnie	1.146.000	
Wydział Dróg Wodnych w Poznaniu	1.247.000	
Okręgowa Dyrekcja Robót Publicznych w Kra- kowie	5.000	
Okręgowa Dyrekcja Robót Publicznych we Lwo- wie	173.000	9.716.000

VI. WARSZTATY ŻEGLUGOWE

	KM		
w Warszawie (port Czerniakowski) . .	80	1.430.000	
„ Puławach	70	320.000	
„ Nadbrzeżu	70	300.000	
„ Krakowie	5	80.000	
„ Radziwiu (Płock)	—	40.000	
„ Toruniu	5	75.000	
„ Tczewie	5	75.000	
„ Czarnkowie	108	108.000	
„ Pińsku	—	31.000	
„ Grodzie	10	47.000	2.506.000
Wartość całkowita		339.449.000	

¹ Zestawienie według rodzaju zawiera tablica XVI na stronie następnej.

Tablica XVI.
Tabor pływający śródlądowy

Wyszczególnienie	Dyrekcje Dróg Wodnych			Dyrekcje Robót Publicznych			Razem
	Poznań	Warszawa	Wilno	Brześć n/Bugiem	Kraków	Lwów	
Statki							
Parowe { <i>liczba</i>	11	24	4	—	—	—	39
{ <i>wartość Zł</i>	191.000	1.500 000	96.000	—	—	—	1.787.000
Motorowe { <i>liczba</i>	—	—	5	—	—	—	5
{ <i>wartość Zł</i>	—	—	43.300	—	—	—	43 300
Łodzie							
Motorowe { <i>liczba</i>	6	24	—	—	—	—	30
{ <i>wartość Zł</i>	51.000	250.000	—	—	—	—	301.000
Osobowe { <i>liczba</i>	121	—	121	—	52	—	294
{ <i>wartość Zł</i>	21.000	—	11.100	—	5.000	—	37.100
Pogłębiarki							
<i>liczba</i>	10	15	7	3	—	—	35
<i>wartość Zł</i>	300.000	4.000.000	789.000	45.300	—	—	5 134.300
Pływaki							
Drewniane { <i>liczba</i>	58	460	37	—	—	69	624
{ <i>wartość Zł</i>	146.000	1.050.000	57.200	—	—	172.700	1.425 900
Żelazne { <i>liczba</i>	55	—	16	—	—	—	71
{ <i>wartość Zł</i>	299.000	—	24.700	—	—	—	323.700
Prądówki i kafary							
<i>liczba</i>	—	20	11	—	—	—	31
<i>wartość Zł</i>	185.000	300.000	76.300	—	—	—	561.300
Koszarki							
<i>liczba</i>	30	—	11	—	—	—	41
<i>wartość Zł</i>	54.000	—	48.400	—	—	—	102 400
Ogólna wartość Zł	1.247.000	7.100.000	1.146.000	45.300	5.000	172.700	9.716.000

3. DROGI BITE I GRUNTOWE

Sieć dróg kołowych pod względem gęstości stawia Polskę na ostatnim miejscu w Europie. W Polsce na 100 km² powierzchni przypada 11,4 km dróg bitych, gdy we Francji 104 km, Anglii 81 km, Belgii 78 km, Niemczech 48 km.

Ogólna długość dróg bitych w Polsce wynosi 44.117 km, z których na państwowe przypada 13.060 km, na samorządowe — 31.050 km. Sieć dróg bitych ma różną gęstość w każdym z trzech zaborów na terenie obecnej Polski, a mianowicie:

w b. zaborze pruskim (obecnie województwa zachodnie) na 100 km² powierzchni przypada 29 km dróg bitych;

w b. zaborze austriackim (obecnie województwa południowe) 26 km;

w b. zaborze rosyjskim (obecnie województwa środkowe) 8,4 km, a w województwach wschodnich 1,7 km.

By uzyskać materiał własny do budowy dróg, uruchomione są państwowe kamieniołomy, wyszczególnione dalej.

Dla konserwacji istniejących dróg bitych klinkierowych i budowy nowych w miejscowościach pozbawionych surowca naturalnego istnieją 4 państwowe klinkiernie. Dwie z nich są czynne po przerwie wojennej z łączną produkcją roczną 3.000.000 sztuk klinkierów wartości Zł 330.000, 1 zniszczona (nieczynna) i 1 uruchomiona świeżo. Trzy czynne klinkiernie zatrudniają około 80 robotników, pędzone silnikami łącznej mocy 60 KM.

Wartość dróg bitych wraz z mostami podług oceny inwentarzowej w dniu 1 stycznia 1927 r. przedstawia się następująco:

DROGI BITE I GRUNTOWE	Wartość Zł
13.060 km dróg bitych à Zł 20.000	261.200.000
4.340 km dróg gruntowych, obejmujących grunty wartości	60.000
74.160 mb mostów drewnianych	44.496.000
12.370 mb mostów żelaznych z drewnianym pomostem	49.480.000
24.640 mb mostów i przepustów kamiennych, żelaznych i betonowych	73.920.000
4 klinkiernie	775.000
Garaż i warsztaty samochodowe z silnikiem 8 KM	250.000
Wartość całkowita	430.181.000

4. POCZTA I TELETECHNIKA

Wypadki wojenne w okresie wojny światowej na terenie Polski najczęściej bodaj spowodowały zniszczenia w sieci pocztowo-telegraficznej.

Na terenie b. zaboru rosyjskiego sieć pocztowo-telegraficzna była wogóle bardzo mało rozwinięta; ustępujące wojska rosyjskie zabrały lub zniszczyły wszelkie urządzenia pocztowo-telegraficzne. Władze niemieckie otworzyły na terytorjum okupowanym 80 urzędów pocztowych; władze okupacyjne austriackie — 82 urzędy pocztowe, przeznaczone głównie dla władz wojskowych.

Znacznie większą, aniżeli na terenie b. zaboru rosyjskiego, była sieć urzędów pocztowo-telegraficznych na obszarze b. zaboru austriackiego, gdyż z chwilą powstania Państwa Polskiego było tam czynnych 1.200 instytucyj pocztowych. Część tych instytucyj była jednak pozbawiona należytych budynków i urządzeń, które uległy zniszczeniu w okresie działań wojennych.

Najlepiej przedstawia się sytuacja w b. zaborze pruskim, gdzie w chwili objęcia terytorjum przez Państwo Polskie znajdowało się 1.700 urzędów pocztowych, t. j. ilość narazie dostateczna dla potrzeb mieszkowej ludności.

Jak wynika z powyższego, Ministerstwo Poczt i Telegrafów musiało przystąpić w pierwszym rządzie do budowy sieci pocztowej, telegraficznej i telefonicznej na terenie b. Kongresówki i ziem wschodnich, następnie zaś odremontować i powiększyć ilość urzędów w Małopolsce. W grudniu 1923 r. zostało zniesione Ministerstwo Poczt i Telegrafów, wzamian którego na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 18 stycznia 1924 r. utworzono Generalną Dyрекcję Poczt i Telegrafów pod zarządem Ministerstwa Przemysłu i Handlu. Następnie rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1927 r. utworzono ponownie Ministerstwo Poczt i Telegrafów. Ministerstwu podlegają Dyрекcje Poczt i Telegrafów z siedzibą: w Warszawie, Wilnie, Lublinie, Lwowie, Krakowie, Poznaniu, Bydgoszczy, Katowicach; pozatem na mocy konwencji polsko-gdańskiej z dnia 21 listopada 1921 r. istnieje w Gdańsku Dyрекcja Poczt i Telegrafów Rzeczypospolitej Polskiej. Urzędy pocztowe w zależności od intensywności ruchu podzielone są na sześć klas, a agencje pocztowe na dwa stopnie.

Rozwój sieci pocztowo-telegraficznej ilustrują następujące cyfry:

Instytucje pocztowe: w 1924 r. — 3.739 urzędów i agencji,
w 1925 r. — 3.868.

Telefony: długość przewodów międzymiastowych w 1924 r. — 201.129 km, w 1925 r. — 226.284 km. Ilość centrali telefonicznych: w 1924 r. — 1.676, w 1925 r. — 1.736. Liczba abonentów telefonicznych: w 1924 r. — 81.046, w 1925 r. — 91.827.

Dla wymiany korespondencji telegraficznej z krajami niesąsiadującymi z Polską uruchomiono cztery centrale radjotelegraficzne własne: w Warszawie, Grudziądzu, Poznaniu i Katowicach.

Stacja nadawcza w Warszawie, uruchomiona w październiku 1923 r., pracuje tylko z krajami pozaeuropejskimi, trzy pozostałe stacje — z krajami europejskimi.

Obroty finansowe Ministerstwa Poczt i Telegrafów wyniosły: w 1924 r. — dochody: Zł 78.644.443, wydatki: Zł 70.696.471, czysty zysk: Zł 7.947.972; w 1925 r. — dochody: Zł 120.511.328, wydatki: Zł 98.726.258, czysty zysk: Zł 21.785.070; w 1926 r. — dochody: Zł 148.888.345, wydatki: Zł 114.864.647, czysty zysk: Zł 34.023.698.

Zgodnie ze stanem inwentarzowym na dzień 1 stycznia 1927 r. majątek państwowy, znajdujący się pod zarządem Ministerstwa Poczt i Telegrafów, wykazuje następujące pozycje i wartości (z uwzględnieniem orzeczeń Komisji Odszkodowań — Service Financier — dla b. zaborów niemieckiego i austriackiego):

POCZTA, TELEGRAF, TELEFON I RADJO

Place i budynki znajdują się w zarządzie Ministerstwa Robót Publicznych i wartość ich objęta jest ogólnym szacunkiem gmachów państwowych.

P o c z t a

	Wartość	
	Zł	Zł
Inwentarz biurowy	5.060.000	5.060.000

Środki lokomocji:

34 wagony 4-osiowe	3.658.000	
48 wagonów 3-osiowych	1.319.300	
8 wagonów 2-osiowych	165.000	
środki przewozowe urzędów pocztowych	1.087.000	
inwentarz żywy	38.700	6.268.000

	Zł	Zł
Maszyny i urządzenia techniczne	1.559.000	
Remanenty magazynowe	1.142.000	14.029.000

T e l e g r a f

a) przewody powietrzne:	Wartość	
Przewody telegraficzne:	Zł	
linje długości 8.095 km na		
161.900 słupach	2.506.500	
71.541 km drutu żelaznego		
średnicy 4 mm	14.994.200	
13.246 km drutu brązowego		
średnicy 3 i 4 mm	9.623.500	27.124.200
b) przewody podziemne:		
563 km podbudowy linii ka-		
blowych	2.287.100	
5.435 km żył kablowych	1.601.000	3.888.100
Stacyj telegraficznych 688 (bez aparatów)	869.600	
Aparaty telegraficzne 4.599 szt.	3.161.000	
Zasobniki i ogniwa galwaniczne 162.238 szt.	801.000	
Remanenty magazynowe	10.145.500	45.989.400

T e l e f o n

1. Sieci miejskie	Wartość	
	Zł	
a) przewody powietrzne:		
linje telefonów miejsk.		
długości 18.018 km		
na 360.360 słupach	5.579.900	
138.450 km drutu brzo-		
zowego śred. 1,5 mm	26.417.600	31.997.500
b) przewody podziemne:		
342 km podbudowy li-		
nij kablowych	973.100	
88.951 km żyły kablo-		
wej	5.684.400	6.657.500
		38.655.000

2. Sieci międzymiastowe

a) przewody powietrzne:

	Wartość Zł	Zł	Zł	Zł
linje telef. międzymias- tow. dług. 35.410 km na 708.200 słupach .	10.965.800			
114.140 km drutu bron- zowego średn. 3 mm	68.597.300			
108.018 km drutu że- laznego średn. 3—4 mm	21.372.300	100.935.400		

b) przewody podziemne:

102 km podbudowy li- nij kablowych . .	290.100			
2.861 km żyły kablo- wej	1.265.900	1.556.000	102.491.400	

3. Urządzenia

1.994 centrale telef. miejskie numerów 89.954	3.223.200			
3.161 centrala telef. międzymiast. numerów 7.002	1.327.800			
3.161 rozmównica publiczna . .	998.600			
71.963 aparatów telefonicznych .	11.869.600	17.419.200	158.565.600	

R a d j o

Inwentarz biurowy	21.000			
Maszyny i urządzenia	3.360.000			
Aparaty	8.065.000			
Przewody	80.000			
Środki lokomocji	25.000			
Remanenty magazynowe	158.000			
Pozostałe obiekty	81.000	11.790.000		

Wartość całkowita 230.374.000

5. LOTNICTWO

Na dzień 1 stycznia 1926 r. Skarb Państwa nie posiadał w swym majątku własnych samolotów ani w wewnętrznej cywilnej komunikacji, ani w międzynarodowej, prowadząc jedynie politykę subwencjonowania linii lotniczych, będących własnością towarzystw, bądź osób prywatnych.

Pozatem poszczególne towarzystwa, utrzymujące stałą komunikację lotniczą, otrzymują od Państwa prawo używalności lotnisk wraz z odpowiednimi budynkami i urządzeniami oraz niezbędne informacje meteorologiczne.

Portów lotniczych w 1926 r. posiadała Polska cztery, a mianowicie: w Warszawie, Krakowie, Poznaniu i Lwowie.

Dla informowania o stanie pogody na szlakach komunikacji lotniczej zorganizowano sieć posterunków meteorologicznych i stacyj obserwacyjnych. Stacyj takich znajduje się 24, a w pięciu z nich dokonywane są obserwacje pilotażowe.

Dla ześrodkowania zagadnień prawnych, związanych z rozwojem komunikacji lotniczej, utworzono specjalny referat lotnictwa w Departamencie Eksploatacyjnym przy Ministerstwie Komunikacji. Z tytułu należenia do Międzynarodowej Konwencji Lotniczej opracowano specjalne mapy lotnicze i zawarto konwencje i umowy lotnicze z szeregiem państw, jak: Anglja, Austria, Danja, Szwecja, Holandja i Czechosłowacja.

O rozwoju komunikacji lotniczej świadczą następujące cyfry: przewieziono pasażerów: w 1924 r. — 2.332, w 1925 r. — 5.522, w 1926 r. — 6.581; przewieziono bagaży i towarów: w 1924 r. — 62.546 kg, w 1925 r. — 99.012 kg, w 1926 r. — 175.032 kg; odbyto lotów: w 1924 r. — 1.479, w 1925 r. — 2.790, w 1926 r. — 3.011.

Przełot wynosił: w 1924 r. — 451.545 km, w 1925 r. — 921.517 km, w 1926 r. — 959.806 km.

Sieć komunikacji lotniczej w Polsce o długości 2.313 km dzieli się na następujące linje:

	km
Warszawa—Gdańsk	302
Warszawa—Kraków	250
Warszawa—Lwów	338
Kraków—Wiedeń	396
Warszawa—Łódź	117
Kraków—Lwów	300
Warszawa—Poznań	280
Warszawa—Praga Czeska	330

Według stanu na dzień 1 stycznia 1927 r. wartość państwowych urządzeń dla celów lotnictwa przedstawia się, jak następuje:

LOTNISKA

Warszawa

4 hangary

Wartość
Zł

Stocznia

2 hydranty

Drogi dojazdowe dla samochodów i pojazdów . . . 570.000

*Kraków*Prowizoryczny budynek biura portu i towarzystwa
komunikacji lotniczej 24.500*Poznań*

1 hangar 44.800

Lwów

Tereny z inwestycjami, drogi i bocznicą kolejową . 153.000

Wartość całkowita 792.300

VI. BOGACTWA MINERALNE

A. ZŁOŻA SOLI JADALNEJ I SOLANKI

(na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego i Dyrekcji Salin Państwowych w Ministerstwie Przemysłu i Handlu).

Złoża soli występują we wszystkich trzech b. zaborach w postaci soli kamiennej, w formie iłów solonośnych i źródeł solankowych.

Do najbogatszych należą złoża w województwach Poznańskim i Śląskim, najuboższe w b. Kongresówce, tworzące z poznańskimi złoża Kujawsko-Wielkopolskie. Najdawniej znane i eksploatowane są złoża i solanki w Małopolsce Zachodniej i Wschodniej. Zawiera je ogólna mapa majątku państwowego.

ZASOBY

I. ZŁOŻA KUJAWSKO - WIELKOPOLSKIE

Kujawy i Wielkopolska posiadają na głębokości ok. 2.000 m pod powierzchnią ziemi jednolitą, zdaje się, formację solną, której miąższość sięga, o ile dziś wiemy, kilkuset metrów. Z tego poziomu formacji jednolitej zostały wyprasowane ku górze olbrzymie słupy solne, występujące np. w Inowrocławiu, Górze, Wapnie i prawdopodobnie innych jeszcze punktach.

1. Szubin.

Głęboki otwór wiertniczy, wykonany tu kosztem rządu pruskiego, napotkał na poziomie 1.636 m jednolity pokład soli kamiennej i przebił go do głębokości 2.063 m. Grubość pokładu w Szubinie wynosiłaby zatem co najmniej 427 m. Już z tego widać, że zasoby soli są tu olbrzymie, ale przy dzisiejszym stanie techniki nie nadają się do eksploatacji ze względu na głębokość i panującą w niej temperaturę (72° C).

2. Inowrocław.

Złoża soli kamiennej należą do formacji permskiej, przykrytej późniejszymi utworami jurajskimi i trzeciorzędowymi. Złoża wykształcone

w postaci jednolitego słupa solnego, mającego w rzucie poziomym formę wydłużonej elipsy, rozciągającej się z północy na południe. Długa oś elipsy wynosi około 2.300 m, a krótka około 800 m. Słup solny rozpoczyna się na głębokości około 150 m pod powierzchnią. Miąższość słupa solnego nie została dokładnie stwierdzona, gdyż najgłębszy otwór wiertniczy, sięgający przeszło 1.000 m, do podłoża słupa nie dotarł. Zawartość NaCl w soli kamiennej wynosi od 96 do 98%. Szczegółowa analiza chemiczna soli dała następujące wyniki:

NaCl		od 99,198	do 96,502%
CaSO ₄		„ 0,592	„ 1,948%
N ₂ SO ₄		„ 0,09	„ 1,45 %
MgCl ₂		„ 0,03	„ 0,03 %
H ₂ O		„ ślady	„ 0,03 %
Krzemiany		„ 0,09	„ 0,04 %

Zasoby soli na obszarze należącym do Skarbu, licząc tylko do głębokości 500 m, wynoszą około 800.000.000 tonn.

3. G ó r a pod Inowrocławiem.

Złoże to ma również charakter słupa solnego, który z głębi ziemi sięga do 113 m. pod jej powierzchnię, i został przebity zapomocą wiercenia do głębokości 1.100 m. W przekroju słup górski ma 60—65 ha. Stąd oblicza się jego zasobność do 500 m głębokości na 420.000.000 tonn. Sól górska najczystsza, biała, zawiera 96,5 do 99,2% chlorku sodu i nieznaczną domieszkę gipsu (0,59—1,95%). Nadania górnicze należą wyłącznie do Skarbu Państwa.

4. Ciechocinek.

W związku genetycznym ze złożami soli wielkopolskimi pozostają naturalne solanki ciechocińskie. Dostarczają one z kilku otworów, pogłębionych od 320 do 450 m, około 14.000.000 hl rocznie roztworu o 5%-ej koncentracji, z którego warzelnia otrzymuje około 70.000 tonn soli sprzedażnej.

II. ZŁOŻA RYBNICKIE

Nadania na sól kamienną w liczbie 15 w powiatach rybnickim i pszczyńskim pokrywają powierzchnię około 123 km², nadania zaś na solankę w powiatach rybnickim, pszczyńskim i katowickim (woj. śląskie) obejmują obszar około 155 km². Pokład soli wraz z przerostami ilu i gipsu

posiada tu miąższość zmienną od 4,2 do 35 m i leży na głębokości od 105 do 290 m. Prawdopodobne zasoby soli obliczane są na 960.000.000 tonn. Solanka śląska zawiera od 3 do 9% soli i nie posiada dziś znaczenia przemysłowego.

Rozmieszczenie pokładów soli odtwarza łączna „Mapka terenów skarbowych na Górnym Śląsku na węgiel kamienny i sól” (str. 152 — 153).

III. ZŁOŻA SOLNE W MAŁOPOLSCE ZACHODNIEJ

Obszar solny Małopolski Zachodniej ciągnie się pasem długim na 40 km o szerokości stosunkowo niewielkiej, bo wynoszącej zaledwie 600 do 1.200 m. Na tym obszarze leżą słynne i odwieczne żupy solne w Wieliczce i Bochni, będące własnością Skarbu Państwa.

1. Wieliczka.

Pokłady soli kamiennej występują tu na obszarze 3,5 km długim i około 600 m szerokim. Odróżniamy tu tradycyjnie trzy gatunki soli: sól *bryłową*, czyli zieloną, wydobywaną z głębokości 40 do 200 m; sól pokładową *szybikową* (najczystsza) i sól pokładową *spiżową* (zanieczyszczoną gipsem i iłem), wydobywane z poziomów głębszych, sięgających 300 m. Grubość pokładów soli, których jest kilka, wynosi od 20 do 30 m. Są one poprzedzielane gipsem i iłem. Przygotowane do eksploatacji zasoby soli, według najnowszego rachunku wynoszą: soli bryłowej 703.000 tonn, soli spiżowej 1.906.000 tonn i soli szybikowej 486.000 tonn. Ogólna zasobność żup wielickich (według badań geologa Dr. Becka) sięga brutto prawdopodobnie 120.000.000 tonn soli. Najczystsza sól szybikowa zawiera 97,9 do 98,5% chlorku sodu, sól zielona — 95,1 do 97,5% chlorku sodu, sól zaś spiżowa — 94,1 do 95,3% chlorku sodu. Reszta przypada na zanieczyszczenia (gips, ił, piasek).

2. Bochnia.

Złoże bocheńskie posiada kształt soczewki, stojącej niemal pionowo o 3,5 do 4 km długości i 200 m szerokości. Poziom odbudowy obecnej leży na głębokości 430 m. Prawdopodobna głębokość dolnej części utworu sięga 800 m. Pokładów soli jest kilka o miąższości niewielkiej, od jednego do kilku m. Zasoby soli brutto w części soczewki górnej, odkrytej przez kopalnię, wynoszą około 1.200.000 tonn. Prawdopodobną zasobność całego złoża bocheńskiego można ocenić na około 6.000.000 tonn soli.

IV. SALINY I SOLANKI MAŁOPOLSKI WSCHODNIEJ

Pas iłow solonośnych w Małopolsce Wschodniej ciągnie się od Dobromila aż do granicy rumuńskiej. Długość jego wynosi 235 km, szerokość zaś dochodzi miejscami do 20 km. Źródła słone na tym obszarze są bardzo liczne, znanych jest bowiem przeszło 200. Z końcem XVIII w., kiedy Małopolska Wschodnia została wcielona do Austrii (1773 r.), istniały na jej obszarze 82 warzelnie soli. Dziś czynnych warzelnii jest tu tylko ośm. Z nich siedm, a mianowicie: warzelnia w Lacku, Drohobycz, Bolechowie, Delatynie, Dolinie, Łańczynie i Kossowie — pozostają pod zarządem Dyrekcji Salin Państwowych, dwie zaś pozostałe — w Stebniku i Kałuszu — są dzierżawione przez Spółkę Eksploatacji Soli Potasowych (w skróceniu: TESP).

Skarbowe tereny solonośne obejmują tu obszary z solą kamienną:

	ha
stwierdzone	86
prawdopodobne	6.777
możliwe	16.686

1. L a c k o (pod Dobromilem).

Pokład ładu solonośnego, poprzerastany gipsem i solą, rozciąga się według kompasu górniczego pod 54° i zapada na zachód pod kątem 55° . Miąższość dochodzi do 55 m z zawartością soli około 50%. Długość pokładu wynosi 800 m, wgłąb zaś został on zbadany do poziomu 266 m. Istnieje tu pięć ługowni podziemnych o pojemności ogólnej 150.000 hl. Zasoby solanki zapewnić mogą soli warzonki lackiej netto około 100.000 tonn.

2. D r o h o b y c z.

Pokłady solonośne, należące do miocenu formacji trzeciorzędowej, składają się z iłow solnych, iłolupków i piaskowców. Formacja solonośna rozciąga się pod 21° kompasu górniczego i zapada w kierunku południowo-wschodnim pod kątem 15° . Miąższość formacji zbadana jest do 150 m głębokości i około 400 m długości.

Salina drohobycka produkuje sól w warzelnii, która jest zasilana przez solankę nasyconą naturalną, pompowaną z dwu szybów, pogłębiowych do 42,6 m i 52 m. Szyby te dostarczają około 240.000 hl solanki rocznie z zawartością soli około 6.500 tonn. Zasoby solanki drohobyckiej zdają się być niewyczerpane, albowiem jeden z szybów (Królewski) istnieje już 600 lat, drugi zaś — przeszło 150 lat, przyczem wydajność ich bynajmniej się nie zmniejsza.

3. Delatyn.

Solanka naturalna wytwarza się samoczynnie pod powierzchnią ziemi przez ługowanie górotworu solonośnego, składającego się z miocénskich iłów solonośnych formacji trzeciorzędowej. Górotwór zawiera przeciętnie około 80% NaCl.

4. Bolechów.

Pokład solonośny, składający się z iłów, poprzerastanych solą, należy do miocenu formacji trzeciorzędowej. Pełnonasycona solanka wytwarza się samoczynnie w drodze naturalnego ługowania powyższych iłów. Naturalne źródła solankowe są ujęte w dwóch szybach o głębokości 63 i 50 m, z których solanka wypompowuje się na powierzchnię. Wydajność solanki z dwóch szybów wynosi około 400.000 hl rocznie pełnonasyconej solanki i może zapewnić roczną produkcję soli warzonej w ilości 12.000 tonn.

5. Dolina.

Solanka naturalna w Dolinie wytwarza się samoczynnie pod powierzchnią ziemi przez ługowanie górotworu solnego, składającego się z siwych iłów, poprzerastanych solą i gipsem. Pokład solny o miąższości 125 — 140 m, zawiera przeciętnie 50 — 60% soli i rozciąga się w kierunku 21^h, upadając na N-O pod kątem 32°. Solanka pełnonasycona zawiera 27,4% NaCl, co odpowiada zawartości 33 kg soli w jednym hl. Wydajność solanki z dwóch szybów zapewnić może produkcję roczną soli warzonej w ilości 8.000 tonn. Naturalne źródła solankowe ujęte są zapomocą dwóch szybów o głębokości 62 i 40 m i wypompowują się na powierzchnię do odpowiednich zbiorników.

6. Łanczyn.

Solanka naturalna w żupie Łanczyńskiej wytwarza się samoczynnie pod powierzchnią ziemi przez ługowanie górotworu solnego, składającego się z miocénskich złóż solonośnych. Solanka pełnonasycona z zawartością 27% NaCl otrzymuje się z dwóch szybów wydajności 160.000 hl rocznie i zaspokoić może produkcję roczną soli warzonej do 8.000 tonn.

Źródła solankowe ujęte są zapomocą dwóch szybów o głębokości 54 i 30 m i połączone między sobą przekopem 38 m długości. Solanka wypompowuje się na powierzchnię za pomocą pomp parowych do odpowiednich zbiorników.

7. Kossów.

Warzelnia tutejsza otrzymuje sól z samoczynnej ługowni, osiągniętej przez zalanie w 1915 r. dawnej kopalni wodą na głębokości 100 m. Miąższość pokładu solonośnego w Kossowie wynosi 65 do 75 m. Zawartość soli kamiennej w tym pokładzie sięga 80 do 90%; tworzy ona tu jednolite, czyste warstwy o miąższości do 30 m. Złoże kossowskie zbada-
ne jest na długości 450 m, a szerokości 150 m. Zasoby soli kamiennej wynoszą tu około 3.500.000 tonn.

8. Stebnik.

Warzelnia soli, wydzierżawiona Towarzystwu Eksploatacji Soli Potasowych (TESP), opiera swoją działalność na solance sztucznej, która wytwarza się w sześciu ługowniach podziemnych na głębokości 152 m. Roczna produkcja tych ługowni wynosi około 250.000 hl solanki. Ił solny w Stebniku zawiera 60 do 80% soli kamiennej. Zasoby jej na obszarze kopalnianym wynoszą około 140.000.000 tonn.

Oprócz solanki sztucznej Stebnik rozporządza jeszcze solanką naturalną, którą czerpie zapomocą dwu szybów (Stebnik i Kołpań), głębokich na 44 i 36 m, w ilości około 160.000 hl rocznie z zawartością soli około 4.300 tonn. Pozatem solanki naturalne występują jeszcze w paru innych punktach na terytorjum saliny stebnickiej, która mogłaby zatem swoją produkcję warzonki podnieść do wysokości conajmniej 15.000 tonn rocznie.

9. Kałusz.

Podobnie jak w Stebniku, salina kałuska produkuje warzonkę z solanki sztucznej, wytworzonej w pięciu ługowniach podziemnych, założonych na głębokości około 100 m. Zawartość soli w ile solonośnym waha się tu między 30 a 60% (średnio wynosi 50%). Zasoby soli w granicach kopalni można oszacować na około 20.000.000 tonn.

Oprócz solanki sztucznej salina kałuska posiada również nasyconą solankę naturalną w szybie „Barbara” na głębokości 48 m. Wydajność jej na dobę wynosi 160 hl, co w stosunku rocznym odpowiada około 1.700 tonn soli. Salinę kałuską dzierżawi TESP.

OSZACOWANIE WARTOŚCI

Jeżeli zsumować powyżej określone zasoby soli, bez Górnego Śląska, otrzymamy ilość 1.500 milionów tonn, która przy obecnej produkcji żup państwowych 333.000 tonn rocznie wystarczy na 4.000 zgórą lat, nie

licząc również soli warzonej. Jest to okres tak długi, że żadna metoda szacunkowa nie pozwala brać go za podstawę do obliczeń, zaś olbrzymie złoża soli nie mogą być szacowane w całym swym kompleksie. O wartości realnej decyduje wielkość rocznej produkcji oraz zysk netto na wydobytej tonnie soli. Uważając zysk netto przy faktycznej produkcji z 1926 r. = 330.000 tonn za rentę roczną od pewnego kapitału przy użytkowej stopie procentowej (7%) przez okres 100 lat, otrzymamy skapitalizowany wyraz wartości szacunkowej K złóż solnych i salin na pod-

stawie wzoru $K = \frac{R(p^n - 1)}{p^n(p - 1)}$, gdzie R jest renta roczna, n — okres kapi-

talizacji, p — stopa procentowa.

Czysty zysk na jednej tonnie w 1926 r., jako nadwyżka ceny sprzedaży nad kosztem produkcji zarówno w prywatnych żupach i salinach (Tow. Solvay), jak i w państwowych, z pominięciem Kałusza, Stebnika i Ciechocinka wobec wyjątkowo anormalnych warunków ich eksploatacji, w owym roku wyniósł Zł 2,57 (iloraz z czystego zysku Zł 775.259 i wyprodukowanej ilości soli 301.456 tonn).

Przy powyższych danych wartość państwowych zasobów soli pod ziemią (prócz Górnego Śląska) = kapitałowi

$$K = \frac{333.000 \times 2,57 \times (1,07^{100} - 1)}{1,07^{100} \times (1,07 - 1)} = \text{Zł } 12.226.000$$

w obecnych warunkach produkcji i sprzedaży soli.

Nieeksploatowane dotąd złoża soli i saliny na Górnym Śląsku znalazły już swą ocenę przez sekcję polską i niemiecką oraz aljancką komisję, która z ramienia Rady Ambasadorów szacowała poszczególne obiekty majątkowe Górnego Śląska w związku z podziałem tego terenu między Niemcy a Polskę.

Ocena Service Financier, jako pośrednia między polską i niemiecką, wyniosła 554.000 marek niem. = Zł 1.170.000.

Całkowita zatem wartość zasobów złóż soli i salin państwowych wyniesie

$$\text{Zł } 12.226.000 + \text{Zł } 1.170.000 = \text{Zł } 13.396.000^a$$

^a Oczywiście w razie wzrostu produkcji i zysku sprzedażnego wartość powyższa, określona drogą kapitalizacji, odpowiednioby wzrosła.

B. ZŁOŻA SOLI POTASOWYCH W MAŁOPOLSCE WSCHODNIEJ

ZASOBY

(Według Państwowego Instytutu Geologicznego)

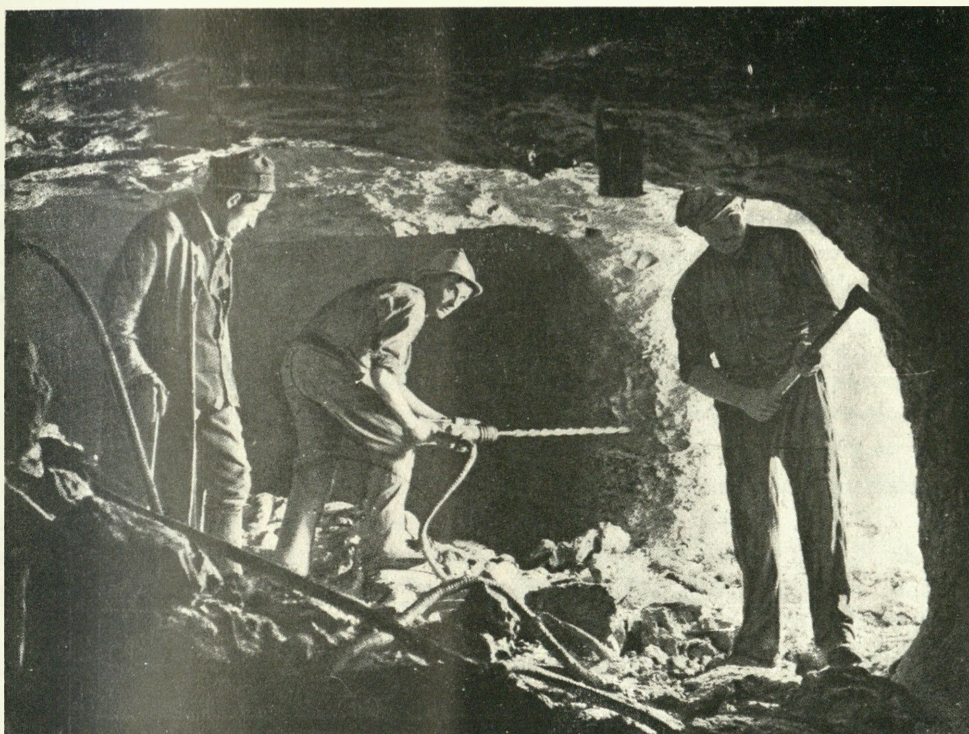
Małopolskie złoża minerałów potasowych, t. j. zawierających potas bądź w postaci chlorku potasu, bądź w postaci siarczanu potasu, występują zamknięte w ile solonośnym (wraz z solą kamienną i gipsem) i są przedmiotem eksploatacji kopalń w Stebniku (pow. Drohobycz) i Kałuszu (pow. Kałusz) w woj. stanisławowskim. Obie te kopalnie są eksploatowane przez Towarzystwo Eksploatacji Soli Potasowych (TESP), w którego kapitale Skarb Państwa uczestniczy w 67%.

Pas łąk solonośnych, na którego końcach leżą kopalnie stebnicka i kałuska, a którego długość wynosi 76 km, szerokość zaś do 4 km, uważany jest za środowisko złóż soli potasowych. W istocie znane są w tym pasie sole potasowe w Turzy Wielkiej i Morszynie, a solanki z zawartością potasu — w Trościanem koło Słobody Dolińskiej i w Zawadce pod Kałuszem^{*)}. W Turzy Wielkiej dwa otwory wiertnicze, wykonane przed 30 laty, stwierdziły obecność soli potasowych, poczynając od poziomu 30 m, prawie na całej swej głębokości, t. j. do 429 i 507 m. Wobec tego zasoby podziemne soli potasowych na całym pasie stebnicko-kałuskim można w grubym przybliżeniu ocenić na jakie 100.000.000 tonn.

1. Steb n i k.

Sole potasowe występują przeważnie w postaci kainitu (t. j. kombinacji chlorku potasu i siarczanu magnezu z wodą), a w nowoodkrytym pokładzie „Zygmunt” także — w postaci langbeinitu (kombinacja siarczanu potasu i siarczanu magnezu bez wody) oraz pikromerytu (taż kombinacja z wodą). Sole te występują w czterech pokładach, których miąższość jest zmienna i waha się od dwóch do dwudziestu kilku m. Wydobywane są one z głębokości 96 do 200 m. Pokłady I—III zawierają 44—52% kainitu, 25—28% soli kamiennej, 3—6% karnalitu (kombinacja chlorku potasu i chlorku magnezu z wodą), 4,4—4,9% anhydrytu (bezwodnego siarczanu wapnia) oraz 11—12% zanieczyszczeń ilastych. Ogólna zawartość potasu w tych pokładach, przeliczona na tlenek potasu, wynosi 10—12%. W pokładzie IV występują minerały, będące kombi-

^{*)} Wiercenia w latach 1927 i 1928 natrafiły na głębokości 700 m na pokład sylwinitu grubości 5,5 m z zawartością 31,6 K₂O.

Kopalnia soli potasowych w Stebniku.

nacją siarczanu potasowego i magnezowego. Zbadane dotychczas zasoby podziemne soli potasowych w Stebniku wynoszą conajmniej 2.000.000 tonn.

2. Kałusz.

Minerały potasowe występują tu jako sylwin (chlorek potasu) i kainit w postaci gniazd, soczewek i nieciągłych pokładów o zmiennej miąższości od 1,5 do 30 m. Leżą one, podobnie jak w Stebniku, w iłach solnych. Największe soczewki soli potasowych odkryto w szybie „Sylwin” na głębokości 234—252 m i w chodniku „chocimskim”. Stanowią one kombinację kilku minerałów solnych, zwaną popularnie „sylwinitem”, a złożoną z sylwinu w ilości 26%, karnalitu — 10%, soli kamiennej — 35%, gipsu — 5% i zanieczyszczeń ilastych — 25%. W przeliczeniu mieszanina ta zawiera 18—23% tlenku potasu. Wedle obecnego stanu robót górniczych, zasoby soli potasowych na obszarze około 1.500 m długim, a około 500 m szerokim, wynoszą w przybliżeniu około 15.000.000 tonn, z czego do Skarbu Państwa (na 13 nadaniach) z pozostałych z ogólnych 28, po odpisaniu 15 na rzecz TESP'u, pozostaje 6.965.000 tonn.

OSZACOWANIE WARTOŚCI

1. Kałusz.

Przyjmując, że tylko 70% wyżej podanych zasobów zostanie odbudowane, ponadto biorąc pod uwagę, że sylwiny te zawierają średnio 20% tlenku potasu (K_2O) (Instytut Geologiczny podaje 18—23%), otrzymamy, że ogólna zawartość w mających być odbudowanych pokładach sylwinu wyniesie $6.965.000 \times 0,70 \times 0,20 = 975.100$ tonn tlenku potasu.

Średnie roczne wydobycie sylwinów w 1926 r. wynosiło 140.000 tonn, czyli tlenku potasu $140.000 \times 0,20 = 28.000$ tonn, skąd zasoby sylwinów przy wymienionej produkcji zostałyby wyczerpane w ciągu

$$975.000 : 28.000 = 35 \text{ lat.}$$

Przeciętna cena w 1926 r. jednej tonny tlenku potasu wynosiła Zł 220, czyli wartość rocznej produkcji sylwinów wynosiła $28.000 \times 220 = \text{Zł } 6.160.000$, a roczny czynsz dzierżawny, czyli renta roczna, stanowiąca według umowy 3% wartości produkcji, wyniesie $6.160.000 \times 0,03 = \text{Zł } 184.800$.

Kapitalizując otrzymaną roczną rentę z 7% składanych na przeciąg

35 lat według wzoru $K = \frac{R (p^n - 1)}{p^n (p - 1)}$, określimy wartość zasobów sylwinów w Kałuszu na

$$\frac{184.800 \cdot 9,69}{0,75} = \text{Zł } 2.402.000.$$

2. Stebnik.

Zasoby kainitów ($K_2SO_4 + Mg_2SO_4$) w Stebniku oblicza Państwowy Instytut Geologiczny na 2.000.000 tonn.

Mając na względzie, że z wykazanych zasobów kainitów zostaną odbudowane tylko 70% i że przeciętne roczne wydobycie ich będzie stanowić 70.000 tonn (1926 r.), otrzymamy, że zasoby te wystarczą na

$$\frac{2.000.000 \times 0,70}{70.000} = 20 \text{ lat.}$$

Przeciętna cena jednej tonny kainitów = Zł 20,5 (w 1926 r.). Wartość rocznej produkcji wyniesie przeto $70.000 \times 20,5 = \text{Zł } 1.435.000$, a roczny czynsz, czyli renta, stanowiąca według umowy 7% wartości produkcji, wynosić będzie $1.435.000 \times 0,07 = \text{Zł } 100.450$.

Kapitalizując otrzymaną rentę roczną z 7% składanych na przeciąg 20 lat według wzoru $K = \frac{R (p^n - 1)}{p^n (p - 1)}$ określimy wartość zasobów kainitów w Stebniku na

$$\frac{100.450 \cdot 2,88}{0,27} = \text{okr. Zł } 1.075.000.$$

Razem zasoby soli potasowych ocenia się na

$$\text{Zł } 2.402.000 + \text{Zł } 1.075.000 = \text{Zł } 3.477.000.$$

Ocena powyższa jest bezwarunkowo niska, ponieważ zasoby soli potasowych w rzeczywistości są większe od podanych wyżej, z powodu zaś braku szczegółowych danych poszukiwawczych na całym terenie zawierającym sole potasowe, określić te zasoby nie przedstawia się możliwym.

C. ZŁOŻA WĘGLA KAMIENNEGO

UWAGA WSTĘPNA¹

Obecne granice Polski, Czechosłowacji i Niemiec przecięły polsko-śląsko-morawskie zagłębienie węglowe o powierzchni około 5.400 km²: na rzecz Czechosłowacji przypadło 950 km², na rzecz Niemiec — 570 km², polska zaś część obejmuje około 72% zagłębienia, mianowicie 3.880 km².

Zagłębienie całe ujmuje załączona mapa ogólna majątku państwowego.

Pod względem zasobów węgla w tym zagłębieniu, zajmującym południowo-zachodni odcinek terenu państwowego, Polska zajmuje trzecie miejsce w Europie (po Anglii i Niemczech), posiada bowiem 14 miliardów tonn zasobów rzeczywistych², 29 miliardów tonn prawdopodobnych³ i 19 miliardów tonn możliwych⁴, ogółem 62 miljardy tonn do głębokości 1.000 m przy pokładach najmniejszej grubości 0,5 m.

Ogólne zestawienie utworów produktywnych polskiego zagłębienia Państwowy Instytut Geologiczny podaje w następującej tablicy, wykazującej podział pokładów na poszczególne grupy i zawierającej zwięzłą charakterystykę cyfrową tych grup:

¹ Patrz „Zbiór Analiz Węgla Kamiennego w Polsce”. Opracował inż.-techn. St. Krużewski. Warszawa 1929. Nakładem P. K. E.

² Zbadane przez systematyczne poszukiwania lub roboty górnicze.

³ Określone drogą obliczeń geologicznych lub dorywczych robót górniczych.

⁴ W obecnych warunkach nie nadające się do eksploatacji, mało zbadane.

Tablica XVII.

Podział pokładów

Grupy pokładów	Ogólna miąższość m		Sumaryczna miąższość pokładów węgla zdatnych do odbudowy m		Ilość pokładów węgla zdatnych do odbudowy		‰-wy stos. sumarycznej miąższości pokładów węgla zdatnych do odbudowy do ogólnej miąższości grupy	
	granica		granica		granica		granica	
	zachodnia	wschodnia	zachodnia	wschodnia	zachodnia	wschodnia	zachodnia	wschodnia
Grupa łękowa (nadredenowska)								
warstwy chełmskie.	118	118	1,4	1,4	1	1	1,2	1,2
„ łaziskie .	675	675	28,6	28,6	14	14	4,2	4,2
„ orzeskie .	1.700	716	25,0	7,8	17	3	1,5	1,1
„ rudzkie .	585	255	38,0	4,3	20	3	6,5	1,7
Grupa siodłowa (redenowska)	170	12	17,0	12,0	5	1	10,0	100,0
Grupa brzeźna (podredenowska)								
warstwy górne . .	1.043	905	26,4	8,0	30	8	2,5	0,9
„ dolne . .	2.487		26,0		60		1,1	
Razem karbon produktywny . . .	6.778	2.681	162,4	62,1	123	30	2,4	2,3

Bieg pokładów węglowych wogóle nie jest poziomy. Pod tym względem zagłębienie podzielić się daje na dwa tereny: p ó ł n o c n y, powyżej równoleżnika Starego Bierunia, w którym pokłady bądź występują nieomal na powierzchnię, bądź pokryte są nadkładem grubości do 100—150 m, i p o ł u d n i o w y, z nadkładem daleko grubszy, sięgającym kilkuset metrów. Same warstwy węglonośne są dość pofałdowane w szereg siodła (antyklinali), wysuwających ku nawierzchni warstwy siodłowe (redenowskie) i brzeżne (podredenowskie), oraz w fałdy synklinalne, tworzące warstwy łękowe (nadredenowskie) i niecki zapadające głęboko.

W polskim zagłębiu węglowym występują siodła i łęki, biegnące w zachodniej części zagłębia w odcinku między Niemcami a Czechosłowacją w kierunku nieomal południkowym z osią przez Rybnik, na tere-

nie zaś środkowym i północno-wschodnim — w kierunku zbliżonym do równoleżnika z osią przez Królewską Hutę — Sosnowiec. W całej środkowej części zagłębia warstwy węglonośne tworzą obszerną nieckę zwaną Bytomską; od niej ku południowi podnoszące się warstwy tworzą kilka może siodeł w kierunku Dziedzice — Jawiszowice; wreszcie ku południowemu wschodowi biegnie niecka przez Trzebinę — Krzeszowice.

Wszystkie warstwy węglowe dzielą się na trzy główne grupy: łękową, najmłodszą co do wieku, siodłową, zajmującą co do wieku miejsce środkowe, i brzeżną — najstarszą.

Najproduktywniejsza z nich jest grupa siodłowa; węgiel z tej grupy ma najwyższą wartość opałową, która maleje stopniowo z zachodu na wschód. Pod względem grubości pokładów grupa ta ma układ dogodny, składa się bowiem na zachodzie z kilku pokładów o miąższości 2—3 m, które ku wschodowi łączą się w pokłady grubsze do 8 m koło południka Sosnowca, a dalej na wschód w dwa i wreszcie w jeden gruby pokład 12—14, a nawet do 18 m. Grupa brzeżna najstarsza leży głęboko w środkowej części zagłębia Górnośląskiego, podnosi się bliżej powierzchni w zagłębiu Karwińskim i Ostrawskim z cienkimi pokładami dobrego, koksującego węgla; w granicach Polski występuje ona od strony południowo-zachodniej i północno-wschodniej.

Grupa łękowa formacji najmłodszej zajmuje środkową część całego zagłębia; tworzą ją warstwy: chełmskie, łaziskie, orzeskie i rudzkie.

Najpoważniejszą z nich rolę odgrywają warstwy rudzkie, składające się z pokładów o miąższości 3—5 m; warstwy chełmskie i orzeskie oraz w znacznej części łaziskie są cieńsze od 2 m. Zagłębie Krakowskie eksploatuje obecnie przeważnie warstwy węgla grupy łekowej i brzeżnej gatunku gorszego, niż w grupie siodłowej.

Powyższy układ warstw węgla charakteryzuje zgruba jakość węgla w danej części zagłębia.

Geograficznie biorąc, najlepsze gatunki węgla w Polsce znajdują się w zachodniej części Górnego Śląska; w miarę posuwania się ku wschodowi maleje jednocześnie zawartość węgla C (jako pierwiastka) i wodoru H.

Węgiel koksujący w Polsce ześrodkowuje się na zachodzie w części tektonicznie bardziej sfałdowanej, gdzie stosunek tlenu do wodoru zmienił się na korzyść wodoru. Zdolność koksowania w granicach Polski, którą posiada w wysokim stopniu węgiel w zagłębiu Karwińskim i Ostrawskim, stopniowo maleje w kierunku wschodnim. Węgiel dąbrowski i krakowski dotąd zbadany nie posiada tej cennej własności.

Tym samym pasem występuje zdolność węgla do gazowania przy

zmieniającym się ustosunkowaniu wzajemnem wodoru i tlenu w węglu w stosunku odwrotnym.

Polskie zagłębie węglowe posiada wszystkie gatunki węgla, prócz wysoce spiekających się oraz chudych antracytowych i antracytów; wogóle jest to węgiel długopłomienny, o dużej zawartości części lotnych (średnio $\frac{1}{3}$), gazowy i gozowopłomienny, pod względem użytkowym typu przemysłowego (dla gazowni, pieców przemysłowych); przeważnie jednak jest to węgiel wybitnie opałowy, który dzięki dużej zawartości tlenu łatwo się rozpala i pali z łatwością nawet w grubych warstwach na małym ruszcie.

Rozpiętość wartości opałowej węgla grubego jest przytem znaczna, w granicach bowiem od 7.800 do poniżej 5.000 ciepłotek, najwyższa na zachodzie, maleje ku wschodowi. Pod względem twardości węgiel górnośląski i dąbrowski należą do bardzo twardych, krakowski jest mniej trwały, łatwo się rozsypuje. Żużel z węgla dąbrowskiego i krakowskiego jest łatwotopliwy, kruchy; węgiel górnośląski daje żużel nieco twardszy, trudniejszy do usunięcia.

PAŃSTWOWE POLA WĘGLOWE

(Charakterystyka geologiczna i obliczenie zasobów zostały wykonane przez Wydział Węglowy Państwowego Instytutu Geologicznego).

Państwowe tereny węglowe znajdują się w trzech województwach, mianowicie: śląskiem (zagłębie śląskie), kieleckiem (zagłębie dąbrowskie) i krakowskiem (zagłębie krakowskie).

Przy obliczeniu zasobów węgla we wszystkich terenach brane są pod uwagę tylko pokłady ponad 1 m grubości.

I. TERENY WĘGLOWE NA ŚLĄSKU

ZASOBY

Tereny na Śląsku można podzielić na sześć grup następujących:

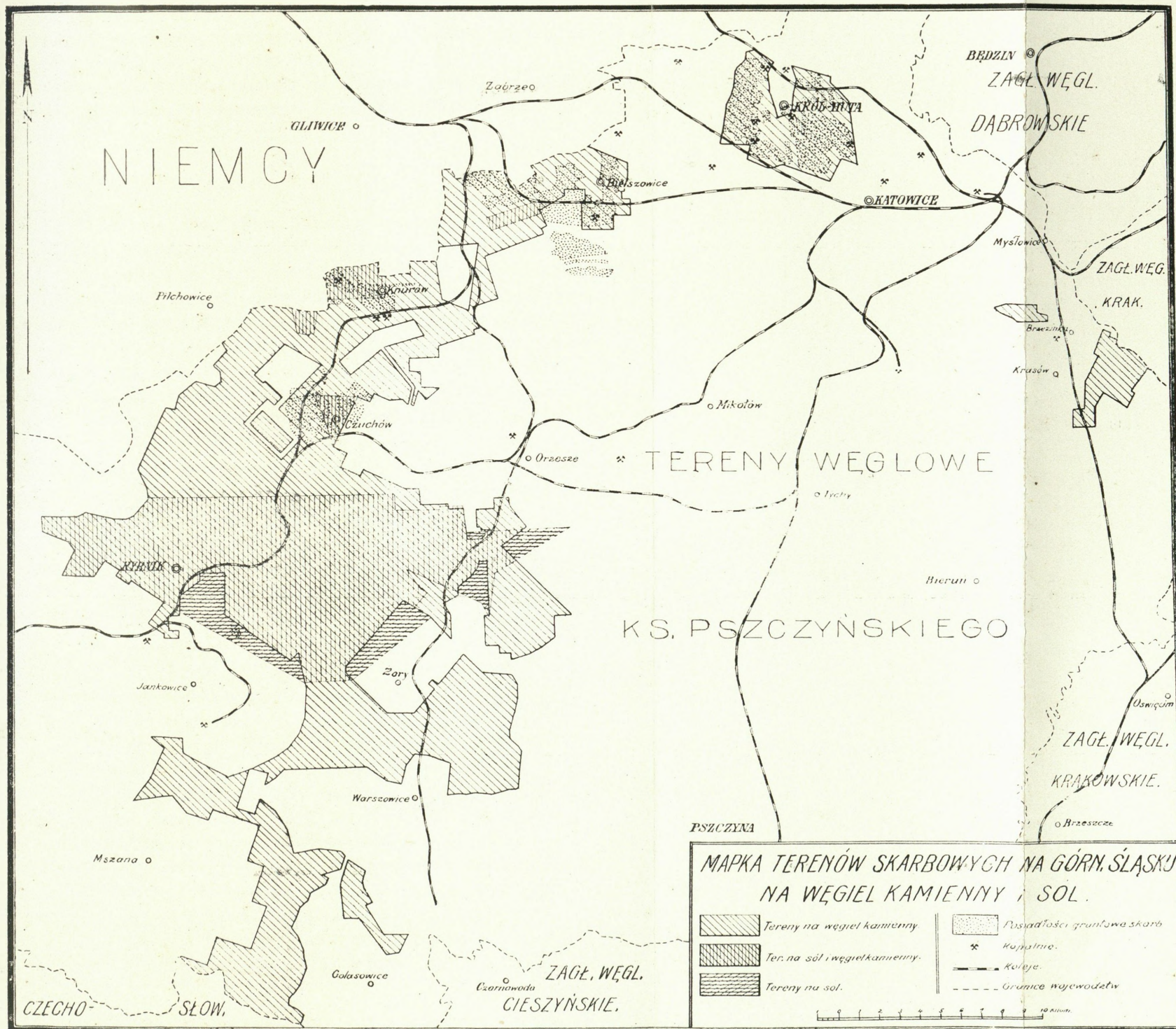
Grupa I — duży obszar, w południowo-zachodniej części Śląska, który możemy nazwać Rybnickim.

Grupa II — obszar kopalni Knurów.

Grupa III — obszar kopalni Bielszowice.

Grupa IV — obszar oddzielający kopalnię Knurów od obszaru kopalni Bielszowice.

Grupa V — obszar kopalni Król.

Grupa VI — obszar Mysłowicki, leżący w postaci dwóch grup nadaniowych na południe od Mysłowic.

Skarbowe tereny ujęte zostały w „Mapce terenów skarbowych na Górnym Śląsku na węgiel kamienny i sól” (str. 152 — 153).

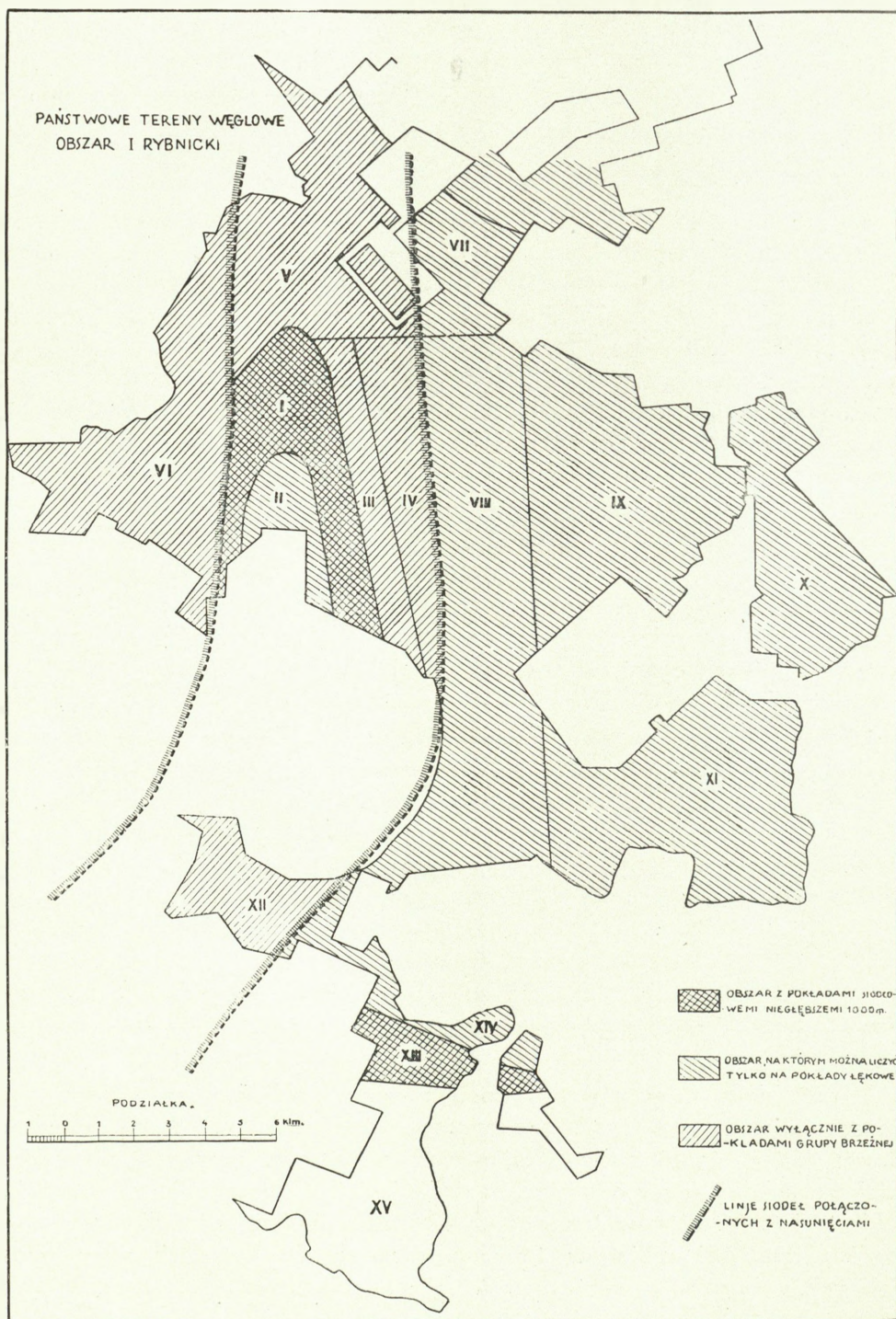
Obszar I Rybnicki

Grupa I posiada dość skomplikowaną budowę geologiczną. Mamy w niej pokłady większości znanych w naszym zagłębiu poziomów, poczynając od orzeskich w górze i kończąc górnymi i brzeżnymi w dole. Ogólny bieg warstw: północ—południe. Cały obszar jest przecięty dwiema liniami fałdów antyklinalnych, biegnących również w ogólnym kierunku południkowym. Oba te fałdy są przechylone ku wschodowi i połączone z pewnemi nasunięciami. Na załączonej mapie obszaru I oznaczone są tereny, na których występuje prawdopodobnie grupa siodłowa, oraz tereny, które mogą zawierać tylko pokłady grupy łękowej lub też brzeżnej.

W granicach całego obszaru I żadnych robót eksploatacyjnych dotychczas nie prowadzono, został on zbadany tylko przy pomocy szeregu wierceń, których część zalicza się do najgłębszych otworów świata (Paruszowice V, Czuchow II i in.).

Przy obliczaniu zasobów węgla obszar I dzielimy na następujących 15 rejonów, których układ odtwarza mapka: „Państwowe tereny węglowe: obszar Rybnicki” (str. 154).

Rejon I. Leży w środku niecki, którą tworzą pokłady między dwoma wspomnianymi fałdami. Na całym tym obszarze grupa siodłowa leży nie głębiej, jak na 1.000 m. Miąższość nakładu (trzeciorzęd) wynosi 250—400 m. W grupie siodłowej o ogólnej miąższości około 200 m mamy, według kilku miejscowych głębokich wierceń, przeciętnie pięć pokładów o przeciętnej sumarycznej miąższości 20 m. Nad grupą siodłową w tym rejonie leżą dolne pokłady rudzkie, których przeciętną sumaryczną miąższość obliczamy na 13,5 m. Powierzchnia rejonu I wynosi 15,5 km². Na podstawie przytoczonych danych obliczamy zasoby węgla, licząc tu, jak i we wszystkich innych przypadkach, wagę 1 m³ węgla za równą jednej tonnie. Odrzucając 20% na straty, powodowane przez większe uskoki, filary oporowe, zgniecenia i t. d., otrzymujemy w grupie siodłowej 248 milionów tonn, w grupie zaś rudzkiej 168 milionów tonn, czyli razem 416 milionów tonn, należących do kategorii prawdopodobnych.

Węgłe obszaru I (rdzenie z wierceń), badane pod względem zdolności koksovania, okazały się niekoksującymi, jak zresztą i węgle leżących na południu w tych samych mniej więcej warunkach kopalń: Blücher i Donnersmark.

Rejon II. Obejmuje środkową część niecki, gdzie już pokłady siódłowe leżą głębiej 1.000 m. Można więc tu brać w rachubę tylko pokłady rudzkie o sumarycznej miąższości 19,4 m. Powierzchnia wynosi 4,5 km². Zasoby więc tego rejonu, obliczone jak powyżej, sięgają 70 milionów tonn. Cyfrę tę należy traktować jako prawdopodobną.

Rejon III. Przylega bezpośrednio ze wschodu do rejonu poprzedzającego i obejmuje wyłącznie pokłady grupy brzeżnej o sumarycznej grubości 7,2 m. Powierzchnia 8 km². Zasobność 46 milionów tonn węgla (zasoby prawdopodobne). W otworze Paruszowice V, znajdującym się w sąsiedztwie z rejonem II, zostały napotkane pokłady brzeżne (na głębokości, wykluczającej ich wartość praktyczną), zawierające węgiel koksujący. Te same pokłady mamy w rejonie III, bliżej 1.000 m.

Rejon IV. Leży między rejonem poprzednim a wschodnim fałdem, zawiera grupę brzeżną w jej części niższej w stosunku do rejonu poprzedniego. Można tu liczyć, jak się zdaje, tylko na jeden pokład 1,20 m. Powierzchnia 9 km² z zasobem 9 milionów tonn węgla, należącego do kategorii zasobów prawdopodobnych.

Rejon V. Północna część niecki również z pokładami wyłącznie brzeżnymi. Jak się zdaje, nie zawiera ten rejon pokładów ponad 1 m. Zasobów jego nie bierze się więc w rachubę.

Rejon VI. Obszar na zachód od zachodniego fałdu. Przyjmujemy, że mamy tu do czynienia tylko z grupą brzeżną, choć są wątpliwości, czy w nieznacznej stosunkowo części rejonu nie występują również pokłady grupy siódłowej. Sumaryczne grubości pokładów w tym rejonie oznaczamy na podstawie szeregu głębokich otworów na 7,0 m. Powierzchnia wynosi 20 km². Zasób węgla określamy więc na 157 milionów tonn prawdopodobnych. Jak można wnosić z wyników wierceń, rejon VI jest silnie potrząskany przez uskoki, co oczywiście powinno znacznie obniżyć jego wartość przemysłową.

Rejon VII. Rejon ten jest zbadany przez dwa głębokie otwory Czuchowa, które dowiodły, że można tam liczyć wyłącznie na wyższe pokłady rudzkie i na parę najniższych pokładów orzeskich. Sumaryczna miąższość tych pokładów wynosi 23 m, powierzchnia — 8,5 km², zasoby węgla — 146 milionów tonn — kategorii prawdopodobnych.

Rejon VIII. Stanowi dalszy ciąg ku południowi poprzedzającego rejonu, co przy ogólnym biegu warstw: północ—południe pozwala przypuścić

że mamy tu do czynienia z takimi samymi naogół pokładami. Rejon ten jest zbadany tylko przez kilka płytkich stosunkowo otworów. Przyjmujemy, że mamy tu pokłady z tą samą sumaryczną miąższością 23 m. Zakładając powierzchnię 44,5 km², otrzymamy zasoby 818 milionów tonn. należące do kategorii zasobów tylko możliwych.

Rejon IX. Leży ku południowi od kopalni Dębieńsko, na dalszym biegu jej pokładów. Mamy więc tu do czynienia z pokładami orzeskimi, ich dolną i środkową serją. Zostały tu one napotkane w szeregu otworów. Przy przeciętnej miąższości nadkładu 300 m mamy tu (do głębokości 1.000 m) 700 m utworów produktywnych. Przyjmując, według przytoczonej powyżej tablicy, że w grupie orzeskiej pokłady węgla stanowią 1,7% całej miąższości, otrzymamy sumaryczną grubość pokładów węgla 11,9 m. Powierzchni 25 km² odpowiada tu zasób 238 milionów tonn, który możemy zaliczyć do kategorii zasobów prawdopodobnych. Należy zaznaczyć, że węgiel kopalni Dębieńsko należy do gatunku węgla koksujących. Możemy więc i tu spodziewać się węgla tego samego gatunku.

Rejon X. Obejmuje skrajną wschodnią grupę nadań. Występują tu przypuszczalnie górnio-orzeskie pokłady, częściowo — być może — i dolno-łaziskie. Otwory wiertnicze w tym rejonie są stosunkowo płytkie. Przyjmując tę samą miąższość nadkładu 300 m, tę samą sumaryczną grubość pokładów węgla 11,9 m i 17 km² powierzchni, otrzymujemy zasoby 162 miliony tonn, należące do kategorii możliwych.

Rejon XI. Możemy go uważać za dalszy ciąg rejonu IX, gdyż leży on na tej samej linii rozciągłości. Grubość nadkładu jest naogół ta sama. Przyjmując tę samą sumaryczną grubość pokładów węgla 11,9 m i powierzchnię 31 km², obliczamy zasoby 162 miliony tonn, jako możliwe.

Rejon XII. Nieduży obszar między dwoma fałdami bardzo mało zbadany. Przyjmujemy, że mamy w nim tylko pokłady grupy brzeżnej, choć w zachodniej jego części mogą się okazać i pokłady siodłowe, a nawet łekowe. Oceniamy sumaryczną miąższość pokładów na 7,3 m — t. j. tak, jak w rejonie III. Powierzchni 8 km² odpowiadają zasoby możliwe 46 milionów tonn.

Rejon XIII. Mamy tu t. zw. siodło jastrzębskie, które biegnie w kierunku równoleżnikowym, czyli pod kątem prostym do ogólnego kierunku warstw w całym opisanym powyżej obszarze. Wzdłuż osi siodła występują pod pokrywą trzeciorzędu pokłady grupy siodłowej. Bierze my je w rachubę tylko w północnem skrzydle siodła, gdyż w południowym grubość nadkładu jest zbyt wielka, aby pokłady te mogły mieć znaczenie praktyczne. Sumaryczna grubość pokładów siodłowych re-

dukuje się tu do 11 m. Powierzchnia 6 km². Zasoby prawdopodobne w grupie siodłowej wynoszą 53 miliony tonn. Prócz tego na północnych trzech kilometrach rejonu możemy liczyć na najniższe pokłady rudzkie o łącznej miąższości 10 m, co daje nam jeszcze 24 miliony tonn, również jako zasoby prawdopodobne. Razem więc w rejonie XIII mamy 77 milionów tonn.

Rejon XIV. Możemy tu liczyć tylko na pokłady grupy rudzkiej, których miąższość ogólną obliczamy na 24 m, powierzchnia 7 km². Zasoby prawdopodobne 134 miliony tonn.

Rejon XV. Najdalej na południe wysunięta grupa nadań. Na całym prawie obszarze miąższość nadkładu wynosi około 1.000 m, co oczywiście deprecjonuje znajdujące się tam zasoby węgla.

Obszar II (kopalnia Knurów)

Na obszarze tym znajduje się kopalnia Knurów, eksploatowana już od kilkunastu lat. Należy tu rozróżniać właściwie dwie kopalnie: Południową, z szybami Piotr i Paweł, która eksploatuje wyłącznie pokłady rudzkie, i Północną (Foch), opartą o pokłady grupy siodłowej. Roboty na tej ostatniej kopalni mają dotychczas charakter przeważnie przygotowawczy. Obie kopalnie dają węgiel koksujący. Dla obliczenia zasobów dzielimy obszar ten na sześć rejonów.

Wydobywany z głębokości 250—450 m węgiel gruby przesortowany posiada wartość opałową górną (kalorymetryczną) od 6.788 do 7.568 średnio 7.082 kal. (ciepłostek) z zawartością wody od 2,25 do 4,79 średnio 3,7%, oraz popiołu od 4,86 do 12,98 średnio 10,19%, części lotnych 31—33%, wodoru około 4,5%.

Rejon I. Rejon kopalni Foch. Możemy tu liczyć na grupę siodłową z sumaryczną miąższością pokładów węgla 17,6 m. Powierzchnia — 5,1 km². Zasoby — 72 miliony tonn. Około 10% tej cyfry możemy zaliczyć do kategorii zasobów stwierdzonych, resztę — do prawdopodobnych.

Rejon II. Możemy tu liczyć poniekąd na te same pokłady grupy siodłowej. Obszar ten jest bardzo mocno pofałdowany i potrzaskany, mogą więc powstać wątpliwości co do jego praktycznego znaczenia. Dlatego obliczone zasoby w grupie siodłowej 59 milionów tonn musimy zaliczyć do kategorii możliwych.

Rejon III. Obejmuje północną część obszaru zajętego przez południową kopalnię. Możemy tu liczyć na te same pokłady siodłowe i na pokłady grupy rudzkiej, z wyjątkiem najwyższej jej części. Obszar

3,9 km² i miąższość grupy siodłowej 17,6 m daje zasoby 55 milionów tonn — prawdopodobne. Co do wchodzących tu w rachubę pokładów grupy rudzkiej, to przyjmujemy sumaryczną grubość 28 m. Daje to nam zasoby 87 milionów tonn, z których 40% możemy zaliczyć do kategorii zasobów stwierdzonych, resztę — do prawdopodobnych.

Rejon IV. Południowa część obszaru kopalni południowej. Pokłady siodłowe leżą zbyt głęboko. Możemy liczyć na całą grupę rudzką o sumarycznej miąższości pokładów węgla 35 m na powierzchni 16 km²; czyni to zasoby 448 milionów tonn. Z tej liczby 2% zaliczamy do kategorii zasobów stwierdzonych, resztę — do prawdopodobnych.

Rejon V. Możemy brać w rachubę tylko pokłady grupy orzeskiej, która, sądząc z wyników otrzymanych w otworach sąsiednich w Czuchowie oraz w kopalni Dębieńsko, nie przedstawia się obiecująco. Przez ostrożność przyjmujemy sumaryczną miąższość pokładów węgla tylko 5 m. Powierzchni 9,0 km² odpowiadają zasoby 36 milionów tonn, należące do kategorii prawdopodobnych.

Rejon VI. Leży między kopalnią Foch a granicą państwową. Pod nadzwyczaj grubą pokrywą trzeciorzędu — do 450 m — występują tu tylko bardzo cienkie pokłady grupy brzeźnej. Wobec tego rejonu VI nie bierzemy w rachubę.

Obszar III (kopalnia Bielszowice)

W północno-wschodniej części obszaru znajduje się kopalnia Bielszowice.

Pozostały obszar jest zbadany tylko przez kilka głębszych wierceń.

Pokłady rudzkie, które są eksploatowane w granicach obszaru, posiadają węgiel niekoksujący. Co do pokładów siodłowych — brak jest danych. Jak się zdaje, będą one zawierały węgiel również niekoksujący.

Węgiel gruby przesortowany z pokładów na głębokości 160—260 m posiada wartość opałową górną 7.288—7.483 średnio 7.408 kal. (ciepłostek) z zawartością wody 2,07 do 4,69 średnio 3,91% oraz popiołu od 5,07 do 6,55 średnio 5,33%; wodoru zawiera około 4,6%.

Przy tem obliczeniu, jak i przy następnych, przyjmujemy, że 1 m³ węgla = 1 tonnie. Odtrącamy 20% na straty, powodowane przez większe uskoki, filary oporowe, zgniecenia i t. d.

Przy obliczeniu zasobów węgla dzielimy obszar III na cztery rejony:

Rejon I. W rejonie tym grupa siodłowa leży nie głębiej 600 — 700 m. Sumaryczną miąższość jej pokładów określamy według danych kopalni Delbrück (należącej do Niemiec) na 25 m.

Grupa rudzka występuje na tym obszarze z wyjątkiem kilku wyższych pokładów. Ogólną miąższość wchodzących w rachubę pokładów tej grupy przyjmujemy na 15 m. Przy powierzchni rejonu 4,1 km² otrzymujemy zapas węgla:

w grupie siodłowej	82.000.000 tonn
„ „ rudzkiej	49.000.000 „
razem	131.000.000 tonn

Cały ten zapas należy uważać za prawdopodobny.

Rejon II. Grupa siodłowa leży pomiędzy 600—1.000 m, jest więc wzięta cała pod uwagę. Sumaryczną miąższość jej określamy jako przeciętną z odnośnych danych dla kopalni Delbrück i otworu Dorota na 28 m. Grupa rudzka występuje w rejonie w całości. Sumaryczną miąższość przyjmujemy 22,5 m.

Przy powierzchni rejonu 7,3 km² otrzymujemy następujący zapas węgla:

w grupie siodłowej	164.000.000 tonn
„ „ rudzkiej (po potrąceniu wydobycia na kop. Bielszowice)	131.000.000 „
razem	295.000.000 tonn

W grupie siodłowej cały zapas należy do kategorii prawdopodobnych zasobów; w grupie rudzkiej 8 milionów tonn zaliczamy do sprawdzonych, resztę również do prawdopodobnych.

Rejon III. Grupa siodłowa w całym tym rejonie leży głębiej 1.000 m i nie jest brana w rachubę. Grupa rudzka leży na głębokości 300—1.000 m. Przyjmujemy, że sumaryczna grubość pokładów węgla w niej jest ta sama, co w poprzednim rejonie, t. j. 22,5 m. Prócz tego bierzemy w rachubę najniższą serję pokładów grupy orzeskiej o sumarycznej miąższości 5 m. Przy powierzchni rejonu 5,7 km² otrzymujemy następujące cyfry zapasów, należące do kategorii prawdopodobnych:

grupa rudzka	103.000.000 tonn
„ orzeska	23.000.000 „
razem	126.000.000 tonn

Rejon IV. Obejmuje osobno leżące nadanie Alfons. Tu grupa siodłowa i niższa część grupy rudzkiej leżą głębiej 1.000 m. Bierzemy w rachubę tylko wyższe pokłady rudzkie o sumarycznej miąższości 17,5 m. Co do orzeskich pokładów to mamy tu te same, co i w poprzednim re-

jonie i jeszcze dwa wyżej leżące pokłady, co daje w sumie dla pokładów grupy, występujących w rejonie, 7 m sumarycznej miąższości.

Przy powierzchni 1 km² otrzymujemy następujące cyfry prawdopodobnych zapasów:

grupa rudzka	14.000.000 tonn
„ orzeska	6.000.000 „
razem	20.000.000 tonn

W całym obszarze III mamy więc w kategorii stwierdzonych zapasów:

w grupie rudzkiej	8.000.000 tonn
-----------------------------	----------------

w kategorii prawdopodobnych zapasów:

w grupie siodłowej	246.000.000 „
„ „ rudzkiej	289.000.000 „
„ „ orzeskiej	29.000.000 „

czyli ogólny zapas obszaru III wynosi 572.000.000 tonn

Obszar IV (pomiędzy kopalnią Knurów a Bielszowicami)

Obszar ten leży między nadaniami Knurowa a nadaniami Bielszowice, t. j. między obszarami II i III.

Wydzielamy w nim trzy rejony, które odpowiadają pierwszym trzem rejonom obszaru bielszowickiego. Przyjmujemy, że we wszystkich tych trzech rejonach występują te same grupy pokładów, co i w bielszowickim, lecz miąższości tych grup przyjmujemy jako przeciętne z odnośnych danych dla obszaru bielszowickiego i knurowskiego.

Rejon I. Powierzchnia 0,4 km². Sumaryczna miąższość pokładów grupy siodłowej: $\frac{25 + 17,6}{2} = 21,3$ m. Zapas w grupie siodłowej 7 milionów tonn. Sumaryczna miąższość grupy rudzkiej (z wyjątkiem najwyższych pokładów): $\frac{15 + 28}{2} = 21,5$ m. Zapasy w grupie rudzkiej 7 milionów tonn. Ogólny zapas rejonu I — 14 milionów tonn, należących do kategorii prawdopodobnych.

Rejon II. Powierzchnia 2,2 km². Sumaryczna miąższość pokładów grupy siodłowej: $\frac{28 + 17,6}{2} = 22,8$ m. Zapas w grupie siodłowej —

40 milionów tonn. Sumaryczna miąższość pokładów rudzkich: $\frac{35 + 22,5}{2} = 28,7$ m. Zapas w grupie rudzkiej — 50 milionów tonn. Razem w rejonie II — 90 milionów tonn. Kategoria zapasów prawdopodobnych.

Rejon III. Powierzchnia 6,0 km². Sumaryczna miąższość pokładów rudzkich: $\frac{35 + 22,5}{2} = 28,7$ m. Zapas w grupie rudzkiej — 138 milionów tonn. Sumaryczna miąższość niższych pokładów grupy orzeskiej — 5 m. Zapas w grupie orzeskiej — 24 miliony tonn. Razem rejon III — 162 miliony tonn. Kategoria zapasów prawdopodobnych.

W całym obszarze IV mamy więc zapas prawdopodobny w ilości 266 milionów tonn.

Kwestja typu węgla pozostaje niewyjaśniona.

Obszar V (kopalnia Król)

Obszar ten jest zajęty przez kopalnię Król. Kopalnia ta składa się z czterech pól, stanowiących samodzielne kopalnie, a mianowicie: pole północne — kopalnia Wyzwolenie, pole południowe — kopalnia Piast, pole zachodnie — kopalnia Św. Barbary, pole wschodnie — kopalnia Św. Jacka.

Laboratoryjna analiza w Państwowym Instytucie Geologicznym i Krakowskiej Akademii Górniczej węgla grubego dała wyniki następujące:

Kopalnia	Wartość opałowa górna w kal.	Zawartość wody	Zawartość popiołu	Wodoru ‰
Wyzwolenie . . {	od 6.566 do 7.487 średnio 7 022	od 3,22‰ do 8,81‰ średnio 5,28‰	od 2,53‰ do 10,86‰ średnio 6,59‰	4,21
Piast {	od 6.840 do 7.343 średnio 7.105	od 3,22‰ do 6,06‰ średnio 4,68‰	od 3,80‰ do 8,39‰ średnio 6,21‰	4,55
Św. Barbary. . {	od 6.838 do 7.579 średnio 7.381	od 3,80‰ do 6,79‰ średnio 4,77‰	od 1,93‰ do 5,58‰ średnio 4,37‰	4,5
Św. Jacka . . {	od 6.684 do 7.267 średnio 7 051	od 4,85‰ do 9,45‰ średnio 6,6‰	od 1,92‰ do 6,78‰ średnio 4,72‰	4,64

Części lotnych węgiel z tej kopalni zawiera średnio 33%.

Pod względem geologicznym obszar przedstawia kopułę, której najwięcej podniesiona część znajduje się mniej więcej w środku obszaru. W tej środkowej nader nieznacznej części obszaru pokłady siodłowe są zmyte i możemy tam liczyć tylko na pokłady brzeżne. W pozostałym obszarze mamy na zachodzie grupę siodłową w postaci sześciu pokładów, które ku wschodowi redukują się stopniowo do trzech. W skrajnej północno-zachodniej części obszaru występują również i dolne rudzkie pokłady.

Prowadzona od szeregu lat intensywna eksploatacja grupy siodłowej wyczerpała w znacznym stopniu zapasy węgla w tej ostatniej. Pozostały tu w każdym z pokładów mniej lub więcej znaczne obszary pomiędzy polami, z których węgiel jest już wzięty. Znaczne ilości węgla zostają pod filarami ochronnymi, pozostawianymi na znacznej przestrzeni wobec tego, że odbudowa prowadzi się w miejscowości, zajętej przez miasta, oraz znaczną ilość obiektów przemysłowych, hut, fabryk i t. d.

Przy obliczeniach zapasów węgla w grupie siodłowej wypadnie rozpatrzyć z osobna każdy pokład. Ponieważ filary oporowe są już wyeliminowane przy obliczaniu powierzchni, zajętej przez każdy z pokładów, więc przy obliczeniach potrącamy tylko 10% na straty przy uskokach.

Najniższy pokład tej grupy, t. zw. siodłowy, występuje na wschodzie w postaci jednego pokładu o przeciętnej miąższości 7,0 m. Pozostaje on tu do wzięcia na przestrzeni 5 km², co daje zapas 32 milionów tonn.

Na zachodzie pokład ten dzieli się na dwa: górny — o przeciętnej miąższości 2,8 m pozostaje do wzięcia na przestrzeni 2,5 km², czyli posiada zapas 6 milionów tonn; dolny — o przeciętnej miąższości 5,5 m, na takiejże przestrzeni 2,5 km², posiada zapas około 13 milionów tonn.

Następny ku górze pokład Pelagja występuje tylko w zachodniej części obszaru. Przeciętna jego miąższość 1,5 m. Może być wziętym na przestrzeni 1,5 km², czyli posiada zapas okrągło 2 miliony tonn.

Pokład Heincman pozostaje na zachodzie na 1,5 km² z przeciętną miąższością 2,5 m, co daje zapas około 3 milionów tonn, na wschodzie ten sam pokład może być wzięty na przestrzeni 7,5 km² przy miąższości 1,6 m. Zapas wynosi więc tu około 11 milionów tonn, czyli razem mamy w Heincmanie 14 milionów tonn.

Najwyższy pokład grupy siodłowej Gerhardt pozostaje tylko na wschodzie na przestrzeni 1,5 km²; przeciętna miąższość 4 m. Zapas 5 milionów tonn. W zachodniej części obszaru pokład ten dzieli się na dwa, z których dolny zachowuje nazwę Gerhardt, zaś górny nosi nazwę Blücher. Oba te pokłady są tu prawie na całym obszarze wyjęte i nie posiadają większych ilości do odbudowy.

Sumując przytoczone powyżej cyfry, otrzymujemy ogólny zapas w grupie siodłowej 72 miliony tonn. Zapas ten możemy zaliczyć do kategorii stwierdzonej.

W grupie łękowej możemy w północno-zachodniej części obszaru liczyć na cztery pokłady o sumarycznej miąższości 5,50 m. Zajmują one przestrzeń około 1,5 km². Daje to zapas 7 milionów tonn, należących do kategorii zapasów prawdopodobnych.

Co do grupy brzeżnej, to możemy liczyć na cztery pokłady o łącznej miąższości 5,00 m. Występują one na całym obszarze; po odtrąceniu filarów oporowych, otrzymujemy dla odbudowy około 19 km². Daje to zapas 85 milionów tonn kategorii prawdopodobnych.

Razem więc mamy na obszarze zapasów:

stwierdzonych	72.000.000 tonn
prawdopodobnych	92.000.000 „
razem	164.000.000 tonn

Cały węgiel nie koksuje.

Obszar VI (Mysłowicki)

W obszarze tym mamy dwie grupy nadań: 1) północno-zachodnią — w pobliżu Brzezinki i 2) południowo-wschodnią — w pobliżu Dzieckowic. W obu tych grupach nadań robót górniczych czy też poszukiwawczych nie prowadzono.

O ich budowie geologicznej można wnosić z danych sąsiednich kopalni, przede wszystkim zamkniętej obecnie kopalni Nowa Przemsza, leżącej między obu wspomnianymi grupami.

Jakość węgla w obszarze VI powinna być niższa, niż w poprzednich obszarach, przytem nie tylko w wyższych — orzeskich pokładach na kopalni Nowa Przemsza, lecz i w siodłowych (sąsiednie kopalnie: Mysłowice, Giesche). Cały węgiel oczywiście jest niekoksujący.

Rejon I. Północno-zachodnia grupa nadań posiada przypuszczalnie pokłady siodłowe na głębokości 700—900 m. Sądząc z danych sąsiednich kopalń, oraz otworu „Wanda”, leżącego na południe od rejonu I, powinniśmy tu mieć 1—2 pokłady siodłowe o łącznej miąższości około 12 m. Prócz tego mamy tu grupę rudzką, w której sumaryczna grubość pokładów węgla wynosi jako przeciętna z odnośnych danych dla nadania Giesche i w otworze „Wanda” 7 m. Możemy wreszcie wziąć tu pod uwagę dolne pokłady grupy orzeskiej o łącznej miąższości 5 m.

Przy powierzchni rejonu, wynoszącej 1,9 km², otrzymujemy następujące cyfry zapasów węgla:

grupa siodłowa	18,0	miljon. tonn
„ rudzka	10,0	„ „
„ orzeska	7,5	„ „

razem 35,5 milion. tonn

Rejon II. W południowo-wschodniej grupie nadań pokłady siodłowe leżą już głębiej 1.000 m. Możemy tu wziąć w rachubę następujące grupy pokładów: rudzkie pokłady, których sumaryczna miąższość wynosi, według otworu „Wanda” — 5 m, orzeskie pokłady o sumarycznej miąższości według danych kopalni Nowa Przemsza — 9,60 m, wreszcie najniższy pokład grupy łaziskiej o miąższości 1,20 m. Powierzchnia rejonu 8 km².

Zapas węgla wynosi:

grupa rudzka	32,0	miljon. tonn
„ orzeska	62,0	„ „
„ łaziska	7,5	„ „

razem 101,5 milion. tonn

Ogółem w obszarze VI mamy więc 137 milionów tonn. Cały ten zapas należy zaliczyć do kategorii prawdopodobnych.

Tablica XVIII.

**Zestawienie ogólne państwowych zasobów węgla kamiennego
na Górnym Śląsku**

O b s z a r y	Zasoby stwierdzone	Zasoby prawdopodobne	Zasoby możliwe	Zasoby ogółem
	w t o n n a c h			
I. Rybnicki	—	1.293.000.000	1.188.000.000	2.481.000.000
II. Kopalni Knurów . .	50.960.000	647.040.000	59.000.000	757.000.000
III. Kopalni Bielszowice	8.000.000	564.000.000	—	572.000.000
IV. Obszar między kop. Knurów a kopal- nią Bielszowice . .	—	266.000.000	—	266.000.000
V. Kopalni Król . . .	72.000.000	92.000.000	—	164.000.000
VI. Mysłowicki	—	137.000.000	—	137.000.000
R a z e m . .	130.960.000	2.999.040.000	1.247.000.000	4.377.000.000

Zestawienie sumaryczne opisanych pól górniczych na węgiel kamienny, należących do Skarbu Państwa na Górnym Śląsku według użytkowników, ujemuje tablica następująca:

Tablica XIX.

Zestawienie państwowych pól górniczych na Górnym Śląsku

Użytkownicy	Ilość pól górnich	Powierzchnia w m ²	Przypuszczalne zasoby w t.
1. Polskie Kopalnie Skarbowe na G. Śląsku (Skarboferme)	50 ^a	63.261.447	900.000.000
2. Zjednoczone Huty Królewska i Laura (Dębieńsko)	4 ^c	915.794	11.000.000
3. Sp. Akc. „Societa Itala Polacca Minere Rybnik“ (Sypniew)	8	17.511.981	490.000.000
4. I. Bobrowski	1 ^c	240.000	5.000.000
5. Gwarectwo Maksymiljan b	1	540.000	8.000.000
6. Wolne w zarządzie państwowym	133	300.732.565	2.963.000.000
Razem	197	383.201.787	4.377.000.000

Ogółem zatem zasoby państwowe węgla kamiennego na Górnym Śląsku wynoszą **4.377.000.000 tonn**

Oszacowanie wartości

Do określenia wartości wyszczególnionych wyżej zasobów węgla kamiennego służy szacunek wypośredkowany przez Service Financier dla Komisji Reparacyjnej w Paryżu, a mianowicie 58.000.000 mk. zł. niem. za 320.000.000 m² wolnych pól, co odpowiada Zł 124.700.000; stąd wartość zasobów pokrytych 1 m² nawierzchni wynosi Zł 0,39.

Zauważyć należy, iż Service Financier przyjmowała wszystkie pola skarbowe za wolne, z wyjątkiem tylko pól dzierżawionych przez „Skarboferme“.

a 13 nadań z ogólnej ilości 50 są w dzierżawie nie całe, lecz częściowo.

b Na 1.000 kuksów gwarectwa Skarb Państwa posiada 888.

c Niepełne.

Ze względu na to, iż tereny wydzierżawione „Skarboferm'ie” są bogatsze, lepiej zbadane i posiadają czynne kopalnie, mają one większą wartość rynkową, conajmniej dwa razy, t. j. Z. 0,78 za 1 m².

Na podstawie powyższych cen jednostkowych wartość skarbowych złóż węglowych na Górnym Śląsku według wymienionych na początku sześciu grup wynosi:

	Zł
I grupa — obszar rybnicki	75.488.000
II „ — kopalnia Knurów	23.895.000
III „ — kopalnia Bielszowice	19.961.000
IV „ — obszar między Knurówem a Bielszowicami	32.686.000
V „ — kopalnia Król	5.667.000
VI „ — obszar mysłowicki	16.343.000

Wartość całkowita 174.040.000

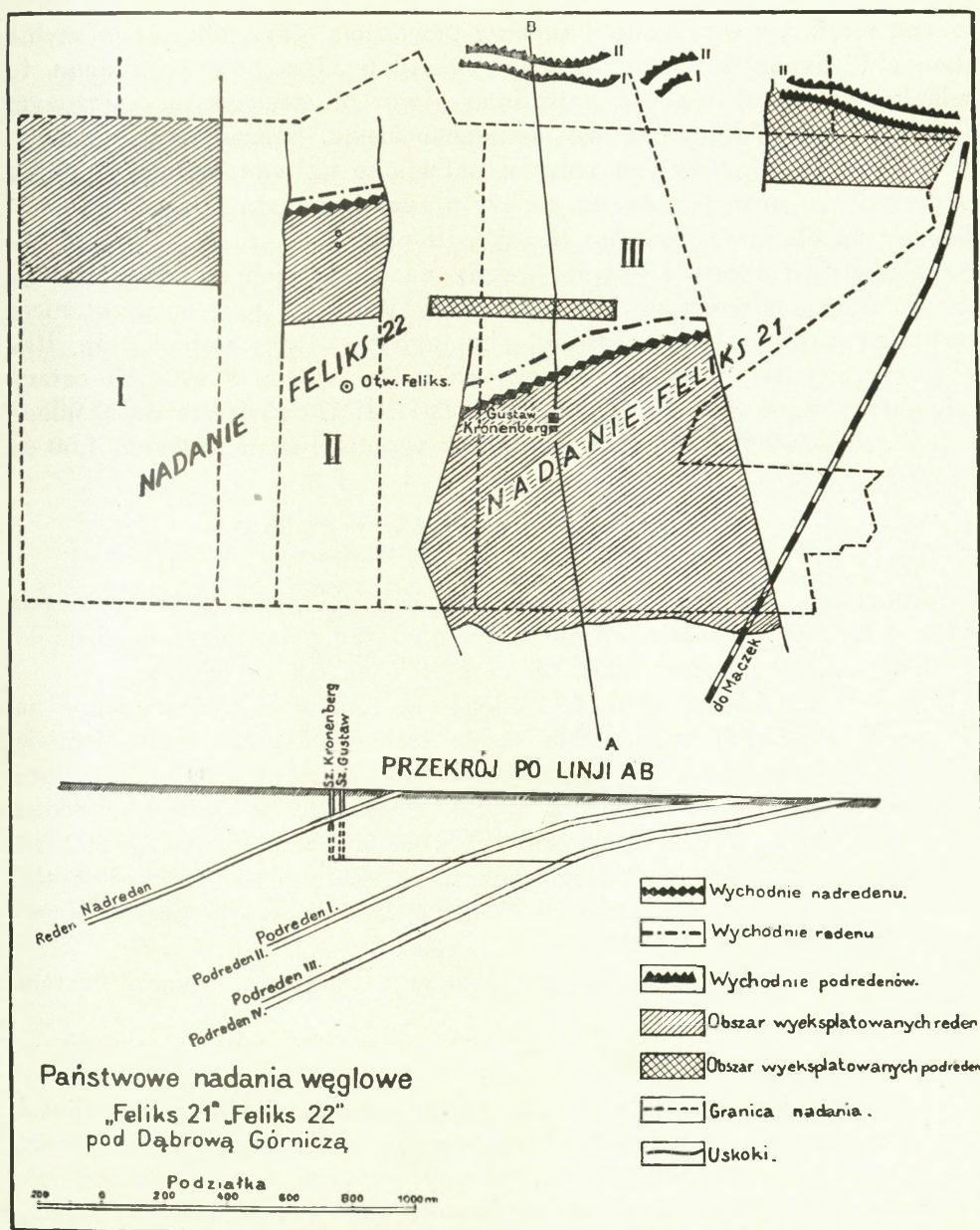
II. TERENY WĘGLOWE W ZAGŁĘBIU DĄBROWSKIEM

1. NADANIE „FELIKS 21” I „FELIKS 22”

Położenie i budowa geologiczna. Nadania na węgiel kamienny „Feliks 21” i „Feliks 22”, stanowiące własność Państwa i dzierżawione przez Warszawskie Towarzystwo Kopalń Węgla, leżą na północ od stacji kolejowej Maczki (na południowy wschód od Dąbrowy Górniczej). Warstwy górnego karbonu wraz z zawartymi w nich pokładami węgla wyginają się tu łukiem o wypukłości skierowanej ku południowi i upadają ku południowi. Wskutek małej plastyczności skał i mocnego napięcia tego łuku został on potrzaskany i pocięty w kierunku południowym uskokami, które podzieliły karbon produktywny na szereg oddzielnych pól o ułożeniu wachlarzowatym. Nadania „Feliks 21” i „Feliks 22” leżą na trzech wschodnich wycinkach tego wachlarza, oddzielonych od siebie dwoma uskokami. Obszar, zajęty przez te nadania, dzieli się na trzy wyraźnie odgraniczone pola (na planie I, II, III), zobrazowane na zamieszczonej na str. 167 mapce „Państwowe nadania węglowe „Feliks 21”, „Feliks 22” i na planiku sytuacyjnym na str. 176.

Pokłady węgla, znajdujące się w obrębie tych trzech pól, należą do wszystkich trzech wyodrębnionych u nas grup węgla, t. j. do grupy nadredenowej, redenowej i podredenowej.

Pokłady nadredenowe w obrębie pola I nie są znane, gdyż brak na tym obszarze otworów świdrowych. Sądząc z danych otworu Nr. 50, leżącego o 1.000 m ku zachodowi od zachodniej granicy nadania „Fe-

liks 22”, na polu I powinny znajdować się cztery nadredenowe pokłady węgla o grubości, nadającej się do eksploatacji (powyżej 1 m). Pokłady te mają 1,1 m, 1 m, 2,3 m oraz 1,9 m miąższości. Leżą one 345 m, 255 m, 180 m i 30 m ponad redenem. W obrębie pola II istnienie nad-

redenu nie jest stwierdzone z zupełną pewnością, gdyż, chociaż w szybie „Leopold” napotkano jednometrowy pokład o 35 m powyżej redenu, to jednak na pokład ten nie natrafiono otworem świdrowym, założonym o 500 m ku południowi od wymienionego szybu. Sądząc jednak z tego, że i w szybie „Gustaw” na polu III natrafiono na jednometrowy pokład węgla o 20 m powyżej redenu, należy przypuszczać, że pokład ten znajduje się na obszarze zarówno II, jak i III pola.

Reden jest znany i eksploatowany na wszystkich trzech polach.

Pokłady podredenowe. O pokładach tych daje pojęcie przecznica, prowadząca od szybu „Gustaw” ku północy (w obrębie pola III). W przecznicy tej napotkano szereg pokładów węgla, z których cztery najgłębsze, znane jako Nr. 1, Nr. 2, Nr. 3 i Nr. 4, nadają się do eksploatacji. Przeciętna grubość tych pokładów wynosi 1,20 m, 1,00 m, 1,00 m i 1,00 m.

Obliczenie zasobów węgla

Pole I.

Nadreden. Przyjmując obecność czterech pokładów nadredenowych węgla o łącznej grubości 6 m na całym obszarze pola, mierzącego około $1.000.000 \text{ m}^2$, otrzymamy $1.000.000 \times 6 = 6.000.000 \text{ m}^3$ węgla.

Reden. Przeciętną grubość redenu w tem polu przyjmujemy na 15 m. W północnej części pola reden jest wyeksploatowany, istnieje jednak w stanie nietkniętym na przestrzeni około 682.500 m^2 w południowej części pola. Kubatura węgla, zawartego w pokładzie reden w tej części pola, wyrazi się przeto cyfrą $682.500 \times 15 = 10.237.500 \text{ m}^3$.

Podreden. Przyjmując łączną grubość nadających się do eksploatacji pokładów tej serii na 4 m i obecność ich na całym obszarze pola I, otrzymamy $1.000.000 \times 4 = 4.000.000 \text{ m}^3$ węgla.

Łączna kubatura węgla na obszarze pola I wynosi zatem $20.237.500 \text{ m}^3$.

Pole II.

Nadreden. Zakładając obecność tylko jednego pokładu o grubości 1 m na przestrzeni od wychodni tego pokładu aż po kraniec południowy pola (na obszarze 455.000 m^2), otrzymamy: $455.000 \times 1 = 455.000 \text{ m}^3$.

Reden. Przestrzeń, na której znajduje się niewyeksploatowany reden, wynosi około 315.000 m^2 . Przyjmując grubość pokładu na 6 m (grubość redenu w otworze „Feliks”), otrzymamy: $315.000 \times 6 = 1.890.000 \text{ m}^3$.

Podreden. Przyjmując, że mamy tu 4 m węgla na całej przestrzeni pola, otrzymamy (przy powierzchni pola = około 550.000 m^2) $2.200.000 \text{ m}^3$.

Na obszarze pola II możemy więc przyjąć $4.545.000 \text{ m}^3$ węgla.

Pole III.

Nadreden. W szybie „Gustaw” stwierdzono obecność tylko jednego pokładu nadredenowego o jednometrowej grubości, który leży 20 m nad redenem. Ponieważ powierzchnia tego pokładu mierzy — w obrębie pola — około 765.000 m², przeto kubatura węgla wynosi 765.000 m³.

Reden w obrębie pola III jest zupełnie wyeksploatowany.

Podreden. Zakładając łączną grubość pokładów tej serii, nadających się do eksploatacji, na 4 m — w obrębie całego pola, mierzącego (po uwzględnieniu obszaru, na którym podreden wyeksploatowano) około 2.150.000 m², otrzymamy 8.600.000 m³ węgla, jako zasób jeszcze istniejący.

W rezultacie ogólnym otrzymamy:

		m ³
Pole I	Nadreden	6.000.000
	Reden	10.237.500
	Podreden	4.000.000
Pole II	Nadreden	455.000
	Reden	1.890.000
	Podreden	2.200.000
Pole III	Nadreden	765.000
	Podreden	8.600.000
Ogółem		34.147.500

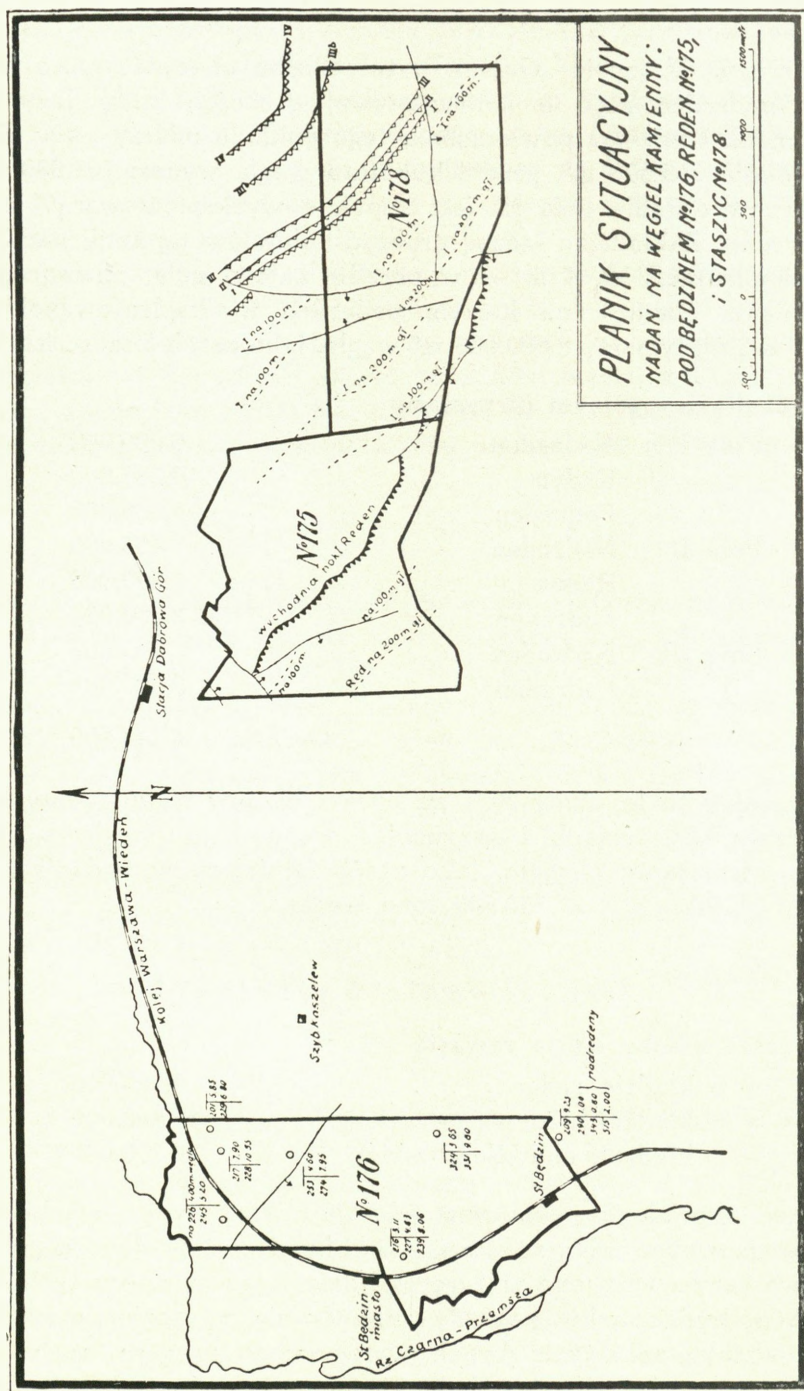
Odrzącą od tej sumy 20% na poczet błędów nieuniknionych przy tego rodzaju obliczeniach i przyjmując wagę 1 m³ węgla za równą 1 tonnie, otrzymamy okrągło, jako zasób istniejący w nadaniach „Felix 21” i „Felix 22”, **27.300.000 tonn węgla.**

Oszacowanie wartości

Powyższe zasoby węgla zawarte są:

	tonn
w pokładzie reden	9.700.000
w pokładach podredenowskich . . .	11.900.000
w pokładach nadredenowskich . . .	5.700.000

Wobec specjalnych geologicznych warunków tych dwóch nadań, a mianowicie wobec tego, że dwoma uskokami zostały dwie części tych nadań dwa razy wyrzucone w górę, zawdzięczając czemu w tych dwóch częściach podredenowskie pokłady znalazły się na poziomie pokładów „reden”, eksploatacja tych dwóch wyrzuconych w górę części „podredenów” może się odbywać jednocześnie z eksploatacją „redenów”,

a zatem w danym wypadku przy obliczaniu wartości zasobów węgla tych dwóch nadań należy również przyjąć pod uwagę i zasoby pokładów „podredenowskich”.

W taki sposób przyjęte do obliczenia zasoby nadań „Feliks 21” i „Feliks 22” stanowią w pokładzie „reden” i pokładach „podredenowskich” 21.600.000 tonn węgla. Odejmując od tego 6.480.000 tonn (około 30%) na straty przy wydobywaniu i na filary oporowe, otrzymamy 15.120.000 tonn pozostałe do wydobywania.

Przy rocznym wydobywaniu 270.000 tonn (produkcja pierwszego półrocza 1926 r. wynosiła 136.000 tonn), powyższe zasoby 15.120.000 tonn wystarczą na około 60 lat.

Wartość produkcji przy cenie grubego węgla Zł 18,45 za 1 tonnę (według umowy za podstawę przy obliczaniu wartości produkcji przyjmuje się cena grubego węgla, która w pierwszym półroczu 1926 r. wynosiła Zł 18,45 za 1 tonnę) wyniesie $270.000 \times 18,45 = \text{Zł } 4.981.500$, a roczny czynsz dzierżawny, czyli roczna renta, stanowiąca według umowy 3% wartości, stanowić będzie około Zł 149.445.

Kapitalizując powyższą rentę z 7% składanych na przeciąg 60 lat, otrzymamy według wzoru wartość zasobów węgla:

$$K = \frac{R (p^n - 1)}{p^n (p - 1)} = 149.445 \times 14 = \text{okr. Zł } 2.092.000,$$

a wartość zasobów węgla pokrytych 1 m² nawierzchni =

$$= \frac{2.092.000}{4.169.842} = \text{Zł } 0,50.$$

2. NADANIE NR. 175 „REDEN”

Nadanie, odtworzone na załączonym (str. 170) „Planiku sytuacyjnym nadań na węgiel kamienny”, o obszarze 185 ha leży w powiecie będzińskim pod Dąbrową Górniczą, znajduje się w dzierżawie Towarzystwa Przemysłowo-Górniczego Francusko-Polskiego.

Zasoby węgla

W granicach nadania są obecne zarówno warstwy siodłowe, zawierające tu tylko jeden, lecz potężny pokład węgla — reden, jak też łekowe i brzeżne. Utwory węglowe występują na samej powierzchni; warstwy są nachylone pod kątem około 15° w kierunku SW.

Obecnie największe znaczenie ma wspomniany pokład reden, odbudowywany na jednoimiennej z nim kopalni Towarzystwa Francusko-Polskiego (dawniej Francusko-Rosyjskiego). Poprzednio pokład ten występował na samą powierzchnię na linii, biegnącej w kierunku NW—SE przekątnie przez środek nadania; obecnie część jego, przylegająca do wychodni, jest już wyczerpana i węgiel zachował się tylko na poziomach przeważnie głębszych od 100 m (największej głębokości osiąga pokład w SW rogu nadania, gdzie znajduje się on przeszło na 300 m powierzchni). Grubość pokładu w części jego niewybranej sięga 15—17 m; podczas eksploatacji jest on dzielony na pięć warstw, które są odbudowywane niezależnie od siebie, a kolejno, poczynając od najniższej.

Właściwości węgla charakteryzują następujące analizy, wykonane w latach 1925—1927 w laboratorium Państwowego Instytutu Geologicznego:

Tablica XX.

Analizy węgla „Reden“

Rodzaj próby	H ₂ O	Po- piół	C	H	N	S	O	Ciepło spalania
Próba wagonowa węgla grubego	10,30	8,30	61,50	4,23	0,82	0,68	14,17	6.048
" " " "	11,51	4,74	64,64	4,05	0,95	1,07	13,04	6.044
Przeciętna z 9 innych prób wagonowych węgla grubego	10,91	6,60	—	—	—	—	—	6.120
Przeciętna z 3 prób wagonowych orzecha II	11,37	6,19	—	—	—	—	—	6.098
Próba pokładów z warstwy I .	10,08	11,55	65,29	4,38	0,98	0,39	—	6.196

Zapasy węgla w redenie ogółem wynosi w przybliżeniu 4.250.000 t.; zapas ten może być zaliczony do kategorii zasobów stwierdzonych.

Leżące nad redenem pokłady węgla grupy łękowej są obecnie tylko na stosunkowo niedużej przestrzeni w SW rogu nadania. Lepiej są z nich poznane i częściowo odbudowywane trzy najniższe, grubości od 1,20 do 2,00 m; zasób węgla w nich oblicza się mniej więcej na 750.000 tonn (zapas prawdopodobny); prócz tego możliwą jest obecność jeszcze kilku pokładów, znanych na sąsiedniej kopalni Ignacy (pokład Mortimer i Hutniczy, grubości około 1,00 m każdy) z zapasem 150.000 tonn (zapas możliwy). Gatunek węgla jest gorszy, niż w redenie; same pokłady obfitują w przerosty łupków i mają miąższość dość zmienną.

Warstwy grupy brzeżnej są obecne na całej przestrzeni nadania, na powierzchni zaś występują one w NE jego połowie. Przynależne do

tego poziomu pokłady węgla na obszarze nadania dotychczas nie są zbadane wcale.

Na podstawie danych sąsiednich kopalń (głównie Flory i Kazimierza) i ogólnej budowy geologicznej tej części zagłębia możemy jedynie przypuszczać, że w górnej części tych warstw (t. zw. ogniwo kopalni Saturn) pokłady węgla są naogół bardzo cienkie; możliwe, że tylko miąższość jednego z nich sięga 1,0 m; natomiast jest wiele prawdopodobieństwa, że leżące głębiej pokłady t. zw. ogniwa Flory mają te same wykształcenie, co i na bezpośrednio przylegającym od północy obszarze kopalni Flora, t. j. mielibyśmy tu sześć pokładów ogólnej miąższości 6,0 m, z których najwyżej położony ma grubość do 2,0 m, inne od 0,65 do 1,30 m. Przy podobnem przypuszczeniu zasób węgla w tych pokładach wynosiłby około 12.000.000 tonn.

Reasumując, można zasoby nadania przedstawić, jak następuje:

	tonn
pokład reden	zapas stwierdzony 4.250.000
pokłady nadredenowskie . .	zapas prawdopodobny 750.000
pokłady nadredenowskie . .	zapas możliwy 150.000
pokłady podredenowskie . .	zapas możliwy 12.000.000

Ogółem 17.150.000

Oszacowanie wartości

Odejmując od powyższych zasobów brutto 30%, jako stratę przy eksploatacji i na filary oporowe, otrzymamy, że do wydobycia pozostanie około 12.000.000 tonn, co przy rocznem wydobyciu 300.000 tonn (produkcja z tego nadania w 1926 r.) wystarczy na 40 lat.

Przyjmując średnią cenę 1 tonny węgla = Zł 17 (według faktycznie osiągniętych cen za pierwsze półrocze 1926 r., bowiem w drugim półroczu 1926 r. cena ta Zł 21,86 była zbyt wygórowana z powodu strajku angielskiego), otrzymamy wartość rocznego wydobywania = $300.000 \times 17 =$ = Zł 5.100.000. Roczny zaś czynsz dzierżawny — jako renta otrzymywana według umowy przez Skarb Państwa = 2,7% wartości wydobywania, t. j. okragło Zł 137.700.

Kapitalizując powyższą rentę z 7% składanych na przeciąg 40 lat, otrzymamy ogólną wartość zasobów nadania „Reden” według wzoru:

$$K = \frac{R(p^n - 1)}{p^n(p - 1)} = 137.700 \times 13,2 = \text{okr. Zł 1.818.000,}$$

zaś wartość zasobu pokrytego 1 m² nawierzchni = Zł 0,98.

3. NADANIE NR. 176 „POD BĘDZINEM”

Nadanie, zobrazowane na wspomnianym łącznym „Planiku sytuacyjnym” (str. 170), obejmuje okrągło 163 ha, wydzierżawione Towarzystwu Przemysłowo - Górniczemu Franko - Polskiemu.

Zasoby węgla

W północnej części nadania utwory węglowe występują na powierzchni; w pozostałej leżą pod pokrywą warstw triasowych, grubą od 50 do 100 m. Warstwy leżą stosunkowo płasko, są jednak pocięte dużymi uskokami.

Do głębokości 300 m utwory węglowe są dość dobrze zbadane szeregiem otworów świdrowych.

Na całej przestrzeni nadania są obecne warstwy siodłowe, zawierające tu dwa grube pokłady (reden dolny i reden górny), odległe od siebie o 10—20 m; pokłady te leżą na głębokości 200—300 m; grubość dolnego z nich waha się od 8,0 do 10,5 m, górnego od 4,5 do 8,5 m; przeciętna dla wszystkich otworów grubość obu pokładów razem wynosi 14,8 m. Zasoby węgla, obliczone na podstawie ostatniej liczby, równają się 30.000.000 tonn i należą do kategorii prawdopodobnych.

Co się tyczy charakteru węgla, to bezpośrednich danych nie mamy; pewnych wskazówek dostarczają jedynie analizy węgla z tych samych pokładów na leżących w pobliżu kopalniach „Hrabia Renard” i „Paryż”, jak np. wykonane w laboratorium Państwowego Instytutu Geologicznego analizy następujące:

Tablica XXI.

Analizy węgla „Pod Będzinem”

Rodzaj próby	H ₂ O	Po- piół	C	H	N	S	Ciepło spala- nia
Kop. Hr. Renard pokł. Reden Górny, próba pokładowa	14,17	5,62	63,49	3,83	1,05	0,85	5.995
Kop. Hr. Renard pokł. Reden Dolny, próba pokładowa	11,54	11,85	60,45	3,49	0,84	1,05	5.683
Kop. Hr. Renard przeciętna z 2 prób wagonowych węgla grubego . . .	10,72	5,25	—	—	—	—	6.463
Kop. Paryż, próba wagonowa węgla grubego	10,64	6,77	62,26	4,35	0,83	1,13	6.200

Wyniki wierceń w południowej części nadania pozwalają przypuszczać obecność tam co najmniej 3—4 pokładów grubości od 1,0 do 2,5 m. Przypuszczając, że ogólna ich miąższość wynosi 5 m, otrzymamy zapas węgla około 5.000.000 tonn, jako zapas możliwy; węgiel należy tu jednak prawdopodobnie, jak wogóle w tych ogniwach, do kategorii gorszych; same pokłady są zanieczyszczone przerostami i posiadają miąższość niestabilną.

Warstwy podredenowskie na terenie nadania nie są zbadane wcale; mogą one jednak zawierać poważne zapasy węgla, chociaż w pokładach cienkich i leżących bardzo głęboko.

Ogółem w granicach nadania mamy zapasy:

	tonn
pokłady reden dolny i górny zapas prawdopodobny	30.000.000
pokłady nadredenowskie . . zapas możliwy	5.000.000
pokłady podredenowskie . . zapas możliwy	dość duży

Oszacowanie wartości

Po odtrąceniu z zasobów węgla wiadomych = 35.000.000 tonn 30% na straty przy wydobyciu i na filary oporowe do wydobycia pozostaje 24.500.000 tonn; przy rocznej produkcji 300.000 tonn (jak na poprzednim nadaniu) zasoby te wystarczą na 80 lat. Przy cenie Zł 17 za 1 t, rocznym czynszu 2,7% wartości wydobycia i 7% składanych skapitalizowana wartość złóż węglowych nadania „Pod Będzinem” wyniesie według wzoru:

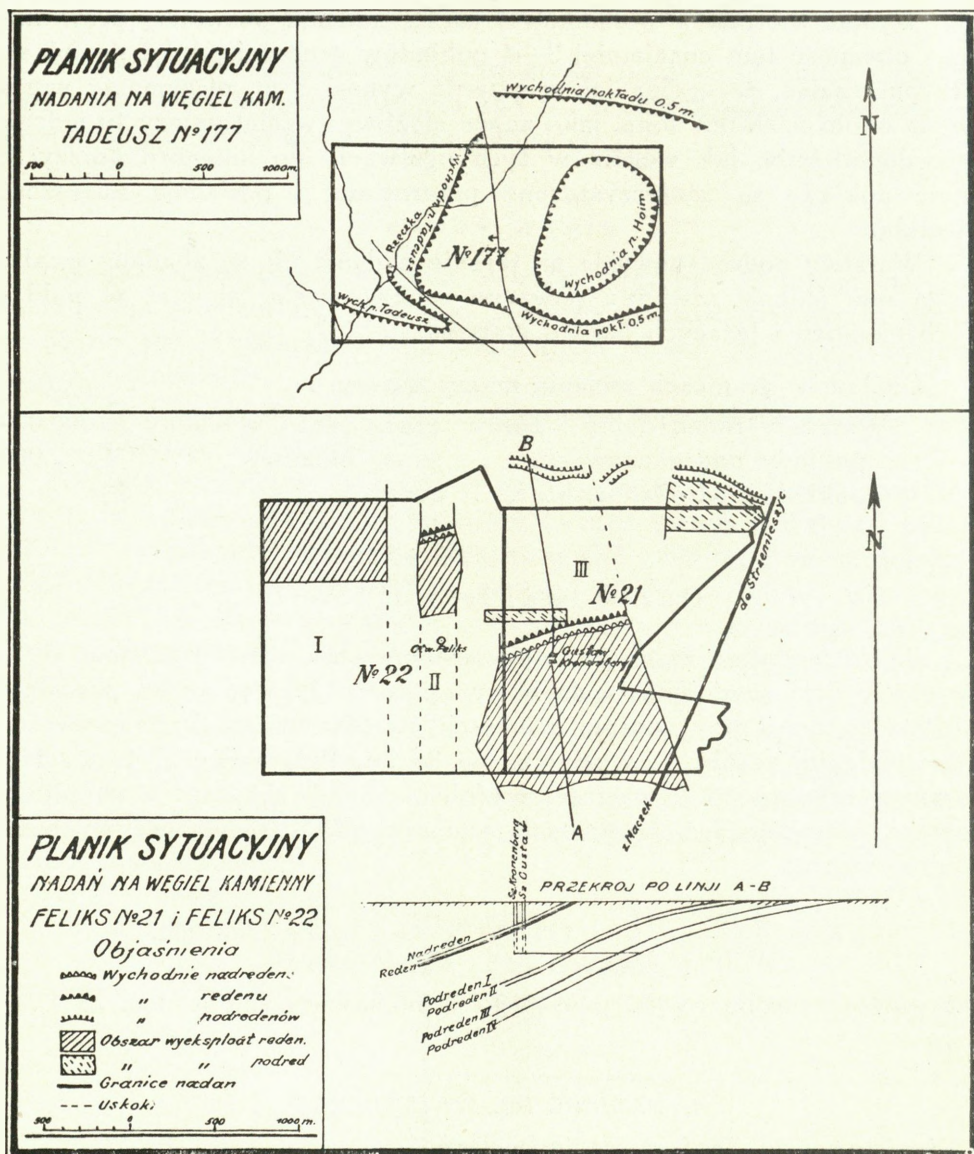
$$K = \frac{R (p^n - 1)}{p^n (p - 1)} = 137.700 \times 14,3 = \text{Zł } 1.969.000,$$

zaś wartość zasobu węgla, pokrytego 1 m² nawierzchni wynosi Zł 1,21.

4. NADANIE NR. 177 „TADEUSZ”

(wydzierżawione Towarzystwu Przemysłowo - Górniczemu Franko - Polskiemu)

Nadanie, uwidocznione na łącznym „Planiku sytuacyjnym” z nadaniem Feliks I i II (str. 176), o powierzchni 225 ha, położone jest w powiecie będzińskim; najbliższa stacja kolejowa — Będzin. Grupy brzeżne tworzą lokalną nieckę z pokładami „Hoym” w części wschodniej i „Tadeusz” w części zachodniej, a poza tem stwierdzono obecność kilku cienkich pokładów.

Górne warstwy wartościowe zostały wyeksploatowane.

Dolne warstwy przedstawiają zapas prawdopodobny . . . 370.000 tonn

Inne drobne pokłady przedstawiają zapas możliwy . . . 1.000.000

Ponieważ powyższe pokłady są cienkie, należy uważać je narazie za bezwartościowe.

5. NADANIE NR. 178 „STASZIC”

(wydzierżawione Franko - Polskiemu Towarzystwu Górniczo - Hutniczemu)

Nadanie, odtworzone na łącznym „Planiku sytuacyjnym” (str. 170), o powierzchni 200,5 ha, znajduje się w powiecie będzińskim; najbliższa stacja kolejowa — Gołonóg. Nadanie to obejmuje część terenu kopalni „Flora”. Pokłady węglowe grupy brzeźnej są liczne, lecz bardzo cienkie od 0,50 do 2,5 m grubości, występują na głębokości od 0 do 500 m; nadające się do odbudowy ześrodkowane są w ogniwie, noszącem nazwę powyższej kopalni.

Wartość opałowa węgla waha się od 6.000 do 6.700 kaloryj. Lepsze warstwy zostały wyczerpane.

Pozostałe zasoby węgla wynoszą:

tonn

1. w pokładach eksploatowanych (I i IV):

a) stwierdzone	250.000
b) prawdopodobne	170.000

2. w pokładach nieeksploatowanych (II, III, III-b i V):

prawdopodobne	5.700.000
-------------------------	-----------

3. w pokładzie Andrzej:

możliwe	1.000.000
-------------------	-----------

Razem 7.120.000

Eksploracja tych pokładów obecnie nie jest rentowna, wobec czego narazie należy je uważać za bezwartościowe.

Ogólna wartość państwowych złóż węglowych w Zagłębiu Dąbrowskim wynosi zatem:

Nadanie	Obszar w m ²	Wartość Zł
Feliks 21 i 22	4.169.842	2.092.000
Reden (Nr. 175)	1.853.460	1.818.000
Pod Będzinem (Nr. 176)	1.628.967	1.969.000
Tadeusz (Nr. 177)	2.250.353	—
Staszic (Nr. 178)	2.005.058	—
Ogółem okrągło	11.908.000	5.879.000

z czego na 1 m² nawierzchni przypada okrągło Zł 0,5.

Tablica XXII.

Zestawienie ogólne zasobów węgla kamiennego w Zagłębiu Dąbrowskiem

N a d a n i a	Zasoby stwierdzone	Zasoby prawdopodobne	Zasoby możliwe	Zasoby ogółem
	w t o n n a c h			
Feliks 21 i 22	8.536.000	25.611.500	—	34 147.500
Reden	4 250.000	750.000	12.150.000	17.150.000
Pod Będzinem	—	30.000.000	5.000.000	35.000.000
Tadeusz	—	370.000	1.040.000	1.410.000
Staszic	250.000	5.870.000	1.000.000	7.120.000
R a z e m	13.036 000	62 601.500	19 190.000	94.827.500

III. TERENY WĘGLOWE W ZAGŁĘBIU KRAKOWSKIM

W Zagłębiu Krakowskim znajdują się trzy obszary, należące do Państwa: 1) pola górnicze (nadania) i wyłączności górnicze na węgiel, zapisane na rzecz Gwarectwa Węglowego „Brzeszcze”, 2) b. tereny Schlutiusa, 3) pola górnicze „Juljusz”.

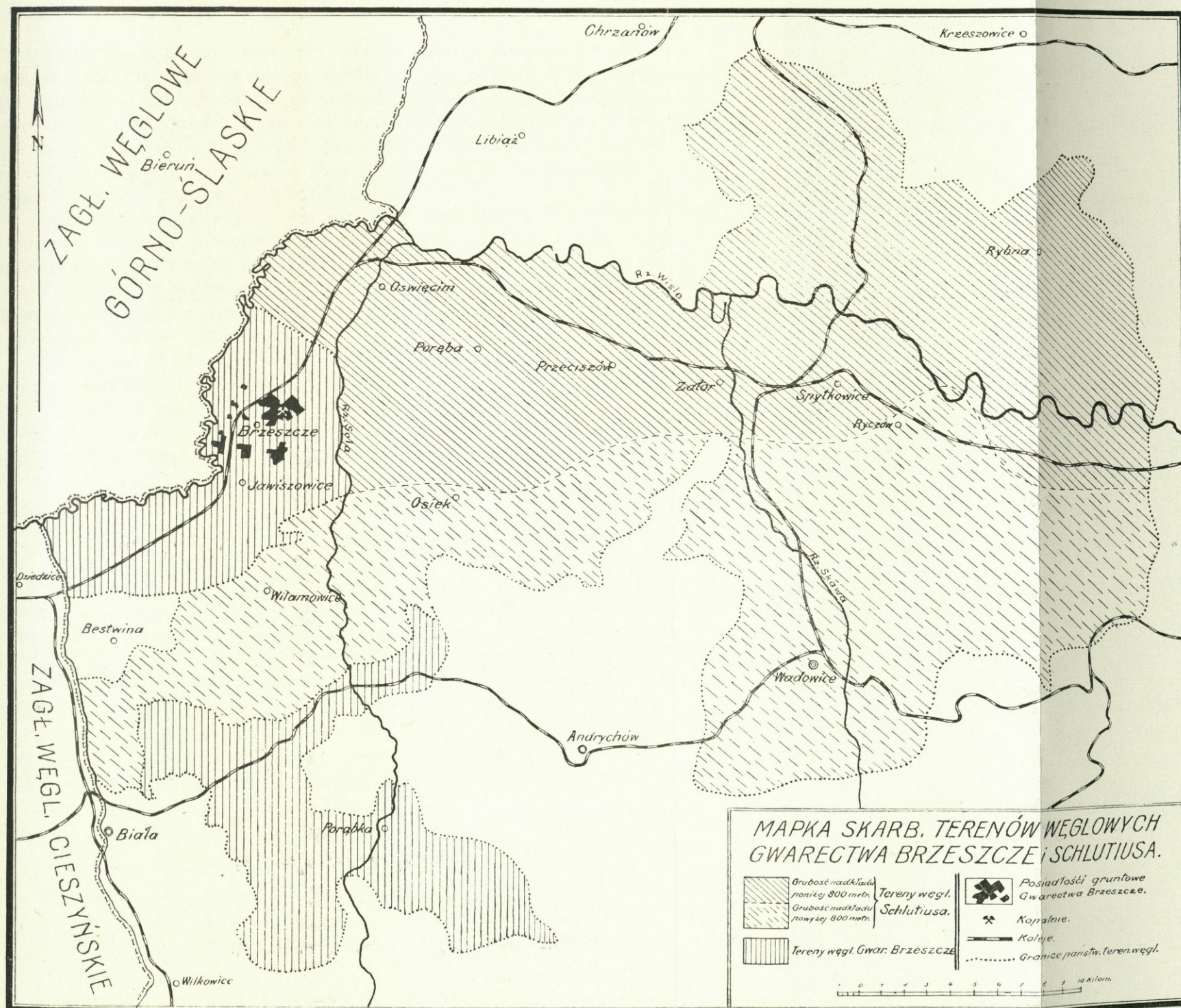
Załączona obok „Mapka skarbowych terenów węglowych gwarectwa „Brzeszcze” i Schlutiusa” obejmuje powyższe obszary węglowe.

1. NADANIA I WYŁĄCZNOŚCI ZAPISANE NA RZECZ GWARECTWA
WĘGLOWEGO „BRZESZCZE”

Z a s o b y węgla

Pola górnicze zapisane na rzecz gwarectwa węglowego „Brzeszcze” leżą na prawem pobrzeżu Wisły w 21 gminach powiatu Biała, 10 gminach powiatu oświęcimskiego i w jednej gminie — chrzanowskiego. Poszukiwania węgla na tym terenie prowadził Dr. Arnold Rapaport u schyłku ubiegłego stulecia. W 1907 r. utworzone zostało „Gwarectwo Węglowe Brzeszcze” z siedzibą władz naczelnych w Wiedniu w celu wydobywania i sprzedaży węgla kamiennego; gwarectwo objęło cały powyższy teren. Po rozpadnięciu się Austrii Gwarectwo Brzeszcze przeszło na własność Państwa Polskiego.

Według badań Państwowego Instytutu Geologicznego pokłady brzeszczańskie należą przeważnie do najniższej serii pokładów łękowych (t. zw. rudzkiej), częściowo zaś do następnej wyższej t. zw. orzeskiej.

Pokłady grupy siodłowej zostały stwierdzone tylko w miejscowych otworach wiertniczych. Pokłady leżą prawidłowo i są pochylone na północ pod kątem około 10° . Robotami górniczymi została stwierdzona obecność 10 pokładów o miąższości ponad 1 m. Maksymalna miąższość (nie biorąc pod uwagę przerostów łubkowych) sięga 1,63 m. Zmniejsza przemysłową wartość pokładów nader znaczna ilość przerostów, która zanieczyszcza węgiel i utrudnia zadania sortownictwa.

Pokłady najniższe z serii rudzkiej oraz siodłowe są znane tylko z dawnych otworów wiertniczych; znajdują się one na całym obszarze, przylegającym do kopalni, nie głębiej 1.000 m.

W liczbie tych dolnorudzkich pokładów jest 5 pokładów ponad 1 m (o miąższości 1,10 do 2,30 m), w grupie siodłowej — 4 takie pokłady o miąższości 1,10 — 7,00 m.

Właściwości chemiczne węgla według analiz, wykonanych w Pracowni Chemicznej Państwowego Instytutu Geologicznego, są zebrane w tablicy XXIII, zamieszczonej na str. 180.

Węgiel z otworu XXVI został poddany próbie koksowania na nieco większą skalę (3 kg); otrzymano dobrze spojony koks z wydajnością 72%.

Próby analityczne z pokładu XIII i XIV wykazały również węgiel koksujący.

Dla obliczenia zasobów węgla dzielimy północną grupę nadań na trzy obszary: 1) obszar 25,8 km², przylegający do kopalni Brzeszcze, zbadany częściowo przez roboty górnicze, częściowo zaś przez otwory wiertnicze; 2) obszar 43,7 km² w południowej części grupy, zbadany tylko przez kilka otworów wiertniczych, oraz oświetlony nieco przez roboty górnicze na leżącej w pobliżu jego zachodniej granicy, już na Śląsku Cieszyńskim, kop. Silesia; 3) obszar 7,2 km², leżący na północnym skraju grupy, poza najdalej w tym kierunku wysuniętym otworem XXVI.

Obliczone zasoby pierwszego obszaru należą do kategorii częściowo stwierdzonych, częściowo zaś prawdopodobnych; zasoby zaś obszaru II i III — do kategorii prawdopodobnych, a częściowo — możliwych.

Obliczenia są zrobione do głębokości 1.000 m, przyczem zostały wzięte pod uwagę tylko pokłady o miąższości ponad 1 m.

Otrzymujemy następujące cyfry :

	tonn
Obszar I — Grupa łękowa i siodłowa .	596.000.000
Obszar II — Grupa łękowa	350.000.000
Obszar III — Grupa łękowa	58.000.000

Razem 1.004.000.000

Tablica XXIII.
Analizy węgla kopalni „Brzeszcze“

I próby wagonowe	H ₂ O %	Popio- tu %	C %	H %	N %	S lotnej %	O %	Ciepło spalania w kalor.	
Gatunek gruby	4,07	4,24	75,30	5,40	1,16	0,25	9,58	7.337	
„ niepodany	6,55	20,90	57,07	4,21	0,84	1,44	8,99	5.597	
„ gruby, przecięt- na z 4 analiz	5,83	8,00	—	—	—	—	—	6.621	
Kostka	5,42	10,08	—	—	—	—	—	6.494	
Orzech I	4,01	16,04	—	—	—	—	—	6.036	
„ I	4,20	24,98	—	—	—	—	—	5.182	
„ II	6,03	13,75	—	—	—	—	—	6.183	
„ II	5,82	21,34	—	—	—	—	—	5.385	
„ II	5,78	21,28	—	—	—	—	—	5.623	

II próby pokładowe ¹	H ₂ O %	Popio- tu %	C %	H %	N %	S ogól- nej %	O %	War- tość kalor. oblicz.	Wy- daj- ność koku
Pokłady:									
VII górny	7,32	5,58	67,67	3,76	1,30	1,24	13,15	6.039	60,39
VII dolny	6,44	14,20	60,97	3,89	1,04	1,03	12,34	5.625	63,93
VIII	6,78	9,32	64,27	3,97	1,59	2,24	11,86	5.979	61,24
IX	6,30	5,43	69,94	3,95	1,73	1,32	12,03	6.386	60,75
XII	6,55	7,77	65,94	4,01	1,32	1,32	13,12	6.042	59,67
XIII górny	7,43	4,17	72,28	4,07	1,46	0,78	9,92	6.715	64,48
XIII dolny	6,58	5,84	68,78	4,59	1,46	0,78	12,06	6.509	62,13
XIV górny	6,39	1,51	71,46	4,99	1,54	1,35	12,77	6.845	59,51
XIV dolny	6,89	3,87	68,70	5,01	1,43	1,87	12,41	6.650	60,02
XV	5,61	7,25	69,87	3,84	1,73	2,16	9,57	6.505	63,06
Otwór XXVI pokł. z głę- bokości 1040 m. (sio- dłowy)	2,15	7,76	73,54	4,37	1,29	0,50	10,49	6.919	73,40

Na całym obszarze III oraz na całym prawie obszarze II grupa siodłowa leży na głębokościach ponad 1.000 m.

Ujemną cechą obszaru jest znaczna grubość nadkładu. Jest ona mi-

¹ Porówn. „Sprawozdanie Polskiego Instytutu Geologicznego”, t. I, zesz. 4—6, 1922, str. 605.

nimalną w pobliżu szybów Brzeszcze 50—60 m. W kierunku południowym wzrasta i sięga 800 m.

Cała południowa grupa nadań Gwarectwa Brzeszcze zdaje się nie przedstawiać większej wartości przemysłowej wobec tego, że żaden z wykonanych tu kilku otworów o głębokości 800—900 m nie przebił nadkładu i nie doszedł do utworów produktywnych.

Na terenach tych znajdują się trzy kopalnie: Brzeszcze — obecnie czynna, Jawiszowice — w budowie i Spytkowice — nieczynna.

Oszacowanie wartości

a) Pola górnicze (nadania).

Państwowy Instytut Geologiczny określa powyżej zasoby węgla kamiennego na obszarze 25,8 km², przylegających do kopalni „Brzeszcze” na 596 milionów tonn, czyli po $596.000.000 : 25.800.000 = 23,1$ t. pod 1 m². Ponieważ omawiane 22 pola górnicze o łącznej powierzchni 7.940.412 m² znajdują się właśnie na tym obszarze, więc zasoby węgla tych 22 pól górniczych stanowić będą $7.940.412 \times 23,1 =$ około 183.500.000 tonn.

Przyjmując roczną produkcję kopalni „Brzeszcze” 410.500 (1926 r.) otrzymamy, że zasoby te wystarczą na przeszło 440 lat.

Dla obliczenia wartości tych zasobów brane mogą być w rachubę, oczywiście, tylko zasoby, które dałyby się wydobyć w okresie 100 lat. Następnie dla określenia rocznej renty przyjmujemy rzeczywisty czysty zysk osiągnięty z kopalni „Brzeszcze” w 1926 r. równy Zł 0,55 na każdej wydobytej tonnie (bilansowo zysk ten wyprowadzony został na 0), a zatem roczny zysk czyli renta będzie wynosić $410.500 \times 0,55 =$ Zł 225.775; kapitalizując otrzymaną rentę z 7% składanych na przeciąg 100 lat

według wzoru $K = \frac{R (p^n - 1)}{p^n (p - 1)}$, otrzymamy wartość zasobów węgla w tych

$$22 \text{ nadaniach} = \frac{225.775 \times 870}{60,97} = \text{Zł } 3.220.100.$$

Wartość zasobów, pokryta 1 m² nawierzchni, wyniesie:

$$3.206.000 : 7.940.412 = \text{Zł } 0,40.$$

b) Wyłączności górnicze, pokrywające pokłady węgla.

Państwowy Instytut Geologiczny oblicza powyżej zasoby węgla obłożone zarówno polami, jak i wyłącznościami górniczymi w północnej grupie, zapisane na rzecz Gwarectwa „Brzeszcze” łącznie na 1.004.000.000 tonn, całą zaś południową grupę uważa za nie przedstawiającą większej wartości.

Z tych 1.004.000.000 tonn zasobów 183.500.000 tonn stanowią zasoby 22 pól górniczych, czyli zasoby obłożone 988 wyłącznościami o łącznej powierzchni 247.454.093 m², wynosić będą

$$1.004.000.000 - 183.500.000 = 920.500.000 \text{ tonn.}$$

Wartość zasobów węgla, pokrytych 1 m², należy uważać równą wartości zasobów, pokrywających 1 m² terenów Schlutiusa, czyli łączna wartość tych zasobów wyniesie:

$$247.454.093 \times 0,0031 = \text{okr. Zł } 767.000.$$

Łączna zatem wartość nadań i wyłączności górniczych, zapisanych na rzecz Gwarectwa „Brzeszcze”, wynosi **Zł 3.987.100.**

2. B. TERENY SCHLUTIUSA

Zasoby węgla

Tereny te ciągną się, jak widać na wspomnianej mapie, nieprzerwanie pasmem bezpośrednio na wschód (od linii Biała — Oświęcim) od terenu Gwarectwa „Brzeszcze” aż po Wielkie Drogi pod Skawiną, na północ zaś do Chrzanowa, na południe do Wadowic. Prawo do eksploatacji tych terenów posiadała przed wojną prawie wyłącznie firma „Westdeutsche Thomasphosphatwerke” (Schlutius), mianowicie w 17 gminach powiatu Biała, w 34 gminach powiatu oświęcimskiego, w 35 gminach — wadowickiego, w 28 gminach — chrzanowskiego, w 12 — krakowskiego i w jednej gminie powiatu Podgórze. Na tym olbrzymim terenie o powierzchni 770 km² wywiercono zaledwie 43 głębokie otwory, z których gęściejszą grupę tworzą otwory na linii Ryczów — Spytkowice — Bachowice.

Państwowy Instytut Geologiczny dzieli go z punktu widzenia jego wartości górniczej od razu na dwie części: północną, gdzie miąższość nadkładu jest mniejszą od 800 m, t. j. nie wyłącza praktycznej wartości obszaru, i południową o miąższości nadkładu ponad 800 m, która uniemożliwia obecnie rentowną eksploatację. Powierzchnia północnej części wynosi 493 km², powierzchnia południowej — 277 km². Co do południowej grupy nadań należy zrobić następujące zastrzeżenie: na całym tym obszarze ani jeden otwór nie doszedł do karbonu produktywnego, lecz wszystkie przeprowadzone tu otwory o głębokości 700 — 900 m leżą w pobliżu granicy pomiędzy południową i północną grupą i posłużyły właśnie do przeprowadzenia tej granicy. Znaczna, skrajnie południowa część terenów południowej grupy pozostaje dotąd zupełnie niezbadaną przez wiercenia i nie można wobec tego z całą stanowczością twierdzić, że wszędzie tu głębokość karbonu produktywnego przewyższa 800 m, choć

możliwość płytszego występowania zdaje się być, ze względu na ogólne warunki geologiczne, całkowicie niłą. Wobec tego główną wartość ma północna grupa. Robót eksploatacyjnych na tym obszarze nie było. Wszystkie otwory są głębokości 500 — 1.100 m. Charakterystyczną ujemną cechą obszaru jest znaczna naogół miąższość nadkładu. Karbon produktywny występuje na powierzchni tylko w jednym punkcie (Góra Grójecka); w reszcie obszaru nie został nigdzie stwierdzony płyciej 150—200 m; w południowej zaś części obszaru miąższość nadkładu zbliża się, jak widzimy, do 800 m.

Stratygrafia karbonu produktywnego przedstawia tu pewne swoiste cechy. Najważniejsza w innych częściach polskiego zagłębia grupa siodłowa tu nosi charakter poziomu geologicznego bez odpowiednich grubych pokładów, a tylko z paru przerostami węgla o grubości kilkudziesięciu centymetrów. Tylko w nader nieznacznej części obszaru została stwierdzoną obecność w tej grupie grubszych pokładów węgla. Natomiast w dużej ilości otworów stwierdzono występowanie grubych pokładów: 3—7 m w najniższych częściach grupy łękowej; tworzą tu one lokalną grupę t. zw. Ryczowskich pokładów. Nie zatrzymując się na kwestjach czystej stratygrafii i mając na oku tylko cele wyłącznie praktyczne, łączymy Ryczowskie pokłady z problematycznymi nieco pokładami siodłowymi w jedną serię, dla której zachowujemy nazwę grupy Ryczowskiej. W wyższej części łękowej grupy mamy pokłady tego samego naogół typu, co i w innych kopalniach Zagłębia Krakowskiego. Wydzielamy tu grupę pokładów Jaworzna, odpowiadającą według śląskiego podziału częściowo pokładom orzeskim, częściowo zaś dolnej części łaziskich. Najwyższymi pokładami w naszym obszarze będą prawie wyłącznie pokłady Jaworzna. Wyższe łaziskie pokłady występują na nader tylko nieznacznej przestrzeni w północnej części obszaru. W grupie brzeżnej tylko w jednym otworze zostały spotkane dwa pokłady o miąższości ponad 1 m. Można więc ją tu uznać za niemającą praktycznego znaczenia.

Przy obecnym naszym stanie wiedzy o obszarze nie można dać dokładniejszego pojęcia o jego budowie geologicznej.

Przy obliczeniu więc zapasów węgla trzeba grupować otwory, które dały mniej więcej zbliżone wyniki, i według tych grup otworów dzielić obszar na szereg rejonów, dla których podane są poniżej osobne obliczenia.

Jak wszędzie, bierze się pod uwagę pokłady ponad 1 m grubości i do głębokości 1.000 m. Potrąca się 20% na straty w filarach oporowych, większych uskokach i t. d.

Obliczenie przeprowadza się w ten sposób, że dla każdego rejonu

bierze się przeciętną grubość pokładów we wszystkich otworach w danym rejonie, z wyjątkiem tych, które leżą głębiej 1.000 m, przyjmuje się następnie, że grupa pokładów z określoną z tych danych przeciętną sumaryczną miąższością leży w granicach całego rejonu. Otrzymuje się w ten sposób cyfrę zapasów, którą zalicza Państwowy Instytut Geologiczny do kategorii zapasów prawdopodobnych.

Znaczna część otworów nie sięga 1.000 m, będąc więc pogłębioną do tego poziomu mogłaby oczywiście spotkać jeszcze inne pokłady węgla. Dla wzięcia pod rachubę tej możliwości oblicza się dla każdego rejonu na mocy przekrojów otworów przeciętny procentowy stosunek sumarycznej miąższości węgla do miąższości karbonu produktywnego, przeciętego tymi otworami, następnie w tych otworach, które z geologicznego punktu widzenia nie wykluczają możliwości spotkania głębszych pokładów, bierze się różnicę między 1.000 m i głębokością danego otworu i według wspomnianego wyżej procentowego stosunku węgla, określa się, ile węgla można się tu jeszcze spodziewać. Otrzymuje się pewną przeciętną miąższość węgla leżącego między poziomami zbadanymi przez otwory, a poziomem 1.000 m. Obliczony w ten sposób dodatkowy zapas węgla zalicza się do kategorii zasobów możliwych.

Państwowy Instytut Geologiczny wydziela następujące 8 rejonów:

Rejon I. W rejonie tym brak jest grupy Ryczowskiej w znaczeniu przemysłowym, poza tem w jednym z dwóch miejscowych otworów został spotkany pokład grubości 1,20 m, w drugim zaś spotkano tylko przerosty o miąższości poniżej metra. Przyjmuje się, że w rejonie I o powierzchni 38,2 km² niema węgla nadającego się do odbudowy.

Rejon II. Pokładów Ryczowskich, nadających się do odbudowy, brak. W północnej części rejonu są tylko pokłady Jaworzna, częściowo górne łaziskie, w południowej również i brzeżne, zawierające wyjątkowo dwa pokłady ponad 1 m.

Powierzchnia rejonu wynosi 75,4 km². Przeciętna miąższość pokładów w otworach 6 m. Zapas prawdopodobny — 361 milj. tonn. Przeciętna miąższość możliwych pokładów poniżej poziomu zbadanego przez otwory i do 1.000 m — 2 m. Zapas możliwy — 121 milj. tonn. Razem rejon II — 482 miliony tonn.

Przeciętna wartość kaloryczna węgla 6.200 kaloryj.

Rejon III. W jednym otworze tego rejonu (głębokości 1.020 m) spotkano tylko jeden pokład grubości 1,20 m, należący do grupy Jaworzna. Powierzchnia 36 km². Przyjmuje się, że istnieje jeden pokład węgla, zapas prawdopodobny wyniesie 29 milj. tonn.

Przeciętna wartość kaloryczna węgla 6.200 kaloryj.

Rejon IV. Zaczyna się tu już obszar występowania pokładów Ryczowskich. Sumaryczna grubość pokładów tej grupy jest mniejszą, niż w następującym wschodnim rejonie, wynosi mianowicie przeciętnie 9 m. Prócz tego w większej części otworów znajdują się pokłady grupy Jaworzna. Ogólną przeciętną grubość pokładów, zbadanych przez otwory w rejonie, określa się na 12,50 m. Przy powierzchni 98,3 km² wypada prawdopodobny zapas 983 milj. tonn. Możliwy zapas, określony poniżej poziomu zbadanego przez otwory i do 1.000 m, wynosi 338 milj. tonn.

Przeciętna wartość kaloryczna węgla 5.900 kaloryj.

Rejon V. Rejon ten jest najbogatszą częścią całego obszaru b. Schlutiusa. Sumaryczna miąższość grupy Ryczowskiej wynosi tu około 20 m. Cała przeciętna sumaryczna miąższość węgla spotkanego w otworach rejonu wynosi 23 m, czyli ogromna większość zapasów jest ześrodkowana w pokładach Ryczowskich; nieznaczna zaś część w grupie Jaworzna.

Powierzchnia rejonu wynosi 56,5 km². Zapas prawdopodobny 1.040 milj. tonn.

Zapasy możliwe, obliczony tak jak dla poprzednich rejonów, sięga tylko 62 milionów tonn.

Przeciętna wartość kaloryczna węgla 5.900 kaloryj.

Rejon VI. Obejmuje skrajną wschodnią część obszaru, zajętego przez pokłady Ryczowskie. Są one tu znacznie słabiej rozwinięte, niż w poprzednim rejonie. Przeciętna ich miąższość wynosi 4 m. Są to jedyne pokłady, zasługujące na uwagę w tym rejonie.

Powierzchnia — 33,3 km². Prawdopodobny zapas — 106 milj. tonn.

Przeciętna wartość kaloryczna węgla 6.000 kaloryj.

Rejon VII. Obejmuje północną grupę nadań, gdzie można oczekiwać tylko pokładów grupy Jaworzna. Przeciętna sumaryczna miąższość tych pokładów, przeciętych w otworach, wynosi 9 m. Powierzchnia rejonu — 54,6 km². Prawdopodobny zapas 393 milj. tonn. Możliwy zapas 297 milionów tonn.

Przeciętna wartość kaloryczna węgla 5.600 kaloryj.

Rejon VIII. Wszystkie otwory w tym rejonie, obejmującym skrajną wschodnią część obszaru, spotkały wyłącznie pokłady grupy brzeżnej o miąższości poniżej 1 m.

Ogółem tereny b. Schlutiusa zawierają następujące zapasy węgla :

	tonn
zapasy prawdopodobne . . .	2.912.000.000
zapasy możliwe	818.000.000
Razem	3.730.000.000

Oszacowanie wartości

Państwowy Instytut Geologiczny podaje powyżej zasoby węgla kamiennego na 3.730.000.000 tonn, przestrzeń obejmująca te tereny wynosi 853.739.405 m².

Dla określenia wartości zasobów węgla kamiennego na tych terenach, obłożonych 3.029 państwowymi wyłącznościami górniczymi, przyjmujemy sumę, którą zapłacił Skarb Państwa w różnych terminach firmie S. A. Westdeutsche Thomas - Phosphatwerke, byłej właścicielce tych terenów, a mianowicie 305.399,55 dolarów, równą **Zł 2.718.000.**

Wartość zasobów węgla pokrytych 1 m² nawierzchni wyniesie:

$$2.718.000 : 853.739.405 = \text{Zł } 0,0031.$$

3. PAŃSTWOWE POLE GÓRNICZE „JULJUSZ”

Pole to leży w gminie Tenczynek, powiatu chrzanowskiego, i obejmuje obszar 315.811 m²; przyjmując, jak na terenach nadań Gwarectwa „Brzeszcze”, 23,1 tonny węgla pod 1 m² nawierzchni, można obliczyć zasób węgla na 7.295.000 tonn, zaś wartość jego, liczona jak wyżej, po Zł 0,40 za 1 m² nawierzchni, wyniesie $315.811 \times 0,40 = \text{okr. Zł } 126.000.$

Całkowita zatem wartość państwowych złóż węglowych w Zagłębiu Krakowskiem wynosi **Zł 6.807.000.**

Tablica XXIV.

Zestawienie ogólne państwowych zasobów węgla kamiennego w Zagłębiu Krakowskiem

O b s z a r y	Zasoby stwierdzone	Zasoby prawdopodobne	Zasoby możliwe	Zasoby ogółem
	w t o n n a c h			
Gwarectwo Węglowe „Brzeszcze”	44.850.000	755.150.000	204.000.000	1.004 000.000
b. Tereny Schlutiusa . .	—	2.912.000.000	818.000.000	3.730.000.000
Pola górnicze „Juljusz” .	—	2.433.000	4.862.000	7.295.000
R a z e m . .	44.850.000	3.669.583.000	1.026 862.000	4.741.295.000

Tablica XXV.

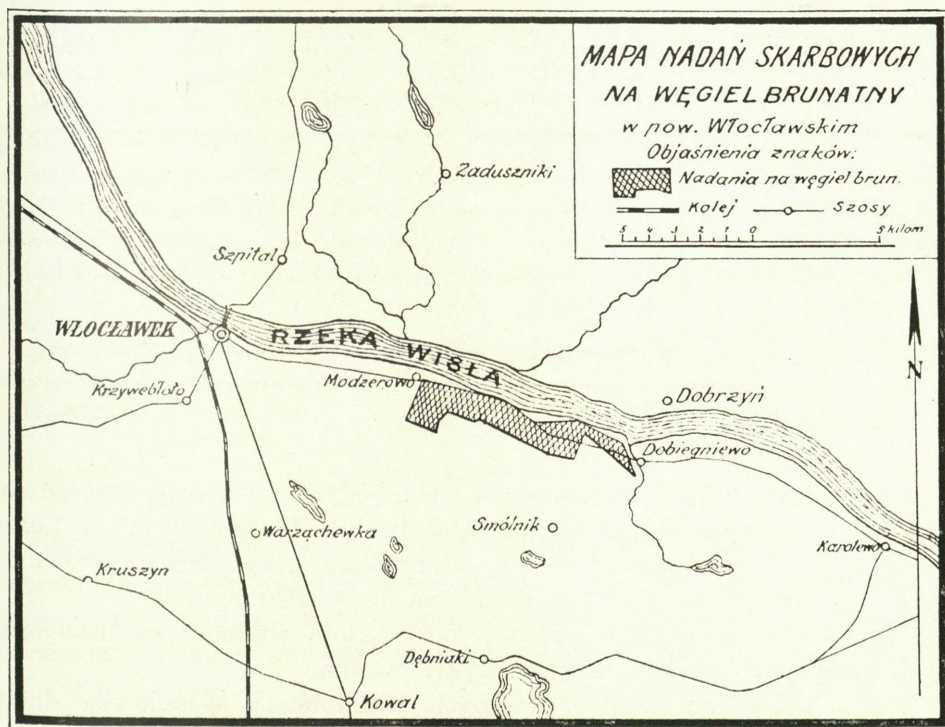
Zestawienie ogólne państwowych zasobów węgla kamiennego w Polsce

Z a g ł ę b i a	Zasoby stwierdzone	Zasoby prawdopodobne	Zasoby możliwe	Zasoby ogółem
	w t o n n a c h			
Górno-Sląskie	130.960.000	2.999.040.000	1.247.000.000	4.377.000.000
Dąbrowskie	13.036.000	62.601.500	19.190 000	94.827.500
Krakowskie	44.850.000	3.669.583.000	1.026.862.000	4.741.295.000
Razem . . .	188.846.000	6.731.224.500	2.293.052.000	9.213.122.500

D. ZŁOŻA WĘGLA BRUNATNEGO

a) NADANIA GÓRNICZE W WOJEWÓDZTWIE WARSZAWSKIEM

Według Państwowego Instytutu Geologicznego 7 nadań, przedstawionych na poniższej „Mapie nadań skarbowych na węgiel brunatny”

między Włocławkiem a Dobrzyniem na lewym brzegu Wisły, ciągną się wąskim pasmem na 9 km długości i $\frac{1}{2}$ — 2 km szerokości przez wioski i osady Modzerowo, Wistka Królewska, Wistka Szlachecka i Dobiegniewo i zajmują blisko 8 km² powierzchni.

Oprócz przerostów węgla i cieńszych jego pokładów, nie nadających się do odbudowy, napotyka się w podłożu grubszy pokład (1,10 m—2,60 m miąższości) węgla brunatnego, tak zwany pokład podstawowy, który znajduje się tu na głębokości od 20 m — 50 m w *miocieńskiej* formacji lignitowej i który jedynie może tu wchodzić w rachubę. Formację lignitową przykrywają zgodnie tłuste pstre iły *pliocieńskie* i wyżej niezgodnie piaski i iły *dyluwialne*.

Zasoby węgla brunatnego na tych nadaniach należy zaliczać do kategorii *prawdopodobnych*.

W tablicy poniższej wykazane są dane, dotyczące tych nadań oraz wierconych na nich otworów.

Tablica XXVI.

Zasoby węgla brunatnego

Nazwa koncesji	Powierzchnia m ²	Głębokość otworu m	Głębokość znalezienia węgla m	Miąższość węgla m	Przypuszczalne zasoby węglowe m ³
Modzerowo I	1.137.555	45,3	44,0	1,30	1 478.821
Modzerowo II	1.134.641	—	—	1,10	1.248.105
Wistka Królewska I . .	1.137.734	41,5	40,3	1,20	1.365.280
" " II . .	1 137 704	20,7	19,5	1,20	1.365.244
" Szlachecka I . .	1 137.890	33,0	29,7	2,60	2.958.514
" " II . .	1.137.965	53,15	50,95	3,20(?)	3.641.488
Dobiegniewo	1.137.930	19,15	28,0	1,15	1.308.619
Razem . .	7.961.419				13.366.071

Biorąc pod uwagę nieregularność złoża, ogólniej będzie przyjąć zasoby węglowe tych nadań w okrągłej liczbie 10.000.000 m³, i licząc wówczas, że 1 m³ waży 1 tonnę, otrzymamy przypuszczalnie zasoby węgla brunatnego na tych koncesjach na 10.000.000 tonn.

Węgiel ten, przeważnie ziemisty, nie posiada wysokiej wartości opałowej; nadaje się ewentualnie do brykietowania.

Próby odbudowy węgla brunatnych w okolicach Włocławka dotąd

nie powiodły się, głównie wskutek ciężkiej walki z kurzawką, która tak łatwo wytwarza się w piaszczystej formacji lignitowej w bezpośrednim sąsiedztwie z Wisłą.

Wszystkie nadania górnicze na węgiel brunatny pozostają w dzierżawie Tow. Akc. „K. Scheibler” w Łodzi. Złoża te nie posiadają obecnie prawie żadnej wartości rynkowej.

b) NADANIA GÓRNICZE NA GÓRNYM ŚLĄSKU

Uprawnienia skarbowe pod nazwą „Spendelmühle” obejmują powierzchnię 2.189.000 m² w powiecie rybnickim. Danych dla określenia zasobów brak.

Nadania narazie wartości rynkowej nie posiadają.

E. ZŁOŻA MIEDZI¹

Pod Kielcami znajduje się państwowa kopalnia rudy miedzianej „Miedziana Góra” (patrz: Mapa nadań skarbowych na rudę żelazną i miedź, str. 196); złoża rudy zalega w warstwach paleozoicznych wyżyny Kielecko - Sandomierskiej. Początek eksploatacji sięga czasów Staszica i Lubeckiego. W czasie wojny (1914 — 1918 r.) brak miedzi zachęcił okupantów austriackich do ponownej eksploatacji. W 1920—1923 r. poszukiwania rządowe odkryły rudę w postaci soczewek i żyłek czarnej miedzi 2 do 3 cm grubości z zawartością miedzi zaledwie 17 do 21%, głębiej jeszcze uboższe iły miedzionośne. Państwowy Instytut Geologiczny określa zasoby na 100.000 tonn łu miedzionośnego z zawartością 2 do 3% miedzi.

W tych warunkach państwowe złoża miedzianogórskie nie mają znaczenia przemysłowego.

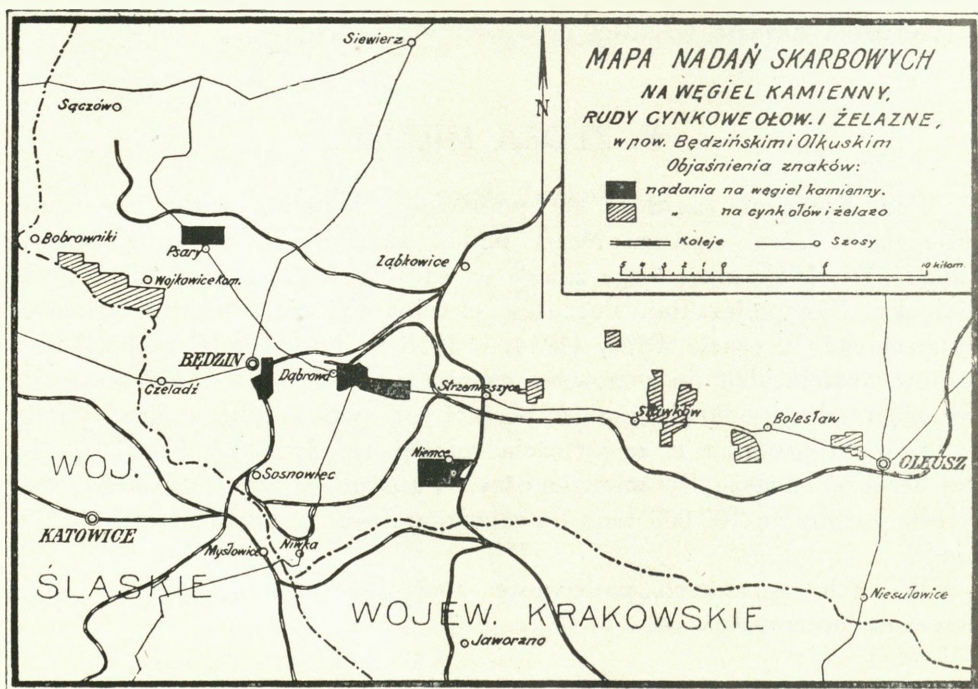
F. ZŁOŻA CYNKU I OŁOWIU¹

Pod względem wydobycia rud cynkowych Polska zajmuje obecnie trzecie miejsce w świecie, a pierwsze w Europie; pod względem rud ołowianych — dziesiąte światowe, a czwarte europejskie. Złoża rudy cynkowej zalegają w zagłębiu polsko-śląskim; należą one do formacji

¹ Opis złóż według Państwowego Instytutu Geologicznego.

tryjasowej i znajdują się w postaci galmanu i blendy cynkowej w dolomicie kruszczonośnym na wapieniu podstawowym. Rudy ołowiane znajdują się w postaci siarczku ołowiu. Najbogatsze skupienia rud cynkowych i ołowianych znajdują się w niecce bytomskiej na Górnym Śląsku; blenda cynkowa Górnego Śląska zawiera 20% Zn i 4% Pb, zaś galman do 15% Zn i 4% Pb. W okręgu dąbrowskim rudy są znacznie uboższe (galman 9—13 Zn i 2—3 Pb), na terenie krakowskim złoża w postaci głównie galmanu są bardzo biedne i nieregularne; wydobywanie rud krakowskich należy właściwie do przeszłości.

Jako uboczny produkt przy wytopianiu rud otrzymuje się srebro i kadm.

Na tych terenach, objętych powyższą „Mapą nadań skarbowych na węgiel kamienny, rudy cynkowe, ołowiane i żelazne”, Skarb Państwa jest właścicielem następujących pól górniczych cynkowo-ołowianych: „Józef” (koło Olkusza), „Ulisses” i „Jerzy” (koło Bolesławia), „Anna” (pod Strzemieszycami), „Herkules” (w Bobrownikach), „Barbara” (w Zychlicach), „Wojkowice” (w Wojkowicach) i wielkie pole „Fryderyk”, które przed wojną należało do prusko-fiskalnej kopalni ołowiu.

Żadne z tych pól nie jest eksploatowane we własnym zarządzie, lecz stanowią one obiekt dzierżawy z czynszem podług ilości wytopionego kruszcu.

Zasoby

Zasób kruszczów w tych polach nie został dotychczas należycie poznany; dane, które w tym przedmiocie posiada Państwowy Instytut Geologiczny, dadzą się streścić jak następuje:

1. *Pole górnicze „Fryderyk”* koło Tarnowskich Gór. Władze górnicze pruskie obliczały w 1905 r. zasoby tego pola, nadające się do eksploatacji, na 1.030.000 tonn siarczku ołowiu (galeny) o średniej zawartości ołowiu 78%.

2. *Kopalnia „Ulisses”*. Zasoby pola, eksploatowanego przez tę kopalnię, zostały oszacowane w przybliżeniu na 50.000 tonn ołowianki, blendy, markasytu i galmanu. Obliczenie to należy jednak uważać za zbyt ostrożne, zwłaszcza, jeśli chodzi o galmany, dotychczas nieeksploatowane, których zasoby nie dają się jednak dziś ująć cyfrowo ze względu na brak odpowiednich poszukiwań górniczych.

3. *Kopalnia „Józef”*. Pole jej kruszonośne uchodzi za całkowicie wyeksploatowane. Tyczy się to jednak tylko galmanów bardziej zasobnych. Co do galmanów uboższych (z zawartością cynku niższą od 6%), to nie były one dotychczas dobywane, jakkolwiek eksploatacja ich — przy zastosowaniu ulepszonych metod koncentracji — mogłaby dać wyniki dodatnie. Zasoby tych galmanów nie zostały jednak dotychczas poznane.

4. *Pola górnicze „Anna”, „Herkules”, „Barbara” i „Wojkowice”*. Pola te oddawna nie były eksploatowane. Są one ubogie, ale niebezwartościowe. Ocena ich, choćby przybliżona, nie jest dziś możliwa dla braku odpowiednich danych.

Oszacowanie wartości

a) *Złoża rudy, ołowiu i srebra na Górnym Śląsku.*

Na dwóch polach górniczych „Fryderyk B” i „Fryderyk C”, o łącznej powierzchni 87.689.236 m² Rząd Polski posiada uprawnienia tylko na rudę ołowianą i srebrną, uprawnienia zaś na rudę cynkową, znajdującą się w tych samych polach, należą do Hohenlohe.

Ponieważ obydwie te rudy znajdują się tu w jednym i tem samym złożu, więc według ustawy górniczej, posiadacz uprawnień na jedną

z tych rud przy eksploatacji tej rudy obowiązany jest wyeksploatowaną jednocześnie drugą rudę oddawać posiadaczowi uprawnień na tę ostatnią rudę za zwrotem kosztów eksploatacji.

W taki sposób Hohenlohe, eksploatując na wymienionej wyżej przestrzeni rudy cynkowe, oddaje Skarbowi Państwa jednocześnie wydobyte rudy ołowiane za zwrotem kosztów eksploatacji.

W ciągu ostatnich dwóch lat (1926 i 1927) Rząd Polski, a raczej na mocy umowy dzierżawnej, Huta w Strzybnicy otrzymała w ten sposób około 12.000 tonn rudy ołowianej, czyli średnio po 6.000 tonn rudy rocznie, zwracając po 12,4 funtów szterlingów (w 1926 r.) od 1 tonny kosztów własnych eksploatacyjnych, giełdowa zaś cena tej rudy była w tym czasie 20 funtów, czyli czysty zysk na 1 tonnę rudy wynosił 7,6 funtów szterlingów = okragło Zł 330, a zatem czysty roczny zysk, czyli renta roczna Huty w Strzybnicy ewentualnie Skarbu Państwa stanowi $6.000 \times 330 = \text{Zł } 1.980.000$.

Service Financier oblicza przy likwidacji dóbr poniemieckich zasób rudy ołowianej (galeny) na 147.000 tonn, wartość złóż tych wynosi Zł 10.025.000.

b) Złóża rudy cynkowej i ołowianej w okręgu Dąbrowskim.

Rudy cynkowe, ołowiane z domieszką żelaznych zalegają w jednym złożu pod terenem 6 nadań o powierzchni 10.175.609 m² (patrz: Mapa nadań skarbowych na węgiel kamienny, rudy cynkowe, ołowiane i żelazne w pow. będzińskim i olkuskim na str. 190).

Zasoby blend na nadaniu „Ulisses” Państwowy Instytut Geologiczny określa na 50.000 t, zatem blend tych wystarczy jeszcze, przy produkcji 1926 r. = 25.000 t, na 2 lata.

Przyjmując cenę rynkową 1 t blendy według przyjętego wzoru dla określania wartości rud cynkowych dla blend z zawartością Zn od 15 — 20%, na 2% ceny giełdowej cynku, otrzymamy tę cenę, według notowań giełdowych 1926 r. = $1.400 \times 0,02 = \text{Zł } 28$.

W ten sposób wartość rocznej produkcji wyniesie:

$$25.000 \times 28 = \text{Zł } 700.000.$$

zaś czynsz dzierżawny, czyli otrzymana renta roczna = według umowy 4% od wartości wydobytych rud będzie stanowić Zł 28.000.

Kapitalizując tę rentę z 7% składanych na przeciąg 2 lat według wzoru :

$$K = \frac{R (p^n - 1)}{p^n (p - 1)} = 28.000 \times 1,85,$$

otrzymamy wartość Zł 51.800.

Zasoby galmanów z zawartością 7—8% Zn określa Franko-Polskie T-wo na 150.000 t. (jest ich bezwzględnie znacznie więcej, lecz Państwowy Instytut Geologiczny określić ich, z powodu braku danych poszukiwawczych, nie może).

Mając na względzie, że eksploatacja w większych ilościach tak biednych galmanów obecnie nie kalkuluje się, przyjmujemy, że zasoby, podane przez Franko-Polskie T-wo przy produkcji rocznej = 15.000 t, wyeksploatuje się po 10 latach.

Wartość galmanów z zawartością Zn do 10% określa się na podstawie ogólnoprzyjętego wzoru na 0,5% wartości giełdowej Zn, a znaczy wyniesie ona według notowań 1926 r. $1.400 \times 0,005 = \text{Zł } 7$, a zatem wartość rocznej produkcji wyniesie $15.000 \times 7 = \text{Zł } 105.000$, a roczny czynsz dzierżawny, czyli roczna renta, stanowiąca według umowy 3% wartości produkcji, wyniesie $105.000 \times 0,03 = \text{Zł } 3.150$.

Kapitalizując tę rentę z 7% składanych na przeciąg 10 lat według wzoru :

$$K = \frac{R (p^n - 1)}{p^n (p - 1)} = 3.150 \times 7,$$

otrzymamy wartość zasobów galmanów = Zł 22.050.

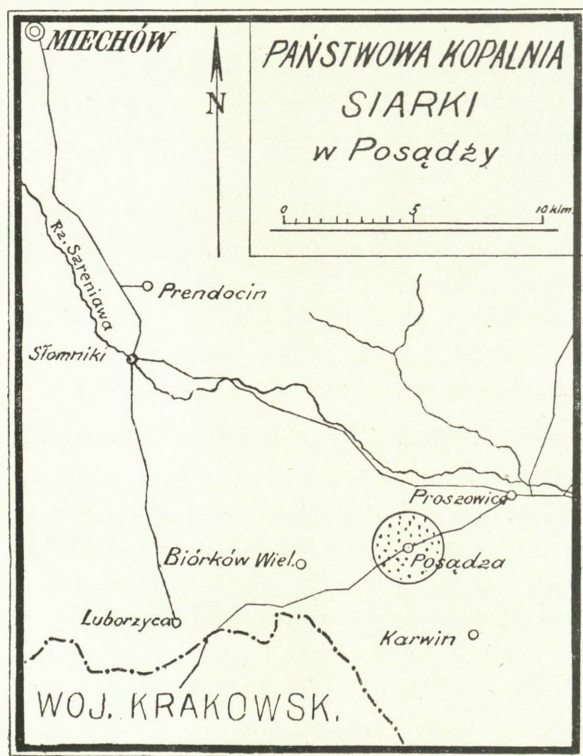
Łącznie z wartością zasobów blend otrzymamy wartość zasobów rud cynkowych = $51.800 + 22.050 = \text{Zł } 73.850$, okrągło Zł 74.000.

Otrzymana cyfra jest bezwzględnie małą, ponieważ zasoby galmanów przyjęto tylko 150.000 t, gdy jest ich na wszystkich nadaniach daleko więcej. Mając na względzie, że obecnie eksploatacja biednych galmanów nie kalkuluje się i zatem może być rzeczą przyszłości, trudno jest wyznaczyć obecnie tę rzeczywistą wartość.

Wartość zatem ogólna rud cynkowych i ołowianych wynosi Zł 10.099.900.

G. ZŁOŻA SIARKI

Do Skarbu Państwa należy kopalnia siarki w Posądku (uwidocz-
niona na poniższej mapce) — dziś nieczynna. Wykonane tu wiercenia
w 1920 i 1921 r. pozwoliły na obliczenie prawdopodobnych zasobów
tego złoża, które wynoszą około 2.000.000 tonn surowca z zawartością
10% siarki.

Na Górnym Śląsku Skarb Państwa posiada dwa uprawnienia gór-
nicze na rudę siarczaną w powiecie tarnogórskim Friedrich A i B
o powierzchni po 2.189.000 m². Danych dla określenia zasobów brak;
wartości rynkowej uprawnienia te nie posiadają.

H. ZŁOŻA RUD ŻELAZNYCH

Zasoby

Złoża rud żelaznych rozrzucone są na znacznej przestrzeni niewielkimi stosunkowo gniazdami, stąd też mają nieznaczną wydajność na jednostkę nawierzchni. Niewielkie zasoby dość bogatych w żelazo (35 do 55% Fe) rud okresu dewońskiego (limonity i sferosyderyty) zalegają w Kieleckim i zachodniej części Radomskiego. Rudy okresu triasu w postaci ilastej i brunatnej z zawartością żelaza 30 do 33% znajdują się w pasie Bliżyn — Starachowice (Patrz: Mapa nadań skarbowych na rudę żelazną i miedź na str. 196). Rudy żelazne jurajskie — najbogatsze w Polsce — zalegają w grzbiecie krakowsko-wieluńskim od źródeł Warty do Wielunia (t. zw. Zagłębie Częstochowsko-Wieluńskie na str. 197) w postaci ilów rudonośnych szarych lub czarnych z zawartością 29 do 34% Fe.

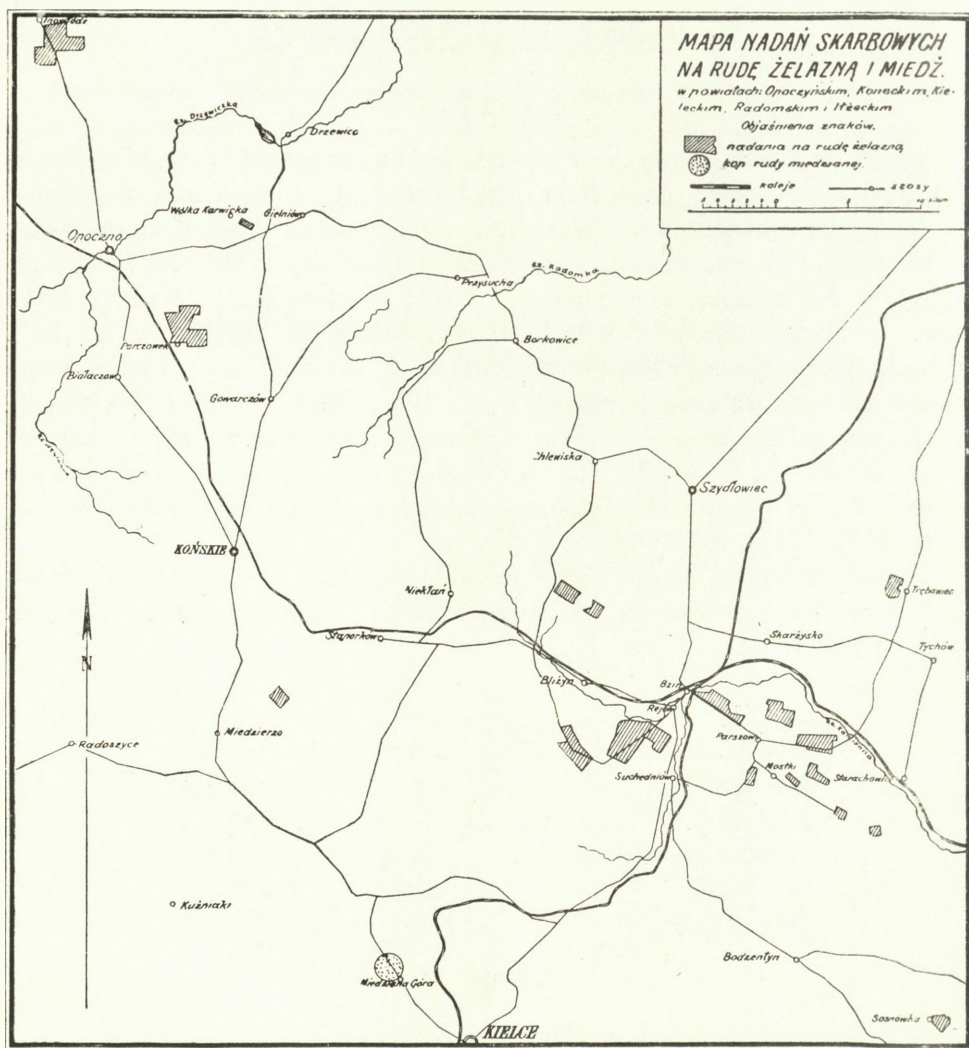
Państwowe nadania górnicze na rudę żelazną, jak widać na dwóch mapach nadań skarbowych na rudę żelazną, znajdują się w następujących powiatach :

	Ilość nadań	Powierzchnia m ²
Iłżecki	8	6.943.944
Konecki	4	8.301.919
Kielecki	7	13.546.939
Częstochowski	42	42.763.456
Wieluński	32	36.415.197
Olkuski	2	2.257.188
Razem	95	110.228.643

35 nadań o powierzchni 47.685.502 m² zostały wydzierżawione.

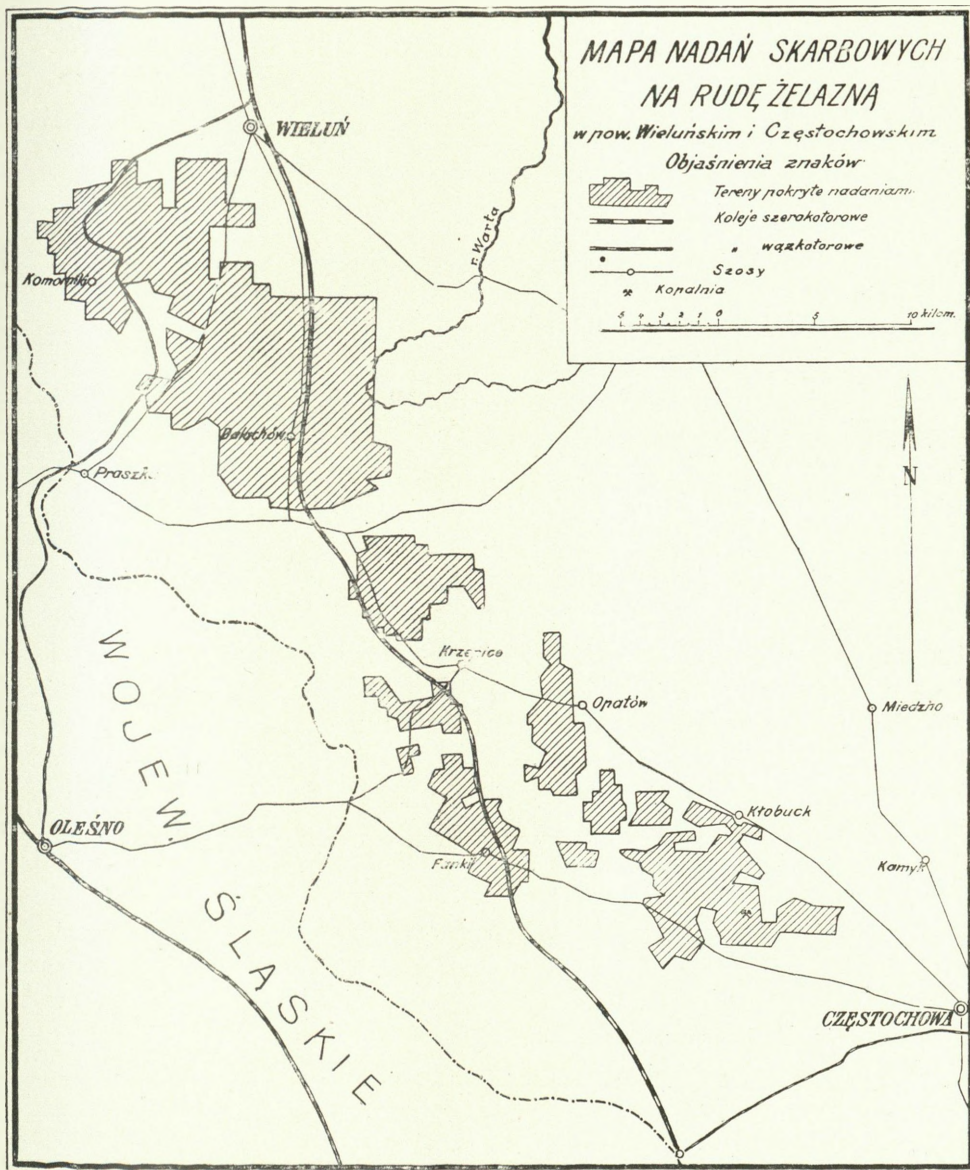
Nadania i kopalnie rud żelaznych, stanowiących własność Skarbu Państwa, tworzą cztery grupy, licząc od zachodu: 1) nadania w okolicach Częstochowy i Wielunia, 2) nadania w okolicach Ogrodzieńca, Krzykawy i na zachód od Siewierza, 3) nadania w okolicach Opoczna i Inowłódza i wreszcie 4) kopalnie w lasach suchedniowskich.

1. Najpoważniejszym obiektem są, bez wątpienia, tereny rudonośne w okolicy Częstochowy i Wielunia. Rząd posiada tu 70 nadań zatwierdzonych, o powierzchni wynoszącej około 70.000.000 m². Nadania te nie są jednak dotychczas dokładnie zbadane. Na każdym z nich wykonano

zaledwie jedno tylko wiercenie i to w sposób niezawsze zadawalniający. Opierając się na danych, ogłoszonych przez inż. St. Kontkiewicza, który oblicza na 1 m² terenów częstochowsko-wieluńskich 0,16 tonn rudy żelaznej, otrzymać można w przybliżeniu ogólną ich zasobność. Wynosi ona 11 milionów tonn rudy żelaznej, zawierającej 30 % żelaza. Cyfrę tę traktować jednak należy, jako zasoby ledwie tylko prawdopodobne.

2. W okolicach Krzykawy Skarb Państwa posiada dwa nadania o powierzchni 2.276.000 m², które jednak nie są dostatecznie zbadane. Wartość nadań rządowych, leżących w liczbie 15, na zachód od Siewierza (Sie-

monia, Mierzęcice, Siewierska Góra i in.), gdzie dawniej wydobywano rudy żelazne, nie da się również dokładnie oszacować bez uprzednich robót poszukiwawczych.

3. Nadania w okolicach Opoczna i Inowłódza nie zostały dotychczas zatwierdzone, a stąd i prawo własności nie ustalone.

4. W lasach suchedniowskich Skarb Państwa posiada 19 pól górniczych (Małachów, Jan w Dziadku, Rendocin, Roznory koło Mirca) oraz jedno nadanie „Staszic”. Zasobności tych pól i nadań także niepodobna oznaczyć bez wykonania uprzednich poszukiwań geologiczno-górnich.

Oszacowanie wartości

Państwowy Instytut Geologiczny, opierając się na danych, ogłoszonych przez inż. St. Kontkiewicza, podaje zasoby rudy żelaznej na nadaniach państwowych w pow. wieluńskim i częstochowskim na 11 milionów tonn na przestrzeni 70 milionów m², czyli po 0,16 t pod 1 m² nawierzchni. P. Oziębłowski podaje zasoby rudy żelaznej średnio na całej przestrzeni nadań państwowych na 0,5 t z 1 m² (Przemysł Górniczo-Hutniczy z 1927 r., Nr. 21, 22). Inne źródła (np. Baedeker Berg - Kalender z 1927 r.) podają jeszcze bogatsze zasoby tych ostatnich złóż.

$$\text{Przyjmując zasobność pośrednią} = \frac{0.16 + 0.50}{2} = 0,33 \text{ t. z } 1 \text{ m}^2,$$

otrzymuje się ogólną zawartość rudy żelaznej na państwowych nadaniach = $110.228.663 \times 0,33 = 36.375.000$ tonn. Po odliczeniu stąd 6.375.000 t (około 20%) na straty przy wydobyciu, pozostanie około 30.000.000 t rudy do wydobycia.

Istniejące umowy dzierżawne na eksploatację rud żelaznych z państwowych nadań przewidują średnie roczne wydobycie z jednego nadania 6.000 tonn, zatem wydobycie ze wszystkich 95 nadań państwowych byłoby 570.000 tonn, a wszystkich zapasów rud wystarczyłoby na około 55 lat.

Wartość rocznego wydobycia, przy średniej cenie rudy żelaznej surowej w 1926 r. Zł 18 za 1 t, określiłaby się na Zł 10.260.000; przy czynszu dzierżawnym Państwa, czyli rencie rocznej 6% wartości wydobytej rudy, roczna renta Państwa wynosi Zł 615.000.

Kapitalizując powyższą rentę z 7% składanych w ciągu 55 lat, otrzymuje się wartość zasobów rud żelaznych w państwowych nadaniach według wzoru :

$$K = \frac{R (p^n - 1)}{p^n (p - 1)} = 615.600 \times 14 = \text{okr. Zł } 8.618.000,$$

czyli wartość zasobów rud żelaznych pokrytych

$$1 \text{ m}^2 = \frac{8.618 \ 000}{110.228 \ 663} = \text{około Zł } 0,078.$$

I. KAMIENIOŁOMY PAŃSTWOWE

W celu posiadania własnych materiałów, niezbędnych do budowy i konserwacji państwowych dróg bitych, Ministerstwo Robót Publicznych zorganizowało i uruchomiło własne kamieniołomy.

WOJEWÓDZTWO KIELECKIE

KAMIENIOŁOMY PAŃSTWOWE W ZAGNANSKU

Kamieniołomy zagnańskie połączone są boczną koleją ze stacją Zagnańsk.

Złoże kamienia, zajmujące powierzchnię 20 ha na gruntach Ministerstwa Rolnictwa, składają się z kwarcytu twardego czerwonego i białego. Kamień ten jest wysoko- i średniowartościowy, nadaje się do celów drogowych, kolejowych i budowlanych.

Państwowy Instytut Geologiczny oblicza zasoby kamienia na 625.000 tonn.

Produkcja w 1926 r. wynosiła 8.955 tonn kamienia i 17.567 tonn tłuczni, razem 26.522 tonn. Kamieniołom zatrudniał w 1926 r. średnio 68 robotników.

Na majątek składają się:

Tory kolejowe :

- 4.165 mb normalnotorowych
- 8.784 mb wąskotorowych (600 mm)
- 11 sztuk rozjazdów normalnotorowych
- 24 sztuki rozjazdów wąskotorowych
- 44 sztuki tarcz obrotowych wąskotorowych

Budynki :

4 domy mieszkalne	Wartość	
	Zł	Zł
16 zabudowań gospodarczych i fabrycznych	14.460	

Urządzenia kopalniane :

- 4 tłuczarki z motorami
- 1 lokomobila
- 1 kompresor
- 1 ładownia

Tabor kolejowy :

2 motory Austro-Daimler łącznej mocy 12 KM		
1 parowóz wąskotorowy		
138 wózków wąskotorowych	65.900	
Inwentarz żywy	40	80.400

WOJEWÓDZTWO KRAKOWSKIE

KAMIENIOŁOMY W INWALDZIE

Złoże wapienia zbitego wysokoprocentowego zajmują powierzchnię 13.300 m². Zasoby kamienia na całej powierzchni i pierwszym horyzoncie wglębnym są na wyczerpaniu. Odbudowa kamienia wglęb z powodu zawalenia hałdami i dopływu wody wymaga znacznych nakładów. Wapień służy do wypalania wapna budowlanego.

Produkcja roczna wynosi około 5.000 m³ kamienia. Kamieniołomy zatrudniają 30 robotników.

Kamieniołomy są wydzierżawione z czynszem rocznym Zł 2.500 plus 50 gr. od 1 m³ ponad 5.000 m³ produkcji rocznej.

Państwo nie posiada własnych urządzeń kopalnianych w Inwaldzie.

Zapas kamienia wynosi jeszcze około 30.000 tonn.

Zł

Wartość kamieniołomu wynosi 10.000

WOJEWÓDZTWO POLESKIE

KAMIENIOŁOMY W KLESEWIE

Kamieniołomy znajdują się w odległości 1½ km od stacji Klesewo, z którą są połączone kolejką wąskotorową. Kamieniołomy zajmują powierzchnię 12.614 ha na gruntach Ministerstwa Rolnictwa. Pokłady zawierają czerwony twardy granit wysokowartościowy, nadający się do celów drogowych, kolejowych i budowlanych. Zasoby pokładów granitu są niezbadane.

Kamieniołomy — wydzierżawione.

Wartość terenów kamieniołomu podana jest w wykazie majątków rolnych Ministerstwa Rolnictwa.

WOJEWÓDZTWO STANISŁAWOWSKIE

KAMIENIOŁOMY JABŁONICA

Kamieniołomy zajmują powierzchnię 2.750 m² na stromym zboczu górskim nad potokiem Jabłonica-Prutec; zawierają one złoża kamienia warstwowego szarego o lepiszczu wapiennym. Kamień dobry używa się na cele drogowe i budowlane. Zasoby kamienia zawierają około kilku tysięcy m³. Produkcja roczna wynosi 400 m³.

Wartość całego kamieniołomu wynosi 1.500

KAMIENIOŁOMY PETRYKÓW

Złoże piaskowca porowatego, nadającego się do celów budowlanych i drogowych, zajmują powierzchnię 1.980 m². Zasoby kamienia są na wyczerpaniu, obecnie wynoszą 2.000 m³.

Produkcja roczna kamienia wynosi 200 m³.

Wartość kamieniołomów wynosi 200

KAMIENIOŁOMY TURKA N/STRYJEM

Kamieniołomy zajmują powierzchnię 1.860 m²; zawierają one złoża piaskowca porowatego, nadającego się do celów budowlanych i drogowych. Zasoby kamienia, będące na wyczerpaniu, wynoszą jeszcze około 1.500 m³. Produkcja roczna wynosi 200 m³.

Wartość kamieniołomów wynosi 200

WOJEWÓDZTWO TARNOPOLSKIE

KAMIENIOŁOMY BIAŁY POTOK

Kamieniołomy o powierzchni 15.000 m² zawierają piaskowiec dewoński czerwony małej wartości budowlanej i używany głównie jako tłuczeń do utrzymania dróg.

Zasoby kamienia wynoszą 30.000 m³, którego produkcja jest zaniechana.

Wartość kamieniołomów wynosi 3.000

KAMIENIOŁOMY CZECHÓW

Kamieniołomy o powierzchni 2.500 m² zawierają pokłady piaskowca szarego, którego zasoby są na wyczerpaniu i wynoszą około 1.000 m³. Produkcja surowca zaniechana.

Wartość kamieniołomów wynosi 500

KAMIENIOŁOMY DRACHÓW

Kamieniołomy o powierzchni 811 m² zawierają złoża miękkiego piaskowca o złomie szaro-czerwonym i szaro-zielonym. Zasoby kamienia są na wyczerpaniu i wynoszą zaledwie około 600 m³.

Wartość kamieniołomów wynosi 150

KAMIENIOŁOMY IWANIE PUSTE

Kamieniołomy o powierzchni 21.079 m² zawierają żwir, używany do konserwacji dróg. Żwir jest na wyczerpaniu.

Wartość kamieniołomów wynosi 1.250

KAMIENIOŁOMY MICHAŁKÓW

Kamieniołomy o powierzchni 14.164 m ² zawierają żwir, używany do konserwacji dróg.	Zł
Produkcja roczna żwiru wynosi 600 m ³ .	
Wartość kamieniołomów wynosi	900

KAMIENIOŁOMY MIELNICA

Kamieniołomy o powierzchni 21.065 m ² zawierają żwir, używany do konserwacji dróg.	
Produkcja roczna żwiru wynosi 300 m ³ .	
Wartość kamieniołomów wynosi	1.250

KAMIENIOŁOMY OKUPY

Kamieniołomy o powierzchni 19.710 m ² zawierają pokłady żwiru, używanego do konserwacji dróg.	
Wartość kamieniołomów wynosi	1.250

WOJEWÓDZTWO WOŁYŃSKIE

KAMIENIOŁOMY JANOWA DOLINA POD KOSTOPOLEM

Kamieniołomy zajmują powierzchnię 17,5 ha na gruntach Ministerstwa Rolnictwa; zawierają złoża bazaltu wysokowartościowego, nadającego się do celów kolejowych, drogowych i budowlanych.

Zasoby bazaltu wynoszą około 3.000.000 tonn.

W 1926 r. rozbudowa kamieniołomów była zaledwie zaczęta.

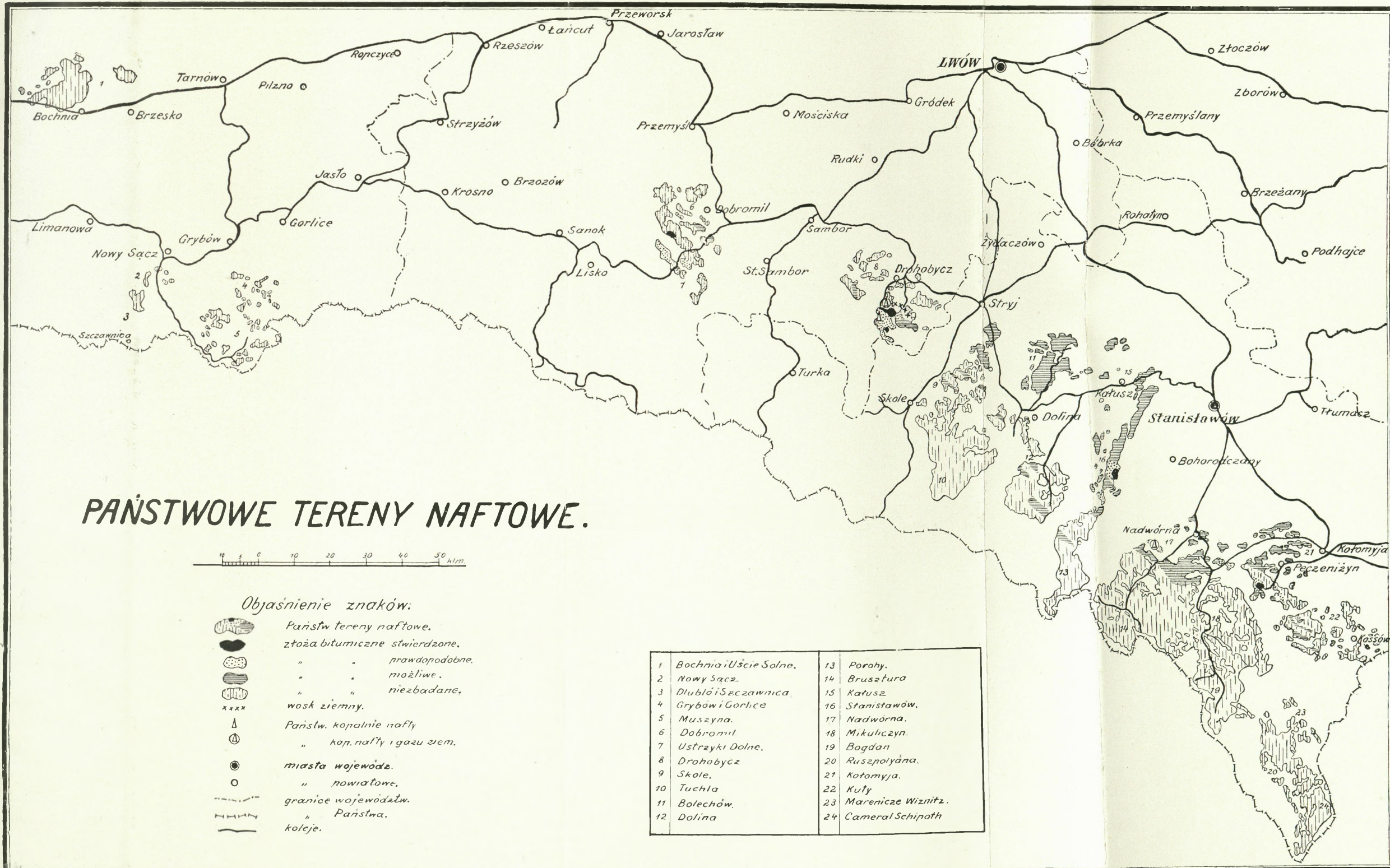
Wartość terenów podana jest w wykazie majątków rolnych Ministerstwa Rolnictwa.

Całkowita wartość kamieniołomów państwowych 100.600

K. PAŃSTWOWE TERENY NAFTOWE

Złoża ropy naftowej, wosku ziemnego i gazów ziemnych znajdują się pod państwowymi terenami leśnymi w Małopolsce Wschodniej, głównie na obszarze Karpat wschodnich, częściowo zaś na przedgórzu na przestrzeni od okolic Dobromila na zachodzie aż po Czeremosz na wschodzie. Odtwarza je załączona obok mapa „Państwowe tereny naftowe”.

Państwowe tereny naftowe wraz z kopalniami i umowami dzierżawnymi przejęte zostały na własność Skarbu Państwa przez Minister-

stwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych, które na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 1923 r. sprawy, związane z eksploatacją tych terenów, przekazało Ministerstwu Przemysłu i Handlu.

Podjęte przez Państwowy Instytut Geologiczny przeprowadzenie prób ścisłej klasyfikacji terenów pod względem zawartości złóż bitumicznych napotkało na poważne trudności, a to z powodu nieregularnego tych złóż występowania. Wprawdzie budowa geologiczna daje tu pewne wskazówki, jednakowoż złoża, będące specjalnie w stanie płynnym i lotnym, zachowują się często w sposób trudny do bliższego ujęcia.

Na podstawie doświadczeń zgromadzonych na tem polu Państwowy Instytut Geologiczny dzieli tereny na kategorie następujące:

- 1) tereny ze *stwierdzonymi* złożami bitumicznymi,
- 2) tereny, gdzie występowanie złóż bitumicznych jest *prawdopodobne*, na podstawie ogólnych spostrzeżeń geologicznych,
- 3) tereny, gdzie występowanie złóż bitumicznych należy uważać z geologicznego punktu widzenia za *możliwe*,
- 4) tereny o wartości dotąd bliżej *nieznanej*.

Stopniowy geograficzny przegląd pól naftowych z podaniem powyższych kategorii zasobności złóż bitumicznych na podstawie arkuszy działów lasów państwowych, oznaczonych w tabliczce na mapie liczbami arabskimi, dał podstawę Wydziałowi Naftowo - Solnemu Państwowego Instytutu Geologicznego oraz Karpackiej Stacji Geologicznej do sumarycznego zinwentaryzowania i opisanie obszarów każdej kategorii i tą drogą obliczenia zasobów złóż, a mianowicie:

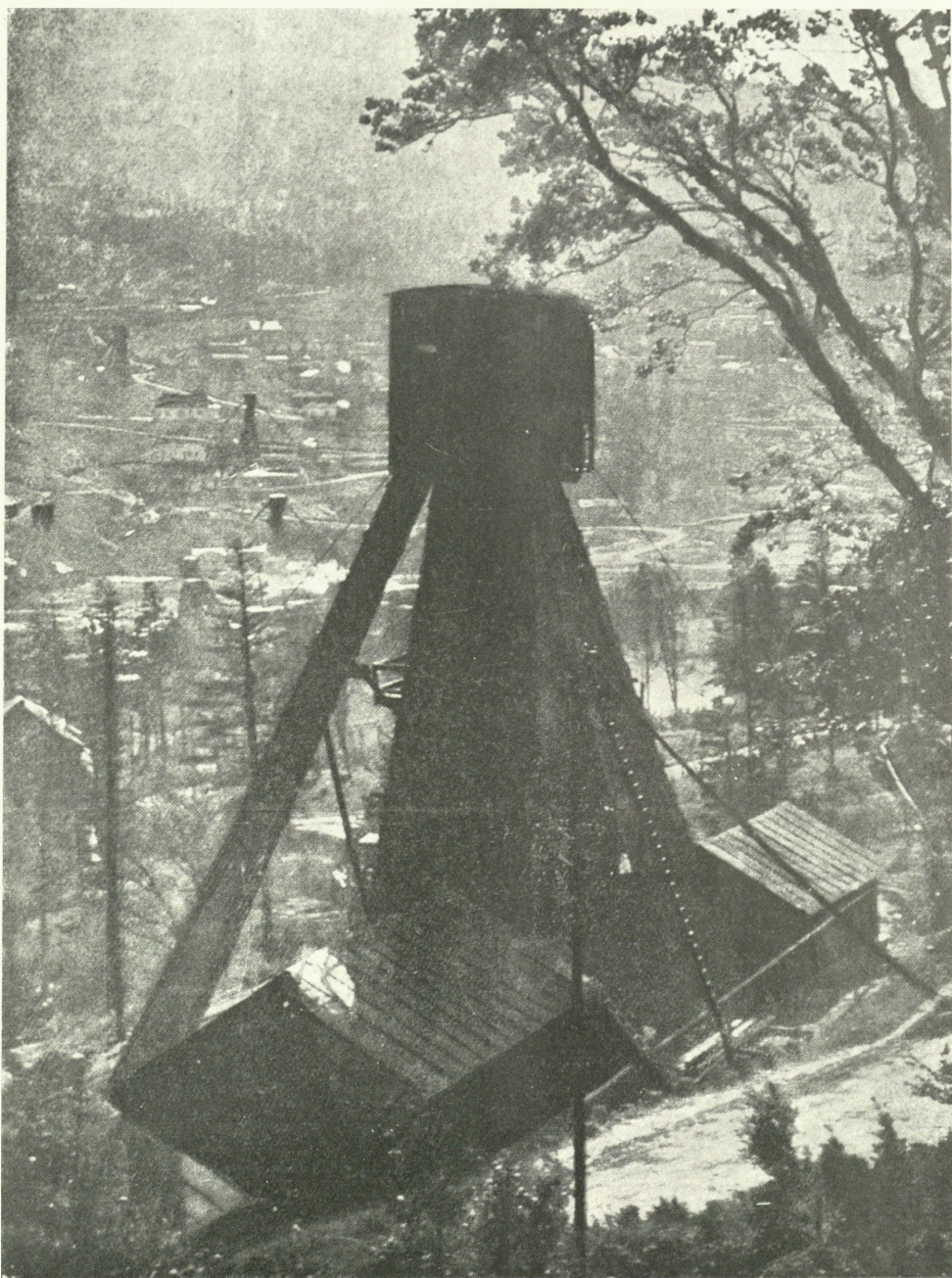
ARKUSZ DOBROMIL

(Nadleśnictwa: Michowa, Dobromil i Starzawa)

Tereny znajdują się niemal w całości w obrębie wypiętrzeń Karpat brzeżnych, które są tu intensywnie zdyslokowane, tak, że przybierają formę skib, względnie łusek nasuniętych jedne na drugie. Mamy więc tu do czynienia z formami tektonicznymi, które dla celów poszukiwań za ropą lub gazami nasuwają wiele trudności.

Część terenów, leżących na zachód od Starzawy, należy do kredowego nasunięcia, w którym na wschód od Strwiąża istniała mała kopalnia z bardzo zresztą nieznaczną produkcją. Na podstawie powyższej kompleks ten można zaliczyć do *kategorji trzeciej*, obejmującej około 334,8 ha.

Reszta obszarów przypadnie na *kategorję czwartą*, jako dotąd bliżej nieznana.

Zagłębie Boryslawskie.

ARKUSZE DROHOBYCZ — STARY SAMBOR

(Nadleśnictwa: Tustanowice, Dobrohostów, Drohobycz, Nahujowice)

Tereny częściowo obejmują Karpaty brzeżne, w przeważnej jednak mierze leżą już na północnych obszarach przedgórza.

Pierwsza kategoria

Należą tu tereny w lasach tustanowickich obszaru około 351 ha, eksploatowane obecnie szeregiem otworów głębokich. Według stanu z grudnia 1927 r. było tu 25 szybów w eksploatacji z łączną produkcją za grudzień 421,2 cystern ropy typu borysławskiego (t. j. zawierającej przeciętnie około 5% benzyny, 35% nafty, 6% parafiny, 40% smarów i 14% pozostałości stałej) oraz gazów 22 m³/min.

Druga kategoria

Należą tu tereny sąsiadujące z produktywnym obszarem tustanowickim, które ciągną się w kierunku Mrażnicy, Orowa i Dobrohostowa. Geologicznie można tu przypuszczać istnienie sfałdowanego elementu w głębi pod masami nasuniętymi. Do tej kategorii zalicza się powierzchnię około 847,8 ha.

Trzecia kategoria

Zalicza się tu część terenów nadleśnictwa Nahujowice, położonych na samym brzegu karpackim, na południe od starej kopalni w Nahujowicach. Istnieje tu możliwość fałdowań wtórnych elementu wgłębnego, ponadto w brzeżnych masach nasuniętych znane są również ślady ropy. Do kategorii tej należy obszar około 1.614,6 ha.

Czwarta kategoria

Znaczne kompleksy terenów nadleśnictwa Dobrohostów i Drohobycz są rozrzucone na obszarze przedgórza w obrębie formacji miocen-skiej. Wiercenia prowadzone dotąd na tych obszarach nie dały jeszcze wyników konkretnych; należy je zaliczyć do kategorii czwartej terenów bliżej nieznanych.

ARKUSZ SKOLE

(Nadleśnictwa: Tustanowice, Dobrohostów, Taniawa, Polanica, Bolechów)

Pierwsza kategoria

Na arkuszu Skole dotychczas znajduje się jedna tylko mała kopalnia w pobliżu terenów państwowych, eksploatująca sporadycznie bardzo małe ilości ropy, mianowicie w Orowie, zaznaczona na mapie ogólnej.

Jednakowoż przed laty istniało tu kilka otworów założonych na terenie państwowym, które wykazały nieznaczną produkcję ropy z głębokości od kilkudziesięciu do kilkuset metrów w formacji kredowej. Ropa wydobywana na tym obszarze posiada następujące własności: ciężar gatunkowy 0,912, benzyny około 2,5% o c. g. 0,786, nafty 24% o c. g. 0,848, pozostałość 73% o c. g. 0,952, straty 0,15%.

Na podstawie danych powyższych można twierdzić, iż w każdym wypadku mały obszar terenów rządowych, przylegających do istniejącej kopalni w Orowie (Gazolina), należy do kategorii pierwszej, t. j. do kategorii złóż stwierdzonych, około 37,8 ha.

Druga kategoria

Przylegający znaczny obszar lasów państwowych (nadleśnictwa Tustanowice) na podstawie ogólnych danych geologicznych można zaliczyć do kategorii drugiej, mianowicie do kategorii złóż prawdopodobnych. Obszar ten położony jest w obrębie wielkiego wypiętrzenia skiby orowskiej, pod którą przypuszczalnie rozciąga się wgłębny fałd borysławski. Wprawdzie południowe skrzydło tego fałdu w Tustanowicach obniża się i zawiera już wody wgłębne zamiast ropy, jednakowoż teoretycznie w dalszym jego przedłużeniu południowym, t. j. na obszarze Orowa, można oczekiwać ponownego jego wydźwigania się, a w związku z tem zwiększają się też i szanse występowania tu w głębi złóż bitumicznych. Ponadto istnieje również prawdopodobieństwo znajdowania się ropy płytkiej, szczególnie w strefie południowej, ciągnącej się ku Mrażnicy.

Cały ten obszar zaliczony do drugiej kategorii obejmuje powierzchnię około 1.566,0 ha.

Trzecia kategoria

Tereny podpadające pod kategorię powyższą rozpadają się na dwie wielkie grupy, z których zachodnia (Dobrohostów) stanowi ciąg dalszy terenów tustanowickich, wschodnia zaś obejmuje nadleśnictwa: Taniawa, Polanica, częściowo Bolechów nad rzeką Sukielą.

Grupa zachodnia leży na samym brzegu karpackim, brzeg ten jednak w kierunku od Borysławia ku Tustanowicom geologicznie obniża się, w związku z czem zmniejszają się perspektywy występowania tu złóż ropy w głębi. Jednakowoż nie wyłączone są i tu wtórne fałdowania elementu wgłębного; zaliczają się tereny te do kategorii trzeciej, t. j. złóż możliwych.

Grupa wschodnia obejmuje przeważnie brzeżną strefę karpacką, gdzie przebiega szereg antyklin, które dają podstawę do zaliczenia tu pewnych kompleksów do kategorii złóż możliwych, tem więcej, że na

skrzydle jednej z tych antyklin, mianowicie w Polanicy stwierdzono występowanie nieznaczących śladów wosku ziemnego.

Ponadto mały obszar na przedgórzu w pobliżu formacji solonośnej został również zaliczony do kategorii trzeciej. Kategoria ta stanowi łączną powierzchnię około 4.109,4 ha.

Reszta obszarów przypada na tereny bliżej nieznanne.

ARKUSZ TUCHLA

(Nadleśnictwa: Bolechów, Polanica, Sołotwina, Mizuńsko i Mizuń).

Cały ten obszar, liczący przeszło 200 km², położony jest w górzystej partii Karpat, wznoszącej się wielokrotnie ponad 1000 m. Przebiegają tędy olbrzymie nasunięcia - skiby, jak: skiba skolska, Paraszki - Arszyce, Hrebanowa, Różanki i inne. Nieznane są tu objawy zewnętrzne wycieków, ani też nigdzie nie prowadzono wierceń poszukiwawczych. Na podstawie powyższej zmuszeni jesteśmy cały obszar terenów państwowych na arkuszu Tuchla zaliczyć do *kategorji czwartej*.

ARKUSZ BOLECHÓW

(Nadleśnictwa: Bolechów, Lisowice, Turza Wielka i Rachin).

Tereny państwowe na arkuszu wymienionym leżą niemal wyłącznie na obszarze przedgórza.

Druga kategoria

Zalicza się tu część kompleksów, należących do nadleśnictwa Bolechów i Lisowice, gdzie znajdują się stare wiercenia ze śladami ropy o łącznej powierzchni około 425,0 ha.

Trzecia kategoria

Pozostałe tereny podpadają pod trzecią kategorię, gdyż znajdują się w obrębie sfałdowanego miocenu przedgórza, gdzie złoża bitumiczne nie zostały wprowadzone dotąd wykryte, ale gdzie istnieje teoretyczna możliwość ich nawiercenia. Obszar ten obejmuje powierzchnię około 11.151,0 ha.

ARKUSZ DOLINA

(Nadleśnictwa: Mizuń, Łopianka, Suchodół, Krasna i Niebyłów)

Tereny państwowe na arkuszu Dolina rozmieszczone są przeważnie w obrębie Karpat, przyczem gros tych terenów leży w ich głębi, jedynie mała część przypada na obszar przedgórza.

Pierwsza kategoria

Do tej kategorii zalicza się część terenów, stanowiących przedłużenie eksploatowanych pól Majdanu na szczycie antykliny majdańskiej. Tereny w Majdanie są eksploatowane płytkimi otworami o głębokości od 200 do 500 m. Wydajność otworów jest tu nieznaczna, kilkaset do paru tysięcy kilogramów dziennie. Ropa o ciężarze gat. ok. 0,850 daje benzyny około 15 — 26%, nafty około 25%, smarów około 28 — 40%, asfaltu około 11—13%. Obszar zaliczony do powyższej kategorii liczy ok. 59,4 ha.

Druga kategoria

Kategoria ta obejmuje tereny, leżące ku północnemu zachodowi na antyklinie Majdanu. Antyklina ta obniża się w tym kierunku i dlatego obszary znajdujące się na jej krańcu zachodnim można zaliczyć do kategorii drugiej. Na północno-zachodnim przedłużeniu tej antykliny w Niebyłowie znane są ślady ropy. Tereny tej kategorii obejmują około 426,6 ha.

Trzecia kategoria.

Należą tu tereny na południowym zboczu fałdu Majdanu, który jest zjawiskiem analogicznym do fałdu borysławskiego; możliwe są fałdowania wtórne tego skrzydła. Ponadto do kategorii trzeciej zaliczają się spiętrzenia w Karpatach brzeżnych w okolicy Witwicy, Łopianki, Suchodółu oraz tereny leżące na przedgórzu w obrębie sfałdowanej strefy mioceńskiej, gdzie ewentualny przebieg złóż bitumicznych nie da się jeszcze określić bliżej. Kategoria ta obejmuje powierzchnię około . . . 6.544,8 ha.

Reszta przypada na *kategorję czwartą*.

ARKUSZ POROHY

(Nadleśnictwa: Niebyłów, Jasień, Zielona, Suchodół, Łopianka)

Tereny leżące na obszarze tego arkusza zajmują bardzo wielkie przestrzenie, przeważnie jednak w obrębie zbyt intensywnych spiętrzeń karpackich, aby można było oczekiwać tu wyników dodatnich. Mała jedynie część obszarów znajduje się w strefie północnej, nawiązującej się do fałdowań wgłębnych Bitkowa.

Druga kategoria

Zalicza się tu t. zw. antyklinę Sliwek, jako leżącą na jednym z południowych sfałdowań Bitkowa, gdzie zresztą były wiercenia ze śladami ropy. Kategoria ta obejmuje około 383,4 ha.

Trzecia kategoria

Przypada tu nieznaczny obszar na południe od wypiętrzenia Majdanu, ponadto wąska strefa na południe od fałdu Śliwek oraz t. zw. antyklina Podlutego o łącznej powierzchni około 2.749 ha.

Czwarta kategoria

Olbrzymią pozostałą większość terenu możemy zaliczyć do kategorii nieznanej.

ARKUSZ STANISŁAWÓW

(Nadleśnictwa: Wistowa i Krasna (Petranka))

Cały obszar terenów państwowych na arkuszu Stanisławów znajduje się na przedgórzu mioceńskim, gdzie występuje miejscami formacja solonośna w otoczeniu sfałdowanych warstw nadległych. Rejony te, jak i inne, występujące w podobnych warunkach na przedgórzu, odznaczają się niewyraźną strukturą, przykryte są wielkimi masami dyluwialnemi i aluwialnemi. Dlatego badania geologiczne terenów tych natrafiają na wielkie trudności, jednakowoż na podstawie fragmentarycznych spostrzeżeń uczynionych tu dotąd, cały wyżej wymieniony tu obszar zaliczyć można do *kategorji trzeciej*, co będzie stanowiło powierzchnię około 2.862 ha.

ARKUSZ KAŁUSZ

(Nadleśnictwa: Wistowa i Kałusz)

Na arkuszu Kałusz są cztery małe kompleksy terenów państwowych, które znajdują się w podobnej sytuacji geologicznej, jak i wyżej opisane tereny na arkuszu Stanisławów. Z tych samych więc względów zaliczają się do *kategorji trzeciej*, co wynosi około 1.264 ha.

ARKUSZ NADWÓRNA

(Nadleśnictwa: Nadwórna, Zielona, Delatyn, Młodiatyn)

Większość terenów danego arkusza znajduje się w obrębie Karpat, częściowo Karpat brzeżnych, gros jednak sięga w ich głąb i — jak zwykle w podobnych warunkach — mniejsze przedstawia szanse wykrycia tam złóż bitumicznych. Nieznaczne stosunkowo obszary znajdują się w przykarpackiej strefie przedgórza.

Druga kategoria

Do obszarów, na których istnieje prawdopodobieństwo występowania złóż ropnych i gazowych, zalicza się obszar Buchtowca w Pasiecznej na

południe od kopalni bitkowskiej. Wprawdzie podejmowane przed paru laty przez T-wo Vacuum wiercenie pozostało bez wyniku, jednakowoż szyb położony dalej ku południowemu wschodowi — Łaszcz I T-wa Standard-Nobel nawiercił większe ilości gazu w głębokości około 1.600 m. Strefa bitkowska odznacza się jednak w głębinach, jak wiadomo, nie-regularną strukturą i dlatego możliwe są tu w zachowaniu się złóż w głębi znaczne różnice na małej stosunkowo przestrzeni. Z wyników, osiągniętych dotąd na wzmiankowanym otworze Łaszcz oraz na południowych terenach Bitkowa, przypuszczać można, że na terenach państwowych istnieje prawdopodobieństwo występowania raczej złóż gazowych w głębi.

Do kategorii drugiej zalicza się również część terenów na przedkarpaciu, położonych na siodle Słobody Rungurskiej. Siodło to obniża się wprawdzie ku północnemu zachodowi, jednakowoż szczególnie południowe jego skrzydło może zawierać złoża bitumiczne. Obszar tej kategorii obejmuje około 729 ha.

Trzecia kategoria

Część terenów leżących na południe od Buchtowca w Pasiecznej, zaliczona została do trzeciej kategorii, gdyż istnieje możliwość, że wgłębne sfałdowania elementu bitkowskiego przebiegają tędy ku południowi pod masami nasuniętymi skiby brzeżnej. Z tych samych względów zaliczają się tu również tereny, leżące na wschód od Bystrzycy Nadwórniańskiej, w obrębie Karpat brzeżnych; ponadto będą tu należały także kompleksy rozrzucone koło Nadwórnej i Młodiatyna, leżące w sfałdowanym rejonie przedgórze. Łączny obszar tej kategorii wynosi około . . . 11.340 ha.

Reszta terenów leżących w południowo-zachodniej części arkusza należy do kategorii terenów nieznanych bliżej.

ARKUSZ KOŁOMYJA

(Nadleśnictwa: Książ Dwór, Peczeniżyn, Młodiatyn)

Na obszarze tym występują wypiętrzenia formacji solnej oraz warstw dobrotowskich, margli różowych i młodszych warstw tortońskich. Ślady ropy i gazów wprawdzie nie są tu dotąd poznane, jednakowoż można cały obszar wymieniony zaliczyć do *kategorji trzeciej*, zgodnie z ogólnym poglądem na sfałdowane obszary przedgórze, jako dające podstawę do przyszłych prac poszukiwawczych. Obszar objęty terenami państwowymi na arkuszu Kołomyja wynosi około 5.222 ha.

ARKUSZ KUTY

(Nadleśnictwa: Peczeniżyn, Jabłonów, Utoropy, Szeszory, Kosów, Kuty)

Tereny objęte arkuszem Kuty znajdują się częściowo na obszarze Karpat Pokuckich, częściowo zaś na ich przedgórzu. W Karpatach przebiega tu szereg wybitnych antyklin, które mogą dać podstawę do występowania złóż bitumicznych. Na przedgórzu wybitną strefę tektoniczną stanowią wypiętrzenia Słobody Rungurskiej. Na podstawie danych geologicznych można tu wyróżnić kategorie następujące:

Druga kategoria

Należy tu strefa Słobody Rungurskiej, oraz partje antyklin brzeżnych w Karpatach Pokuckich o łącznej powierzchni około 220 ha.

Trzecia kategoria

Obejmuje około 2.200 ha.
Reszta przypada na kategorię czwartą (nieznane).

ARKUSZ MIKULICZYN

(Nadleśnictwa: Zielona, Dora, Mikuliczyn, Tatarów, Worochta, Osławy, Peczeniżyn, Jabłonów, Szeszory)

Należy tu strefa Słobody Rungurskiej, oraz olbrzymie obszary Karpat Wschodnich, których geologia nie została jeszcze dokładnie ustalona. W każdym wypadku ze względu na wielkie dyslokacje, jakie miały tu miejsce, tereny powyższe nie przedstawiają wielkich szans ze względu na występowanie złóż bitumicznych. Cały więc południowy obszar arkusza Mikuliczyn wypada zaliczyć do *kategorji czwartej* (nieznane).

W partji północnej zostały wydzielone:

Pierwsza kategoria

Należy tu strefa Słobody Rungurskiej objęta w znacznej mierze wierceniami staremi o łącznej powierzchni około 30 ha.

Druga kategoria

Obejmuje powierzchnię około 390 ha.

Trzecia kategoria

Obejmuje około 420 ha.

ARKUSZ USTRZYKI DOLNE

(Nadleśnictwa: Berehy Dolne, Starzawa)

Geologicznie przebiega tu szereg wąskich stosunkowo antyklin, które mogą dać podstawę do występowania złóż bitumicznych tem więcej, że w przedłużeniu niektórych z nich istnieją kopalnie czynne np. Wańkowa, Łodyna i inne.

Pierwsza kategoria

Obejmuje mały obszar, gdzie istniały stare wiercenia w Krościenku, około 10 ha.

Druga kategoria

Obejmuje około 1.720 ha.
Reszta przypada na *kategorję czwartą* (nieznane).

Pozostałe tereny rozrzucone są w południowych Karpatach Wschodnich, częściowo w Karpatach Zachodnich lub też na niżu na północ od Bochni między Rabą i Wisłą (Niepołomice). Arkusze: Cameral Schipoth, Bogdan, Marenicze-Wyżnica, Brusztura, Ruszpolyana, Ōlubłó i Szczawnica, Muszyna, Grybów—Gorlice, Nowy Sącz, Bochnia—Uście Solne.

Wszystkie tereny rozrzucone na powyżej zaznaczonych obszarach dla braku danych ściślejszych wypadnie zaliczyć do *kategorji czwartej* (nieznane).

ZESTAWIENIE TERENÓW ROPNYCH I GAZOWYCH

Pierwsza kategoria (stwierdzone) obejmuje około	488 ha
Druga kategoria (prawdopodobne) obejmuje około	6.708 ha
Trzecia kategoria (możliwe) obejmuje około	49.812 ha
Czwarta kategoria (nieznane) obejmuje około	252.488 ha
Razem	309.496 ha

ZŁOŻA WOSKU ZIEMNEGO

Złoża woskowe poznane zostały dotąd na północnym brzegu Karpat, gdzie jedynie stwierdzono je w ilościach nadających się do eksploatacji. Do miejscowości takich należą przede wszystkim Borysław—Tustanowice, Pomiarki koło Truskawca, oraz Dziuniacz i Starunia na wschodzie. Biorąc pod uwagę rozmieszczenie terenów państwowych, wnosić można, że narażenie tylko nieznaczna partja terenów tustanowickich posiada prawo-

podobieństwo występowania wosku ziemnego w głębi. Ponieważ w Borysławiu i Tustanowicach złoża woskowe są rozmieszczone nad czołowym skrętem fałdu wgłębnego, przeto w kierunku przebiegu tego fałdu ku wschodowi można mieć nadzieję na wykrycie tam wosku ziemnego. Ze względów powyższych zalicza się do *kategorji drugiej* wąska strefa wzdłuż czołowej północnej granicy fałdu borysławskiego od Tustanowic ku Połmiarkom. Obszar ten obejmuje powierzchnię około 178 ha

Zasobność pól ropodajnych

W celu zorientowania się w wydajności karpackich terenów ropodajnych przeprowadzone zostały obliczenia powierzchni, objętej przez czynne kopalnie naftowe w okręgach: Drohobycz — na terenie 2.780 ha, Jasło — na obszarze 3.050 ha, Stanisławów — na obszarze 1.460 ha, ogółem na obszarze eksploatowanym 7.290 ha.

Na podstawie danych, uzyskanych tą drogą, jak również obliczeń powierzchni poszczególnych kategorji wszystkich terenów państwowych danego okręgu, dają się wyprowadzić wnioski ogólne w ujęciu cyfrowem.

Ogólna ilość wyprodukowanej ropy w Polsce wynosi około 3 milionów cystern na 7.290 ha. Wydajność więc dotychczasowa z 1 ha wynosi około 400 cystern 10-tonnowych.

Biorąc pod uwagę, że wszystkie nasze tereny, będące w eksploatacji, są już w stanie znacznie wyczerpanym, można przyjąć, że wydadzą one jeszcze około 20% z całej swojej dotychczasowej produkcji.

Ogólna zatem wydajność z 1 ha pierwszej kategorji wynosi około 500 cystern.

Pierwsza kategorja (stwierdzone) 488 ha.

Tereny powyższe są w przeważnej mierze objęte już eksploatacją od dłuższego szeregu lat, można więc przyjąć, że wydadzą one jeszcze około 100.000 cystern.

Druga kategorja (prawdopodobne) 6.708 ha.

Dla obliczenia przypuszczalnej wydajności terenów drugiej kategorji brak bezwzględnie ścisłego kryterjum; można jedynie posługiwać się tu pewną miarą, nabytą doświadczeniem przy dłuższej pracy w naszych warunkach. Przyjąć można, że tereny drugiej kategorji (prawdopodobne) wydadzą 10% produkcji w stosunku do terenów pierwszej kategorji. Dziesięcioprocentowy stosunek jest w danym wypadku cyfrą skromną, gdyż gdzieindziej przy podobnego rodzaju obliczeniach wydajność terenów prawdopodobnych szacowana jest znacznie wyżej. Ma-

jąc jednak na względzie skomplikowane stosunki karpackie, przypuścić można, iż przyjęcie w danym wypadku 10% pozostanie bliżej rzeczywistości.

Wychodząc z wyżej przyjętego założenia, otrzymuje się wydajność z 1 ha terenów drugiej kategorii 50 cystern (10% od 500 cystern), co na 6.708 ha uczyni 335.400 cystern.

Trzecia kategoria (możliwe) 49.812 ha.

Przy obliczaniu wydajności terenów trzeciej kategorii przyjąć można, że wydadzą one 3% w stosunku do terenów pierwszej kategorii, t. j. 3% od 500 cystern równa się 15 cystern z 1 ha, co z 49.812 ha $\times$ 15 uczyni 747.180 cystern.

Czwarta kategoria

Ogólna powierzchnia lasów państwowych branych tu pod uwagę (Karpaty Wschodnie wraz z przedgórzem oraz Karpaty Zachodnie aż po Kraków — Niepołomice) wynosi 309.496 ha. Tereny pierwszej, drugiej i trzeciej kategorii wynoszą razem 57.008 ha. Po odjęciu tej liczby od ogólnej powierzchni branej pod uwagę, t. j. 309.496 ha, otrzymuje się 252.488 ha.

Wydajność dla czwartej kategorii (nieznane) ocenić można na 1% w stosunku do wydajności terenów pierwszej kategorii, t. j. 1% od 500 cystern równa się 5 cystern. Na ogólną więc sumę 252.488 ha $\times$ 5 przypadnie 1.262.440 cystern

Z danych powyższych otrzymuje się następująca charakterystyka przypuszczalnej wydajności dla wszystkich terenów naftowych:

1. Pierwsza kategoria (stwierdzone) . .	100.000 cystern
2. Druga kategoria (prawdopodobne) . .	335.400 „
3. Trzecia kategoria (możliwe)	747.180 „
4. Czwarta kategoria (nieznane)	1.262.440 „

Razem 2.445.020 cystern

Ogólna więc szacowana wydajność terenów państwowych w Karpatach i na przedgórzu wynosi okragło 2.500.000 cystern 10-tonnowych. Ilość ta zbliża się do ogólnej ilości ropy wyprodukowanej dotąd w Polsce. Stosując normy przyjęte co do wydajności terenów nieznanach, t. j. 1% od 500 cystern równa się 5 cystern, dojść można do ogólnego wniosku, że na 50.000 km² obszaru Karpat i przedgórza, które można uważać jako tereny naftowe, przypadnie 5.000.000 ha $\times$ 5 = 25.000.000 cystern przypuszczalnej wydajności. Po odjęciu od sumy powyższej 3-ch milionów ropy wyprodukowanej, otrzymamy 22 miliony cystern zasobów przypuszczalnych.

Własności ropy naftowej na terenach państwowych

Na podstawie badań, dokonanych przez Stację Geologiczną w Borysławiu, ropy z terenów Borysław — Tustanowice — Mrażnica (jako całość) wraz z Kosmaczem w celu scharakteryzowania w rejonie wschodnim, gdzie znajduje się dużo pól państwowych, przyjąć można następującą charakterystykę ropy z terenów państwowych :

Kosmacz

d_{15} 0,887

destyl. norm. według Englera :

frakcja do 150° (benzyna surowa)	7,0%	d_{15} 0,767
frakcja 150 — 270° (nafta surowa)	28,0%	d_{15} 0,829
frakcja 270 — 300° (nafta cięż. sur.)	8,5%	d_{15} 0,866
pozostałość	56,0%	
strata	0,5%	

Razem . 100,0%

Słoboda Rungurska

d_{15} 0,859

destyl. norm. według Englera :

początek wrzenia 68°

frakcja do 150° (benzyna surowa)	10,2%	
frakcja do 270° (nafta surowa)	23,9%	
frakcja do 300° (nafta cięż. sur.)	9,3%	
pozostałość	55,1%	pkt. styg.+ 1
strata	1,5%	

Razem . 100,0%

Parafina w ropie 4,77%

W ruchu fabrycznym otrzymano :

benzyna 0,715/25	3,0%	
„ 0,740/50	5,0%	
„ 0,760/65	2,0%	
„ 0,765/70	1,0%	
„ 0,775/80	1,0%	12,0%
nafta	27,7%	
nafta ciężka	6,0%	33,7%

olej gazowy	1,5%
oleje maszynowe	24,66%
odpadki rafinacyjne	3,30%
gudron	16,0%
parafina	2,04%
strata	6,80%

Razem 100,00%

Pasieczna

Jakość ropy zmienia się zależnie od położenia szybu w stosunku do osi siodła. Szyby założone w najbardziej wyniesionych częściach siodła znajdują ropę najlżejszą i najbogatszą w benzynę; szyb Stefan Nr. 2, T. P. G. Nr. 1 miał ropę z 90% benzyny, zaś szyby założone na skrzydle względnie w obniżonej części siodła mają ropę cięższą, a zawartość benzyny spada do około 40%.

Bitków

d₁₅ 0,807.

destyl. norm. według Englera :

frakcja do 150° (benzyna surowa) . . .	20,2%
frakcja do 300° (nafta surowa) . . .	59,5%
pozostałość	20,3% pkt. styg.+17°

Razem . 100,0%

parafina w ropie 3,45%

W ruchu fabrycznym otrzymano :

d₁₅ ropy 0,809

benzyna 0,705	1,14%	
" 0,724	3,44%	
" 0,742	4,74%	
" 0,754	4,17%	
" 0,764	3,25%	
" 0,771	2,52%	
" 0,777	4,23%	
" 0,783	2,92%	
" 0,7835	6,94%	33,35%
nafta 0,796	14,60%	
" 0,803	1,66%	
" 0,815	12,57%	
" 0,826	9,81%	
" 0,8325	5,16%	
" 0,849	4,90%	48,70%

pozostałość	15,50%	pkt. styg. + 31°
strata	2,45%	

Razem . 100,00%

parafina w ropie	3,45%
----------------------------	-------

Ropa występująca w bardzo małej ilości z warstw nasuniętych wykazuje:

Szyb 37 T-wa „Dąbrowa” z głębokości 392 m.

d_{15} 0.728

destyl. norm. według Englera:

początek wrzenia 40°

frakcja od	40 — 60°	(benzyna sur.)	1,0%	
" "	60 — 70°	" "	3,0%	
" "	70 — 80°	" "	9,0%	
" "	80 — 90°	" "	14,0%	
" "	90 — 100°	" "	19,0%	
" "	100 — 110°	" "	19,0%	
" "	110 — 120°	" "	15,0%	
" "	120 — 130°	" "	7,0%	
" "	130 — 140°	" "	5,0%	
" "	140 — 150°	" "	2,0%	94,0%

pozostałość	5,0%
-----------------------	------

straty	1,0%
------------------	------

Razem . 100,0%

Majdan

d_{15} 0.832 — 0.836

zawiera około 40% benzyn

15 — 20% nafty,

resztę stanowią olej gazowy i oleje maszynowe.

Borysław

d_{15} 0,852

destyl. norm. według Englera:

początek wrzenia 59°

frakcja do 150° (benzyna surowa) . .	11,7%
--------------------------------------	-------

" " 300° (nafta surowa) . . .	34,2%
-------------------------------	-------

pozostałość	54,1%
-----------------------	-------

parafina w ropach	7—10%
-----------------------------	-------

W ruchu fabrycznym otrzymano:

benzyna 0,700	0,05 %	
„ 0,700/20	0,50 %	
„ 0,720/30	1,25 %	
„ 0,750/60	2,20 %	
„ 0,760/70	3,20 %	
„ lakowa	2,80 %	10,0 %
nafta rafinowana	30,50 %	
olej gazowy	19,00 %	49,50 %
„ wrzecionowy $V_{20} = 2 - 4^{\circ}\text{E}$	3,50 %	
„ „ $V_{20} = 5 - 7^{\circ}\text{E}$	2,00 %	
„ „ $V_{20} = 7 - 10^{\circ}\text{E}$	1,50 %	7,00 %
„ maszynowy $V_{50} = 3,5^{\circ}\text{E}$	2,00 %	
„ „ $V_{50} = 4,5^{\circ}\text{E}$	2,00 %	
„ „ $V_{50} = 5,5^{\circ}\text{E}$	1,50 %	
„ „ $V_{50} = 6,5^{\circ}\text{E}$	1,00 %	
„ „ $V_{50} = 7,5^{\circ}\text{E}$	0,50 %	7,00 %
parafina rafinowana		6,50 %
pozostałość		11,00 %
strata		9,00 %
	Razem .	100,00 %

Mrażnica¹

d_{15} 0,895

destyl norm. według Englera:

frakcja do 150° (benzyna surowa)	9,1 %	d_{15} 0,760
„ „ 300° (nafta surowa)	29,7 %	d_{15} 0,821
„ „ 360° (olej gazowy)	17,2 %	d_{15} 0,885
pozostałość	44,0 %	pkt. styg. + 30°

Razem . 100,0 % $V_{50} + 6,5 \text{ E}$

pkt. zpl. 227°

Ropa z warstw nasuniętych z szybu Mary 1 głęb. 498 m zawiera 4,9 % parafiny. d_{15} 0,892.

¹ Analiza ropy Mrażnickiej charakteryzuje ropę płytszą, pochodzącą z warstw nasuniętych — w kopalniach, leżących w pobliżu terenów państwowych.

O r ó w

 d_{15} 0,924

destyl. norm. według Englera:

frakcja do 150° (benzyna surowa) . . . 1,0%

„ „ 300° (nafta surowa) . . . 31,1%

pozostałość 67,9% pkt. krzepn.—17°

Razem . 100,0%

W a n k o w a (dotyczy również Łodyny)

 d_{15} 0,865

destyl. norm. według Englera:

frakcja do 150° (benzyna surowa) . . . 12,85% d_{15} 0,734„ „ 300° (nafta surowa) . . . 29,24% d_{15} 0,824„ „ 360° (olej gazowy) . . . 11,39% d_{15} 0,875

pozostałość 46,52% pkt. styg.+20°

Razem . 100,00%

Oszacowanie wartości państwowych terenów naftowych

I. ROPA NAFTOWA I GAZY ZIEMNE

Zasoby bituminów we wszystkich kategoriach państwowych terenów naftowych są obliczone przez Państwowy Instytut Geologiczny w wysokości ogólnej

2.445.020 cystern 10-tonnowych,

a mianowicie :

kategoria	I (tereny ze stwierdzonymi złożami) . . .	100.000 cystern
„	II (tereny prawdopodobnie naftowe) . . .	335.400 „
„	III (tereny możliwe naftowe)	747.180 „
„	IV (tereny bliżej nieznane)	1.262.440 „

Ogółem 2.445.020 cystern

Dla oszacowania wartości terenów z wyżej wymienionym zapasem bituminów (ropa naftowa i towarzyszące jej gazy ziemne, uwzględnione w powyższym obliczeniu w odpowiednim ekwiwalencie do ropy) przyjąć można, że udział Skarbu Państwa w produkcji poszczególnych kategorii będzie wynosił:

I kategoria	10%	10.000	cystern
II	8%	26.832	"
III	6%	44.831	"
IV	4%	50.498	"
		132.161 cystern	

Obniżenie % udziału jest stosowane ze względu na ulgi, jakie Skarbowi Państwa wypadło udzielić firmom, dzierżawiącym i eksploatującym tereny mało lub zupełnie nieznane a wymagające kosztownych i ryzykownych prac wstępnych, geofizycznych, poszukiwawczych, geologicznych i innych.

Wartość powyższego udziału, który będzie stanowił całkowity przychód Skarbu Państwa z terenów naftowych, otrzymuje się, przyjmując cenę rynkową cysterny w wysokości przeciętnej za kilka lat ostatnich, a mianowicie 180 dol.

Całkowity przychód Skarbu Państwa wynosiłby zatem

$$132.161 \times 180 = \text{dol. } 23.788.980.$$

Mniej więcej tę samą sumę uzyskuje się w przypuszczeniu, że Skarb Państwa będzie sam eksploatował swe tereny i otrzyma pewien przychód na każdej cysternie ropy.

Wspomniany przychód przyjąć można w wysokości

$$180 - 170 = \text{dol. } 10,$$

co czyni różnicę między rynkową ceną ropy i kosztami własnymi (z uwzględnieniem znacznych kosztów na prace wstępne i poszukiwawcze).

Cały zatem przychód wypadnie w wysokości

$$2.445.020 \times 10 = \text{dol. } 24.450.200.$$

Ostatecznie przyjąć można całkowity przychód w wysokości średnio-arytmetycznej, mianowicie :

$$\frac{23\,788.980 + 24.450.200}{2} = \text{dol. } 24.119.590.$$

Co do obliczenia czasokresu, w którym uzyskany będzie powyższy przychód, czyli trwać będzie regularna eksploatacja terenów aż do ich wyeksploatowania, oprzeć się można na dotychczasowej praktyce umów dzierżawnych na tereny państwowe.

Umowy te przewidują czas dzierżawy na lat 25 z następną prolongatą na lat 15, czyli łącznie na lat 40.

Ze względu na trudne warunki pracy na terenach, z których znaczna większość należy do bliżej nieznanach, a w których łatwo mogą zachodzić przerwy w ruchu i w następstwie przedłużenie czasu, niezbędnego do wyeksploatowania terenu, należy dodatkowo uwzględnić niezbędną prolongatę dzierżawy na dalszych lat 15.

A więc czas, w którym w normalnych mniej więcej warunkach może się odbyć wyeksploatowanie terenów, przyjąć można ogółem na lat $40 + 15 = 55$.

Przeciętny roczny przychód Skarbu Państwa wynosić będzie w tem przypuszczeniu

$$R = \frac{24.119.590}{55} = \text{dol. } 438.538.$$

Kapitalizacja otrzymanej renty z 7% składanych na przeciąg 55 lat daje wartość złóż naftowych (K) w podziemiu państwowych terenów naftowych

$$K = \frac{R (p^n - 1)}{p^n (p - 1)} = \frac{438.538 (1.07^{55} - 1)}{1.07^{55} (1.07 - 1)} = 438.538 \times 14 = \\ = \text{dol. } 6.139.532 = \text{Zł } 55.256.000^*).$$

II. WOSK ZIEMNY

Obszar „prawdopodobnie woskowy”, wskazany przez Państwowy Instytut Geologiczny wynosi :

178 ha (w rejonie północno-tustanowickim — Pomiarki).

Za podstawę do obliczenia zapasu wosku wziąć można stosunki produkcji na kopalni wosku ziemnego w Pomiarkach (firmy „Silva Plana”).

Kopalnia ta, założona w 1921 r. na terenie, składającym się z trzech kompleksów o łącznym obszarze 30 ha, miała charakter poszukiwawczy i eksploatacja jej została zaniechana w 1926 r. z powodu zanikania żył woskowych.

Produkcja na tej kopalni wynosiła :

	tonn
w 1924 r.	16
w 1925 r.	—
w 1926 r.	53

*) W wartości powyższej należałoby uwzględnić wydobycie ubiegłe, niema to jednak znaczenia w przyjętym stopniu przybliżenia.

Wobec powyższego charakteru tego terenu, prawdopodobnie woskowego, który nie rokuje nadziei na rozwój przemysłowy, ostrożniej jest nie nadawać wartości szacunkowej temu obszarowi.

Ogólna wartość szacunkowa państwowych terenów naftowych i woskowych wynosi zatem Zł 55.256.000.

Stopień eksploatacji pól naftowych

Państwowe tereny naftowe eksploatowane są jeszcze w nieznacznym stopniu; drobna bowiem część (14.760 ha, t. j. 5%) jest wydzierżawiona, a na niej zbadano jako produktywnie 1.227 ha, jako nieproduktywne 1.286 ha; niezbadanych zatem pozostaje 12.247 ha, czyli 95% terenów, które nie są wydzierżawione i nie są wogóle eksploatowane.

Produkcja ropy na państwowych terenach naftowych wyniosła w 1924 r. 3.337 cystern 10-tonnowych, w 1925 r. 3.536 cystern i w 1926 r. 4.127 cystern z 42 otworów produktywnych.

MOŻLIWE ZŁOŻA ROPNE W WIELKOPOLSCE

Prof. K. Bohdanowicz uważa za możliwą obecność złóż naftowych (w rodzaju hanowerskich) wzdłuż linii, biegnącej od wyżyn Kujawskich w Wielkopolsce do Wójczy na Wiśle.

VII. ZASOBY SIŁ WODNYCH

Na mocy ustawy wodnej państwo ma pierwszeństwo do wyzyskiwania energii wody na przestrzeniach wód publicznych, objętych wykazem ogłoszonym w Monitorze Polskim z dnia 22 listopada 1923 r., Nr. 266, ze zmianami podanymi dnia 16 stycznia 1926 r., a mianowicie: w dorzeczach Odry, Wisły, Redy, Niemna, Dźwiny, Dniepru i Prutu.

Według obliczeń Polskiego Komitetu Energetycznego zasoby wodnej siły napędowej dla średniej wody rocznej (t. j. średniej arytmetycznej ze wszystkich objętości przepływu w normalnym roku) w powyższych dorzeczach wynoszą :

	KM
Odry	153.000
Wisły	2.055.000
Redy	3.000
Niemna	233.000
Dźwiny	27.000
Dniepru	145.000
Dniestru	760.000
Ogólna moc	3.366.000

Powyższe siły wodne nie stanowią towaru sprzedażnego, wobec czego nie mają jeszcze wartości majątkowej.

Państwo buduje zakład wodny na dopływie górnej Wisły—rzece Sole w Porąbce pod Bielskiem Cieszyńskim ze średnim rocznym odpływem 14,4 m³ na sekundę, średnim spadkiem użytkowym 18 m, dającym moc dla średniej wody 2.600 KM. Do 1927 r. zainstalowano w Porąbce robót okrągiło za Zł 2.000.000.

VIII. PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE

1. POLSKA AGENCJA TELEGRAFICZNA

Polska Agencja Telegraficzna powstała w listopadzie 1928 r. z inicjatywy kilku dziennikarzy, którzy w porozumieniu z rządem pełnili służbę oficjalnej agencji prasowej.

Dopiero w dniu 5 grudnia 1919 r. Polska Agencja Telegraficzna przeszła pod zarząd Prezydium Rady Ministrów, jako instytucja państwowa.

Poza centralą w Warszawie zorganizowano oddziały agencji w Lublinie, Łodzi, a następnie we Lwowie i Krakowie; w ostatnich dwóch miastach zorganizowanie oddziałów polegało na przejściu filii Wiedeńskiego Biura Korespondencyjnego.

Brak środków komunikacji początkowo niezmiernie utrudniał działalność agencji. Z chwilą nawiązania łączności (lipiec 1919 r.) z Wiedeńskim Biurem Korespondencyjnym, a także Agencją Havasa w Paryżu, agencja weszła na drogę normalnego rozwoju.

Rozwój prasy polskiej w latach następnych przyczynił się do założenia nowych oddziałów: w Poznaniu, Gdańsku, Bydgoszczy, Toruniu, Wilnie, a także reprezentacji na terenach plebiscytowych w Cieszynie, Bytomiu, Olsztynie i Kwidzynie.

W 1922 r. Polska Agencja Telegraficzna zawarła umowę zasadniczą z Agencją Havasa w Paryżu i Agencją Reutera w Londynie, a następnie stopniowo zawierała umowy z agencjami, należącymi do koncernu Havas — Reuter.

Na mocy uchwały Rady Ministrów z dnia 11 lutego 1924 r. wydział ogłoszeń Polskiej Agencji Telegraficznej otrzymał monopol na umieszczanie ogłoszeń i reklam wszystkich instytucji państwowych w Rzeczypospolitej w wydawnictwach polskich i zagranicznych, ponadto zaś monopol umieszczania reklam w opakowaniu wyrobów Polskiego Monopolu Tytoniowego.

Na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 czerwca 1924 r. Polska Agencja Telegraficzna przekształcona z urzędu państwowego na przedsiębiorstwo państwowe.

Majątek Polskiej Agencji Telegraficznej stanowią obiekty następujące:

	Wartość Zł	Zł
Meble i urządzenia biurowe	53.300	
Maszyna drukarska	1.700	
Urządzenia radjoodbiorników na 4 aparaty . .	1.200	
Szafki reklamowe	4.200	
Motocykl i rower	3.900	64.300
amortyzacja		7.100
Wartość urządzeń po potrąceniu amortyzacji		57.200
Wartości płynne po uwzględnieniu zobowiązań		74.300
Wartość całkowita		131.500

2. DRUKARNIE PAŃSTWOWE

Dyrekcja Drukarni Państwowych obejmuje obecnie drukarnie w Warszawie, Łodzi, Lublinie, Poznaniu, Wilnie i Łucku.

Drukarnia Państwowa w Warszawie powstała z połączenia dwóch drukarni: 1) z założonej przed wojną przez b. władze rosyjskie i 2) z założonej przez okupacyjne władze niemieckie.

Władze rosyjskie po wycofaniu się z Warszawy w 1915 r. pozostawiły przy ul. Krakowskie Przedmieście Nr. 3 Drukarnię Warszawskiego Okręgu Naukowego. Drukarnia ta przeszła w ręce polskie i 15 sierpnia 1917 r. została oficjalnie przejęta na własność Państwa Polskiego pod nazwą „Drukarnia Państwowa Królestwa Polskiego”.

Niemcy podczas okupacji założyli przy ul. Miodowej swą własną drukarnię, którą po opuszczeniu przez nich miasta objęły władze polskie.

W końcu listopada 1918 r. urządzenia i maszyny drukarskie drukarni przy Krakowskim Przedmieściu przeniesione zostały do drukarni przy ul. Miodowej i w ten sposób obie drukarnie połączone zostały w jedną i przekazane Zarządowi Głównemu Drukarni Państwowych, powołanemu w grudniu 1918 r. z siedzibą w Warszawie, przemianowanemu następnie w 1922 r. na Dyрекcję Drukarni Państwowych.

Drukarnia Państwowa w Łodzi została założona podczas okupacji przez władze niemieckie dla własnych potrzeb. Drukarnia po ustąpieniu okupacyjnych władz, t. j. w pierwszych dniach listopada 1918 r. przeszła pod zarząd władz polskich i w grudniu tegoż roku przekazana została Zarządowi Głównemu Drukarni Państwowych.

Drukarnia państwowa w Warszawie.

Historja Drukarni Państwowej w Lublinie rozpoczyna się z końcem XVII wieku. Założona w tym czasie drukarnia przez Jezuitów mieściła się we własnym gmachu Kolegium Soc. Jesu, zaś w 1773 r. drukarnia ta wraz z innym majątkiem pojezuickim przeszła do funduszu edukacyjnego Rzeczypospolitej Polskiej i już jako drukarnia rządowa była zarządzana przez księży trynitarzy. Przez czas rozbioru drukarnia znajdowała się pod zarządem rosyjskiego ministerstwa skarbu. Po ustąpieniu władz rosyjskich drukarnię objęły w swe posiadanie austriackie władze okupacyjne i dopiero po ich ustąpieniu drukarnia przeszła na własność Państwa Polskiego. Przez trzy miesiące drukarnia znajdowała się pod zarządem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, a w styczniu 1919 r. przekazana została Zarządowi Głównemu Drukarń Państwowych.

Państwowa Drukarnia w Poznaniu założona została 1 stycznia 1920 r. przez ministerstwo byłej dzielnicy pruskiej dla własnych potrzeb. Dnia 1 kwietnia 1922 r. drukarnia została przekazana Dyrekcji Drukarń Państwowych.

Państwowa Drukarnia w Wilnie założona została w 1919 r. przez

Dowództwo I Dywizji, a następnie została rozszerzona przez Dowództwo Wojsk Litwy Środkowej. Do dnia 11 stycznia 1925 r. drukarnia pozostawała pod nazwą „Filja Zakładów Graficznych D. O. K. III w Wilnie”. W dniu 11 stycznia 1925 r., rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów drukarnia przekazana została Dyrekcji Drukarń Państwowych.

Państwowa Drukarnia w Łucku założona została przez Komisję Likwidacyjną b. Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich w początku 1919 r. Podczas inwazji bolszewickiej w 1920 r. drukarnia wywieziona została do Piotrkowa, skąd wróciła do Łucka w 1921 r. Wobec uszkodzenia maszyn drukarskich podczas ewakuacji drukarnia uruchomiona została dopiero w 1923 r. przez Urząd Wojewódzki. W początku 1926 r. drukarnia została przekazana Dyrekcji Drukarń Państwowych.

Majątek Drukarń Państwowych stanowią :

I. NIERUCHOMOŚCI		Wartość	
(Drukarnia w Warszawie)		Zł	Zł
1) Plac o powierzchni 2.655 m ² ,		34.500	
2) Budynki murowane o kubaturze 16.834 m ³		168.300	202.800
II. URZĄDZENIA TECHNICZNE			
Maszyny		653.000	
Czcionki		202.600	855.600
III. RUCHOMOŚCI			
Urządzenia biurowe i gospodarcze			71.600
Wartość nieruchomości i ruchomości			1.130.000
amortyzacja			235.400
Wartość nieruchom. i ruchomości po potrąceniu amortyzacji			894.600
IV. REMANENTY			
Papier			117.600
V. WARTOŚCI PŁYNNE			
po potrąceniu zobowiązań			155.100
Wartość całkowita			1.167.300

3. „MONITOR POLSKI”

DZIENNIK URZĘDOWY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

„Monitor Polski” wychodzi od 1918 r., służy jako dziennik przeznaczony do ogłaszania zarządzeń, rozporządzeń i okólników centralnych władz państwowych, oraz komunikatów w dziale nieurzędowym i sprawozdań Izb Ustawodawczych. W „Monitorze Polskim” zamieszczane są publikacje urzędowe, ogłoszenia rządowe i prywatne, wynikające ze stosunków publiczno-prawnych.

Wydawnictwo „Monitor Polski” stanowi odrębne przedsiębiorstwo podległe Prezydium Rady Ministrów.

Majątek przedsiębiorstwa stanowią obiekty następujące:

I. NIERUCHOMOŚCI		Wartość
		Zł
Plac	200,73 m ²	
Budynek murowany .	4.987 m ³	437.500
II. RUCHOMOŚCI		
Urządzenia biurowe		5.100
III. REMANENTY		
Papier		4.000
IV. WARTOŚCI PŁYNNE		
Wartości płynne		5.500
Wartość całkowita		452.100

4. WYTWÓRNIE WOJSKOWE

Z chwilą odzyskania niepodległości Państwo Polskie nie posiadało żadnych zakładów przemysłu wojennego.

Obrona jednych obszarów Rzeczypospolitej i walka o wyzwolenie innych stawiała Państwo wobec konieczności stworzenia własnego przemysłu wojennego.

Powstały więc wojskowe warsztaty naprawy broni, rekonstrukcji i elaboracji naboju, rozbijalnie starych pocisków, a następnie warsztaty amunicyjne, kapiszonownia i zapalnikownia.

Warsztaty te nie stanowiły kompleksu wytwórni, niezbędnych dla potrzeb armji i dopiero 29 czerwca 1922 r. Komitet Ekonomiczny Ministrów zdecydował utworzenie przemysłu wojennego.

Na mocy tejże uchwały zostało powołane do życia przedsiębiorstwo państwowe z własnym statutem, jednakże bez osobowości prawnej pod nazwą „Centralny Zarząd Wytwórni Wojskowych“, które objęło rozproszone po kraju warsztaty sprzętu wojennego, oraz urządzenia fabryki karabinów, które w myśl postanowienia z dnia 22 lipca 1921 r. Komisji Podziału Mienia Państwowego Poniemieckiego przypadły Polsce z likwidacji fabryki broni w Gdańsku.

W ten sposób pod zarządem Centralnego Zarządu Wytwórni Wojskowych znalazły się: Państwowe Wytwórnie Kuchen Polowych, Państwowa Wytwórnia Wozów Taborowych, Fabryka Karabinów. Ponadto przystąpiono do budowy Fabryki Sprawdzianów, Fabryki Broni, Fabryki Amunicji i Państwowej Wytwórni Prochu i Materjałów Kruszących.

a) DYREKCJA WYTWÓRNI WOJSKOWYCH

Majątek Dyrekcji stanowią:

I. RUCHOMOŚCI

	Wartość Zł	Zł
Urządzenia biurowe .	71.600	
Zbiory muzealne . .	1.700	
Środki lokomocji . .	7.500	
Biblioteka	2.400	83.200

II. WARTOŚCI PŁYNNE

po potrąceniu zobowiązań . . .	232.300
--------------------------------	---------

Wartość całkowita 315.500

b) FABRYKA AMUNICJI

Na majątek fabryki składają się:

I. NIERUCHOMOŚCI

1. Grunty:	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Place	5,2904	7.300	
Grunty i staw	48,9510	12.300	
Lasy	15,0020	5.700	
Szosa i chodniki	4,8873	597.900	
Koszty odrenowania i odwadniania terenu fabrycznego		386.000	1.009.200

2. *Bocznica kolejowa*

Tor kolejowy normalny 2.479 mb	245.300
--	---------

3. *Budowle:*

	Kubatura m ³	Wartość Zł	
Budynki fabryczne murowane	235.919	6.284.800	
Budynki mieszkalne murowane	100.805	2.455.900	
Budynki drewniane	4.683	65.700	
Ogrodzenie terenu 18.075 mb		113.400	
Budynki nieukończone		1.436.500	10.356.300

II. URZĄDZENIA TECHNICZNE

Kotły parowe i turbogenerator	492.400	
Maszyny parowe	89.200	
Dynamo-maszyny, elektromotory, transformatory, urządzenia rozdzielcze i t. d.	175.600	
Aparaty stałe i przenośne	58.600	
Obrabiarki, młoty	722.500	
Dźwigi, żorawie stałe i na wózkach	67.400	
Transmisje	217.900	
Instalacje wodociągowe, kanalizacyjne, ogrzewalne, gazowe i inne	1.281.500	
Narzędzia, przyrządy i sprawdziany	636.700	
Urządzenia techniczne nieukończone	1.596.500	
Narzędzia i przyrządy zamówione	117.300	5.455.600

III. RUCHOMOŚCI

Urządzenia biurowe	33.100	
Środki lokomocji	79.800	
Różne ruchomości na wydziałach	315.800	
Biblioteka (188 tomów)	2.100	
Inwentarz żywy	5.200	436.000

Razem	17.502.400
-------	------------

amortyzacja	108.100
-------------	---------

Wartość po odjęciu amortyzacji	17.394.300
--	------------

IV. WARTOŚCI PŁYNNE I REMANENTY

po potrąceniu zobowiązań	576.300
------------------------------------	---------

Wartość całkowita	17.970.600
--------------------------	-------------------

c) PAŃSTWOWA FABRYKA BRONI

Majątek fabryki stanowią :

I. NIERUCHOMOŚCI

Zł

1. <i>Place</i> o powierzchni . . .	4.734 m ²		30.100
2. <i>Budowle:</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	
10 budynków fabrycznych żelbet. .	157.272	3.473.200	
1 budynek fabr. murowany . . .	246	15.000	
4 budynki fabr. mieszane . . .	4.577	87.500	
5 budynków fabr. drewnianych .	2.424	11.500	
4 budynki mieszkalne murowane .	36.820	1.651.500	
13 budynków mieszkalnych drewn.	7.663	156.200	
Budowle nieukończone		3.477.600	8.872.500

II. URZĄDZENIA TECHNICZNE

Kotły	194.400	
Maszyny parowe, wodne i wewn. spalania . .	21.300	
Dynamo - maszyny, elektromotory, transforma- tory, urządzenia rozdzielcze i t. d.	250.600	
Aparaty stałe i przenośne	78.800	
Obrabiarki, młoty	3.218.400	
Dźwignie, żórawie stałe lub na wózkach . . .	90.000	
Transmisje	97.000	
Instalacje wodociągowe, kanalizacyjne, ogrze- walne, gazowe, przeciwpożarowe i inne . .	45.600	
Narzędzia, przyrządy, sprawdziany	1.190.400	
Urządzenia techniczne, nieukończone	1.827.700	
Zamówione narzędzia i przyrządy	394.900	7.409.100

III. RUCHOMOŚCI

Urządzenia biurowe	25.900	
Środki lokomocji	299.400	
Biblioteka	3.000	328.300

IV. WARTOŚCI PŁYNNE I REMANENTY

po potrąceniu zobowiązań	1.675.500
------------------------------------	-----------

Wartość całkowita 18.315.500

d) PAŃSTWOWA FABRYKA KARABINÓW

Majątek fabryki przedstawia się następująco :

I. NIERUCHOMOŚCI

1. <i>Place:</i>		Zł
Place o powierzchni 9.954 m ²		4.800
2. <i>Budowle:</i>	Wartość Zł	
3 budynki murowane	5.300	
5 budynków drewnianych	4.300	9.600

II. URZĄDZENIA TECHNICZNE

Kocioł parowy	200	
Dynamo-maszyny, elektromotory, transforma- tory, urządzenia rozdzielcze i t. d.	43.700	
Aparaty stałe i przenośne	53.100	
Obrabiarki, młoty	1.383.700	
Dźwignie, żorawie stałe lub na wózkach	400	
Transmisje	33.100	
Instalacje wodociągowe, kanalizacyjne, ogrze- walne, gazowe i inne (508 m. rur wodnych, 2.511 parowych, 745 m. gazowych z odpo- wiednimi urządzeniami, 15 gaśnic, urządze- nia ślusarskie)	38.200	
Narzędzia, przyrządy i sprawdziany	392.700	
Urządzenia techniczne nieukończone	24.400	
Zamówione narzędzia i przyrządy	588.600	2.558.100

III. RUCHOMOŚCI

Urządzenia biurowe	42.200	
Środki lokomocji	14.600	
Biblioteka (335 tomów)	2.100	58.900
	Razem	2.631.400
	amortyzacja	170.300

Wartość nieruchomości, ruchomości i urządzeń technicznych po uwzględnieniu amortyzacji	2.461.100
---	-----------

IV. WARTOŚCI PŁYNNE I REMANENTY

po uwzględnieniu zobowiązań	1.153.700
---------------------------------------	-----------

Wartość całkowita 3.614.800

e) PAŃSTWOWA WYTWÓRNA PROCHU I MATERJAŁÓW KRUSZĄCYCH

Majątek wytwórni stanowią :

I. NIERUCHOMOŚCI

	Powierzchnia ha		Zł
1. <i>Grunty:</i>			
Place pod zabudowaniami	5,20		
Grunty uprawne	11,35		
Ogrody warzywne	2,00		
Łąki	3,76		
Lasy	430,84		
Drogi i nieużytki	66,00		369.600
2. <i>Bocznice kolejowe:</i>		Wartość Zł	
Kolej normalnotor. 9,458 km bez nawierzchni .		38.900	
Kolej wąskotorowa 21,506 km		79.700	118.600
3. <i>Budowle:</i>	Kubatura m ³		
233 budynki murowane	213.256	6.059.100	
116 budynków drewnianych	48.040	464.900	
Budowle nieukończone		3.785.700	10.309.700

II. URZĄDZENIA TECHNICZNE

Kotły parowe	805.100	
Maszyny parowe	178.400	
Dynamo-maszyny, elektromotory, transforma- tory, urządzenia rozdzielcze i t. d.	1.191.300	
Aparaty stałe i przenośne	1.131.400	
Obrabiarki, młoty	168.500	
Dźwignie, żorawie stałe i na wózkach	66.700	
Transmisje	114.700	
Instalacje wodociągowe, kanalizacyjne, ogrze- walne, gazowe i inne	272.200	
Narzędzia, przyrządy i sprawdziany	214.400	
Urządzenia techniczne nieukończone	39.500	
Narzędzia i przyrządy zamówione	14.700	4.196.900

III. RUCHOMOŚCI

Urządzenia biurowe i mieszkalne	201.700
Środki lokomocji	77.700

	Wartość Zł	Zł
Inwentarz żywy	5.500	
Biblioteka	5.900	290.800
	Razem	15.285.600
	amortyzacja	2.000
Wartość po potrąceniu amortyzacji		15.283.600

IV. WARTOŚCI PŁYNNE I REMANENTY

po potrąceniu zobowiązań	3.429.400
Wartość całkowita	18.713.000

f) FABRYKA SPRAWDZIANÓW

Na majątek fabryki składają się:

I. NIERUCHOMOŚCI

1. Drogi:	Powierzchnia m ²		
Szosa	3.383		
Chodniki	994		
Bruki	3.912		132.500
2. Budowle:	Kubatura m ³	Wartość Zł	
2 budynki żelbetowe	28.109	1.177.500	
4 budynki drewniane	400	1.100	
Ogrodzenia murowane 170 mb, drewniane 1.140 mb, z drutu 537 mb		25.100	1.203.700

II. URZĄDZENIA TECHNICZNE

Kotły parowe	11.600	
Dynamo-maszyny, elektromotory, transforma- tory, urządzenia rozdzielcze i t. d.	25.400	
Aparaty stałe i przenośne	15.700	
Obrabiarki	163.200	
Transmisje	30.200	
Instalacje	25.800	
Narzędzia i przyrządy	78.300	
Urządzenia techniczne nieukończone	50.200	
Zamówione narzędzia i przyrządy	6.400	406.800

III. RUCHOMOŚCI		Wartość Zł	Zł
Urządzenia biurowe		11.700	
Środki lokomocji		8.400	
Urządzenia laboratoryjne i warsztatowe . . .		56.900	
Biblioteka		200	77.200
		Razem	1.820.200
		amortyzacja	158.600
Wartość nieruchomości, urządzeń technicznych i ruchomości po uwzględnieniu amortyzacji			1.661.600

IV. WARTOŚCI PŁYNNE I REMANENTY

po potrąceniu zobowiązań	92.700
Wartość całkowita	1.754.300

g) WYTWÓRNIA WOZÓW TABOROWYCH

Przedsiębiorstwo wyrabia wozy taborowe, biedki uniwersalne różnych typów, skrzynie na narzędzia, tornistry żołnierskie, rzędy kawale-ryjskie, uprząż.

Majątek wytwórni stanowią :

I. NIERUCHOMOŚCI

1. Grunty:	Powierzchnia m ²	Zł
Zabudowane	6.431	
Niezabudowane	15.051	40.100
2. Budowle:	Kubatura m ³	Wartość Zł
6 budynków mieszkalnych murow.	6.062	28.100
5 budynków fabr. murowanych .	16.345	42.600
9 budynków gospod. drewnianych	4.463	3.000
7 szop gospodarczych drewnianych	6.274	14.500
Ogrodzenie 170 mb		1.100
Nieukończona budowa suszarni		9.300
3. Kolej wąskotorowa 505 mb		2.000

II. URZĄDZENIA TECHNICZNE		Wartość Zł	Zł
Kotły parowe		5.200	
Motory elektryczne		4.700	
Obrabiarki		28.900	
Pompa parowa		600	
Transmisje		500	
Aparaty stałe i przenośne		1.300	
Instalacje		11.400	
Narzędzia, przyrządy, sprawdziany		14.300	
Nieukończone urządzenia inwestycyjne		1.300	68.200
III. RUCHOMOŚCI			
Urządzenia biurowe		6.300	
Biblioteka		300	
Inwentarz martwy		3.100	
Środki przewozowe :			
5 wózków kolejki wąskotorowej	200		
2 wozy - platformy	800	1.000	10.700
		Razem	219.600
		amortyzacja	19.700
Wartość po potrąceniu amortyzacji			199.900
IV. REMANENTY I WARTOŚCI PŁYNNE			
Gotówka i należności (po potrąceniu zobowiązań)			262.400
Wartość całkowita			462.300

h) PAŃSTWOWA WYTWÓRNIA KUCHEN POLOWYCH

Przedsiębiorstwo wyrabia i naprawia kuchnie polowe, kufry, skrzynie oraz wykonywa wszelkie roboty blacharskie i kotlarskie, oraz z żelaza konstrukcyjnego mniejszych profili.

Na majątek wytwórni składają się:

I. NIERUCHOMOŚCI			
1. Grunty:		Powierzchnia m ²	Zł
Zabudowane		52.618	
Niezabudowane		65.000	41.700

3. Budowle:	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
1 budynek mieszkalny murowany	488	1.900	
1 kuźnia murowana	830	8.100	
2 budynki gospodarcze murow. .	147	5.400	
31 baraków i szop drewnianych .	35.141	6.300	
Ogrodzenia i studnie		8.300	
Nieukończone budowle		107.700	137.700
3. Kolejka wąskotorowa 1.394 mb			800

II. URZĄDZENIA TECHNICZNE

Maszyzny parowe, wodne, spalinowe	1.600	
Dynamo - maszyny, elektromotory, transformatory, urządzenia rozdzielcze	12.000	
Aparaty stałe i przenośne	2.700	
Obrabiarki	21.200	
Transmisje	14.000	
Instalacje wodociągowo - kanalizacyjne, ogrzewalne, gazowe i t. d.	21.500	
Narzędzia	10.400	
Nieukończone urządzenia techniczne	8.400	91.800

III. RUCHOMOŚCI

Urządzenia biurowe	7.300	
Inwentarz martwy	3.000	
Środki przewozowe :	Zł	
Tabor	2.000	
4 konie	1.100	3.100
		13.400
	Razem	285.400
	amortyzacja	29.800
Wartość po potrąceniu amortyzacji		255.600

IV. REMANENTY

Wyroby gotowe	22.000	
Półwyroby	13.200	
Surowce	166.400	201.600

V. WARTOŚCI PŁYNNE

Gotówka i należności (po potrąceniu zobowiązań)	2.900
Wartość całkowita	460.100

5. ZDROJOWISKA PAŃSTWOWE

a) PAŃSTWOWY ZAKŁAD ZDROJOWY W CIECHOCINKU

Państwowy Zakład Zdrojowy w Ciechocinku leży w powiecie nie-szawskim województwa warszawskiego na lewym brzegu Wisły w odle-głości 18 km od Torunia i 8 km od Nieszawy.

Zakład zdrojowy w Ciechocinku.

Swoj charakter leczniczy, jako zdrojowisko, Ciechocinek uzyskał w 1836 r., kiedy Skarb polski wywiercił źródło Nr. 5 i pobudował oberżę. W 1842 r. na mocy rozporządzenia b. Namiestnika Królestwa Polskiego powstał Główny Komitet, któremu został powierzony naczelny zarząd zdrojowiska. Pierwszymi prezesami Komitetu byli prezesi b. Banku Pol-skiego. W 1848 r. Komitetowi został oddany w wieczystą dzierżawę rządowy folwark Ciechocinek (44 morgi 195 prętów) wraz z łazienkami skarbowymi. W tymże (1848) roku Komitet przystąpił do budowy łazie-

nek Nr. 1, a następnie Nr. Nr. 2, 3 i 4, co zostało uskutecznione z dochodów zakładu.

Rozporządzeniem z dnia 2 stycznia 1875 r. rząd rosyjski przyznał źródłom zakładu specjalny charakter wód mineralnych, a także pozostawił zarządzanie zakładem na dotychczasowych zasadach mianowanemu przez warszawskiego generała-gubernatora Komitetowi Głównemu, składającemu się z 4 członków, reprezentujących różne dekanacie. W 1904 r. rząd wydzierżawił zakładowi na 24 lata Ciechocińskie rządowe warzelnie soli z czynszem rocznym 10.000 rb. W 1912 r. folwark Ciechociński przeszedł na własność zakładu drogą wykupu czynszu. Dochody ze zdrojowiska używane były na podniesienie zakładu.

Do czasu objęcia przez Rząd Polski w 1918 r. zakład był zarządzany przez Komitet Główny.

Podczas wojny światowej okupanci w znacznej mierze zdewastowali zakład; inwentarz zakładowy został bądź zniszczony, bądź rozgrabiony, jak: miedź, mosiądz, a nawet rury miedziane z otworów wiertniczych.

W 1918 r., po objęciu zakładu przez Rząd Polski z rąk Komitetu Głównego, wszystkie te uszkodzenia i braki stopniowo zostały usunięte.

Zdrowisko wraz z warzelnią soli stanowią wspólną jednostkę administracyjną i znajdują się pod zarządem Departamentu Służby Zdrowia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Zakład posiada 13 źródeł, z nich 7 czynnych, ogólnej wydajności 800 m³ na dobę. Solanka zawiera części stałych 2,45%; dominują jony sodu i chlorku w obecności jonów litu, bromu, jodu, żelaza. Liczba gości kąpielowych w 1926 r. wyniosła 14.374 osób.

Majątek Zakładu stanowią:

I. NIERUCHOMOŚCI

1. Grunty:	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Pod zabudowaniami i skwerami	44,2970	151.400	
Parki	21,7680	69.400	
Boisko sportowe między tężniami	22,3950	11.200	
Grunty orne	20,4350	14.300	
Łąki	11,1970	7.900	
Drogi, ulice i rynek	15,4820	40.100	294.100
2. Źródła solankowe			68.000

3. Budowle:

a) zdrojowe:	Kubatura m ³	Wartość Zł
Łazienki Nr. 1 — 8 budynków murowanych	15.330	190.700
Łazienki Nr. 2 — 3 budynki murow..	9.535	183.800
„ Nr. 3 — 3 „ „	11.664	236.800
„ Nr. 4 — 1 „ „	13.224	287.100
Dom zarządu murowany	3.822	82.500
Teatr (mur i drzewo)	3.306	31.100
Elektrownia murowana	1.288	10.900
11 innych budynków murowanych .	7.898	73.700
Stary dworek i kino drewniane . .	1.982	20.100
4 inne budynki drewniane i szopy otwarte	127	4.200
Podcień żelazny (szopa)		3.400
Komin murowany		10.600
4 cieplarnie murowane		6.100
Fontanna		500

b) parkowe:

3 budynki murowane	2.011	25.600
10 budynków drewnianych	9.773	78.900
Boisko tenisowe, mostek żelazny i drewniany, fontanna i kiosk żelazny		7.100

d) Rzeźnia:

2 budynki murowane	4.530	64.500
3 z muru pruskiego	527	13.300
1 budynek drewniany	58	300

e) Dom izolacyjny

2 budynki murowane	1.451	13.800
------------------------------	-------	--------

e) Źródło na Starym Ciechocinku i gospoda:

	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
3 budynki murowane z przybud. .	2.660	42.400	
Ogrodzenia (żelazne, murowane i drewniane) .		32.800	1.420.200

II. URZĄDZENIA TECHNICZNE I SANITARNO - LECZNICZE

1. <i>Zdrojowe:</i>	Wartość Zł	Zł
7 kotłów parowych ogólnej pow. ogrzew. 523 m ²	26.000	
8 pomp parowych	10.700	
3 kompresory	8.900	
2 silniki parowe ogólnej mocy 200 KM . . .	15.400	
2 „ elektryczne	1.400	
2 akumulatory	15.500	
Sieć i sprzęty elektryczne	10.500	
8 obrabiarek	7.400	
Rurociągi	16.700	
Rezerwoary	5.900	
Urządzenia sanitarno - lecznicze	93.300	
Techniczne urządzenia rzeźni	27.600	
Prądnice, pędnie, pasy, młynek torfowy i różne	47.400	286.700

2. *Nowe wodociągi:*

Na Kuczkę:

2 studnie zasilające	23.900	
Maszynownia murowana z pompami odśrodko- wymi i 3 motorami „Diesla” ogólnej mocy 105 KM	146.600	
Odżelaziacz żelbetowy	93.300	
Rezerwoar zapasowy żelbetowy	17.400	
Dom mieszkalny murowany	49.100	335.300

W Ciechocińskim Parku Sosnowym:

Wieża ciśnień murowana	166.800	
Przewód tłoczny z rur żelaznych lanych . . .	281.800	
Sieć uliczna z rozgałęzieniami i hydrantami .	196.900	645.500

III. INWENTARZ RUCHOMY

Ruchomości w oranżerii i parkach	46.300
Urządzenia domu administracyjnego	6.700
Urządzenia łazienek	91.500
Urządzenia domu izolacyjnego	2.800
Urządzenia ambulatorjum, sali operacyjnej i la- boratorjum	4.600

	Zł	Zł
Urządzenia rzeźni	1.400	
Urządzenia teatru i kina	5.700	
Urządzenia warsztatu	3.600	
Gospodarstwo: sprzęty i narzędzia gospodarcze, bryczki, wozy, inwentarz żywy	21.600	184.200
Wartość całkowita		3.234.000

b) PAŃSTWOWY ZAKŁAD ZDROJOWY W BUSKU

Państwowy Zakład Zdrojowy Busko położony jest w powiecie stopnickim województwa kieleckiego, w odległości około 40 km od stacji kolejowej Kielce.

Zakład zdrojowy w Busku.

Źródła mineralne Buska znane były już w XII wieku.

Busko należało w owym czasie do dóbr rodziny herbu „Janina”. Jeden z członków tej rodziny przekazał Busko fundacji klasztoru Norbertanek.

Od 1785 r. datuje się warzenie soli, jednakże już w 1792 r. zostało ono zaniechane.

Pierwszy okres Buska, jako źródła leczniczego, obejmuje lata 1805 — 1828, w którym to okresie mieszkańcy osady Busko w swych mieszkaniach urządzili małe komórki z wannami i urządzali kąpiele.

W 1818 r. rząd rosyjski skonfiskował dobra klasztorne Busko i następnie oddał je na 25 lat w bezpłatną dzierżawę spółce związanej przez Feliksa Rzewuskiego, z warunkiem pobudowania Zakładu Zdrojowego. Po wybudowaniu zakładu rząd rosyjski wykupił go i oddał w dzierżawę, a w 1885 r. zarząd zakładu objęło ministerstwo skarbu łącznie z ministerstwem dóbr państwowych. Od 1904 r. zdrojowisko było administrowane przez Zarząd Skarbowy Wód Mineralnych Busko.

Podczas wojny światowej w okresie okupacji zdrojowisko znajdowało się w rękach austriackich i w 1918 r. przeszło na własność Państwa Polskiego.

Przedsiębiorstwo jest pod zarządem Departamentu Służby Zdrowia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Zakład posiada 4 źródła ogólnej wydajności 126,5 m³/min. Woda zdrojowa zawiera siarkowodór, sól kuchenną, bezwodnik kwasu węglowego.

Liczba kąpiących się w 1926 r. wynosiła 5.183 osoby.

Majątek zdrojowiska stanowią:

I. NIERUCHOMOŚCI

1. Grunty:	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Place zabudowane i podwórza . . .	4,1130	41.100	
Parki i ogrody	16,0000	240.000	
Źródła	9,7016	194.000	
Place budowlane	4,8929	146.800	621.900
2. Budowle:	Kubatura m ³		
Wschodni pawilon murowany . . .	3.830	42.000	
Zachodni pawilon murowany . . .	3.855	41.400	
Łazienki siarczane murowane . . .	16.858	127.800	
Łazienki ulgowe i szpitalne murow.	1.630	9.200	
Łazienki błotne murowane	4.972	32.300	
Łazienki hydropatii murowane . .	4.345	28.200	
Wieża ciśnień murowana	1.429	8.600	
6 zbiorników murowanych	4.705	29.600	
4 zbiorniki murowane nowe	1.000	13.000	

	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
Teatr murowany	839	10.000	
11 budynków gospodarczych murow.	3.019	20.800	
6 budynków gospodarczych drewn.	1.224	16.700	
4 budynki mieszkalne murowane .	973	10.700	
1 budynek mieszkalny drewniany .	2.949	13.200	
Kanał murowany		1.700	
Komin murowany		4.200	
Waga wozowa i budki dla straży w parku . .		3.500	
Parkany		7.900	420.800

3. Urządzenia techniczne:

Kotłownia. 3 kotły ogólnej powierzchni ogrzewalnej 82,5 m ²	29.400	
Elektrownia. 2 silniki łącznej mocy 35 KM, dynamomaszyna	17.700	
Rurociągi parowe, wodne i gazowe . . .	32.500	
Oddział mechaniczny. 11 obrabiarek, pompy parowe, narzędzia	6.700	
Stolarnia. Narzędzia, sprzęty stolarskie . .	400	
Kuźnia. Narzędzia i sprzęty kowalskie . .	400	87.100

II. INWENTARZ RUCHOMY

1. Zdrojowisko:

2 samochody	9.300	
Urządzenie pawilonu zachodniego i wschodniego	14.300	
Urządzenie biura zakładu	1.800	
Urządzenie restauracji	6.000	
Urządzenie gmachu kąpielowego	46.800	
Urządzenie zakładu przyrodoleczniczego . . .	31.300	
Urządzenie laboratorium mułowego	1.400	
Urządzenie kiosków i estrady dla orkiestry .	600	
Urządzenie teatru	1.900	
Sprzęty i narzędzia ogrodnicze	2.700	
Instalacje elektryczne (156 punktów)	2.800	
Materiały w magazynie: techniczne, opałowe, zboże	54.700	173.600

2. *Folwark Nadole:*

Maszyny i narzędzia rolnicze, narzędzia gospodarcze, inwentarz żywy	Zł
	13.000

3. *Wartości płynne:*

	Zł	
Gotówka w kasie przedsiębiorstwa	3.600	
Gotówka w Kasie Skarbowej w Busku	129.800	133.400
Dłużnicy		23.000
Wartość całkowita		1.472.800

c) PAŃSTWOWY ZAKŁAD ZDROJOWY W KRYNICY

Państwowy Zakład Zdrojowy „Krynica” położony jest w powiecie Nowy-Sącz województwa krakowskiego. Krynica jako zdroj znana jest od 1721 r.

Po rozbiórce Polski rząd austriacki włączył zabrane biskupom krakowskim dobra Muszyńskie wraz z Krynica do funduszu religijnego i oddał je pod zarząd Dóbr Państwa.

W 1793 r. część dóbr Muszyńskich oraz przyległe grunty włościańskie zostały wykupione przez komisarza obwodowego z Sącza Styx de Saubergena. Właściciel na nabytych gruntach założył domek dla przyjezdnych chorych i uregulował źródło, co dało początek zakładowi zdrojowemu. W 1800 r. zakład został przez właściciela sprzedany rządowi austriackiemu, który następnie oddał go w dzierżawę.

Od r. 1808 rząd austriacki rozpoczyna rozbudowę zakładu na większą skalę; w 1866 r. wprowadza łazienki mineralne, w 1877 r. ustanawia komisję zdrojową, w 1881 r. — łazienki borowinowe, w 1884 r. — zakład wodoleczniczy. W 1911 r. Krynica otrzymuje połączenie kolejowe z Muszyną, zaś w 1912 r. zostają dokonane w Krynicy głębokie wiercenia, które wydobyły wodę mineralną z zawartością bezwodnika węglowego.

Z odzyskaniem niepodległości Polski zdrojowisko przeszło na własność Państwa Polskiego. Stan ten został zalegalizowany na podstawie konkordatu z Watykanem.

Zakład jest zarządzany przez Departament Służby Zdrowia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Obecnie Zakład posiada 13 źródeł ogólnej wydajności 464 ltr/min. Wszystkie wody mineralne z naturalnym bezwodnikiem węglowym dają szcawy alkaliczne wapniowo-żelaziste, służące zarówno do picia, jak i do kąpieli. Liczba kąpiących się w 1926 r. wyniosła 23.390 osób.

Zakład zdrojowy w Krynicy.

Majątek Zakładu stanowią:

I. NIERUCHOMOŚCI

1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Pod zabudowaniami	2,2350	134.100	
Orne	27,2477	14.300	
Łąki	10,8277	3.200	
Pastwiska	9,0557	2.700	
Ogrody	1,3640	1.400	
Wody	7,2451	—	
Lasy i zagajniki	45,5477	143.500	
Nie użytki	0,0982	—	
Drogi	2,4048	—	299.200

2. Budynki:	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
Dom zdrojowy stary murowany	24.207	461.900	
2 nowe skrzydła murowane	9.881	275.200	
Łazienki murowane:			
4 budynki murowane stare	16.500	272.900	
" " nowe	32.450	1.481.200	
Łazienki borowinowe:			
4 budynki murowane	10.114	99.000	
Budynek Zakładu Wodoleczniczego	3.304	34.100	
11 budynków mieszk. i gosp. murow.	30.708	349.000	
4 budynki mieszk. i gosp. drewn.	1.445	31.000	
3 budynki folwarczne drewniane	425	2.600	3.006.900
II. URZĄDZENIA TECHNICZNE			
Instalacje		800.100	
Wodociągi		62.600	
Kanalizacja		91.500	
Mosty i drogi		80.900	1.035.100
III. RUCHOMOŚCI			
Inwentarz		440.300	
Zapasy materiałów w magazynie		23.300	463.600
Wartość całkowita			4.804.800

d) ZDRÓJ BURKUT

Zdrowisko położone jest na terenie lasów państwowych nad brzegiem Czeremoszu u stóp Czarnohory w powiecie kosowskim województwa stanisławowskiego, w odległości 64 km od stacji Worochta.

Źródła zawierają szczyawy żelazisto - wapniowe.

Zakład został zniszczony wskutek działań wojennych i obecnie jest nieczynny.

Wartość obszaru zajmowanego przez zakład włączona została do wykazu oszacowania lasów państwowych.

e) ZDRÓJ SZKŁO

Zdrojowisko leży w powiecie jaworowskim województwa lwowskiego, w odległości 40 km od Lwowa; posiada źródło o wydajności 6.950 litrów na minutę. Woda zawiera dużo siarczanów wapnia i magnezu.

Zakład podczas wojny uległ zniszczeniu i obecnie jest nieczynny.

	Wartość Zł
Zdrojowisko zajmuje 6 ha gruntów	30.000
8 budynków murowanych zniszczonych pojemności 4.800 m ³ .	48.000
Wartość całkowita	78.000

6. PAŃSTWOWY ZAKŁAD HIGJENY

W połowie 1919 r. w Warszawie powstał Państwowy Zakład Epidemiologiczny, który stał się zaczątkiem obecnego Państwowego Zakładu Higjeny. Zakład ten został umieszczony w małym domku przy ul. Chocimskiej Nr. 24 w Warszawie.

Zakład Higjeny w Warszawie.

W tymże roku Rząd wykupił na własność Skarbu Zakład wyrobu surowic Warszawskiego Towarzystwa Naukowego i Zakład szczepień przeciw wścieklicznie dr. Palmirskiego.

Do 1920 r. pod zarządem Ministerstwa Zdrowia Publicznego zgrupowane zostały następujące zakłady, początkowo niezależne od siebie:

1. Państwowy Centralny Zakład Epidemjologiczny w Warszawie,
2. Państwowy Zakład Wyrobu Surowic w Warszawie,
3. Państwowy Zakład Wyrobu Krowianki w Warszawie,
4. Państwowy Zakład Pasteurowski w Warszawie,
5. Państwowy Zakład Badania Surowic w Warszawie,
6. Państwowy Instytut Farmaceutyczny w Warszawie,
7. Państwowy Zakład Epidemjologiczny w Krakowie z oddziałami djaagnostycznym i wyrobu surowic,
8. Państwowy Zakład Epidemjologiczny we Lwowie z oddziałami djaagnostycznym i Pasteurowskim,
9. Państwowy Zakład Epidemjologiczny w Łodzi,
10. Państwowy Zakład Epidemjologiczny w Lublinie.

W 1920 r. został wykończony wraz z odpowiedniami urządzeniami przy ul. Chocimskiej, obok Państwowego Zakładu Epidemjologicznego, gmach, nabyty z wolnej ręki przez Ministerstwo Zdrowia Publicznego. W gmachu tym zostały umieszczone wszystkie wyżej wymienione zakłady warszawskie.

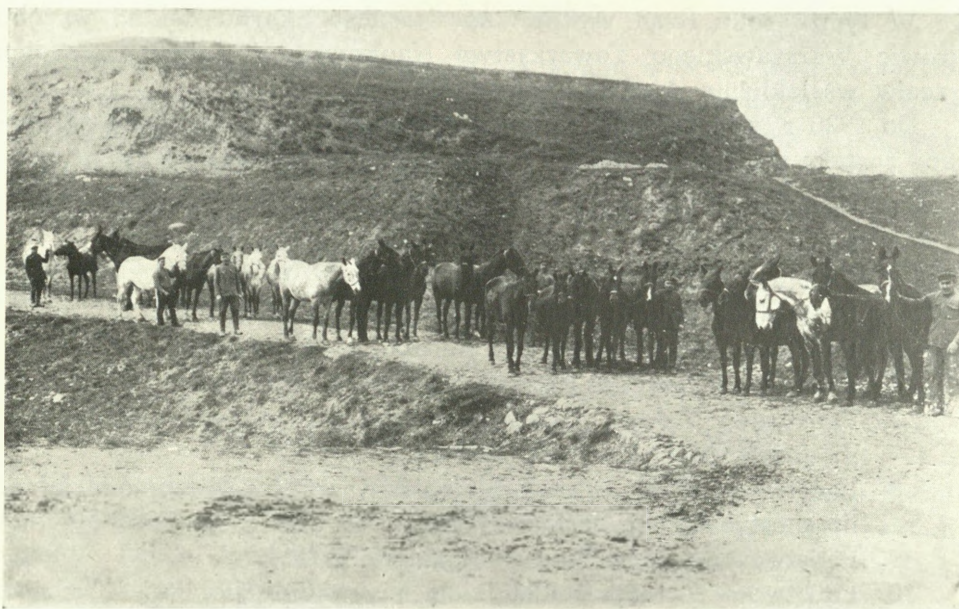
Dla potrzeb tych zakładów, a głównie dla działu wyrobu surowic, uzyskano od Ministerstwa Rolnictwa fermę Służew, znajdującą się w odległości 7 km od Warszawy.

Na mocy uchwały Rady Ministrów z dnia 6 października 1921 r. wszystkie powyższe zakłady, zarówno znajdujące się w Warszawie, jak na prowincji, złączone zostały w jeden pod nazwą Państwowy Zakład Epidemjologiczny. Zakłady na prowincji od tego czasu stanowią jego filje.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 września 1923 r. nazwę Państwowego Zakładu Epidemjologicznego zmieniono na Państwowy Zakład Higjeny.

W 1926 r. została ukończona przy pomocy Fundacji Rockfellera Państwowa Szkoła Higjeny przy ul. Chocimskiej, obok Państwowego Zakładu Higjeny, a także Bursa Państwowej Szkoły Higjeny przy ul. Puławskiej Nr. 91, znana pod nazwą posesji „Amelin”.

Państwowy Zakład Higjeny jest pod zarządem Departamentu Służby Zdrowia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Konie szczepione w Służewie.

Majątek Zakładu stanowią:

I. NIERUCHOMOŚCI PRZY UL. CHOCIMSKIEJ

1. <i>Place:</i>		Powierzchnia m ²	Zł	
Plac		7.300	671.600	
2. <i>Budynki:</i>		Kubatura m ³	Wartość Zł	
3 budynki murowane		27.043	2.163.700	
Gmach Państwowej Szkoły Higjeny				
konstrukcji żelazo - betonowej .		33.000	4.290.000	6.453.700
3. <i>Inwentarz ruchomy:</i>				
Urządzenia biurowe i laboratoryjne:				
a) Działu Produkcji w Warszawie			136.000	
b) Instytutu Farmaceutycznego			40.300	
c) Działu Naukowo - Badawczego			45.000	
d) Szkoły Higjeny			170.000	
„ „ biblioteka (1.450 tom.)			30.000	421.300

II. POSESJA „AMELIN” PRZY UL. PUŁAWSKIEJ

		Wartość Zł	Zł
Grunty o powierzchni	29.600 m ²	550.000	
2 budynki murowane pojemności	14.935 m ³	522.800	
Inwentarz ruchomy		23.000	1.095.800

III. FERMA SŁUŻEW

1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia ha		
Uprawne	13,7565	54.000	
Nieużytki	10,1900	20.000	74.000

2. <i>Budowle:</i>	Kubatura m ³		
2 budynki drewniane mieszkalne	2.072	26.400	
Kotłownia żelbetowa	66	2.300	
Stajnie surowic żelbetowe	10.767	215.300	
5 budynków gospodarczych murow.	452	7.700	
2 budynki gospodarcze drewn.	1.193	13.400	265.100

3. <i>Inwentarz ruchomy:</i>			
Stoły laboratoryjne, przyrządy operacyjne, instalacje, aparaty, kotły, lampy, narzędzia pomocnicze		14.700	
Inwentarz żywy (80 koni)		8.000	22.700

IV. FILJE

Wilno	2.300	
Lublin	5.000	
Toruń	9.500	
Łódź	16.700	
Kraków	3.500	
Lwów	31.000	68.000

Wartość całkowita 9.072.200

7. PAŃSTWOWE ZAKŁADY GRAFICZNE (P. Z. G.) W WARSZAWIE

Państwowe Zakłady Graficzne zostały powołane do życia uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 stycznia 1919 r. Zadaniem Państwowych Zakładów Graficznych miał być wyrób wszelkich wymiennych znaków państwowych, papierów wartościowych, znaków stemplowych oraz wszelkiego rodzaju znaków płatniczych, mających związek z dochodami Skarbu Państwa, jak również bicie monety metalowej.

Państwowe Zakłady Graficzne zostały utworzone, jako Urząd Ministerstwa Skarbu o charakterze przedsiębiorstwa państwowego.

Na mocy uchwały Rady Ministrów z dnia 16 maja 1919 r. Państwowe Zakłady Graficzne przeszły pod zarząd Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, jako drukarnia tej instytucji z niezmienionym zakresem działania.

Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 16 lutego 1920 r. Państwowe Zakłady Graficzne pod tą samą nazwą wróciły pod zarząd Ministerstwa Skarbu.

Zakłady Graficzne zajmują się drukiem banknotów oraz wszelkiego rodzaju państwowych papierów wartościowych, a także papierów wartościowych na zamówienia instytucji prywatnych. W wydzierżawionej u Ministerstwa Sprawiedliwości piarni mokotowskiej Zakłady produkują papier dla druków wartościowych i zwyczajnych, a także papier pakunkowy.

Urządzenia techniczne piarni mokotowskiej zostały uzupełnione przez Zakłady Graficzne własnymi inwestycjami i maszyną papierniczą.

Zakłady posługują się napędem elektrycznym i spalinowym. Ogólna moc silników elektrycznych w Zakładach Graficznych wynosi 339 KM, piarni mokotowskiej 821 KM, 1 silnik spalinowy 4-cylindrowy systemu „Diesel” 260 KM.

Zakłady wraz z piarnią zatrudniają 424 robotników, wartość produkcji Zakładów Graficznych za 1926 r. wynosiła Zł 3.539.155,21, Piarni Mokotowskiej — Zł 2.782.513,41.

Majątek Zakładów Graficznych stanowią:

I. NIERUCHOMOŚCI

1. <i>Place</i>	Powierzchnia m ²	Zł
4 place	18.559	1.900.200

2. Budowle:	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
4 budynki fabryczne murowane . .	11.860	116.400	
14 budynków fabrycznych murow. .	20.488	136.000	
2 budynki gospodarcze murowane .	104	2.200	
23 budynki gospodarcze drewniane .	4.439	9.800	
3 budynki mieszkalne drewniane .	1.498	11.700	
1 budynek biurowy drewniany . .	1.728	8.600	
1 budynek mieszkalny na gruncie wydzierz. .		11.600	
Instalacje wodociągowo-kanalizacyjne		59.200	355.500

II. URZĄDZENIA TECHNICZNE

1. W Zakładach Graficznych:

Maszyny drukarskie, litograficzne, introligator- skie, do wyrobu klisz, do tarcia farb, gilo- szowe, aparaty fotograficzne, obrabiarki me- chaniczne, do drzewa, motory elektryczne i spalinowe Diesla, dynamomaszyny, narzę- dzia warsztatowe i przyrządy laboratoryjne	1.732.400
---	-----------

2. W papierni mokotowskiej:

Maszyny papiernicze i urządzenia fabryczne .	444.000	2.176.400
--	---------	-----------

III. URZĄDZENIA BIUROWE I GOSPODARCZE

1. W Zakładach Graficznych	210.700	
2. W papierni mokotowskiej	14.600	225.300
	Razem	4.657.400
	mniej amortyzacja	270.000
Wartość po uwzględnieniu amortyzacji		4.387.400

IV. REMANENTY

	Zł	
Wyroby gotowe papierni	439.000	
Półfabrykaty Zakładów Graficznych	295.900	
Surowce	2.857.200	3.592.100

V. WARTOŚCI PŁYNNE

(po potrąceniu zobowiązań) 2.375.800

Wartość całkowita 10.355.300

8. MENNICA PAŃSTWOWA

Pierwsza polska mennica powstała w Poznaniu w 968 r. W wiekach średnich w Polsce było około 50 mennic rozrzuconych w różnych miejscowościach kraju; obok mennic królewskich istniały mennice prywatne, biskupie, miast uprzywilejowanych.

Historję mennictwa w Polsce w zależności od podstawowych systemów monetarnych można podzielić na trzy okresy: dynarowy od X do XIII wieku, groszowy od XIV do XV wieku oraz złotowy od XVI wieku.

Władysław Łokietek i Zygmunt I kierują swe wysiłki do wprowadzenia jednostajnej stopy monetarnej na całym obszarze Rzeczypospolitej, jednakże jednolity system monetarny datuje się w Polsce dopiero od czasów Stefana Batorego.

Centralnemi mennicami w poszczególnych okresach Polski przedrozbiorowej były następujące mennice:

Za czasów piastowskich mennica gnieźnieńska, a następnie do czasów Zygmunta I — krakowska, za Zygmunta Augusta — mennica wileńska, za Batorego — olkuska, za Wazów i Sobieskiego — bydgoska, wreszcie w XVII i XIX wieku — mennica warszawska, założona w 1765 r. przez Stanisława Augusta przy ul. Bielańskiej, a zamknięta przez rząd rosyjski w 1867 r.

Organizację obecnej Mennicy Państwowej zaczęto w drugiej połowie 1923 r., a to w związku z przygotowaniami do przeprowadzenia reformy walutowej. Mennica Państwowa ulokowana została w budynkach Państwowego Monopolu Spirytusowego na Pradze przy ul. Ząbkowskiej.

Mennica jest obecnie pod zarządem Departamentu Obrotu Pieniężnego Ministerstwa Skarbu.

Działalność mennicy obejmuje następujące czynności produkcyjne:

- a) bicie monet na potrzeby państwa,
- b) topienie i rafinowanie metali,
- c) medaljerstwo i pieczęciarstwo,
- d) ekspertyzę monet oraz zamianę uszkodzonych na nowe.

Bicie i ekspertyza monet są wyłącznym przywilejem mennicy. Wszystkie maszyny i aparaty w mennicy poruszane są za pomocą 46 motorów elektrycznych ogólnej mocy 230 KM. Mennica zatrudnia około 100 robotników.

Większość surowców, jak miedź i cynę, mennica sprowadza z zagranicy. Produkuje mennica głównie na potrzeby Skarbu Państwa, Banku Polskiego; w mennicy wyrabiane są pozatem niektóre przedmioty artystyczne, np. medale lub plakaty na zamówienia osób prywatnych.

Majątek mennicy stanowią :

I. NIERUCHOMOŚCI

Place	Powierzchnia m ² 6.297	Zł 123.900
<i>Budynki stare:</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł
1 budynek biurowy murowany . .	2.664	50.000
2 budynki mieszkalne murowane .	5.494	65.800
5 budynków fabrycznych murow. .	11.258	228.800
<i>Budynki nowe:</i>		
3 budynki fabryczne murowane . .	702	15.800
2 dobudówki murowane	3.050	100.200
Instalacje ogrzewania, wodociągi, kanalizacje, oświetlenie i inne		186.800
Ogrodzenie murowane 140 mb		7.700
		655.100

II. URZĄDZENIA TECHNICZNE

Maszyny	451.500	
Narzędzia zakupione	22.400	
Narzędzia własnej produkcji	23.200	
Modele	28.400	525.500

III. INWENTARZ RUCHOMY

Urządzenia biurowe	58.400	
Urządzenia gospodarcze	57.200	
Samochód półciężarowy	9.000	124.600
	Razem	1.429.100
	mniej amortyzacja	79.500
		1.349.600

	IV. REMANENTY	Zł	Zł
Wyroby gotowe		195.600	
Surowce		94.900	290.500
	V. WARTOŚCI PŁYNNE		49.300
	Wartość całkowita		1.689.400

9. ŻUPY SOLNE

ŻUPA SOLNA W INOWROCŁAWIU

Salina położona jest pod miastem Inowrocławiem w województwie poznańskim, w odległości 1,25 km od stacji kolejowej tejże nazwy, z którą połączona jest torem kolejowym.

Pokłady soli kamiennej zostały odkryte przez rząd pruski w 1871 r., a w 1873 r. już była wybudowana i uruchomiona salina. Początkowo wybudowano dwie warzelnie, a w 1875 r. trzecią i w 1883 r. — czwartą warzelnię. Produkcja opierała się na solance naturalnej o nasyceniu 15%.

W 1907 r. kopalnia została zatopiona wskutek nieoczekiwanego dopływu wody w chodniku szybu Nr. II.

Do końca 1923 r. solankę potrzebną dla produkcji czerpano z zatopionej kopalni. Z obawy jednak deformacji terenów miejskich produkcję z tego naturalnego źródła przerwano i przystąpiono do wytwarzania sztucznej solanki.

W 1919 r. kopalnia przeszła na własność państwa polskiego; do kwietnia 1922 r. była ona administrowana przez Wydział Przemysłowy Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej; następnie przeszła pod bezpośredni zarząd Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

W wodę do picia zarówno jak i do użytku technicznego żupa solna zaopatruje się z wodociągów miejskich w Inowrocławiu.

Eksploatacja odbywa się zapomocą trzech otworów wiertniczych głębokości 420 m każdy, przez które odbywa się sztuczne ługowanie złoża solnego zapomocą wtłaczania wody słodkiej, która wychodzi z otworów już w postaci solanki nasyconej.

W 1926 r. salina produkowała 43.143 tonny soli warzonej, 802 tonny kąpielowej, 1.471 tonn — przemysłowej, 1.418 tonn — bydłowej i 103 tonny — omoków.

Większość wyprodukowanej soli została ulokowana na rynku krajowym, wyeksportowano zagranicę do krajów skandynawskich 5.013 tonn, co stanowi 23,9% eksportu soli z Polski.

Żupa zatrudnia 255 robotników.

Majątek saliny stanowią :

I. NIERUCHOMOŚCI

1. Grunty	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Parcele budowlane	1,6893	33.200	
Grunty orne	28,2124	416.400	
Łąki	0,3005	3.700	
Pastwiska	0,5212	4.500	
Wody	0,0762	600	
Ogrody warzywne	0,4925	10.000	
Ogrody owocowe	1,4393	28.300	
Parki	1,6804	33.000	
Nieżytki	1,5510	9.500	
Drogi bite (pas gruntu)	6,2516	123.000	
Drogi zwyczajne (pas gruntu)	1,4493	28.500	690.700

2. Drogi

Bocznica kolejowa normalnotorowa 2.256 mb .	12.000	
Drogi bite 1.300 m długości, 4 m szerokości .	5.400	17.400

3. Zabudowania

	Kubatura m ³		
14 budynków mieszkalnych murow.	20.699	141.600	
2 budynki mieszkalne mieszane . .	3.397	14.000	
6 budynków fabrycznych murow. .	56.434	168.000	
4 budynki fabryczne drewniane .	1.346	3.400	
6 budynków gospodarcz. murow. .	3.890	25.400	
3 budynki drewniane	738	1.800	
3 budynki mieszane	17.947	47.800	
4 zbiorniki na wodę	2.500	62.600	
3 kominy fabryczne		14.500	
Ogrodzenia 2.525 mb		12.900	
Kanalizacja		3.900	495.900

II. URZĄDZENIA TECHNICZNE

	Wartość Zł	Zł
1. N a z i e m n e :		
3 kotły parowe 220 m ² pow. ogrzew.	15.800	
2 lokomobile 24 KM	4.500	
3 silniki parowe 270 KM	15.900	
14 silników elektrycznych 96 KM	4.200	
18 pomp	23.000	
1 kompresor	300	
20 panwi z susznięmi 2346 m ²	22.000	
Młyn solny	12.100	
Waga wagonowa	1.700	
Instalacje i urządzenia elektryczne dla siły i światła	40.000	
Rurociągi 8.035 mb	7.000	
Urządzenia inne	12.800	
Narzędzia i sprzęty	11.300	170.600
2. P o d z i e m n e		188.100

III. RUCHOMOŚCI

1. Urządzenia biurowe	1.300	
2. Urządzenia laboratoryjne	3.300	
3. Środki lokomocji:		
4 konie z taborom	3.700	
Lokomotywa elektryczna 17 KM	2.700	
Przesuwnia wagonów z napę- dem elektrycznym	1.700	
2 wagony kolejowe	200	
Kolejka wisząca 1.102 mb	2.600	
Kolejka łańcuchowa 50 mb	2.800	
Kolejka wąskotorowa 1.004 mb	800	14.500
		19.100

IV. WARTOŚCI PŁYNNE I REMANENTY

(po potrąceniu zobowiązań) 1.028.100

Wartość całkowita 2.609.900

WARZELNIA SOLI W CIECHOCINKU

Warzelnia położona jest obok zdrojowiska w Ciechocinku w powiecie nieszawskim województwa warszawskiego, w odległości 1½ km od stacji kolejowej Ciechocinek, z którą połączona jest bocznica P. K. P.

Źródła solankowe, jak również warzelnictwo soli na terenie Ciechocinka były znane już w XIII wieku, zaś rozwój warzelnictwa na większą skalę zaczyna się od czasu wybudowania warzelni soli w 1827 r. przez rząd b. Królestwa Polskiego na gruntach, nabytych od prywatnych posiadaczy. W tymże roku warzelnia soli przeszła pod zarząd b. Banku Polskiego.

Obecnie warzelnia jest przedsiębiorstwem pomocniczym zakładu zdrojowego, z którym stanowi wspólną jednostkę administracyjną.

Naturalna solanka z zawartością do 5% NaCl wypompowuje się z kilku otworów wiertniczych z głębokości 320 — 450 m, łącznej wydajności około 29 hl/m. Ze zbiorników, gdzie ulega oczyszczeniu zapomocą wapna, po przetłoczeniu przez tężnie cierniowe, solanka przechodzi z zawartością do 21 — 33% NaCl do warzelni.

Warzelnia w 1925 r. zatrudniała 82 robotników i wyprodukowała 3.442 tonny warzonki.

Majątek warzelni przedstawia się następująco:

I. NIERUCHOMOŚCI

1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Pod warzelnią i gospodarstwem . .	11.697	28.500	
Grunty orne przy torze kolejowym .	2.194	2.200	
Grunty orne przy parku głównym .	2.884	2.000	32.700
2. <i>Budowle:</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	
9 budynków fabrycznych murow. .	19.290	90.900	
5 budynków fabr. z muru pruskiego	4.218	26.100	
Elektrownia murowana	425	4.800	
3 budynki gospodarcze murowane .	2.487	6.600	
9 budynków gospodarczych drewn. .	1.162	5.000	
4 budynki mieszkalne murowane .	6.563	54.300	
2 budynki mieszkalne drewniane .	637	2.800	
Tężnie		719.200	
Rezerwoary		69.200	
Kominy fabryczne murowane		4.700	
Ogrodzenia		5.600	989.200
3. <i>Bocznica kolejowa 350 mb</i>			3.000

II. URZĄDZENIA TECHNICZNE		Wartość Zł	Zł
Paleniska		1.900	
Panwie		15.400	
Parniki		3.000	
Rurociągi		25.200	
5 pomp ssąco - tłoczących		9.400	
Kompresory		2.000	
2 motory spalinowe ogólnej mocy 95 KM		17.800	
Motor elektryczny		800	
Źródła (urządzenia)		36.000	
Pędnie, pasy, zbiorniki i różne		32.700	
Narzędzia		2.200	146.400
III. RUCHOMOŚCI			
Urządzenia biurowe			4.700
IV. ŚRODKI LOKOMOCJI			
Kolejka wisząca 440 mb i wąskotorowa 410 mb			4.400
		Wartość całkowita	1.180.400

PAŃSTWOWA ŻUPA SOLNA W WIELICZCE

Żupa położona jest tuż pod miastem Wieliczką, w odległości 14 km na południowy wschód od Krakowa.

Dokumenty historyczne stwierdzają istnienie kopalni Wieliczki już w 1044 r., jednak czas jej powstania nie jest dokładnie znany.

Królowie polscy widzą w kopalni źródło poważnych dochodów dla państwa i nadają jej różne przywileje i uprawnienia; robotnicy kopalniani również korzystają ze specjalnych przywilejów królewskich.

Za czasów zygmunto-wskich kopalnia osiągnęła stopień poważnego rozwoju.

Za Zygmunta Augusta kopalnia posiadała 6 szybów.

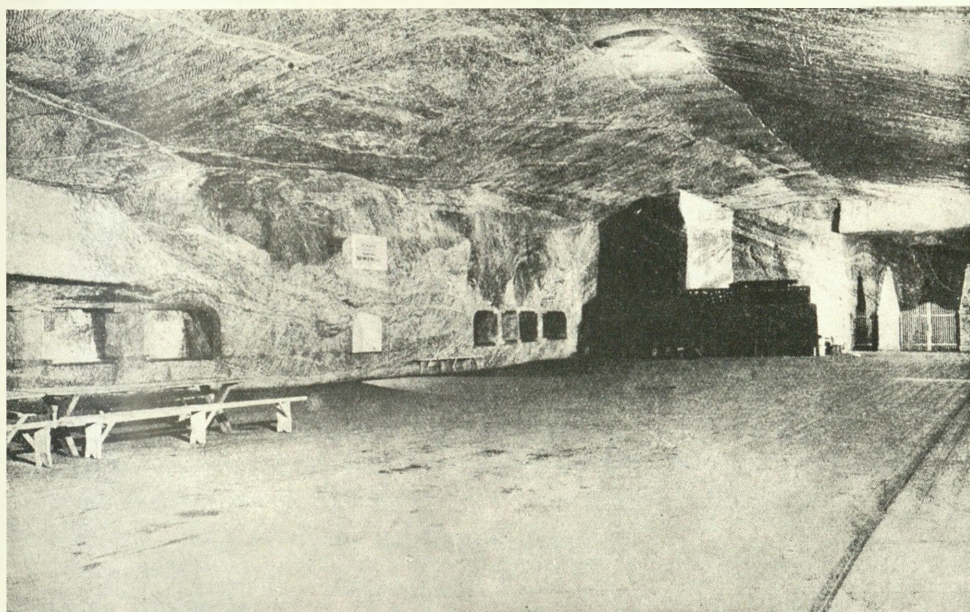
Jako gwarancję wynagrodzenia za korpus pomocniczy w walce ze Szwedami król Jan Kazimierz od 1657 do 1661 r. odstąpił kopalnię Wieliczkę i Bochnię Austrii w charakterze zastawu.

W czasie rozbioru Polski Wieliczka posiadała już 9 szybów. Szyb królewski sięgał wówczas 230 m głębokości, roboty zaś prowadzone były

na 5 poziomach na 2,5 km długości. W tym czasie kopalnia zatrudniała od 800 do 1000 robotników, produkcja roczna soli wynosiła około 600.000 cetnarów.

W latach 1810 — 1812 kopalnia stanowiła wspólną własność W. Księstwa Kongresowego i Austrii, do listopada 1918 r. znajdowała się w administracji władz austriackich.

Obecnie salina jest pod zarządem Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Grota Sienkiewicza w kopalni soli w Wieliczce.

Sól występuje w trzech gatunkach: soli zielonej z zanieczyszczeniem do 5%, spiżowej — do 6%, szybikowej — do 2%. W zależności od czystości wydobywana sól używana jest na cele jadalne, lub jako sól przemysłowa, lub bydłęca. Przeciętna zawartość NaCl w soli jadalnej wynosi od 95 do 99%, w solach bydłowej i przemysłowej — od 90 do 95%. Kopalnia jest naogół dość sucha; nieznaczny dopływ wody, wypompowanej na powierzchnię, używa się do warzenia soli.

Przewietrzanie kopalni odbywa się drogą naturalnej wentylacji, wspomaganej latem przez dwa wentylatory elektryczne.

Wodę do picia dostarcza dla kopalni wodociąg w Bieżanowie, zaś do użytku technicznego — 4 stawy, z których dwa należą do kopalni,

a drugie dwa do gminy, z zastrzeżeniem prawem użytkowania wody dla saliny.

Eksploatacja odbywa się na 7 poziomach od 70 do 260 m głębokości.

Sól bryłowa odbudowywana jest w kopalni sposobem komorowym, sól spiżowa sposobem filarowym, sól szybikowa sposobem poprzeczno-chodnikowym. Sól warzona wytwarza się w specjalnych aparatach systemem próżniowym.

Na powierzchnię sól wydobywa się przez trzy szyby. Przewóz soli pod ziemią odbywa się zapomocą lokomotywy elektrycznej i koni.

Produkcja roczna Wieliczki w 1926 r. wynosiła:

	Tonn	Wartość Zł
Soli jadalnej	114.574	4.413.700
Soli przemysłowej . .	11.747	419.000
Soli bydłowej	4.925	181.300
Razem	131.246	5.014.000

Salina w 1926 r. zatrudniała 1.728 robotników.

Majątek saliny stanowią:

I. NIERUCHOMOŚCI

1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Parcele budowlane	17,5908	1.706.200	
Grunty orne	42,2978	136.600	
Łąki	13,4242	59.800	
Pastwiska	10,9298	16.300	
Wody	2,2497	2.700	
Ogrody warzywne	6,5648	55.100	
Ogrody owocowe	2,9741	25.200	
Parki	2,3301	20.100	
Lasy i zagajniki	1,6455	5.300	
Nieuzytki	3,9296	4.700	
Drogi bite	3,5717	15.700	
Drogi zwyczajne	1,2610	4.000	2.051.700
2. <i>Bocznica przemysłowa normalnotorowa</i> dług. 6.281 mb			193.900

3. Budowle:	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
145 budynków mieszkalnych i gosp. murowanych	83.040	731.100	
23 budynki mieszk. i gosp. drewn.	8.042	26.800	
2 budynki mieszkalne mieszane .	1.045	6.400	
51 budynków administr., fabryczn., i gospod. murowanych	182.010	988.000	
22 budynki administrac., fabryczn., gospod. drewniane	3.515	27.600	
2 budynki fabryczne mieszane . .	814	1.400	
Nowe budowle niewykończone		67.700	
7 kominów fabrycznych		17.700	
Bruki i chodniki		7.400	
Kanały i rowy 1.783 mb		32.400	
Mosty 84,5 m ³		3.600	
Ogrodzenia 18.628 mb		64.800	1.974.900

II. URZĄDZENIA TECHNICZNE I MASZyny

1. N a z i e m n e :	Wartość Zł
25 kotłów parow. powierzchni ogrzew. 3.400 m ²	138.200
19 silników parowych (w tem 3 maszyny wycią- gowe łącznej mocy 320 KM)	203.600
69 silników elektrycznych (w tem 2 maszyny wyciągowe łącznej mocy 1.200 KM)	121.900
1 silnik spalinowy mocy 30 KM	1.200
4 generatory parowe (3 po 800 i 1 — 400 kW) mocy 2.800 kW	139.800
8 kompresorów wydajności 8.700 m ³ /godz. . .	44.400
13 wentylatorów wydajności 4.500 m ³ /godz. . .	21.600
56 pomp i inżektorów	43.100
4 młyny solne	45.300
16 dynamo i transformatorów mocy 950 kW .	37.700
Sieć elektryczna napowietrzna i kablowa 20.334 mb	18.100
Urządzenia elektryczne do siły, światła i sy- gnalizacji	39.500
5 wież szybowych	26.200
47 transporterów, podnośników, elewatorów, śli- maków	34.200

	Wartość Zł	Zł
Aparatura warzelni próżniowej (aparaty wy- parne, majsze, wirówki, bębny, suszarnie, skraplacze i t. d.)	234.000	
57 zbiorników różnych	46.200	
Konstrukcje żelazne	60.500	
Chłodnie drewniane	19.200	
Podpory, ochrony i mosty kolejki linowej . .	13.400	
Rurociągi wodne, solankowe i wodociągowe 29.823 mb	175.800	
Studnie i zbiorniki wodociągowe	22.600	
48 obrabiarek	33.600	
Pędnie	16.700	
8 wag pomostowych	7.100	
Różne urządzenia techniczne	33.500	
Narzędzia i sprzęty szybko zużywające się .	95.800	1.673.200
2. Podziemne:		
9 szybów 1.731 mb	410.400	
9 podszybi	9.200	
Kuźnia	1.200	420.800
III. RUCHOMOŚCI		
Urządzenia biurowe	12.600	
Urządzenia laboratoryjne	2.400	
Inne sprzęty stałe	35.700	50.700
IV. ŚRODKI LOKOMOCJI		
3 parowozy normalnotorowe mocy 410 KM .	20.400	
1 lokomotywa akumulator. kopaln.	43.900	
14 wagonów normalnotorowych	27.200	
4 samochody mocy 130 KM	3.000	
36 koni	5.100	
Tabory	9.400	
Kolejka wąskotorowa 60.000 mb	22.400	
775 wózków kopalnianych	36.000	
Kolejka linowa powietrzna 1.222 mb	24.200	
99 wózków kolejki linowej	3.200	194.800
	Razem	6.560.000
V. WARTOŚCI PŁYNNE		
Gotówka, należności i remanenty po potrąceniu zobowiązań .		219.200
Wartość całkowita		6.779.200

PAŃSTWOWA ŻUPA SOLNA W BOCHNI

Żupa leży w samym mieście Bochni, w odległości 1,2 km od stacji kolejowej i 38 km na wschód od Krakowa.

Historja powstania kopalni, jej późniejsze dzieje i rozwój są analogiczne, a poniekąd wspólne z kopalnią w Wieliczce.

Za Zygmunta Augusta kopalnia posiadała 7 szybów około 85 m głębokości.

W czasach rozbiorowych kopalnia prowadziła eksploatację na 3 poziomach, zatrudniając 300 robotników przy produkcji rocznej 12.500 tonn soli.

Państwo Polskie przejęło po rządach austriackich kopalnię w stanie opłakany. Zużyte i przestarzałe zabudowania i urządzenia kopalniane wymagały znacznych wkładów inwestycyjnych, lub też zamiany, które w 50% zostały uskutecznione przez Rząd Polski, co wpłynęło na zwiększenie produkcji i obniżenie kosztów własnych wydobytej soli.

Salina jest pod zarządem Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Sól występuje w dwóch gatunkach: gruboziarnistej z zanieczyszczeniami ilastymi od 2 do 4% i drobnoziarnistej zanieczyszczonej piaskiem od 0,5 do 2%. Grubość pokładów waha się od 0,5 do 12 m. Sól złoża bocheńskiego przeważnie służy na cele jadalne i tylko nieznaczna część używana jest jako sól przemysłowa i bydłęca. Zawartość NaCl w soli jadalnej waha się od 97,5 do 99%.

Kopalnia naogół sucha, nieznaczny dopływ wody zostaje wypompowywany na powierzchnię.

Przewietrzanie kopalni odbywa się w sposób naturalny, powietrze wchodzi do kopalni trzema szybami, wychodzi zaś dwoma.

Wodę do picia, jak i dla użytku technicznego kopalnia czerpie z wodociągów miejskich w Bochni.

Cała kopalnia na głębokości od 80 do 450 m podzielona jest na 10 poziomów eksploatacyjnych w pionowej odległości 18—24 m jeden od drugiego. Obecnie eksploatację prowadzi się tylko na niższych 6 poziomach, gdyż pierwsze 4 są już wyczerpane.

Odbudowa pokładów odbywa się sposobem komorowym z podsadzką wyrobionych próżni urobkiem płonnym.

Produkcja w 1926 r. wyniosła:	Tonn	Wartość Zł
Soli jadalnej	35.168	1.689.723
Soli przemysłowej . .	843	38.815
Soli bydłowej	657	26.240
Razem	36.668	1.754.778

Salina zatrudnia 561 robotników.

Majątek żupy solnej przedstawia się w sposób następujący:

I. NIERUCHOMOŚCI

1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Parcele budowlane	4,2611	340.900	
Grunty orne	11,9981	38.400	
Łąki	1,2597	4.000	
Pastwiska	1,8268	2.800	
Wody	0,0935	100	
Ogrody warzywne	2,3291	19.800	
Ogrody owocowe	2,3691	20.100	
Parki	2,4659	21.000	
Nieużytki	1,5833	1.900	
Drogi bite 335 mb szer. 4—4,2 m	0,1361	600	
Drogi zwyczajne 1.605 mb szer. od 3 do 6,5 m	0,7775	2.500	
Grunty pod torem kolejowym . .	4,8873	15.600	467.700
2. <i>Bocznica przemysłowa normalnotorowa</i> 3.235 mb .			96.200
3. <i>Budowle:</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	
18 budynków mieszkalnych murow.	38.485	273.400	
6 budynków mieszkalnych drewn.	2.476	4.600	
1 budynek mieszkalny mieszany .	214	500	
9 budynków fabrycznych murowan.	20.678	84.900	
10 budynków fabrycznych drewn. .	10.400	800	
2 budynki fabryczne mieszane . .	632	2.300	
26 budynków gospodarczych murow.	5.919	23.000	
19 budynków gospodarczych drewn.	4.065	3.400	
6 budynków gosp. mieszanych . .	3.012	6.800	
Nowe budowle		365.500	
2 kominy fabryczne żelazne po 38 m . . .		3.400	
4 kominy fabryczne murowane po 59 m . .		500	
Zbiorniki betonowe 550 m ³		2.800	
3 mosty (1 murowany, 1 betonowy, 1 drewn.)		2.000	
3 rampy		300	
Ogrodzenia 4.475 mb		15.800	790.000

II. URZĄDZENIA TECHNICZNE I MASZyny

1. N a z i e m n e :	Wartość Zł	Zł
7 kotłów parowych ogóln. pow. ogrzew. 2.912 m ²	11.900	
4 silniki parowe 110 KM	5.000	
2 lokomobile 93 KM	4.400	
3 silniki elektryczne 30 KM	1.200	
1 silnik spalinowy 6 KM	300	
3 maszyny wyciągowe parowe 130 KM	13.900	
1 maszyna wyciągowa elektryczna 8 KM . . .	3.300	
1 generator 20 kW	1.400	
1 kompresor 20 KM	7.700	
6 pomp parowych i elektrycznych	4.800	
Rurociągi parowe 199 mb	500	
Urządzenia elektryczne dla siły i światła . .	2.800	
Liny stalowe 1.560 mb	12.800	
2 młyny solne	3.500	
Konstrukcje żelazne (wieże szybowe i t. d.) .	5.900	
Różne sprzęty i urządzenia techniczne . . .	15.700	
Narzędzia	3.700	98.800
2. P o d z i e m n e :		
6 szybów 1.028 mb	263.300	
Chodniki 3.000 mb	154.600	417.900

III. RUCHOMOSCI

Urządzenia biurowe	6.100	
Środki lokomocji:	Wartość Zł	
1 samochód osobowy	500	
15 koni	2.900	
Tabor	2.000	
Kolejka wąskotor. kopaln. 15.198 mb	2.300	
198 wózków kopalnianych	19.000	26.700
		32.800
	Razem	1.903.400
mniej nadwyżka zobowiązań na dzień 31 grudnia 1926 r.		429.200
	Wartość całkowita	1.474.200

PAŃSTWOWA ŻUPA SOLNA W LACKU

Salina leży w powiecie dobromilskim województwa lwowskiego, w odległości 4,5 km od stacji kolejowej Dobromil.

Salina powstała najprawdopodobniej w połowie XVI wieku. Przez cały czas istnienia aż do chwili wykupienia przez rząd austriacki była prywatną własnością.

Po rozpadnięciu się Austrii salina w ciągu kilku miesięcy znajdowała się pod okupacją ukraińską, po zlikwidowaniu której przeszła na własność Państwa Polskiego.

Salina jest pod zarządem Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Iły solonośne Lacka są eksploatowane przez ługowanie wodą słodką. Nieznaczny dopływ wód naturalnych zużytkowuje się, jako woda słodka do ługowania górotworu.

Naturalne przewietrzanie kopalni odbywa się zapomocą dwóch szymbów, z których jeden służy jako wlotowy dla powietrza, a drugi jako wylotowy.

W wodę zarówno do picia jak i użytku technicznego salina zaopatruje się z własnych 5 stawów.

Produkcja soli warzonej w 1926 r. wynosiła 8.214 tonn, wartości Zł 600.000.

Salina zatrudnia 112 robotników.

Majątek saliny stanowią:

I. NIERUCHOMOŚCI

1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Parcele budowlane	4,4513	18.700	
Grunty orne	13,2284	37.000	
Łąki	3,6222	7.600	
Pastwiska	2,1002	2.900	
Ogrody warzywne	0,3342	1.200	
Ogrody owocowe	0,9605	3.400	
Parki	0,7410	2.600	
Nieużytki	0,3237	200	
Lasy i zagajniki	12,6570	126.600	200.000

2. Budowle:	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
7 budynków mieszk. murowanych .	10.216	72.800	
4 budynki mieszkalne drewniane .	3.139	4.700	
10 budynków fabrycznych murow. .	35.164	115.000	
3 budynki fabryczne drewniane . .	1.091	1.900	
11 budynków gospodarczych murow. .	8.301	25.900	
13 budynków gospodarczych drewn. .	3.369	5.500	
2 budynki gospodarcze mieszane .	84	200	
2 kominy fabryczne żelazne		1.100	
2 kominy fabryczne murowane 11.496 m ³ . .		6.700	
3 zbiorniki murowane 1.512 m ³		3.900	
Ogrodzenie 3.410 mb		9.800	247.500

II. MASZyny I URZĄDZENIA TECHNICZNE

1. N a z i e m n e :

7 kotłów parowych ogóln. pow. ogrzew. 212 m ²	6.800	
4 maszyny parowe wyciągowe mocy 113 KM .	12.300	
2 dynamomaszyny 10,2 kW	400	
4 panwie z susznięmi i paleniskami 254 m ² . .	17.700	
Rurociągi 5.473 mb	10.000	
Narzędzia	2.200	49.400
2. P o d z i e m n e		73.700

III. RUCHOMOŚCI

Urządzenia biurowe	2.600
Różne sprzęty	22.800

Środki lokomocji:

	Zł	
3 konie	1.100	
Tabor	700	1.800

	Razem	598.000
mniej nadwyżka zobowiązań na dzień 31 grudnia 1926 r.		92.700

Wartość całkowita 505.300

PAŃSTWOWA ŻUPA SOLNA W DROHOBYCZU

Żupa leży w obrębie miasta w odległości 3 km od stacji kolejowej. Istnienie saliny datuje się z XII wieku. Przez dłuższy okres czasu salina była prywatną własnością i dopiero w 1765 r. przeszła na własność państwa. Od 1775 r. salina znajdowała się w rękach rządu austriackiego, od listopada 1918 r. do maja 1919 r. była okupowana przez ukraińców, poczem przeszła na własność Państwa Polskiego.

Salina jest pod zarządem Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Pełnonasycona solanka wytwarza się samoczynnie i zawiera przeciętnie 33 kg NaCl w 1 hl.

W wodę do picia i użytku technicznego zaopatruje się salina z własnych stawów i studzien.

Produkcja roczna w 1926 r. wynosiła 5.710 tonn wartości Zł 315.270.

Salina zatrudnia 53 robotników.

Majątek saliny stanowią obiekty następujące:

I. NIERUCHOMOŚCI

1. <i>Grunty</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Parcele budowlane	2,2350	89.400	
Łąki	0,9365	9.400	
Ogrody warzywne	1,1822	17.700	
Ogrody owocowe	1,0615	15.900	
Parki	0,6650	10.000	
Nieżytki	2,4090	19.300	
Drogi bite 810 mb od 8 do 18 m szer.	0,6608	9.900	171.600
2. <i>Budowle:</i>	Kubatura m ³		
5 budynków mieszkalnych murow.	5.655	63.900	
6 budynków mieszkalnych drewn.	2.623	15.200	
2 budynki fabryczne murowane .	1.960	12.300	
8 budynków fabrycznych drewn. .	9.492	27.800	
7 budynków gospodarczych murow.	2.130	10.500	
17 budynków gospodarczych drewn.	6.655	12.300	
2 kominy fabryczne		3.300	
Kanały i obmurowania panwi		3.800	
Parkany		8.500	157.600
2 szyby 95 mb			10.100

II. MASZYNY I URZĄDZENIA TECHNICZNE

	Wartość Zł	Zł
2 kotły parowe ogóln. pow. ogrzew. 120 m ² . .	11.000	
5 kotłów (niezdatnych do użytku) ogóln. pow. ogrzew. 50 m ²	2.200	
1 silnik parowy 4 KM	1.000	
1 silnik spalinowy 12 KM	2.600	
Rurociągi 1.727 mb	9.000	
Panwie z susznięmi 131 m ²	10.000	
Różne urządzenia techniczne	8.000	
Narzędzia	3.000	46.800

III. RUCHOMOŚCI

Urządzenia biurowe	1.300		
Różne sprzęty	13.500		
Środki lokomocji:	Zł		
2 konie	800		
Tabor	400	1.200	16.000
		Razem	402.100

IV. WARTOŚCI PŁYNNE

po potrąceniu zobowiązań	39.000
Wartość całkowita	441.100

PAŃSTWOWA ŻUPA SOLNA W BOLECHOWIE

Żupa znajduje się w odległości 2,75 km od stacji kolejowej Bolechów i 1,75 km od samego miasteczka.

Salina powstała w połowie XV wieku.

Do czasu wykupienia przez rząd austriacki (1786 r.) salina stanowiła prywatną własność.

Po rozpadnięciu się Austrii przez okres czasu od listopada 1918 r. do maja 1919 r. salina była okupowana przez ukraińców, a następnie przeszła na własność Państwa Polskiego.

Salina jest pod zarządem Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Wodę do picia i użytku technicznego salina czerpie z własnych studzien.

Produkcja roczna w 1926 r. wynosiła 6.056 tonn wartości Zł 412.400.

Salina zatrudnia 80 robotników.

Majątek żupy solnej przedstawia się następująco:

I. NIERUCHOMOŚCI

1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Parcele budowlane	0,8987	5.400	
Grunty orne	0,7455	3.000	
Łąki	3,4553	10.400	
Pastwiska	1,4271	2.800	
Wody	0,0250	—	
Ogrody warzywne	0,9000	4.500	
Ogrody owocowe	2,0029	10.000	
Nieużytki	6,1750	6.200	
Drogi zwyczajne	0,4238	600	42.900
2. <i>Budowle:</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
12 budynków mieszkalnych murow.	11.916	93.100	
4 budynki mieszkalne drewniane .	1.548	8.300	
4 budynki fabryczne murowane .	25.929	87.600	
2 budynki fabryczne drewniane .	2.693	6.400	
3 budynki gospodarcze murow. .	8.627	27.100	
14 budynków gospodarczych drewn.	5.086	13.200	
1 budynek gospodarczy mieszany .	164	500	
4 kominy fabryczne murowane . .	311	5.100	
Kanały	316	1.700	
Parkany 4.820 m		10.200	253.200

II. MASZYNY I URZĄDZENIA TECHNICZNE

1. <i>Naziemne:</i>			
3 kotły parowe ogólnej pow. ogrzew. 68,5 m ²		1.100	
1 silnik spalinowy 8 KM		4.300	
1 silnik parowy		400	
Pompy parowe i inżektory		4.400	
Rurociągi 3.575 mb		4.600	
Panwie z susznięmi 271 m ²		11.400	
Różne urządzenia techniczne		1.700	
Narzędzia		1.100	29.000
2. <i>Podziemne</i>			18.900

III. RUCHOMOŚCI		Wartość Zł	Z
Urządzenia biurowe		5.100	
Tabor		2.600	7.700
		Razem	351.700
mniej nadwyżka zobowiązań na dzień 31 grudnia 1926 r. .			38.300
		Wartość całkowita	313.400

PAŃSTWOWA ŻUPA SOLNA W DOLINIE

Salina leży w obrębie miasta Doliny o 3 km od stacji kolejowej tejże nazwy.

O czasie powstania saliny brak danych, natomiast źródła solankowe w Dolinie znane już były w 1112 r. Do czasu wykupienia przez rząd austriacki (1781 r.) salina znajdowała się w rękach prywatnych.

Po rozpadnięciu się Austrii, a następnie po kilkomiesięcznej okupacji ukraińskiej salina przeszła na własność Państwa Polskiego i obecnie znajduje się pod zarządem Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Produkcja roczna w 1926 r. wynosiła 5.137 tonn soli warzonej. Salina zatrudnia 67 robotników.

Majątek saliny stanowią :

I. NIERUCHOMOŚCI

1. Grunty:	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Parcele budowlane	4,8379	29.000	
Grunty orne	0,2633	1.100	
Łąki	7,7480	23.200	
Pastwiska	0,3847	800	
Wody	0,0208	—	
Ogrody warzywne	1,0554	5.300	
Parki	0,4986	2.500	
Nie użytki	2,5943	2.600	
Drogi bite 290 mb 5 m szerok. .	0,7992	1.100	65.600

2. Budowle:	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
10 budynków mieszkalnych murow.	13.975	130.000	
8 budynków fabrycznych murow. .	18.951	89.200	
3 budynki fabryczne drewniane .	3.661	2.100	
12 budynków gospodarczych murow.	10.439	53.600	
1 zbiornik	268	10.100	
4 kominy fabryczne murowane		5.100	
Ogrodzenia 1.797 mb		7.000	297.100
2 szyby			10.000

II. MASZYNY I URZĄDZENIA TECHNICZNE

4 kotły parowe ogóln. pow. ogrzew. 104 m ² . .	5.700	
1 lokomobila pow. ogrzewalnej 50 m ²	4.600	
1 silnik parowy	1.100	
1 silnik spalinowy	1.100	
Pompy parowe	2.000	
3 panwie 249 m ²	3.500	
Rurociągi wodne i solankowe 2.250 mb . . .	3.300	
Różne sprzęty i urządzenia techniczne . . .	13.000	
Narzędzia	1.000	35.300

III. RUCHOMOŚCI

Urządzenia biurowe	1.500	
Urządzenia laboratoryjne	100	
Środki lokomocji :	Zł	
a) konie z taborem, parowozy i wagony	1.200	
b) kolejka wąskotorowa 546 mb .	1.000	2.200
		3.800
	Razem	411.800
mniej nadwyżka zobowiązań na dniu 31 grudnia 1926 r.		43.100
	Wartość całkowita	368.700

PAŃSTWOWA ŻUPA SOLNA W ŁANCZYNI

Salina położona jest nad rzeką Prut w odległości 2 km od stacji kolejowej Łanczyn, województwa stanisławowskiego.

Odnosnie czasu powstania saliny brak jest danych, natomiast same źródła solankowe są już znane około 400 lat. Salina stanowiła prywatną własność do 1786 r., kiedy została wykupiona przez rząd austriacki.

W 1916 r. salina zastała częściowo zniszczona wskutek pożaru. W 1918 r. rząd austriacki rozpoczął odbudowę saliny, którą ukończyły władze okupacyjne ukraińskie. Salinę po okupantach ukraińskich objął Rząd Polski w 1919 roku.

Salina zarządzana jest przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

Produkcja roczna w 1926 r. wynosiła 4.534 tonny, wartości Zł 261.797.

Salina zatrudnia 55 robotników.

Majątek saliny stanowią :

I. NIERUCHOMOŚCI

1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Parcele budowlane	1,8998	8.000	
Grunty orne	2,4126	6.800	
Łąki	0,9203	1.900	
Ogrody warzywne	1,0051	3.500	
Ogrody owocowe	2,0900	7.300	
Parki	0,8000	2.600	
Nieżytki	3,3721	2.400	
Drogi zwyczajne	0.4316	600	33.100
2. <i>Budowle:</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	
1 budynek mieszk. murowany . .	1.115	5.100	
4 budynki mieszkalne drewniane .	3.786	20.700	
1 budynek fabr. murowany . . .	96	1.600	
2 budynki fabr. drewniane . . .	152	100	
5 budynków fabr. mieszanych . .	5.395	40.400	
4 budynki gospod. murowane . .	1.500	4.900	
6 budynków gospod. drewnianych	2.586	7.800	
Zbiorniki	67	3.300	
Kominy fabryczne		1.000	
2 studnie murowane		100	
Ogrodzenie 1179,4 mb		11.800	96.800

II. MASZYNY I URZĄDZENIA TECHNICZNE

1) nawierzchnie:	Wartość Zł	Zł
lokomobila pow. ogrzew. 14,3 m ² , 6 KM . . .	1.500	
2 pompy	1.400	
Panwie wraz z szuszniami 116,5 m ²	4.900	
Rurociągi wodne i solankowe 252 mb	600	
Różne urządzenia techniczne	5.600	
Narzędzia	500	
Sprzęty i narzędzia szybko zużywające się . .	1.200	15.700
2) podziemne		10.400

III. RUCHOMOŚCI

Urządzenia biurowe	4.800
------------------------------	-------

IV. WARTOŚCI PŁYNNE I REMANENTY

po potrąceniu zobowiązań	18.300
------------------------------------	--------

Wartość całkowita 179.100

PAŃSTWOWA ŻUPA SOLNA W KOSOWIE

Salina leży obok miasteczka Kosowa w powiecie kosowskim województwa stanisławowskiego, w odległości 27 km od stacji kolejowej Zabłotów, 12 km od granicy rumuńskiej.

Co do czasu powstania saliny brak jest danych; istnieje tradycja, że salina istniała już za czasów rzymskich.

Od prywatnych posiadaczy rząd austriacki wykupił salinę w 1775 r.

Po rozpadnięciu się Austrii Kosów był okupowany przez władze rumuńskie i dopiero w 1919 r. przeszedł na własność Państwa Polskiego.

Salina znajduje się w zarządzie Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Dla celów gospodarczych salina czerpie wodę z dwóch studzien, zaś do użytku technicznego z rzeki Rybnicy.

Roczna produkcja soli warzonej w 1926 r. wyniosła 3.257 tonn, wartości Zł 280.532. Zakład zatrudnia 59 robotników.

Majątek saliny stanowią :

I. NIERUCHOMOŚCI

1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Parcele budowlane	0,9008	5.400	
Łąki	0,6102	1.800	
Pastwiska	2,0704	4.100	
Wody	0,4900	600	
Ogrody warzywne	1,3305	6.700	
Ogrody owocowe	4,8530	24.300	
Nieużytki	4,4001	4.400	
Drogi bite	0,3000	900	48.200

2. <i>Budowle:</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	
7 budynków mieszk. murowanych	9.681	84.600	
1 budynek mieszkalny drewn. .	757	1.300	
11 budynków fabr. murowanych .	24.962	126.300	
1 budynek fabr. drewniany . .	441	300	
3 budynki fabr. mieszane . . .	160	100	
12 budynków gospod. murow. . .	9.855	34.800	
6 budynków gospod. drewn. . .	1.504	2.500	
4 zbiorniki	1.862	4.700	
2 kominy fabryczne murowane		6.400	
2 studnie murowane		100	
Kanały 322 mb		2.700	
Ogrodzenia 1.760 mb.		7.200	271.000

II. MASZYNY I URZĄDZENIA TECHNICZNE

1) *naziemne:*

2 kotły parowe pow. ogrzew. 80 m ²	4.600	
2 maszyny parowe 300 KM	20.100	
6 pomp parowych	2.600	
Panwie z szuszniami 193 m ² pow. ogrzew. . .	10.100	
Rurociągi 1696 mb	3.800	
Różne urządzenia i sprzęty techniczne . . .	7.400	
Narzędzia	300	48.900

2) *podziemne* 51.200

III. RUCHOMOŚCI		Wartość Zł	Zł
Urządzenia biurowe i laboratoryjne . . .		2.500	
Środki lokomocji:		Wartość Zł	
1 samochód ciężarowy	2.500		
Konie i woły z taborzem	3.400	5.900	8.400
		Razem	427.700
mniej zobowiązania na dniu 31 grudnia 1926 roku			74.500
		Wartość całkowita	353.200

PAŃSTWOWA ŻUPA SOLNA W DELATYNIE

Salina położona jest na lewym brzegu rzeki Prut w powiecie nadwórniańskim województwa stanisławowskiego w odległości $\frac{1}{2}$ km od stacji kolejowej.

Czas powstania saliny jest niezrany. W 1785 r. rząd austriacki wykupił salinę z prywatnego posiadania. Od 1826 do 1868 r. salina była nieczynna na skutek koncentracji warzelnictwa soli w Małopolsce.

W 1914 r. salina wskutek działań wojennych częściowo spaliła się i obecnie jest w stanie nieczynnym.

Obecnie salina jest pod zarządem Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Solanka w Delatynie ujęta zapomocą szybu solankowego o głębokości 18 m, którego wydajność wynosi około 200 tysięcy hl rocznie.

Majątek saliny przedstawia się następująco :

I. NIERUCHOMOŚCI

1. Grunty:	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Parcele budowlane	1,9924	12.000	
Grunty orne	5,5114	22.000	
Łąki	5,5443	16.600	
Pastwiska	10,6211	21.200	
Ogrody warzywne	0,5000	2.500	
Ogrody owocowe	5,1919	26.000	
Nieżytki	0,7294	700	101.000

2. Budowle:	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
5 budynków mieszk. murow. . . .	4.975	39.300	
3 budynki mieszk. drewniane . .	253	500	
2 budynki fabr. murowane . . .	566	3.400	
6 budynków gospod. murowanych	995	4.800	
5 budynków gospod. drewn. . . .	1.985	2.100	
Kominy fabryczne		2.100	
Ogrodzenie		3.100	
Bruki		400	55.700

II. MASZYNY I URZĄDZENIA TECHNICZNE

1) n a z i e m n e :

1 kocioł parowy	500	
1 maszyna parowa	200	
1 pompa	50	
Zbiorniki żel.	50	
Rurociągi 2.560 mb	3.300	
Narzędzia	500	4.600

2) p o d z i e m n e 16.800

III. RUCHOMOŚCI

Urządzenia biurowe	300	
Środki lokomocji :		
Kolejka wąskotorowa i wózki	100	400
Wartość całkowita		178.500

PAŃSTWOWA ŻUPA SOLNA W KAŁUSZU

(wydzierżawiona Spółce Akcyjnej Eksploatacji Soli Potasowych)

Salina leży obok powiatowego miasta Kałusza w województwie stanisławowskim w odległości 4,5 km od stacji kolejowej Kałusz, z którą połączona jest własnym torem przemysłowym.

Co do czasu założenia saliny brak dokładnych danych; już w 1469 r. salina zajmowała się eksploatacją soli i stanowiła własność państwa.

Rząd austriacki poza krótkim okresem wydzierżawienia (1867—1877) prowadził eksploatację saliny we własnym zakresie do 1913 r.

Z rozpadnięciem się Austrii salina po kilkumiesięcznej okupacji ukraińskiej przeszła na własność Państwa Polskiego.

W 1921 r. salina została wydzierżawiona na 40 lat Spółce Akcyjnej Eksploatacji Soli Potasowych.

Produkcja soli warzonej w 1925 r. wynosiła 7.437 tonn przy zatrudnieniu 98 robotników.

Majątek warzelni stanowią :

I. NIERUCHOMOŚCI

1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Parcele budowlane	5,0100	32.600	
Grunty orne	9,0000	49.500	
Łąki	8,5400	34.200	
Pastwiska	2,5400	6.300	
Wody	0,1225	300	
Ogrody warzywne	2,5400	16.500	
Ogrody owocowe	7,4000	48.100	
Ogrody - parki	0,2475	1.600	
Nieużytki	1,4771	2.200	
Lasy i zagajniki	9,050	45.200	
Drogi bite i zwyczajne	5,1399	7.500	244.000
2. <i>Bocznice kolejowe:</i>			
Kolej normalnotorowa 3.900 mb		209.300	
Kolej wąskotorowa 7.995 mb		17.500	226.800
3. <i>Budowle:</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	
36 budynków mieszk. murowan.	42.844	629.900	
11 budynków mieszk. drewn.	10.289	63.400	
7 budynków fabr. murowanych	32.181	460.100	
3 budynki fabr. drewniane	4.757	18.600	
1 budynek magazynowy żelazny	30	200	
15 budynków magazynow. murow.	14.926	145.300	
34 budynki magazynowe drewn.	10.618	53.700	
5 budynków szop otwartych	2.377	9.000	
2 budynki ziemne żelbetowe		1.700	
3 budynki ziemne murowane		2.600	
5 kominów fabrycznych		14.000	
Parkany 3.725 mb		20.800	1.419.300

II. MASZYNY I URZĄDZENIA TECHNICZNE

1) n a z i e m n e :

Silniki:	Wartość Zł	Zł	Zł
a) 6 parowych	165.100		
b) 15 elektrycznych	76.100	241.200	
Generatory i transformatory		97.300	
Instalacje elektryczne		177.200	
Kotły parowe szt. 7 pow. ogrzew. 971 m ²		197.100	
Przewody rurowe 11179 mb		48.300	
Urządzenia młyna kainitowego		335.700	
Kompresor i wentylator		58.700	
Kable 3339 mb		12.800	
Pompy i iniektory		17.000	
Urządzenia kondensacyjne		32.800	
3 wagi pomostowe		30.100	
2 zbiorniki żelazne		16.700	
Konstrukcje żelazne		69.300	
Obrabiarki i maszyny z transmisjami		27.500	
Panwie produkcyjne i uzupełniające		18.400	
Narzędzia		2.800	
Sprzęty		6.700	1.389.600

2) p o d z i e m n e :

Szyby wydobywcze:	mb.	Zł		
zjazdowy	108	86.400		
solankowy	85	25.500		
wydobywczy	249	358.800	470.700	
Szyb wentylacyjny	137		68.500	
Podszybia			26.500	
Przekopy i chodniki	5651		351.900	917.600

III. URZĄDZENIA LABORATORYJNE 50.000

IV. ŚRODKI LOKOMOCJI

2 samochody	5.200	
1 lokomotywa	4.000	
22 konie	7.600	
Sprzężaj	4.000	20.800

Wartość całkowita 4.268.100

PAŃSTWOWA ŻUPA SOLNA W STEBNIKU

(wyzierzawiona Spółce Akcyjnej Eksploatacji Soli Potasowych)

Salina leży w powiecie drohobyckim województwa stanisławowskiego, przy stacji kolejowej „Stebnik-Saliny”, z którą salina jest połączona własnym torem przemysłowym.

O czasie powstania saliny brak danych. Do czasu wykupienia przez rząd austriacki (1773 r.) salina była prywatną własnością.

Szyb wydobywczy w Stebniku.

W maju 1919 r. salina przeszła pod zarząd władz polskich, zaś od 1922 r. została wydzierzawiona na 40 lat Spółce Akcyjnej Eksploatacji Soli Potasowych.

Cała kopalnia podzielona jest na 3 poziomy; na poziomie trzecim w 6 ługowniach wytwarza się przeciętnie rocznie około 250.000 hl solanki sztucznej.

Produkcja soli warzonej w 1925 r. wynosiła 7609 tonn, przy produkcji było zatrudnionych 153 robotników.

Majątek saliny stanowią :

I. NIERUCHOMOŚCI

1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Parcele budowlane	4,5402	22.700	
Łąki	1,7811	5.300	
Wody	1,4832	3.000	
Ogrody warzywne	2,4779	12.400	
Ogrody owocowe	2,7234	13.600	
Ogrody - parki	0,5754	2.900	
Nieużytki	1,1652	1.200	
Drogi	0,5506	800	61.900

2. *Bocznice kolejowe:*

Kolej normalnotorowa 1.800 mb	37.500	
Kolej wąskotorowa 9.642 mb	29.600	67.100

3. *Budowle:*

	Kubatura m ³	Zł	
11 budynków mieszk. murow.	13.737	238.500	
2 budynki mieszk. drewniane	331	2.600	
13 budynków fabr. murow.	32.356	293.900	
1 budynek fabr. drewniany	648	2.900	
3 budynki magazynowe żelazne	79	1.800	
13 budynków magazyn. murow.	5.662	33.900	
9 budynków magazyn. drewn.	8.426	32.700	
2 szopy otwarte	2.152	13.400	
7 kominów fabrycznych		16.200	
Parkany 2.286 mb		14.800	
7 budowli podziemnych		25.300	676.000

II. MASZyny I URZĄDZENIA TECHNICZNE

1) *n a z i e m n e :*

Maszyny wyciągowe:	Zł	
a) parowa 45 KM	51.400	
b) powietrzna (haspel) 16 KM	600	52.000

	Wartość Zł	Zł
Generator elektryczny 40 KM	12.600	
Instalacja elektryczna	7.700	
7 pomp	7.600	
Kotły parowe powierzchni ogrzewalnej 312 m ²	67.500	
Przewody rurowe 10.463 mb	35.600	
Silniki:	Wartość Zł	
3 parowe 69 KM	21.400	
3 elektryczne 12 KM	2.300	
2 spalinowe 18 KM	14.000	37.700
Kompresor powietrzny	7.700	
Panwie produkcyjne i uzupełniające	20.500	
Urządzenia młyna i nadszybia	34.900	
2 wagi pomostowe	2.100	
Maszyny i urządzenia różne z napędem	25.400	
Narzędzia różne	2.800	
Sprzęty	12.200	326.300

2) podziemne:

Szyby wydobywcze:	Zł	
zjazdowy i wyciąg. 152 mb	121.200	
solankowy 80 mb	22.200	143.400
Szyby wentylacyjne	90.000	
Podszybia	14.400	
Przekopy, sztolnie, chodniki 2.176 mb	228.500	476.300

III. ŚRODKI LOKOMOCJI

Tabor kolejowy (73 wózki)	16.400	
Sprzężaj	8.300	24.700
Wartość całkowita		1.632.300

10. GWARECTWO WĘGLOWE „BRZESZCZE”

Eksploatowany przez Gwarectwo węgiel kamienny znajduje się w 42 pokładach z przerostami łupkowymi. Pokłady o miąższości od 0,6 do 3,9 m znajdują się na głębokości od 109 do 1.000 m. Nachylenie pokładów wynosi około 10° o kierunku zalegania północny zachód — południowy

Kopalnia węgla „Brzeszcze”.

wschód. W czynnych szybach Andrzej I i II kopalni „Brzeszcze” wartość opałowa kalorymetryczna (górna) węgla grubego wynosi od 6.290 do 6.750 kaloryj, przeciętnie 6.470 kaloryj. Węgiel nadaje się zarówno do celów przemysłowych jakoteż do opału domowego, w sortymentach: gruby, kostka I i II, orzech I i II oraz węgiel kotłowy. Na zasadzie analiz z lat 1924 — 1927 zawartość wody wynosi od 4,56 do 7,12%, średnio 6,33%, popiołu 6,27 — 9,39%, średnio 8,18%, wodoru około 4,5%, siarki palnej około 0,5%.

Odwadnianie kopalni „Brzeszcze” odbywa się zapomocą pomp elektrycznych, w ilości około 14 tonn wody na 1 tonnę wydobytego węgla; przewietrzanie sztuczne daje wentylator ssący. Wodę do picia i dla celów technicznych otrzymuje się ze starych opuszczonych wyrobisk. Produkcja w 1926 r. wyniosła 410.560 tonn, robotników zatrudnionych było przeciętnie 500 nad ziemią i 1.181 pod ziemią.

Węgiel wydobywa się maszynowo; przy cienkich pokładach stosuje się odbudowę ścianową, przy grubych zaś — odbudowę filarową.

Gwarectwo posiada dla potrzeb własnych cegielnię w Bielsku, założoną w 1918 r., z roczną produkcją 1.700.000 cegieł.

Majątek w użytkowaniu Gwarectwa Węglowego „Brzeszcze” stanowią :

A. Kopalnia „Brzeszcze” wraz z cegielnią

I. NIERUCHOMOŚCI

1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia ha	Zł
Grunty na terenie kopalni . . .	158,6012	1.415.800
2. <i>Budowle:</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł
Budynki przemysłowe murowane .	110.940	1.370.300
Budynki mieszkalne murowane .	135.862	1.285.200
Budynki gospodarcze murowane .	3.994	21.000
Budynki nowe niewykończone		48.900
Kanały, mosty i ogrodzenia		215.400
		2.940.800
3. <i>Drogi:</i>		
Bocznica kolejowa dwutorowa 2.500 mb . . .		76.700
Drogi bite o 5—7 m szerok., długości 1.855 mb		11.700
		88.400
4. <i>Kopalniane roboty podziemne</i>		1.000.000

II. MASZyny I URZĄDZENIA TECHNICZNE

11 kotłów syst. Balcock Wilcox na 14 atmosfer		
łącznej powierzchni ogrzewalnej 3.372 m ² .	316.900	
1 turbogenerator 3.500 kW	141.100	
3 generatory 3.000 kW	128.800	
1 turbokompresor 3.000 KM	111.700	
2 kompresory tłokowe 1.515 KM	100.400	
4 maszyny wydobywcze 1.490 KM	120.500	
2 pompy na wodę do picia 100 KM	2.900	
Różne drobne motory, pompy, wentylatory . .	133.800	
Transformatory, transmisje, rurociągi	1.065.700	
6 pomp do odwadniania kopalń 2.600 KM . .	73.800	2.195.600

III. RUCHOMOŚCI		Zł
Urządzenia biurowe		62.100
Urządzenia laboratoryjne		1.100
Środki lokomocji :		
	Wartość Zł	
Samochód osobowy 14/38 KM	10.300	
Samochód ciężarowy 45 KM	14.700	
47 koni z taborem	11.300	
2 parowozy o mocy 475 KM	47.600	
12 benzynowozów	60.900	
1.062 wózków kopalnianych	85.900	230.700
	Razem	7.934.500
	amortyzacja	943.600
Majątek stały po uwzględnieniu amortyzacji		6.990.900

IV. REMANENTY		
Węgiel	100	
Materiały magazynowe, pędne i t. p.	554.800	554.900
V. WARTOŚCI PŁYNNE		509.200
	Wartość	8.055.000

B. Kopalnia „Spytkowice” (przy stacji Spytkowice) nieczynna

I. NIERUCHOMOŚCI		
	Powierzchnia ha	Zł
1. Grunty	55,3324	174.000
2. Budowle:	Kubatura m ³	Zł
Przemysłowe	9.961	29.000
Mieszkalne	7.731	38.100
Gospodarcze drewniane	2.109	4.700
3. Drogi:		
Bocznicą kolejową 3.300 mb		23.700
Drogi bite 221 mb		1.100
		24.800

II. MASZYNY I URZĄDZENIA TECHNICZNE

	Wartość Zł	Zł
2 baterje kotłów buljerowych 190 m ² pow. ogrz.	6.300	
2 maszyny parowe 250 KM	11.600	
1 maszyna 75 KM	4.200	
1 wentylator szybowy	3.100	25.200
Tabor	1.500	
Urządzenia biurowe	400	
Inne sprzęty	33.000	34.900
	Razem	330.700

Całkowita wartość majątku Gwarectwa Węglowego „Brzeszcze” (bez złóż węglowych) wynosi 8.385.700

11. ZAKŁADY GÓRNICZO-HUTNICZE

(wydzierżawione Franko-Polskiemu Towarzystwu Górniczo-Hutniczemu)

Zakłady zostały przejęte przez Skarb Państwa Polskiego sukcesyjnie po b. zaborcach razem z opisanymi poprzednio złożami węgla kamiennego, cynku, ołowiu i żelaza. Zakłady te były w dzierżawie Franko-Rosyjskiego T-wa Górniczo-Hutniczego, które po wojnie przekształciło się na Franko-Polskie Towarzystwo, pozostając i nadal dzierżawcą zakładów.

Wydzierżawiony majątek zakładów, stanowiący własność Skarbu Państwa Polskiego, stanowią:

I. NIERUCHOMOŚCI

1. Grunty:	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Parcele budowlane	45,2972	330.300	
Grunty orne	59,7524	95.600	
Łąki	8,4598	15.700	
Pastwiska	2,1666	4.300	
Wody	3,7007	600	
Ogrody warzywne	4,4603	7.800	
Nieużytki	136,3787	21.800	476.100

2. *Bocznice kolejowe:*

	Długość linii mb.	Wartość Zł	Zł
a) normalnotorowe:			
Kopalnie „Reden”, „Tadeusz”, „Pod Będzinem”	4.434	70.800	
Huta cynkowa „Konstanty” .	3.374	53.200	
b) wąskotorowe:			
Kopalnia „Ulisses” i płóczka „Józef”	1.550	29.300	153.300

3. *Budowle:*

a) Kopalnie węgla kamiennego „Reden”, „Tadeusz”, „Pod Będzinem”, i domy w Dąbrowie Górniczej

	Kubatura m ³	Zł	
1 budynek fabryczny żel.-beton. .	1.104	3.300	
2 budynki fabr. z cegły i żelaza .	9.569	66.800	
24 budynki fabryczne murowane .	22.254	211.300	
4 budynki fabryczne drewniane .	433	1.700	
1 budynek gospod. z cegły i żel.	3.059	16.300	
15 budynków gospodarcz. murow.	3.665	29.600	
19 budynków gospod. drewn. . .	926	3.400	
27 budynków mieszkalnych mur.	36.417	537.200	
4 budynki mieszkalne drewn. . .	127	800	
3 szopy otwarte drewniane . .	264	600	
3 kominy fabryczne murowane		24.200	895.200

b) Kopalnie galmanu: kopalnia „Ulisses”, płóczka „Józef”, prązka na Bukownie

	Kubatura m ³	Wartość Zł	
14 budynków fabr. murowanych .	37.089	309.500	
12 budynków fabr. drewnianych .	7.922	56.100	
17 budynków gospodarcz. murow.	5.021	44.400	
25 budynków gospod. drewn. . .	3.601	14.800	
22 budynki mieszk. murowane . .	18.164	216.900	
8 budynków mieszk. drewn. . .	3.459	36.400	
Inne budynki		2.100	
1 komin fabryczny żelazny i			
1 komin murowany		74.800	755.000

c) Huta cynkowa „Konstanty”

	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
10 budynków fabr. murowanych .	40.706	308.500	
1 budynek fabr. drewniany . .	23	200	
9 budynków gospod. murowanych	12.727	103.500	
9 budynków gospod. drewnianych	1.615	10.700	
4 szopy otwarte drewniane . .	6.531	5.600	
3 kominy fabryczne murowane .		47.700	476.200

II. MASZyny I URZĄDZENIA TECHNICZNE

1) nawierzchnie:

a) Kopalnie węgla „Reden”, „Tadeusz”, „Pod Będzinem”

	Zł	
11 kotłów parowych pow. ogrzew. 630 m ² . .	139.600	
4 silniki parowe ogólnej mocy 116 KM . . .	18.100	
1 lokomobila do wytwarzania energii elektrycznej 155 KM	58.800	
22 silniki elektryczne ogólnej mocy 436,5 KM .	35.900	
10 transformatorów, urządzenia rozd., prądnic	84.900	
Kable długości 12.636 mb	144.400	
Przewody rurowe 12.093 mb	292.900	
28 pomp	181.900	
2 maszyny wyciągowe mocy 640 KM . . .	94.400	
2 lokomobile wyciągowe 30 KM	31.900	
10 kołowrotów elektrycznych z silnikami mocy 451 KM	106.700	
Wieża wyciągowa z klatkami wyciągowymi .	94.100	
7 obrabiarek do metali	8.200	
Instalacje zasilania hydraulicznego, 3 kompresory, 10 wentylatorów	171.300	
4 wagi wagonowe i pomostowe	15.200	
Sortownia węgla	113.900	
Płóczka węgla	258.000	
Łamacz kamienia	4.500	
4 lokomotywy mocy 225 KM	70.300	
3 elektrowozy	26.600	1.951.600

b) Kopalnia galmanu „Ulisses” i płóczka „Józef”

	Wartość Zł	Zł
10 kotłów parowych ogólnej pow. ogrz. 644 m ²	113.300	
1 kocioł lokomobilowy 16,5 m ²	5.300	
Silniki:	Wartość Zł	
2 parowe ogóln. mocy 65 KM	9.600	
3 lokomob. og. mocy 138 KM	75.000	
1 elektryczny mocy 2 KM .	500	85.100
2 dynamo ogólnej mocy 40 KM	2.900	
3 kołowroty ogólnej mocy 110 KM	30.300	
Przewody rurowe długości 1.653 mb	45.600	
Wieża wyciągowa	79.800	
1 obrabiarka do metali	1.900	
2 kompresory	29.300	
13 pomp	107.100	
Wagi wagonowe i pomostowe	9.900	
Płóczka	241.000	
44 siła i młyn parowy	6.700	
Zbiorniki i łaźnie	6.900	765.100

Huta cynku „Konstanty”

8 kotłów parowych ogólnej pow. ogrz. 222 m ²	37.500	
Silniki:	Zł	
3 parowe og. mocy 60 KM .	8.800	
3 elektr. og. mocy 79 KM .	8.000	16.800
3 pompy wydajności 18 m ³ /min.	1.600	
2 wentylatory wydajności 500 m ³ /min.	7.200	
Płóczka koksu	26.600	
12 pieców muflowych	315.000	
4 piece prężalne	44.100	
Piec rafinacyjny cynku	14.000	
Suszarnia kafli	13.000	
Instalacje mechaniczne fabrykacji mufla	56.400	532.200

2) podziemne:

a) Kopalnie węgla „Reden”, „Tadeusz”, „Pod Będzinem”

Szyby:	Wartość Zł	Zł
Wydobywcze	1.387.100	
Wentylacyjne	83.000	
Szybiki	14.700	
Podszybia komory, stajnie i remizy	853.200	
Przekopy, wjazdy, obchody i t. p.	589.400	2.927.400

b) Kopalnia galmanu „Ulisses”

Szyby	97.200	
Szklarnia Czartoryska	95.400	
Komory	85.200	
Chodniki, pochylnie i t. p.	1.157.100	1.434.900

Wartość całkowita 10.367.000

Powyższy szacunek majątku państwowego uważać można za stały, bowiem na zasadzie §§ 15 i 29 pierwszej i §19 drugiej umowy dzierżawnej z dnia 3 października 1922 r. ustalony przy zawarciu umów stan majątku musi być przez dzierżawcę stale podtrzymywany.

12. NIERUCHOMOŚCI NA TERENIE NADAŃ GÓRNICZYCH

a) Grunty na nadaniach węglowych NNr. 21 i 22, wydierżawione Warszawskiemu Towarzystwu Kopalń Węgla w powiecie będzińskim województwa kieleckiego:

	Powierzchnia ha	Zł
Nadanie Nr. 21	8,2	
Nadanie Nr. 22	12,8	38.400

b) Grunty i budynki w dzierżawie 5 osób prywatnych na nadaniach na rudę w województwie kieleckiem:

	Wartość Zł	
Grunty łącznego obszaru 4,8 ha	5.800	
Budynki łącznej kubatury 7.080 m ³	69.800	75.600
Wartość całkowita		114.000

13. POLSKIE KOPALNIE SKARBOWE NA GÓRNYM ŚLĄSKU (SKARBOFERME)

Przyznając Polsce część Górnego Śląska, Konwencja Genewska z dnia 15 maja 1922 r. przekazała jednocześnie pod zarząd państwowy leżące w tej części skarbowe tereny węglowe wraz z kopalniami.

Państwo Polskie wydzierżawiło te kopalnie na lat 37, t. j. do 31 grudnia 1958 r. Spółce Akcyjnej pod nazwą „Polskie Kopalnie Skarbowe na Górnym Śląsku, Sp. Akc. w Katowicach”, której statut zatwierdzony został 25 lutego 1922 roku.

Kapitał Spółki wynosi Zł 21.156.000 w złocie, podzielonych na 123.000 akcji po Zł 172 w złocie.

Rząd Polski posiada 50% akcji; drugie 50% znajduje się w posiadaniu ważniejszych Towarzystw Węglowych Północnej i Środkowej Francji.

Dzierżawa obejmuje 8.300 ha terenów węglowych z zawartością złóż określoną w rozdziale o złożach węglowych.

W eksploatacji Spółki znajdują się 3 kopalnie: Król, Bielszowice, Knurów, (z których pierwsza jest największą i najstarszą kopalnią w Polsce, eksploatowaną od 125 lat).

Właściwości pokładów charakteryzuje poniższa tablica:

Tablica XXVII.
Kopalnie Skarboferme

Charakterystyka	Kopalnia Bielszo- wice	Kopalnia Knurów	K o p a l n i a K r ó l			
			Pole zachodnie (Ś-ta Barbara)	Pole wschod- nie (Ś-ty Jacek)	Pole południo- we (Piast)	Pole północne (Wyzwo- lenie)
Głębokość w m.	160—260	300—350	150—228	60—250	140—350	180—340
Średnia wartość opałowa węgla grubego w cał. . .	7.400	7.070	7.310	7.050	7.100	7.020
Zawartość wody w węglu w %	3,55	3,69	4,77	6,60	4,68	5,06
Zawartość popiołu w węglu w %	5,63	10,19	4,37	4,78	8,21	6,56
Zawartość części lotnych w węglu w %	—	32,44	33,75	34,22	30,58	—

Węgiel kopalni Knurów nadaje się do koksowni i gazowni. Przedsiębiorstwo zajmuje się wydobywaniem węgla, a także przeróbką pewnej ilości na koks i brykiety.

Koksownia, największa w Polsce, o 240 piecach znajduje się przy kopalni Knurów, brykietownia przy kopalni Król (Pole Zachodnie).

Miażdżość eksploatowanych pokładów waha się w granicach od 1,5 do 7,5 m; zasadniczy kierunek rozciągłości wschód—zachód, w okolicach zaś Królewskiej Huty znajduje się źródło geologiczne o kierunku rozciągłości zmiennym. Na kopalni Król i w Knurowie obecnie odbudowuje się 5 pokładów, w Bielszowicach jeden. Głębokość prowadzonych robót odbudowy wynosi — na kopalni Król do 340 m, w Bielszowicach 260 m i w Knurowie 550 m.

Woda w kopalniach spływa kanałami do głównych zbiorników, znajdujących się w okolicach szybów, skąd zapomocą pomp zostaje wyrzucona na powierzchnię. W tych częściach kopalń, gdzie roboty dołowe są prowadzone poniżej głównych poziomów przewozowych, woda z chodników poniżej położonych przepompowuje się na główny poziom pompami pomocniczymi.

Przewietrzanie odbywa się za pomocą wentylatorów ssących.

Kop. Król posiada 9 wentylatorów wydajności ogólnej 15.950 m³/min.

Kop. Bielszowice posiada 2 wentylatory wydajności og. 3.800 m³/min.

Kop. Knurów posiada 2 wentylatory wydajności og. 16.000 m³/min.

Kopalnie Król i Bielszowice czerpią wodę do picia z Państwowych Zakładów Wodociągowych, kopalnia Knurów z własnej instalacji wodociągowej, do której wodę sprowadza się ze studzien i szybu „Foch”. Do użytku technicznego służy woda kopalniana po jej oczyszczeniu.

Węgiel odbudowuje się w pokładach grubych zasadniczo systemem ślaskim na zawał, w pokładach cienkich stosuje się ścianową odbudowę po rozciągłości. W ostatnich czasach zaczęto stosować odbudowę ścianową również i dla grubszych pokładów z zastosowaniem posadzki. Posadzkę stosuje się częściowo w Knurowie, w bardzo małym zakresie w Bielszowicach, na szybach kopalni Król nie stosuje się wcale.

Produkcja tych kopalń wynosi $\frac{1}{10}$ produkcji całego Śląska, a w cyfrach absolutnych jest następująca :

Rok	Produkcja (tonn)	Wydajność dzienna na 1 robotnika w kg
1924	2.361.366	682
1925	2.407.532	1.082
1926	2.757.132	1.400

W 1926 r. konsumpcja krajowa wyniosła 39% wydobytego węgla, reszta zaś (61%) została wywieziona zagranicę do 13 państw, z czego na Austrię przypada 15%, na Szwecję 9%, przez Niemcy zaś wyeksportowano 17%.

Produkcja koksu w 1926 r. wyniosła 150.370 tonn, brykietów 42.658 tonn. Konsumpcja krajowa koksu wynosi 80%, eksport zagranicę 20%. Brykietów — konsumpcja krajowa wynosi 77% — eksport 23%. Przedsiębiorstwo zatrudnia 7.594 robotników, z czego pod ziemią 5.272, na powierzchni — 2.322.

Zgodnie z umową Rząd Polski otrzymuje tytułem czynszu dzierżawnego 8% od dochodu brutto, przy gwarantowanych — dywidendzie 10% od kapitału zakładowego i odpisie 6% wpływów eksploatacyjnych na inwestycje (nowe roboty).

Szczegółowa wartość majątku państwowego przekazanego Spółce dzierżawnej z uwzględnieniem oceny Section Financière dla Górnego Śląska jest następująca :

A. KOPALNIA KRÓL

I. NIERUCHOMOŚCI

(Generalna Dyrekcja, wszystkie cztery pola, cegielnia, dwór, folwark i leśniczówka rewiru Chorzów)

1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Parcele budowlane	89,3539	739.500	
Grunty orne	875,0321	1.036.900	
Łąki	58,4072	73.100	
Wody	7,3242	1.800	
Pastwiska	6,2031	5.200	
Ogrody warzywne	121,0796	153.800	
Parki	5,3445	6.300	
Nieużytki	36,7905	6.800	
Lasy i zagajniki	114,7224	84.700	
Pod drogami:			
Kolei wąskotorowej	3,0361		
Bitemi	0,1684		
Zwyczałnemi	5,2699	1.800	2.109.900

2. *Tory kolejowe:*

(nawierzchnie)	Długość mb.	Wartość Zł	Zł
normalne	13.995	130.000	
wąskie	9.824	27.800	157.800

3. *Budowle:*

Generalna Dyrekcja :	Kubatura m ³		
6 budynków mieszkalnych i biurowych masywn.	34.359		
1 budynek gospodarczy masywn. .	412	565.400	
Stolarnia w Bederowcu:			
4 budynki przemysłowe masywn. .	3.146		
2 budynki przemysłowe drewniane	874	122.400	
Dwór, folwark, leśnicz. Chorzów			
5 budynków mieszkaln. masywn.	11.725		
12 budynków gospod. masywn. .	22.813		
5 budynków gospod. drewnianych	1.023	258.300	
Pole Wschodnie :			
99 budynk. mieszk. i biur. masywn.	124.705		
99 budynków przemysł. masywn. .	172.614		
17 budynków przemysł. drewn. .	5.061	3.723.400	
Pole Południowe :			
42 budynki mieszk. i biur. masywn.	96.960		
56 budynków przemysł. masywn.	63.181		
18 budynków przemysł. drewn. .	3.758	1.091.200	
Pole Zachodnie :			
88 budynk. mieszk. i biur. masywn.	139.610		
66 budynków przemysł. masywn. .	93.358		
29 budynków przemysł. drewn. .	12.528		
89 budynków gospod. masywn. .	12.748	1.055.500	
Pole północne			
24 budynki mieszk. i biur. masywn.	65.640		
34 budynki przemysł. masywn. .	68.345		
2 budynki przemysł. drewniane .	809		
15 budynków gospod. drewnianych	4.669	950.000	7.766.200

II. MASZYNY I URZĄDZENIA TECHNICZNE

Generalna Dyrekcja :

Zł

6 silników elektrycznych ogólnej mocy 7,52 KM

Prądnic-transformatory

Aparat do spawania

6 obrabiarek

Pompa rotacyjna o wydajności 4 m³ na godzinęPompa powietrzna o wydajności 3 m³ na godzinę

Zbiornik na benzynę

Instalacja centralnego ogrzewania

Wartość ogólna

110.000

Pole Wschodnie:

199 silników elektrycznych og. mocy 9.040 KM

18 kotłów ogólnej powierzchni ogrzew. 1.339 m²

2 sortownie

1 brykietownia z całkowitem urządzeniem

Urząd. mech. fabrykacji tlenu, wody sod., lodu

Lokomobila mocy 20 KM

Różne instalacje (łaznia, pralnia, stacja ratunkowa, aparaty ratunkowe, straż ogniowa)

Różne narzędzia

Wartość ogólna

5.785.700

17 szybów (Jacek I, Jacek II, Laske, Leśny, Wandy, Juliusz, Lignia, Ślepy I, Ślepy II, Dr. Styczewskiego, św. Wojciecha, Jadwigi, Elżbiety, Leśny II, Paweł, Bydkowski, Ślepy IV) z wieżami wyciągowymi, maszynami kopalnianymi pod ziemią i na powierzchni, maszynami przewozowymi, maszynami linociągowymi, kolejkami łańcuchowymi, urządzeniem elektrycznym, wodnym, pochylniami oraz warsztatami pomocniczymi (mechanicznymi, kowalskimi, blacharskimi, elektrycznymi, stolarskimi, ślusarskimi)

11 szybików

Wartość ogólna

4.976.100

Pole Zachodnie :

173 silniki elektryczne og. mocy 4.610 KM

8 kotłów, łącznej powierzchni ogrzew. 667 m²

1 sortownia węgla	Zł
1 dworzec kopalniany	
Urządzenia mechaniczne fabrykacji powietrza płynnego, limoniady, lodu	
Różne instalacje (łaźnia, pralnia, straż ogniowa, centrala telefoniczna)	
Urządzenia mechaniczne cegielni	
Wartość ogólna	2.346.000
4 szyby (Ś-tej Barbary, Marji, Karoliny, Dobrej Przyjaźni) z wieżami wyciągowymi, maszy- nami kopalnianymi pod ziemią i na powierz- chni, maszynami przewozowymi, linociągo- wymi, kolejkami łańcuchowymi, instalacją elektryczną, wodną, warsztatami pomocni- czymi: mechanicznymi, stolarskimi, ślusar- skimi, elektrycznymi	Wartość ogólna 1.642.700
Pole Południowe :	
55 silników elektrycznych og. mocy 2.764 KM	
8 kotłów ogólnej powierzchni ogrzew. 433 m ²	
1 sortownia węgla o wydajności 200 tonn na g.	
Wartość ogólna	1.909.200
3 szyby (Piast, Bedwerowski, Paweł) z wie- żami wyciągowymi, maszynami kopalnianymi pod ziemią i na powierzchni, maszynami przewozowymi, linociągami, kolejkami łańcuchowymi, urządzeniem elektrycznym, wodnym, parowym, warsztatami pomocni- czymi (kolarskim, ślusarskim, elektrycz- nym i t. p.)	Wartość ogólna 1.009.700
Pole Północne :	
67 silników elektrycznych og. mocy 2.124 KM	
10 kotłów parowych łącznej pow. ogrz. 988 m ²	
Urządzenie mechaniczne fabrykacji wody sodo- wej, limoniady, lodu	
1 maszyna do tłoczenia karbidu	
2 maszyny wyciągowe	
1 turbina parowa	
Rzeźnia, chłodnia	Wartość ogólna 1.836.600

2 szyby (I i II-gi) z wieżami wyciągowymi, maszynami kopalnianymi pod ziemią i na po- wierzchni, maszynami przewozowymi, ko- lejkami łańcuchowymi, urządzeniem elek- trycznym, wodnym, warsztatami pomocni- czymi (mechanicznym, stolarskim, kowal- skim i t. p.)	Zł	Zł
Wartość ogólna	1.504.800	

Folwark Chorzów :

2 silniki elektryczne łącznej mocy 8 KM

Maszyny i narzędzia rolnicze	razem	43.400	21.164.200
------------------------------	-------	--------	------------

III. RUCHOMOŚCI

a) Urządzenia biurowe :	Wartość Zł	
Generalna Dyrekcja	33.500	
Dyrekcja kopalń Pola Wschodniego	230.000	
" " " Zachodniego	25.300	
" " " Południowego	41.500	
" " " Północnego .	18.100	
Majątek Chorzów	7.200	355.600

b) Środki lokomocji :

Generalna Dyrekcja :

21 samochodów osobowych i		
3 samochody ciężarowe razem	122.900	
10 koni z wyekwip. i taborem	9.700	132.600

Pole Wschodnie :

2 parowozy normalnotorowe łącznej mocy 300 KM i		
1 parowóz wąskotorowy mo- cy 35 KM oraz		
3 samochody ciężarowe razem	46.000	
31 koni z wyekwip. i taborem	12.800	58.800

Pole Południowe :

8 koni z wyekwip. i taborem	4.600
-----------------------------	-------

Pole Zachodnie :

2 lokomotywy benzolowe mo-
cy 35 KM oraz

6 lokomotyw kopalnianych elektr. mocy 43,5 KM i	Wartość Zł	Zł	Zł
3 samochody ciężarowe . .	314.300		
19 koni z taborem	13.900	328.200	

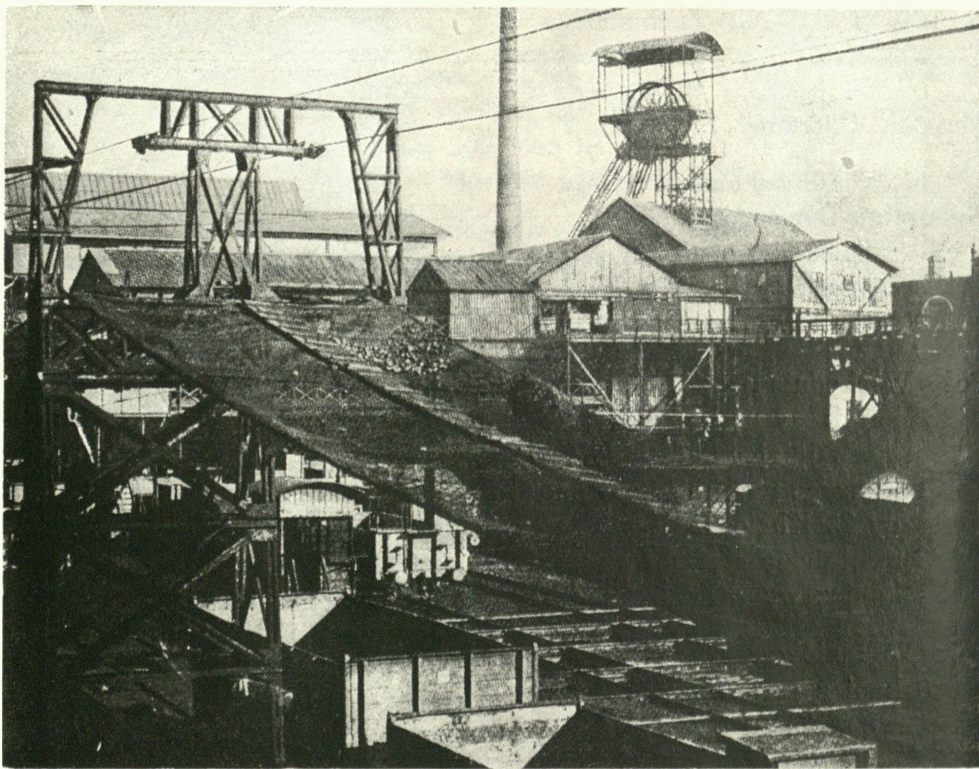
Pole Północne :

4 lokomot. og. mocy 405 KM	324.000		
14 koni z taborem	9.200	333.200	

Majątek Chorzów :

93 konie z taborem,			
67 sztuk bydła			
36 sztuk trzody chlewnej . .		27.800	1.240.800

Wartość ogólna kopalni Król 32.438.900

Kopalnia św. Jacka (pole wschodnie).

B. KOPALNIA BIELSZOWICE

I. NIERUCHOMOŚCI

(kopalnia, cegielnia Pawłów, leśniczówki rewiru „Makoszowy” i Bielszowice)

1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Parcele budowlane	50,5816	367.200	
Grunty orne	515,3533	473.600	
Łąki	94,4675	99.400	
Wody	33,2894	6.100	
Pastwiska	72,7613	44.300	
Ogrody warzywne i owocowe . .	14,3509	91.900	
Parki	2,5680	30.400	
Lasy i zagajniki	489,6842	828.800	
Nieuzytki	90,4548	16.700	
Drogi zwyczajne	9,1628	1.700	1.960.100
2. <i>Tor kolejowy normalny 4.294 mb</i>			43.000

3. *Budynki:*

a) kopalniane:	Kubatura m ³	Wartość Zł	
135 bud mieszkaln. i biurów. mas.	180.524		
40 budynków przemysł. masywn.	106.022		
8 budynków przemysł. drewn.	3.385	2.818.400	
b) leśniczków:			
1. rewiru Makoszowy			
4 budynki gospod. drewniane .	7.064		
1 budynek mieszkalny murow. .	1.598	28.400	
2. rewiru Bielszowice			
1 budynek gospod. murowany .	489		
1 budynek gospod. drewniany .	2.160		
1 budynek mieszkalny murow. .	692	119.000	2.965.800

II. MASZyny I URZĄDZENIA TECHNICZNE

68 silników elektrycznych og. mocy 3.948 KM
 14 kotłów łącznej pow. ogrzewalnej 1.324 m²
 1 sortownia węgla z całkowitem urządzeniem
 Urządzenie mechaniczne fabrykacji powietrza
 płynnego, lodu,

Kopalnia Bielszowice.

	Wartość Zł	Zł
Dzwonek kopalniany		
Pralnie, łaźnie, straż ogniowa		
Urządzenie mechaniczne i maszyny	2.468.300	
Urządzenia mechaniczne cegielni Pawłów	31.300	2.499.600
3 szyby (Kościuszek, Korfanty, Halszka) z ma- szynami kopalnianymi pod ziemią i na po- wierzchni, maszynami przewozowymi, wy- ciągowymi, urządzeniem elektrycznym, wod- nem, powietrznym, warsztatami pomocni- czymi (mechanicznym, elektrycznym i t. p.)		1.342.600

III. RUCHOMOŚCI

Urządzenia biurowe	43.100	
Różne sprzęty	4.200	47.300

Środki lokomocji :		Wartość	
		Zł	Zł
1 parowóz normalny			
7 lokomobil elektrycznych			
14 lokomobil benzolowych og. mocy 329 KM			
2 samochody ciężarowe	236.600		
24 konie z taborem	3.900	240.500	
Wartość ogólna kopalni Bielszowice			9.098.900

C. KOPALNIA KNURÓW

I. NIERUCHOMOŚCI

(kopalnia, koksownia, cegielnia i majątek Knurów)

1. Grunty:	Obszar ha	Wartość Zł	
Parcele budowlane	45,2946	133.700	
Grunty orne	182,5674	224.600	
Łąki	18,7000	27.600	
Pastwiska	12,0200	14.700	
Wody	8,8000	5.400	
Ogrody warzywne	16,9238	50.000	
Parki	2,9700	8.800	
Lasy i zagajniki	50,1700	30.800	
Nieużytki	14,2350	5.300	
Pod drogami bitymi	0,7150	2.100	
Pod drogami zwyczajnymi	63,0800	186.200	689.200
2. Tor kolejowy normalny 13.413 mb			134.000
3. Budowle:	Kubatura m ³		
Kopalnia:			
156 bud. mieszkalnych i biurów. masywnych	256.143		
6 budynków mieszk. i biurów. drewnianych	11.847		
65 budynków przemysł. masywn.	296.154		
3 budynki przemysł. drewn. .	2.630		
86 budynków gospod. masywn.	11.341		

Cegielnia:	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
13 bud. mieszk. i biurow. masyw.	23.503		
7 budynków przemysł. masywn.	19.159		
2 budynki gospod. masywne .	1.570		
Kopalnia i cegielnia razem		7.398.500	
Dwór Knurów:			
6 bud. mieszk. i biur. masywn.	6.461		
10 budynków gospod. masywn. .	8.514	456.300	7.854.800

II. MASZYNY I URZĄDZENIA TECHNICZNE

110 silników elektrycznych og. mocy 16.899 KM			
21 kotłów łącznej pow. ogrzewalnej 3.600 m ²			
Sortownia i płóczka węgla			
Maszyny i narzędzia rolnicze majątku Knurów .	6.025.200		
3 szyby (Piotr, Paweł, Foch) z maszynami wy- ciągowymi, maszynami kopalnianymi pod ziemią i na powierzchni, maszynami przewo- zowymi, urządzeniem elektrycznym, wodnym i powietrznym, warsztatami pomocniczymi (mechanicznym, kowalskim i t. p.) razem	4.310.100	10.335.300	

Koksownia Knurów:

Wieża węglowa,			
Urządzenia do transportu węgla			
Piece koksowniane			
Urządzenia mechaniczne 2-ch sortowni koksu, działu kondensacji, fabryki siarczanu amo- nowego, fabryki benzolu i naftalinu			
Przewody rurowe: gaz., parowe i powietrzne			
Stacja rozdziału prądu, instalacja elektryczna			
Urządzenia ekspedycji kolejowej razem		4.524.000	

III. RUCHOMOŚCI

Urządzenia biurowe Dyr. kopalń w Knurowie	49.100		
Urządzenia biurowe i sprzęty ma- jątku Knurów	15.400	64.500	

Środki lokomocji :

	Wartość Zł	Zł
2 parowozy normalnotor. og. mocy 800 KM,		
2 parowozy wąskotorowe, 2 samochody ciężarowe	376.500	
17 koni z taborem	41.500	

Majątek Knurów :

16 koni z taborem		
39 sztuk bydła		
12 sztuk trzody chlewnej	29.500	512.000

Wartość ogólna kopalni Knurów	24.049.300
-------------------------------	------------

Kopalnia Piotr i Paweł w Knurowie.

D. MAJĄTEK CZUCHÓW

I. NIERUCHOMOŚCI

(gorzelnia, folwark Hanna, leśniczówka rewiru Czuchów)

1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Parcele budowlane	8,9306	4.400	
Grunty orne	407,5749	120.300	
Łąki	44,2200	15.200	
Pastwiska	2,1050	600	
Wody	4,1650	600	
Ogrody warzywne	1,9525	600	
Parki	1,0375	300	
Lasy i zagajniki	55,0739	8.100	
Drogi bite	12,5000	3.700	153.800
2. <i>Budowle:</i>	Kubatura m ³		
9 budynków mieszk. murowanych	16.477		
6 budynków gospod. murowanych	13.492		
6 budynków gospod. drewnianych	16.773		
1 budynek gorzelniczy murowany	8.469		350.600

II. MASZYNY I URZĄDZENIA TECHNICZNE

2 silniki elektryczne mocy 9 KM,	
1 lokomobila parowa mocy 12 KM,	
Maszynty i narzędzia rolnicze,	
1 prądnica,	
1 turbina wodna,	
1 maszyna parowa mocy 20 KM,	
1 kocioł powierzchni ogrzew. 37 m ² ,	
Płóczka do ziemniaków,	
Elewator do podawania ziemniaków,	
Zegar mierniczy,	
Rurociągi żelazne i miedziane,	
Aparaty i sprzęty gorzelnicze,	
Urządzenia biurowe,	
Sprzęty różne razem	34.100

III. INWENTARZ ŻYWY

54 konie z taborem,	
157 sztuk bydła,	
35 sztuk trzody chlewnej razem	44.900
	79.000

Wartość ogólna majątku Czuchów	583.400
--------------------------------	---------

ROBOTY NOWE: uskutecznione zakupy i inwestycje:

	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Grunty	33,3705	476.500	
Budynki		453.100	
Maszyny i narzędzia techniczne		3.501.900	4.431.500

Wartość całkowita majątku Skarboferme'y 70.602.000

14. PAŃSTWOWA HUTA OŁOWIU I SREBRA W STRZYBNICY (DAWNIEJ FRYDERYKA)

Huta znajduje się w gminie Góry Tarnowskie na Górnym Śląsku przy kolejce wąskotorowej.

Huta Strzybnicka pod nazwą „Friedrichshütte” czynna była w zarządzie skarbu Państwa Niemieckiego od 1862 r. Początkowo produkcja huty była bardzo prymitywna, następnie przetapiała ona rudę w piecach na węglu drzewnym, później na koksie i na węglu kamiennym. Od 1886 r. w hucie zastosowano system rdzawienia w długich piecach, odsrebrzania zaś cynkiem; od 1900 r. wprowadzono ruchome piece talerzowe i konwertory.

Od rządu niemieckiego hutę przejął Rząd Polski dnia 22 czerwca 1922 r. Do połowy 1925 r. huta była prowadzona przez Państwo we własnym zakresie. W maju 1925 r. huta została wydzierżawiona Spółce Dzierżawnej, w której Skarb Państwa posiada 50% udziału. Huta posiada przywilej odbioru rudy ołowianej, wydobywanej bezpośrednio, czy też otrzymywanej przy produkcji cynku z t. zw. pól Fryderyka.

Produkcja huty od 1922 r. przedstawia się następująco:

Rok	Ołów w tonnach	Srebro w kg	Kwas siarkowy 50°
1922 (6 mies.)	5.624	264	1.792
1923	12.109	3.450	5.328
1924	12.543	10.381	4.733
1925	15.800	14.980	4.906
1926	16.268	7.710	5.853

Odbiorcami produktów Huty są: zagranica — ołowiu, Bank Polski — srebra i fabryka superfosfatu — kwasu siarkowego.

Dla wyzyskania całkowicie swych zdolności wytwórczych wobec braku surowca (krajowej rudy ołowianej) huta musi sprowadzać rudę zagraniczną, gdyż na obecnych terenach eksploatowanych znajduje się zaledwie jedna szóstą część dawnych pól kruszcowych.

Urządzenie huty składa się: z kotłowni ze stacją elektryczną, instalacyj do mielenia surowca z prażalnią, 3 pieców szybowych, rafinerji ołowiu, oddziału dla wytapiania srebra, fabryki kwasu siarczanego i koncentracji, budynków fabrycznych, gospodarczych i mieszkalnych.

Wartość nieruchomości i urządzeń fabrycznych, przekazanych Spółce Dzierżawnej oraz inwestycji, wykonanych do końca 1926 r., przedstawia się w liczbach następujących:

I. NIERUCHOMOŚCI

1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Parcele budowlane	20,9675	216.400	
Grunty orne	51,6119	355.100	
Łąki	28,8775	198.700	
Pastwiska	0,1446	500	
Wody	9,5150	29.400	
Ogrody - parki	1,1528	8.700	
Lasy i zagajniki	2,9520	50.700	
Nie użytki	19,0316	13.100	
Drogi bite	3,4479	17.800	890.400
Bocznica kolejowa normalnotorowa 1.720 mb		139.800	
Kolejka wąskotorowa 6.640 mb		46.800	186.600
2. <i>Budowle:</i>	Kubatura m ³		
2 budynki fabryczne żelazne	26.939	545.300	
3 budynki fabr. żelazobetonowe	48.802	1.112.500	
19 budynków fabrycznych murow.	60.708	1.029.300	
6 budynków fabrycznych drewn.	9.818	78.600	
18 budynków gospod. i hal murow.	21.290	348.600	
6 budynków gospodarczych drewn.	4.168	29.700	
48 budynków mieszkalnych murow.	55.032	1.563.400	
1 szopa żelazna	5.840	54.200	
7 szop murowanych fabrycznych	3.136	48.700	
Budowle podziemne		132.100	
7 kominów fabrycznych		139.600	
8 różnych budynków murowanych		127.600	
Bruki i chodniki		95.100	
2 mosty murowane		5.900	
Ogrodzenia różne		126.600	
Oświetlenie zewnętrzne		5.100	5.442.300

II. URZĄDZENIA TECHNICZNE I MASZYNY

	Wartość Zł
7 kotłów parowych og. pow. ogrzew. 1.302 m ²	53.300
3 silniki parowe ogólnej mocy 597 KM . . .	103.700
69 silników elektr. łącznej mocy 995 KM . . .	162.700
Turbinownia parowa z generatorem mocy 700 KM	97.200
4 dynamo i transformator mocy 492 kW . . .	70.800
Przewody rurowe (wodne, parowe, gazowe, od- ciekowe) 10.278 mb	218.800
2 generatory gazu	49.100
Urządzenia i aparaty specjalne:	
6 dmuchaw	13.600
1 piec spiekający	5.900
9 pieców prażalnych	273.600
1 aparat do wyrobu kwasu azotowego . . .	15.200
8 mieszadeł elektrycznych	24.800
4 komory ołowiane	468.300
20 mantejn (piaskownia)	3.000
4 wieże Glowera	108.300
4 wieże Gay Lusacka	54.300
Koncentracja (wieża ołowiana z piecem reku- peracyjnym)	3.900
2 filtry koksowe	3.600
Fabryka amoniaku	55.100
18 konwertorów	101.800
5 pieców szybowych	30.200
15 kotłów do czyszczenia ołowiu	43.900
Piece rafinacyjne	36.200
Aparat do mieszania cynku	2.600
7 pieców destylacyjnych i odciąganych . .	29.700
Filtry (destylacja cynku)	8.700
Urządzenie glejtowni	20.900
Urządzenie rozdrobnienia i mieszania rudy .	9.600
4 pompy parowe	5.500
9 pomp z napędem elektr. mocy 6.758 KM	7.000
3 kompresory	7.700
21 wentylatorów	15.100

	Wartość Zł	Zł
15 obrabiarek do metalu	6.500	
12 obrabiarek do drzewa	5.700	
Pędnie i pasy	14.900	
28 podnośników z transporterem	213.900	
70 zbiorników	92.400	
24 wagi wagonowe i pomostowe	44.900	
Płyty żelazne podwórzowe pow. 1.294 m ² . .	63.200	
Instalacje telefoniczne	5.300	
8 młynów kulowych, łamaczy, tłuczek i wal- ców do rozdrabniania	35.200	
Narzędzia, aparaty i t. p.	26.000	
Formy i rynny na ołów i cynk	2.700	
Urządzenia laboratoryjne	14.100	
Tygle	900	
Urządzenia młyna wodnego	800	2.630.600
III. RUCHOMOŚCI		
	Zł	
Przyrządy straży ogniowej	12.700	
Maszyny i urządzenia rolnicze	5.000	
Różne sprzęty i narzędzia gospodarcze . . .	27.000	44.700
Inwentarz żywy		6.000
TABOR KOLEJOWY		
8 cystern	15.200	
491 wózków wywrotowych i zwyczajnych . .	9.400	24.600
Nowe roboty		24.500
Wartość całkowita		9.249.700

15. PAŃSTWOWA HUTA BLACHOWNIA

Państwowa Huta Blachownia położona jest przy szosie w odległości 15 km od Częstochowy i 1 km od stacji kolejowej Blachownia linii kolejowej Częstochowa — Herby, z którą huta połączona jest boczną koleją.

Huta Blachownia założona została przez Bank Polski w połowie XIX wieku. Urządzenia huty stanowiły wielkie piece, pędzone na węglu drzewnym, dostarczonym z okolicznych lasów.

W końcu XIX w. huta przeszła na własność b. domu panującego rosyjskiego. Własnością Państwa Polskiego Huta Blachownia stała się na podstawie Traktatu Ryskiego, zarządzana przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu, nie stanowiąc jednostki prawnej¹.

Zakład produkuje artykuły budowlane, części maszyn rolniczych, sprzęt elektryczny, sprzęt taboru kolejowego, a także naczynia kuchenne żeliwne i blaszane emaljowane.

Huta posiada napęd wodny i parowy; zatrudnia 630 robotników.

W 1926 r. huta wyprodukowała:

	kg	Wartość Zł
Odlewów surowych	1.294.135	608.244
Odlewów emaljowanych	540.963	378.674
Naczyń blaszanych emaljowanych . .	434.908	1.152.586
Razem	2.270.006	2.139.504

Majątek huty stanowią następujące obiekty:

I. NIERUCHOMOŚCI

	Powierzchnia m ²		Zł
1. <i>Teren fabryczny</i>	13,4560		179.000
2. <i>Budynki:</i>	Kubatura m ³	Wartość Zł	
13 budynków fabryczn. murowanych	25.892	227.100	
3 budynki fabryczne z muru prusk.	2.326	11.100	
6 budynków fabryczn. drewnianych	1.248	6.000	
2 budynki gospodarcze murowane .	534	5.100	
2 budynki gosp. z muru pruskiego	230	4.500	
1 budynek gospodarczy drewniany .	192	1.500	
2 budynki mieszkalne murowane .	3.281	37.900	
30 budynków mieszk. drewnianych .	18.841	227.600	520.800
3. <i>Tory kolejowe:</i>			
Normalne 302 mb		12.000	
Wąskie szer. 600 m/m 337 mb		1.900	13.900

¹ W 1927 r. Huta Blachownia została wydzierżawiona Towarzystwu Zakładów Metalowych B. Hantke w Warszawie, Sp. Akc.

II. MASZYNY I URZĄDZENIA TECHNICZNE

	Wartość Zł	Zł
Koło wodne ze służą mocy 20 KM	2.300	
Maszyna parowa mocy 75 KM	12.000	
2 kotły parowe pow. ogrzew. 302 m ²	4.500	
Dynamomaszyna 25 KM	5.200	
Narzędzia	136.700	
Maszyny przetwórcze	315.100	
Niewykończone inwestycje	600	476.400

III. RUCHOMOŚCI

Urządzenia biurowe	7.600	
Środki lokomocji (2 samochody, 4 konie, za- przęgi) oraz inwentarz gospodarczy	19.000	
Urządzenie kasyna	2.000	28.600

Nieruchomości i ruchomości razem 1.218.700

amortyzacja 201.300

Wartość netto 1.017.400

IV. WARTOŚCI PŁYNNE

gotówka, należności i remanenty po uwzględnieniu zobowiązań 123.000

Wartość całkowita 1.140.400

16. ZAKŁADY MECHANICZNE „BIAŁOGON”

Zakłady Mechaniczne „Białogon” leżą w powiecie kieleckim w odległości 6 km od stacji kolejowej Kielce.

Przed wojną zakłady stanowiły własność państwa rosyjskiego, wobec czego na podstawie Traktatu Ryskiego przeszły na rzecz Państwa Polskiego.

Produkcję zakładów stanowią odlewy żelazne. Zakłady posiadają własny napęd wodny mocy 60 KM na rzece Bobrzy.

Zakłady zatrudniają 150 robotników, przy produkcji rocznej około 2.000 tonn, wartości Zł 900.000.

W surowce przedsiębiorstwo zaopatruje się na rynku krajowym, z wyjątkiem koksu, sprowadzanego z Czech. Produkcję swoją zakłady zbywają na rynkach krajowych.

W 1926 r. przedsiębiorstwo znajdowało się w dzierżawie inż. Leona Skibińskiego ¹.

Majątek państwowy Zakładów stanowią:

I. NIERUCHOMOŚCI		Powierzchnia ha	Wartość Zł
1. <i>Grunty:</i>			
Parcele budowlane		4,3550	
Grunty orne wraz z ogrodami warzywnymi .		7,0038	
Łąki		5,4993	
Pastwiska		6,0298	
Wody		18,7338	
Nieużytki		11,4200	54.800
2. <i>Budynki:</i>			
	Kubatura m ³	Zł	
1 budynek biurowy murowany . .	1.548	12.300	
7 budynków fabrycznych murowan. z dobudówkami	17.668	61.600	
5 budynków gospodar. murowanych z dobudówkami	3.058	14.800	
12 budynków gosp. drewn. z dobu- dówkami	3.375	7.000	
9 budynków mieszkalnych murow. z dobudówkami	6.283	58.200	153.900
II. URZĄDZENIA TECHNICZNE			
6 pieców żeliwnych		900	
3 piece murowane		1.800	
2 młynki do mielenia węgla i piasku		1.600	
2 kopulaki		6.700	
Wentylator		1.100	
Rurociągi żeliwne do wentylatora		4.400	
Szlifierka na fundamencie		600	
2 całkowite krany gisierskie		2.200	
2 murowane sklepienie suszarnie		4.400	
Urządzenia kuźni i odlewni		1.600	
Koło wodne żelazne		700	
Kafar do bicia łomu		300	26.300
Wartość całkowita			235.000

¹ Inż. Skibiński nabył przedsiębiorstwo od Skarbu Państwa w 1929 r.

17. PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH „POLMIN”

Dzisiejszy „Polmin” powstał z inicjatywy rządu austriackiego w 1909 r. jako Państwowa Odbenzyniarnia” w celu przerabiania nadmiernych ilości ropy naftowej na t. zw. ropał do opalania parowozów, ze zdolnością przetwórczą na półprodukty do 3.500 cystern wagonowych miesięcznie. Od 1913 r. odbenzyniarnia ta przeistacza się stopniowo w rafinerję nafty pod nazwą „C. K. Fabryka Olejów Mineralnych” w Drohobyczu. Zdolność przetwórcza rafinerji w zakresie przerobu ropy na liczne produkty końcowe wynosiła 1.500 do 2.000 cystern 10-tonnowych miesięcznie, faktyczny zaś przerób wahał się między 700 a 1.000 wagonów.

Po rozpadnięciu się Austrii, C. K. Fabryka Olejów Mineralnych przechodzi automatycznie na własność Skarbu Państwa Polskiego, jako przedsiębiorstwo państwowe, i otrzymuje skróconą nazwę „Polmin”, narażie pod zarządem Ministerstwa Przemysłu i Handlu. W latach 1921 i 1922 przechodzi „Polmin” w dziale ówczesnego Państwowego Urzędu Naftowego pod zarząd Ministerstwa Skarbu, poczem wraca pod opiekę Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Ogólny widok Polminu.

W surowce zaopatruje się „Polmin” głównie na zasadzie ustawy z dnia 1 maja 1923 r., która przyznaje mu prawo pierwokupu ropy naftowej t. zw. „bruttowej”, zaś w nieznacznej tylko części drogą zakupu z wolnej ręki. Prawo do ropy bruttowej zabezpiecza „Polmin” pod

Rektyfikacje i rafinerje Polminu.

względem dostawy surowca w ilości dostatecznej, naraża jednak równocześnie w sposób niekorzystny stronę finansową przedsiębiorstwa z powodu wysokich cen tej ropy.

Siedziba dyrekcji „Polminu” znajduje się we Lwowie. Oddziały handlowe ze składami rozrzucone są po wielu miastach w Polsce i w Gdańsku.

Fabryka Olejów Mineralnych znajduje się w Drohobyczu, korzysta ze stacyj wodnych poza miastem, z tłoczni ropy w Borysławiu, łapaczek ropy na rzekach Łoszeni i Tyśmienicy, odbieralni ropy w Modryczu, cegielni i kaflarni.

Siła napędu fabryki składa się z 1 maszyny parowej mocy 1.400 KM, 1 generatora elektrycznego trójfazowego mocy 525 kilowatów i 92 silników elektrycznych łącznej mocy 505 kilowatów. W 1926 r. fabryka przerobiła 11.583 cystern 10-tonnowych ropy naftowej i otrzymała produktów 10.470 cystern wartości Zł 22.540.000. Produkty swe „Polmin” sprzedaje zarówno na rynkach krajowych, jak też zagranicznych.

Fabryka zatrudnia 861 robotników.

Majątek państwowy w „Polminie” stanowią:

I. NIERUCHOMOŚCI

1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
Place pod budynkami	4,8883		
Place pod torami kolejowymi . . .	3,1675		
Wały otaczające zbiorniki i kanały .	5,0117		
Grunty orne	7,8440		
Ogrody warzywne	16,7038		
Ogrody owocowe	5322		
Parki	2965		
Wody	2,3703		
Nie użytki	25,0229		
Drogi bite	1,9553		
Razem	67,7925	1.365.700	
2 parcele na Ozimie		6.800	
Grunty Przedstawicielstwa w Gdańsku . . .		190.900	
Grunty składów w Równem		300	1.563.700
2. <i>Tory i drogi:</i>			
Tor kolejowy normalny 11.337 mb i tor kolejowy wąski 8.358 mb		26.300	
Drogi bite i chodniki		10.300	36.600
3. <i>Budowle:</i>	Kubatura m ³		
Budynki mieszkalne i administracyjne murowane	74.899		
Budynki mieszkalne i administracyjne drewniane	9.222		
Budynki fabryczne murowane . . .	127.177		
Budynki fabryczne drewniane . . .	29.625		
Budynki gospodarcze murowane . .	16.869		
Budynki gospodarcze drewniane . .	3.459	2.440.900	
Budynki w budowie		419.500	
Budynki Centrali i Oddziałów		468.400	
Ogrodzenia		62.200	3.391.000

II. MASZYNY I URZĄDZENIA TECHNICZNE

	Wartość Zł	Zł
Maszyny i urządzenia fabryczne, rezerwoary, rurociągi w Fabryce Olejów Mineralnych, maszyny i urządzenia techniczne stacyj wodnych, odbieralni ropy w Modryczu, kopalni „Emil”, kopalni „Dowbór”, szybu w Bitkowie i w tłoczni Borysław, łapaczki ropnej Łoszeń, łapaczki odpadków ropnych w Tuśtanowicach, cegielni i kaflarni	5.003.100	
Narzędzia	4.900	5.008.000

III. RUCHOMOŚCI

Urządzenia biurowe	150.800		
Mebles i sprzęty	636.400		
563 cysterny kolejowe	1.030.800		
6.632 beczki żelazne i bębny, 21.315 beczek drewnianych	417.200		
Biblioteka	1.600		
Środki lokomocji:	Wartość Zł		
59 wagoników	4.200		
Samochody	45.900		
Wozy, uprząż	16.400		
Inwentarz żywy	4.400	70.900	2.307.700
	Razem		12.307.000
	amortyzacja		1.867.100
Wartość majątku (po potrąceniu amortyzacji)			10.439.900

IV. REMANENTY

Produkty i półfabrykaty naftowe	9.955.200	
Ropa	1.656.900	
Zapasy magazynowe	1.084.100	12.696.200

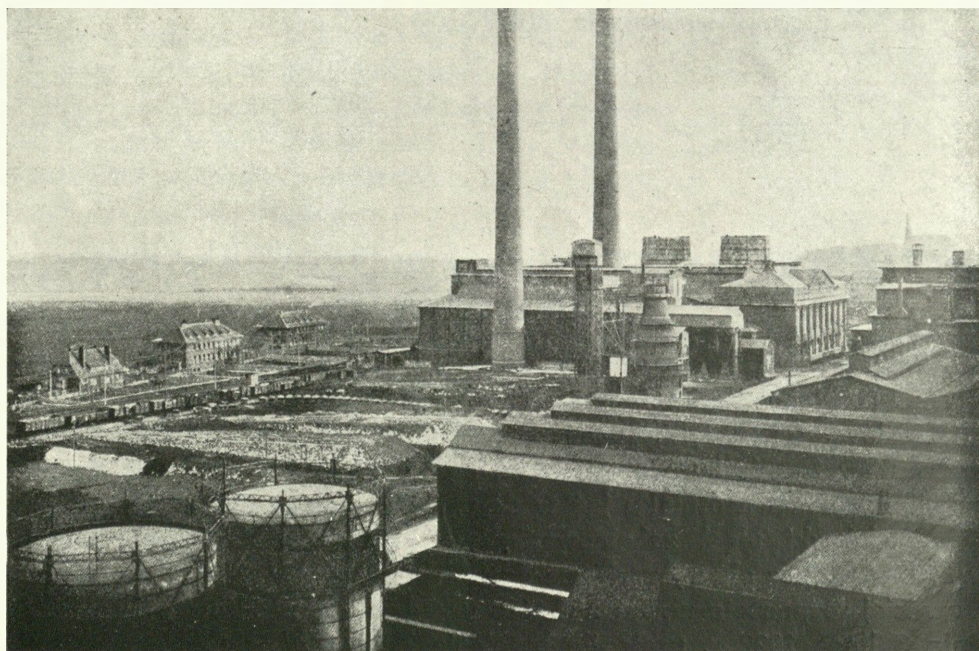
V. WARTOŚCI PŁYNNE

po potrąceniu zobowiązań	2.846.600
Wartość całkowita	25.982.700

Równolegle wzrasta i sama procentowność azotniaku z 18% do 21%. Z nowej gałęzi produkcji wytwórczość tlenu między rokiem 1922 a 1925 wzrosła 40-to krotnie, produkcja amonjaku od 1923 do 1925 r. — 50-cio krotnie. Produkcja syntetycznego kwasu azotowego wzrosła w okresie pięciu ostatnich miesięcy 1925 r. 6-cio krotnie i fabrykacja sztucznej saletry chilijskiej w okresie 4-ch miesięcy 1925 r. — prawie 10-cio krotnie.

Sprawa wykupu Chorzowa trwała kilka lat ze względu na wysoką cenę szacunkową Rządu Niemieckiego; ostatecznie cena wykupowa tych zakładów została określona w kwocie 31.000.000 mk. niem. w złocie.

Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie połączona jest boczną koleją ze stacją kolejową Chorzów.

Siłownia w Chorzowie.

Prąd elektryczny fabryka otrzymuje z własnej centrali oraz z elektrowni O. E. W. (Oberschlesische Elektrizitäts-Werke), z której w 1926 r. pobrała ilość kWg 180.000.000. Fabryka zatrudniała w 1926 r. 2.448 robotników. Produkcja za 1926 r. wynosiła ogółem około Zł 46.000.000. Surowce fabryka zakupuje na rynkach krajowych, wyjątek pod tym

względem stanowią elektrody, które w dużych ilościach sprowadza się z zagranicy, przeważnie z Niemiec.

Wartość majątku Zakładów Chorzowskich na podstawie umowy pomiędzy Skarbem Państwa a poprzednimi właścicielami Zakładów przedstawia się w sposób następujący:

I. NIERUCHOMOŚCI		
1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia m ²	Wartość Zł
Pod zabudowaniami	137.244	
Pod uprawą ogrodową	16.200	
Pod uprawą rolną	2.580	
Razem	156.024	4.810.000

1. <i>Budynki:</i>	Kubatura m ³	
1 budynek administracyjny murowany . . .	8.994	
5 budynków fabrycznych żelazo-betonowych .	26.301	
98 budynków fabrycznych murowanych . . .	1.148.181	
17 budynków gospodarczych murowanych . .	42.460	
9 budynków gospodarczych drewnianych . .	1.860	
10 budynków mieszkalnych	13.655	
5 budynków mieszkalnych z muru pruskiego .	7.513	
5 budynków mieszkalnych drewnianych . .	3.884	26.106.000

3. *Tory kolejowe:*

Tory kolejowe normalnotorowe 1.435 mm —	10.981 mb	
Tory kolejowe wąskotorowe 785 mm —	1.900 mb	
Tory kolejowe fabryczne 600 mm —	5.597 mb . .	132.900

II. URZĄDZENIA TECHNICZNE

Kotłownia: 18 kotłów parowych 9.305 m² ogólnej powierzchni ogrzewalnej

Turbinownia: Turbogeneratory łącznej mocy 21.000 kW.

Urządzenia elektryczne: 2 rozdzielnie: dla prądu własnego i dla prądu elektrowni O. E. W., który przechodzi 4 przewodami po 10.000 kW każdy długości 1,5 km; napięcie 6.000 v.

Fabryka karbidu o siedmiu piecach elektrycznych trzyczłonowych o 10.000 kW mocy, z urządzeniem do chłodzenia karbidu, wyładowywania surowca.

Fabryka azotniaku o 4 łamaczach na karbid, 4 łamaczach na azotniak, 8 młynach na karbid, 5 młynach na azotniak, 783 małych piecach elektrycznych po 800 kg karbidu do azotowania, 2 bagrach do czerpania azotniaku z zakładni, 20 wagach do workowania azotniaku, 6 maszynach do szycia worków z podręcznym warsztatem.

Fabryka amonjaku posiada 40 autoklawów po 30 m³ do rozkładania azotniaku, 10 aparatów destylacyjnych do amonjaku, 7 płuczek ługowych, 3 zbiorniki na wodę amonjakalną, 2 zbiorniki na amonjak gazowy.

Sala azotniakowa w Chorzowie.

Fabryka kwasu azotowego posiada 36 utleniaczy do azotniaku, urządzenia do chłodzenia wody absorbcyjnej do wież, urządzenia do wytwarzania ługu sodowego.

Fabryka azotanów składa się z kompletnego urządzenia do neutralizowania kwasu azotowego, z 3 odparowaczy dla azotanu amonowego, 2 odparowaczy dla azotanu sodowego, z 2-ch aparatów Frederkinga, z 1 komory rozpylającej, z 2 suszarek bębnowych, z 2 wirówek dla azotanu sodowego.

Fabryka azotu i tlenu zawiera 5 aparatów Lindego do skraplania i destylacji powietrza, urządzenie do generacji ługu sodowego, oraz stację do napełniania butli tlenowych.

Instalacja gazów spalinowych posiada 3 generatory dla wytwarzania i 3 kotły parowe do spalania tlenku węgla oraz kompresor do napełniania butli amoniakiem.

Warsztat mechaniczny ma 27 obrabiarek, 1 kopulak, stolarnię i warsztat rymarski, 8 ognisk kowalskich.

Warsztat elektryczny prądu silnego posiada 4 obrabiarki, kuźnię, nawijalnię.

Warsztat elektryczny prądu słabego posiada 3 obrabiarki, kuźnię i warsztacik precyzyjny.

Oddział wodny posiada 9 pomp po 16 m³/min. w głównej stacji, 2 pompy w wieży wodnej, urządzenie do sterylizowania wody ozonem, sieć gazociągów i parowego ogrzewania centralnego.

Automatyczna centrala telefoniczna posiada 200 aparatów telefonicznych i aparat telegraficzny Huges'a, sieć aparatów kontrolnych dla stróżów oraz sygnałów pożarowych.

Urządzenie maszynowe pieców wapiennych składa się z 1 wyciągu 20 m dla wapna i koksu, 1 generatora gazu, 1 wentylatora mechanicznego i urządzenia do odbierania wapna z pieca.

Urządzenia pomocnicze, jak urządzenia transportowe, fabryka wody sodowej i lodu, pralnia mechaniczna, szwalnia z maszynami razem

29.992.000

III. RUCHOMOŚCI

Urządzenia biurowe 161.100

3 lokomotywy normalnotorowe, 1 lokomotywa wąskotorowa,
1 lokomotywa fabryczna, 14 wagonów normalnotorowych 2.169.700

IV. WARTOŚCI PŁYNNE I REMANENTY

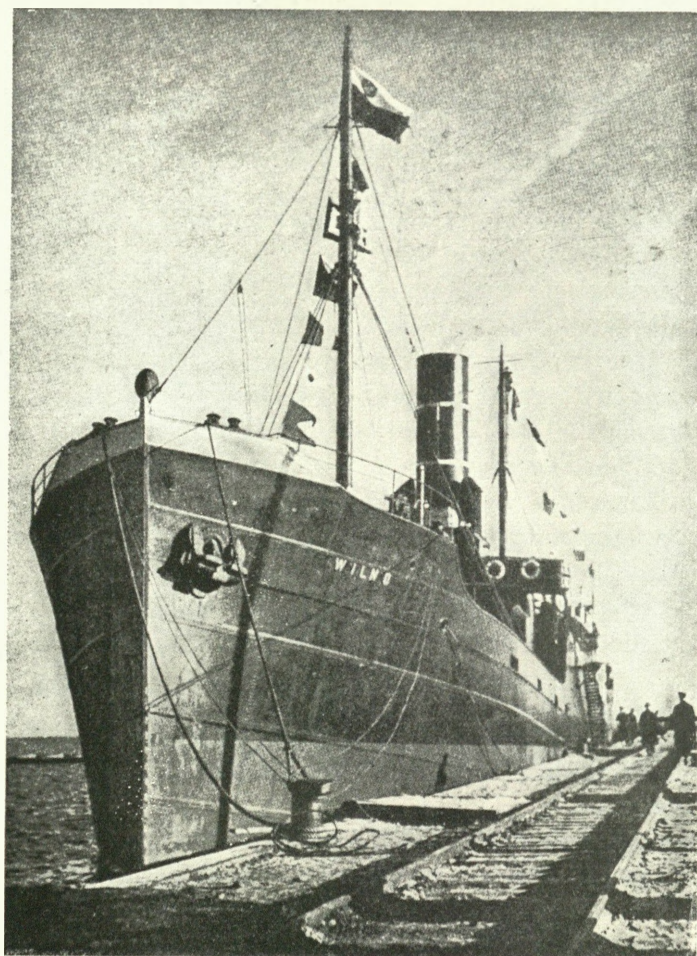
po potrąceniu zobowiązań 4.422.300

Wartość całkowita 69.127.700

Wartość
Zł

20. ŻEGLUGA POLSKA

Skomercjalizowane przedsiębiorstwo państwowe „Żegluga Polska” z siedzibą w Gdyni powołane zostało przez Rząd do życia w celu stworzenia morskiej floty handlowej, bowiem nie można było liczyć na po-

Okręt towarowy „Żegluga Polskiej”.

wstanie polskiego prywatnego przedsiębiorstwa żeglugowego, a to ze względu na oczekiwaną nierentowność.

W listopadzie 1926 r. zawarta została przez Rząd umowa na dostawę

z Francji pięciu używanych statków towarowych po 3.000 tonn (Wilno, Toruń, Poznań, Kraków i Katowice).

Majątek państwowy wynosi zatem na dzień 1 stycznia 1927 r. tylko wpłacony przez Rząd zadek £ 30.000 à Zł 43 gr. 79 = **Zł 1.313.700**

21. KOMORA CIESZYŃSKA

B. Komora Cieszyńska stanowiła dobra wolnodziedziczne arcyksięcia Fryderyka Habsburga. Na zasadzie Traktatu St. Germain przy podziale Śląska Cieszyńskiego w spadku po Austrii dobra b. Komory Cieszyńskiej podzielone zostały między Czechosłowację i Polskę. Część polska przeszła na Skarb Państwa Polskiego.

Cały obszar, z wyjątkiem nieużytków, dróg, koryt potoków, jest wydzierżawiony: w drobnych dzierżawach — ha 4.564, dzierżawcom ośrodków — ha 4.426.

Główną część majątku stanowią lasy, zajmujące ha 20.317.

Przyrost roczny masy drzewnej na całej powierzchni wynosi 109.336 m³; etat roczny przeznaczony do wyrębu — 107.010 m³, w tem: drewna użytkowego — 81.806 m³, drewna opałowego — 25.204 m³.

Wiek rębności wynosi: w nadleśnictwach Brenna, Istebna i Wisła — 90 lat, w nadleśnictwach Hażlach i Chybie — 80 lat, w nadleśnictwie Ustroń — 80—90 lat.

Na podstawie szacunku większości Komitetu dóbr cedowanych przy Komisji Odszkodowań wartość pieniężna majątku Skarbu Państwa w b. Komorze Cieszyńskiej wynosi:

1. <i>Grunty:</i>	Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
a) Rolnictwo:			
Pod zabudowaniami	60,0739		
Nieproduktywne	82,4450		
Lasu	63,5473		
Roli, łąk i pastwisk	8.062,4023		
Stawów	1.213,8900	1.847.800	
b) Ogrody Centrali Przemysłu:			
Przy browarze	9,2348		
Przy fabryce likierów	12,7246		
Przy Centrali i gospodach	43,3654	14.500	1.862.300

2. <i>Lasy:</i>		Powierzchnia ha	Wartość Zł	Zł
a)	Powierzchnia produk. drewno	18.923,1100		
	Powierzchnia niezalesiona . . .	1.394,3100	2.728.100	
b)	Zapasy rzeczywiście drzewostanów	m ³ 5.542.581	14.614.900	
c)	Zabudowania gospodarcze:	Wartość Zł		
	6 nadleśniczówek, 16 leśniczówek i 56 gajówek . . .	678.500		
d)	Zabudowania tartaków w Ustroniu i Chybiu z produkcją roczną 22.000 m ³ i 5.000 m ³ drewna	95.700		
e)	Zabudowania wyłuszczeniarskie w Chybiu	5.100	779.300	18.122.300
3. <i>Zabudowania:</i>				
a)	Folwarczne wraz z 13 gorzelniami, kamieniołomem i młynem		2.236.200	
b)	Przemysłowe:			
	Browar z roczną produkcją 30.000 hltr. . . .		194.900	
	Fabryka likierów i elektrownia w Błogocicach		97.400	
	Tartak w Skoczowie		16.200	
	Były kameralny tartak w Cieszynie (obecnie dzierżawi firma Brown Boveri)		20.800	2.565.500
4. <i>Inne nieruchomości:</i>				
	Zamek Cieszyn		116.900	
	9 budynków mieszkalnych w Cieszynie . . .		65.000	
	Hotel w Skoczowie		40.900	
	Skład piwa w Skoczowie		27.300	
	8 gospód		45.500	295.600

II. RUCHOMOŚCI

a) <i>Inwentarz martwy:</i>		
Nadleśnictwo	8.400	
Tartaków w Ustroniu, Chybiu i wyłuszczeniarskich .	152.000	
Centrali w hotelach	34.500	
Wydzierżawiony z folwarkami Iskrzyczyn, Międzywiecie, Hermanice i Strumień	27.500	

	Wartość Zł	Zł
Inwentarze w gorzelniach rolnych, wydzierżawione z folwarkami	454.700	
Urządzenie maszyn i t. d. w browarze . . .	584.600	
Urządzenie maszyn w fabryce likierów i elektrowni	129.900	1.391.600

b) *Inwentarze żywe:*

Centrali	400	
Wydzierżawione z folwarkami Iskrzyczyn, Międzyświeć, Hermanice i Strumień	40.200	40.600

c) *Remanenty materiałów drzewnych*
na dzień 31 grudnia 1926 r.:

Nadleśnictw	1.661.100	
Tartaków	347.700	2.008.800

Wartość całkowita Komory Cieszyńskiej 26.286.700

22. PAŃSTWOWE ZAKŁADY WODOCIĄGOWE NA GÓRNYM ŚLĄSKU

W latach 1885 — 87 Niemcy wybudowali wodociąg dla zaopatrywania całego szeregu miejscowości na terenie Górnego Śląska w wodę do picia i dla celów gospodarczo - technicznych.

Do wybudowania tego wodociągu zmusił stopniowy zanik wód zasórných i gruntowych, które ściągnęły rozbudowywane głębokie kopalnie węgla w tej dzielnicy.

Traktat Wersalski w art. 256 i Polsko - Niemiecka Konwencja dotycząca Górnego Śląska w art. 336 i 337 przekazuje Zakłady wodociągowe na Górnym Śląsku Państwu Polskiemu.

Artykuły Konwencji, dotyczące tej sprawy, brzmią jak następuje:

art. 336. „Zakłady wodociągowe Adolfschacht pod Tarnowskimi Górami, jak również części rurociągów, oraz stacje wodne, znajdujące się na polskiej części obszaru plebiscytowego, o ile należą one do Prus, przechodzą w dniu zmiany suwerenności na własność Polski wraz z wszelkimi prawami i zobowiązaniami do nich przywiązanymi”.

art. 337. „Przyjęcie urządzeń, przechodzących na rzecz Polski stosownie do art. 336-go, uskutecznione będzie na podstawie inwentarza ruchomości i nieruchomości, które mają być przekazane, a to przez delegatów, zamianowanych w tym celu przez obie układające się strony”.

Przyjęcie Zakładów Wodociągowych od niemieckich władz górniczych nastąpiło 15 stycznia 1923 r., jednak eksploatacja tych wodociągów we wspólnym zarządzie polsko - niemieckim trwała do 1 stycznia 1924 r.

Od 1 stycznia do 1 lipca 1924 r. trwa okres likwidacyjny wspólnego zarządu.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 czerwca 1924 r. utworzone zostało pod nazwą Państwowe Zakłady Wodociągowe na Górnym Śląsku samodzielne przedsiębiorstwo państwowe z własną osobowością prawną i samowystarczalnością, przy zasadzie „bez zysków i strat”.

Zakłady te obsługują okrąg przemysłowy Górnego Śląska, ześrodkowany w pow. świętochłowickim, katowickim, tarnogórskim, oraz miasto Królewska Huta, a na terenie Niemiec gminy Stolarzowa i Friedrischwille, oraz częściowo miasto Bytom.

Woda jest czerpana z szybu Adolfa pod Tarnowskimi Górami, obecnie przemianowanego na szyb „Staszica”, z głębokości 167 m, z wydajnością do 6.000.000 m³ rocznie. Pompowanie wody jest dwustopniowe.

Do 1937 r. Niemcy nie mogą dokonywać jakichkolwiek urządzeń, czy poszukiwań, mogących zmniejszyć dotychczasową wydajność źródła wody. W 1937 r. nastąpić musi zupełne rozgraniczenie części niemieckiej i polskiej sieci wodociągowej.

Zakłady Wodociągowe posiadają urządzenia następujące: stację pomp w Nowych Repetach, 2 rurociągi główne o średnicy 500 mm, z których pierwszym o długości 17.900 m doprowadza się wodę do wieży wodnej w Chropaczewie, drugim o długości 17.325 m — do miasta Królewska Huta. Pozatem wieże wodne znajdują się w Suchej - Górze, Radzionkowie, Łagiewnikach, Chebziu i Pawłowie.

Łączna pojemność wież wodnych wynosi 4.760 m³ wody. Ogólna długość rurociągów z rur lanych — 74,5 km, a z rur kutych — 1,1 km o średnicy od 40 do 400 mm. Sieć rurociągów uwidocznioma jest na dołączonej na końcu książki mapie majątku państwowego.

Produkcja wody, która w 1926 r. wyniosła 6.638.651 m³, ujawnia tendencję do stałej wyżki.

Według stanu inwentarzowego wartość majątku państwowego Zakładów Wodociągowych na Górnym Śląsku jest następująca:

I. NIERUCHOMOŚCI

A. <i>Place:</i>		Powierzchnia m ²	Powierzchnia m ²	Wartość Zł
1. Stacja Pomp Tarnowskie Góry:				
zabudowane		1.845		
niezabudowane		17.896	19.771	
2. Parcela przy szybie (nieużytki)			7.485	
3. Sieć wodociągowa:				
zabudowane		2.064		
niezabudowane		7.281	9.345	
4. Katowice — dom Zarządu:				
zabudowane		190		
niezabudowane		406	596	
Razem			37.197	26.800

B. <i>Budowle:</i>		Kubatura m ³	
a) Tarnowskie Góry — 9 budynków murow.		12.017	
b) Sieć wodociągowa — wieże:	m ³		
Chorzów	43		
Chropaczów	2.000		
Chebzie	1.100		
Łagiewniki	500		
Radzionków	500		
Sucha Góra	78		
Bielszowice	500	4.711	
Domy mieszkalne murowane		1.808	
c) Katowice — dom Zarządu murowany		1.934	
Razem		20.470	343.300

C. <i>Rurociągi:</i>		Długość mb.	
⊕ 500 m/m		12.150	
„ 400 „		8.080	
„ 350 „		13.362	
„ 300 „		1.951	
„ 250 „		2.840	

	Długość mb.	Wartość Zł
⊕ 225 m/m	4.880	
" 200 "	5.800	
" 150 "	8.530	
" 125 "	6.957	
" 100 "	5.960	
" 90 "	1.180	
" 80 "	1.918	
" 50 "	18	
" 40 "	2.132	
Razem	75.758	1.498.500

III. MASZYNY I URZĄDZENIA TECHNICZNE

	Wartość Zł
8 kotłów dwupłomien. pow. ogrzew. 522 m ² ,	
1 kocioł pow. ogrzew. 98 m ² ,	
8 silników parowych mocy 586 KM,	
9 pomp tłoczących 56 m ³ /min.,	
2 pompy tłoczące po 10 KM,	
2 pompy do wody zaskórnej po 10 KM,	
1 elektropompa 8 KM,	
1 kompresor powietrzny 15 atm. 25 KM,	
2 dynamo po 20 KM,	
1 elektromotor dla przecierania wapna z wę-	
głem 5 KM,	
1 elektromotor dla warsztatu 4 KM ogółem	743.400

III. RUCHOMOŚCI

Urządzenia biurowe, mieszkalne i środki lo-		
komocji	66.800	810.200
Razem		2.678.800
amortyzacja		38.300
		2.640.500
Wartości płynne		118.300
Wartość całkowita		2.758.800

23. PAŃSTWOWE ZAKŁADY PRZEMYSŁOWO-SZKOLNE DLA INWALIDÓW W PIOTRKOWIE

Zakłady Przemysłowo - Szkolne dla Inwalidów w Piotrkowie, założone w 1919 r. przez Ministerstwo Spraw Wojskowych, w 1922 r. przeszły pod zarząd Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej. W 1924 r. przedsiębiorstwo otrzymało statut.

Zakłady dzielą się na dwa zasadnicze działy: przemysłowo - handlowy i reedukacyjno - szkolny.

Dział przemysłowo - handlowy prowadzi tartak, stolarnię mechaniczną, ślusarnię i introligatorknię.

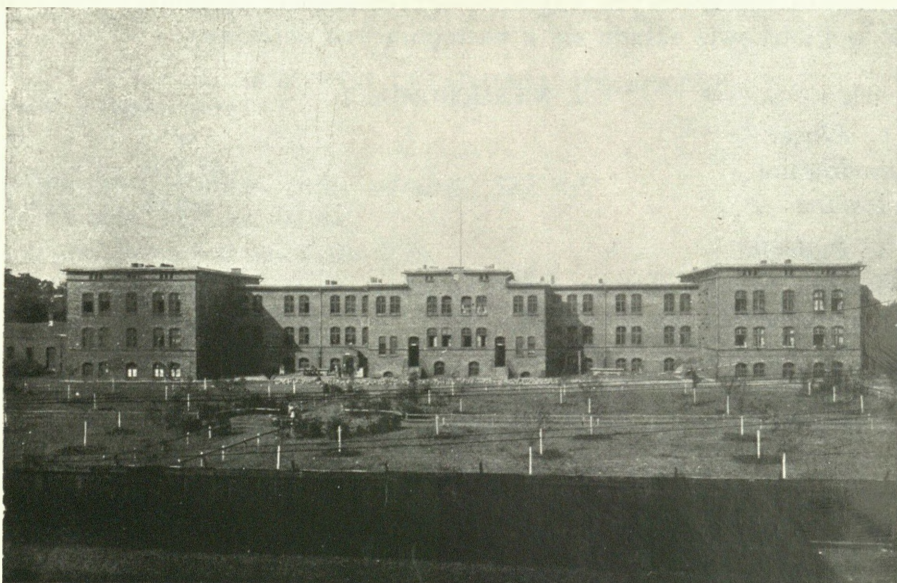
Majątek Państwowych Zakładów Przemysłowo - Szkolnych dla Inwalidów w Piotrkowie składa się z następujących obiektów:

I. NIERUCHOMOŚCI		Powierzchnia m ²	Wartość Zł
1. <i>Place:</i>			
niezabudowane		47.570	
zabudowane		6.630	20.600
2. <i>Budowle:</i>			
9 budynków przemysłowych murowanych,			
4 budynki gospodarcze murowane,			
4 „ mieszkalne murowane,			
6 budynków drewn., 2 szopy, ogródz.			
łącznie kubatury 25.214 m ³			252.100
II. URZĄDZENIA TECHNICZNE I INWENTARZ RUCHOMY			
Kocioł pow. ogrzew. 72 m ² ,			
Dynamomaszyna mocy 7 kW,			
4 elektromotory na prąd miejski ogólnej mocy 9,5 kW,			
Inwentarz ruchomy			184.800
III. REMANENTY		Zł	Zł
Wyroby gotowe		125.200	
Półwyroby		225.400	
Surowce		83.500	434.100
IV. NALEŻNOŚCI			98.900
Razem			990.500
Zobowiązania			673.700
Wartość całkowita			316.800

24. ETAPY URZĘDU EMIGRACYJNEGO

Etapy Urzędu Emigracyjnego zostały zorganizowane w celu ułatwienia formalności, wynikających z przepisów o emigracji i reemigracji. W latach 1922 — 1924 w miejscowościach nadmorskich uruchomione zostały następujące dwie stacje dla uchodźców i powracających z emigracji:

1. Etap Urzędu Emigracyjnego w Wejherowie, otwarty w 1922 r. — w budynkach po b. szpitalu,
2. Etap Urzędu Emigracyjnego w Gdańsku, otwarty w 1924 r. — w budynkach po b. koszarach artyleryjskich.

Hotel dla emigrantów w Gdańsku.

Ruch w tych etapach był następujący:

Wejherowo:

Rok	Osobo-dni
1923	69.602
1924	29.914
1925	59.566
1926	93.719

G d a ń s k :

Rok	Osobo-dni
1924	12.938
1925	22.409
1926	49.840

Wartość majątku podług spisu na dzień 1 stycznia 1927 r. w Gdańsku objęta została wykazem państwowego majątku w Gdańsku (str. 96), zaś w Wejherowie jest następująca:

	Kubatura m ³	Wartość Zł
Budynki murowane	359	
Budynki drewniane	4.224	36.200
Ruchomości		104.400
Wartość całkowita		140.600

25. PAŃSTWOWA WYTWÓRNA APARATÓW TELEGRAFICZNYCH I TELEFONICZNYCH

W spadku po okupantach Państwo Polskie otrzymało warsztat reperacyjny aparatów telefonicznych w Widzewie pod Łodzią. Produkcja tej fabryki była niedostateczną jednak dla potrzeb kraju i wobec tego Ministerstwo Przemysłu i Handlu nabyło w lutym 1920 r. fabrykę elektrotechniczną B-ci Petsch w Warszawie (Praga), która przejęła urządzenia techniczne zlikwidowanego warsztatu reperacyjnego w Widzewie. W sierpniu 1923 r. zostały ogłoszone przepisy o „Tymczasowej Organizacji Państwowej Wytwórni Aparatów Telegraficznych i Telefonicznych”. Organizacja ta jest oparta na zasadach ogólnie przyjętych dla przedsiębiorstw państwowych. Początkowo niedość sprawna organizacja tej wytwórni była powodem małej wydajności, zwiększając w ten sposób koszt wyrobów. Z tych względów kilkakrotnie był podnoszony projekt sprzedaży tej wytwórni. Jednak po dłuższej analizie zdecydowano ostatecznie na posiedzeniu Komitetu Ekonomicznego Prezydium Rady Ministrów w dniu 18 grudnia 1926 r. prowadzić tę wytwórnię, jako przedsiębiorstwo państwowe.

Obecnie Państwowa Wytwórnia Aparatów Telegraficzno - Telefonicznych w Warszawie pokrywa całkowite zapotrzebowanie Ministerstwa Poczty i Telegrafów na aparaty telegraficzne i telefoniczne oraz części składowe do tych aparatów.

Powiększenie produkcji dla potrzeb Ministerstwa Poczty i Telegrafów wzrosło z Zł 1.101.000 w 1926 r. do Zł 2.832.000 w 1927 r.

Wytwórnia pędzona jest prądem elektrycznym; silniki posiadają łączną moc 100 KM. Wytwórnia zatrudnia 425 robotników.

Według bilansu na dzień 1 stycznia 1927 r. wartość inwentarzowa tego przedsiębiorstwa przedstawia się następująco:

I. NIERUCHOMOŚCI

	Powierzchnia m ²	Zł
1. Plac	4.012	60.200
2. Budynki:	Kubatura m ³	Wartość Zł
Budynek fabryczny murowany z centralnem ogrzewaniem oraz instalacją elektryczną i gazową	9.257	248.000
Budynki gospodarcze		11.300
		<u>259.300</u>

II. RUCHOMOŚCI

Obrabiarki i urządzenia techniczne i gospodarcze	374.400
Inwentarz żywy	500

Razem	694.400
amortyzacja	52.500

Majątek stały po uwzględnieniu amortyzacji	641.900
--	---------

III. REMANENTY W MAGAZYNIE	640.100
--------------------------------------	---------

IV. WARTOŚCI PŁYNNE

po uwzględnieniu zobowiązań	225.800
---------------------------------------	---------

Wartość całkowita	1.507.800
--------------------------	------------------

26. ELEWATOR ZBOŻOWY W LUBLINIE (w budowie).

Zapoczątkowana w 1924 r. przez Ministerstwo Spraw Wojskowych budowa instalacji gospodarczej, złożonej z elewatora na 1.200 wagonów ziarna lekkiego i 600 wagonów ciężkiego, młyna, piekarni, elektrowni i magazynu, doprowadzona została z końcem 1926 r. do stanu niżej podanego kosztem sum następujących:

Gmach elewatora silosowego z żelazo - betonu, wybudowany do połowy wysokości, bez wewnętrznego urządzenia na sumę	Wartość Zł	1.550.000
Młyn z całkowitem prawie urządzeniem		940.000
Wartość całkowita		2.490.000

27. MŁYNY BYDGOSKIE

Młyny Bydgoskie położone są w granicach miasta Bydgoszczy na wyspie, otoczonej łukiem rzeki Brdy, spiętrzonej dla napędu kół wodnych, poruszających młyny mączne i kaszane, oraz kanałem odpływowym dla wód z pod kół.

Skarb Państwa przejął młyny Bydgoskie na mocy Traktatu Wersalskiego, jako dawną własność Seehandlung (Preussische Staatsbank).

Wartość majątku, na podstawie szacunku Komisji Odszkodowań w Paryżu, stanowią:

1. Grunty 5,6 ha	Wartość Zł	717.200
2. Budowle wraz z urządzeniami:	Kubatura m ³	
4 młyny murowane	28.900	
4 śpichrze murowane	33.400	
Domy mieszkalne i gospodarcze	10.900	280.800
Inwentarze i zapasy		60.200
Wartość całkowita		1.058.200

IX. UDZIAŁ PAŃSTWA W PRZEDSIĘBIORSTWACH PRYWATNYCH

Skarb Państwa posiada akcje¹ względnie udziały następujących przedsiębiorstw o kapitale mieszanym:

1. SPÓŁKA AKCYJNA „AZOT” W JAWORZNIE.

Sp. Akc. „Azot” w Brodach pod Jaworzniem (woj. krakowskie) założona została w 1918 r. przez b. Namiestnictwo Galicji, b. Wydział Krajowy w Galicji i b. Bank Krajowy Galicji.

Wartość
Zł

Pierwotnie przedsiębiorstwo wytwarzało nawozy sztuczne, od chwili zaś uruchomienia Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Chorzowie przeszło do innych działów produkcji chemicznej. Obecnie przedsiębiorstwo produkuje żelazocjanek sodowy i potasowy, błękity paryskie, pruskie i „Milor” rozpuszczalne i nierozpuszczalne, potaż żrący, chlorek bielący, selnit, cjanowodór płynny.

Kapitał zakładowy wynosi Zł 1.600.000 i jest podzielony na 24.000 akcji imiennych oraz 136.000 akcji na okaziciela à 10 Zł nominalnej wartości. Skarb Państwa posiada 6.915 akcji imiennych i 21.031 na okaziciela, razem 27.946 akcji, co wynosi 14,47% kapitału zakładowego.

Wartość udziału, licząc à Zł 10 akcję (nominalna wartość), wyniesie okragło 279.500

2. POLSKA AKCYJNA SPÓŁKA TELEFONICZNA „P. A. S. T.”

Na mocy koncesji, udzielonej przez rząd rosyjski, firma szwedzka „Akcyjne T-wo Telefonów „Cedergren” eksploatowała sieć telefoniczną w Warszawie.

¹ Niektóre akcje nienotowane na giełdzie przyjęto w wartości nominalnej.

Po wygaśnięciu koncesji w 1919 r. Spółka wszczęła pertraktacje z Rządem Polskim o dalszy los przedsiębiorstwa, w wyniku czego w lutym 1922 r. została utworzona „Polska Akcyjna Spółka Telefoniczna” z siedzibą w m. st. Warszawie, z udziałem kapitału szwedzkiego, Skarbu Państwa i kapitału polskiego.

Zł

Spółka zajmuje się przebudową, rozbudową i eksploatacją sieci telefonicznej w Warszawie, Łodzi, Borystawie wraz z zagłębiem naftowym, w Sosnowcu łącznie z zagłębiem Dąbrowskiem, w Lublinie i Białymstoku.

Kapitał zakładowy Spółki wynosi fr./zł. 9.975.000 i podzielony jest na 19.950 akcji à fr./zł. 500 nominalnej wartości. Udział Skarbu Państwa wynosi 8.550 akcji, co stanowi 42,85% kapitału zakładowego.

Wartość udziału, licząc à Zł 500 jedną akcję, wyniesie fr./zł. 4.127.000, czyli

7.353.000

3. TOWARZYSTWO STARACHOWICKICH ZAKŁADÓW GÓRNICZYCH SP. AKC.

Spółka Akcyjna Starachowickich Zakładów Górniczych z siedzibą w Starachowicach przy stacji Wierzbnik, województwa kieleckiego, została założona w 1875 r. na terenach górniczo - hutniczych, eksploatowanych od pierwszej połowy XIV wieku.

Przedsiębiorstwo zajmuje się eksploatacją własnych lasów, produkcją materiałów tartych, rudy żelaznej, wytopianiem żelaza, wyrobem szyn małego typu, odlewów żeliwnych i mosiężnych, amunicji, luf armatnich oraz remontem armat.

Kapitał akcyjny przedsiębiorstwa wynosi Zł 26.400.000 i podzielony jest na 528.000 akcji à Zł 50 nominalnej wartości. Skarb Państwa posiada 290.390 akcji, co stanowi 55% kapitału akcyjnego.

Przy przewalutowaniu kapitału akcyjnego na złote, każde 15 akcji 500-markowych przewalutowano na jedną akcję 50-złotową. Wartość udziału przy kursie z dnia 31 grudnia 1926 r. 1 akcji 500-markowej — Zł 2,05 wyniesie 290.390 (15 × 2,05) = okrągło

8.929.500

4. ZAKŁADY MECHANICZNE „URSUS” SP. AKC.

Fabryka została założona w Warszawie w 1894 r. pod nazwą: Towarzystwo Udziałowe Specjalnej Fabryki Armatur i Motorów „Ursus” w Warszawie. W 1920 r. Towarzystwo zostało przekształcone na Spółkę Akcyjną. W 1927 r. Spółka przystąpiła do budowy nowej fabryki samochodów w Czechowicach, w odległości 8 km od Warszawy, przy przystanku kolejowym „Ursus”.

Zł

Przedsiębiorstwo zajmuje się produkcją silników, armatur, motorów, części samochodowych.

Kapitał zakładowy wynosi Zł 1.612.500 i podzielony jest na 107.500 akcji à Zł 15 nominalnej wartości. Skarb Państwa posiada 7.500 akcji, co stanowi 6,96% kapitału zakładowego.

Przy przewalutowaniu kapitału akcyjnego na złote każde 10 akcji 500-markowych przerachowano na jedną akcję 15-złotową.

Wartość tego udziału wyniesie podług kursu z 31 grudnia 1926 r. $7.500 \times (1,05 \times 10) =$ okragło

78.800

5. ZAKŁADY HOHENLOHEGO „HOHENLOHE - WERKE” SP. AKC.

Zakłady z siedzibą w Wełnowcu na Górnym Śląsku zostały założone w 1905 r. pod nazwą „Hohenlohe - Werke Aktiengesellschaft”.

Przedsiębiorstwo zajmuje się wydobywaniem węgla kamiennego, rud, oraz produkcją kwasu siarczanego, cynku, ołowiu, blachy cynkowej i pyłku cynkowego.

Kapitał zakładowy przedsiębiorstwa Zł 24.250.000 podzielony jest na 95.000 akcji à Zł 250 nominalnej wartości i 20.000 akcji uprzywilejowanych à Zł 25 nominalnej wartości.

Skarb Państwa posiada 7.500 akcji à Zł 250 nominalnej wartości, co stanowi 7,73% kapitału zakładowego.

Wartość nominalna tego udziału wynosi $7.500 \times 250 =$ 1.875.000

6. POLSKIE KOPALNIE SKARBOWE NA GÓRNYM ŚLĄSKU „SKARBOFERME” SP. DZIERŻAWNA W KATOWICACH.

Spółka dzierżawi kopalnie skarbowe na Górnym Śląsku: *Król* przy stacji kolejowej Królewska Huta i Chorzów, *Biel-szowice* przy stacji kolejowej Bielszowice i *Knurów* przy stacji kolejowej Knurów. Wszystkie kopalnie połączone są bocznkami kolejowymi ze stacjami P. K. P.

Zł

Spółka zajmuje się produkcją węgla, koksu wraz z pro-
duktami ubocznymi, brykietów, amoniaku.

Kapitał zakładowy Spółki wynosi Zł 10.250.000 i po-
dzielony jest na 82.000 akcji.

Skarb Państwa posiada 41.000 akcji, co stanowi 50 %
kapitału zakładowego.

Nominalna wartość tego udziału wynosi fr./zł. 5.125.000,
czyli

8.815.000

7. SPÓŁKA AKCYJNA EKSPLOATACJI SOLI POTASOWYCH (TESP).

Spółka została założona przez „Kali”, Spółkę z ogr. por.
we Lwowie, łącznie z b. Wydziałem Krajowym i Bankiem
Przemysłowym we Lwowie w 1914 r. Siedzibą Dyrekcji
Spółki jest m. Lwów.

Spółka zajmuje się eksploatacją soli potasowych i jadal-
nej na kopalniach „Kałusz” i „Stebnik”, położonych przy sta-
cjach kolejowych tejże nazwy.

Kapitał zakładowy przedsiębiorstwa wynosi Zł 5.000.000,
podzielony jest na 200.000 akcji po Zł 25 nominalnej war-
tości.

Skarb Państwa posiada 134.051 akcji, co stanowi 67 %
kapitału zakładowego.

Przy przewalutowaniu kapitału akcyjnego na złote, każde
3 akcje 100-markowe przerachowano na jedną akcję 25-zło-
tową. Wartość udziału Skarbu przy kursie z dnia 31 grudnia
1926 r. akcji 1000-markowej Zł 5,75. wyniesie $134.051 \times$
 $5,75 \times 3) =$ okrągło

2.312.400

8. POLSKA HUTA SKARBOWA OŁOWIU I SREBRA W STRZYBNICY SP. DZIERŻAWNA TARNOWSKIE GÓRY — SP. AKC.

Spółka ma swą siedzibę w Strzybnicy na Górnym Śląsku, dzierżawi Skarbową Hutę Ołowiu i Srebra, otrzymaną po Niemcach przez Rząd Polski w 1922 r. Zł

Spółka produkuje ołów, a także jako produkty uboczne srebro, glejtę, minję i kwas siarkowy.

Kapitał zakładowy Spółki wynosi f. szt. 4.924,38, czyli Zł 215.088,18.

Udział Skarbu Państwa w Spółce wynosi 50% kapitału zakładowego.

Ze względu na straty udział ten nie przedstawia obecnie realnej wartości.

9. ZJEDNOCZONE WARSZAWSKIE TOWARZYSTWO TRANSPORTU I ŻEGLUGI POLSKIEJ SP. AKC.

Przedsiębiorstwo jako takie powstało w 1922 r. z siedzibą w Warszawie.

Kapitał zakładowy wynosi Zł 3.120.000, Skarb Państwa posiada 860.200 akcji, czyli 26,8% kapitału akcyjnego.

Wartość tego udziału podług kursu akcji z 31 grudnia 1926 r. wynosi $860.200 \times 0,77 =$ okragło 94.600

10. POLSKA WYTWÓRNIA PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH SP. AKC.

Wytwórnia z siedzibą w Warszawie powstała na podstawie umowy z dnia 26 maja 1925 r., zawartej pomiędzy Ministerstwem Skarbu a Bankiem Polskim. Przedsiębiorstwo w 1926 r. było w stanie organizacyjnym; zamierza wykonywać znaki płatnicze, wszelkie druki wartościowe i zwykłe, a także wytwarzać we własnym zakresie papier.

Kapitał zakładowy wytwórni ma wynosić Zł 5.000.000. Skarb Państwa ma uczestniczyć w 40%, Bank Polski w 60% w kapitale zakładowym.

Do 1 stycznia 1927 r. Skarb Państwa wniósł do Spółki w formie aportu plac wartości 400.000

11. TECHNIKA GORZELNICZA SP. AKC.

Spółka powstała w 1926 r. z siedzibą w Warszawie, produkuje wszelkiego rodzaju aparaty i przyrządy, służące do kontroli artykułów monopolowych i akcyzowych, jak: zegary miernicze, cukromierze, kwasomierze, spirytusomierze, a także plombownice, aerometry, wodomierze, gazomierze i inne.

Zł

Kapitał zakładowy Spółki Zł 285.000 podzielony jest na 11.400 akcji à Zł 25 nominalnej wartości, w tem 1.800 imiennych.

Skarb Państwa posiada 120 akcji imiennych i 640 na okaziciela, co stanowi 6,60% kapitału zakładowego.

Nominalna wartość udziału $760 \times 25 =$ 19.000

12. PODKARPACKIE TOWARZYSTWO ELEKTRYCZNE SP. AKC.

Spółka powstała w 1924 r. z siedzibą we Lwowie. Przedsiębiorstwo zajmuje się elektryfikacją powiatu borysławskiego.

Kapitał zakładowy Spółki Zł 500.000 podzielony jest na 50.000 akcji à Zł 10 nominalnej wartości. Skarb posiada 2.000 akcji, co stanowi 4% kapitału zakładowego.

Normalna wartość udziału $2.000 \times 10 =$ 20.000

13. POLSKIE RADJO SP. AKC.

Spółka Akcyjna powstała w 1926 r. z siedzibą w Warszawie. Zakres działania Spółki stanowi budowa i eksploatacja urządzeń radjofonicznych na całym terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Kapitał zakładowy Spółki wynosi Zł 1.250.000 i podzielony jest na 12.500 akcji à Zł 100 nominalnej wartości.

Skarb posiada 5.000 akcji, co wynosi 40% kapitału zakładowego.

Nominalna wartość udziału $5.000 \times 100 =$ 500.000

14. POLSKIE KOPALNIE RUDY SP. AKC.

Spółka Akcyjna zawiązana została w 1923 r. z siedzibą w Warszawie. Przedsiębiorstwo nie wyszło ze stanu organizacyjnego; zamierza eksploatować należące do Skarbu Państwa nadania górnicze w powiatach wieluńskim i częstochowskim. Wzamian za otrzymane uprawnienia Spółka zobowiązała się oddawać $\frac{1}{3}$ wypuszczanych akcji.

Zł

Kapitał zakładowy Spółki mkp. 99.000.000 podzielony jest na 99.000 akcji à mkp. 1.000 nominalnej wartości.

Wartość tego udziału na 1 stycznia 1927 r. wynosi okragło

2.700

15. WARSZAWSKIE TOWARZYSTWO KOPALN WĘGLA I ZAKŁADÓW HUTNICZYCH SP. AKC.

Zarząd przedsiębiorstwa i biuro sprzedaży ma siedzibę w Warszawie. Przedsiębiorstwo zajmuje się wydobywaniem węgla kamiennego.

Kapitał zakładowy przedsiębiorstwa wynosi Zł 15.000.000 i podzielony jest na 150.000 akcji à Zł 100 nominalnej wartości.

Skarb Państwa jest właścicielem 1.376 akcji 100-złotowych i 2 odcinków ułamkowych, równych $\frac{3}{20}$ akcji stużłotowej, co wynosi 0,91% kapitału zakładowego.

Wartość udziału Skarbu Państwa według giełdy z dnia 31 grudnia 1926 r. wynosi $1.376 \times 73 =$ okragło

100.500

16. SP. AKC. FABRYKA KOS POSSEHLA
W NOWO - WILEJCE.

Fabryka zajmuje się wyrobem kos i narzędzi rolniczych.

Kapitał zakładowy przedsiębiorstwa wynosi Zł 105.000 i podzielony jest na 1.400 akcji à Zł 75 nominalnej wartości.

Skarb posiada 210 akcji, co stanowi 15% kapitału zakładowego.

Wartość nominalna tego udziału wynosi $210 \times 75 =$ Zł 15.750. Ponieważ przedsiębiorstwo poniosło stratę do $\frac{2}{5}$ kapitału zakładowego, rzeczywista wartość udziału wynosi okragło

9.400

17. STOCZNIA GDAŃSKA I WARSZTATY KOLEJOWE
NA PRZEDMIEŚCIU TROYL.

Zgodnie z § 15 statutu przedsiębiorstwa Skarb Państwa	Zł
jest właścicielem 4.000 akcji bonusowych à Zł 4,50, co sta-	
nowi	18.000

18. TORUŃSKI PORT DRZEWNY SPÓŁKA AKCYJNA
W TORUNIU.

Port leży w odległości 5 km od Torunia w dół Wisły.

Od czasów wojny, a zwłaszcza od czasu ustalenia gra-
nicy Państwa Polskiego z W. M. Gdańskiem, port nie odgrywa
żadnej roli w życiu handlowem.

Majątek Spółki podzielony jest na 3.000 akcji, z których
połowę posiada Skarb Państwa.

Według szacunku z dnia 7 lutego 1925 r. Komisja
Szacunkowa Województwa Pomorskiego Okręgu Izby Prze-
mysłowo - Handlowej w Toruniu wartość majątku Spółki wy-
nosi okragło Zł 1.500.000, stąd wartość udziału Skarbu Pań-
stwa

750.000

Wartość całkowita 31.557.400

X. MONOPOLE PAŃSTWOWE

1. PAŃSTWOWY MONOPOL SPIRYTUSOWY

Monopol Spirytusowy na obszarze b. zaboru rosyjskiego wprowadzony został 6 czerwca 1894 r. Niemcy na terenie okupacji początkowo z lewej strony Wisły wprowadzili monopol dekretem z dnia 10 października 1915 r.; po zajęciu Warszawy zarządzenie to rozciągnięto na całą okupację niemiecką, powierzając wykonanie monopolu firmie prywatnej, która wpłacała władzom okupacyjnym pewne kwoty od każdego litra sprzedanego spirytusu. W sposób analogiczny władze okupacyjne austriackie powierzyły dekretem z dnia 22 kwietnia 1916 r. Związkowi Przemysłowców Gorzelniczych w Lublinie wykonanie monopolu na terenie okupacji austriackiej. Na terenach przyfrontowych północno-wschodnich monopol wprowadzono dekretem Zarządu Ober - Ostu z dnia 19 października 1915 r.

Po ustąpieniu z kraju okupantów rozporządzeniem Ministerstwa Skarbu z dnia 12 listopada 1918 r. utrzymano wszelkie przepisy władz okupacyjnych w sprawie danin publicznych i monopolu.

Produkcja przedwojenna przemysłu gorzelniczego stanowiła: w b. Kongresówce 38% produkcji ogólnej Rosji, w Galicji 47% — austriacko-węgierskiej i w Poznańskim 14% — niemieckiej.

Rozporządzeniem z dnia 25 lutego 1919 r. wydane zostały jednolite przepisy dla monopolu spirytusowego na terenie b. Kongresówki. Prowadzenie monopolu przekazano firmie „Krajowa Spółka Gorzelnicza” na podstawie umowy, zawartej 17 lutego 1919 r., uzupełnionej 8 marca 1919 r. na zasadach komisju. Na terenach Ziemi Wschodnich wprowadzono monopol od 1 stycznia 1920 r., przekazując prowadzenie Sp. Akc. „Kresowe Towarzystwa Przemysłowo - Handlowe” na zasadach komisju. W dniu 5 kwietnia 1921 r. zawarto umowę analogiczną z poznańską „Centralą Spirytusową”, która objęła czynności monopolowe w województwach południowo - zachodnich.

Do czynności monopolowych na terenie b. okupacji austriackiej powołano Sp. z o. o. „Zjednoczony Przemysł Spirytusowy” we Lwowie.

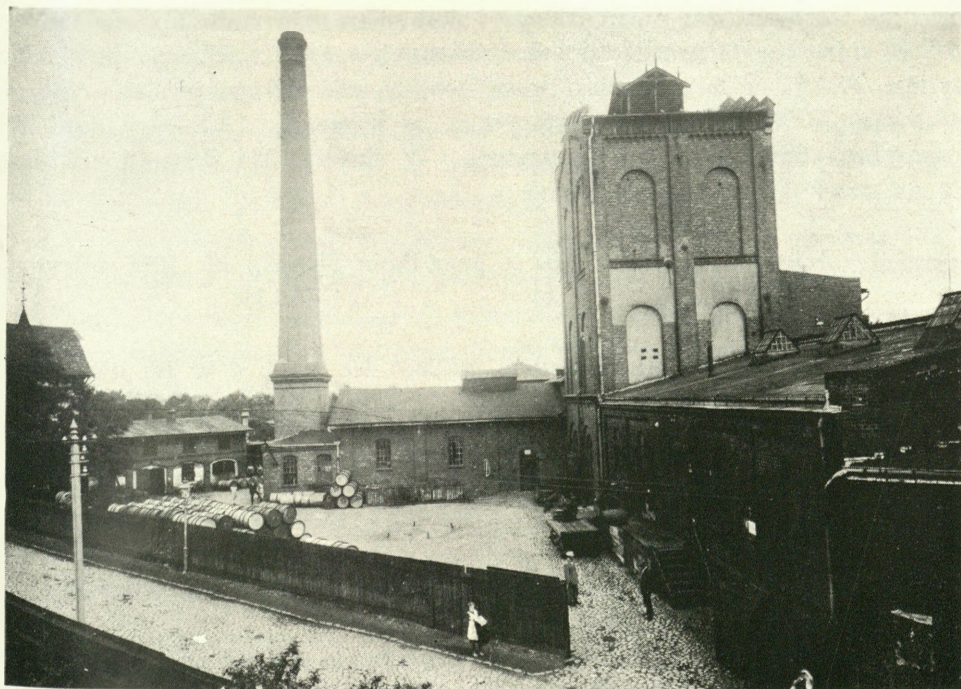
Na Śląsku Górnym rozporządzeniem z dnia 26 lipca 1922 r. przywrócono moc ustawie z dnia 15 lipca 1907 r., t. j. wprowadzono akcyzę.

Rada Ministrów rozporządzeniem z dnia 14 października 1921 r. zawiesiła w całym kraju od dnia 1 listopada 1921 r. do 1 września 1923 r. monopol spirytusowy, wprowadzając akcyzę. Z chwilą zawieszenia monopolu obrót spirytusu objął kartel producentów spirytusu; nie potrafił on jednak ująć całego przemysłu spirytusowego.

W tych warunkach konieczności przysporzenia Skarbowi dochodów skłoniły do wprowadzenia monopolu spirytusowego.

Ustawa o monopolu spirytusowym z dnia 31 lipca 1924 r. oparta jest na następujących zasadach:

1. zakup i sprzedaż spirytusu dla zużycia w granicach Państwa, wyrób i sprzedaż czystych wódek, wyrób spirytusu z surowców, niewymienionych w ustawie, są wyłącznym przywilejem Skarbu Państwa;
2. Monopol Spirytusowy posiada osobowość prawną;

Państwowa rektyfikacja spirytusu w Toruniu.

3. do wykonywania monopolu tworzy się Dyrekcja Państwowego Monopolu Spirytusowego, podporządkowana Ministerstwu Skarbu;
4. do ogólnego budżetu państwowego wchodzi nadwyżka dochodów monopolu, osiągniętych w wyniku wykonania planu gospodarczego;
5. przy Ministerstwie Skarbu tworzy się Państwowa Rada Spirytusowa z 18 osób, jako organ doradczy, z których 12 mianuje Minister Skarbu, 3 — Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych i 3 — Minister Przemysłu i Handlu.

Ustawa ta obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej od dnia 1 stycznia 1925 r. Wobec wykazanych przez życie pewnych luk we wspomnianej ustawie, wydana została 26 marca 1927 r. nowa — w formie Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej na podstawie udzielonych przez Sejm pełnomocnictw.

Pełny monopol wprowadzony został rozporządzeniem Ministerstwa Skarbu: 1) na obszarze województwa lwowskiego w dniu 15 października 1926 r.; 2) na obszarze województw: białostockiego, lubelskiego, krakowskiego i śląskiego w dniu 1 grudnia 1926 r.; 3) na obszarze województw: warszawskiego, łódzkiego i kieleckiego w dniu 1 stycznia 1927 r. i 4) na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego w dniu 1 maja 1927 r.

W stosunku do produkcji przedwojennej w 1913 r., obecna produkcja wynosi 24,4%, a mianowicie: przed wojną w 2.466 gorzelniach wyprodukowano 2.595.539 hl. 100° spirytusu, w kampanji 1925/26 r. w 1.351 gorzelniach 632.983 hl. 100° spirytusu. W ilości 1.351 gorzelní znajduje się na dzień 1 stycznia 1927 r.:

gorzelní rolniczych . . .	1.307	z produkcją	588.852	hl. 100° spirytusu
„ przemysłowych . . .	44	„	44.131	„ „ „

W 1926 r. sprzedano spirytusu 572.881 hl. 100°, a w tej ilości:

na trunki	446.810	hl. 100°
„ cele przemysłowe i lecznicze . .	37.596	„ „
skażonego	88.130	„ „
olei fuzlowych	345	„ „

Z ilości 446.810 hl. 100° przypada na fabrykaty prywatne 278.724 i na wyroby monopolowe 168.086 hl. 100°.

Państwowy Monopol Spirytusowy posiada na dzień 1 stycznia 1927 r. 3 rektyfikacje własne (Warszawa, Starogard, Toruń), 4 wytwórnie wódek (Kowel, Sieradz, Warszawa, Włocławek).

W 1926 r. przerobiono i rozlano w wytwórniach własnych 26,9%, w 12 wytwórniach komisowych 73,1%.

Państwowa wytwórnia wódek w Warszawie.

Wyroby monopolowe sprzedawane są w naczyniach (butelkach) o pojemności 1, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ litra.

W 1926 r. sprzedano w naczyniach: 1-litrowych — 9,4%, $\frac{1}{2}$ -litrowych — 72,7%, $\frac{1}{4}$ -litrowych — 17,9%.

Sprzedaż wyrobów monopolowych odbywa się w hurtowniach własnych i komisowych. W 1926 r. hurtowni komisowych było 99, hurtowni P. M. S. — 69. Sklepów detalicznych P. M. S. było 17.

Państwowy Monopol Spirytusowy zatrudniał w dniu 1 stycznia 1927 r. 640 urzędników technicznych i administracyjnych oraz 2.130 robotników.

Do hurtowni przydzieleni są koncesjonariusze - detaliści, otrzymujący wyroby monopolowe za gotówkę, względnie na 30-dniowy kredyt przy odpowiednim zabezpieczeniu.

Państwowy Monopol Spirytusowy dąży do zmniejszenia stopniowego ilości hurtowni komisowych, zastępując je przez własne.

Majątek Państwowego Monopoliu Spirytusowego na dzień 31 grudnia 1926 r. był następujący:

I. NIERUCHOMOŚCI (w 53 miastach)

	Powierzchnia m ²	Zł
1. <i>Place</i>	924.670	2.303.500

2. Budynki:	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
159 budynków fabrycznych murow. .	585.487	6.894.300	
425 budynków mieszkalnych i go- spodarczych murowanych . . .	523.429	7.696.800	
221 budynków mieszkalnych i go- spodarczych drewnianych . .	71.560	216.100	
Budowle w toku budowy		4.953.300	19.760.500
II. URZĄDZENIA TECHNICZNE			
Zbiorniki		335.100	
Filtry i aparaty filtracyjne		128.300	
Aparaty rektyfikacyjne		137.700	
Rozlewaczki		145.100	
Korkownice		48.900	
Maszyny, kotły parowe, silniki elektryczne i t. p.		333.000	
Sprzęt kolejowy, tory		152.400	
Różne narzędzia fabryczne		490.200	1.770.700
III. RUCHOMOŚCI			
282 cysterny kolejowe i 10.778 beczek		963.300	
3 samochody osobowe i 4 ciężarowe		70.000	
Urządzenia biurowe		683.600	
Urządzenia laboratoryjne		114.100	1.831.000
Razem nieruchomości i ruchomości . . .			25.665.700
amortyzacja urządzeń			2.973.400
		Wartość netto	22.692.300
IV. REMANENTY			
Spirytus, butelki, skrzynie i mater. pomocnicze		14.935.400	
Wartości płynne (gotówka, należności różne) .		37.656.000	52.591.400
		Wartość całkowita	75.283.700

2. POLSKI MONOPOL TYTONIOWY

Pierwsze próby wyzyskania spożycia tytoniu, jako źródła dochodów Skarbu, spotykamy w Polsce w drugiej połowie XVII wieku w formie sporadycznie stosowanego podatku tytoniowego.

W 1777 r. Sejm uchwalił wprowadzenie pełnego monopolu tytoniowego, który początkowo przez lat 12 dzierżawiła Kompanja Ta-

baczna. W 1789 r. Sejm wyasygnował kwotę potrzebną na wykupno fabryk, a w 1790 r. Skarb Państwa przejął monopol pod własny zarząd pod kierownictwem Dyrekcji Tabacznej. Monopol tytoniowy przetrwał w Polsce do rozbioru Rzeczypospolitej.

W okresie rozbioru na terenie b. zaboru austriackiego obowiązywał pełny monopol tytoniowy, który przetrwał aż do końca wojny światowej. Na terenie b. zaboru pruskiego obowiązywało opodatkowanie w formie akcyzy na tytoń cienkokrajany i papierosy. Na terenie b. zaboru rosyjskiego do 1860 r. obowiązywał monopol tytoniowy, oddany w dzierżawę, zaś od 1860 r. wprowadzono wzamian monopolu system akcyzowo-banderolowy.

W czasie okupacji na terenie b. Kongresówki, a potem i Kresów Wschodnich (Ober-Ost) został wprowadzony monopol handlowy co do papierosów i tytoniu krajanego, z równoczesnem zastosowaniem przymusu koncesyjnego dla sprzedawców hurtowych i detalicznych.

Po odzyskaniu niepodległości przystąpiono do opracowania projektu organizacji monopolu tytoniowego w Polsce i w dniu 3 lutego

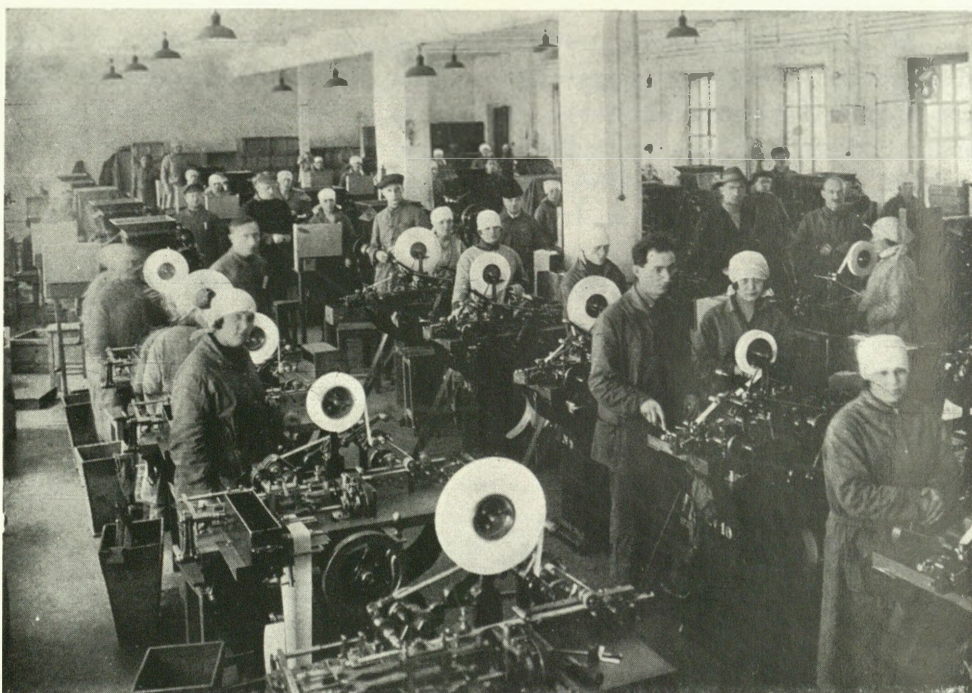

Fabryka tytoniowa w Poznaniu.

1919 r. Dyrekcja Monopoli Tytoniowego w Warszawie rozpoczęła swe czynności przy pozostawieniu w mocy dawnych przepisów akcyzowych.

Ustawą z dnia 1 czerwca 1922 r. wprowadzono w całej Polsce pełny monopol tytoniowy; art. 1 tej ustawy głosi: „Produkcja, przywóz z zagranicy oraz sprzedaż surowca tytoniowego i wyrobów tytoniowych jest przywilejem państwa i stanowi przedmiot monopolu skarbowego”.

W połowie 1924 r., po uzyskaniu środków przez zaciągnięcie pożyczki włoskiej, wykupiono wszystkie prywatne fabryki tytoniowe na własność Skarbu Państwa.

Sala maszyn w państwowej fabryce tytoniu w Wilnie.

Dyrekcja Monopoli Tytoniowego prowadzi dla Skarbu eksploatację fabryk i zakładów, jako przedsiębiorstwo o charakterze samodzielnej, odrębnej jednostki gospodarczej, za której zobowiązania, poza całym majątkiem, stanowiącym własność Polskiego Monopoli Tytoniowego odpowiada pośrednio Skarb Państwa.

Ogólna roczna konsumpcja tytoniu w Polsce wynosi 18.000.000 kg.

W 1926 r. w fabrykach Monopoli Tytoniowego przerobiono surowca

krajowego 2.350.000 kg, wobec 850.000 kg w 1925 r. Produkcja surowca własnego idzie w kierunku znacznego powiększenia.

Największa ilość plantacyj znajduje się w Małopolsce Wschodniej (około 70%), następnie na Wołyniu, w woj. lubelskiem i niewielka ilość na Pomórzu i w woj. białostockiem.

Powiększa się też i wydajność surowca krajowego, którego przeciętny wykup z 1 ha wyniósł w 1926 r. 1.667 kg, gdy w 1925 r. tylko 1.016 kg.

Polski Monopol Tytoniowy produkuje tytoń krajany, papierosy, cygara i machorkę.

Sprzedaż hurtowa odbywa się przez magazyny własne (mniej więcej jeden na województwo) do hurtowni tytoniowych, na które koncesje wydawane są osobom fizycznym i prawnym, posiadającym przywileje koncesyjne.

Z hurtowni tytoniowych towar otrzymują przydzieleni rejonowo detaliści koncesjonowani.

Do 1923 r. Polski Monopol Tytoniowy posiadał 2 fabryki własne (w Warszawie i Krakowie). Po sfinalizowaniu pożyczki włoskiej wykupiono do 1 stycznia 1927 r. 19 fabryk tytoniowych a mianowicie:

- w Białymstoku — fabrykę papierosów i tytoniu,
- „ Bydgoszczy — fabrykę cygar,
- „ Grodnie — fabrykę papierosów i tytoniu,
- „ Grudziądzu — fabrykę cygar,
- „ Jagielnicy — fabrykę tytoniu,
- „ Kościanie — fabrykę cygar,
- „ Kowlu — fabrykę papierosów i tytoniu,
- „ Krakowie — fabrykę cygar, papierosów, tytoniu i skrętek,
- „ Łodzi — fabrykę papierosów i tytoniu,
- „ Monasterze — fabrykę papierosów i tytoniu,
- „ Poznaniu-Bukowiskach — fabrykę papierosów i tytoniu,
- „ Poznaniu-Jerzycach — fabrykę papierosów i tytoniu,
- „ Poznaniu-Łazarzu — fabrykę papierosów i tytoniu,
- „ Radomiu — fabrykę papierosów i tytoniu,
- „ Starogardzie — fabrykę tytoniu, tabaki, tytoniu do żucia,
- „ Warszawa—Miasto — fabrykę papierosów i tytoniu,
- „ Warszawa—Ochota — fabrykę papierosów i tytoniu,
- „ Wilnie — fabrykę papierosów i tytoniu,
- „ Winnikach — fabrykę cygar, papierosów, tytoniu, tabaki,
- „ Wodzisławiu — fabrykę cygar i skrętek,
- „ Zabłotowie — fabrykę cygar i tytoniu.

Pakownia wyrobów tytoniowych w Łodzi.

Ogólna produkcja fabryk za 1926 rok wynosi: 67.173.845 cygar, 6.969.254.310 papierosów, 11.716.207.325 kg tytoniu, 432.985.725 kg tabaki, 11.689.200 kg tytoniu do żucia, 5.098.301 skrętek.

Majątek państwowy w zarządzie Polskiego Monopolu Tytoniowego stanowią obiekty następujące:

I. NIERUCHOMOŚCI

1. Grunty:

	Powierzchnia
Place	55 ha 32 a 36 m ²
Plantacje	38 ha 89 a 76 m ²

Razem 94 ha 22 a 12 m²

3. Budowle:	Kubatura m ³	Wartość Zł	Zł
302 budynki murowane	945.960		
1 budynek z kamienia	1.694		
3 budynki z muru pruskiego	19.143		
9 budynków betonowych	71.561		
48 budynków drewnianych	36.068	27.720.900	
Nowe budynki w toku budowy		2.429.300	30.150.200

II. MASZyny I URZĄDZENIA TECHNICZNE

1. Silniki:

- 10 silników parowych ogólnej mocy 1.215 KM,
 3 lokomobile ogólnej mocy 65 KM,
 9 silników spalinowych ogólnej mocy 494 KM,
 518 motorów na prąd zmienny ogólnej mocy 2.932 KM.

2. Obrabiarki:

- 235 obrabiarek warsztatowych do metali,
 40 obrabiarek warsztatowych do drewna.

3. Maszyny tytoniowe:

a) Specjalne :

- 145 krajarek tytoniowych,
 100 maszyn bezustnikowych,
 476 napychaczek,
 607 maszyn gilzowych;

b) Pomocnicze :

- 7 maszyn banderolowych,
 10 pakowaczek,
 126 maszyn kartonazowych,
 12 prażarek,
 7 gnieciarek,
 3 chłodziarki,
 7 maszyn do przetrząsania tytoniu,
 18 sygneciarek,
 10 sygneciarek do cygar,
 57 różnych maszyn 11.640.900

III. RUCHOMOŚCI		Wartość	
		Zł	Zł
Urządzenia biurowe		299.800	
Magazyn sprzętów kancelar. i maszyn rachunk.		85.800	
Środki lokomocji :			
7 samochodów osobowych i 26 ciężarowych .		266.900	
Wszelkie sprzęty należące do inwentarza . .		720.000	1.372.500
Razem ruchomości i nieruchomości			43.163.600
zużycie amortyzacyjne			4.676.700
Wartość łączna			38.486.900
IV. WARTOŚCI PŁYNNE			
Gotówka, banki, należności i t. p. i remanenty po potrąceniu			
zobowiązań			22.420.100
Wartość całkowita			60.907.000

3. MONOPOL SOLNY

Monopol całkowity produkcji soli obowiązuje tylko na obszarze Małopolski, gdzie wprowadzony został jeszcze w 1835 r.; na obszarze pozostałych dzielnic niema monopolu produkcji. Natomiast dla sprzedaży soli wprowadzono dekretem Prezydenta z 1924 r. jednolity monopol handlu solą, obejmujący całą Rzeczpospolitą.

Produkcją soli zarządza Ministerstwo Przemysłu i Handlu, sprzedażą — Ministerstwo Skarbu.

Monopolowa organizacja sprzedaży soli wprowadziła ujednostajnienie cen soli jadalnej rozporządzeniem Ministerstwa Skarbu z dnia 28 czerwca 1926 r.

Pozatem rozporządzeniem z dnia 30 listopada 1926 r. udostępniono nabywanie znacznie tańszej soli t. zw. bydłowej dla potrzeb rolnictwa.

Zasoby złóż solnych w Polsce są olbrzymie i, zgodnie z obliczeniami, wystarczyć mają na 4.000 lat; wartość ich podana na innem miejscu.

Wpływy do Kas Skarbowych z monopolu soli wynosiły :

Rok	w milionach złotych
1922	5,67
1923	5,40
1924	16,32
1925	31,95
1926	42,23

Wzrost wpływów nastąpił wskutek rozszerzenia rynku zbytu. Sól nabywana jest z salin państwowych i T-wa Solway.

W 1926 r. zużyto w kraju :	tonn	tonn
solii jadalnej kamiennej . .	175.852	
solii jadalnej warzonej . .	114.273	
solii innych gatunków . .	32.692	322.817

W 1926 r. wywieziono zagranicę :		
solii jadalnej kamiennej . .	14.475	
solii jadalnej warzonej . .	5.568	
solii innych gatunków . .	1.440	21.483
Razem		344.300

Pozatem zużyto w kraju solanki i ługu 1.607.000 hektolitrow.

Wartość ruchomości Biura Sprzedaży Soli wynosi podług stanu inwentarzowego na dzień 1 stycznia 1927 r. **Zł 1.900.**

XI. BANKI PAŃSTWOWE

1. BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO (B. G. K.)

Bank Gospodarstwa Krajowego z siedzibą w Warszawie, powołany do życia Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 maja 1924 r., przejął działalność likwidowanych jednocześnie instytucyj: Polskiego Banku Krajowego, Państwowego Banku Odbudowy oraz Zakładu Kredytowego Miast Małopolskich. Rozporządzenie powyższe jako zadanie Banku wymienia „udzielanie kredytu długoterminowego przez emisję listów zastawnych, obligacyj komunalnych, kolejowych, bankowych, popieranie samorządowych instytucyj oszczędnościowych, popieranie ruchu budowlanego i odbudowy kraju oraz wykonywanie wszelkich czynności bankowych, ze szczególnem uwzględnieniem potrzeb Państwa, przedsiębiorstw państwowych i samorządowych”

Realizując powyższe zadania, Bank Gospodarstwa Krajowego obejmuje pomocą finansową przedewszystkiem przedsiębiorstwa państwowe, półpaństwowe i inne placówki gospodarcze o szczególnem znaczeniu dla potrzeb gospodarczych kraju oraz zasila samorządy kredytami na cele budownictwa, a banki prywatne kredytami sanacyjnymi.

Pozatem Bank Gospodarstwa Krajowego przyjmuje czynny udział w życiu gospodarczem Polski przez udzielanie kredytów długoterminowych (hipotecznych).

O rozwoju Banku Gospodarstwa Krajowego daje świadectwo kilka poniższych cyfr podług zestawienia na dniu bilansowym (31 grudnia) w milionach złotych:

	1924	1925	1926
	w milionach złotych		
kapitał zakładowy	35,0	35,0	35,0
wkłady i lokaty	69,5	237,9	416,1
kredyty gotówkowe	96,5	256,4	421,4
obieg listów zastawnych i obligacyj	43,0	132,3	168,3

Dla sprostania rozległym swym zadaniom Bank Gospodarstwa Krajowego posiada oddziały: w Białej (Bielsko), Białymstoku, Bydgoszczy,

Cieszynie, Drohobyczu, Gdyni, Katowicach, Kołomyji, Krakowie, Lublinie, Lwowie, Łodzi, Łucku, Oświęcimie, Poznaniu, Przemyślu, Równem, Stanisławowie, Tarnowie, Wilnie, Żywcu.

Według bilansu na dzień 31 grudnia 1926 r. majątkowy udział w centrali i oddziałach przedstawia się następująco:

NIERUCHOMOŚCI

	Powierzchnia m ²	Wartość Zł	Zł
4 place niezabudowane	22.125		
24 place zabudowane	17.367		
Parcela gruntowa	12.891		
<i>Budynki (biurowe i mieszkalne):</i>			
	Kubatura m ³		
24 budynki murowane	199.485		
3 budynki drewniane	4.708	8.229.200	
Obciążenia hipoteczne		1.398.800	6.830.400

RUCHOMOŚCI

Urządzenia biurowe i umeblowanie	861.900	
Środki lokomocji	47.700	909.600

WARTOŚCI PŁYNNE

Udziały w przedsiębiorstwach konsorcjalnych i akcje	5.734.400	
Papiery wartościowe własne	32.685.200	
Inne wartości płynne (gotowizna, weksle obce, różne należności i t. p.) po uwzględnieniu pokrycia różnych zobowiązań	8.162.100	46.581.700
Wartość całkowita		54.321.700

2. PAŃSTWOWY BANK ROLNY (P. B. R.)

Dekretem Naczelnika Państwa z dnia 5 lutego 1919 r. nadany został statut dla Polskiego Państwowego Banku Rolnego, podległego Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych. Zadaniem tego Banku było: 1) finansowe popieranie parcelacji prywatnej, przeprowadzanej przez właścicieli posiadłości ziemskich lub przez organizacje społeczne, głównie w drodze udzielania długoterminowych pożyczek amortyzacyjnych na kupno grun-

tów, 2) prowadzenie na własny rachunek parcelacji i kolonizacji majątków państwowych oraz gruntów nabytych w drodze dobrowolnej, 3) udzielanie kredytu meljoracyjnego. Środkami dla wypełniania tych zadań miały być przede wszystkim listy zastawne banku. Samodzielna działalność Banku została jednak zahamowana wobec uchwały Sejmu z dnia 10 lipca 1919 r. o utworzeniu Głównego Urzędu Ziemskiego, uposażonego we własne fundusze, a w szczególności w prawo emisji renty ziemskiej dla wykonania ustawy o reformie rolnej. Ustawa powyższa ograniczyła zadania Państwowego Banku Rolnego do: 1) zarządzania środkami, przeznaczonymi na sfinansowanie akcji meljoracyjnej, parcelacyjnej i kolonizacyjnej, 2) ułatwiania kredytu rolnikom i nabywania parcel gruntowych, 3) popierania organizacji niespekulacyjnych, ułatwiających osadnikom zabudowanie się i zagospodarowanie.

W tym więc okresie Bank nie prowadził operacji na własny rachunek, a spełniał rolę wykonawcy zarządzeń przy akcjach pomocy rolnej.

Właściwe czynności Banku rozpoczynają się w 1922 r. po otrzymaniu 200 milionów marek kapitału zakładowego i funduszy rządowych na mocy uchwały Sejmu z dnia 19 grudnia 1919 r. o funduszu osadniczym, oraz funduszy, związanych z akcją pomocy rolnej, udzielanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Państwowy Bank Rolny przeżywa następnie okres inflacyjny, zmniejszający jego kapitały własne do minimum, co wykazują przytoczone liczby w walucie dolarowej:

Rok	\$
1919	54.481
1920	27.966
1921	5.645
1922	11.886
1923	438

Po stabilizacji waluty polskiej w 1924 r. i podwyższeniu kapitału zakładowego o sumę Zł 3.000.000 oraz nadaniu nowej organizacji (rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 maja 1924 r.) Bank rozpoczyna okres normalnej i planowej pracy na mocy statutu, stanowiącego część składową rozporządzenia Ministra Reform Rolnych z dnia 20 czerwca 1925 r.

Na mocy tego statutu Państwowy Bank Rolny obejmuje swą działalnością cały obszar Państwa, mając za zadanie popieranie i prowadzenie parcelacji, osadnictwa, regulacji i meljoracji rolnych, popieranie rozwoju

rolnictwa, przemysłu rolnego i gospodarczej odbudowy wsi, jak również dla drobnych i średnich gospodarstw rolnych organizowanie kredytu rolniczego.

Dla ułatwienia i usprawnienia swojej pracy Bank Rolny otworzył oddziały w Poznaniu, Lwowie, Wilnie.

Sprawa udzielania kredytu długoterminowego zapoczątkowana została dopiero w połowie 1925 r.

W zakresie kredytu krótkoterminowego specjalne miejsce zajmuje kredytowanie przez Państwowy Bank Rolny zakupu nawozów sztucznych dla drobnego rolnictwa.

W zakresie pracy parcelacyjnej Bank posiadał w dniu 1 stycznia 1927 r. 45 majątków ziemskich ogólnego obszaru 46.113 ha, wartości bilansowej Zł 8.396.717, w województwach: warszawskim (12 majątków), lubelskim (1), łódzkim (2), kieleckim (1), białostockim (8), poleskim (6), nowogródzkim (3), wileńskim (2), wołyńskim (6), krakowskim (1), lwowskim (1), tarnopolskim (1), stanisławowskim (1).

Parcelacja ogólna od 1919 — 1926 r. (bez osadnictwa wojskowego) wykonana została w sposób następujący:

R o k	R a z e m ha	Przypada obszar w ha na parcele			
		Rządowe	przez P. B. R.	przez specj. Sp. parcelac.	Prywatne
1919	9.074	6.709	—	—	2.365
1920	46.841	17.542	—	8.426	20.873
1921	184.883	80 098	—	52.545	52.240
1922	197.575	59.276	—	60.571	77.728
1923	152.767	47.131	—	50.732	54.904
1924	114.526	48.763	—	21.460	44.303
1925	108.539	36 236	7.179	17.379	47.745
1926	217 266	76 605	6.254	28.098	106.309
Razem	1.031.471	372.360	13.433	239.211	406.467

Stan pożyczek wydanych przez Bank z funduszy administrowanych na dniu bilansowym (31 grudnia) był następujący:

Rok	Zł
1924	3.388.050
1925	26.163.040
1926	51.298.190

Rozszerzenie działalności Państwowego Banku Rolnego wywołało rozrost jego biur oraz ilości obiektów majątkowych.

Według zamknięcia bilansowego na dzień 31 grudnia 1926 r. stan majątku przedstawia się następująco:

NIERUCHOMOŚCI W WARSZAWIE I POZNANIU

	Wartość Zł	Zł
Place 4.448 m ² , 2 domy murowane 15.107 m ³ .	662.700	
Budowle w Warszawie w budowie	91.700	754.400

RUCHOMOŚCI

Urządzenia biurowe	334.100	
Środki lokomocji	23.300	
Biblioteka	6.100	363.500

MAJĄTKI WŁASNE W PARCELACJI

	Powierzchnia ha	
Grunty orne klas I—VIII	18.412	
Łąki klas III—V	8.927	
Grunty leśne, podleśne i inne	18.774	
Razem	46.113	8.396.700

WARTOŚCI PLYNNE

Papiery procentowe własne	3.081.300
Inne wartości (gotówka, weksle obce, różne należności i t. d.) po uwzględnieniu zobowiązań	5.598.500
Wartość całkowita	18.194.400

3. POCZTOWA KASA OSZCZĘDNOŚCI (P. K. O.)

Pocztowa Kasa Oszczędności, zorganizowana na mocy dekretu z dnia 7 lutego 1919 r., rozpoczęła obrót czekowy w kwietniu tegoż roku, początkowo na terenie b. Królestwa Polskiego i Małopolski.

W 1920 r. został uruchomiony dział oszczędnościowy.

Do maja 1920 r. P. K. O. znajdowała się w rozporządzeniu Ministerstwa Pocht i Telegrafów, jako Państwowa Instytucja Obrotu Pie-

nieżnego. Ustawa z dnia 19 maja 1920 r. nadała jej osobowość prawną, podporządkowując Radzie Ministrów.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1924 r. nadano Pocztowej Kasie Oszczędności statut, poddając tę instytucję Ministrowi Skarbu.

P. K. O. prowadzi następujące manipulacje finansowe: a) obrót oszczędnościowy, b) obrót czekowy (krajowy i zagraniczny), c) obrót papierami wartościowymi, inkaso weksli, frachtów i innych należności, kupno i sprzedaż dewiz i walut zagranicznych, d) udzielanie pożyczek, e) wynajem kasetek (safesów).

Pocztowa Kasa Oszczędności posiada oddziały: w Warszawie, Krakowie, Katowicach, Poznaniu.

Czynności wpłat i wypłat na książeczki oszczędnościowe i rachunki czekowe P. K. O. wykonywuje za pośrednictwem urzędów pocztowych. Działalność P. K. O. charakteryzują podane niżej cyfry, a mianowicie:

OBRÓT CZEKOWY

Rok	Liczba uczestników	Liczba wpłat i wypłat	Suma wpłat i wypłat Zł
1919	4.885		
1920	12.416		
1921	20.937		
1922	30.417	6.747.193	
1923	38.427	11.018.162	
1924	44.016	10.967.252	3.124.271.823
1925	46.832	11.532.928	7.417.898.880
1926	50.028	13.441.932	10.610.746.610

OBRÓT OSZCZĘDNOŚCIOWY

Rok	Liczba wkładów	Liczba książeczek oszczędnościowych	Przeciętna wysokość wkładu 1 książeczki oszczędnościowej Zł
1924	7.555.000	57.793	130,7
1925	12.612.000	81.628	154,5
1926	24.639.000	113.201	217,7

Pozatem w sierpniu 1926 r. wprowadzono wkłady waloryzowane, opiewające na złote w złocie.

By uchronić lokowane kapitały od dewaluacji, P. K. O. zakupuje,

począwszy od 1920 r., szereg nieruchomości i buduje na zakupionych terenach własne gmachy.

Wartość bilansowa 22 nieruchomości na dzień 31 grudnia 1926 r. wynosi Zł 22.729.203. 15 nieruchomości znajduje się w Warszawie, 2 we Lwowie, 2 w Krakowie i po 1 w Poznaniu, Katowicach i Łodzi; w tych nieruchomościach mieści się ubikacyj:

- a) biurowych — 237
- b) mieszkalnych — 3.122
- c) innych — 116

Wartość nabytych nieruchomości stanowi w stanie czynnym w bilansach zamknięcia za rok:

Rok	%
1924	34,0
1925	25,8
1926	15,1

Własność Państwa w Zarządzie P. K. O., zgodnie z bilansem zamknięcia na dzień 31 grudnia 1926 r., stanowi: fundusz zapasowy w sumie Zł 2.159.539, lokowany w 8% listach zastawnych Banku Rolnego, oraz zysk za rok operacyjny 1926 w sumie Zł 377.365, wobec czego **wartość całkowita wynosi okragło Zł 2.536.900.**

XII. UDZIAŁ SKARBU PAŃSTWA W BANKACH PRYWATNYCH

1. BANK POLSKI

Bank został założony w 1924 r. z siedzibą w Warszawie. Posiada on nadany mu ustawowo wyłączny przywilej wypuszczania w obieg banknotów.

Wartość
Zł

Kapitał zakładowy banku wynosi Zł 100.000.000 i podzielony jest na 1.000.000 akcji à Zł 100 nominalnej wartości. Skarb Państwa posiada 5.384 akcji, co stanowi 0,54% kapitału zakładowego.

Wartość udziału po kursie giełdowym z 31 grudnia 1926 r. wynosi $5.384 \times 84,50 =$ okragło

454.900

2. BANK ŚLĄSKI

Bank z siedzibą w Katowicach został założony przy udziale kapitału francuskiego w sierpniu 1922 r.

Kapitał zakładowy banku Zł 5.000.000 podzielony jest na 50.000 akcji à Zł 100 nominalnej wartości.

Skarb Państwa posiada 24.800 akcji tego banku, co stanowi 49,6% kapitału zakładowego.

Wartość udziału Skarbu Państwa po kursie nominalnym wynosi

2.480.000

3. BANK GDAŃSKI

Bank Gdański, posiadający wyłączne prawo emitowania banknotów na terenie Wolnego Miasta Gdańska, został założony w lutym 1924 r.

Kapitał zakładowy banku wynosi 7.500.000 guldenów gdańskich, podzielony jest na 75.000 akcji po 100 gld. gd. nominalnej wartości.

Udział Skarbu Państwa wynosi 10.750 akcji, co stanowi 14,33% kapitału zakładowego.	Zł
Wartość nominalna tego udziału wynosi 1.075.000 gld. gd., co przy przewalutowaniu na naszą walutę czyni okragło	1.889.300

4. POLSKI BANK PRZEMYSŁOWY

Bank został założony w 1910 r. z siedzibą we Lwowie.

Kapitał zakładowy banku wynosi Zł 6.000.000.

Skarb Państwa posiada 12.000 akcji à Zł 100 nominalnej wartości, co stanowi 20% kapitału zakładowego.

Przy przewalutowaniu kapitału akcyjnego na złote każde 500 akcji 228-markowych przerachowano na 1 akcję stużłotową. Według kursu 31. XII. 1926 r. wartość udziału

Skarbu wynosi $12.000 \times (0,11 \times 500) =$ 660.000

Wartość całkowita 5.484.200

XIII. GOTOWIZNA, LOKATY I NALEŻNOŚCI SKARBU PAŃSTWA

na dzień 1 stycznia 1927 r.

Ministerstwo	W jakich instytucjach i przedsiębiorstwach	Tytuł należności	S u m a
Min. Skarbu	Kasy Skarbowe, P.K.O. B-k Polski, B-k Gcs- podarstwa Krajowego i inne	Nadwyżka funduszków skarbowych p/g bilan- su Centralnej Księgo- wości z dn. 31.XII 1926	196.730.757
" "	B-k Gospodarstwa Kra- jowego	Lokaty skarbowe . . .	48.446.820
" "	B-k Gospodarstwa Kra- jowego	Zysk przeznaczony dla Skarbu za 1926 r. .	1.008.656
" "	Państw. Bank Rolny	Splata pożyczek i pro- cent. z funduszków ad- ministrowanych . .	631.437
" "	" " "	Lokaty termin. skarbowe	5.167.644
" Reform Roln.	" " "	Fundusz obrotowy Re- formy Rolnej . . .	7.622.908
" " "	" " "	Fundusz administrow. .	32.862.324
" " "	" " "	Za przyjęte wierzytel- ności b. B-ku Ziem. Państw Zaborcz. . .	597.129
" Rolnictwa	" " "	Fundusz administrow. .	11.040.178
" Robót Publ.	" " "	Fundusz administrow. .	17.830.447
" Skarbu	Pol. Monopol Tyton.	Niewypłacony dochód do Skarbu za 1926 r.	109.804.667
" "	Państw. Monopol Spiryt.	Niewypłacony dochód do Skarbu za 1926 r.	12.557.900
" "	Monopol Solny	Niewypłacony dochód do Skarbu za 1926 r.	10.501.500
" Przemysłu i Handlu	P. F. O. M. Polmin	Niepodniesiony zysk za 1925 i 1926 r. . . .	264.200
Min. Przemysłu i Handlu	Huta Blachownia	Należność	584.762
Min. Pracy i Opie- ki Społecznej	Państw. Zakłady Prze- mysłowo-Szkolne dla Inwalid. w Piotrkowie	Dotacja	525.315
Razem okr. . .			456.176.700

**Całkowita wartość majątku państwowego (brutto) wynosi
Zł 16.401.578.000**

XIV. DŁUGI PAŃSTWOWE

A. WEWNĘTRZNE

a) POŻYCZKI OBLIGACYJNE

1. 5% pożyczka państwowa 1918 (asygnaty)

Na mocy dekretu Rady Regencyjnej z dnia 1 listopada 1918 r. (Dz. Pr. Nr. 14, poz. 32) wypuszczone zostały „Asygnaty Skarbu Polskiego” w trzech obowiązujących wówczas walutach (rublowej, markowej i koronowej) z rocznym terminem wykupu, zabezpieczone całym majątkiem państwowym.

Zł

Na zasadzie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 27, poz. 274) oraz ustawy z dnia 20 lipca 1925 r., w brzmieniu, nadanem jej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 września 1926 r. (Dz. Ust. Nr. 99, poz. 560), pożyczkę konwertowano na obligacje 5% pożyczki konwersyjnej z 1924 r.

Nieskonwertowane do dnia 1 stycznia 1927 r. asygnaty wynoszą

3.441.648

2. 5% krótkoterminowa wewnętrzna pożyczka państwowa 1920 (Odrodzenia)

Na mocy ustawy z dnia 27 lutego 1920 r. (Dz. Ust. Nr. 21, poz. 115) wypuszczone zostały obligacje z pięcioletnim terminem spłaty. Obligacje powyższe na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 27, poz. 274), a także ustawy z dnia 20 lipca 1925 r. w brzmieniu, nadanem jej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 września 1926 r. (Dz. Ust. Nr. 96, poz. 560), konwertowano na obligacje 5% pożyczki konwersyjnej.

Nieskonwertowane obligacje wynoszą

1.782.811

3. 5% długoterminowa wewnętrzna pożyczka państwowa 1920 (Odrodzenia)

Obligacje pożyczki wypuszczone zostały na mocy ustawy z dnia 27 lutego 1920 r. (Dz. Ust. Nr. 25, poz. 152) z 45-letnim terminem spłaty.

Zł

Obligacje te na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 27, poz. 274) oraz ustawy z dnia 20 lipca 1925 r. w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 września 1926 r. (Dz. Ust. Nr. 96, poz. 560) konwertowano na obligacje 5% pożyczki konwersyjnej.

Nieskonwertowane obligacje tej pożyczki wyniosły . . . 1.538.109

4. 4%-owa pożyczka premjowa 1920 (miljonówka)

Pożyczka wypuszczona została na mocy ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. (Dz. Ust. Nr. 61, poz. 291) i miała być spłacona po kursie nominalnym przez wylosowanie obligacyj w ciągu 20 lat.

Pożyczkę tę na zasadzie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 27, poz. 274) konwertowano na obligacje 5% pożyczki konwersyjnej w stosunku 1.000 mk w obligacjach pożyczki na dwa złote w obligacji 5% pożyczki konwersyjnej z 1924 r.

Nieskonwertowane obligacje pożyczki wynosiły na dzień 1 stycznia 1927 r. 1.040

5. 8% państwowa pożyczka złota 1922 i konwersyjna

Obligacje państwowej pożyczki złotej 1922 r. wypuszczone zostały na mocy ustawy z dnia 26 września 1922 r. (Dz. Ust. Nr. 83, poz. 741) w odcinkach, opiewających, każdy częściowo na marki, częściowo na złote z pięcioletnim terminem spłaty. Obligacje powyższe konwertowano na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 czerwca 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 55, poz. 543) w taki sposób, że część obligacyj, wyrażoną w złotych z kuponami z terminem płatności w dniu lub po dniu 1 kwietnia 1925 r., uznano za odcinek obligacji 8% pożyczki konwersyjnej równej wartości nominalnej z powyżej wymienionymi kuponami, opie-

wającymi na złote. Markowa zaś część obligacji łącznie z kuponami od dnia 1 kwietnia wzwyż spłacana w stosunku 1 złoty za 100.000 mkp. Zł

Termin płatności obligacji 8% pożyczki złotej 1922 r., względnie konwersyjnej upłynął 1 października 1927 r.

Wartość nominalna obligacji, będących w obiegu, wynosi na 1 stycznia 1927 r. 16.505.097

6. 5% premjowa pożyczka dolarowa Serji I i II

Na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 stycznia 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 12, poz. 193) wypuszczone zostały obligacje Serji I 5% premjowej pożyczki dolarowej z dwuletnim terminem spłaty i na podstawie ustawy z dnia 22 grudnia 1925 r. (Dz. Ust. Nr. 129, poz. 99) — Serji II z terminem wykupu nie dłuższym od 5 lat w odcinkach po 5 dolarów St. Zjedn. A. P. Obligacje Serji II mogły być użyte do wykupu obligacji Serji I za zgodą ich posiadaczy, uzyskaną zaś resztę wpływów ze sprzedaży obligacji, obrócono na wykup części biletów zdawkowych.

Wartość nominalna obligacji w obiegu wynosi na dzień 1 stycznia 1927 r. 38.992.635

7. 5% pożyczka konwersyjna 1924 r.

Obligacje 5% pożyczki konwersyjnej wypuszczone zostały na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 27, poz. 274) na cele konwersji zobowiązań Skarbu Państwa z lat 1917—1920, z terminem umorzenia w ciągu 20 lat drogą wykupu lub losowania, ustalonego powyższem rozporządzeniem.

Wartość nominalna obligacji pożyczki, będących w obiegu, wynosi w dniu 1 stycznia 1927 r. 69.593.999

Pożyczki obligacyjne wyniosły ogółem 131.855.339

b) BONY I BILETY SKARBOWE

1. 6% bony skarbowe Serji I A, B, C, D i Serji II A.

Na mocy ustawy z dnia 22 marca 1923 r. (Dz. Ust. Nr. 33, poz. 215) wypuszczone zostały w obieg 6% bony

skarbowe, opiewające na złote, z sześciomiesięcznym terminem wykupu. Bony spłacalne w markach podług przeciętnego kursu fr. szw. na giełdach krajowych z 15 dni poprzedzających datę spłaty o 3 dni.

Zł

Analogiczne warunki spłaty były zastosowane do Serji II, wypuszczonej na zasadzie ustawy z 19 grudnia 1923 roku (Dz. Ust. Nr. 134, poz. 1108).

Wartość nominalna bonów Serji I A, B, C i D,	Zł	
będących w obiegu, wynosi	24.666	
Wartość nominalna bonów Serji II A, będących		
w obiegu, wynosi	207.220	231.886

2. Bony podatkowe

Bony podatkowe na okaziciela w odcinkach 5, 10, 25 i 100 fr. zł. wypuszczone zostały na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 stycznia 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 5, poz. 39). Służyły one do płacenia podatków.

Skarb Państwa nie jest zobowiązany do wykupu bonów podatkowych za gotówkę.

Wartość bonów będących w obiegu, wynosiła w dniu 1 stycznia 1927 r.	10.775
---	--------

3. 4% bilety skarbowe Serji I i 5% bilety skarbowe Serji II, III i IV

W celu pokrycia przewidzianych w ustawach skarbowych bieżących wydatków wypuszczone zostały, zgodnie z ustawą z dnia 30 czerwca 1920 r. (Dz. Ust. Nr. 38, poz. 118), bilety skarbowe z terminem spłaty nie późniejszym od wpływu pokrycia na te wydatki.

Bilety Serji I wypuszczone zostały na mocy ustawy z dnia 30 kwietnia 1920 r. (Dz. Ust. Nr. 38, poz. 219), Serji II — ustawy z dnia 1 kwietnia 1921 r. (Dz. Ust. Nr. 41, poz. 250), Serji III — ustawy z dnia 17 grudnia 1921 r. (Dz. Ust. Nr. 106, poz. 771) i z dnia 31 marca 1922 r. (Dz. Ust. Nr. 23, poz. 195), Serji IV — ustawy z dnia 31 stycznia 1923 r. (Dz. Ust. Nr. 12, poz. 77).

Bilety skarbowe w obiegu wynoszą	2.337
--	-------

4. 8% bilety skarbowe Serji I, II, III, IV i V

Na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 października 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 88, poz. 833) wypuszczono w obieg bilety skarbowe serjami z terminem płatności nie dłuższym nad 6 miesięcy od daty wypuszczenia poszczególnych seryj. Zł

Serja I — Rozp. Min. Skarbu z dnia 10 października 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 91, poz. 857).

Serja II — Rozp. Min. Skarbu z dnia 29 grudnia 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 116, poz. 1038).

Serja III — Rozp. Min. Skarbu z dnia 24 lutego 1925 r. (Dz. Ust. Nr. 19, poz. 143).

Serja IV — Rozp. Min. Skarbu z dnia 22 kwietnia 1925 r. (Dz. Ust. Nr. 43, poz. 303).

Serja V — Rozp. Min. Skarbu z dnia 15 czerwca 1925 r. (Dz. Ust. Nr. 73, poz. 510).

Wartość 8% biletów skarbowych, będących w obiegu, wynosiła w dniu 1 stycznia 1927 r.:

	Zł	
Serja I	4.000	
Serja II	3.175	
Serja III	575	
Serja IV	1.525	
Serja V	250	9.525

5. 7% bilety skarbowe Serji VI

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 28 czerwca 1925 r. (Dz. Ust. Nr. 81, poz. 557), a także z dnia 7 sierpnia 1925 r. (Dz. Ust. Nr. 86, poz. 603), wypuszczono w obieg 7% bilety skarbowe Serji VII.

Znajdujące się w obiegu w dniu 1 stycznia 1927 r. bilety wynoszą 16.000.000

6. 8% bilety skarbowe Serji VII

8% bilety skarbowe Serji VII wypuszczone zostały zgodnie z rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 14 października 1925 r. (Dz. Ust. Nr. 107, poz. 765) z terminem emisji na 15 października 1925 r. i terminem wykupu na 15 stycznia 1926 roku.

Bilety w obiegu w dniu 1 stycznia 1927 r. wynoszą . . . 1.550

7. 8% bilety skarbowe Serji IX, X, XI, XII, XIII

Na mocy ustawy z dnia 28 listopada 1925 r. (Dz. Ust. Nr. 119, poz. 859) rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 14 stycznia 1926 r. (Dz. Ust. Nr. 4, poz. 25), wypuszczono w obieg 8% bilety skarbowe Serji IX z terminem emisji na 15 stycznia 1926 r. i terminem wykupu na 15 kwietnia 1926 r. rozporządzeniem z dnia 13 kwietnia 1926 r. (Dz. Ust. Nr. 33, poz. 206) — Serji X z terminem emisji na 15 kwietnia 1926 r. i terminem wykupu na 15 lipca 1926 r., rozporządzeniem z dnia 19 maja 1926 r. (Dz. Ust. Nr. 51, poz. 303) — Serji XI z terminem emisji na 20 maja 1926 r. i terminem wykupu na 20 listopada 1926 r., rozporządzeniem z dnia 14 lipca 1926 r. (Dz. Ust. Nr. 70, poz. 408) — Serji XII z terminem emisji na 15 lipca 1926 r. i terminem wykupu na 15 stycznia 1927 r., rozporządzeniem z dnia 11 października 1926 r. (Dz. Ust. Nr. 106, poz. 615) — Serji XIII z terminem emisji na 15 października 1926 r. i terminem wykupu na 15 stycznia 1927 r.

Zł

Bilety znajdujące się w obiegu wynoszą :

	Zł	
Serji IX	39.000	
Serji X	610	
Serji XII	25.000.000	25.039.610

Bony i bilety skarbowe stanowiły łączną wartość . . 41.295.683

c) BILETY ZDAWKOWE I BILON W OBIEGU W DNIU 1 STYCZNIA 1927 R.

1. W monetach zdawkowych:

Monety	Ilość sztuk	Wartość nominalna Zł	
2 złote	25.446.101	50.892.202	
1 złoty	39.130.190	39.130.190	
50 groszy	92.724.769	46.362.385	
20 groszy	118.028.252	23.605.670	
10 groszy	54.059.585	5.405.959	
5 groszy	54.298.920	2.714.946	
2 grosze	58.700.367	1.174.007	
1 grosz	66.238.668	662.387	169.947.745

Wartość metalu zawartego w monetach:

Monety	Ilość sztuk	Waga monety gr	Waga wypuszczonych monet kg	Wartość 1 kg stopu w Zł	Wartość stopu zawartego w wypuszczonych monetach Zł
2 złote	25.446.101	10	254.461,010	115,00	29.263.016 ^a
1 ..	39.130.190	5	195 650,950	115,00	22.499.859
50 groszy	92.724.769	5	463.623,845	2,00	927.248 ^b
20 ..	118 028.352	3	354.085,056	2,00	708.170
10 ..	54.059.585	2	108.119,170	2,00	216.238
5 ..	54.298.920	3	162.896,760	3,17	516.383 ^c
2 ..	58.700.367	2	117.400,736	3,17	372.160
1 ..	66 238.668	1,5	99.358,002	3,17	314.965

Ogólna wartość stopu 54.818.039

^a Przy ocenie 1 kg stopu przyjęto cenę 1 kg srebra Zł 153 i 1 kg miedzi Zł 1.^b Cenę 1 kg niklu przyjęto Zł 2.^c Cenę 1 kg łomu brązowego przyjęto Zł 3,17.

(Sprawozdanie Mennicy Państwowej z dnia 31 grudnia 1926 r.)

To samo według rodzaju metalu:

	Zł
Waga monet srebrnych 450.111,960 kg à Zł 115	51.762.875
Waga monet niklowych 925.828,071 kg à Zł 2	1.851.656
Waga monet brązowych 379.655,496 kg à Zł 3,17	1.203.508

Ogólna wartość metalu w bilonie 54.818.039

Wynikowa wartość wyniosła:

Wartość nominalna bilonu	169.947.745
Wartość metalu w nich	54.818.039

Zadłużenie w bilonie wynosi . . 115.129.706

2. Zadłużenie w biletach zdawkowych 289.509.324

Ogólne zadłużenie w biletach zdawkowych i bilonie . . . 404.639.030

ZESTAWIENIE DŁUGÓW WEWNĘTRZNYCH

Pożyczki obligacyjne	131.855.339
Bony i bilety skarbowe	41.295.683
Bilety zdawkowe i bilon	404.639.030

Ogólne zadłużenie wewnętrzne okr. 577.790.000

B. ZAGRANICZNE

a) POŻYCZKI EMISYJNE

1. 6% pożyczka dolarowa 1920.

Pożyczka emisyjna, wypuszczona na mocy ustawy z dnia 28 marca 1919 r. przy kursie emisyjnym 100 za 100 bez specjalnego zabezpieczenia. Pożyczka podlega jednorazowemu wykupowi w dniu 1 kwietnia 1940 r., może być również wykupiona w całości, poczynając od 1 kwietnia 1930 r.

Pożyczka wynosi na dzień 1 stycznia 1927 r. 19.574.500 dolarów, co stanowi 176.170.500

2. 8% obligacje skarbowe 1921.

Obligacje, wydane firmie „The Service Motor Truck Co” z tytułu dostaw materiałów samochodowych, podlegają jednorazowemu wykupowi w dniu 1 grudnia 1927 r. w sumie 337.900 dolarów, co stanowi 3.041.100

3. 7% pożyczka włoska.

Obligacje emitowane na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 marca 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 25, poz. 257), uzupełnionego zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 kwietnia 1924 (Dz. Ust. Nr. 33, poz. 338) na sumę 400.000.000 lirów włoskich. Pożyczka podlega stopniowemu umarzaniu w ciągu 20 lat w drodze losowania lub skupu; zabezpieczona jest na majątku Monopolu Tytoniowego i jego dochodach.

W dniu 1 stycznia 1927 r. pożyczka wynosiła 379.835.500 lirów włoskich, co stanowi 154.972.884

4. 8% pożyczka amerykańska 1925.

Emitowane na mocy ustawy z dnia 3 marca 1925 r. (Dz. Ust. Nr. 22, poz. 154) obligacje 8% pożyczki amerykańskiej po kursie 95 za 100, podlegają umorzeniu w ciągu 25 lat (do dnia 1 stycznia 1950 r.) w drodze losowania w ratach półrocznych. Rząd Polski ma prawo od dnia 1 stycznia

1937 r. umorzyć całość lub część pożyczki. Pożyczka wynosi Zł
35.000.000 dolarów i zabezpieczona jest na dochodach z podatku od cukru oraz dochodach z kolei państwowych.

1 stycznia 1927 r. pożyczka wynosiła 32.200.000 dolarów, z czego 3.679.126 dolarów wykazane w majątku kolei państwowych, pozostała część wynosi 28.520.874 dolarów, co stanowi 256.687.866

Pożyczki emisyjne wynosiły razem . . . 590.872.350

b) DŁUGI WOBEC RZĄDÓW PAŃSTW OBCYCH

1. *Danji.*

Na zasadzie układu londyńskiego z dnia 10 grudnia 1924 r. dług skonsolidowany został na sumę 434.540 koron duńskich. Układ ustanawia stopniowe umorzenie do 1 stycznia 1940 r.

1 stycznia 1927 r. dług ten wynosił 423.550 koron duńskich, co stanowi 1.019.527

2. *Francji.*

Długi składały się z:

2 a. Długu skonsolidowanego na mocy układu londyńskiego z dnia 10 grudnia 1924 r. na sumę 289.456 fr. fr.

2 b. Długu nieskonsolidowanego 858.926.337 fr. fr. z tytułu utrzymania i organizowania armji Hallera, dotacji na Komitet Narodowy w Paryżu, kredytów t. zw. stanowych, oraz kosztów przewozu materiałów wojennych.

2 c. Zaciągniętego na inwestycje w myśl ustawy z dnia 11 kwietnia 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 40, poz. 425) długu w wysokości 300.000.000 fr. fr.

Zatem 1 stycznia 1927 r. długi wobec Francji wynosiły 1.045.247.960 fr. fr., co stanowi 372.630.898

3. *Holandji.*

3 a. Skonsolidowany na mocy układu londyńskiego z dnia 10 grudnia 1924 r. dług w wysokości 520.490 florenów holenderskich.

3 b. Dług względem Holenderskiego Państwowego Urzędu Odzieżowego w wysokości 17.800.000 florenów holenderskich. Dług ten ma być spłacony stopniowo do dnia 1 maja 1932 r. Zł

Razem długi wobec Holandji wynoszą w dniu 1 stycznia 1927 r. 8.609.708 florenów holenderskich, co stanowi . . . 31.089.656

4. *Norwegji.*

Dług skonsolidowany na zasadzie układu londyńskiego z dnia 10 grudnia 1924 r. na 20.327.594 koron norweskich i 1.565 funtów angielskich.

Dług ten w dniu 1 stycznia 1927 r. wynosi 1.477 funtów angielskich i 20.015.200 koron norweskich, co stanowi . . . 45.699.334

5. *Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.*

Dług skonsolidowany na mocy układu z dnia 14 listopada 1924 r. i ratyfikowany w myśl ustawy z dnia 4 lutego 1925 r. (Dz. Ust. Nr. 19, poz. 138) wynosi 178.560.000 dolarów. Dług ten pochodzi z kredytów towarowych, udzielonych Polsce. Spłata długu rozłożona została do dnia 15 grudnia 1984 r.

1 stycznia 1927 r. dług ten wynosił 176.060.000 dolarów, co stanowi . . . 1.584.540.000

6. *Szwajcarji.*

Dług skonsolidowany na mocy układu londyńskiego z dnia 10 grudnia 1924 r. na sumę 93.813 fr. szw.

1 stycznia 1927 r. dług wynosi 88.650 fr. szw., co stanowi 154.517

7. *Szwecji.*

7 a. Na zasadzie układu londyńskiego z dnia 10 grudnia 1924 r. dług został skonsolidowany na sumę 485.000 koron szwedzkich.

7 b. Nieskonsolidowany dług wynosi 5.854.449 koron szwedzkich.

1 stycznia 1927 r. długi wobec Szwecji wynosiły razem	Zł
6.256.300 koron szwedzkich, z czego na koleje państwowe	
przypada 3.460.609 koron szwedzkich, pozostała część długu	
wynosi 2.795.691 koron szwedzkich, co stanowi	6.744.605

7. Wielkiej Brytanji.

8 a. Dług t. zw. reliefowy w sumie 4.778.692 funtów angielskich skonsolidowany na zasadzie układu londyńskiego z dnia 10 grudnia 1924 r.

8 b. Dług t. zw. pozareliefowy, uregulowany na podstawie oddzielnego układu z dnia 10 grudnia 1924 r., zawartego w Londynie. Dług ten pochodzi z sum wydatkowanych na repatrjację jeńców polskich oraz dotacji na Komitet Narodowy w Paryżu, wynosi 174.413 funtów angielskich.

1 stycznia 1927 r. długi te wynoszą razem 4.836.974	
funtów angielskich, co stanowi	211.811.091

9. Italji.

Dług skonsolidowany na zasadzie układu z dnia 18 grudnia 1926 r. na sumę lirów 87.625.000 z warunkiem spłaty do 1930 r. w formie przekazów miesięcznych po 60.000 dolarów amerykańskich przy półrocznem rozliczeniu lirów włoskich.

1 stycznia 1927 r. dług ten wynosił 75.000.000 lirów włoskich, co stanowi	30.600.000
---	------------

Całkowite zadłużenie wobec państw obcych . . .	2.284.289.628
--	---------------

c) DŁUGI WOBEC INSTYTUCYJ PRYWATNYCH

1. Dług wobec francuskich prywatnych towarzystw kolejowych z tytułu przewozu materiałów wojskowych pomocilizacyjnych w wysokości 3.000.000 fr. fr stanowi	1.069.500
---	-----------

2. Dług wobec amerykańskiego Czerwonego Krzyża w sumie 275.232 dolarów umarzany w miesięcznych ratach do dnia 1 grudnia 1927 r.

1 stycznia 1927 r. dług wynosił 50.049 dolarów, co stanowi	450.441
--	---------

Razem zadłużenie wobec instytucji prywatnych . . .	1.519.941
--	-----------

d) DŁUGI POLIKWIDACYJNE

Długi te przejęte zostały przez Polskę na zasadzie Traktatów Pokoju, zawartych w Saint Germain oraz w Trianon i ustalone układem insbruckim z dnia 29 lipca 1923 r. oraz układem praskim z dnia 14 listopada 1925 r., zawartymi przez państwa sukcesyjne po b. Monarchji Austro - Węgierskiej z przedstawicielami posiadaczy przedwojennych tytułów austriackich i węgierskich przy współudziale Komisji Odszkodowań w Paryżu.

Zł

Zadłużenie z tego tytułu wynosi 180.810.802 koron złotych, co stanowi 329.901.525

ZESTAWIENIE DŁUGÓW ZAGRANICZNYCH

Pożyczki emisyjne	590.872.350
Długi wobec państw	2.284.289.628
Długi wobec instytucji prywatnych	1.519.941
Długi polikwidacyjne	329.901.525

Ogółem długi zagraniczne okr. 3.206.583.000

Długi wewnętrzne	577.790.000
Długi zagraniczne	3.206.583.000

Zadłużenie ogólne 3.784.373.000

U w a g a. Pożyczki, zaciągnięte dla poszczególnych przedsiębiorstw państwowych, uwzględnione zostały w majątku tych przedsiębiorstw.

GWARANCJE FINANSOWE SKARBU PAŃSTWA

Gwarancje, oparte na majątku państwowym, nie stanowią właściwych zadłużeń w Skarbie Państwa, jednak w razie niedotrzymania przez osoby, które uzyskały gwarancję, zobowiązań opartych na udzielonych gwarancjach, Skarb jako gwarant zmuszony bywa do wydatków z tytułu zabezpieczeń dłużnych z przejęciem nieraz na własność Skarbu nowego obiektu majątkowego. Przy inwentaryzowaniu zatem majątku państwowego celowe jest zobrazowanie stanu gwarancji finansowych, wydanych przez Skarb Państwa, jeszcze aktualnych na dzień 1 stycznia 1927 r.

Załączona tablica stan ten odtwarza.

G W A R A N C E

I N S T Y T U C J E	Zł	Florenów holender.	Fr. szwajcar.
A. UDZIELONE MIASTOM			
Gminie m. Lwowa	—	—	—
" m. Krakowa	—	—	—
B. UDZIELONE SPÓŁKOM I STOWARZYSZ.			
Ks. Jerzemu Lubomirskiemu	—	—	—
Bankowi Cukrownictwa w Poznaniu	—	—	—
Cukrowni Gośławice	—	—	—
Tow. Kredyt. Ziemiowskiemu w Warszawie	—	—	—
Cukrowni Czersk	—	—	—
Cukrowni „Borowiczki”	—	—	—
Związek Pol. Stow. Spożyw. wobec Związku Ko- operatywu Ang. w Manchester (The Manche- ster Cooperative Wohle Society Ltd).	—	—	—
Cukrowni „Mała Wieś”	—	—	—
Zach. Polsk. Zjedn. Spirytusowemu T-wu o. p. w Warszawie	—	—	—
Państwowemu Bankowi Rolnemu	125.000.000	—	—
Bankowi Gospodarstwa Krajowego	100.000.000 ^a	—	—
" " " " " " " " " " " " " " " " " " " "	85.000.000	—	—
Centralnej Kasie Spółek Rolniczych w Warszawie	15.000.000	—	—
Tramwajom Elektr. w Zagłębiu Dąbrowskiem S.A.	—	—	—
Elektr. Kol. Dojazdowym Sp. Akc.	—	—	—
Firmie „C. A. Moes — Pilica” S. A. w W-wie .	—	—	—
Hucie Żelaznej Kraków S. A. w Krakowie . . .	—	—	—
Sp. Handl. Cukrowni Związk. w Warszawie . . .	—	—	—
Firmie „Elabor” S. A. Handl. - Przem. L. J. Bor- kowski w Warszawie Oddział w Gdańsku . . .	—	—	—
Hr. Karolowi Tarnowskiemu	—	—	—
Sp. Akc. Handlu Ziemioślami w Warszawie . . .	—	—	—
Związków Zach. Pol. Przemysłu Cukrowniczego, reprezent. przez Bank Cukrownictwa w Po- znaniu	—	—	—
Zakładom Przemysłowo-Rolnym Spółce w Strzel- cach	—	—	—
Sp. Akc. Wyrobów Bawełnianych S. Rozenblat w Łodzi	—	—	—
do przeniesienia	525.000.000	—	—

a w złocie.

FINANSOWE

Dol. ameryk.	Funt. szterling.	Kor. czeskich	Kor. duń- skich	Rubli złotych	Funtów tureckich	Koron austriackich	Równowartość w zł
—	—	—	—	—	—	12 500.000	139.459
—	—	—	—	—	—	12.500.000	236.658
—	10.000	—	—	—	—	—	437.900
—	87.000	—	—	—	—	—	3.809.730
—	40.000	—	—	—	—	—	1.751.600
15.000.000	—	—	—	—	—	—	135.000.000
—	15.000	—	—	—	—	—	656.850
—	20.000	—	—	—	—	—	875.800
—	73.790	—	—	—	—	—	3.231.264
—	20.000	—	—	—	—	—	875.800
—	—	—	—	—	50.000	—	227.500
—	—	—	—	—	—	—	125.000.000
—	—	—	—	—	—	—	172.000.000
—	—	—	—	1.700.000	—	—	92.956.000
—	—	—	—	—	—	—	15.000.000
—	210.909	—	—	—	—	—	9.235.705
—	394.091	—	—	—	—	—	17.257.245
100.000	20.000	—	—	—	—	—	1.775.800
140.000	—	—	—	—	—	—	1.260.000
—	672.500	—	—	—	—	—	29.448.775
—	6.000	—	—	—	—	—	262.740
—	12.000	—	—	—	—	—	525.480
40.000	5.000	—	—	—	—	—	578.950
—	650.000	—	—	—	—	—	28.463.500
—	7.500	—	—	—	—	—	328.425
250.000	—	—	—	—	—	—	2.250.000
15.535.000	2.243.790	—	—	1.700.000	50 000	25.000.000	643.585.181

I N S T Y T U C J E	Zł	Florenów holender.	Fr. szwajcar.
z przeniesienia	325.000.000	—	—
Lubelskiej Fabryce Portland - Cementu „Firley”	—	—	—
Syndykatowi Plantatorów Chmielu w Warszawie	—	—	—
Poznańskiej Sp. Okowicianej Spółdz. z o. o. w Poznaniu i Pomorskiej Sp. Okowicianej Spółdzielni z o. o. w Starogardzie	—	—	—
Magistratowi m. Brześcia nad Bugiem	—	—	—
T-wu Akc. Fabryki Mebli Giętych „Wojciechów” w Warszawie	—	—	—
Bankowi Handlowemu w Warszawie	—	—	—
Bankowi Przemysłowców T-wo Akc. w Poznaniu	—	104.809.40	—
Bankowi Angielsko - Polskiemu w Warszawie i Sp. Handl. Cukrowni Związk. w W-wie . .	—	—	—
Ks. Andr. Lubomirskiemu i Hr. Karolowi Tar- nowskiemu	—	—	—
Sp. Producentów Krochmalu „I. Wilski, K. Arku- szewski i Sp.”	—	—	—
Polskiemu Bankowi Przemysłowemu T. A. we Lwowie	—	—	—
Firmie K. Buszczyński i Synowie S. A.	—	—	—
Bankowi Ziemiańskiemu w Warszawie	—	—	—
Domowi Handl. B. Krygier w Warszawie	—	—	—
Firmie H. Reicher & Co w Sosnowcu	—	—	500.000
Zakł. Mechan. „Ursus” Sp. Akc. w Warszawie . .	—	—	—
Zakładom Garbarskim i Fabryce Pasów F. Wic- kenhagen w Radomiu S. A.	—	—	—
	325.000.000	104.809.40	500.000
	w tem		
	100.000.000		
	w złocie		
C. UDZIELONE POSIADACZOM PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH			
Bankowi Gospodarstwa Krajowego			
1) dla listów zastawnych	bez		
	ograniczenia		
2) dla obligacyj kolejowych	20.000.000	—	—
3) dla obligacyj komunalnych do	500.000.000	—	—
	w złocie		
4) dla książeczek wkładowych i za wkłady oszczędnościowe do	20.000.000	—	—
	w złocie		
T-wu Kredytow. Przemysłu Polskiego w W-wie	—	—	—
Bankowi Budowlanemu Sp. Akc. w Warszawie .	29.400	—	—

Dol. ameryk.	Funt. szterling.	Kor. czeskich	Kor. duń- skich	Rubli złotych	Funtów tureckich	Koron austriackich	Równowartość w zł
15.535.000	2.243.790	—	—	1.700.000	50.000	25.000.000	643.585.181
—	13.500	3.000.000	500.000	—	—	—	2.596.265
—	20.000	—	—	—	—	—	875.800
450.000	—	—	—	—	—	—	4.050.000
27.132	—	—	—	—	—	—	244.188
—	50.000	—	—	—	—	—	2.189.500
365.000	—	—	—	—	—	—	3.285.000
—	—	—	—	—	—	—	378.466
—	250.000	—	—	—	—	—	10.947.500
—	11.000	—	—	—	—	—	481.690
—	15.000	—	—	—	—	—	656.850
—	39.500	—	—	—	—	—	1.729.705
—	30.000	—	—	—	—	—	1.313.700
—	30.000	—	—	—	—	—	1.313.700
—	50.000	—	—	—	—	—	2.189.500
—	—	—	—	—	—	—	871.500
—	72.597	—	—	—	—	—	3.179.013
—	15.000	—	—	—	—	—	656.850
16.372.132	2.840.387	3.000.000	500.000	1.700.000	50.000	25.000.000	680.545.108
—	—	—	—	—	—	—	bez ograniczenia
—	—	—	—	—	—	—	20.000.000
—	—	—	—	—	—	—	860.000.000
—	—	—	—	—	—	—	34.400.000
—	20.000 000	—	—	—	—	—	858.800.000
—	—	—	—	—	—	—	29.400

ZESTAWIENIE OGÓLNE
 MAJĄTKU PAŃSTWA POLSKIEGO NA DZIEŃ 1. I. 1927 R.
APERÇU GENREAL DES PROPRIETES DE L'ETAT POLONAIS.
SITUATION A LA DATE DU 1-ER JANVIER 1927.
 GENERAL STATEMENT OF THE POLISH STATE PROPERTY.
 STATUS AS ON JANUARY 1, 1927.

I. NIERUCHOMOŚCI I RUCHOMOŚCI W ADMINISTRACJI CYWIL-
 NEJ I WOJSKOWEJ
*BIENS - MEUBLES ET IMMEUBLES PLACES SOUS L'ADMINI-
 STRATION CIVILE ET MILITAIRE*
 MOVABLE AND IMMOVABLE PROPERTY IN THE CIVIL AND
 MILITARY ADMINISTRATION

A. REPREZENTACYJNE		Wartość
<i>BATIMENTS DE REPRESENTATION</i>		<i>Valeur</i>
FOR REPRESENTATION PURPOSES		<i>Value</i>
		<i>Złoty</i>
1. Zamek Królewski w Warszawie . . .	21.356.000	
<i>Château Royal à Varsovie</i>		
<i>The Royal Castle in Warsaw</i>		
2. Łazienki Królewskie w Warszawie . .	38.670.000	
<i>Palais de Łazienki à Varsovie</i>		
<i>Palace of Łazienki in Warsaw</i>		
3. Belweder w Warszawie	21.296.000	
<i>Belvédère à Varsovie</i>		
<i>Belveder Palace in Warsaw</i>		
4. Zamek Królewski na Wawelu w Kra- kowie	4.946.000	
<i>Château Royal „Wawel” à Cracovie</i>		
<i>Royal Castle “Wawel” in Cracow</i>		

5. Zamek w Poznaniu	9.850.000	Złoty
<i>Château de Poznan</i>		
<i>Castle of Poznan</i>		
6. Pałac w Racot (woj. Poznańskie) . .	672.000	
<i>Palais „Racot“ (voyévodie de Poznan)</i>		
<i>Palace at Racot (voivodship of Poznan)</i>		
7. Rezydencja Prezydenta Rzeczypospolitej w Spale	8.527.500	
<i>Résidence du Président de la République à Spała</i>		
<i>The Residence of the President of the Republic at Spała</i>		
8. Państwowe Zbiory sztuki	47.200.000	
<i>Collections des Beaux Arts de l'Etat</i>		
<i>Government Collections of Fine Arts</i>		
9. Sejm i Senat	16.521.000	169.038.500
<i>Diète et Sénat</i>		
<i>Diet (Sejm) and Senate</i>		

B. W ADMINISTRACJI POSZCZEGÓLNYCH MINISTERSTW
 EN L'ADMINISTRATION DE DIVERS MINISTÈRES
 UNDER ADMINISTRATION OF VARIOUS MINISTRIES

1. Najwyższa Izba Kontroli	211.500	
<i>Cour des Comptes</i>		
<i>Board of Control</i>		
2. Prezydjum Rady Ministrów	1.356.000	
<i>Conseil des Ministres</i>		
<i>Council of Ministers</i>		
3. Ministerstwo Spraw Zagranicznych .	8.809.700	
<i>Ministère des Affaires Etrangères</i>		
<i>Ministry for Foreign Affairs</i>		
4. Ministerstwo Spraw Wojskowych . .	2.111.902.200	
<i>Ministère de la Guerre</i>		
<i>Ministry of War</i>		

5.	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	3.300.000	Złoty
	<i>Ministère de l'Intérieur</i>		
	<i>Ministry of the Interior</i>		
6.	Ministerstwo Skarbu	4.073.400	
	<i>Ministère des Finances</i>		
	<i>Ministry of Finance</i>		
7.	Ministerstwo Sprawiedliwości	13.031.700	
	<i>Ministère de la Justice</i>		
	<i>Ministry of Justice</i>		
8.	Ministerstwo Przemysłu i Handlu	1.720.400	
	<i>Ministère du Commerce et de l'Industrie</i>		
	<i>Ministry of Industry and Commerce</i>		
9.	Ministerstwo Rolnictwa	308.100	
	<i>Ministère de l'Agriculture</i>		
	<i>Ministry of Agriculture</i>		
10.	Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	875.000	
	<i>Ministère des Cultes et de l'Instruction Publique</i>		
	<i>Ministry of Religion and Education</i>		
11.	Ministerstwo Robót Publicznych	742.989.300	
	<i>Ministère des Travaux Publics</i>		
	<i>Ministry of Public Works</i>		
12.	Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej	173.000	
	<i>Ministère du Travail et de la Prévoyance Sociale</i>		
	<i>Ministry of Labour and Social Welfare</i>		
13.	Ministerstwo Reform Rolnych	640.000	2.889.390.300
	<i>Ministère de la Réforme Agraire</i>		
	<i>Ministry of Agrarian Reform</i>		

C. W ADMINISTRACJI URZĘDÓW SPECJALNYCH
EN L'ADMINISTRATION DE SERVICES SPECIAUX
UNDER ADMINISTRATION OF SPECIAL OFFICES

a) Prezydjum Rady Ministrów
Conseil des Ministres
Council of Ministers

Najwyższy Trybunał Administracyjny 95.000
Haute Cour Administrative
Supreme Administrative Court

b) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
Ministère de l'Intérieur
Ministry of the Interior

1. Państwowe Szkoły Położnych 33.000
Ecoles de l'Etat de maternité
Government Schools for Midwives

2. Państwowe zakłady badania żywności . 224.600
Etablissements de l'Etat d'Analyse des
Denrées Alimentaires
Government Institutes for Control of
Foodstuffs

3. Szpitale państwowe 1.280.500
Hôpitaux
Hospitals

4. Policja Państwowa 12.350.500
Police d'Etat
State Police

5. Korpus ochrony pogranicza 20.184.000
Corps de gardes - frontières
The Border Guard Corps

6. Główny Urząd Statystyczny 599.700
Office Général de Statistique
Head Statistical Office

c) Ministerstwo Skarbu <i>Ministère des Finances</i> <i>Ministry of Finance</i>		
1. Prokuratorja Generalna	120.600	
<i>Office du Contentieux de l'Etat</i> <i>Office of the Attorney General (Procu- racy General)</i>		
2. Generalna Dyrekcja Loterji Państw. .	28.000	
<i>Direction Générale de la Loterie de l'Etat</i> <i>General Direction of State Lottery</i>		
3. Państwowy Urząd Kontroli Ubezpieczeń	26.200	
<i>Office d'Etat du Contrôle des Assurances</i> <i>The State Office of Insurance Control</i>		
4. Straż celna	2.091.900	
<i>Brigades des Douanes</i> <i>Customs Guard</i>		
d) Ministerstwo Przemysłu i Handlu <i>Ministère du Commerce et de l'Industrie</i> <i>Ministry of Industry and Commerce</i>		
1. Urząd Patentowy	1.294.400	
<i>Bureau de Patentes</i> <i>Patent Office</i>		
2. Państwowy Instytut Geologiczny . .	313.000	
<i>Institut Géologique de l'Etat</i> <i>State Geological Institute</i>		
3. Urzędy Miar	1.581.200	
<i>Bureaux des Poids et Mesures</i> <i>Offices of Weights and Measures</i>		
4. Urzędy Probiercze	72.400	
<i>Offices du Titre</i> <i>Assay Offices</i>		

5.	Urząd Marynarki Handlowej	20.322.700
	<i>Service de la Marine Marchande</i>	
	<i>Merchant Marine Office</i>	
6.	Port w Gdyni	9.709.000
	<i>Port de Gdynia</i>	
	<i>Port of Gdynia</i>	
7.	Szkoła Morska w Tczewie	514.500
	<i>Ecole Navale à Tczew</i>	
	<i>Naval School at Tczew</i>	
e)	Ministerstwo Rolnictwa	
	<i>Ministère de l'Agriculture</i>	
	<i>Ministry of Agriculture</i>	
1.	Morski Urząd Rybacki	748.900
	<i>Office de pêche maritime</i>	
	<i>Sea-Fishery Office</i>	
2.	Wylęgarnia Ryb w Myłofie	7.600
	<i>Etablissement de pisciculture à Myłof</i>	
	<i>Fish-Breeding Establishment at Myłof</i>	
3.	Państwowa Stacja Botaniczno - Rolni- cza we Lwowie	123.000
	<i>Station botanique et agricole de l'Etat</i>	
	<i>à Lwów</i>	
	<i>Botanical and Agricultural State</i>	
	<i>Experimental Station in Lwów</i>	
4.	Państwowy Instytut Meteorologiczny .	166.000
	<i>Institut Météorologique de l'Etat</i>	
	<i>State Meteorological Institute</i>	
5.	Państwowy Instytut Naukowy Gospo- darstwa Wiejskiego w Puławach . .	4.017.500
	<i>Institut de l'Etat d'Agriculture à Puławy</i>	
	<i>State Institute for Agriculture at Puławy</i>	

6.	Państwowy Naukowy Instytut Rolniczy w Bydgoszczy	659.700
	<i>Institut Scientifique Agricole de l'Etat à Bydgoszcz State Agricultural Science Institute at Bydgoszcz</i>	
7.	Państwowe ludowe szkoły rolnicze	1.108.600
	<i>Ecoles agricoles populaires Elementary Agricultural Schools</i>	
8.	Państwowe szkoły dla leśniczych	29.600
	<i>Ecoles forestières de l'Etat State Forestry Schools</i>	
f)	Ministerstwo Wyznań Reli- gijnych i Oświecenia Publicz- nego <i>Ministère des Cultes et de l'Instruction Publique Ministry of Religion and Education</i>	
1.	Szkoły powszechne	6.827.000
	<i>Ecoles primaires Elementary schools</i>	
2.	Szkoły średnie	16.099.300
	<i>Ecoles secondaires Secondary schools</i>	
3.	Szkoły zawodowe	6.982.300
	<i>Ecoles professionnelles Technical schools</i>	
4.	Zakłady Specjalne: <i>Etablissements divers:</i> <i>Various Establishments:</i>	
	Seminarja i Preparandy Nauczycielskie	5.105.000
	<i>Seminaires et écoles normales d'insti- tuteurs Seminaries and Teachers' Training Schools</i>	

Instytut Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie	82.400
<i>Institut de sourds - muets et aveugles à Varsovie</i>	
<i>Institute for the Deaf and Dumb, and Blind in Warsaw</i>	

Państwowa Centralna Biblioteka Peda- gogiczna w Łodzi	268.000
<i>Bibliothèque Pédagogique Centrale à Łódź</i>	
<i>Central Pedagogical Library in Łódź</i>	

Muzea i samodzielne zbiory państwowe	28.100.000
<i>Musées et collections indépendantes de l'Etat</i>	
<i>Museums and independent Government collections</i>	

Archiwa Państwowe	186.800
<i>Archives de l'Etat</i>	
<i>State Archives</i>	

5. Szkoły wyższe:
Ecoles supérieures:
Higher schools:

Akademja Górnicza w Krakowie . .	716.600
<i>Académie de Mines à Cracovie</i>	
<i>Mining Academy in Cracow</i>	

Akademja Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie	395.100
<i>Académie de Médecine Vétérinaire à Lwów</i>	
<i>Academy of Veterinary Medicine in Lwów</i>	

Państwowy Instytut Dentystyczny w Warszawie	167.400
<i>Institut Dentaire de l'Etat à Varsovie</i>	
<i>State Institute of Dentistry in Warsaw</i>	

Akademja Sztuk Pięknych w Krakowie <i>Académie des Beaux Arts à Cracovie</i> <i>Academy of Fine Arts in Cracow</i>	228.400
Szkoła Sztuk Pięknych w Warszawie . <i>Ecole des Beaux Arts à Varsovie</i> <i>School of Fine Arts in Warsaw</i>	92.300
Państwowe Konserwatorium Muzyczne w Warszawie <i>Conservatoire de Musique de l'Etat</i> <i>à Varsovie</i> <i>State Conservatory of Music in Warsaw</i>	119.000
Państwowe Konserwatorium Muzyczne w Poznaniu <i>Conservatoire de Musique de l'Etat</i> <i>à Poznan</i> <i>State Conservatory of Music in Poznan</i>	29.100
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie . <i>Université de Cracovie</i> <i>University of Cracow</i>	30.647.800
Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwo- wie <i>Université de Lwów</i> <i>University of Lwów</i>	5.550.200
Uniwersytet Poznański <i>Université de Poznan</i> <i>University of Poznan</i>	4.571.800
Uniwersytet Warszawski <i>Université de Varsovie</i> <i>University of Warsaw</i>	12.302.600
Uniwersytet Stefana Batorego w Wil- nie <i>Université de Wilno</i> <i>University of Wilno</i>	6.290.900

Politechnika Lwowska	10.614.300	Złoty
<i>Ecole Polytechnique de Lwów</i>		
<i>Politechnic of Lwów</i>		
Politechnika Warszawska	3.910.500	
<i>Ecole Polytechnique de Varsovie</i>		
<i>Politechnic of Warsaw</i>		
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	860.600	
<i>Ecole Supérieure d'Agriculture à Varsovie</i>		
<i>Agricultural Academy in Warsaw</i>		
Liceum Krzemienieckie	34.169.700	252.019.200
<i>Licée de Krzemieniec</i>		
<i>Lyceum of Krzemieniec</i>		
D. NIERUCHOMOŚCI OPUSZCZONE PRZEZ WŁAŚCICIELI TERRES ET BATIMENTS ABANDONNES PAR LEURS PROPRIETAIRES LANDS AND BUILDINGS DESERTED BY OWNERS		7.063.800
E. NA TERENIE WOLNEGO MIASTA GDAŃSKA SUR LE TERRITOIRE DE LA VILLE LIBRE DE GDAŃSK ON THE TERRITORY OF THE FREE CITY OF GDAŃSK		
1. Własność Rzeczypospolitej Polskiej w całości . . .		14.246.500
<i>Propriétés exclusives de la République de Pologne</i>		
<i>Exclusive property of the Republic of Poland</i>		
2. Własność Rzeczypospolitej Polskiej w połowie: <i>Propriétés possédées en commun (par moitié) par la République de Pologne et la Ville Libre de Gdańsk:</i> <i>Partial (half) property of the Republic of Poland:</i>		
a) Siedziba Komisarza Ligi Narodów		1.057.000
<i>Siège du Commissaire de la Société des Nations</i>		
<i>Seat of the Commissioner of the League of Nations</i>		

b) Stocznia Gdańska i Warsztaty Kolejowe na przed- mieściu Troyl	Złoty 31.413.700
<i>Chantiers Navals de Dantzig et Ateliers de Chemins de fer au faubourg Troyl</i>	
<i>The Danzig Ship - Yards and Railway Repair Shops in the Suburb Troyl</i>	
Wartość ogólna nieruchomości i ruchomości w admini- stracji cywilnej i wojskowej	3.364.229.000
Valeur totale des biens meubles et immeubles placés sous l'administration civile et militaire	
Total value of movable and immovable property under civil and military administration	
II. MAJĄTKI ZIEMSKIE	554.124.000
<i>PROPRIETES FONCIERES</i>	
<i>LAND ESTATES</i>	
III. LASY PAŃSTWOWE	2.681.241.400
<i>FORETS DE L'ETAT</i>	
<i>STATE FORESTS</i>	
IV. PAŃSTWOWE ZAKŁADY CHOWU KONI . . .	5.619.800
<i>ETABLISSEMENTS DE L'ETAT D'ELEVAGE DES CHEVAUX</i>	
<i>STATE HORSE - BREEDING ESTABLISHMENTS</i>	
V. ŚRODKI KOMUNIKACJI	
<i>MOYENS DE COMMUNICATION</i>	
<i>MEANS OF COMMUNICATION</i>	
1. Polskie Koleje Państwowe	7.466.116.200
<i>Chemins de fer de l'Etat Polonais</i>	
<i>Polish State Railways</i>	
2. Drogi wodne i śródlądowe:	
<i>Voies fluviales intérieures:</i>	
<i>Inland Waterways:</i>	
a) naturalne	227.232.000
<i>naturelles</i>	
<i>natural</i>	

b)	sztuczne	86.603.000	Złoty
	<i>artificielles</i>		
	<i>artificial</i>		
c)	porty i zimowiska	9.357.000	
	<i>ports et havres d'hiver</i>		
	<i>ports and winter harbors</i>		
d)	urządzenia wodne	4.035.000	
	<i>installations hydrauliques</i>		
	<i>hydraulic installations</i>		
e)	tabor pływający	9.716.000	
	<i>batellerie</i>		
	<i>sailing craft</i>		
f)	warsztaty żeglugowe	2.506.000	339.449.000
	<i>chantiers de batellerie</i>		
	<i>work shops</i>		
3.	Drogi bite i gruntowe		430.181.000
	<i>Chaussées et voies publiques de terre</i>		
	<i>Highways and Land Roads</i>		
4.	Pocztą i teletechnika:		
	<i>Postes et Lignes et Services Télétechniques:</i>		
	<i>Posts and Teletechnical Lines and Services:</i>		
a)	pocztą	14.029.000	
	<i>postes</i>		
	<i>posts</i>		
b)	telegraf	45.989.400	
	<i>télégraphes</i>		
	<i>telegraph</i>		
c)	telefon	158.565.600	
	<i>téléphones</i>		
	<i>telephones</i>		
d)	radio	11.790.000	230.374.000
	<i>radio</i>		
	<i>wireless</i>		

	Złoty
5. Lotnictwo	792.300
<i>Aéronautique</i>	
<i>Aeronautics</i>	
Wartość ogólna środków komunikacji	8.466.912.500
Valeur totale des moyens de communication	
Total value of means of communication	

VI. BOGACTWA MINERALNE
RICHESSSES MINERALES
MINERAL WEALTH

A. ZŁOŻA SOLI JADALNEJ I SOLANKI	13.396.000	
<i>GISEMENTS DE SEL COMESTIBLE</i>		
<i>DEPOSITS OF EDIBLE SALT</i>		
B. ZŁOŻA SOLI POTASOWYCH W MAŁOPOLSCE WSCH. <i>GISEMENTS DE SELS DE POTASSE EN PETITE</i> <i>POLOGNE ORIENTALE</i> <i>POTASH SALT DEPOSITS IN EASTERN SMALL</i> <i>POLAND</i>		
a) Stebnik	1.075.000	
b) Kałusz	2.402.000	3.477.000
C. ZŁOŻA WĘGLA KAMIENNEGO <i>GISEMENTS DE HOUILLE</i> <i>DEPOSITS OF COAL</i>		
a) Tereny węglowe na Śląsku: <i>Terrains houillers dans le Bassin</i> <i>de Silésie:</i> <i>Coal fields in the Silesian Basin:</i>		
I. Obszar Rybnicki	75.488.000	
<i>Terrain de Rybnik</i> <i>Rybnik tract</i>		
II. Kopalnia Knurów	23.895.000	
<i>Mine „Knurów“</i> <i>Knurów Mine</i>		

III.	Kopalnia Bielszowice	19.961.000	Złoty
	<i>Mine „Bielszowice“</i>		
	<i>Bielszowice Mine</i>		
IV.	Obszar pomiędzy Knurówem, a Bielszowicami	32.686.000	
	<i>Terrain entre les mines „Knurów“</i>		
	<i>et „Bielszowice“</i>		
	<i>The Area between the Knurów and the Bielszowice Mines</i>		
V.	Kopalnia Król	5.667.000	
	<i>Mine „Król“</i>		
	<i>Król Mine</i>		
VI.	Obszar Mysławicki	16.343.000	174.040.000
	<i>Terrain de Mysławice</i>		
	<i>Mysławice tract</i>		
b)	Tereny węglowe w Zagłębiu Dąbrowskiem :		
	<i>Terrains houillers dans le Bassin de Dąbrowa :</i>		
	<i>Coal fields in the Dąbrowa Basin :</i>		
1.	Dwa nadania „Feliks“	2.092.000	
	<i>Deux Concessions „Felix“</i>		
	<i>Two Grants „Felix“</i>		
2.	Nadanie „Reden“	1.818.000	
	<i>Concession „Reden“</i>		
	<i>Grant „Reden“</i>		
3.	Nadanie „pod Będzinem“	1.969.000	
	<i>Concession „près Będzin“</i>		
	<i>Grant „Near Będzin“</i>		
4.	Nadanie „Tadeusz“	—	
	<i>Concession „Tadeusz“</i>		
	<i>Grant „Tadeusz“</i>		
5.	Nadanie „Staszic“	—	5.879.000
	<i>Concession „Staszic“</i>		
	<i>Grant „Staszic“</i>		

c)	Tereny węglowe w Zagłębiu Krakowskim:		Złoty
	<i>Terrains houillers dans le Bassin de Cracovie:</i>		
	<i>Coal fields in the Cracow Basin:</i>		
1.	Nadania i wyłączności górnicze Gwarectwa Węglowego „Brzeszcze” . . .	3.987.100	
	<i>Terrains de la Société Minière de „Brzeszcze”</i>		
	<i>Fields of the Coal Mining Company „Brzeszcze”</i>		
2.	Tereny b. Schlutiusa	2.718.000	
	<i>Anciens terrains Schlutius</i>		
	<i>The former Schlutius Fields</i>		
3.	Państwowe pole górnicze „Juljusz” .	126.000	186.750.100
	<i>Champ minier de l'Etat „Juljusz”</i>		
	<i>State mining field „Juljusz”</i>		
	D. ZŁOŻA WĘGLA BRUNATNEGO		
	<i>GISEMENTS DE LIGNITE (HOUILLE BRUNE)</i>		
	<i>DEPOSITS OF LIGNITE (BROWN COAL)</i>		
a)	Nadania Włocławskie	—	
	<i>Concessions „Włocławek”</i>		
	<i>Włocławek Grants</i>		
b)	Nadania Rybnickie	—	
	<i>Concessions „Rybnik”</i>		
	<i>Rybnik Grants</i>		
	E. ZŁOŻA MIEDZI		
	<i>GISEMENTS DE MINERAI DE CUIVRE</i>		
	<i>DEPOSITS OF COPPER ORE</i>		
	F. ZŁOŻA CYNKU I OŁOWIU		
	<i>GISEMENTS DE MINERAIS DE ZINC ET DE PLOMB</i>		
	<i>DEPOSITS OF ZINC AND LEAD ORES</i>		
a)	na Górnym Śląsku	10.025.000	
	<i>Haute Silésie</i>		
	<i>Upper Silesia</i>		

		Złoty
b) w Zagłębiu Dąbrowskiem	74.000	10.099.000
<i>Bassin de Dąbrowa</i>		
<i>Dąbrowa Basin</i>		
G. ZŁOŻA SIARKI		—
<i>GISEMENTS DE SOUFRE</i>		
<i>DEPOSITS OF SULPHUR</i>		
H. ZŁOŻA RUD ŻELAZNYCH		8.618.000
<i>GISEMENTS DE MINERAL DE FER</i>		
<i>DEPOSITS OF IRON ORE</i>		
I. KAMIENIOŁOMY		100.600
<i>CARRIERES</i>		
<i>QUARRIES</i>		
K. TERENY NAFTOWE		
<i>TERRAINS PETROLIFERES</i>		
<i>OIL FIELDS</i>		
a) ropne i gazowe	55.256.000	
<i>Gisements de pétrole et de gaz naturels</i>		
<i>Petroleum and gas fields</i>		
b) Złoża wosku ziemnego	—	55.256.000
<i>Gisements d'ozocerite naturel</i>		
<i>Ozocerite fields</i>		
Wartość ogólna złóż mineralnych		277.696.700
Valeur totale des gisements minéraux		
Total value of mineral deposits		
VII. ZASOBY SIŁ WODNYCH		—
<i>ENERGIE HYDRAULIQUE</i>		
<i>RESERVES OF WATERPOWER</i>		
VIII. PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE		
<i>ENTREPRISES DE L'ETAT</i>		
<i>STATE ENTERPRISES</i>		
1. Polska Agencja Telegraficzna (P. A. T.)		131.500
<i>Agence Télégraphique Polonaise (P.A.T.) à Varsovie</i>		
<i>Polish Telegraph Agency (P.A.T.), Warsaw</i>		

	Złoty
2. Drukarnie Państwowe	1.167.300
<i>Imprimeries de l'Etat</i>	
<i>State Printing Offices</i>	
3. Monitor Polski	452.100
„Monitor Polski“ (<i>Journal Officiel</i>)	
“Monitor Polski” (<i>Official Journal</i>)	
4. Wytwórnice Wojskowe:	
<i>Manufactures Militaires:</i>	
<i>Military Manufactories:</i>	
a) Dyrekcja wytwórni wojskowych	315.500
<i>Direction des Manufactures Militaires</i>	
<i>Management of Military Manufactories</i>	
b) Fabryka Amunicji	17.970.600
<i>Manufacture de Munition</i>	
<i>Munition Manufactory</i>	
c) Wytwórnia Broni	18.315.500
<i>Manufacture d'Armes</i>	
<i>Arms Factory</i>	
d) Fabryka Karabinów	3.614.800
<i>Manufacture d'Armes Portatives</i>	
<i>Factory of Rifles</i>	
e) Wytwórnia Prochu i Materiałów	
Kruszących	18.713.000
<i>Manufacture d'Explosifs et</i>	
<i>de Poudres</i>	
<i>Manufactory of Powder and</i>	
<i>Explosive Materials</i>	
f) Fabryka Sprawdzianów	1.754.300
<i>Fabrique de jauges et d'appareils</i>	
<i>de mesure et vérification</i>	
<i>Manufacture of Calibre - Gauges</i>	
g) Wytwórnia Wozów Taborowych	462.300
<i>Fabrique de voitures du train d'equi-</i>	
<i>page</i>	
<i>Ordnance Carriages Manufactory</i>	

h) Państwowa Wytwórnia Kuchen Po- lowych		460.100	Złoty 61.906.100
<i>Fabrique de cuisines roulantes</i> <i>Field - Kitchen Manufacture</i>			
5. Zdrojowiska państwowe:			
<i>Stations hydrominérales de l'Etat:</i> <i>State Spas and Health Resorts:</i>			
a) Państwowy Zakład Zdrojowy w Cie- chocinku		3.234.200	
<i>Etablissement Hydrominéral de l'Etat</i> <i>à Ciechocinek</i> <i>State Spa at Ciechocinek</i>			
b) Państwowy Zakład Zdrojowy w Bu- sku		1.472.800	
<i>Etablissement Hydrominéral de l'Etat</i> <i>à Busk</i> <i>State Spa at Busk</i>			
c) Państwowy Zakład Zdrojowy w Kry- nicy		4.804.800	
<i>Etablissement Hydrominéral de l'Etat</i> <i>à Krynica</i> <i>State Spa at Krynica</i>			
d) Zdrój Burkut		---	
<i>Sources minérales „Burkut“</i> <i>Mineral Sources of Burkut</i>			
e) Zdrój Szkło		78.000	9.589.800
<i>Sources minérales „Szkło“</i> <i>Mineral Sources of Szkło</i>			
6. Państwowy Zakład Higieny			9.072.200
<i>Etablissement de l'Hygiène de l'Etat à Varsovie</i> <i>The State Institute of Hygiene, Warsaw</i>			
7. Państwowe Zakłady Graficzne (P.Z.G.) w Warszawie			10.355.300
<i>Etablissements Graphiques de l'Etat à Varsovie</i> <i>State Engraving Establishments, Warsaw</i>			

		Złoty
8.	Mennica Państwowa <i>Hôtel des Monnaies à Varsovie</i> <i>State Mint, Warsaw</i>	1.689.400
9.	Żupy Solne: <i>Salines:</i> <i>Saltworks:</i>	
	a) Inowrocław	2.609.900
	b) Ciechocinek	1.180.400
	c) Wieliczka	6.779.200
	d) Bochnia	1.474.200
	e) Lacko	505.300
	f) Drohobycz	441.100
	g) Bolechów	313.400
	h) Dolina	368.700
	i) Łanczyn	179.100
	k) Kosów	353.200
	l) Delatyn	178.500
	m) Kałusz	4.268.100
	n) Stebnik	1.632.300
		20.283.400
10.	Gwarectwo węglowe Brzeszcze <i>Société Minière de Brzeszcze</i> <i>Coal Mining Company "Brzeszcze"</i>	8.385.700
11.	Zakłady wydzierżawione Franko - Polskiemu Towarzystwu Górniczo - Hutniczemu w Dąbrowie <i>Mines et Usines affermées à la Société Minière et Métallurgique Franco - Polonaise à Dąbrowa Górnicza</i> <i>Mining and Smelting Works leased to the Franco-Polish Mining and Smelting Company at Dąbrowa Górnicza</i>	10.367.000
12.	Nieruchomości na terenie nadań górniczych: <i>Immeubles situés sur les terrains des concessions:</i> <i>Immovables situated within the territory of the grants:</i>	
	a) węgla <i>de houille</i> <i>coal</i>	38.400

		Złoty
b)	rud żelaznych de minerai de fer iron ore	75.600 114.000
13.	Polskie Kopalnie Skarbowe na Górnym Śląsku (Skarboferme) w Katowicach: <i>Mines Fiscales de l'Etat Polonais en Haute Silésie (Skarboferme) à Katowice:</i> <i>Polish Treasury Mines in Upper Silesia (Skarboferme) Katowice:</i>	
a)	Kopalnia Król <i>Mine „Król“</i> <i>Król Mine</i>	32.438.900
b)	Kopalnia Bielszowice <i>Mine „Bielszowice“</i> <i>Bielszowice Mine</i>	9.098.900
c)	Kopalnia Knurów <i>Mine „Knurów“</i> <i>Knurów Mine</i>	24.049.300
d)	Majątek Czuchów <i>Propriété foncière „Czuchów“</i> <i>Land estate „Czuchów“</i>	583.400
e)	Nowe roboty, inwestycje i nabyte grunty <i>Terres acquises, travaux d'extraction inaugurés et investissements divers</i> <i>Land area bought, extraction works inaugurated, and other capital investments</i>	4.431.500 70.602.000
14.	Państwowa Huta Ołowiu i Srebra w Strzybnicy (dawniej Fryderyka) <i>Usine de l'Etat à plomb et à argent à Strzybnica</i> <i>State Lead and Silver Foundry at Strzybnica</i>	9.249.700

	Złoty
15. Państwowa Huta „Blachownia” <i>Fonderie de l'Etat „Blachownia”</i> <i>State Foundry “Blachownia”</i>	1.140.400
16. Zakłady Mechaniczne „Białogon” <i>Etablissements Mécaniques „Białogon”</i> <i>Mechanical Works “Białogon”</i>	235.000
17. Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych „Polmin” . <i>„Polmin” Fabrique d'Huiles Minérales de l'Etat</i> <i>“Polmin” State Factory of Mineral Oil</i>	25.982.700
18. Gazociągi Państwowe w Jasle <i>Conduites de gaz de l'Etat à Jasło</i> <i>State System of Gas Pipe - Lines at Jasło</i>	1.566.800
19. Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Cho- rzowie <i>Fabrique de l'Etat de Composés de Nitrate à Chorzów</i> <i>State Factory of Nitrate Compounds at Chorzów</i>	69.127.700
20. Żegluga Polska <i>„Żegluga Polska” (Navigation Polonaise)</i> <i>“Żegluga Polska” (Polish Shipping)</i>	1.313.700
21. Komora Cieszyńska <i>„Komora Cieszyńska” (Domaine de Cieszyn)</i> <i>“Komora Cieszyńska” (Cieszyn Domain)</i>	26.286.700
22. Państwowe Zakłady Wodociągowe na Górnym Śląsku <i>Etablissements de l'Etat de distribution des eaux</i> <i>en Haute - Silésie</i> <i>State Waterworks in Upper Silesia</i>	2.758.800
23. Państwowe Zakłady Przemysłowo - Szkolne dla In- walidów w Piotrkowie <i>Etablissements de l'Etat d'Enseignement Industriel</i> <i>pour les invalides de guerre à Piotrków</i> <i>State Industrial Training Establishments for Disabled</i> <i>Soldiers at Piotrków</i>	316.800
24. Etapy Urzędu Emigracyjnego <i>Etapas d'émigration</i> <i>Emigration Aid Stations</i>	140.600

25. Państwowa Wytwórnia Aparatów Telegraficznych i Telefonicznych w Warszawie	Złoty 1.507.800
<i>Fabrique de l'Etat d'Appareils Télégraphiques et Téléphoniques à Varsovie</i> <i>State Factory of Telegraph and Telephone Apparatus, Warsaw</i>	
26. Elewatory Zbożowe w Lublinie (w budowie)	2.490.000
<i>Elévateurs de blé à Lublin (en construction)</i> <i>Corn Elevators at Lublin (under construction)</i>	
27. Młyny Bydgoskie	1.058.200
<i>Minoteries de Bydgoszcz</i> <i>The Bydgoszcz Mills</i>	
Wartość ogólna przedsiębiorstw państwowych	347.290.700
Valeur totale des Entreprises de l'Etat	
Total value of State owned Enterprises	

IX. UDZIAŁ PAŃSTWA W PRZEDSIĘBIORSTWACH PRYWATNYCH
PARTICIPATION DE L'ETAT AUX ENTREPRISES PRIVEES
STATE PARTICIPATION IN PRIVATE ENTERPRISES

1. Spółka Akcyjna „Azot” w Jaworznie	279.500
<i>„Azot”, Société Anonyme à Jaworzno</i> <i>“Azot” Co. Ltd. at Jaworzno</i>	
2. Polska Akcyjna Spółka Telefoniczna (P. A. S. T.)	7.353.000
<i>Société Anonyme Polonaise des Téléphones (P.A.S.T.)</i> <i>Polish Telephone Company Ltd. (P. A. S. T.)</i>	
3. Towarzystwo Starachowickich Zakładów Górniczych, Sp. Akc.	8.929.500
<i>Etablissements Miniers de Starachowice, S-té Anonyme</i> <i>Starachowice Mining Establishments Co. Ltd.</i>	
4. Zakłady Mechaniczne Ursus, Sp. Akc.	78.800
<i>Etablissements Mécaniques „Ursus”, S-té Anonyme</i> <i>à Varsovie</i> <i>Mechanical Establishments „Ursus”, Co. Ltd., Warsaw</i>	

	Złoty
5. Zakłady Hohenlohego „Hohenlohe-Werke“, Sp. Akc. <i>Usines Hohenlohe, Société par actions</i> <i>Hohenlohe Works, Stock - Company</i>	1.875.000
6. Polskie Kopalnie Skarbowe na Górnym Śląsku „Skarboferme“, Sp. Dzierżawna w Katowicach . . <i>Société Fermière „Mines Fiscales de l'Etat Polonais</i> <i>en Haute Silésie“ (Skarboferme, S-té A-me à Katowice)</i> <i>Polish Treasury Mines in Upper Silesia (Leasehold</i> <i>Co. Ltd. Skarboferme, Katowice)</i>	8.815.000
7. Spółka Akc. Eksploatacji Soli Potasowych (Tesp) . <i>Société Anonyme d'Exploitation des Sels de Potasse,</i> <i>(Tesp)</i> <i>Potassium Salt Exploitation Company, (Tesp)</i>	2.312.400
8. Polska Huta Skarbowa Ołowiu i Srebra w Strzybnicy, Sp. Dzierżawna, Tarnowskie Góry, Sp. Akc. . <i>Usine Fiscale Polonaise à Plomb et à Zinc à Strzybnica,</i> <i>S-té Fermière Anonyme</i> <i>Polish Treasury Lead and Silver Foundry at Strzybnica,</i> <i>Leasehold Co. Ltd.</i>	—
9. Zjednoczone Warszawskie Towarzystwo Transportu i Żeglugi Polskiej, Sp. Akc. <i>Société Unifiée de Transport et de Navigation Polonaise,</i> <i>S-té Anonyme</i> <i>United Polish Transportation and Shipping Co. Ltd.</i>	94.600
10. Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych, Sp. Akc. <i>Fabrique Polonaise de Titres, Société Anonyme</i> <i>Polish Securities Printing Works, Co. Ltd.</i>	400.000
11. Technika Gorzelnicza, Sp. Akc. w Warszawie . . . „Technique de Distillerie“, S-té A-me à Varsovie „Distilling Technique“, Co. Ltd, Warsaw	19.000
12. Podkarpackie Towarzystwo Elektryczne, Sp. Akc. . . <i>Société d'Electricité de Sous-Carpathes, S-té Anonyme</i> <i>Sub-Carpathian Electric Company Ltd.</i>	20.000

	Złoty
13. Polskie Radjo, Sp. Akc. <i>Radio Polonais, S-té A-me</i> <i>Polish Broadcasting, Co. Ltd.</i>	500.000
14. Polskie Kopalnie Rudy, Sp. Akc. <i>Société Anonyme Polonaise Minière de Minerais</i> <i>Polish Ore Mining Company Ltd.</i>	2.700
15. Warszawskie Towarzystwo Kopalń Węgla i Zakładów Hutniczych, Sp. Akc. <i>Société Varsovienne des Charbonnages et des Usines Métallurgiques</i> <i>Warsaw Coal Mining and Smelting Company</i>	100.500
16. Spółka Akcyjna Fabryka Kos Possehla <i>Fabrique de Faux de Possehl, Société Anonyme</i> <i>Possehl's Factory of Scythes, Co. Ltd.</i>	9.400
17. Stocznia Gdańska i Warsztaty Kolejowe na przedmieściu Troyl <i>Chantiers Navals de Gdańsk (Dantzig) et Ateliers des Chemins de fer au faubourg Troyl</i> <i>The Gdańsk (Danzig) Shipyards and Railway Repair Shops in the Suburb Troyl</i>	18.000
18. Toruński Port Drzewny, Spółka Akcyjna w Toruniu <i>Port à bois, Société Anonyme de Toruń</i> <i>Timber Harbor of Toruń, Co. Ltd.</i>	750.000
Wartość ogólna udziału państwa w przedsiębiorstwach prywatnych	31.557.400
Valeur totale de la participation de l'Etat aux entreprises privées	
Total value of the State participation in private enterprises	
 X. MONOPOLE PAŃSTWOWE MONOPOLES DE L'ETAT STATE MONOPOLIES	
1. Państwowy Monopol Spirytusowy <i>Monopole de l'Etat des Alcools</i> <i>State Alcohol Monopoly</i>	75.283.700

	Złoty
2. Polski Monopol Tytoniowy <i>Monopole Polonais des Tabacs</i> <i>Polish Tobacco Monopoly</i>	60.907.000
3. Monopol Solny <i>Monopole des Sels</i> <i>Salt Monopoly</i>	1.900
Wartość ogólna monopolii państwowych	136.192.600
Valeur totale des Monopoles de l'Etat	
Total value of State Monopolies	

XI. BANKI PAŃSTWOWE
BANQUES DE L'ETAT
STATE BANKS

1. Bank Gospodarstwa Krajowego <i>Banque de l'Economie Nationale</i> <i>National Economic Bank</i>	54.321.700
2. Państwowy Bank Rolny <i>Banque Agraire d'Etat</i> <i>State Agrarian Bank</i>	18.194.400
3. Poczтовая Kasa Oszczędności <i>Caisse d'Epargne Postale</i> <i>Postal Savings Bank</i>	2.536.900
Wartość ogólna banków państwowych	75.053.000
Valeur totale des banques de l'Etat	
Total value of State Banks	

XII. UDZIAŁ PAŃSTWA W BANKU POLSKIM I W BANKACH
PRYWATNYCH
PARTICIPATION DE L'ETAT A LA BANQUE DE POLOGNE
ET AUX BANQUES PAR ACTIONS
PARTICIPATION OF THE TREASURY IN THE BANK OF
POLAND AND IN JOINT-STOCK BANKS

1. Bank Polski <i>Banque de Pologne</i> <i>Bank of Poland</i>	454.900
---	---------

	Złoty
2. Bank Śląski	2.480.000
<i>Banque de Silésie</i>	
<i>Bank of Silesia</i>	
3. Bank Gdański	1.889.300
<i>Banque de Gdańsk (Dantzig)</i>	
<i>Bank of Gdańsk (Danzig)</i>	
4. Polski Bank Przemysłowy	660.000
<i>Banque Industrielle Polonaise</i>	
<i>Polish Industrial Bank</i>	
Wartość ogólna udziału w Banku Polskim i w bankach prywatnych	5.484.200
Valeur totale de la participation de l'Etat à la Banque de Pologne et aux banques par actions	
Total value of the State participation in the Bank of Poland and in Joint-Stock Banks	

XIII. GOTOWIZNA, LOKATY I NALEŻNOŚCI SKARBU PAŃSTWA	456.176.700
<i>NUMERAIRE, PLACEMENTS DE FONDS D'ETAT ET REDEVANCES DUES AU TRESOR PUBLIC</i>	
<i>CASH, INVESTMENTS OF STATE FUNDS AND DUES TO STATE TREASURY</i>	

ZESTAWIENIE GRUPOWE MAJĄTKU PAŃSTWOWEGO
RELEVÉ SOMMAIRE DES PROPRIÉTÉS DE L'ÉTAT
SUMMARIZED STATEMENT OF STATE PROPERTY

I. Nieruchomości i ruchomości w administracji cywilnej i wojskowej	3.364.229.000
<i>Biens meubles et immeubles placés sous l'administration civile et militaire</i>	
<i>Movable and Immovable Property in the Civil and Military Administration</i>	
II. Majątki ziemskie	554.124.000
<i>Propriétés foncières</i>	
<i>Land Estates</i>	

	Złoty
III. Lasy państwowe <i>Forêts de l'Etat</i> <i>State Forests</i>	2.681.241.400
IV. Państwowe Zakłady chowu koni <i>Etablissements de l'Etat d'élevage des chevaux</i> <i>State Horse - Breeding Establishments</i>	5.619.800
V. Środki komunikacji <i>Moyens de communication</i> <i>Means of Communication</i>	8.466.912.500
VI. Bogactwa mineralne <i>Richesses minérales</i> <i>Mineral Wealth</i>	277.696.700
VII. Zasoby sił wodnych <i>Energie hydraulique</i> <i>Reserves of Waterpower</i>	—
VIII. Przedsiębiorstwa Państwowe <i>Entreprises de l'Etat</i> <i>State Enterprises</i>	347.290.700
IX. Udział Państwa w przedsiębiorstwach prywatnych <i>Participation de l'Etat aux entreprises privées</i> <i>State participation in private Enterprises</i>	31.557.400
X. Monopole Państwowe <i>Monopoles de l'Etat</i> <i>State Monopolies</i>	136.192.600
XI. Banki Państwowe <i>Banques de l'Etat</i> <i>State Banks</i>	75.053.000
XII. Udział Państwa w Banku Polskim i w bankach prywatnych <i>Participation de l'Etat à la Banque de Pologne</i> <i>et aux banques par actions</i> <i>Participation of the Treasury in Bank of Poland</i> <i>and in Joint - Stock Banks</i>	5.484.200

XIII. Gotowizna, lokaty i należności Skarbu Państwa .	Złoty
<i>Numéraire, placements de fonds d'Etat et redevances dues au Trésor Public</i>	456.176.700
<i>Cash, Investments of State Funds and Dues to State Treasury</i>	
Wartość całkowita	16.401.578.000
Total Général	
Grand Total	

XIV. DŁUGI PAŃSTWOWE
DETTE PUBLIQUE
PUBLIC DEBT

A. WEWNĘTRZNE:

DETTE PUBLIQUE INTERIEURE:
PUBLIC DEBT, INTERNAL:

a) pożyczki obligacyjne	131.855.000	
<i>Dette obligataire</i>		
<i>Bonded Debt</i>		
b) bony i bilety skarbowe	41.296.000	
<i>Bons et billets du Trésor</i>		
<i>Treasury Notes and State Notes</i>		
c) bilety zdawkowe i bilon w obiegu .	404.639.000	577.790.000
<i>Billon et billets d'appoint en circulation</i>		
<i>Small Coin and Subsidiary Notes in circulation</i>		

B. ZAGRANICZNE:

DETTE PUBLIQUE EXTERIEURE:
PUBLIC DEBT, EXTERNAL:

a) pożyczki emisyjne	590.872.000	
<i>Emprunts contractés par voie d'émission</i>		
<i>Bonds Issues</i>		
b) długi wobec rządów państw obcych	2.284.290.000	
<i>Emprunts contractés envers les Gouvernements étrangers</i>		
<i>Obligations to Foreign Governments</i>		

c) długi wobec instytucyj prywatnych .	1.520.000	Złoty
<i>Emprunts contractés envers les organisations privées à l'étranger</i>		
<i>Indebtedness to Private Creditors abroad</i>		
d) długi polikwidacyjne	329.901.000	3.206.583.000
<i>Dette de liquidation d'après guerre</i>		
<i>Post-War Liquidation Debt</i>		
		3.206.583.000
Zadłużenie całkowite		3.784.373.000
TOTAL POUR LA DETTE PUBLIQUE		
TOTAL PUBLIC DEBT		

**MAJĄTEK PAŃSTWOWY
PROPRIETES DE L'ETAT
STATE PROPERTY**

Wartość majątku państwowego brutto	16.401.578.000
VALEUR BRUTTE DES PROPRIETES DE L'ETAT	
GROSS VALUE OF STATE PROPERTY	
Długi państwowe	3.784.373.000
DETTE PUBLIQUE	
PUBLIC DEBT	
Wartość majątku państwowego netto	12.617.205.000
VALEUR NETTE DES PROPRIETES DE L'ETAT	
NET VALUE OF STATE PROPERTY	

39368/2